

МАТВІЙЧУК В. К.
ЧУГАЄНКО Ю. О.
САВЕНКОВ О. І.

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ
ЯК ДЖЕРЕЛО
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА**

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

**МАТВІЙЧУК В. К.
ЧУГАЄНКО Ю. О.
САВЕНКОВ О. І.**

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ
ЯК ДЖЕРЕЛО
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОГО
ГОСПОДАРСТВА**

Монографія

**Київ
2013**

УДК 347.77 + 330.341.1
ББК 67.404.3

М 33 Матвійчук В. К., Чугаєнко Ю. О., Савенков О. І.

Інтелектуальна власність як джерело інноваційного розвитку національного господарства : Монографія. – К. : ВНЗ «Національна академія управління», 2013. – 464 с.

ISBN 978-966-8406-85-0

У монографії розкривається поняття, категоріальна суть інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства. Висвітлені проблеми забезпечення охорони інтелектуальної власності як важливої складової (елемента) інноваційного розвитку національного господарства.

Рекомендовано до друку Вченою радою ВНЗ «Національна академія управління».

Протокол № 7 від 31 листопада 2013 р.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

- Єрохін С. А.**, доктор економічних наук, професор,
ВНЗ «Національна академія управління»
Зайка Ю. О., доктор юридичних наук, професор,
Національна академія внутрішніх справ
Прилуцький Р. Б., кандидат юридичних наук, доцент,
ВНЗ «Національна академія управління»

УДК 347.77 + 330.341.1
ББК 67.404.3

- © Матвійчук В. К.,
Чугаєнко Ю. О.,
Савенков О. І., 2013
© ВНЗ «Національна академія
управління», 2013

ISBN 978-966-8406-85-0

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Розділ 1.	
ПОНЯТТЄВА, КАТЕГОРІАЛЬНА СУТЬ	
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	
ЯК ДЖЕРЕЛА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	
НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ	6
1.1. Поняття та об'єкти інтелектуальної власності	6
1.2. Поняттєве, категоріальне забезпечення інноваційного розвитку національного господарства та інтелектуальної власності в Україні: проблеми й перспективи	51
1.3. Інтелектуальна власність як елемент функціонування економічно правових засад інноваційного розвитку національного господарства України	83
1.4. Співвідношення економічного і правового змісту поняття «інновації»	94
Розділ 2.	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ	
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	
ЯК ДЖЕРЕЛА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	
НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА	
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТАКОГО РОЗВИТКУ	104
2.1. Організаційні та правові засади державного управління сферою інтелектуальної власності в Україні з метою побудови інноваційної моделі розвитку національного господарства	104
2.2. Контролінговий механізм державного управління національним господарством та вплив зовнішньої політики на цю сферу діяльності	124
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	132
Додатки	142

ВСТУП

Забезпечення ефективного розвитку держави може бути досягнуто за рахунок багатьох чинників, серед яких одним з основних є розвиток інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства. Сучасні світові тенденції розвитку суспільства визначаються такими факторами як результати інтелектуальної діяльності. Для досягнення економічного та соціального рівнів та підвищення добробуту різних верств суспільства кожна країна потребує розвинутої та добре налагодженої системи інтелектуальної власності. Наявність у державі сучасної, визнаної на міжнародному рівні системи охорони інтелектуальної власності є необхідним елементом зрілої державності. Створення саме такої системи має особливе значення для України – країни зі значним науково-технічним інтелектуальним потенціалом. У сучасній Україні мають бути створені конкурентоспроможні ресурсозберігаючі технології розроблено високотехнологічні процеси, впровадження яких у виробництво могло б принести значний економічний ефект. Світовий рівень мають фундаментальні результати досліджень з математики, теорії побудови нових інтелектуальних інформаційних технологій, розроблення функцій розумної поведінки кіберенергетичних пристроїв, але які недостатньо впроваджуються в систему національного господарства України. Серед останніх досягнень слід згадати дослідження українських фізиків із проблем ядерного магнетизму, у галузі матеріалознавства та молекулярної фізіології. Тому в державі необхідно створити такі умови, за яких вона змогла б стати безпосереднім замовником та організатором досліджень і розробок на найсучасніших напрямках науково-технологічного прогресу. Тобто прогрес в Україні в подальшому залежатиме від розвитку інтелектуальної діяльності, науки та освіти. Конституція України

проголошує право кожної людини на вільний розвиток своєї особистості та гарантує громадянам свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Вона визначає принципові засади охорони права інтелектуальної власності: кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності: Ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом; Ніхто не може біти протиправно позбавлений права власності у тому числі і права інтелектуальної власності; Кожному гарантується право оскарження у суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, у тому числі щодо прав і свобод творців інтелектуальної власності [87]. Проте, проблема охорони права інтелектуальної власності, як джерела інноваційного розвитку національного господарства України – вирішується недостатньо активно.

З метою з'ясування проблем інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства у роботі зроблена спроба з'ясувати поняттєво категоріальну суть інтелектуальної власності в досліджуваній сфері та проблеми забезпечення охорони інтелектуальної власності в зазначеному контексті.

Розділ 1.

ПОНЯТТЄВА, КАТЕГОРІАЛЬНА СУТЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК ДЖЕРЕЛА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

1.1. Поняття та об'єкти інтелектуальної власності

XXI ст. – новий період у світовому розвитку, коли індустріальна модель господарства, заснована на галузях матеріального виробництва, змінилася в розвинених країнах на постіндустріальну модель, основою якої стало виробництво знань в найширшому сенсі цього напрямку.

У наш час основою процвітання економік Японії, Південної Кореї, Фінляндії, Швеції, Норвегії та інших розвинутих країн Європи, Азіатського континенту США стає не масове матеріальне виробництво, а продукування інновацій: технологій, стандартів (виробництва, послуг, дозвілля) систем управління, а також кадрів з винятковою компетенцією, здатних освоювати і розвивати складні системи діяльності. У цій конкурентній економіці решта країн стає споглядачами цієї «продукції», покращуючи з її допомогою матеріальні блага, задовольняючи свої споживчі інтереси.

Тому можна з упевненістю стверджувати, що функціонуванням і розвитком світового співтовариства керують знання.

Отже, інноваційне виробництво, продукування (виробництво) знань має найвищу норму додаткової і споживчої вартості, дає найвищий і найістотніший прибуток. Саме тому, на наш погляд, нагальним сьогодні є проблема охорони прав власності на інноваційне виробництво, на знання і, в цілому, на інтелектуальну власність, а також питання управління цим унікальним і дуже дорогим ресурсом у національному та світовому господарстві (економічному просторі).

З метою з'ясування поняття «інтелектуальна власність» звернемося до джерел, які розкривають його. У цьому контексті важливо згадати, що поняття «інтелектуальна власність» виникло в процесі тривалої практики юридичного закріплення і забезпечення за певними особами їх прав на результати інтелектуальної діяльності у таких сферах, як: наука, виробництво, література й мистецтво.

З приводу поняття «інтелектуальна власність» у науковій літературі існують наступні думки:

1) Інтелектуальна власність – сукупність об'єктів авторського і винахідницького права. Інтелектуальна власність охоплює права, що відносяться до літературних, художніх і наукових творів, виконавчої діяльності артистів, звукозапису, радіо і телевізійних передач, відкриттів, промисловим зразкам, товарним знакам, фірмовим найменуванням тощо [1, с. 163];

2) Інтелектуальна власність – власність на результати інтелектуальної діяльності та продукти інтелектуальної творчої праці, які щодо юридичних відносин є сукупністю об'єктів авторського винахідницького права, а також прав, пов'язаних з різними видами промислової власності та захистом від недобросовісної конкуренції. Поняття «Інтелектуальна власність» уперше запроваджено в 1967 р. конвенцією, відповідно до якої було засновано Всесвітню організацію інтелектуальної власності. Об'єктами інтелектуальної власності є твори науки, літератури, мистецтва (зокрема виконавчої авторської діяльності у сфері виробництва, в т.ч. відкриття, винаходи, раціоналізаторські пропозиції, промислові зразки, програми для комп'ютерів, бази даних, «ноу-хау», торгові секрети, товарні знаки, фірмові найменування). Під кутом зору політекономії інтелектуальній власності виділяють речовий зміст (об'єкти власності) та спільну форму – відносини між різними економічними суб'єктами щодо привласнення результатів відкриттів, винаходів тощо в різних сферах суспільного відтворення. Важливо при цьому виокремити основний об'єкт привласнення, найважливішу сферу суспільного відтворення та основних суб'єктів привласнення [2, с. 671-672];

3) Інтелектуальна власність (від лат. *intellectualis* – розумовий) – ідеї і духовні цінності, належність яких *авторів* закріплена у правовому порядку. До юридичного обігу цей узагальнюючий

термін увійшов після прийняття 14.VI 1967 р. у Стокгольмі Конвенції про заснування *Всесвітньої організації інтелектуальної власності* (ВОІВ). За цим документом до об'єктів права інтелектуальної власності належать: літературні, художні твори та наукові праці; виконавча діяльність артистів, фонограми і телерадіопередачі; винаходи у всіх галузях суспільної діяльності людини; пром. зразки; товарні знаки, знаки обслуговування, комерційні найменування та позначення. Передбачено також права, пов'язані із захистом від недобросовісної конкуренції (ст. 2) тощо.

Правовий режим об'єктів інтелектуальної власності характеризується такими особливостями: право на нематеріальні об'єкти не є безстроковими; Момент виникнення права збігається з моментом створення об'єкта; при відчуженні матеріального носія науково-технічних ідей і художніх образів автор не пориває з ним зв'язок, який продовжує існувати у формі немайнового права автора. Цей режим діє в межах закону, прийнятого в даній державі. Зазначені особливості закріплені в нормах авторського права, винахідницького права, права на пром. зразок, товарний знак, знак обслуговування. Загальні правила щодо користування об'єктами інтелектуальної власності містяться у Законі України «Про авторське право і суміжні права» (1993) та у Цивільному кодексі України [3, с. 705];

4) «Інтелектуальна власність» – науково-практичний журнал, який виходить у Києві з грудня 1998 р. щомісяця. Засновник – Науково-дослідний центр патентної експертизи. Журнал публікує матеріали з питань інтелектуальної власності: нормативні акти, наукові статті, коментарі до чинного законодавства, рекомендації щодо патентної експертизи, дає правові консультації та ін. Вміщує інформацію про інноваційну діяльність, виставки, семінари, літературу з охорони інтелектуальної власності тощо. [4, с.706];

5) Інтелектуальна власність – у самому широкому розумінні означає закріплені законом права на результати інтелектуальної діяльності людини у виробничій, науковій, літературній, художній та інших сферах. Ці права відносяться не до матеріального об'єкта, а до відображеної в ньому інформації. Як на власність у вигляді рухомого і нерухомого майна, так і на інтелектуальну власність деякі обмеження, наприклад, обмеження строку дії авторського права і охоронних документів (патентів, свідоцтв). Інтелектуальна

власність включає промислову власність і твори, що охороняються авторським правом. Поняття інтелектуальної власності вперше введено у 1967 р. конвенцією, відповідно до якої було засновано Всесвітню організацію інтелектуальної власності, і передбачає, що інтелектуальна власність містить права, що відносяться до:

- літературних, художніх і наукових творів;
- виконавчої діяльності артистів, звукозапису, радіо- і телевізійних передач;
- винаходів у всіх галузях людської діяльності, наукових відкриттів;
- промислових зразків, товарних знаків, знаків обслуговування, фірмових найменувань та комерційних позначень;
- захисту проти недобросовісної конкуренції, а також всі інші права, що відносяться до інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній і художній галузях [5, с.590];

6) Інтелектуальна власність – це формалізований результат творчої інтелектуальної діяльності, що надає його автору або особі, яка визначена чинним законодавством, право власності на цей результат, яке набувається і захищається відповідно до законодавчо встановлених норм і правил. [6, с. 10]

Аналіз існуючих точок зору з приводу поняття «інтелектуальна власність», що «Большой экономический словарь» (перша точка зору) пропонує дещо неповне визначення цього поняття. Можливо це викликано тим, що цей словник 1994 року видання, а тому стосується об'єктів інтелектуальної власності, що були відомі на час його видання. Неповним є також розкриття поняття «інтелектуальна власність» П. Т. Бубенна, В. В. Величко, С. М. Глухарєва, яке не вказує на об'єкти інтелектуальної власності (шоста точка зору). Пояснення поняття «інтелектуальна власність» Ю. Я. Касяненко носить інформаційний характер про науково-практичний журнал (четверта точка зору). Стосовно тлумачення поняття «інтелектуальна власність» С. В. Мочерного (друга точка зору), Н. Мироненко (третя точка зору), В. С. Дроб'язко (п'ята точка зору) мають різну ступінь деталізації і можуть взаємодоповнювати одна одну.

Маючи наявні визначення понять «інтелектуальна власність» та можливість їх доповнення, проведемо цю творчу роботу. Так, зроблене нами взаємодоповнення дає можливість пропонувати

таке поняття «інтелектуальна власність»: інтелектуальна власність (від лат. *intellectualis* розумовий) – це власність на формалізований результати інтелектуальної діяльності та продукти інтелектуальної творчої праці належність яких авторів закріплена у правовому порядку та стосується відносин власності, які забезпечують умови з набуття, здійснення (регулювання) та захисту об'єктів авторського, винахідницького права, а також прав, пов'язаних з різними видами промислової власності та захистом від недобросовісної конкуренції.

Інтелектуальна власність містить права, що відносяться до:

- літературних, художніх творів і наукових праць;
- виконавчої авторської діяльності артистів, фонограми, телепередач;
- винаходів у всіх галузях суспільної діяльності людини;
- наукових відкриттів;
- промислових зразків;
- раціоналізаторських пропозицій;
- товарних знаків;
- програм для комп'ютерів;
- баз даних;
- «ноу-хау»;
- знаків обслуговування (знаків сервісу);
- фірмових найменувань (комерційні найменування такого значення);
- захисту від недобросовісної конкуренції.

Поняття «інтелектуальна власність» Використовується з давніх часів. Зокрема, уже на початку XIV ст. а Англії в період швидкого розвитку мануфактури королівською владою надавалися особливі привілеї особам, що займалися створенням нових виробництв. Така підтримка прийняла форму дарування особі, що впровадила нову технологію на базі створеного винаходу, виключних прав на використання цього винаходу протягом часу, достатнього для його освоєння. Венеціанський закон від 1474 р. містить згадування першого цілеспрямованого підходу в охороні винаходів у формі патенту, який передбачав виключне права окремої особи, що вперше обмежує суспільну сферу інтересів. У XVI ст. при Тюдорах Англія вже мала патентну систему, а законодавчий акт щодо монополій, прийнятий у 1624 р., став першим письмовим

законом, який забезпечував надання монопольного права на винахід на обмежений період часу [7, с. 40; 8, с. 35; 9].

Інтелектуальна власність – це термін, що описує ідеї, винаходи, технології, твори мистецтва й музики, а також літератури, які є нематеріальними при їх створенні, але потім набувають цінності в матеріальній формі як і кожний інший продукт. Фактично, вона є комерційним застосуванням творчої думки для розв'язання технічного або художнього завдання. Вона не є продуктом сама по собі, а являє собою особливу ідею, що стоїть за цим продуктом, або спосіб, яким ця ідея виражена, або ж відмітний характер того, як цей продукт названий або описаний [12, с. 8; 13, с. 20; 14, с. 20; 15; 16, с. 5].

Слово «власність» використовується для опису вищенаведеної цінності з урахуванням того, що цей термін застосовується тільки щодо винаходів, творів і найменувань, стосовно яких певна особа або група осіб претендують на володіння або власність. Факт володіння є важливим, оскільки, як показує світовий досвід, пов'язане з цим потенційне економічне зростання забезпечує потужний стимул для інноваційної діяльності [13, с. 21; 11, с. 12, с. 15].

Важливо також зазначити, що інтелектуальна власність є, як правило, результатом інноваційної діяльності, заснованої на існуючих знаннях, результатом творчих удосконалень того, що успішно використовувалось в минулому, або результатом застосування нових творчих форм вираження для ідей і концепцій.

Сам термін інтелектуальна власність нещодавно став актуальним, а часом – суперечливим. Легко знайти праці і статті, в яких йдеться про останні тенденції щодо інтелектуальної власності. Деякі автори піддають інтелектуальну власність критиці, вражаючи її негативною силою, що гальмує загальний процес розвитку світового суспільства, або чимось несуттєвим для країн, які дуже повільно розвиваються. Інші стверджують, що вона взагалі є гальмом для творчості [17, с. 5]. Такі погляди стають популярними міфами й здійснюють відповідний вплив на розвиток культури.

Така ситуація обумовлена тим, що для зазначеної частини світового суспільства інтелектуальна власність ще не стала досить зрозумілим і звичайним для використання поняттям. Нові технології та творчі витвори пронизують сучасне суспільство, однак лише дехто дійсно усвідомлює, що їх повсякденне життя оточене

результатами творчості й об'єктами інтелектуальної власності, які започатковують різні законні права, включаючи їх власні.

Всесвітні організація інтелектуальної власності проголосила загальну цінність інтелектуальна власність й показала, що вона властива всім народам, має місце за всіх часів й у всіх культурах [7, с. 41].

Поняття «Інтелектуальна власність» виникло в процесі тривалої практики юридичного закріплення за певними особами їх прав на результати інтелектуальної діяльності у сфері науки, виробництва, літератури й мистецтва.

Можна стверджувати, що інтелектуальна власність означає закріплені законом права на результати інтелектуальної, творчої діяльності у виробничій, науковій, літературній і художній сферах.

Науково-технічний рівень виробництва, культура, ефективність економіки, соціально-економічний прогрес суспільства в цілому значною мірою залежать від рівня та ефективності творчої діяльності. Творча інтелектуальна діяльність є одною з рушійних сил розвитку всієї цивілізації. Країни з високо розвинутою ринковою економікою характеризуються високим рівнем розвитку культури, науки і освіти. Тут культуру слід розуміти в найширшому значенні цього слова – це рівень розвитку мистецтва, виробництва, виробничої інфраструктури, матеріально-технічного забезпечення побуту тощо. Ці фактори зумовлюють та визначають рівень цивілізації того чи іншого суспільства. Вони ж і є результатами творчої діяльності людини.

Творчість – це цілеспрямована інтелектуальна діяльність людини, результатом якої є щось якісно нове, що відрізняється оригінальністю, неповторністю і суспільно-історичною унікальністю.

Будь-якій людині властива творчість у діяльності: художній, літературній, науковій, технічній, виробничій тощо. За цілеспрямованістю творчість можна умовно поділити на два основних види: духовна і науково-технічна творчість.

Зміст, спрямованість, сила емоційного впливу літератури, мистецтва, науки визнають духовність сучасного суспільства. Творчість гуманітарного характеру, спрямовану на забезпечення внутрішнього світу людини, вважають духовною творчістю. Духовна творчість охоплює літературу, науку, мистецтво,

виконавську майстерність артистів, звукозапис, радіо, телебачення та інші види діяльності гуманітарного характеру.

До результатів науково-технічної творчості належать наукові відкриття, винаходи в усіх галузях людської діяльності, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин та ін.. Ці результати науково-технічної творчості можна використовувати в будь-який спосіб, що не суперечить закону в підприємницькій діяльності, – у промисловості, сільськогосподарському виробництві тощо.

Крім того, до результатів творчої діяльності належать комерційне найменування, торговельна марка, комерційні таємниці та інші. Призначення їх – індивідуалізація учасників цивільного обігу, товарів, послуг.

Цивільне законодавство встановлює, що всі результати творчої діяльності визнаються товаром і, отже, є об'єктами права інтелектуальної власності.

Конституція України визначила правові засади розвитку будь-якого виду творчості, раціонального використання її результатів та їх правової охорони. Ст. 41 Конституції України передбачено право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Правові засади розвитку будь-якого виду і творчості реалізовані в Цивільному кодексі України (книга четверта), яка складається з 12 глав (ст. 418 – 508). Книга містить загальні положення про інтелектуальну власність, а також норми авторського права і суміжних прав, права на наукове відкриття, права промислової власності, права, на, компонування інтегральної мікросхеми, право на раціоналізаторську пропозицію, право на сорти рослин, породу тварин, право на комерційне найменування, право на торгівельну марку, право на географічне зазначення та право на комерційну таємницю.

За Цивільним кодексом України, тільки правочин регулює відносини між володільцем права інтелектуальної власності і її користувачем. Саме правочин визначає розміри, порядок обчислення і витрати за використанням об'єктів інтелектуальної власності. Кабінет Міністрів України може лише встановлювати мінімальні ставки авторської винагороди.

У Цивільному кодексі України передбачено нові інститути – це суміжні права (права виконавців, виробників фонограм та

організації мовлення), право компонування інтегральної мікросхеми, право на раціоналізаторську пропозицію, право інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин, на комерційне найменування, на торговельну марку, географічне зазначення, на комерційну таємницю.

Визначається тільки судовий порядок захисту порушеного права суб'єктів прав інтелектуальної власності.

Отже, четверта книга сприятиме активному розвитку в Україні ініціативи в галузі науки, техніки, літератури, мистецтва та в інших видах творчої діяльності.

Право інтелектуальної власності вперше було закріплено в Законі України «Про власність» від 7 лютого 1991 р. в розділі «Право інтелектуальної власності». В 1993 р. було прийнято ряд законів, які регулюють відносини щодо права інтелектуальної власності, зокрема Закони України «Про охорону прав на сорти рослин», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону права на топографії інтегральних мікросхем» тощо. Відносини інтелектуальної власності регулюються положеннями книги 4 «Право інтелектуальної власності» ЦК України.

Право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений ЦК України та іншим законом. Інтелектуальну власність визначають як власність на результати інтелектуальної діяльності, яким відповідно до чинного законодавства надається правова охорона.

Право інтелектуальної власності можна розглядати в об'єктивному та суб'єктивному значенні.

Право інтелектуальної власності в об'єктивному значенні – це сукупність правових норм, які регулюють відносини права інтелектуальної власності.

Право інтелектуальної власності в суб'єктивному значенні – це право авторів творів, винахідників та інших суб'єктів на об'єкти права інтелектуальної власності.

Зміст права інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права та (або) майнові права інтелектуальної власності

щодо об'єктів права інтелектуальної власності, який визначається ЦК України та іншими законами.

Гарантією права інтелектуальної власності є їх непорушність. Ніхто не може бути позбавлений права інтелектуальної власності чи обмежений у його здійсненні, крім випадків, передбачених законом.

Законодавець закріплює норму про співвідношення права інтелектуальної власності та права власності. Право інтелектуальної власності та право власності на річ не залежать одне від одного. Ці права є самостійними правовими категоріями. Слід запам'ятати, що результат інтелектуальної діяльності може бути визнаний об'єктом права інтелектуальної власності, який буде підлягати правовій охороні, лише відповідно до вимог закону. Окрім того, право інтелектуальної власності, як і право власності, є правом абсолютним, проте воно обмежено певним строком, наприклад, за загальним правилом авторське право діє протягом всього життя автора і 70 років після його смерті.

Перехід права на об'єкт права інтелектуальної власності не означає перехід права власності на річ, і навпаки, перехід права власності на річ не означає перехід права на об'єкт права інтелектуальної власності.

До об'єктів права інтелектуальної власності Цивільний кодекс України відносить:

- твори науки, літератури і мистецтва;
- виконання творів;
- фонограми і організації мовлення;
- комп'ютерні програми;
- компіляції даних (бази даних);
- наукові відкриття;
- винаходи, корисні моделі, промислові зразки;
- компонування (топографії) інтегральних мікросхем;
- раціоналізаторські пропозиції;
- сорти рослин, породи тварин;
- комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення;
- комерційні таємниці.

Права на об'єкти інтелектуальної власності виникають за фактом їх створення або внаслідок надання їм правової охорони

уповноваженим державним органом у випадках і в порядку, встановлених Цивільним кодексом України або іншими законами.

Отже, всі результати творчої діяльності з погляду цивільно-правової охорони умовно можна поділити на три групи: одна група охороняється авторським правом, друга – правом промислової власності, третя – правом на засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу товарів і послуг.

Суб'єктами права інтелектуальної власності визнаються:

– творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності (автор виконавець, винахідник тощо);

– інші особи, яким належать особисті немайнові та (або) майнові права інтелектуальної власності відповідно до ЦК України, інших законів чи договору.

До творців об'єкта права інтелектуальної власності не ставить певних вимог щодо її дієздатності. Це може бути будь-яка фізична особа, будь-якого віку, обсягу дієздатності (може бути з неповною дієздатністю, обмежено дієздатна, недієздатна фізична особа).

Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності визначаються ЦК України, законами чи договором.

Як вже зазначалося, змістом права інтелектуальної власності є особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності.

Всім авторам результатів інтелектуальної діяльності належать щодо них *особисті немайнові та майнові права. Особистими немайновими правами інтелектуальної власності є* право на:

– визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності;

– перешкоду будь-якому посягання на право інтелектуальної власності, здатну завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності;

– інші особисті немайнові права, встановлені законом. Слід наголосити, що особисті немайнові права інтелектуальної власності можуть належати лише творцеві об'єкта права інтелектуальної власності. Проте, у випадках, передбачених законом, особисті немайнові права інтелектуальної власності можуть належати іншим особам. Особисті немайнові права інтелектуальної власності не залежать від майнових прав інтелектуальної власності. Особливістю особистих немайнових прав інтелектуальної власності є те,

що вони не можуть відчужуватися (передаватися), за винятками, встановленими законом.

Майнові права – це суб'єктивні права суб'єктів цивільних правовідносин, які виражаються у володінні, користуванні та розпорядженні майном тощо. Майнові права у правовідносинах інтелектуальної власності можуть носити абсолютний, виключний або зобов'язальний характер.

До *майнових прав інтелектуальної власності* відносять:

- право на використання об'єкта права інтелектуальної власності;
- виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності;
- виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання;
- інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Законом можуть бути встановлені винятки та обмеження в майнових правах інтелектуальної власності за умови, що такі обмеження та винятки не створюють істотних перешкод для нормальної реалізації майнових прав інтелектуальної власності та здійснення законних інтересів суб'єктів цих прав. Слід звернути увагу на те, що майнові права інтелектуальної власності можуть відповідно до закону бути вкладом до статутного капіталу юридичної особи, предметом договору застави та інших зобов'язань, а також використовуватися в інших цивільних правовідносинах.

За загальним правилом, особисті немайнові права інтелектуальної власності є чинними безстрокове, проте інше може бути встановлено законом.

Умови надання дозволу (видачі ліцензії) на використання об'єкта права інтелектуальної власності можуть бути визначені ліцензійним договором, який укладається з додержанням вимог ЦК України та інших законів.

На відміну від особистих немайнових прав інтелектуальної власності майнові права інтелектуальної власності можуть передаватися повністю або частково іншим особам відповідно до закону. Як правило, умови передання майнових прав інтелектуальної власності визначаються належним чином укладеним договором.

Маючи відповідь до розуміння поняття «інтелектуальна власність», а також з'ясувати суть права інтелектуальної власності, спробуємо визначитися що не є результатами інтелектуальної власності. Це необхідно щоб зрозуміти суть поняття «інтелектуальна власність».

Конвенція про створення Всесвітньої організації інтелектуальної власності, прийнята в Стокгольмі 14 липня 1967 р., передбачає, що інтелектуальної власності включає права на:

- 1) літературні, художні твори і наукові праці;
- 2) виконавчу діяльність артистів, фонограм і радіопередачі;
- 3) винаходи у всіх сферах людської діяльності;
- 4) наукові відкриття;
- 5) промислові зразки;

б) товарні знаки, знаки сервісу, комерційні найменування і позначення;

- 7) припинення недобросовісної конкуренції [18, с. 20-29].

Відповідно до цієї Конвенції, що заснувала Всесвітню організацію інтелектуальної власності (ВОІВ), інтелектуальна власність включає права, що відносяться до:

- літературних, художніх і наукових творів;
- виконавчої діяльності артистів, звукозаписи, радіо- і телевізійні передачі;
- винаходів у всіх сферах людської діяльності;
- наукові відкриття;
- промислових зразків;
- товарних знаків, знаків сервісу, фірмових найменувань і комерційних позначень;
- всі інші права, що стосуються до інтелектуальної власності у виробничій, науковій, літературній і художній областях [18, с. 23].

Інтелектуальна власність – це формалізований результат творчої інтелектуальної діяльності, що надає його автору або особі, яка визначена чинним законодавством, право власності на цей результат, яке набувається, здійснюється і захищається відповідно до законодавчо встановлених норм і правил [6, с. 10]. Врегульовані законом суспільні відносини стосовно володіння, користування і

розпорядження результатами інтелектуальної творчої діяльності складають інститут права інтелектуальної власності [6, с. 10].

Слід акцентувати увагу на тому, що закони з охорони інтелектуальної власності приймають і удосконалюють для того, щоб забезпечити масовість творчої діяльності, масовість виробництва знань, за умови якщо виробникам знань будуть забезпечені умови для ефективного їх використання в господарстві. (Для цього необхідно закріпити законодавчо права власності на об'єкти інтелектуальної власності) [6, с. 11].

Необхідно звернути увагу на те, що інститут права інтелектуальної власності охоплює об'єкти «промислової власності» і об'єкти «авторського права» (нематеріальні об'єкти).

Стосовно *об'єктів права промислової власності* – винаходи, промислові зразки, товарні знаки, товарні марки, то їх правовий захист забезпечується за допомогою патентів.

Натомість відносно *об'єктів авторського права* – літературні, музичні, художні, наукові праці, то слід констатувати, що захист цих об'єктів передбачає права їх авторів дозволяти або забороняти протягом певного періоду часу ті чи інші способи використання їх творів.

Щодо права на такі об'єкти, як виконавча діяльність артистів, фонограми і радіопередачі та їх називають суміжними правами.

Особливим видом об'єктів інтелектуальної власності є наукові відкриття. У Женевському договорі про міжнародну реєстрацію наукових відкриттів (1978 р.) наукове відкриття визначають як «пізнання явищ, властивостей або законів матеріального світу, які досі не були досліджені та перевірені» [19, с. 722-723]. Хоча наукові відкриття є найбільш вагомими результатами інтелектуальної діяльності, права власності на них до цього часу законодавчо не захищені. Дозволяється лише привласнювати науковим відкриттям імена їх першовідкривачів.

Право інтелектуальної власності має дві складові: особисте немайнове право автора на створений ним об'єкт (результат інтелектуальної діяльності) та майнове право на цей результат [6, с. 11].

Особливо звертаємо увагу, що особисте немайнове право належить тільки автору, який створив об'єкт, і не може передаватися іншій особі. Акцентуємо увагу на тому, що до майнових прав

належать права на володіння, користування і розпорядження об'єктом права інтелектуальної власності.

Важливо оговорити, що стосовно інтелектуальної власності, як і будь-якої іншої власності, право користування означає право її власника на отримання певного доходу від її користування у господарському обороті. Потрібно для себе чітко зрозуміти, що за рахунок використання технічного або художнього рішення утворюється джерело доходів яке є монопольним правом її власника, проте воно має обмеження в часі.

Сутність виняткових майнових прав на інтелектуальну власність полягає в монополії на потенційний прибуток.

Право інтелектуальної власності акумулюється в особистих немайнових правах інтелектуальної власності та (або) майнових правах інтелектуальної власності, зміст яких щодо певних об'єктів права інтелектуальної власності визначається, регулюється та охороняється чинним законодавством України.

До особистих немайнових прав інтелектуальної власності відносяться:

- 1) право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності;
- 2) право перешкоджати будь-якому зазіханню на право інтелектуальної власності, яке може завдати шкоди честі або репутації творця об'єкта інтелектуальної власності;
- 3) інші особисті немайнові права інтелектуальної власності, встановлені законом [6, с. 13].

Таким чином, особисті немайнові права інтелектуальної власності (у випадках, передбачених законом, особисті немайнові права інтелектуальної власності можуть передаватись іншим особам) [6, с. 13].

Слід погодитись з тезою, що існує в юридичній літературі, що особисті немайнові права інтелектуальної власності не залежать від майнових прав інтелектуальної власності, а також, що вони не можуть відчужуватися (передаватися), за винятком випадків, встановлених чинним законодавством [19, с. 724].

Майновими правами інтелектуальної власності є:

- 1) право на використання об'єкта права інтелектуальної власності;

2) виняткове право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності іншим особам;

3) виняткове право перешкоджати неправомірному вико-
рстанню об'єкта права інтелектуальної власності, зокрема забороняти
таке використання;

4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені
чинним законодавством [6, с. 13].

Слід звернути увагу на те, що майнові права інтелектуальної
власності можуть бути внеском у статутний капітал юридичної
особи, предметом договору застави та інших зобов'язань, а також
використовуватися в інших цивільних правових відносинах.

Важливо акцентувати увагу на тому, що особисті немайнові
права інтелектуальної власності діють безстроково, якщо інше не
передбачене законом, а майнові права інтелектуальної власності
діють лише у продовж термінів, встановлених чинним законодав-
ством України, або також договорами. Крім того, майнові права
інтелектуальної власності можуть бути припинені достроково у
випадках, встановлених чинним законодавством України, або
договором.

З'ясуванню поняття «інтелектуальна власність» має сприяти
законодавство про авторське право, та суміжні права тощо. У
Цивільному кодексі України регулюванню авторських і суміжних
прав присвячені Глава 36 «Право інтелектуальної власності на
літературний, художній та інші твір (авторське право)» і Глава 37
«Право інтелектуальної власності на виконання, фонограму та
програму (передачу) організацій мовлення (Суміжні права)». Крім
того, більш детально ці положення регулюють:

– Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23
грудня 1993 р. (в редакції України від 11 липня 2001 р. № 2627-III).

Джерела авторського права:

Основи законодавства України про культуру (1992 р.).

Закони України:

– «Про інформацію» (1992 р.);

– «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»
(1992 р.);

– «Про науково-технічну інформацію» (1993 р.);

– «Про телебачення і радіомовлення» (1993 р.);

– «Про рекламу» (1996 р.);

- «Про видавничу справу» (1997 р.);
- «Про кінематографію» (1998 р.);
- «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів і фонограм» (2000 р.) та ін.

Важливим джерелом українського авторського права і суміжних прав є міжнародні договори і угоди:

- Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів (1886 р.);

- Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (1961 р.);

- Женевська конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм (1971 р.);

- Брюссельська конвенція про розповсюдження сигналів, що несуть програми, які передаються через супутники (1974 р.);

- Всесвітня конвенція про авторське права (1952 р.).

Національне законодавство у сфері авторського права базується на принципі, зазначеному в ст. 5 Закону України «Про авторське право і суміжні права»: «Якщо чинним міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві України про авторське право і суміжні права, то застосовуються правила міжнародного договору».

Поняття авторського права. Головними напрямками духовної творчості людей є наукова діяльність, література і мистецтво. Результати цих видів творчої діяльності, невичерпні за формами, способами об'єктивного вираження духовного багатства людини, є предметом правової охорони. Суспільні відносини, що виникають у зв'язку з їх використанням, потребують правового регулювання, яке і бере на себе авторське право.

В об'єктивному розумінні авторське право – це сукупність правових норм, які регулюють відносини, що виникають внаслідок створення і використання творів літератури, мистецтва й науки. Авторське право встановлює сприятливі правові умови для творчої діяльності, забезпечує доступність результатів цієї діяльності всьому суспільству. Воно визначає і забезпечує широкий захист особистих (немайнових) і майнових прав авторів.

Авторське право – це сукупність норм цивільного права, якими регулюються відносини щодо визнання авторства й охорони творів науки, літератури і мистецтва, встановлення режиму їх використання, наділення їх авторів немайновими і майновими правами, захисту прав авторів та інших праводільців.

Об'єкти авторського права. Об'єктом авторського права є твір науки, літератури чи мистецтва, виражений у будь-якій об'єктивній формі, незалежно від жанру, достоїнства, обсягу, мети (освіта, інформація, пропаганда, розваги тощо), а також способу і форми їх відтворення.

Твір – це результат творчої праці автора, комплекс ідей, образів, поглядів тощо. У Цивільному кодексі України вміщено загальний перелік об'єктів авторського права та їх загальні ознаки. Він не дає повного переліку об'єктів авторського права, оскільки життя у своєму розвитку може продовжувати нові й нові форми об'єктивного вираження творчої діяльності людей.

Але, Законом України «Про авторське право і суміжні права» (ст. 8) визначено, що об'єктами авторського права є твори у галузі науки, літератури і мистецтва, а саме:

- 1) літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного наукового, технічного або іншого характеру (книги, брошури, статті тощо);
- 2) виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори;
- 3) комп'ютерні програми;
- 4) бази даних;
- 5) музичні твори з текстом і без тексту;
- 6) драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші твори, створені для сценічного показу, та їх постановки;
- 7) аудіовізуальні твори;
- 8) твори образотворчого мистецтва;
- 9) твори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва;
- 10) фотографічні твори, у тому числі твори, виконані пособами подібними до фотографії;

11) твори ужиткового мистецтва, у тому числі твори декоративного ткацтва, кераміки, різьблення, ливарства, з художнього скла, ювелірні вироби тощо, якщо вони не охороняються законами України про правову охорону об'єктів промислової власності;

12) ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосується географії, геології, типографії, техніки, архітектури та інших сфер діяльності;

13) сценічні обробки творів, зазначених у пункті 1, і обробки фольклору, придатні для сценічного показу;

14) похідні твори;

15) збірки творів, збірники обробок фольклору, енциклопедії та антології, збірники звичайних даних, інші складені твори за умови, що вони є результатом творчої праці за доббором, координацією або упорядкуванням змісту без порушення авторських прав на твори, що входять до них як складові частини;

16) тексти перекладів для дублювання, озвучення, субтитрування українською та іншими мовами іноземних аудіовізуальних творів;

17) інші твори.

Сучасний рівень науки і техніки дає змогу створювати складні твори, в яких поєднано кілька форм, наприклад кіно- і телефільми (літературний текст, музика, декорації тощо).

У цьому разі об'єктом авторського права є фільм як єдине ціле. Проте самостійними об'єктами авторського права в аудіовізуальному творі можуть бути сценарій, музика, текст, робота оператора, художника-постановника, які увійшли як частина до твору.

Отже, твір як об'єкт авторського права втілений у певну матеріальну форму: скульптура, картина, ноти, рукопис тощо. Але авторське право на твір (як нематеріальний об'єкт авторського права) і право власності на річ, в яку він втілений, *не залежать одне від одного*. Тому не слід плутати твір як об'єкт авторського права і річ – картину, скульптуру, книгу. На річ, в яку матеріально втілюється твір, може бути право власності, право користування тощо, але не авторське право. Так, продаж художником своєї картини не позбавляє його авторського права. Таким чином, право інтелектуальної власності та право власності на річ не залежать одне від одного.

Суб'єкти авторського права. Право на твір належить його творцеві, тому, хто створив скульптуру, музику, аудіовізуальний твір, оригінальне компонування інтегральної мікросхеми, написав картину, книгу. Тобто первинним суб'єктом авторського права є автор твору.

Суб'єктом авторського права можуть бути автор твору, а також інші фізичні та юридичні особи, для яких право може виникати в силу закону, договору або спадкування. Але в усіх випадках за автором залишаються його особисті немайнові права.

Отже, суб'єкти авторських прав – *неавтори* – не можуть мати права, які мають автори творів. Особисті немайнові права автора є невід'ємними від нього.

Таким чином, первинним суб'єктом, якому належить авторське право є автор, а авторське право правонаступників є похідним.

Згідно з Цивільним кодексом України та Законом України «Про авторське право та суміжні права», авторське право поширюється:

– на авторів, незалежно від громадянства і постійного місця проживання твори яких уперше опубліковані або не опубліковані, але знаходяться в об'єктивній формі на території України;

– авторів, незалежно від громадянства і постійного місця проживання, твори яких уперше опубліковані в іншій країні та протягом 30 днів після цього опубліковані в Україні;

– авторів, які є громадянами України або мають постійне місце проживання на території України, незалежно від того, на якій території вперше було опубліковано їх твори.

Відповідно до міжнародних договорів України, авторське право поширюється на авторів незалежно від громадянства, твори яких уперше опубліковані або не опубліковані, але вони знаходяться в об'єктивній формі на території іншої держави.

Здебільшого автором твору науки, літератури, мистецтва є одна особа, але іноді у творчому процесі беруть участь кілька осіб – *співавторів*. Авторське право на твір, створений спільною працею двох і більше осіб (співавторство), належить співавторам спільно, незалежно від того, чи становить такий твір одне нерозривне ціле або складається з частин, кожна з яких має самостійне значення. Взаємовідносини співавторів можуть визначатися договором між ними. У разі відсутності такого договору авторське право на твір

здійснюється всіма співавторами спільно. Право на використання твору належить співвласникам спільно. Право на використання твору належить співвласникам спільно, а винагорода за використання твору належить співавторам у рівних частинах, якщо в договорі не передбачено інше.

Від співавторства слід відрізнити *співробітництво*, за яким кілька авторів беруть участь у створенні колективної праці за завданням певної організації. Ця колективна праця не є одним цілим. Особи, що організують створення творів (видавці енциклопедій, виробники фільмів, продюсери тощо) не визнаються авторами творів.

Видавцям належить виключне право на використання таких видань у цілому, а також право на зазначення свого найменування при будь-якому використанні такого видання. Автори творів, включених до таких видань, зберігають виключні права на використання своїх творів незалежно від видання в цілому, якщо інше не передбачено договором на створення такого твору.

Авторами аудіовізуального твору вважаються автори сценаріїв, музичних творів, спеціально створених для даного аудіовізуального твору, режисери-постановники, оператори та ін. Автор раніше створеного твору, переробленого або включеного як частина аудіовізуального твору, також вважається співавтором аудіовізуального твору. Постановник аудіовізуального твору має право за будь-якого використання твору зазначити своє ім'я або найменування чи вимагати такого зазначення.

Автор музичного твору з текстом або без тексту, створеного спеціально для аудіовізуального твору, зберігає право на одержання винагороди за використання свого музичного твору при кожному публічному виконанні аудіовізуального твору і його публічному сповіщенні, а також завдання в прокат примірників аудіовізуального твору.

Без згоди автора та інших володільців майнових прав на фільм забороняється знищення остаточного варіанта фільму (негатива, оригінального запису).

Авторське право на твір, створений за договором найму, належить авторові. Розмір авторської винагороди за кожний вид використання твору, створеного за договором найму, та порядок її виплати встановлюється в самому договорі найму.

Виключне право на використання твору, створеного за договором найму, належить особі, з якою автор перебуває у трудових відносинах (роботодавцеві), якщо в договорі найму не передбачено інше. Роботодавець також має право при будь-якому використанні твору, створеного за договором найму, зазначати своє найменування або вимагати такого зазначення.

Авторське право на запис інтерв'ю належить особі, що дала інтерв'ю, та особі, що взяла інтерв'ю і здійснила його запис, як співавторам, якщо інше не передбачено угодою між ними. Опублікування запису інтерв'ю допускається лише за згодою особи, що дала це інтерв'ю.

Суб'єктом похідного авторського права може стати будь-яка фізична чи юридична особа, держава, до яких авторське право може перейти від автора чи іншої особи, яка має авторське право, в порядку спадкування. Спадкоємці мають право захищати авторство на твір і протидіяти перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, а також будь-якому іншому посяганню на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора.

Види прав автора. Відповідно до закону автору належать о собі немайнові і майнові права, що виникають зі створенням і використанням будь-якого твору науки, літератури чи мистецтва. При цьому для виникнення і здійснення авторських прав не вимагається виконання будь-яких формальностей. Авторське право виникає з *моменту створення твору*. Особа яка має авторське право, для сповіщення про свої права, може використати знак охорони авторського права, який вміщується на кожному примірнику твору і складається з латинської літери С у колі -© , імені особи, яка має авторське право і року першої публікації твору.

Автор або особа, яка має авторське право на твір, може зареєструвати це право в офіційних державних реєстрах протягом строку охорони авторського права. Орган, який забезпечує державну реєстрацію, видає свідоцтво про реєстрацію прав автора на твір, включаючи правомочності особи на твір, факт і дату публікування твору, договорів, які засвідчують право автора на твір, складає і періодично видає каталог державної реєстрації. У разі виникнення спору, державна реєстрація визнається судом як *юридична презумпція* прав автора або особи, яка має виключну правомочність

на твір, тобто вважається дійсною, якщо в судовому порядку не буде доведено інше.

Особисті немайнові права автора. Це право на авторське ім'я, право авторства, право на обнародування твору і право протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню або іншій зміні твору чи будь-якому іншому посяганню на твір (недоторканність твору).

Право на авторське ім'я дає авторові змогу випускати свій твір під власним ім'ям, умовним (псевдонімом) або взагалі без зазначення імені (анонімно). Право на вибір способу зазначення імені, а також на розкриття псевдоніма або аноніма є особистим правом автора.

Право авторства полягає в тому, що тільки справжній творець вправі називати себе автором твору, а всі інші особи, що вико ристовують твір, зобов'язані зазначити ім'я його автора.

Право на обнародування твору – це дія, що робить твір доступним для публіки, якими б засобами це не досягалось. Його ще називають правом випуску твору у світ. Письмові твори (наукові, художні, музично-драматичні тощо) випускають у світ шляхом видання; твори образотворчого мистецтва шляхом їх показу на виставках, розміщення в музеях для загального огляду. Право першого опублікування твору належить самому авторові.

Право на недоторканість твору – це протидія будь-якому посяганню на твір, що може зашкодити честі та репутації автора. За чинним в Україні типовими видавничими договорами малюнок і навіть колір обкладинки можна зробити лише за згодою автора. Право автора на недоторканість полягає і в тому, що переклад твору іншою мовою з метою випуску у світ допускається лише за згодою автора або його правонаступників і на підставі договору. Переклад можливий лише за умови забезпечення цілісності та змісту твору.

Майнові права автора. Автору чи іншій особі, що має авторське право, належать майнові права.

Майнові права інтелектуальної власності іноді називають *виключним правом*. Виключне право – це право, коли жодна особа, крім тієї, якій належить авторське право або суміжні права, не може використовувати твір, не маючи на те відповідного дозволу (ліцензії), за винятком випадків, встановлених іншим законом.

Майновими правами інтелектуальної власності на твір є:

- право на використання твору;
- виключне право дозволяти використання твору;
- право перешкоджати неправомірному використанню твору, в тому числі забороняти таке використання.

Обмеження виключних авторських прав:

– використання цитат з опублікованих творів, цитування статей з газет і журналів у формі оглядів преси, якщо воно зумовлено критичним, полемічним, науковим або інформаційним характером твору, але в обсязі, виправданому поставленою метою;

– використання літературних і художніх творів, таких як ілюстрації у виданнях, передачах мовлення, звукозаписах чи відеозаписах навчального характеру в обсязі, виправданому поставленою метою;

– відтворення творів для судового й адміністративного провадження;

– публічного виконання музичних творів під час офіційних і релігійних церемоній, похоронів в обсязі, виправданому характером таких церемоній;

– відтворення з інформаційною метою у газетах та інших періодичних виданнях;

– передача в ефір або інше публічне сповіщення публічно виголошених промов, звернень, доповідей та інших подібних творів в обсязі, виправданому поставленою метою;

– відтворення бібліотеками та архівами примірників твору репрографічним способом у разі, коли відтворюваним твором є окрема опублікована стаття та інші невеликі за обсягом твори чи уривки з письмових творів (за винятком комп'ютерних програм і баз даних);

– відтворення примірників твору для навчання;

– відтворення уривків з опублікованих письмових творів, аудіовізуальних творів як ілюстрацій для навчання за умови, що обсяг такого відтворення відповідає зазначеній меті;

– репрографічне відтворення навчальними закладами для аудиторних занять опублікованих статей та інших невеликих за обсягом творів, а також уривків з письмових творів з ілюстраціями або без них за умови, коли:

а) обсяг такого відтворення відповідає зазначеній меті;

б) відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру;

в) немає обмежень зі сторони організацій колективного управління щодо умов такого відтворення.

Також передбачено окремі випадки обмеження виключних майнових прав для деяких видів творів, наприклад, вільне копіювання, модифікація і декомпіляція комп'ютерних програм правомірними власниками примірників цих програм, а також право доступу автора до твору образотворчого мистецтва чи матеріального об'єкта, в якому втілено цей твір.

Також допускається вільне відтворення творів виключно в особистих цілях без дозволу автора і без виплати авторської нагороди.

Строк дії авторського права:

– строки чинності майнових прав автора на твір визначено в ЦК України (ст. 446) та Законі України «Про авторське право та суміжні права» (ст. 28);

– відповідно до цих законодавчих актів авторське право діє протягом усього життя автора і 70 років після його смерті, що підліковується з 1 січня року, наступного за роком смерті автора чи останнього із співавторів, який пережив інших співавторів, крім випадків, передбачених законом;

– для творів, оприлюднених анонімно або під псевдонімом, строк дії авторського права закінчується через 70 років після того, як твір було оприлюднено. Якщо взятий автором псевдонім не викликає сумніву щодо особи автора або якщо авторство твору, оприлюдненого анонімно або під псевдонімом, розкривається не пізніше ніж через 70 років після оприлюднення твору, строк дії авторського права закінчується через 70 років після смерті автора;

– авторське право на твори, створені у співавторстві, діє протягом життя співавторів і 70 років після смерті останнього співавтора;

– у разі, коли весь твір публікується (оприлюднюється) не водночас, а послідовно у часі томами, частинами, випусками, серіями тощо, строк дії авторського права визначається окремо для кожної опублікованої (оприлюдненої) частини твору;

– авторське право на твори посмертно реабілітованих автор, протягом 70 років після їх реабілітації;

– авторське право на твір, вперше опублікований протягом 30 років після смерті автора, діє протягом 70 років від дати його правомірного опублікування. Будь-яка особа, яка після закінчення строку охорони авторського права щодо не оприлюдненого твору вперше його оприлюднює, користується захистом, що є рівно цінним захисту майнових прав автора. Строк охорони цих прав становить 25 років від часу, коли твір був оприлюднений вперше.

Закінчення строку дії авторських прав означає їх перехід у суспільне надбання.

Суміжні права безпосередньо пов'язані з авторськими правами, саме тому вони називаються суміжними і охороняються одним Законом. Особливістю суміжних прав є те, що вони ґрунтуються на використанні, як правило, чужих авторських прав. Суміжні права випливають із творчої діяльності з реалізації, інтерпретації, використання уже обнародованих творів літератури і мистецтва. Наприклад, поет написав слова пісні, композитор написав музику до цієї пісні. Але пісня може бути донесена до слухачів (споживачів) тільки певним виконавцем – співаком. Творчість співака є суміжною творчою діяльністю з реалізації самої пісні. Це не просто використання чужого твору, а саме його реалізація, може бути інтерпретація, подання тощо. Із цієї творчої діяльності випливає право співака на власне виконання пісні, яке одержало назву суміжного права.

Суміжні права останнім часом набули прискореного розвитку. Сучасні технічні засоби надають можливість певним чином фіксувати виконання будь-якого виконавця (артиста, диригента, клоуна тощо) і в такий спосіб вилучати доходи з чужої майстерності, таланту. Щоб цьому запобігти і запроваджено охорону суміжних прав.

Під суміжними правами Закон розуміє права виконавців, виробників фонограм, виробників відеограм і організацій мовлення. Отже, цим поняттям охоплюється чотири групи прав:

- а) права виконавців;
- б) права виробників фонограм;
- в) права виробників відеограм;
- г) права організацій мовлення.

Постає запитання – права на що. Іншими словами, що є об'єктом суміжних прав. Об'єктами суміжних прав Закон визначає виконання, запис, фонограму, відеограму і програму теле- чи

радіомовлення. Виконанням визнається здійснення чужого твору фізичною особою. Це може бути гра артиста на сцені чи в кіно, гра музиканта, спів співака, танець танцюриста, декламація декламатора, управління диригента оркестром або будь-який інший спосіб виконання твору літератури чи мистецтва.

Надання правової охорони об'єкту суміжних прав не потребує виконання будь-яких формальностей. Проте виробники фонограм, виробники відеограм і виконавці для сповіщення про свої права можуть на всіх примірниках фонограм та відеограм або їх упаковках використовувати знак охорони суміжних прав. Цей знак складається з латинської літери R в колі – ®, імені (назви) особи, якій належить суміжне право, і зазначення року першої публікації фонограми (відеограми).

Об'єктом правової охорони виконання стає, коли воно здійснюється будь-якою особою – професіоналом чи любителем, якщо ця особа виконує роль, співає, грає на музичному інструменті чи будь-яким іншим способом виконує твір літератури і мистецтва.

Виконання стає об'єктом правової охорони лише за певних умов: якщо воно вперше виконано на території України; виконання зафіксоване на фонограмі (відеограмі), що охороняється в Україні; виконання не зафіксоване на фонограмі (відеограмі), але воно включено у передачу організації мовлення, передачі яких охороняються в Україні.

Фонограма (відеограма) стає об'єктом правової охорони за таких умов:

– виробник є громадянином України або юридичною особою з офіційним місцем знаходження на території України;

– фонограму (відеограму) вперше опубліковано на території України або опубліковано на території України протягом 30 днів від дня її першої публікації в іншій державі.

Об'єктом прав організацій мовлення є їх програми. Поняття «програма» включає в себе будь-які передачі організацій мовлення. Зазначені програми стають об'єктом правової охорони за умов:

а) організації мовлення мають офіційне місцезнаходження на території України;

б) передачі здійснюються з передавачів, розташованих на території України.

Об'єкти промислової власності. Об'єкти винаходів.

Основними об'єктами промислової власності, як уже зазначалося, є результати винахідництва та промислові зразки. Винахідництво – один із найбільш поширених і масових видів творчості, який практично доступний кожному. Інша справа, що здатність до винахідництва в одних більша, в інших – менша. Країни з високо-розвинутою економікою відзначаються високою винахідницькою активністю. Насамперед це стосується досить досконалої системи правового регулювання відносин у сфері науково-технічної творчості. Саме тому винахідництву, в тому числі правовому регулюванню відносин, які складаються у сфері створення і вико-ристання винаходів, в усіх країнах приділяється значна увага. У нашій державі винахідницька діяльність регулюється Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» в редакції від 1 червня 2000 р. із змінами і доповненнями від 21 грудня 2000 р.

При цьому варто зробити таке застереження: закони України про промислову власність регулюють не творчу діяльність із створення винаходів чи інших об'єктів промислової власності, а суспільні відносини, що складаються в процесі створення, виявлення оформлення, використання і охорони результатів науково-технічної творчості. Слід пам'ятати, що сама творчість будь-якому регулюванню не підлягає, але право може створювати сприятливі умови для успішної творчості, або навпаки, створювати несприятливі умови, за яких винахідництво буде розвиватися мляво або зовсім не буде розвиватися. Щоправда, винахідництво – така властивість людини, без якої вона існувати не може. Винахідництво розвивається за будь-яких умов, але, зрозуміло, за сприятливих – краще, за несприятливих – гірше.

Якою мірою на цей процес впливає законодавство України про промислову власність, покаже практика його застосування. Поки що вона не досить впливова.

Новим у законодавстві про промислову власність є введення до кола результатів технічної творчості такого об'єкта як корисна модель.

Чинне законодавство встановило вимоги, яким мають відповідати винахід, корисна модель і промисловий зразок. На підставі цих вимог можна дати визначення цих об'єктів.

Винахід – це технологічне (технічне) вирішення в будь-якій галузі суспільно-корисної діяльності, яке відповідає вимогам патентоздатності, тобто є новим, має винахідницький рівень і придатне для використання.

Отже, законодавство не обмежує поле винахідницької діяльності певною технологічною галуззю.

Винахід відповідає умовам патентоздатності, якщо він новий, має винахідницький рівень і відповідає промисловій придатності.

Винахід є новим, якщо його сутність не відома з рівня техніки. Такий рівень стосовно заявленої пропозиції визнається за всіма видами інформації, загальнодоступними в Україні та за кордоном до дати пріоритету винаходу. Це означає, що до дати пріоритету заявки сутність цього або тотожного рішення не була розкрита ні в Україні, ні за кордоном для невизначеного кола осіб настільки, що стало можливим його використання. Бувають випадки, коли новатор самостійно знаходить вирішення певної задачі. Між тим, виявляється, що таку задачу вже вирішено, але відомості про це не дійшли до винахідника. Винахід повинен давати нове технічне рішення, не відоме сучасному рівню техніки. Тому не може бути визнана винаходом пропозиція, описана у вітчизняній чи зарубіжній літературі або впроваджена у виробництво в Україні чи за її межами.

Слід звернути увагу на те, що не визнається винаходом пропозиція, на яку уже подано заявку або видано авторське свідоцтво чи патент. Причому не має значення, де видано авторське свідоцтво чи патент – в Україні чи за кордоном. Новизна пропозиції втрачається, коли відомості про її сутність розголошені іншим шляхом до її заявки і роблять можливим її використання третіми особами. Тому автор пропозиції, що може бути визнана винаходом, а також інші особи, що мають відношення до пропозиції повинні уникати будь-якого розголошення змісту пропозиції до її заявки. Це має значення не лише для автора, а й для держави. У разі розголошення суті пропозиції до її заявки, хоча б і самим автором останній втрачає право на одержання охоронного документа, оскільки держава не може гарантувати охорону такої пропозиції. У цьому випадку втрачається можливість патентування пропозиції за кордоном і вона може бути використана іноземними особами без будь-якого дозволу і без виплати винагороди за її використання.

В той же час з цього загального правила Законом встановлено важливий виняток. Якщо сам винахідник чи особа, яка одержала інформацію про винахід від винахідника прямо чи опосередковано, розкриють цю інформацію, але не раніше як за 12 місяців до дати подання заявки, то таке розкриття інформації про винахід не впливає на визнання його патентоздатності. Тобто новизна пропозиції не втрачається.

Винахід – це винайдення, відшукування рішення, якого фахівець не знає. Це рішення істотно відрізняється від подібних відомих рішень (прототипів) такими ознаками чи перевагами, що роблять доцільним його використання. *Винахідництво* – це творчий пошук, створення нового пристрою, технології, матеріалу тощо. Саме про це йдеться в Законі: право авторства на винахід належить громадянину, який створив винахід. Тому не вважається винаходом запозичення відомого рішення, перенесення і використання позитивного досвіду, хоча ці заходи можуть бути дуже ефективними. У них немає творчого процесу, самого винахідництва. Одного творчого характеру для визнання за пропозицією винахідницького рівня ще не достатньо. Може мати місце творчість, а підстав для визнання її результатів винаходом не буде. Пропозиція має творчий характер, але не відповідає вимогам патентоздатності. Вона визнається такою, що має винахідницький рівень, якщо порівняно з рішеннями, відомими в науці й техніці на дату пріоритету, пропозиція характеризується новою якістю, перевагами, які позитивно відрізняють її від відомих рішень. Винахідницьким рівнем відзначаються, зокрема, пропозиції, які відкривають нові галузі техніки, нові напрями у суспільному виробництві, у медицині, сільському господарстві або створюють нові види цінних матеріалів, машин, виробів, ліків тощо. Винахідницьким рівнем відзначаються пропозиції, які істотно поліпшують умови і безпеку праці, а також саму продукцію, вироблену на основі даної пропозиції.

В Законі мовиться про промислове використання, але з подальшого тексту випливає, що використання може мати місце не тільки в промисловості, а й в сільському господарстві, в системі охорони здоров'я, оборони, транспорту та інших галузях народного господарства. У цій нормі Закону (п. 1 ст. 7) йдеться про два аспекти поняття «промислового придатності»:

а) галузі застосування винаходу;

б) технічна можливість використання винаходу. Інколи надто-дять пропозиції, які за своїми параметрами відповідають умовам патентоздатності, але вони в сучасних умовах, наприклад, ще не можуть бути використані в суспільному виробництві – немає відповідного устаткування, матеріалів тощо

Із Закону слідує, що пропозиція може бути використана у будь-якій галузі практичної діяльності людини, суспільства, держави, не забороненій чинним законодавством. Це може бути діяльність наукова і господарська, культурно-освітня і лікувальна тощо. Не обмежується використання винаходу формами власності і господарювання. Винахід може бути використаний як державними, кооперативними, акціонерними, так й іншими підприємствами, організаціями і установами. Може використовуватися для власних потреб, а також за кордоном шляхом продажу ліцензій тощо.

У Законі наголошується й така ознака винаходу як технічна можливість його застосування на практиці, тобто пропозиція має бути придатною для відтворення, повторення і тиражування як у даний час, так і в майбутньому. Отже, винаходом визнається і пропозиція, яка може бути використана за умови появи технічної можливості у майбутньому.

Ця вимога щодо винаходу також вказує – розв'язання практичної задачі здійснюється технічними засобами. Такий висновок впливає з двох попередніх вимог, які визначаються рівнем техніки. Крім того, ця вимога передбачає ще одну якісну ознаку винаходу – його позитивний ефект. Якщо некорисні пропозиції в принципі можуть бути визнані винаходами, то розумна людина їх просто не використовуватиме. Отже, здатність до промислового використання означає і корисність винаходу. Щоправда, це інколи буває важко визначити. У сучасних умовах пропозиція може бути визнана некорисною, а в майбутньому ця сама пропозиція може дати значний прибуток. Такі факти в історії техніки непоодинокі.

Корисність пропозиції може виявитися у найрізноманітніших формах і способах. Вона може давати певний економічний ефект, поліпшувати умови і безпеку праці, якість продукції, зменшувати витрати енергії і матеріалів, негативний вплив на навколишнє середовище.

Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» визначає в ст. 6 п. 2 об'єкти винаходу. Ними можуть бути:

- продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослин і тварин тощо;
- спосіб;
- застосування раніше відомого продукту чи способу за новим призначенням.

Отже, поняття «винахід» є об'єктом цивільного права, права інтелектуальної власності, результатом інтелектуальної діяльності.

В свою чергу винахід, як результат технічної творчості, може стосуватися різних сфер діяльності людини. Але всі вони згруповані в дві групи: в продукти або способи. В даному разі результатом винахідницької діяльності є об'єкт у вигляді продукту або способу. Третій об'єкт винаходу, власне кажучи, не є новим об'єктом, а використанням уже відомого об'єкта за новим призначенням.

Слід звернути увагу на те, що об'єктами винаходу не можуть бути, тобто винахідницькі рішення не можуть стосуватися: відкриттів, наукових теорій та математичних методів; методів організації та управління господарством; планів; умовних позначень, розкладів, правил; методів виконання розумових операцій; комп'ютерних програм; результатів художнього конструювання; топологій інтегральних мікросхем; сортів рослин і порід тварин.

Першим об'єктом винаходу серед продуктів названо «пристрій». До пристроїв як об'єктів винаходу (корисних моделей) належать машини, механізми, прилади тощо. Для характеристики «пристрою» використовуються такі ознаки: наявність конструктивного елементу чи конструктивних елементів; наявність зв'язків між ними; взаємне розташування елементів; форма виконання елементу (елементів) або пристрою в цілому; форма виконання зв'язків між елементами; параметри та інші характеристики, елемента (елементів) та їх взаємозв'язок; матеріали, з якого виготовлено елемент (елементи), або пристрій в цілому, середовище, що виконує функцію елемента. Іншими словами, в заявці має бути дана повна характеристика пристрою, який заявляється як винахід.

Важливо звернути увагу на те, що поняттям «продукт» охоплюється також і «речовина». Термін «речовина» охоплює собою

індивідуальні хімічні сполуки, до яких також, умовно відносяться високомолекулярні сполуки та об'єкти генетичної інженерії (плазмід, вектори, рекомбінантні молекули нуклеїнових кислот); композиції (сполуки, суміші, розчини, сплави тощо) та продукти ядерного перетворення.

Індивідуальні хімічні сполуки характеризуються якісним складом (атоми певних елементів), кількісним складом (число атомів кожного елемента), а також зв'язком між атомами, їх взаємним розташуванням у молекулі, вираженим хімічною формулою (для низькомолекулярних сполук) чи кристалічною решіткою.

Для високомолекулярних сполук зазначаються – хімічний склад і структура однієї ланки макромолекули, структура макромолекули в цілому (лінійна, розгалужена), періодичність ланок, молекулярна маса, молекулярно-масовий розподіл, геометрія і стереометрія макромолекули, її кінцеві бокові групи.

Індивідуальні сполуки з невизначеною структурою, таких як антибіотики, нативні ферменти, моноклональні антитіла, об'єкти генетичної інженерії (плазмід, вектори, рекомбінантні молекули нуклеїнових кислот) зазначаються фізико-хімічні та інші характеристики, в тому числі ознаки способу одержання, що дають змогу їх ідентифікувати.

Слід акцентувати увагу на тому, що речовини, одержані шляхом ядерного перетворення, характеризуються якісним (ізотопним) складом елементів, кількісним складом (числом протонів та нейтронів). Крім цього, повинні бути зазначені основні ядерні характеристики: періоди піврозпаду, тип та енергія випромінювання (для радіоактивних ізотопів).

Об'єктами винаходу є також індивідуальні штами і консорціями мікроорганізмів, культури клітин рослин і тварин. До індивідуальних штамів належать штам традиційних мікроорганізмів (мікроплазми, актиноміцети, мікроскопічні гриби, дріжджі); штами організмів, які підпадають під визначення «мікроорганізми» (найпростіші, мікроскопічні водорості, мікроскопічні лишайники, мікроскопічні безхребетні тварини); штами гібридних мікроорганізмів; штами рекомбінантні, які несуть рекомбінантні ДНК (РНК); неклітинні структури (віруси, фаги); соматичні клітини рослин, які культивуються; культивовані соматичні структури мікроскопічних грибів; соматичні клітини безхребетних та хребетних тварин,

які культивуються; гібридні соматичні клітини рослин або тварин, які культивуються; гібридами; рекомбінантні соматичні культивовані клітини рослин або тварин, що несуть рекомбінантні ДНК (РНК).

До консорціумів мікроорганізмів належать змішані штами мікроорганізмів та асоціації мікроорганізмів.

Нова редакція Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» ввела ще один об'єкт винаходу – застосування раніше відомого продукту за новим призначенням. Цей об'єкт характеризується тим, що в його описі повинні бути вказані конкретний продукт чи спосіб, які можуть використовуватися за новим призначенням. У характеристиці цього об'єкта винаходу повинні бути відображені три характерні ознаки, а саме:

- конкретний продукт чи спосіб, який пропонується використати за новим призначенням;

- за яким призначенням застосовувався даний конкретний продукт чи спосіб;

- у чому полягає нове призначення продукту чи способу;

- позитивні відмінності використання продукту чи способу за новим призначенням.

Крім того, *об'єктом корисної моделі* може бути конструктивне виконання пристрою, яке повинно характеризуватися явно вираженими просторовими формами. Така форма повинна характеризуватися не лише наявністю елементів і зв'язків між ними, але й формою виконання цих елементів, їх певним взаємним розташуванням. Якщо винахід містить сутність заявленої пропозиції, то корисна модель – викладення цієї сутності в просторі. Корисна модель може стосуватися лише пристрою. Якщо порівняти корисну модель з промисловим зразком, то не важко помітити, що промисловий зразок є зовнішня форма промислового виробу (пристрою). Корисна модель – це внутрішнє розташування елементів, з яких складається сам пристрій, та зв'язок між ними. Так, наприклад, двигуни внутрішнього згорання можуть бути багатьох різноманітних форм, але за своєю сутністю вони однакові, а їх внутрішні побудови то і є корисні моделі.

Корисна модель – це конструктивне виконання пристрою, яке відповідає умовам патентоздатності, тобто є новим і промислово придатним.

Об'єкти промислових зразків.

Об'єктом промислового зразка в Україні може бути форма, малюнок або розфарбування чи їх поєднання, що визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб.

Об'єкти промислового зразка можуть бути об'єктами, площинними (малюнки) або комбінованими. *Об'ємні промислові зразки* являють собою розвинуту об'ємно-просторову структуру (наприклад, рішення, що визначають зовнішній вигляд верстата, сільсько-господарської машини, мотоцикла, люстри). *Площинні промислові зразки* являють собою лінійно-графічне співвідношення елементів і фактично не мають об'єму (наприклад, рішення, що визначають зовнішній вигляд килима, хустки, тканини). *Комбіновані промислові зразки* – це поєднання елементів, властивих об'ємним і площинним промисловим зразкам (наприклад, рішення, що визначають зовнішній вигляд інформаційного табло, виставкової конструкції, циферблата годинника).

Промисловими зразками може бути цілий одиничний виріб, його частина, комплект (набір) виробів, варіанти виробу. Частина виробу може бути заявлена як промисловий зразок за умови, що вона володіє самостійною функцією, завершеною композицією і може бути використана з цілою низкою виробів (наприклад, фари, різноманітні ручки, сидло для велосипеда). Комплект (набір) виробів може бути заявлений як промисловий зразок, якщо елементи, що входять до його складу, які виконують різноманітні функції, і відмінні один від одного, підпорядковані загальному завданню, що вирішується комплектом (набором) у цілому (наприклад, набір інструментів, меблевий гарнітур, чайний або столовий сервіз).

Варіантами промислового зразка є художньо-конструкторські рішення одних і тих самих виробів (комплектів, наборів), відмінні сукупністю істотних ознак, які визначають однакові естетичні та (або) ергономічні особливості виробів.

Об'єкти топографій інтегральних мікросхем

Інтегральна мікросхема – мікроелектронний виріб кінцевої або проміжної форми, призначений для виконання функцій електронної схеми, елементи і з'єднання якого неподільно сформовані

в об'ємі і (або) на поверхні матеріалу, що становить основу такого виробу, незалежно від способу його виготовлення.

Топографія інтегральної мікросхеми – зафіксоване на матеріальному носії просторово-геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з'єднань між ними.

Об'єктом правової охорони є саме топографія інтегральної мікросхеми. Вона характеризується такими ознаками:

- топографія зафіксована на матеріальному носії;
- такий матеріальний носій може бути в об'ємі і (або) на поверхні матеріалу;
- вона складається з елементів і з'єднань між ними;
- ці елементи з'єднані між собою неподільно.

Топографія інтегральної мікросхеми відповідає умовам обороздатності, якщо вона є оригінальною. Вона визнається такою, якщо не створена шляхом прямого відтворення (копіювання) іншої топографії інтегральної мікросхеми, має відмінності, що надають їй нові властивості.

Інститут правових засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.

Відповідно до положень Паризької конвенції про охорону промислової власності товарні знаки, знаки обслуговування, фірмові найменування та вказівки про походження чи найменування місця походження поряд із винаходами, корисними моделями і промисловими зразками охоплюються категорією «промислова власність». Водночас у процесі становлення інститутів інтелектуальної власності та джерел їх правового регулювання почали виразніше виявлятися певні відмінності між винаходами, корисними моделями, промисловими зразками та товарними знаками, знаками обслуговування, фірмовими найменуваннями, географічними зазначеннями. Відповідно, в системі права інтелектуальної власності виділився окремий інститут, який в літературі називають правовими засобами індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.

До правових засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг за законодавством України належать такі об'єкти права інтелектуальної власності:

- 1) комерційне (фірмове) найменування;
- 2) торгівельна марка (знак для товарів і послуг);

3) географічне зазначення.

Спільною рисою, що поєднує вказані об'єкти і водночас відрізняє їх від інших об'єктів права інтелектуальної власності, є їхнє призначення. Вони індивідуалізують учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Комерційне (фірмове) найменування індивідуалізує самого об'єкта, а торгівельні марки та географічні зазначення є об'єктами цивільних прав саме завдяки тому, що дозволяють індивідуалізувати певного суб'єкта, товар чи послуг. Це відрізняє їх від багатьох інших об'єктів прав інтелектуальної власності, що виступають в цивільних відносинах як результати творчої діяльності (твори, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, раціоналізаторські пропозиції та ін.). Це позначається на особливостях правового режиму засобів індивідуалізації:

1) оскільки комерційні найменування, торговельні марки та географічні зазначення не є результатами творчої діяльності, у відносинах, що виникають з приводу цих об'єктів, немає такого суб'єкта, як творець. Відповідно, щодо таких об'єктів не передбачено особистих немайнових прав. Зміст права інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації становлять лише майнові права;

2) оскільки основна функція цих об'єктів полягає в індивідуалізації певної особи, товару чи послуги, законодавство до певної міри обмежує оборотоздатність майнових прав на них. Так, право на комерційне найменування може передаватися іншій особі лише разом з цілісним майновим комплексом чи його частиною. Право на торговельну марку може передаватися іншій особі, але за умови, що це не вводитиме в оману споживача. Географічне зазначення взагалі не є об'єктом чийх-небудь виключних прав, а тому право на географічне зазначення не може переходити до іншої особи за договором.

Термін «комерційне найменування» є новим для законодавства України про інтелектуальну власність. За чинним раніше законодавством цей інститут називався «фірмове найменування» або «фірма». Поняття «фірмове найменування» закріплене у міжнародно-правових актах, учасницею яких є Україна (статті 1, 8 Паризької конвенції про охорону промислової власності, ст. 2 Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності (1967 р.), а також в окремих актах законодавства України (ст. 4 Закону України від 7 червня 1996 р. «Про захист від

недобросовісної конкуренції»; ст. 1 Закону України від 21 грудня 1993 р. «Про телебачення і радіомовлення» (в редакції Закону від 12 січня 2006 р.). З огляду на це, у ст. 420 ЦК України, де міститься перелік об'єктів права інтелектуальної власності, вказано «комерційні (фірмові) найменування». Тобто поняття «комерційне найменування» і «фірмове найменування» розглядаються як синонімічні.

Сьогодні в Україні не прийнято спеціального закону, який регулював би відносини щодо використання комерційного (фірмового) найменування.

Поняття «торгівельна марка» є новим для законодавства України про інтелектуальну власність. До прийняття ЦК України цей об'єкт інтелектуальної власності мав назву «знак для товарів і послуг». Водночас ст. 420 ЦК України називає серед об'єктів права інтелектуальної власності «торговельні марки (знаки для товарів і послуг)», що вказує на тотожність змісту поняття «торговельна марка» та «знак для товарів і послуг».

Основними джерелами правового регулювання відносин, пов'язаних з використанням торговельних марок, поряд з Конституцією України та ЦК України є Закон України від 15 грудня 1993 р. «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг». Порядок сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 р. №1716, Правила складання, подання та розгляду заявки на видачу свідоцтва України на знак для товарів і послуг, затверджені наказом Держпатенту України від 28 липня 1995 р. № 116, Положення про Державний реєстр свідоцтв України на знаки для товарів і послуг, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 10 січня 2002 р. № 10, Інструкція про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстрів відомостей про передачу права власності на знак для товарів і послуг та видачу ліцензії на використання знака (міжнародного знака) для товарів і послуг, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 3 серпня 2001 р. № 576 тощо.

Україна є учасницею низки важливих міжнародно-правових актів з питань охорони торговельних марок, які є частиною національного законодавства відповідно до ст. 9 Конституції України. Йдеться про такі міжнародні договори, як Паризька конвенція про

охорону промислової власності 1883 р., Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків 1891 р., Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків 1989 р., Договір про закони щодо товарних знаків 1994 р., Ніщцька угода про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків 1957 р.

Поняття «торговельна марка» міститься у ЦК України. Під торговельною маркою розуміють згідно зі ст. 492 ЦК України будь-яке позначення або будь-яку комбінацію позначень, які придатні для вирізнення товарів (послуг), що виробляються (надаються) однією особою, від товарів (послуг), що виробляються (надаються) іншими особами.

Право інтелектуальної власності на сорти рослин і породи тварин.

Біологічне різноманіття України є її національним багатством. Його збереження розглядається як один із пріоритетів у сфері природокористування і охорони навколишнього природного середовища та є невід'ємною умовою збалансованого економічного і соціального розвитку держави.

Україна все ще має багату біоту (від грец. *biote* – *життя*), яка нараховує понад 25 тис. видів рослин (5100 судинних рослин, більше 15 тис. грибів і слизовиків, понад тисячу лишайників, майже 800 мохоподібних і близько тисячі водоростей), що характеризуються певним ендемізмом (від грец. *endemos* – *місцевий*) та реліктовістю (від лат. *relictum* – залишок). На її території в наш час налічується понад 700 видів лікарських рослин, 200 з яких офіційно застосовуються в медичній практиці [20, с. 35].

Для збереження генного різноманіття важливе значення мають колекції рослин та генні банки. Зокрема, у Центральному республіканському ботанічному саду (м. Київ) зібрано унікальні колекції, які нараховують близько 13 тис. видів, різновидностей, форм та сортів квітково-декоративних, лікарських, плодових, овочевих, кормових, технічних, тропічних, субтропічних та інших груп рослин [20, с. 36]. Державний Нікітський ботанічний сад має колекцію, яка нараховує 9,3 тис. видів і форм деревних і трав'янистих рослин сухих субтропіків Середземномор'я [20, с. 36]. Колекція Донецького ботанічного саду нараховує 9 тис. видів і форм рослин південносхідної частини України [20, с. 37]. Колекція рослин

Ботанічного саду Київського національного університету складає понад 8 тис. видів і сортів рослин [21, с. 41]. Представляють також інтерес цінні види рослин дендрологічних парків «Софіївка», «Олександрія», «Тростянець», біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф. С. Фальц-Фейна, державних заповідників «Мис Мартьян», «Дунайські плавні», «Розточчя» та інших національних природних парків, колекція сортів, гібридів, ліній сільськогосподарських культур Інституту фізіології рослин і генетики Національної академії наук України, що нараховує понад 20 тис. одиниць [22, с. 106-107]. Помологічна колекція Інституту садівництва Української академії аграрних наук нараховує 7 тис. зразків рослин, колекція Дослідної станції лікарських рослин – близько 500, ампелографічна (від грец. *ampelos* – виноград) колекція Інституту винограду і вина «Магарач» майже 3500 тис. зразків, аналогічна колекція Інституту виноградарства і виноробства імені В. С. Таїрова – 485 зразків, що можуть бути успішно використаними для подальшої селекційної роботи [21, с. 41].

Держава виважено оцінює свою роль, місце і суспільну відповідальність за охорону біологічного різноманіття у національному просторі.

Права на топографії інтегральних мікросхем.

Топографія інтегральної мікросхеми як результат інтелектуальної діяльності являє собою зафіксоване на матеріальному носії просторово-геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з'єднань між ними. Матеріальним носієм топографії є кристал інтегральної мікросхеми (далі – ІМС), тобто частина напівпровідникової пластини, в обсязі і на поверхні якої сформовані елементи напівпровідникової мікросхеми, між елементами з'єднання і контактні площадки.

Зокрема, правовий режим цього об'єкта інтелектуальної власності визначений Директивою Ради 87/54/ЄС від 16 грудня 1986 р. про правову охорону топографій напівпровідникової продукції. 22 грудня 1994 р. було ухвалене рішення Ради № 94/824/ЄС про поширення правової охорони топографій напівпровідникової продукції на осіб всіх держав – членів СОТ.

Із прийняттям Закону України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» № 621/97-ВР від 5 листопада 1997 р.

такий спеціальний правовий інститут з'явився і в українському законодавстві. Прийнятий ЦК України визначив правовий статус компонування інтегральної мікросхеми (глава 40).

Відповідно до ст. 1 Закону під *інтегральною мікросхемою* визначено мікроелектронний виріб кінцевої або проміжної форми, призначений для виконання функцій електронної схеми, елементи і з'єднання якого неподільно сформовані в об'ємі і (або) на поверхні матеріалу, що становить основу такого виробу, незалежно від способу його виготовлення.

Згідно зі ст. 5 названого Закону охорона прав поширюється тільки на оригінальну топографію ІМС. Це правило діє і в інших країнах, де вже давно прийняли аналогічні закони, а також узгоджується із Вашингтонським договором про інтелектуальну власність щодо інтегральних мікросхем 1989 р. (Договір ІРІС).

Окремі положення були включені до Угоди ТРІПС (ст. 35, яка вимагає від держав-учасниць охороняти топографії інтегральних мікросхем відповідно до положень Вашингтонського Договору про інтегральну власність щодо інтегральних мікросхем). Відповідно до ст. 471 ЦК України компонування інтегральної мікросхеми вважається придатним для набуття права інтелектуальної власності на нього, якщо воно є оригінальним.

Оригінальною загалом є будь-яка топографія ІМС, створена в результаті інтелектуальної творчої діяльності автора, якщо вона не отримана шляхом прямого відтворення (копіювання) іншої топографії ІМС, має відмінності, що надають їй нових властивостей, та не була відомою у галузі мікроелектроніки до дати подання заявки до Патентного відомства України або до дати її першого використання. При цьому топографія ІМС визнається оригінальною доти, доки не доведено протилежне.

Одним із доказів відсутності оригінальності може бути, зокрема, загальновідомість топографії ІМС розробникам і виробникам ІМС на дату її створення. У разі спору це питання вирішується судом з урахуванням висновку експертів. Останні, в свою чергу, повинні орієнтуватися на знання середнього фахівця і ступінь доступності матеріалів, які містять інформацію щодо спірної топографії ІМС.

Об'єкти захисту від недобросовісної конкуренції.

Важливо акцентувати увагу на тому, що об'єкти захисту від недобросовісної конкуренції в точному значенні цього слова не є об'єктами промислової власності. Але вони прирівняні до них, оскільки мають своєю метою захист від недобросовісної конкуренції.

Практика свідчить, що конкуренти в боротьбі за ринок вдаються часто до використання неправомірних засобів у цій боротьбі. Така неправомірна діяльність набуває досить загрозливих масштабів, які наносять велику шкоду економіці будь-якої держави і тому вже в Конвенції про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. недобросовісна конкуренція була проголошена як протиправна дія, спрямована на порушення такого напрямку, як права на об'єкти промислової власності. Конвенція поклала на своїх членів обов'язок забезпечити громадянам країн, що стали членами Паризького союзу, ефективний захист проти недобросовісної конкуренції. Актом недобросовісної конкуренції Конвенція вважає будь-який акт конкуренції, який суперечить чесним звичаям у промислових торговельних справах. Зокрема, підлягають забороні:

1) всі дії, здатні будь-яким способом викликати змішування стосовно підприємства, продуктів або промислової чи торговельної діяльності конкурента;

2) неправдиві твердження при здійсненні комерційної діяльності, здатні дискредитувати підприємство, продукти або промислову чи торговельну діяльність конкурента;

3) вказівки або твердження, використання яких при здійсненні комерційної діяльності може ввести громадськість в оману стосовно характеру, способу виготовлення, властивостей, придатності до застосування або кількості товарів. [23, с. 182].

Захист від недобросовісної конкуренції в Україні здійснюється Законом України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. Він визначає дії, які визнаються недобросовісною, конкуренцією. Такими порушеннями визнаються будь-які дії в конкуренції, що суперечать правилам, торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності.

Відносини, які складаються у зв'язку з умовами, що забезпечують захист від недобросовісної конкуренції, регулюються

зазначеним Законом, а також Законами України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності», «Про Антимонопольний комітет України», «Про зовнішньоекономічну діяльність», іншими актами законодавства, виданими на підставі законів і постанов Верховної Ради України.

Необхідно акцентувати увагу на тому, що об'єктами захисту від недобросовісної конкуренції є своєрідні дії. Якщо об'єктами правової охорони результатів інтелектуальної діяльності є її результати, то об'єктами захисту від недобросовісної конкуренції можуть також стати результати інтелектуальної діяльності від неправомірних посягань. Проте, якщо у першому випадку передбачається охорона прав у широкому значення цього слова, а в другому – лише захист проти неправомірних дій третіх осіб.

Слід звернути увагу на те, що об'єктами захисту від недобросовісної конкуренції можуть бути неправомірні дії, які в Законі згруповані в три групи:

- 1) неправомірне використання ділової репутації господарюючого суб'єкта (підприємця);
- 2) створення перепон (перешкод) господарюючим суб'єктам (підприємцям) в процесі конкуренції і досягнення неправомірних переваг в конкуренції;
- 3) неправомірний збір, розголошення і використання комерційної таємниці [23, с. 183].

Необхідно погодитись з твердженням, яке є в наукових джерелах, що кожна з цих груп складається з окремих видів неправомірних дій, які відповідно сконцентровані і відносяться в такому порядку відповідно:

- 1) до першої групи – це:

– *неправомірне використання чужих позначень, рекламних матеріалів, упаковки.* Неправомірним визнається використання без дозволу уповноваженої на те особи чужого імені, фірмового найменування, знаків для товарів і послуг, інших позначень, а також рекламних матеріалів, упаковки товарів, назв літературних, художніх творів, періодичних видань, зазначень місць походження товарів, що може привести до змішування з діяльністю іншого господарюючого суб'єкта (підприємця), який має пріоритет на їх використання;

– використання у фірмовому найменуванні власного імені фізичної особи не визнається неправомірним, якщо до власного імені подається який-небудь відрізняльний елемент, що виключає змішування з діяльністю іншого господарюючого суб'єкта (підприємця);

– *неправомірне використання товару іншого виробника.* Неправомірним використанням товару іншого виробника є введення в господарський оборот під своїм позначенням товару іншого виробника без дозволу уповноваженої на те особи;

– *копіювання зовнішнього вигляду виробу.* Копіюванням зовнішнього вигляду виробу є відтворення зовнішнього вигляду виробу іншого господарюючого суб'єкта (підприємця) в господарському обігу без однозначної вказівки виробника копії, що може привести до змішування з діяльністю іншого господарюючого суб'єкта (підприємця);

– *порівняльна реклама.* Порівняльною є реклама, що містить порівняння з товарами, роботами, послугами чи діяльністю іншого господарюючого суб'єкта (підприємця). Про те не визнається неправомірним порівняння в рекламі, якщо наведені відомості про товари, роботи, послуги підтверджені фактичними даними, є достовірними, об'єктивними, корисними для інформування споживачів;

2) до другої групи неправомірних дій, які визнаються нероборовісною конкуренцією – це:

– *дискредитація господарюючого суб'єкта (підприємця).* Дискредитацією господарюючого суб'єкта (підприємця) є поширення у будь – якій формі неправдивих, неточних або неповних відомостей, пов'язаних з особою чи діяльністю господарюючого суб'єкта (підприємця), які завдали або могли завдати шкоди діловій репутації господарюючого суб'єкта (підприємця);

– *купівля-продаж товарів, виконаних робіт, надання послуг із примусовим асортиментом.* Такими визнаються дії по купівлі-продажу одних товарів, виконання робіт, надання послуг за умови купівлі-продажу інших товарів, виконання робіт, надання послуг, непотрібних споживачеві або контрагенту;

– *схилення до бойкоту господарюючого суб'єкта (підприємця).* Схиленням до бойкоту господарюючого суб'єкта (підприємця) вважається спонукання конкурентом іншої особи, безпосередньо або

через посередника, до відмови від встановлення договірних зв'язків із цим господарюючим (підприємцем);

– *схилення постачальника до дискримінації покупця (замовника)*. Схиленням постачальника до дискримінації покупця (замовника) є спонукання постачальника конкурентом покупця (замовника), безпосередньо або через посередника, до надання постачальником конкуренту покупця (замовника) певних переваг перед покупцем (замовником) без достатніх на те підстав;

– *схилення господарюючого суб'єкта (підприємця) до розривання договору з конкурентом*. Схиленням господарюючого суб'єкта (підприємця) до розривання договору з конкурентом іншого господарюючого суб'єкта (підприємця) є вчинене з корисливих мотивів або в інтересах третіх осіб спонукання господарюючого суб'єкта (підприємця) – учасника договору до не виконання або виконання неналежним чином договірних зобов'язань перед цим конкурентом шляхом надання або пропонування господарюючому суб'єкту (підприємцю) – учаснику договору, безпосередньо або через посередника, компенсації або інших переваг;

– *підкуп працівника постачальника*. Це надання або пропонування йому конкурентом покупця (замовника), безпосередньо або через посередника, матеріальних цінностей, майнових чи немайнових благ за неналежне виконання або невиконання працівником службових обов'язків, що впливають з укладеного або пов'язані з укладенням між постачальником і покупцем договору поставки товарів, виконання робіт, надання послуг, що призвело або могло призвести до отримання конкурентом покупця (замовника) певних переваг перед покупцем (замовником);

– *підкуп працівника покупця*. Ті ж самі дії, що і працівника постачальника;

– *досягнення неправомірних переваг у конкуренції*. Досягненням неправомірних переваг у конкуренції є отримання таких відносно іншого господарюючого суб'єкта (підприємця) шляхом порушення чинного законодавства, яке підтверджене рішенням державного органу, наділеного відповідною компетенцією;

3) до третьої групи неправомірних дій, спрямованих на порушення добросовісної конкуренції – це:

– *неправомірне збирання комерційної таємниці*. Неправомірним збиранням комерційної таємниці вважається добування

протиправним способом відомостей, які відповідно до законодавства України становлять комерційну таємницю, якщо це завдало або могло завдати шкоди господарюючому суб'єкту (підприємцю);

– *розголошення комерційної таємниці*. Розголошенням комерційної таємниці є ознайомлення іншої особи без згоди особи, уповноваженої на те, з відомостями, які відповідно до чинного законодавства України становлять комерційну таємницю, особою, якій ці відомості були довірені у встановленому порядку або стали відомими у зв'язку з виконанням службових обов'язків, якщо це завдало або могло завдати шкоди господарюючому суб'єкту (підприємцю);

– *схилення до розголошення комерційної таємниці*. Схиленням до розголошення комерційної таємниці є спонукання особи, якій були довірені у встановленому порядку або стали відомими у зв'язку з виконанням службових обов'язків відомості тощо [23, с. 184-185; 24, с. 277-278].

1.2. Поняттєве, категоріальне забезпечення інноваційного розвитку національного господарства та інтелектуальної власності в Україні: проблеми й перспективи

Тенденції розвитку науки, культури, техніки і виробництва, особливо в XXI ст., свідчать про те, що людство у своєму розвитку підійшло до тієї межі, коли подальший прогрес буде зумовлюватися саме розумовою діяльністю суспільства. Це підтверджує, що саме результати розумової діяльності або за теперішньою термінологією – інтелектуальної діяльності будуть визначати стратегію і тактику соціально-економічного розвитку будь-якої країни. Вже на сьогоднішній день видно, що високий рівень інтелектуальної діяльності у тій чи іншій країні зумовлює високий рівень добробуту її народу.

Суспільство, в якому поважають науку, культуру, мистецтво, люди живуть краще. Адже досягнення інтелектуальної діяльності зумовлюють рівень виробництва, культури, освіти тощо. Зазначені досягнення, безперечно, будуть визначати рівень виробництва, яке стане лише засобом чи способом реалізації здобутків науки,

культури, техніки. Не викликає сумніву, що досягнення науки мають пріоритетне значення і можуть бути використані в будь-якій сфері людської діяльності. Науково-технічні досягнення формують рівень і характер виробництва. Інтелектуальні досягнення у сфері художньої літератури, мистецтва і культури в цілому формують моральні засади суспільства, його світогляд, ставлення до навколишнього природного середовища, його бачення, тобто ті засади, які ми називаємо людськими цінностями і які визначають духовний світ людини і суспільства. Видається, що саме ці засади є найбільш важливими у формуванні світогляду суспільства і кожної людини і громадянина. Духовний характер суспільства формують саме діячі художньої літератури, культури і мистецтва, особливо найбільш видатні їх представники. Від характеру духовного світосприйняття залежать характер і напрями науково-технічного прогресу.

Для вирішення запропонованої проблеми звернемося до при-
таманної цього підрозділу термінології та категоріального апарату.

Перш за все це стосується інновацій базисних. Під терміном *«інновації базисні»* розуміють: «значні капітало- та наукомісткі нововведення у розвиток основної продуктивної сили (людини), техніки, технології, предметів праці та використовуваних людьми сил природи, що зумовлюють формування нового технологічного способу виробництва. У розвитку основної продуктивної сили до таких нововведень відносять сучасну медицину, систему освіти, рекреаційні послуги та ін.; з розгортанням другого етапу науково-технічної революції у сфері техніки – мікроелектроніку, суперкомп'ютери 5-го та 6-го покоління, інтелектуальні роботи, гнучкі технології, телекомунікації, Інтернет, індустріально-інформаційні комплекси; у сфері технології – лазерні, плазмові, мембранні біотехнології, космічні та безвідходні екологічно чисті технології. У сфері застосування принципово нових предметів праці до інновацій базисних зараховують створення нових матеріалів із заданими властивостями – композитних матеріалів (поєднання металів і кераміки, скла і кераміки, полімерів, надчистих і надтвердих матеріалів та ін.). До інновацій базисних у застосуванні сил природи належать використання ядерної та термоядерної енергії, енергії Сонця, підземного тепла Землі тощо. Інновації базисні мають, як правило, міжгалузевий характер, потребують значних

ризикованих інвестицій, розвитку інфраструктури, а отже, всебічної підтримки держави. Так, у США наприкінці 90-х частка держави у фінансуванні науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) становила 50%, в країнах ЄС – понад 40%. У здійсненні інновацій базисних Україна наприкінці ХХ ст. відставала від розвинутих країн світу в десятки разів» [25, с. 655]. Натомість поняття «інноваційна активність» трактується як «...цілеспрямована діяльність суб'єктів підприємницької діяльності щодо конструювання, створення, освоєння й виробництва якісно нових видів техніки, предметів праці, об'єктів інтелектуальної власності (патентів, ліцензій та ін.), технологій, а також впровадження досконаліших форм організації праці й управління виробництвом. Основними чинниками інноваційної активності на макрорівні є темпи зростання державних витрат на розвиток науки та освіти, раціональна інноваційна політика держави, стимулююча податкова, кредитна, амортизаційна політика тощо. У розвинутих країнах світу щорічні витрати на розвиток науки становлять майже 3% ВВП, в Україні впродовж 90-х вони скоротилися з 2,6% до 0,4% ВВП. Важливий макроекономічний показник інноваційної активності – поступове зближення обсягів витрат кожної країни на НДДКР та капіталовкладень. Макроекономічними показниками такої активності є також кількість об'єктів інтелектуальної власності (передусім патентів, ліцензій) на 1000 жителів, сальдо зовнішньої торгівлі ними, наукомісткість продукції та ін. На інноваційну активність на макрорівні впливають інтелект нації, народу (сукупність здібностей і творчих обдарувань людей, їх освітньо-кваліфікаційний та культурний рівні) оптимальне поєднання ринкових важелів саморегулювання економіки з державним та наддержавним, плюралізм форм власності конкуренція тощо. На мікрорівні такими чинниками є організаційні структури управління підприємством, ступінь розвитку економічної демократії, кількість ризикових підприємств, впровадження новітніх форм і систем заробітної плати, інноваційного менеджменту, умов конкурентної боротьби, здійснення інноваційної політики [26, с. 636].

Стосовно терміна «*інноваційний фонд*», то в економічній літературі під таким розуміють «...фонд фінансових ресурсів, створений для фінансування новітніх науково-технічних розробок та

ризикових проектів. Кошти інноваційного фонду розподіляються між претендентами на конкурсній основі» [27, с. 636].

Відносно терміна «*інновація*» існують такі погляди:

1. С. Панченко наполягає, що «Інновація – новий підхід до конструювання, виробництва, збуту товарів, завдяки якому інноватор (автор інновації) та його компанія здобувають переваги над конкурентами. Зареєстровані у певній країні інновації підтверджуються патентами, за допомогою яких інноватор може здобути тимчасову монополію. Залежно від сфери застосування нових підходів та ідей розрізняють такі найголовніші види інновацій:

1) продуктові – створення нових товарів або послуг, які орієнтовані на попит, що формується;

2) технологічні – вдосконалення методів виробництва існуючих товарів (послуг);

3) ринкові – вироблення нових методів діяльності на ринку;

4) організаційні – вдосконалення організаційних структур управління підприємствами.

Інновації – предмет особливої діяльності людей, що організовується особливим видом управління – інноваційним менеджментом.

Попит на інноваційні розробки зростає через загострення конкуренції на світових ринках. Різноманітні інновації стають основою стратегій, які дають змогу компанії здійснити глибокі прориви в розвитку. За допомогою інноваційних стратегій визначають технічне та ринкове старіння виробленої продукції, а також час зняття її з виробництва» [27, с. 636].

2. Автори «Малого экономического словаря» стверджують, що «Иновация (англ. Innovation от лат. in-povatio – обновление) – 1. Вложение средств в экономику, обеспечивающее смену поколений техники и технологии; 2. новая техника, технология, являющиеся результатом достижений научно-технического прогресса. Развитие изобретательства, появление пионерских и крупных изобретений является существенным фактом инновации [29, с. 281-282].

Ці судження взаємодоповнюють одне одного.

Стосовно терміна «*інноватика*», то під ним слід розуміти «...область науки, изучающая различные теории – формирование новшеств, их распространение, сопротивление нововведениям,

приспособление к ним инновационных организаций, выработка инновационных решений» [29, с. 281].

У довідниковій літературі з економіки під поняттям *«інтелект нації»* розуміють: «...сукупність здібностей і творчих обдаровань людей, їх освітньо-кваліфікаційний рівень, на основі яких формується здатність народу засвоювати нові знання та інформацію і використовувати їх для розвитку науки, культури, мистецтва, створення і впровадження нової техніки, застосування прогресивних форм організації виробництва і праці, вироблення найоптимальніших рішень в усіх сферах суспільного життя. Передумовами формування інтелекту нації, є дух народу, нації, енергія і підприємливість, рівень освіти, моральні й культурні цінності та ін. Найважливіший структурний елемент інтелекту нації – інтелектуальна власність. З економічного погляду вона є діалектичною єдністю кількісної та якісної сторін. Кількісна – різноманітні об'єкти інтелектуальної власності: патенти, ліцензії, проекти, «ноу-хау», програми математичного забезпечення тощо. Серед перелічених об'єктів власності чітка матеріально-речова визначеність відсутня у «ноу-хау», оскільки, крім креслень, проектів, схем, методик, формул, техніко-економічних обґрунтувань, сюди входить усна інформація, навички роботи та ін. Якісна сторона – економічні відносини, які виникають і розвиваються між людьми з приводу привласнення різних об'єктів інтелектуальної власності в усіх сферах суспільного відтворення. Теоретичним вираженням інтелектуальної власності є певна підсистема економічних категорій: інтелектуальна праця та її засоби, ціни на товари і послуги інтелектуальної власності та ін. Важливий структурний елемент інтелекту нації – етнічний інтелект, тобто наявність механізму відбору талантів, творчої взаємодії та спілкування людей тощо. Розвиток інтелектуальної власності й етнічного потенціалу значною мірою залежить від наявності й ступеня розвитку відповідних інститутів – вищих і середніх навчальних закладів, наукових установ і організацій, їх здатності добирати й виховувати відповідний контингент тощо. Концентрованим вираженням інтелекту нації є наявність патентів, ліцензій, інших об'єктів інтелектуальної власності у держави, підприємств і організацій. Один з першочергових кроків до створення інтелектуальних інституційних структур – прийняття науково обґрунтованих законодавчих актів.

Так, у США у сфері інноваційної діяльності лише на федеральному рівні прийнято понад 400 нормативних документів. Формування правової бази в Україні потребує визначення технологічної моделі суспільного виробництва на перспективу (до 2005) – перші десятиліття третього тисячоліття. Технологічна модель містить дані про перспективи розвитку технологічного способу виробництва, що базується на автоматизованій праці, зменшення питомої ваги технологічного способу виробництва з використанням ручної (наприкінці 90-х ХХ ст. він становив в Україні майже 40% у народному господарстві) та машинної праці (її питома вага, але низької якості перевищує 50%). Ця модель повинна містити характеристику основних параметрів нових технологій, що виникають на базі фундаментальних відкриттів: лазерні, плазмові, мембранні та інші перспективні технології, які забезпечують маловідходність, високу якість продукції, екологічну чистоту, зростання продуктивності в десятки разів та ін. Складовими майбутньої моделі технологічного способу виробництва є перспективи розвитку науки, техніки, самого працівника, предметів праці, використовуваних людьми сил природи (з поступовим переходом людства на молекулярний, субмолекулярний та атомний рівні, що зумовило використання ядерної та термоядерної енергії), самого процесу праці. В останньому випадку йдеться про перспективи інтелектуалізації та інформатизації праці, розширення сфери зайнятості тощо. За роки економічної кризи в Україні відбувалося руйнування інтелекту нації: певною мірою деградація сфери освіти, науки, культури; вплив талановитих кадрів за кордон, зменшення питомої ваги витрат на науку та ін.» [30, с. 36-63].

Для понятійного забезпечення інноваційного розвитку національного законодавства мають важливе значення такі поняття, як *«інтелектуальний продукт»*, та *«інтелектуальні інвестиції»*. Під інтелектуальним продуктом розуміють «...результати інтелектуальної, розумової духовної та творчої діяльності, втілені у відкриттях, винаходах, патентах, наукових звітах і доповідях, проєктах, раціоналізаторських пропозиціях, творах літератури, мистецтва, музики та ін» [31, с. 672]. Натомість термін інтелектуальні інвестиції тлумачать як «...вкладення коштів у підготовку фахівців, науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки, «ноу-хау», що передбачає отримання патентів, ліцензій, розробку

програм для комп'ютерів та інші види інтелектуальної діяльності. Інтелектуальні інвестиції є найприбутковішими» [31, с. 672].

Цікавий та сприйнятливий на наш погляд, пропонує глосарій В.Д. Базидевич в наступній редакції:

«Автор – творець певного твору (письменник, художник, винахідник та ін.).

Авторське право – економіко-правовий інститут, що регулює відносини з приводу створення та використання творів науки, літератури та мистецтва, виражених в усній, письмовій або іншій об'єктивній формі, що уможлиблює їх відтворення; сукупність особистих немайнових та майнових прав, що належать автору конкретного наукового, літературного чи мистецького твору. Авторське право є об'єктом інтелектуальної власності

Аудіовізуальний твір – твір, зафіксований на певному матеріальному носіїві (кіноплівці, компакт-диску), який може сприйматись одночасно слухом і зором (наприклад, кінофільм, телепередача).

База даних (копіляція даних) – сукупність творів, даних або будь-якої іншої інформації, яка за підбором, упорядкуванням та розташуванням є результатом творчої інтелектуальної праці.

Безпатентна ліцензія – дозвіл на використання науково-технічних рішень, які не мають правової охорони, або рішень, термін правової охорони яких вичерпався.

Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів – перший міжнародний договір про охорону авторських прав, підписаний 9 вересня 1886 р. у м. Берні.

Бренд – широковідомий товарний знак; товар (послуга), компанія або концепція, виділені суспільною свідомістю з маси подібних; набір символів та асоціацій, що формують у суб'єктів ринку позитивний образ продукції фірми.

Венчурний капітал – капітал, вкладений у сферу підвищеного ризику, в інноваційний бізнес, пов'язаний з просуванням на ринок нових товарів та послуг, розроблених на основі використання новітніх технологій.

Виключне право – право власника використовувати об'єкт інтелектуальної власності на власний розсуд і санкціонувати його використання іншими особами.

Виключних прав теорія – теорія, прихильники якої стверджують, що розвиток інтелектуальної власності принципово змінює сутність традиційних правомочностей володіння, користування і розпорядження, на зміну яким приходять сукупність виключних прав, що мають територіально обмежений, тимчасовий характер і допускають одночасну експлуатацію об'єкта власності необмеженим колом осіб.

Виконавець – автор, співак, музикант, танцюрист або інша особа, яка певним способом виконує твори літератури або мистецтва, а також диригент музичних і музично-драматичних творів.

Винахід – оригінальне технічне рішення, що стосується певного продукту (пристрою, речовини, штаму мікроорганізмів, культури клітин рослин, тварин) або способу (процесу, операцій, прийому тощо), здатне забезпечити корисний ефект; об'єкт промислової власності, якому надається правова охорона шляхом патентування за умов його новизни, неочевидності та промислової придатності.

Витратний підхід до оцінки вартості об'єкта інтелектуальної власності – підхід, що ґрунтується на визначенні величини витрат, необхідних для повного відновлення або заміщення об'єкта оцінювання з урахуванням його зносу. Ґрунтується на таких методах: метод визначення початкових витрат, метод вартості заміщення, метод відновної вартості, метод планових витрат, метод коефіцієнтів.

Відеограма – відеозапис на відповідному матеріальному носії (магнітній стрічці, диску) виконання чи будь-яких рухомих зображень (крім зображень у вигляді запису, що входить до аудіовізуального твору).

Відчуження – відносини з приводу передачі об'єкта власності іншій особі; один зі способів реалізації власником належних йому правомочностей. Розрізняють платне (на основі відносин купівлі – продажу) та безоплатне (на основі дарування) відчуження об'єкта власності.

Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) – міжурядова організація, спеціалізована установа ООН (з 1974 р.), створена в результаті підписання 14 липня 1967 р. Стокгольмської конвенції щодо регулювання міжнародної системи охорони і захисту прав інтелектуальної власності та здійснення адміністративних

функцій щодо багатосторонніх угод з приводу її правових та економічних аспектів.

Генерація знання – процес творення нового знання шляхом опрацювання інформації, джерелом якого є творча інтелектуальна активність – свідома діяльність особистості, здатної накопичувати, засвоювати та творчо переробляти інформацію.

Географічне зазначення – об'єкт промислової власності; назва географічного місця, яка вживається як позначення у назві твору, що походить із цього географічного місця і має певні якості, репутацію або інші характеристики, зумовлені притаманними цьому географічному місцю природними умовами та людським фактором.

Глобальні інноваційні вузли – науково-технічні (технологічні) парки, що виникли на території окремих країн як ефективні механізми здійснення сучасних науково-технологічних розробок (наприклад, Силіконова долина в США).

Гудвіл (від англ. *good will* – добра воля) – нематеріальний актив, який враховується при продажу (купівлі) компанії в цілому; перевищення ринкової оцінки сукупних активів компанії над сумою окремо взятих ринкових цін цих активів.

Диференціація прав власності – спеціалізація економічних суб'єктів на реалізації конкретних правомочностей, які входять до пучка прав власності.

Договір про патентну кооперацію (РСТ) – договір, підписаний представниками 50 країн у Вашингтоні в 1970 р. щодо створення Міжнародного союзу патентної кооперації та встановлення єдиного порядку складання та подання заявок на отримання міжнародного охоронного документа, який діє у всіх країнах – учасницях угоди.

Доіндустріальне суспільство – етап розвитку людської цивілізації, на якому домінує первинний технологічний уклад, господарська діяльність спрямовується на задоволення життєво необхідних потреб у процесі взаємодії людини з природою; провідна сфера виробництва – видобувна; базові технології є працемісткими; як стратегічний ресурс використовується сировина; найважливіший принцип функціонування – традиціоналізм та орієнтація на минулий досвід.

Доменні імена – імена, що використовуються для адресації комп'ютерів та ресурсів у Інтернеті, ділові чи особисті ідентифіка-

тори, що спрощують користувачам пошук сайтів у глобальній комп'ютерній мережі.

Економічна теорія прав власності – економічна теорія, започаткована у 60–70 роках ХХ ст. представниками неоінституціоналізму (Р. Коузом, А. Алчіаном, Г. Демзетцом, Д. Нортон, Р. Познером, С. Пейовичем, О. Вільямсоном та ін.) згідно з якою права власності трактуються через два взаємопов'язані аспекти: а) як санкціоновані поведінкові відносини, що виникають між людьми у зв'язку з існуванням благ та стосовно їх використання; б) як набір, пучок часткових повноважень, правомочностей на прийняття рішень стосовно того чи іншого ресурсу, сукупність яких формує «повне» право власності.

Ексклюзивна ліцензія – ліцензійна угода щодо передачі виключних прав на використання об'єкта інтелектуальної власності в межах, передбачених договором, зі збереженням за ліцензіаром права на використання цього об'єкта у частині прав, які не передаються ліцензіату.

Євразійська патентна конвенція – міжнародна угода, підписана у Москві в 1994 р., яка започаткувала діяльність Євразійського патентного відомства, уповноваженого видавати єдиний патент, що діє на території всіх країн – учасниць цієї конвенції.

Європейська конвенція про видачу Європейського патенту – міжнародна угода, підписана в 1973 р. у Мюнхені, яка започаткувала діяльність Європейського патентного відомства, уповноваженого видавати єдиний патент, дійсний для всіх країн – учасниць.

Женевська конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм – міжнародна угода, підписана у 1971 р., яка зобов'язує країни – учасниці охороняти інтереси виробників фонограм від відтворення екземплярів фонограм без згоди правовласника, а також від імпорту таких екземплярів з метою їх публічного сповіщення. Характерною ознакою цієї конвенції є відмова від принципу національного режиму та застосування права держави, громадянином якої є виробник фонограми.

Загальновідомий знак – товарний знак (знак обслуговування), який у результаті використання став добре відомим широкому колу споживачів. Згідно зі ст. 6 bis Паризької конвенції про охорону промислової власності всі країни – учасниці цієї конвенції

зобов'язані надавати на своїй території захист знакам, які за визначенням патентного органу країни реєстрації чи використання набули статусу загальновідомих.

Зазначення походження товарів – об'єкт промислової власності; позначення товарів, які походять з певної місцевості.

Засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу, товарів, послуг – знаки для товарів і послуг, фірмові найменування, зазначення походження товарів, які виконують інформаційну, розрізняльну, гарантійну, рекламну та захисну функції.

Захист прав інтелектуальної власності – сукупність заходів, спрямованих на визначення та відновлення прав інтелектуальної власності у випадку їх порушення.

Знаки для товарів і послуг – об'єкт промислової власності, що підлягає спеціальній реєстрації; позначення для вирізнення товарів і послуг одних юридичних чи фізичних осіб від однорідних товарів і послуг інших юридичних чи фізичних осіб.

Знаки обслуговування – об'єкт промислової власності, що підлягає спеціальній реєстрації, умовні символічні позначення, призначені для індивідуалізації послуг та ідентифікації їх джерел.

Знання – форма існування та систематизації результатів пізнавальної діяльності людини, об'єктивована знаковими засобами мови.

Індустріальне суспільство – етап розвитку людської цивілізації, на якому домінує вторинний технологічний уклад, господарська діяльність спрямована в першу чергу на задоволення матеріальних потреб на основі взаємодії людини з перетвореною нею природою, базові технології – машинні, капіталомісткі, енергія є стратегічним ресурсом, а провідним принципом функціонування є економічне зростання.

Інжиніринг – надання на комерційній основі (за контрактом) різноманітних інженерно-консультаційних послуг (укладання технічних завдань, проведення передпроектних робіт, наукових досліджень, техніко-економічних обґрунтувань, розробка технічної документації, проектна та конструкторська розробка об'єктів техніки, технології, консультації та нагляд під час монтажу, пусконаладжувальних робіт, консультування економічного, фінансового, маркетингового та іншого характеру.

Інноваційна діяльність – діяльність, спрямована на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень і роз-

робок, впровадження нововведень, випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг тощо.

Інноваційний капітал – складова інтелектуального капіталу, здатність до нововведень, оновлення, в т. ч. захищені комерційним правом інтелектуальна власність, інші нематеріальні активи та цінності.

Інноваційний процес – процес створення, поширення та використання інновацій.

Інноваційний розвиток – а) процес цілеспрямованої реалізації прогресивних нововведень, спрямований на інтенсифікацію певної сфери людської діяльності (наприклад, технологічні інновації у сфері виробництва); б) певний результат, пов'язаний з новим способом задоволення існуючих суспільних потреб, заснований на використанні досягнень науково-технологічного прогресу.

Інноваційні кластери – комплекси підприємств, промислових компаній, дослідницьких центрів, наукових установ, органів державного управління, профспілок, громадських організацій, союзів тощо, які сформувались на основі територіальної консолідації, утворення мереж спеціалізованих постачальників, споживачів, єдності технологічних зв'язків та взаємодоповнення, інноваційно-технологічних мереж, використання спільної наукової бази тощо.

Інновація – новостворені і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукти, послуги, організаційно-технічні рішення виробничого, комерційного, адміністративного та іншого характеру, які істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

Інтегральна схема (мікросхема) – мікромініатюрний електричний пристрій, елементи якого нерозривно пов'язані, конструктивно, технологічно та електрично об'єднані між собою.

Інтелект (від лат. *intellectus*) – розуміння, пізнання, розумові здібності людини.

Інтелектуальна власність – система відносин, що виникають з приводу привласнення ідеальних об'єктів, виражених в об'єктивованих інтелектуальних продуктах, втілених у науково-технічних, літературних та мистецьких творах; сукупність виключних прав особистого немайнового і майнового характеру на результати творчої інтелектуальної діяльності; санкціоновані суспільством та

державою поведінкові відносини щодо результатів інтелектуальної діяльності у науково-технічній, літературній та мистецькій сферах.

Інтелектуальна діяльність – одна з форм життєдіяльності людини; заснована на знаннях свідомо активність особистості, здатної накопичувати, засвоювати та творчо опрацьовувати інформацію.

Інтелектуальний капітал – накопичена у результаті інтелектуальної діяльності сукупність знань, досвіду, навичок, творчості, здібностей, взаємовідносин, що мають економічну цінність і використовуються у процесі виробництва та обміну з метою отримання доходу.

Інтелектуальний потенціал – можливості щодо реалізації певної мети, створені інтелектуальними ресурсами різних рівнів.

Інтелектуальний продукт – продукт розумової творчої праці; результат інтелектуальної діяльності, представлена на матеріальних носіях інформація, яка містить нове знання і має змістовне значення для певного інтелектуально підготовленого кола осіб.

Інтелектуальні активи – ідентифіковані, описані та занесені до відповідного реєстру організації нематеріальні активи: зафіксований та задокументований інтелектуальний капітал, доступний співробітникам організації.

Інтелектуальні ресурси – людський капітал (природна розумова діяльність людини, здатність мислити, перетворювати інформацію на знання), штучний інтелект (машинне відтворення певних інтелектуальних дій людини, пов'язаних зі сприйняттям інформації та деякими елементами міркування) та інтелектуальні продукти (представлена на матеріальних носіях інформація, що містить нове знання, яке є результатом інтелектуальної праці).

Інформаційна економіка – термін, впроваджений відомим західним дослідником М. Кастельсом для позначення способу розвитку суспільства, в якому конкурентоспроможність суб'єктів господарювання визначається їхньою здатністю генерувати, обробляти та ефективно використовувати інформацію, засновану на знаннях.

Інформаційна послуга – здійснення в законодавчо визначеній формі інформаційної діяльності з доведення інформаційної продукції до споживачів із метою задоволення їхніх інформаційних потреб.

Інформаційна продукція – матеріалізований результат інформаційної діяльності, призначений для задоволення інформаційних потреб суб'єктів господарювання.

Інформаційна система – організаційно впорядкована сукупність документів та інформаційних технологій, у т. ч. з використанням засобів обчислювальної техніки і зв'язку, що реалізують інформаційні процеси.

Інформаційні процеси – процеси збирання, обробки, накопичення, пошуку та розповсюдження інформації.

Інформація (від лат. *informatio* – у буквальному розумінні – знаходження, надання форми тому, що раніше було невідомим, безформним) – новина, повідомлення, які знижують невизначеність і сприяють зростанню обізнаності, поінформованості отримувача. У ринковій економіці набуває статусу товару – призначених для обміну продукції, послуг фізичних та юридичних осіб, які займаються інформаційною діяльністю.

Кіберсквотинг (від англ. *cybersquatting*) – кіберзагарбання, недобросовісна реєстрація доменних імен, що збігаються із засобами індивідуалізації або подібні до них, з їх наступним недобросовісним використанням як для власних комерційних цілей, так і для перепродажу власникам відповідних засобів індивідуалізації.

Клієнтський капітал – відносини фірми зі своїми замовниками та покупцями, які сприяють успішній реалізації вироблених нею товарів і послуг (засоби індивідуалізації, комерційна мережа, ділові зв'язки, договори маркетингового і технологічного співробітництва, слава та репутація клієнтів тощо).

Кодифіковані знання – знання, які можна систематизувати, зафіксувати, скопіювати, передати, забезпечити їм правову охорону.

Колективний знак – знак для товарів і послуг, який слугує для позначення продукції, що має спільні якісні характеристики і виробляється підприємствами, пов'язаними господарсько-правовими чи організаційно-правовими відносинами.

Комерціалізація інтелектуальної власності – відносини з приводу використання інтелектуальної власності в ринковій економіці, які набувають інституційного оформлення в угодах щодо прав на об'єкти інтелектуальної власності як специфічного товару, введеного у господарський обіг.

Комерційна концесія (від лат. *concessio* – дозвіл, поступка) – термін, що використовується в Україні для законодавчого регулювання комерційних відносин, відомих у міжнародній практиці як франчайзинг. Згідно з договором комерційної концесії одна сторона (правовласник) зобов'язується за плату надати другій стороні (користувачеві) право користуватись комплексом належних їй правомочностей з метою виготовлення і (або) продажу певного товару (послуги), в т. ч. право на фірмове найменування, комерційне позначення, торговельну марку, винахід тощо.

Комерційне найменування – постійна назва юридичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності, яка індивідуалізує і вирізняє його з-поміж інших.

Комерційна таємниця – будь-яка інформація, що має комерційну цінність через її невідомість та недоступність третім особам, до якої не має вільного доступу на законних підставах і стосовно якої власник вживає заходів щодо конфіденційності.

Компіляція (від лат. *compilatio* – пограбування, накопичення виписок, збірка документів) – збирання та впорядкування матеріалів або даних, що вже існували раніше, їх оригінальне розміщення, в результаті якого створюється авторський твір.

Комп'ютерна програма – набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів тощо, виражений у формі, придатній для застосування комп'ютером, які приводять його в дію для досягнення певної мети. Це поняття охоплює як операційну систему, так і прикладні програми, виражені у вихідному або об'єктному кодах.

Контрафактна продукція – продукція, виготовлена і розповсюджена з порушенням авторського і суміжних прав.

Контрафакція (від лат. *contrafactio* – підробка) – порушення прав інтелектуальної власності на основі самовільного та протизаконного виготовлення та поширення екземплярів твору без згоди правовласника.

Копірайт (від англ. *copyright* – право копіювання) – знак охорони авторського права, який розміщується на кожному екземплярі твору і складається з трьох елементів: латинської букви «С» в колі ©, імені автора та року першого опублікування твору.

Користування – одна з основних правомочностей власника, санкціоновані суспільством відносини щодо здобування у процесі використання корисних властивостей об'єкта власності.

Корисна модель – об'єкт промислової власності, нове, промислово придатне конструктивне виконання пристрою, що є результатом інтелектуальної творчої діяльності людини в галузі механіки стосовно тих об'єктів, які мають просторову форму.

Критерії охороноздатності об'єктів промислової власності – загально визнані критерії, які є необхідною умовою надання правової охорони винаходам, корисним моделям, промисловим зразкам та іншим об'єктам промислової власності, у т. ч. новизна, винахідницький рівень, промислова придатність та відповідність суспільним інтересам і принципам моралі.

Літературно-мистецька діяльність – особливий вид творчої інтелектуальної діяльності, що втілюється у творах літератури та мистецтва.

Ліцензіар – продавець ліцензії, юридична або фізична особа, яка зобов'язується передати права на використання об'єктів інтелектуальної власності за певну винагороду на умовах, передбачених ліцензійним договором.

Ліцензіат – 1) покупець ліцензії, юридична чи фізична особа, яка купує права на використання об'єктів інтелектуальної власності у межах, передбачених ліцензійним договором; 2) юридична особа чи індивідуальний підприємець, який має ліцензію на здійснення певного виду діяльності.

Ліцензійна угода – угода між продавцем виключних майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності (ліцензіаром) та їх покупцем (ліцензіатом) щодо використання цього об'єкта на умовах, передбачених у ліцензійному договорі.

Ліцензія (від лат. *licentia* – свобода, право) – у широкому розумінні дозвіл, що надається державними органами суб'єктам господарювання на здійснення певного виду діяльності при обов'язковому дотриманні передбачених відповідних органом вимог та умов; у вузькому розумінні – дозвіл на використання об'єкта інтелектуальної власності, що надається на підставі ліцензійного договору.

Логотип (від гр. *logos* – слово, *typos* – відбиток) – словесний знак для товарів та послуг в особливому графічному виконанні (наприклад, з використанням різних шрифтів).

Людський капітал – комплекс накопичених людиною знань, практичних навичок, творчих здібностей, культурних і моральних

цінностей, її фізичних характеристик, які використовуються з метою збільшення доходу.

Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків – міжнародна угода щодо реєстрації знаків для товарів і послуг, затверджена 14 квітня 1891 р., яка регламентує отримання правової охорони знаків у всіх країнах Мадридського союзу шляхом подання однієї типової заявки в Міжнародне бюро Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

Майнові права – права учасників економічних відносин, пов'язані з володінням, користуванням, розпорядженням тощо певним майном, а також з тими матеріальними вимогами, які виникають між суб'єктами господарювання у зв'язку з розподілом та обміном цим майном.

Меритократія (від лат. *merit* – заслуга, буквально: влада і гр. *kratos* – влада найбільш обдарованих) – термін, впроваджений англійським соціологом М. Янгом; концепція, згідно з якою в процесі еволюції людського суспільства утвердиться принцип висування на керівні посади найбільш талановитих особистостей зі значним інтелектуальним потенціалом, здатних генерувати нові знання, вихідців з усіх соціальних прошарків.

Метод вартості заміщення – метод оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності, заснований на визначенні мінімальної ціни об'єктів, що мають аналогічну споживчу вартість.

Метод визначення початкових витрат – метод оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності, заснований на врахуванні фактично здійснених витрат згідно з бухгалтерською звітністю підприємства за певний період.

Метод відновної вартості – метод оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності, заснований на визначенні суми витрат, необхідних для створення нової точної копії оцінюваного активу з урахуванням сучасних цін на необхідні ресурси.

Метод дисконтування – метод оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності, згідно з яким розрахунок поточної вартості цих об'єктів здійснюється шляхом приведення всіх майбутніх надходжень чистого прибутку від їх використання на дату проведення оцінювання за визначеною оцінювачем ставкою дисконтування.

Метод звільнення від роялті – метод оцінювання об'єктів інтелектуальної власності, заснований на визначенні вартості цих об'єктів шляхом додавання майбутніх грошових потоків роялті, приведені з використанням ставки дисконтування до поточної вартості.

Метод капіталізації прибутку – метод оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності, згідно з яким поточна вартість цих об'єктів визначається шляхом зіставлення щорічного прибутку від їх комерційного використання та коефіцієнта капіталізації.

Метод порівняльного аналізу продажу – метод оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності, заснований на зіставленні вартості цих об'єктів з вартістю аналогічних об'єктів, які були реалізовані на ринку.

Методи оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності – основні методи розрахунку ринкової вартості об'єктів інтелектуальної власності, розроблені в рамках витратного (такого, що ґрунтується на врахуванні витрат на відтворення первинної вартості об'єктів інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів підприємства з урахуванням їх подальшого поліпшення або заміни), порівняльного (базованого на визначенні вартості об'єктів інтелектуальної власності шляхом порівняння з вартістю їх аналогів) та прибуткового (заснованого на врахуванні залежності вартості об'єктів інтелектуальної власності від майбутніх доходів, пов'язаних з їх використанням) підходів.

Міжнародна конвенція про охорону прав виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення – міжнародна угода, яка набрала чинності 18 травня 1964 р. і спрямована на співробітництво країн-учасниць у галузі охорони та захисту суміжних прав.

Міжнародне бюро ВОІВ – спеціалізований інститут Всесвітньої організації інтелектуальної власності, що функціонує з 1970 р. і виконує організаційні та адміністративні функції щодо більшості міжнародних угод у сфері охорони промислової власності, авторського та суміжних прав.

Найменування місць походження товарів – позначення, що включають сучасне або історичне найменування певного географічного об'єкта (країни, місцевості, населеного пункту тощо), або похідне від нього найменування стосовно товарів, специфічні

якості яких зумовлені людським і (або) природними факторами, характерними для цього географічного об'єкта.

Науково-технічна діяльність – різновид творчої діяльності, пов'язаний з досягненням певних науково-технічних результатів (науково-дослідна, проектно-конструкторська, проектно-технологічна, винахідницька, раціоналізаторська діяльність тощо), що сприяє забезпеченню суспільства необхідними для його життєдіяльності інтелектуальними продуктами, в т. ч. засобами та предметами праці.

Науково-технічні розробки – систематичні роботи, засновані на знаннях, здобутих у результаті досліджень і (або) практичного досвіду, спрямовані на створення нових чи вдосконалення вже наявних матеріалів, продуктів, пристроїв, процедур, послуг, систем та методів.

Науково-технічні послуги – послуги у галузі науково-технічної інформації, патентно-ліцензійної діяльності, метрології та контролю якості, науково-технічного консультування, впровадження інновацій тощо.

Національна інноваційна система – складна, багаторівнева, динамічна система суспільних відносин, інституцій, організацій та механізмів, які формують умови генерування, поширення та практичного використання нововведень, виробництва та реалізації наукомісткої продукції, утвердження інноваційної культури та відповідного способу мислення населення.

Недобросовісна конкуренція – недобросовісні дії, що зачіпають, обмежують законні інтереси осіб, які провадять аналогічну підприємницьку діяльність, а також споживачів шляхом введення їх в оману щодо виробника, призначення, способу, місця виготовлення, якості та інших властивостей товарів (послуг), некоректного порівняння в рекламі, копіювання зовнішнього оформлення товару тощо. Законодавство більшості країн забороняє недобросовісну конкуренцію і передбачає заходи, спрямовані на боротьбу з нею.

Некодифіковані знання – знання, які не можна повністю зафіксувати, важко виокремити, захистити, проконтролювати їх використання.

Немайнові права – суб'єктивні права учасників правовідносин, що забезпечують певні нематеріальні інтереси творців (права

на авторство, на ім'я, на оприлюднення, на відзив, на захист репутації автора тощо). Немайнові права є невідчужуваними особистими правами, які охороняються безстроково.

Нематеріальні активи – активи, які не мають матеріальної форми: об'єкти інтелектуальної власності, а також інші аналогічні права, визнані у законодавчому порядку об'єктом права власності платника податку.

Ноу-хау (від англ. *know-how*, букв.: знаю як) – незахищені охоронними документами та не оприлюднені повністю чи частково знання або досвід технічного, виробничого, управлінського, комерційного чи фінансового характеру, що застосовуються у фаховій діяльності та становлять комерційну або службову таємницю.

Об'єкти авторського права – оприлюднені чи неоприлюднені твори науки, літератури та мистецтва, які є результатом творчої діяльності особистості незалежно від їх призначення, позитивних якостей, змісту, способу та форми вираження, за умов втілення цих результатів в об'єктивній формі, що уможливує їх сприйняття іншими людьми.

Об'єкти інтелектуальної власності – права власності юридичних та фізичних осіб на результати творчої розумової діяльності у науково-технічній, виробничій та гуманітарній сферах (авторське право та суміжні права, права промислової власності).

Об'єкти суміжних прав – об'єкти інтелектуальної власності, що стосуються прав виконавців, виробників звуко- та відеозаписів, організацій ефірного та кабельного мовлення.

Об'єктивізація знання – процес перетворення знання із суб'єктивної в об'єктивну форму, пов'язану з матеріальними носіями (технічним обладнанням, документацією, програмами, книгами тощо). Водночас, втілюючись у річ, знання залишаються за своєю природою ідеальною субстанцією.

Опціон (від лат. *optio* – вибір, бажання) – можливість вибору між окремими альтернативними варіантами угоди або зміни її початкових умов; попередня угода про укладення договору в майбутньому (в терміни, узгоджені сторонами).

Організаційний капітал – систематизована і формалізована компетентність (поінформованість, обізнаність, авторитетність) працівників компаній, а також організаційні можливості та системи, які посилюють їхні творчі можливості (інформаційні ресурси,

електронні мережі, організаційна структура, мобільність). Поділяється на інноваційний та процесний капітал.

Охорона прав інтелектуальної власності – регулювання відносин з приводу створення та використання об'єктів інтелектуальної власності з допомогою системи відповідних правових норм.

Паризька конвенція про охорону промислової власності – багатостороння міжнародна угода, укладена в 1883 р. і спрямована на гармонізацію національних законодавств країн-учасниць щодо охорони промислової власності, полегшення придбання та захисту прав на відповідні об'єкти.

Патент (від лат.*patens* – відкритий) – державний охоронний документ на об'єкт промислової власності, що засвідчує пріоритет та авторство його творця, а також виключні права особи, яка володіє патентом, на певній території протягом законодавчо встановленого терміну.

Патентна ліцензія – ліцензія на використання об'єкта промислової власності, захищеного патентом.

Патентна чистота – властивість об'єкта промислової власності, пов'язана з можливістю його використання в певній країні без порушення чинних на її території охоронних документів стосовно виключного права.

Патентний повірений – представник у справах інтелектуальної власності, який надає фізичним та юридичним особам допомогу щодо оформлення її правової охорони.

Патентний пул – угода між монополіями з метою усунення конкуренції між ними, згідно з якою всі патенти, що є власністю учасників угоди передаються організації, яка в подальшому надає учасникам пулу ліцензії на використання відповідних об'єктів промислової власності.

Патентовласник – фізична чи юридична особа, якій належить патент на об'єкт інтелектуальної власності.

Патентоспроможність об'єктів промислової власності – відповідність об'єктів промислової власності умовам надання передбаченого законодавством охоронного документа (патента): новизна, неочевидність, винахідницький рівень, промислова придатність, відповідність суспільним інтересам і нормам моралі.

Патентування – комплекс заходів щодо отримання патента з метою забезпечення правової охорони об'єктів промислової власності.

Паушальні платежі – встановлена в результаті переговорів, чітко визначена, зафіксована винагорода за право користуватись об'єктом інтелектуальної власності, що не залежить від фактичного обсягу виробництва та реалізації продукції і виплачується одноразово або за декілька разів (при набранні чинності ліцензійним договором, передачі ліцензіату технічної документації, після випуску перших зразків продукції тощо).

Первісні суб'єкти авторського права – творці, які володіють усім комплексом виключних майнових та особистих немайнових прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Піратство у сфері інтелектуальної власності – незаконне використання об'єктів інтелектуальної власності з метою отримання комерційної вигоди без згоди правовласників.

Плагіат (від лат. *plagio* – краду) – порушення авторського права, навмисне привласнення авторства або недозволене запозичення чи відтворення чужого літературного, художнього чи мистецького твору або його частини.

«Повний перелік» прав власності – запропонований англійським дослідником А. Оноре перелік прав власності, що включає одинадцять елементів, у т. ч. права володіння, користування, розпорядження (управління), привласнення (право на дохід), на залишкову вартість, на безпеку, на перехід об'єкта власності у спадок, на безстроковість, на заборону шкідливого використання, на відповідальність через відшкодування та на залишковий характер.

Постіндустріальне суспільство – етап цивілізаційного розвитку людства, на якому домінують новітні технологічні уклади, відбувається інтелектуалізація усіх сфер суспільного життя, провідну роль відіграють знання та інформація, які перетворюються на стратегічний ресурс розвитку людства.

Похідний твір – твір, що є переробкою, трансформацією, адаптацією або будь-якою іншою зміною вже існуючого оригінального авторського твору (переклад, музичне аранжування, звукозапис, художня репродукція тощо).

Похідні суб'єкти авторського права – творці похідних творів (перекладів, обробок, рефератів, резюме, оглядів, аранжувань) та збірок (енциклопедій, антологій, компіляцій даних (баз даних)), якщо здійснені ними переробка та відбір є результатом творчої розумової праці.

Права власності – санкціоновані суспільством поведінкові відносини, що виникають між людьми у зв'язку з існуванням та використанням рідкісних благ; набір, пучок часткових повноважень, правомочностей та прийняття рішень стосовно того чи іншого ресурсу.

Права власності теорія – теорія, представники якої права автора будь-якого творчого результату виводять із інтелектуальної діяльності, визнаючи їх невід'ємними природними правами, незалежно від узаконення державою (пропріетарний підхід).

Правомочність – передбачена законом можливість учасника правовідносин здійснювати певні дії або вимагати цього від інших учасників.

Правомочності суб'єктів авторського права – правомочності, що поділяються на дві основні групи: особисті немайнові права, невідчужувані від особистості творця, такі, що охороняються безстроково і не можуть передаватись іншим особам (права на авторство, ім'я, оприлюднення, відзив тощо); майнові права, пов'язані з використанням твору на основі договірних відносин (права на відтворення, розповсюдження, публічне виконання, демонстрацію, експонування твору, його запис, переклад, переробку тощо).

Прибутковий (дохідний) підхід до оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності – підхід, що ґрунтується на ідеї залежності економічної цінності об'єктів інтелектуальної власності від майбутніх доходів, пов'язаних з їх використанням. При цьому дохід від використання об'єктів інтелектуальної власності визначається як різниця між грошовими надходженнями (платежами за надання права використовувати об'єкт інтелектуальної власності (наприклад, роялті, паушальними платежами) та грошовими виплатами за визначений період. Основними методами, які використовуються в рамках цього підходу, є метод дисконтування, метод капіталізації прибутку та метод комерційної значимості.

Прикладні дослідження – оригінальні дослідження, які визначають можливі шляхи використання результатів фундаментальних

досліджень, спрямовані на здобуття нових знань та призначені переважно для здійснення конкретної практичної мети чи завдання.

Принципи авторського права – основні вихідні положення системи авторського права: свобода творчості, невідчужуваність особистих немайнових прав автора, свобода авторського договору, узгодження особистих інтересів автора з інтересами суспільства.

Принципи патентного права – основні вихідні положення системи патентного права: надання патентної охорони лише патентоспроможним об'єктам інтелектуальної власності; їхня «патентна чистота»; визнання за власником патента виключних прав на використання запатентованих об'єктів; встановлення санкцій за порушення цих прав; узгодження інтересів власника патенту з інтересами суспільства.

Промислова власність – інтелектуальна власність у частині відносин з приводу інтелектуальних продуктів, створених у виробничій та науково-технічній сферах (винаходів, корисних моделей, промислових зразків, знаків для товарів і послуг, фірмових найменувань, ноу-хау тощо).

Промисловий зразок – результат творчої діяльності людини у сфері художнього конструювання; художнє або художньо-конструкторське рішення, що визначає зовнішній вигляд виробу і має правову охорону як об'єкт промислової власності.

Роялті (від англ. *royalty* – королівські привілеї) – періодичні відрахування ліцензіару (продавцю ліцензії) за право користування предметом ліцензійної угоди, які встановлюються у вигляді фіксованих ставок, що виплачуються ліцензіатом (покупцем ліцензії) через узгоджені проміжки часу протягом дії ліцензійної угоди. Ставка роялті встановлюється у відсотках від собівартості ліцензованої продукції, валового прибутку, в розрахунку на одиницю продукції, що випускається, або вартості продажу продукції.

Свідоцтво про реєстрацію знака для товарів і послуг – охоронний документ, який засвідчує право його власника на використання знака для товарів і послуг, розпорядження ним і заборону його використання іншими особами.

Світова конвенція про авторське право – міжнародна угода щодо охорони авторських прав на наукові, літературні та художні твори, підписана в 1952 р. в Женеві (набрала чинності в 1955 р.).

Світова організація торгівлі (СОТ) – заснована у 1994 р. в м. Маракеші головна офіційна інституція міжнародної торговельної системи, яка відіграє роль міжнародного форуму для проведення торговельних переговорів, арбітра міждержавних торговельних суперечок, інституційного механізму реалізації домовленостей Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів тощо.

Система цифрового управління правами (DRM) – міжнародна система, спрямована на захист прав суб'єктів інтелектуальної власності у цифровому середовищі та боротьбу з піратством у сфері авторського права.

Слоган (від англ. *slogan*) – рекламний лозунг, девіз, спрямований на створення іміджу фірми та рекламу її продукції.

Службовий винахід – винахід, створений за дорученням роботодавця або у зв'язку з виконанням винахідником своїх службових обов'язків.

Специфікація прав власності – термін, що широко використовується в економічній теорії прав власності та означає чітке визначення та закріплення прав і обов'язків власників, надійний захист їх правомочностей. У розвинених країнах історично склалися дві правові традиції щодо специфікації прав власності: англосаксонська (право власності трактується як складний пучок часткових повноважень, який може розширюватись або скорочуватись, і визнається, що в процесі розвитку права власності відбувається постійне його розщеплення та диференціація на часткові повноваження, якими добровільно обмінюються суб'єкти господарювання) і континентальна (абсолютизація права власності як священного, недоторканного, необмеженого та неподільного, сконцентрованого в руках одного економічного суб'єкта; еволюція власності трактується як обмеження, урізання і неподільного раніше права власності).

Співавторство – спільна належність двом чи більше особам права на об'єкт інтелектуальної власності, створений у результаті їх спільної творчої праці.

Споживчий капітал – складова інтелектуального капіталу, відносини фірми зі споживачами її продукції, що набувають прояву в прихильності, вірності, доброзичливості покупців тощо.

Структурний капітал – складова інтелектуального капіталу, все, що дає можливість працівникам реалізувати свій потенціал: технічне і програмне забезпечення, організаційна структура, патенти, знаки для товарів і послуг, відносини з клієнтами. Поділяється на клієнтський і організаційний капітал.

Суб'єкти авторського права – особи, працею яких створено науковий, літературний чи мистецький твір (автори, співавтори, укладачі та ін.), а також особи, які отримали авторські права за договорами чи в результаті подій, визначених законом (спадкоємці авторів, роботодавці та ін.).

Суб'єкти інтелектуальної власності – персоніфіковані носії відносин інтелектуальної власності (окремі особи, колективи, суспільство в цілому, держава, наднаціональні утворення).

Суб'єкти суміжних прав – суб'єкти похідних та залежних від прав авторів творів (виконавці, виробники записів (фонограм, відеограм), організації ефірного та кабельного мовлення).

Субліцензія – надання ліцензіатом права на використання об'єкта інтелектуальної власності третім особам за згодою ліцензіара і на умовах, передбачених у їх ліцензійній угоді.

Суміжні права – об'єднані в єдиний інститут з авторським правом, близькі або похідні від нього права, що стосуються творчої діяльності виконавців, виробників фонограм, відеограм, організацій ефірного та кабельного мовлення.

Теорема Коуза – теорема, виведена на основі досліджень відомого західного дослідника Р. Коуза, згідно з якою чітке визначення (специфікація) прав власності та нульові транзакційні витрати приводять до того, що алокація ресурсів (структура виробництва) залишається незмінною та ефективною незалежно від змін у розподілі прав власності (якщо абстрагуватись від ефекту доходу).

Технологічний уклад – стійке цілісне утворення, замкнений цикл, який включає добування, отримання первинних ресурсів, всі стадії їх переробки та випуск набору кінцевих продуктів. Сучасні дослідники розрізняють від п'яти до шести технологічних укладів, що історично склалися в процесі розвитку людської цивілізації (1 – заснований на нових технологіях у текстильній промисловості та використанні енергії води; 2 – пов'язаний з розвитком залізничного транспорту, механізацією виробництва на основі використання парового двигуна; 3 – заснований на розвитку важкого

машинобудування, електроенергетики, хімічної промисловості; 4 – пов'язаний з подальшим розвитком електроенергетики, використанням нафти, газу, нових синтетичних матеріалів; 5 – пов'язаний з розвитком мікроелектроніки, інформатики, біотехнології, освоєнням Космосу; 6 – заснований на розвитку біотехнології, систем штучного інтелекту, глобального інформаційного зв'язку тощо).

Технологічні інновації – діяльність суб'єктів господарювання, спрямована на розробку та впровадження технологічно нових продуктів (продуктові інновації) та процеси (процесові інновації).

Товарний знак – об'єкт промислової власності, умовне символічне позначення, що слугує для індивідуалізації товарів та ідентифікації джерел їх походження.

Топологія (топографія) інтегральних мікросхем – нетрадиційний об'єкт інтелектуальної власності, зафіксоване на матеріальному носіїві просторово-геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми і з'єднань між ними.

Торговельна марка (дослівний переклад англ. *trade mark*) – об'єкт промислової власності, умовне символічне позначення, що ідентифікує товари та джерела їх походження.

Трансакційні витрати – витрати, що виникають у зв'язку з передачею прав власності. Включають: витрати на збирання та обробку ринкової інформації, ведення переговорів, укладення та юридичне оформлення угод, забезпечення їх виконання та компенсації збитків у випадку їх порушення, витрати, пов'язані з опортуністичною поведінкою контрагентів тощо.

TRIPS – угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, невід'ємна складова угоди СОТ, підписана 15 квітня 1994 р. і спрямована на міжнародне регулювання правил щодо торгівлі інтелектуальними продуктами, інвестицій в інтелектуальну діяльність, охорони та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Універсальна стратегія розгляду спорів щодо доменних імен (UDRP) – розроблена Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ) у ході процесу в рамках ВОІВ за назвою доменів у інтернеті та прийнята Корпорацією Інтернету з присвоєння назв і номерів (уСANN) уніфікована та обов'язкова система адміністра-

тивного врегулювання спорів щодо недобросовісної реєстрації назв доменів (кіберсквотингу).

Фірмове найменування – об'єкт промислової власності, найменування юридичної особи, суб'єкта господарювання, яке дає можливість ідентифікувати конкретне підприємство та вирізнити його з-поміж інших.

Фонограма – звукозапис на відповідному носіїві (магнітній стрічці, диску, грамофонній платівці, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких звуків, крім звуків у формі запису, що належить до аудіовізуального твору.

Франчайзинг (від лат. *franchise* – привілея, пільга, особливе право) – угода, відповідно до якої франчайзі (юридична або фізична особа, що отримує ліцензію) зобов'язується здійснювати виробничу і (або) комерційну діяльність згідно з домовленістю, досягнутою з франчайзером (продавцем ліцензії); одна з форм співпраці малого і великого бізнесу, за якої потужні корпорації укладають угоди з невеликими фірмами, передаючи останнім право діяти від імені цих корпорацій.

Фундаментальні дослідження – експериментальні або теоретичні дослідження, спрямовані на здобуття нових знань щодо закономірностей розвитку природи та суспільства, результатом яких є гіпотези, теорії, методи тощо» [24, с. 395-424].

Отже, продовжуючи наше дослідження, слід зазначити, що із задекларованої нами проблеми в цьому підрозділі є продовження формування розвиненої понятійно-категоріальної бази. У цьому контексті слід зазначити, що не дивлячись на те, що в цьому плані, як ми вже показали, є певні успіхи, проте, як це не дивно, залишаються вузькі місця, усунення яких, на нашу думку, сприятиме належному формуванню досконалого понятійно-категоріального апарату.

Перш за все потрібно відзначити те, що у сучасній економічній та юридичній науковій літературі з інтелектуальної власності і права інтелектуальної власності відсутнє однозначне поняття «інтелектуальна власність». Наприклад Каміл Ідріс наполягає на тому, що «інтелектуальна власність – це термін, що описує ідеї, винаходи, технології, твори мистецтва й музики, а також літератури, які є нематеріальними при їхньому створенні, але потім

стають цінностями в матеріальній формі як і кожний інший продукт... інтелектуальна власність є комерційним застосуванням творчої думки для розв'язання технічного або художнього завдання. Вона не є продуктом сама по собі, а являє собою особливу ідею, що стоїть за цим продуктом, або спосіб, яким ця ідея виражена, або ж відмінний характер того, як цей продукт названий або описаний» [32, с. 8]. Натомість В.Д. Базидевич стверджує, що «...інтелектуальна власність як результат розумової творчої діяльності є багатоаспектною, складною категорією, яка привертає все більшу увагу науковців за умов гуманізації та соціалізації економічного розвитку провідних держав світу» [24, с. 123].

Дещо інше визначення поняття «інтелектуальна власність» пропонує І. Мікульонок, наполягаючи на тому, що у «широкому розумінні інтелектуальна власність означає закріплені законом права, які є результатом інтелектуальної діяльності в науковій, літературній, художній і промислових сферах [33, с. 5]. У той же час С. Гордієнко під інтелектуальною власністю пропонує розуміти «матеріалізовані, чи не матеріалізовані нові знання, які належать юридичній чи фізичній особі» [34, с. 65].

Існує також думка таких вчених, як О. П. Орлюк, О. Д. Святоцький, Т. С. Демченко, В. М. Крижної, О. О. Стефан, що «поняття інтелектуальна власність необхідно виводити від латинського слова «інтелекту» – розуміння, відчуття, сприйняття» [35, с. 15]. Крім того, вони стверджують, що давні римляни це поняття запозичили у стародавньої грецької цивілізації, у якої воно було відоме, як «нус – розум, думка, дух» [35, с. 31]. Це свідчить на їхню думку, що якщо глибоко вникнути у суть поняття «інтелектуальна власність», то зрозуміло, що воно виражає відносини між конкретними суб'єктами суспільних відносин – творцями інтелектуальної продукції, певними колективами розумової праці та підприємствами, установами, організаціями з приводу присвоєння, володіння, розпорядження та користування результатом роботи мозку (інтелекту) індивідуума в сфері наукової, інноваційної та виробничої діяльності [35, с. 15-31].

Слід погодитися з думкою С.В. Корновенка, його «перелік трактувань поняття «інтелектуальна власність» не обмежується наведеним вище, його можна продовжувати до безкінечності. У кожній монографії або навчальному посібнику автор/автори

подають власне тією чи іншою мірою обґрунтоване визначення поняття «інтелектуальна власність». На перший погляд, у такій ситуації немає нічого поганого, адже саме поняття «інтелектуальна власність» настільки багатогранне, що його складно вкласти у межі «прокрустового ложа» – одного визначення. Такий стан справ міг би мати місце за умови, що законодавець чітко зафіксував поняття «інтелектуальна власність» у нормативно-правовій базі. Однак в Україні цього немає. Чинний Цивільний кодекс України не подає визначення поняття «інтелектуальна власність». Він фіксує поняття «право інтелектуальної власності» [36, с. 41].

Не можна не погодитися з думкою, яка існує в економічній науковій літературі, що «подібною є ситуація з поняттям «промислова власність» де, наприклад, відповідно до статті 1 «Паризької конвенції про охорону промислової власності» (1883 р.), поняття «промислова власність» визначається через його об'єкти. Зокрема, «промислова власність розуміється в найбільш широкому значенні і розповсюджується не тільки на промисловість і торгівлю у власному значенні слова, але також і на галузі сільськогосподарського виробництва і добувної промисловості та на всі продукти промислового чи природного походження, наприклад: вино, зерно, тютюновий лист, фрукти, худоба, копальні, мінеральні води, пиво, квіти, борошно.

Об'єктами охорони промислової власності є патенти на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки, знаки обслуговування, фірмові найменування та вказівки про походження чи найменування місця походження, а також припинення недобросовісної конкуренції» [36, с. 43; 37].

Важливо звернути увагу на те, що в існуючих джерелах існують наступні погляди на поняття «промислова власність». Так. Зокрема Ю. Кузнецов наполягає, що під поняттям «промислова власність» слід розуміти «вид інтелектуальної власності, який охоплює права на такі об'єкти промислової власності, як винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки, знаки обслуговування, фірмові найменування та вказівки про походження чи найменування місця походження, а також припинення недобросовісної конкуренції, передбачені Паризькою конвенцією з охорони промислової власності. Промислова власність розуміється в найбільш широкому значенні і розповсюджується не тільки на

промисловість і торгівлю у власному значенні слова, але також і на галузі сільськогосподарського виробництва і добувної промисловості та на всі продукти промислового чи природного походження, наприклад: вино, зерно, тютюновий лист, фрукти, худоба, копальні, мінеральні води, пиво, квіти, борошно тощо» [36, с. 203; 37]. Натомість Юридична енциклопедія «промислової власності» трактує як «різновид і складова частина інтелектуальної власності. Відповідно до «Паризької конвенції про охорону промислової власності» 1883 об'єктами промислової власності є патенти на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки, знаки обслуговування, фірмові найменування та вказівки про походження чи найменування місця походження, а також припинення недобросовісної конкуренції» [39, с. 163].

Отже, слід погодитися з думкою професора С.В. Корновенка, що «...безпосереднє визначення «промислової власності» відсутнє. Цей термін визначають або через об'єкти, або ототожнюють з поняттям «право промислової власності». Його визначення, як і у випадку з поняттям «інтелектуальна власність», відсутнє на законодавчому рівні. Така нечіткість визначення переліку об'єктів права промислової власності, визначених Паризькою конвенцією, спричинила неоднозначне їхнє формулювання і на національному рівні. Так, відповідно до наказу Державного департаменту інтелектуальної власності від 6 грудня 2004 р. «Про запровадження нової системи номерів заявок на об'єкти права промислової власності» до об'єктів промислової власності віднесено винаходи, корисні моделі, промислові зразки, топографії інтегральних мікросхем, знаки для товарів і послуг, зазначення походження товару [36, с. 43; 40]. Крім того, має сенс судження з приводу того, «...якщо зіставити об'єкти промислової власності передбачені цим документом, із тими, про які йдеться у методичних рекомендаціях з визначення прибутку від використання об'єктів промислової власності, затверджених наказом Державного патентного відомства України від 26 серпня 1998 р., то попобачимо, що у наказі від 6 грудня 2004 р. не фігурують раціоналізаторські пропозиції, зафіксовані методичними рекомендаціями [41; 36 с 44].

Важливо акцентувати увагу на тому, що існує розмаїття думок і щодо об'єктів промислової власності. На думку професора С. В. Корновенка «це зумовлено тим, що «промислова власність»

у контексті паризької конвенції розуміється в широкому сенсі й поширюється не тільки на промисловість і торгівлю, а й на сільськогосподарське виробництво й добувну промисловість, всі продукти промислового або природного походження [36, с. 44].

Слід погодитися з існуючою думкою в економічній літературі, що розподіл об'єктів інтелектуальної власності на промислову власність і авторське право, запропонований В. Фейгельсоном, слушно має зараховувати до останньої групи також і топологію інтегральних мікросхем, оскільки цей об'єкт має усі ознаки об'єктів права промислової власності але за умови охороноздатності [42, с. 108].

Ми акцентуємо увагу ще й на тому, що з права промислової власності виокремилися об'єкти, які отримали назву «Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг на комерційне найменування» [43, с. 161].

Цікаво, що Г. Черевко наполягає на тому, що до об'єктів промислової власності слід відносити: «...технічні рішення (винаходи); корисні моделі, промислові зразки, символи чи позначення, що проставляються на промислових виробках, що використовуються при наданні послуг (знаки для товарів і послуг); сорти рослин, зазначення місць походження товарів; найменування фірм, під якими вони виступають у публічному обігу (фірмові найменування топографії інтегральних мікросхем), а також право на припинення недобросовісної конкуренції» [44, с. 38-39].

Ці суперечності також стосуються і авторського права, які потребують свого належного вирішення.

Таким чином, розбіжність у визначенні понять «інтелектуальна власність», куди входить і авторське право, а також «промислова власність», неузгодженість щодо об'єктів промислової власності та авторського права істотно ускладнюють розуміння цих феноменів, суттєво перешкоджають у правильному застосуванні термінів, що належать до інтелектуальної власності на практиці.

Усе вище викладене зумовлює на науковому та нормативному рівнях забезпечити гармонізацію понятійного та категоріального апарату у сфері інтелектуальної власності.

1.3. Інтелектуальна власність як елемент функціонування економіко-правових засад інноваційного розвитку національного господарства України

Інтеграція України у світову економічну систему істотно стримується в зв'язку з досить повільними процесами її адаптації до інноваційних ринкових умов господарювання, тим самим поглиблюючи розрив науково-технічного рівня виробничої сфери, моральну та фізичну зношеність основних засобів, дефіцит фінансових ресурсів на їх розвиток і модернізації. Це зумовлює потребу в залученні та використанні можливостей наявного інтелектуального матеріалу з метою забезпечення стійкого положення національної економіки.

Усе це викликає необхідність формулювання окремих напрямків формування економіко-правових засад інноваційного розвитку національного господарства України.

Загально визнаним є те, що в розвинених державах основну величину матеріальних активів підприємств складає вартість об'єктів інтелектуальної власності. Натомість менеджментом національного господарства України недостатньо приділяється уваги розробці стратегічних програм інноваційного розвитку та недооцінюється в повній мірі їх місце і значимість використання об'єктів інтелектуальної власності економіці інноваційного розвитку національного господарства [44, с. 3]. Тому ця проблема є актуальною для підприємств і компаній і в цілому для економіки України із метою вирішення та здобуття правової охорони об'єктів інтелектуальної власності. Це знайшло своє підтвердження в так званих «процесах ліквідації багатьох вітчизняних підприємств [44, с. 3; 45, с.20; 46, с.107].

Слід погодитися з думкою Ю. Г. Львової, що «нажаль у вітчизняній практиці поняття нематеріальних активів у більшості керівників асоціюється з абстрактністю їх реальної цінності, тому в графі «Нематеріальні активи» бухгалтерських балансів більшості промислових підприємств України значиться прочерк або вказана зовсім незначна їх вартість. Управлінський персонал більшості вітчизняних підприємств має досить слабкі уявлення про необхідність і можливість підвищення реальної ринкової вартості підприємства шляхом ефективного і цілеспрямованого управління

нематеріальними активами і, зокрема, інтелектуальною власністю. На даний час частка нематеріальних активів у загальній структурі активів господарюючих суб'єктів України складає близько 10-12%, у промисловості на частку цих активів доводиться в середньому 14-18 % від загальної вартості активів» [47, с. 165-167].

Цілком протилежна ситуація у розвинутих країнах світу – ці величини у два, два з половиною рази більші за рахунок іншого відношення до юридичної фіксації своїх інтелектуальних прав та іншого управління активами з боку менеджменту, побудованого на засадах належного обліку та оцінки, охорони прав та впровадження об'єктів інтелектуальної власності у виробництво (наприклад, у США, за даними аналітика П. Страсмана, 86% ринкової вартості основного капіталу таких відомих компаній як Microsoft, Symantec, Oracle, IBM і інших складають нематеріальні активи, що визначають як вартість інтелектуальної власності) [47, с. 166].

Необхідно погодитися з думкою Ю. Г. Львової «що практика вітчизняних промислових підприємств, створених за радянських часів показала, що за весь час період їх функціонування накопичені знання науково-дослідного, дослідно-конструкторського, організаційно-управлінського, маркетингового й іншого характеру, досвід і кваліфікація персоналу, торгівельні марки, репутація й багато чого іншого, котрі в перехідний період назавжди втрачені і не розглядаються менеджментом в більшості промислових підприємств як реальні їх цінності, а тим більше як основний ринковий продукт підприємств. Слід зазначити, що в умовах світової глобальної економічної кризи і жорсткої конкуренції лише інноваційний потенціал інтелектуальної власності може забезпечити вітчизняним промисловим підприємствам довгострокову конкурентноспроможну діяльність на сучасному внутрішньому та зовнішньому ринках» [47, с. 146].

Не викликає сумніву той факт, що положення ст. 41 Конституції України слід трактувати таким чином, що правове регулювання відносин стосовно власності і власника права інтелектуальної власності має всі правомочності власника [48, с. 12-13]. Крім того, відносини щодо власності в Україні є предметом регулювання ст. 318 ЦК України. Відповідно якої визначено сутність права інтелектуальної власності як права особи на результати інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права

інтелектуальної власності [49]. Тут важливо акцентувати увагу на тому, що право інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права та майнові права інтелектуальної власності. Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» встановлено, що надання права на кожний з об'єктів промислової власності має визначений порядок, а саме:

1) необхідно подати заявку встановленого змісту, котра має містити не тільки інфор-мацію, ідентифікує заявника (фізичну чи юридичну особу), але й дати можливість визначити обсяг правової охорони, обумовлений формулою винаходу (корисної моделі);

2) корисну модель можна зареєструвати приблизно за півроку;

3) результат науково-технічної творчості може одержати правову охорону і бути об'єктом права інтелектуальної власності лише тоді, коли він відноситься до одного із зазначених в Законі об'єктів (ним може бути: пристрій, речовина, біологічний матеріал тощо); процес у будь-якій сфері технології (процес, прийом, спосіб, застосування продукту чи процесу); нове застосування продукту чи процесу;

4) у відповідності до норм чинного законодавства обсяг правової охорони винаходу (корисної моделі) має визначатися формулою, яка повинна відображати суть винаходу, базуватись на описі та викладатись у визначеному порядку ясно і стисло, тобто містити сукупність суттєвих ознак, достатніх для досягнення зазначеного заявником технічного результату [50; 51, с. 247; 52].

Спираючись на дослідження Ю. Г. Львової, Р. Хом'яка, В. Лемішевського, можна констатувати, що «...за визначенням, наведеним у П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», нематеріальний актив – нематеріальний актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам. Монетарні активи – грошові кошти, їх еквіваленти, а також інші активи, які мають бути отримані у фіксованій, визначеній сумі грошей. Немонетарні активи – запаси, будівлі, устаткування. Особливістю, яка відрізняє нематеріальний актив від усіх інших немонетарних активів, є відсутність його фізичної субстанції» [47, с. 166; 45, с. 49-50].

Необхідно підтримати позицію фахівців, що «...для можливості відображення нематеріального активу в обліку та звітності він повинен бути ідентифікованим, тобто відповідати таким критеріям:

1. Його оцінка може бути достовірно визначена.

2. У майбутньому при його використанні очікується отримання економічних вигод» [47, с. 166].

Крім того, має сенс твердження, що «...ідентифікований нематеріальний актив ще не є предметом цивільного (господарського) обігу, а виражається через права на його використання. Як правило, це виключні права (тобто жоден із суб'єктів цивільного обігу не може використовувати це право, доки власник виключного права не дозволить цього зробити певній особі, особам). Підставою для введення в обіг майнових прав є угоди про надання дозволу (ліцензії) на використання певного права від ліцензіара (власника права) до ліцензіата (користувача правом). Крім того, окремі права потребують підтвердження охоронним документом (свідоцтвом, патентом), зареєстрованим у компетентному органі. З моменту отримання права у складі відокремленого майна для здійснення підприємницької діяльності право стає нематеріальним активом» [47, с. 166].

У відповідності з п. 5 П(С)БО 8 нематеріальні активи поділяють на групи – однотипні за призначенням та використанням активи [45, с. 51]. Так, «...кожна група нематеріальних активів складається з підгруп, які містять однорідні за об'єктним складом активи:

1. Перша група прав – права на об'єкти промислової власності – включає:

– право на винахід і корисну модель (сюди входять право на пристрій, речовину, на спосіб, конструктивне виконання пристрою);

– право на промисловий зразок (форму, малюнок, розфарбування промислового виробу, дизайн продукції);

– право на об'єкти ноу-хау. Ноу-хау – це будь-якого роду тех.-нічні знання та досвід, у тому числі методи, способи та навички, а також знання та досвід адміністративного, економічного, фінансового та інших порядків. Характерними особливостями ноу-хау є те, що така інформація є конфіденційною, може бути застосована

в господарській діяльності і безпосередньо не охороняється законодавством;

– право на раціоналізаторську пропозицію (на пропозицію, яка є новою і корисною для підприємства, передбачає створення або заміну конструкції виробів, технології виробництва, техніки або складу матеріалів);

– право на захист від недобросовісної конкуренції. Недобросовісною конкуренцією вважають будь-які дії, що суперечать правилам, торгівельним та іншим звичаям у підприємницькій діяльності.

2. Друга група прав – це авторські та суміжні з ним права;

3. Третя група прав – це права на знаки для товарів та послуг:

– право на товарний знак або знак обслуговування, яке охоплює знаки для товарів та послуг, за допомогою яких товари на послуги одних осіб відрізняють від інших. Дане право підтверджується свідоцтвом, виданим патентним відомством терміном на 10 років;

– право на фірмове найменування (на найменування суб'єкта підприємницької діяльності, яке використовується в угодах, вивісках, оголошеннях, рекламах, на рахунках чи бланках). Право на фірмове найменування не потребує документального підтвердження і виникає у момент реєстрації підприємства.

4. Четверта група прав – права користування природними ресурсами.

5. П'ята група прав – це права користування майном, а саме:

– права користування земельною ділянкою;

– права користування будівлею;

– право на оренду приміщень;

– права користування іншим майном» [45, с. 51-52; 47, с. 166-167].

Господарюючі суб'єкти мають формувати власну інноваційну політику з урахуванням основних пріоритетних напрямів інноваційної політики.

Закон України «Про інноваційну діяльність» визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом. Згідно із цим

Законом державну підтримку одержують суб'єкти господарювання всіх форм власності, що реалізують в Україні інноваційні проекти, і підприємства всіх форм власності, які мають статус інноваційних. Головною метою державної інноваційної політики є «...створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції [47, с. 168]. Основними принципами державної інноваційної політики є: «орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України; визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку; формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності; створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу; забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності; ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримка підприємства у науково-виробничій сфері; здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок; фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності; сприяння розвитку інноваційної інфраструктури; інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності; підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності [47, с. 168].

Відповідно до затвердженої Національної програми стратегічного розвитку «Україна 2020» поставлене завдання перед господарськими суб'єктами підприємницької діяльності забезпечити максимальну конкурентоспроможність й ефективність вітчизняної економіки. Базою для підвищення конкурентоспроможності й збільшення експортного потенціалу держави повинні стати інноваційне техніко-технологічне відновлення виробництва, реалізація енергозберігаючих й інноваційних моделей розвитку економіки, нарощування випуску технологічної, наукомісткої продукції [47, с. 169].

За сучасних умов орієнтації економіки України на підвищення конкурентоспроможності важливого значення набуває активізація інноваційної діяльності, оскільки без цих кроків неможливо здійснити прогресивні зрушення в державі на шляху інноваційного розвитку національного господарства України.

Слід погодитися з думкою В. Нежиборець та О. Тараненко, що «...правове забезпечення національної інноваційної системи в Україні і її переходу до інноваційної моделі розвитку вимагає значних серйозних економічних перетворень нового спектра організаційно-економічних, правових та інноваційних рішень, а також те, що поза інноваційним шляхом не можна реалізувати жодної серйозної перспективної програми соціального і економічного розвитку [53, с. 59; 54, с. 132].

Необхідно акцентувати увагу на тому, що серед дослідників немає узгодженої думки щодо тлумачення терміну «національна інноваційна система»: одні автори визначають її «...як економічний механізм, що ґрунтується на розробці та експлуатації нових знань, підприємницькому підході, інтеграції в зовнішні ринки й прискореному розвитку конкурентоспроможності країни та її регіонів» [55, с. 26]. У той же час другі в інтернет-ресурсах дають подібні визначення: 1) національна інноваційна система – це сукупність державних, приватних і суспільних організацій і механізмів їх взаємодії, в рамках яких здійснюються діяльність по створенню, зберіганню і розповсюдженню нових знань і технологій; 2) національна інноваційний система – це елементи та взаємозв'язки, які знаходяться в мережах держави і діють у процесі виробництва, розповсюдження та використання нового, економічно вигідного знання [56; 57]; треті – пропонують більш розгорнуте, і на наш погляд, точніше формулювання як «...система, сукупність взаємозв'язаних організацій (структур), зайнятих виробництвом і комерціалізацією наукових знань і технологій у межах національних кордонів, малих та великих компаній, університетів, лабораторій, технопарків та інкубаторів як комплексу інститутів правового, фінансового й соціального характеру, що забезпечують інноваційні процеси і мають потужне національне коріння, традиції, політичні та культурні особливості» [58, с. 36].

Слід погодитися з переконанням А. Бочарова та Ю. Шмельова, що «...її сутність полягає у створенні державно-приватного

інноваційного партнерства, за яким держава підтримує науково-технічний сектор та систему освіти – джерела інновацій, забезпечує вільний доступ до результатів наукових досліджень у державному секторі, створює умови для їх комерційного використання, необхідну інноваційну інфраструктуру, систему підготовки кваліфікованого персоналу та нормативно-правову базу для стимулювання інноваційного підприємства; бізнес же бере на себе комерційний ризик роботи на ринку інноваційної продукції» [59, с. 39].

Нам уявляється, що є слушною думка в економічній літературі, що «...такий комплексний підхід до визначення національної інноваційної системи пояснюється тим фактом, що для створення, виробництва та розповсюдження інновацій потрібні не лише розвинуті освіта, наука та виробництво, яке здатне сприйняти її досягнення, та споживач його продукції, а й стимули, що спонукають людей створювати і впроваджувати інновації, фінансові засоби, сприятливі соціальні умови та орієнтації на науково-технічний прогрес [54, с. 134].

Потрібно відзначити, що певним чином поліпшує попередні визначення доповнення, запропоновані О. Тараненко, що «поняття «національна інноваційна система» таким чином: «національна інноваційна система» представляє собою історично, культурно, економічно, науково-технічно й інформаційно зумовлену сукупність відносин між суб'єктами інноваційної діяльності з приводу створення, розповсюдження та використання інновацій, яка має місце в межах певної країни» [54, с. 134].

Закон «Про інноваційну політику», як ми вже зазначали, формулює її мету та заходи забезпечення [60]. Спираючись на приписи цього Закону, ми акцентуємо увагу на тому, що основними принципами державної інноваційної політики є:

- орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України;
- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
- формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності;
- створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;

- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності;
- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері;
- здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;
- фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;
- сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;
- інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;
- підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності [60].

Слід погодитися з думкою, що «...однією з найважливіших складових національної інноваційної системи є її правове забезпечення, це також стосується і розробки концепцій правового забезпечення національної інноваційної системи, які дають підстави орієнтуватися на три основні положення:

1) по-перше, правові засади національної інноваційної системи в Україні мають сприяти її розбудові на принципах максимально ефективного використання наукового, виробничого та інноваційного потенціалів країни, поєднання підприємницьких ініціатив з державним регулюванням механізмів сприяння розвитку інноваційних процесів;

2) по-друге, розробка правових засад національної інноваційної системи в Україні повинна передбачати оптимальну цілісність і адаптацію її інституціональної структури до національних інноваційних систем країн Європейського Союзу. Це передусім стосується розробки правових положень для гармонізації інноваційного законодавства, для створення фінансових інститутів інноваційної реструктуризації економіки, а також для розвитку інфраструктури підтримки інноваційної діяльності;

3) по-третє, розробка правових засад національної інноваційної системи в Україні дасть можливість розширити можливості національної інноваційної системи щодо налагодження співробітництва у сфері інноваційної діяльності та реалізації ефективних

міжнародних інвестиційно-інноваційних проєктів [53, с. 73; 54, с. 134-135]. Сприйнятливою, на наш погляд, є також думка О. Тараненко та О. Бутнік-Сіверського, що «...іншою важливою складовою національної інноваційної системи є її економічне забезпечення та, що на теперішній час перед розробниками стоїть важливе завдання щодо розробки концепцій економічного забезпечення національної інноваційної системи, і при цьому слід орієнтуватися на чотири основні напрямки:

1. В напрямку науково-технічного та інноваційного розвитку:
 - підвищення ролі наукових і технологічних факторів в подоланні кризових явищ і соціально-економічному розвитку України, забезпечення її економічного зростання;
 - створення ефективних механізмів збереження, ефективного використання і розвитку національного науково-технічного потенціалу;
 - технічного переоснащення і структурну перебудову виробництва з метою нарощення випуску товарів, конкурентоздатних на світовому і внутрішньому ринках;
 - збільшення експортного потенціалу за рахунок наукомістких галузей виробництва, зменшення залежності економіки України від імпорту;
 - органічного включення інноваційних факторів до процесу соціально-економічного розвитку держави, збереження навколишнього середовища та ефективного використання природних ресурсів;
 - відродження творчої діяльності винахідників та націоналізаторів.
2. В напрямку розвитку сфери виробництва:
 - формування наукомістких виробничих процесів, сприяння створенню і функціонуванню інноваційних структур (технопарків, інкубаторів, центрів тощо);
 - створення конкурентоздатних переробних виробництв;
 - технологічного і технічного оновлення базових галузей економіки держави;
 - впровадження високорентабельних інноваційно-інвестиційних проєктів, реалізація яких зможе забезпечити скорішу віддачу і покласти початок прогресивним змінам в структурі виробництва і тенденціях його розвитку.

3. В напрямку розвитку банківсько-фінансової діяльності, забезпечення наукової інноваційної діяльності:

- створення спеціалізованих інноваційних банків, а також фондів довгострокового кредитування функціонуючих кредитних банків шляхом встановлення пільг по оподаткуванню засобів, які інвестуються для досягнення технологічних змін;

- диференціювання ставок податків на прибуток комерційних банків в залежності від напрямів використання грошових ресурсів в високоприбуткових операціях фінансового ринку;

- створення системи пільгового рефінансування комерційних банків, які надають пільгові кредити для реалізації інвестиційних проєктів по розробці і впровадженню високотехнологічного обладнання та іншої інноваційної продукції;

- зацікавлення комерційних банків в скупці акцій підприємств, які здійснюють виробництво високотехнологічної продукції;

- лібералізація порядку акумуляції капіталу для реалізації значних інноваційних проєктів, для чого впровадити чітку форму об'єднання капіталів комерційних банків і підприємств шляхом створення пайових інвестиційних фондів;

- введення спеціального порядку створення інноваційних асоціацій, які стануть інвестиційно-виробничими об'єднаннями юридичних і фізичних осіб, які беруть участь у виконанні інноваційного проєкту і виробництві конкурентоздатної продукції;

- створення державної системи страхування ризиків інноваційної діяльності за рахунок спеціально створеної страхової компанії.

4. В напрямку удосконалення управління науково-технологічною та інноваційною сферою:

- реформування центральних органів виконавчої влади по функціональному принципу та забезпечення структурної повноти їх повноважень;

- Центральний виконавчий орган в галузі науки інтелектуальної власності, Державний іноваційний фонд України, Національне агентство України по питанням розвитку та європейської інтеграції, Державний комітет України по питанням розвитку підприємництва зобов'язати займатися питаннями стимулювання інноваційної діяльності і розвитком інноваційної інфраструктури в підпри-

ємницькому середовищі, в тому числі з залученням іноземних інвестицій на загальнодержавному і регіональному рівнях;

- розширення участі українських науково-дослідних закладів у міжнародній науковій кооперації;

- створення сучасної телекомунікаційної інфраструктури;

- удосконалення системи обліку і статистики наукової та інноваційної діяльності;

- підвищення надійності і мобільності державної системи захисту інтелектуальної власності [54, с.136-137; 61, с. 60-62].

1.4. Співвідношення економічного і правового змісту поняття «інновації»

Проблемі співвідношення економічного і правового змісту поняття «інновації» довгий час належної уваги не приділялося. Це питання стало нагальним у ХХ столітті, коли почала стверджуватися модель сталого розвитку економіки на основі іноваційного поступу національних господарств [62, с. 15].

Для України як пострадянської держави, яка мала командно-адміністративне керування економікою, вичерпалися засоби екстенсивного економічного розвитку національного господарства, що обумовлює нагальність пошуку нових механізмів і засобів прискорення економічної динаміки, яка має бути конкурентоздатною з економіками розвинутих держав. Усе це зумовлює запровадження вітчизняної іноваційно-інвестиційної моделі розвитку національного господарства.

З питань, що пов'язані з іноваційним розвитком національного господарства в Україні було прийнято близько 90 законів та понад 650 підзаконних нормативних актів [63]. Ці нормативно-правові акти регламентують визначення та реалізацію державних пріоритетів, визначають засади наукової, науково-технічної та іноваційної політики, порядок фінансування і державної підтримки науково-технічної діяльності, питання охорони прав інтелектуальної власності, створення та фінансування іноваційних структур [64, с. 80].

Слід погодитися з твердженням, яке існує в юридичній літературі, що між економічними відносинами, які складаються у

процесі здійснення інноваційної діяльності та механізмами їхнього господарсько-правового регулювання існують складні системні зв'язки, що вимагає з'ясування сутності інновацій в державі, аналізу визначень «інновації» у законодавстві України з метою встановлення відповідності правової форми та законодавчих підходів до формулювання економічних властивостей категорії, що розглядається [64, с. 80].

У нашому дослідженні ми зробимо спробу встановити певні підходи до з'ясування сутті інновацій в економічній та юридичній науках, а також відповідності законодавчого підходу стосовно формулювання нормативних приписів щодо сутності поняття «інновації» в Законі України «Про інноваційну діяльність» економічному змісту та, відповідно, економічній сутності інновацій. Крім того, наше дослідження спрямоване на розкриття стадій соціально-економічного розвитку національного господарства та пропозиції надання соціально-правового режиму інноваційного розвитку національного господарства за чинним законодавством України.

Це необхідно зробити для того, щоб відповісти на запит суспільства чи сприяє чинне законодавство України в цій сфері в своїх сформульованих вихідних поняттях інноваційного розвитку національного господарства.

За дослідженнями, проведеними науковцями економістами та юристами, стверджується, що «до наукового обігу поняття «інновація» вперше в кінці XVIII на початку XIX стст., завдяки антропологам та соціологам, які тлумачили його як введення деяких елементів однієї культури до іншої. Це значення збереглося до нашого часу в етнографії. У подальшому сфера застосування даного терміна розширюється та вчені під інновацією почали розуміти «новий спосіб що-небудь зробити». Саме досвід XIX ст., з його кількісним та якісним стрибком науково-технічного прогресу, дозволяє виділити та осмислити інновацію як соціальну та економічну категорію. На початку XX ст. сформувалась особлива галузь знань – *інноватика* – наука про нововведення, у рамках якої почали вивчатися закономірності технічних нововведень. Її підгрунтя склали роботи Й. Шумптера та М. Д. Кондратьєва, які пов'язали інноваційні процеси в економіці з поняттями ініціативність, винахідництво та дух підприємництва.

Дослідження поняття «інновація» набуло подальшого розвитку та аналіз у 30-ті роки ХХ ст. Найінтенсивніше проблема інновацій та їх оцінки почала розвиватися у 60-ті роки ХХ ст. у зв'язку з різким зростанням масштабу та складності виконуваних НДР та ДКР, особливо в авіакосмічній, атомній та радіоелектронній промисловості, з розвитком біотехнологій. При централізованому управлінні економікою для позначення відповідних процесів часто застосовувались поняття «впровадження досягнень науки та техніки», «управління науково-технічним прогресом» тощо» [11, с. 59-61; 25, с. 635; 28, с. 636; 36, с.41-42; 64, с. 81].

Необхідно погодитися з твердженням, що є в юридичній літературі: «...за часів СРСР поняття «інновація», «інноваційний продукт» ні у правовій науковій літературі, ні в законодавстві, що регулює науково-технічну сферу, взагалі не вживалось. На той час технічний прогрес та технічно-логічне оновлення підприємств зазвичай пов'язували зі створенням та найбільш широким використанням у виробництві новітніх високоефективних науково-технічних досягнень, для цих цілей був введений термін «нова техніка». Аналіз правової думки та вітчизняного законодавства другої половини ХХ ст., що регулює науково-технічну сферу, надає достатні підстави прослідкувати схожість поняття «інноваційний продукт», визначення якого міститься у Законі України «Про інноваційну діяльність» (далі – Закон), та «нова техніка». Термін «нова техніка» набув значення правої категорії відтоді, коли була встановлена особлива система планування, фінансування та економічного стимулювання робіт зі створення та впровадження нової техніки. Ця система отримала широкі масштаби після прийняття постанови ВСНГ СРСР Ради Міністрів СРСР від 25.08.1964 р. № 81 «Про поліпшення системи економічного стимулювання підприємств та про підвищення матеріальної зацікавленості робітників зі створення та впровадження нової техніки». Під новою технікою в п. 13 вказаної постанови ВСНГ розумілися нові рішення в сфері технології та організації виробництва» [64, с. 81-82; 65].

Важливо акцентувати увагу на тому, що легального законодавчого визначення нової техніки на той час не існувало, що було сприятливим підґрунтям для доктринальних визначень поняття «нова техніка», які, відповідно, давалися В. А. Дозорцевим, О. О. Підопригорою, Є.П. Торкановським, В.П. Рассохіним [66, с. 20; 67, с. 150; 68, с. 20; 69, с. 6].

Стосовно змісту поняття «нова техніка» в наукових джерелах не існувало єдиної думки: одні автори вважали, що до нової техніки належать об'єкти, які, хоча й не містять у собі винаходів, але за своїми техніко-економічними параметрами досягають або навіть перевершують відомі світові зразки аналогічного призначення [64, с. 25; 68, с. 22]; другі автори стверджували, що основним нормативним критерієм для віднесення об'єкта до нової техніки було використання у ньому найбільш ефективних вітчизняних або зарубіжних винаходів [69, с. 6]; треті автори наполягали на тому, що для визнання певного об'єкта новою технікою достатньо було використання в ньому будь-якого вітчизняного або зарубіжного винаходу [70, с. 4]; четверті автори сходилися на тому, що новою технікою потрібно вважати машини, механізми, апарати, конструкції, технологічні процеси та способи виробництва, матеріали, сплави, речовини, тобто засоби цілеспрямованої діяльності людини [67, с. 41].

Таким чином, однією з основних ознак нової техніки науковці вважали новизну на рівні світових стандартів та техніко-економічних показників, яка визнавалася особливо важливою для народного господарства або галузей, тобто реальний об'єкт техніки, що наділений більш високими техніко-економічними показниками порівняно з відомими (існуючими або розробленими) в світі об'єктами аналогічного призначення або піднімаючий вітчизняні вироботи до рівня останніх [66, с. 9; 67, с.156; 71, с. 58].

Нам уявляється, що Д. Адамюк вірно, на прикладі наведених вище визначень нової техніки виділяє наступні її головні ознаки, як: рівень світової або вітчизняної новизни, ефективність, прогресивність, що виражається у високих техніко-економічних показниках, підвищення вітчизняного науково-технічного рівня, формальна визначеність об'єктів, наукоємність, що може бути реалізацією, на думку деяких вчених, винаходу [64, с. 82-83]. Слід погодитися з його твердженням, що «вказані ознаки певною мірою схожі з тими, що наводяться щодо інноваційного продукту у ст. 14 Закону, а саме – він є реалізацією (впровадженням) об'єкта інтелектуальної власності, розробка продукту підвищує вітчизняний науково-технічний і технологічний рівень, в Україні цей продукт вироблено (буде вироблено) вперше, або якщо не вперше, то порівняно з іншим аналогічним продуктом, представленим на ринку,

він є конкурентоздатним і має суттєво вищі техніко-економічні показники» [64, с. 83; 72].

Також не викликає заперечення судження, що неважно помітити змістову схожість понять «інноваційний продукт» та «нова техніка». Також завдяки розробленню та впровадженню останньої пов'язували за часів СРСР зі збільшенням технічного рівня виробництва, покращенням якості продукції, що випускається. Аналіз законодавства України, що регулює науково-технічну сферу, свідчить про відсутність правонаступності при розробленні основної термінології – терміни «інновація», «інноваційний продукт» не використовувалися у радянському законодавстві. Цілком логічно виникають запитання чому законодавець обрав шлях запозичення закордонної термінології замість розвинення, адаптації вже відомих вітчизняному праву правових інститутів та термінів, чому взагалі зникає з чинного законодавства термін «нова техніка», яка практично відповідає за ознаками поняттю «інноваційний продукт» [64, с. 83].

Отже, як стверджує Д. Адамюк, і з ним слід погодитися, що поняття «інновації» з'явилося у чинному законодавстві лише у 90-ті роки ХХ ст. і не пов'язано з близьким до нього поняттям «нова техніка», яке використовувалося в СРСР, відсутність між ними правового зв'язку та незнайомість першої категорії у вітчизняній правовій науці і законодавстві до цього періоду актуалізується економічний і правовий зміст інновацій» [64, с. 83].

Можна стверджувати, що поняття «інновація» є багато значним, і його можна розглядати на основі різних підходів. Проте слід оговорити, що проблема використання, а також впровадження інновацій в систему розвитку національного господарства більшою мірою має економічний сенс і зміст, а тому економічною наукою вона присвячується, в першу чергу, технологічним інноваціям та їх впливу на розвиток національного господарства. Дійсно, що у цій сфері наукових знань термін «інновація» «є базовим: тут сформована теорія інновацій, що обґрунтовує саму технологію здійснення інноваційних перетворень. Основу таких перетворень становлять теорії закономірностей наукового та технологічного розвитку як людської цивілізації у цілому, так і окремих господарюючих суб'єктів. Між тим багаточисленні теоретичні спроби визначення поняття «інновація», що були зроблені на підставі

праць австрійського вченого Й. Шумптера, який перший побачив в інноваціях головний фактор економічного прогресу та запропонував вживати ще у 30-х рр. XX ст. в науковому обігу термін «інновація», а також Ф. Махлупа, який вперше вжив термін «економіка знань», не призвели до єдиного розуміння сутності інновацій [64, с. 83].

На наш погляд, є сприйнятливою позиція, що «залежно від об'єкта та предмету дослідження сучасні економісти (Х. Барнет, Е. Менсфілд, Н. Мончев, І. Перлакі, Е. Роджерс, Б. Твісс, В. Д. Хартман, Р. Фостер) трактують інновації з самих різних ракурсів: як процес, як система, як зміна, як результат. З цієї причини одні вчені підкреслюють творчу складову інновацій, другі – виробничу, треті – споживчу. Ситуацію з визначенням інновацій як фактичної реальності ускладнює той факт, що ця категорія виявляє значний інтерес як предмет наукових досліджень – її пізнання здійснюється з різних сторін – економічної, правової, філософської, соціологічної, лінгвістичної» [64, с. 84].

Проте, в цьому дослідженні нас має зацікавити економічна і правова сторона цієї проблеми.

Як ми вже раніше зазначали, в економічній теорії є багато суджень і підходів до визначення змісту інновацій, які відрізняються між собою залежно від об'єкта та предмета дослідження. Проте, як стверджує Д. Адамюк, їх можна було б звести до двох основних концепцій: першу – як процесу інновацій; другу як результату [64, с. 83]. Так, Б. Твіс пропонує визначати інновацію як процес, в якому винахід або ідея набувають економічного змісту (цей процес полягає у здобуванні нового, сягає від зародження ідеї до її комерційної реалізації і охоплює комплекс відносин: виробництво, обмін, споживання) [73, с. 37-38]. Натомість угорський економіст Б. Санто вбачає, що інновація – суспільно-економічний процес, який через практичне використання ідей та винаходів призводить до створення кращих за своїми характеристиками виробів і технологій, а у випадку, якщо інновація орієнтована на економічну вигоду, прибуток, її поява на ринку може принести додатковий дохід [74, с. 83].

Послідовники другої концепції інновації, які розглядають її як результат діяльності суб'єктів господарювання з використання та реалізації нових ідей та їх розробок у розвитку національного

господарства, мають наступні судження: Р. Фатхутдінов пропонує визначення інновації як кінцевого результату упровадження новинок з метою зміни об'єкта управління й отримання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого виду ефекту [75, с. 279]; А. Г. Кір'якова та В. О. Максимова стверджують, що інновація – це кінцевий результат інноваційної діяльності, втілений у вигляді нового чи вдосконаленого продукту, який впроваджений на ринку, нового чи вдосконаленого технологічного процесу, що використовується в практичній діяльності, або в новому підході до соціальних послуг [76, с. 15]; С. М. Ілляшенко під інновацією розуміє кінцевий результат діяльності зі створення і використання нововведень, втілених у вигляді удосконалених чи нових товарів (виробів чи послуг), технологій їх виробництва, методів управління на всіх стадіях виробництва і збуту товарів, що сприяють розвитку і підвищенню ефективності функціонування підприємств, які їх використовують [77, с. 18]; Б. Т. Кліяненко та О. П. Осика виділяють такі підходи до визначення поняття «інновація» як: об'єктивний, процесний, фінансовий [78, с. 62].

Важливо акцентувати увагу на тому, що в результаті отождошення інновації з процесом виникає ймовірність заміщення інновацією іншого суміжного з нею економічного поняття – інноваційного процесу, яке багатьма економістами висвітлюється однозначно – як послідовний процес реалізації інновації від виникнення ідеї, її розробки та впровадження [64, с. 84].

Необхідно зазначити, що складні проблеми в інноваційній стратегії розвитку національного господарства слідом за економічною тематикою зумовлюють нормативно-правові напрацювання у цій сфері.

Потрібно акцентувати увагу на тому, що правова і законодавча проблема, яка стосувалася поняття «інновація», вже була предметом низки цільових наукових досліджень в Україні, проте порівняльно-правового аналізу національного законодавства з законодавством інших зарубіжних держав є на сьогодні проблематичним. З прийняттям Закону України «Про інноваційну діяльність» поняття «інновація» набуло нормативно-правового обігу. Це дозволило започаткувати дискусію про вибір найбільш оптимальних інструментів (засобів) правового регулювання інноваційної діяльності в системі національного господарства. Згідно зі ст. 1 цього

Закону, під інноваціями слід розуміти «...новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [60].

Це законодавче визначення «інновації» свідчить, що воно розглядається як певний результат інноваційної діяльності, який може реалізовуватися у формі технології, продукції, послугах або організаційно-технічному рішенні [64, с. 85]. Це визначення у Законі містить описовий характер, за наявності мінімального набору характеризуючих властивостей (ознак), які сформульовані несистемно, розкривають сутність інновацій як результату.

Слід погодитися з твердженням, що є в юридичній літературі, що не є вдалим формулювання, за яким інновація представлена результатом інноваційної діяльності, що визначена в Законі як діяльність, яка спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [64, с. 85]. Крім того, має сенс твердження, що законодавець таким чином «...ототожнює інновації не з результатами наукових досліджень і розробок, які використовуються, комерціалізуються в ринковому середовищі, а з продукцією і послугами, що, застосовуючи оціночну категорію Закону, «істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери». Крім того, Закон оперує категоріями «конкурентоздатність технології», «організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру», однак ні у самому Законі, ні в іншому чинному законодавстві України вони не розшифровуються [64, с. 85].

Слід звернути увагу на недосконалість переліку об'єктів інновацій, що містяться в законодавстві. У ньому йдеться як про «тверді» інновації (технологія, продукція), так і про «м'які» інновації (послуги, організаційно-технічні рішення виробничого, комерційного або іншого характеру [60; 64, с.85]. Натомість ст. 14 цього Закону прямо вказує на твердий характер інноваційного продукту, тобто, що «інноваційний продукт є результатом виконання інноваційного проекту і науково-дослідною і (або) дослідно-конструкторською розробкою нової технології (в тому числі – інформаційної)

чи продукції з виготовленням експериментального зразка чи дослідної партії» [60]. Натомість «м'які» інновації не отримали законодавчого закріплення критеріїв визнання їх інноваціями.

Має сенс думка, що «...до числа суттєвих недоліків визначення поняття «інновація», що міститься у Законі, слід віднести відсутність однієї з її головних ознак – наукоємність, яка відображає зв'язок нововведення з наукою. Цей момент може спричинити включення досить широкого обсягу об'єктів інновацій, що не отримали подальшої деталізації на законодавчому рівні. До них, як зазначалося вище, відносяться організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного та комерційного характеру [64, с. 86].

Не можна не погодитися з точкою зору Ю. Є. Атаманової стосовно неприйнятності визначення інновації, яке надається цим Законом, оскільки воно не містить зазначення на необхідність реалізації в ній певного об'єкта інтелектуальної власності, але на що наголошено щодо інноваційного продукту у ст.14 цього Закону, оскільки відсутність вимоги наявності у складі інновацій об'єктів інтелектуальної праці не відповідає й загальнодержавним стратегічним інтересам створення інноваційної моделі національної економіки [79, с. 60].

Вірно, на нашу думку, відзначає Д. Адамюк, що вітчизняне законодавство не містить класифікації інновацій, що дозволяє говорити про врахування у законодавстві всіх особливостей економічної природи цього об'єкта [64, с. 86].

Економічна теорія передбачає різні типи інновацій, а саме: товарна (введення нового продукту), технологічна (запровадження нового методу виробництва), ринкова (створення нового ринку товарів або послуг), маркетингова (освоєння нових джерел постачання сировини чи напівфабрикатів) тощо [64, с. 86]. За рівнем новизни їх класифікують як «...нові для міжнародного або національного ринків, для певної виробничої галузі або конкретного підприємства. Найчастіше використовуються такі терміни як базові (радикальні), комбіновані та удосконалюючі інновації. Отже, коли у нормах чинного законодавства йдеться про державну підтримку інноваційної діяльності, не можна бути впевненим, яка саме інноваційна діяльність з впровадження яких інновацій може її отримати. Тому з урахуванням викладеного вважаємо, що Закон

має бути доповнений класифікацією інновацій з визначенням кваліфікаційних критеріїв інновацій, їх розмежування, і в подальшому залежно від видів інновацій встановлювати для них необхідний правовий режим, деталізувати умови впровадження інновацій у різні сфери народного господарства» [64, с. 86].

Нам уявляється сприйнятливим наступне визначення поняття «інновація», яке пропонує Д. Адамюк: «...нова чи вдосконалена технологія або продукція, вдосконалий технологічний процес, які ґрунтуються на об'єкті інтелектуальної власності, та на які виробник має державні охоронні документи, що вводяться в ринковий обіг з метою досягнення економічного, соціального, технічного або іншого характеру ефекту, та відповідають вимогам новизни та наукоємності» [64, с. 87].

Розділ 2. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК ДЖЕРЕЛА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТАКОГО РОЗВИТКУ

2.1. Організаційні та правові засади державного управління сферою інтелектуальної власності в Україні з метою побудови іноваційно-інвестиційної моделі розвитку національного господарства

Як свідчать різні джерела, що у провідних країнах світу інтелектуальна власність охоплює майже всі галузі національних господарств (у таких країнах до 90% приросту валового внутрішнього продукту припадає на долю винаходів, ноу-хау, інновацій, які використовуються в найсучасніших технологіях. Не менш важливий внесок в економіку розвинених країн становлять прибутки від реалізації продукції, на яку поширюються авторські й суміжні права. Це, зокрема, комп'ютерні програми, компіляції даних, фонограми, відеограми тощо) [81; 82, с. 113-118; 83, с. 10-25].

Слід в контексті нашого дослідження зазначити, що необхідною умовою для ефективного функціонування сфери інтелектуальної власності має бути наявність державної системи правової охорони власності. Така система переслідує подвійну мету: з одного боку вона законним шляхом закріплює матеріальні й моральні права творців і власників прав на об'єкти права інтелектуальної власності, а з іншого стимулює в рамках державного управління політику творчої активності громадян, сприяє поширенню і застосуванню її результатів, заохочує чесну торгівлю.

Наприклад, право на одержання патенту на винахід чи авторського свідоцтва на програмний продукт стимулює вкладення

фінансів і зосередження творчих людських ресурсів у сфері досліджень і розробок. Видача патенту на винахід стимулює інвестиції в його промислове використання. Також публікація відомостей про винахід робить доступною цієї інформації для широкого кола осіб та стимулює створення нових винаходів, а право на торгівельну марку захищає підприємство від недобросовісної конкуренції [84, с. 45; 85, с. 35; 86, с. 25].

Нам уявляється, що наявність системи правової охорони інтелектуальної власності – це гарантія і необхідний крок для кожної держави. Проте цим інтересам держави стосовно інтелектуальної власності не повинні обмежуватися. Потрібно ще розглядати і реальність виникнення загроз та небезпек існуванню інтелектуальної власності. Зокрема, можливими шляхами втрат об'єктів інтелектуальної власності будь-якими компаніями можуть стати наступні: викрадення виробів, документації або інформації про такі об'єкти інтелектуальної власності тощо.

Утрата об'єктів інтелектуальної власності може призвести до виникнення проблем, пов'язаних із конкуренцією продукції компаній на ринку товарів. Компанії можуть потрапити в стан патентної війни, коли складові, наприклад, будь-яких виробів чи торговельні марки будуть запатентовані іншими компаніями, які представляють інтереси іноземних країн. У таких умовах неможливо буде продати товар без дозволу цих компаній, тому що вони будуть володіти юридичними правами на частину об'єктів інтелектуальної власності, які реалізовані у виробі, що продаються [87, с. 15; 88, с. 35]. У зв'язку з цим сьогодні у сфері інтелектуальної власності потрібно мати систему інтелектуальної безпеки, у рамках якої має створюватися такий стан внутрішніх і зовнішніх умов діяльності будь-якого суб'єкта господарювання чи особистості, який дозволяє нейтралізувати або виключити можливість втрати об'єктів інтелектуальної власності, інформації про них та їх носіїв, а також вплив інформації про створення, користування та зберігання об'єктів інтелектуальної власності [89, с. 50; 90, с. 37].

Важко переоцінити наявність і роль творця у створенні не тільки інтелектуальної власності як такої, але і в існуванні сфери інтелектуальної власності взагалі. Розвиток національної творчості не має перспектив, якщо не існує процес генерування фахівців, здатних до творчої праці, і автору не гарантована винагорода

за його особисту творчу працю [89, с. 51]. Тому має існувати прогресивна система заохочування творчої праці людини. Держава має опікуватися питанням створення необхідних умов для збереження та зміцнення свого інтелектуального потенціалу, а також для пошуку шляхів його якісного розвитку, тому що зміни в організації інтелектуальної діяльності з боку держави безпосередньо впливають на хід розвитку багатьох галузей народного господарства [90, с. 37].

Отже проведене нами дослідження організаційних засад державного управління сферою інтелектуальної власності України свідчить про те, що ефективне функціонування цієї сфери можливе лише за наявності державної системи правової охорони інтелектуальної діяльності та власності, яка сприятиме закріпленню матеріальних і моральних прав творців і власників прав на об'єкти права інтелектуальної власності та стимулюватиме творчу активність громадян, сприятиме поширенню й застосуванню її результатів. Крім того, держава також має опікуватися питаннями створення необхідних умов для збереження та зміцнення свого інтелектуального потенціалу, оскільки зміни в організації інтелектуальної власності з боку держави безпосередньо впливають на розвиток багатьох галузей народного господарства.

Забезпеченню інтелектуальної власності та побудові інвестиційно-іноваційної моделі розвитку національного господарства України мають сприяти належні правові засади.

Створення інвестиційно-іноваційної моделі розвитку національного господарства має такі особливості:

- по-перше, навіть побіжний (поверховий) аналіз свідчить про системний характер процесів, що відбуваються в інвестиційній сфері. Інакше кажучи, законодавчий компонент є лише одним із чинників, хоча й дуже важливим;

- по-друге, комплексний характер правової бази. Сфера інновацій регулюється законами України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», «Про інвестиційну діяльність», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»,

«Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» та іншими законами в патентно-ліцензійній сфері, законами про створення спеціальних (вільних) економічних зон і територій пріоритетного розвитку, законами з питань оподаткування тощо;

■ по-третє, протягом тривалого часу інноваційному законодавству України була притаманна певна фрагментарність і непослідовність. Лише в 1999 р. Верховна Рада України прийняла Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України. Базовий закон у цій сфері був прийнятий лише у 2002 р.

■ по-четверте, важливою складовою інноваційно-інвестиційної моделі розвитку України є основні напрями інноваційної діяльності, визначені Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 16 січня 2003 р № 433-IV, а також Концепцією науково-технологічного та інноваційного розвитку України, схваленою Постановою Верховної Ради України від 13 липня 1996 р. № 916-XIV. Верховна Рада України визначає такі стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні на 2003-2013 роки:

– модернізація електростанцій; нові й відновлювані джерела енергії;

– новітні ресурсозберігаючі технології;

– машинобудування та приладобудування як основа високотехнологічного оновлення всіх галузей виробництва; розвиток;

– високоякісної металургії;

– нанотехнології, мікроелектроніка, інформаційні технології,

– телекомунікації;

– вдосконалення хімічних технологій, нові матеріали, розвиток біотехнологій;

– високотехнологічний розвиток сільського господарства й переробної промисловості;

– транспортні системи: будівництво та реконструкція;

– охорона та оздоровлення людини й навколишнього середовища;

– розвиток інноваційної культури суспільства.

■ по-п'яте, джерела фінансування інновацій. Практика виконання Державного бюджету України за останні кілька років демонструє не тільки недостатність обсягів фінансування наукової

та науково-технічної діяльності, а й нестабільність джерел фінансування досліджень та розробок в Україні. Крім того, видатки на науку є одним із перших кандидатів на секвестр [91, с. 187-189].

Реалізація головного завдання захисту інтелектуальної власності та забезпечення переходу до інноваційної моделі розвитку національного законодавства України вимагає здійснення комплексу наступних узгоджених заходів державної політики:

1) реалізації комплексу заходів стимулювання інноваційної діяльності, передбаченого чинним законодавством, зокрема, Законом «Про інноваційну діяльність» в умовах несприятливого інвестиційного клімату містить серйозну загрозу нецільового використання передбачених коштів і пільг, поширення «фіктивних» інновацій, відкачування оборотних коштів підприємств до псевдоінноваційних підприємств та їхнього використання для прискорення витоку за кордон інтелектуального продукту, який не доходить до стадії впровадження в Україні;

2) у податковій сфері назріла необхідність прийняття Податкового кодексу;

3) у бюджетній сфері обмеженість бюджетних ресурсів у жодному разі не може сприйматись як привід для відмови від державного фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності;

4) ефективна реалізація інноваційної стратегії неможлива без створення передбаченої Законом про інноваційну діяльність інноваційної інфраструктури – сукупності підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо), а також формування державних органів регулювання в інвестиційній сфері;

5) регуляторна сфера. Слід здійснювати постійний моніторинг існуючих нормативних актів, а також тих, що готуються до прийняття, на предмет їхнього впливу на інноваційну діяльність;

6) створення сприятливого інвестиційного клімату для залучення іноземних інвестицій. На сьогоднішній день в Україні спостерігається зниження темпів приросту іноземних інвестицій, яке відбувається під впливом несприятливої фінансової кон'юнктури у світі, викликаної крахом окремих регіональних ринків.

Україна, підписавши Угоду про партнерство і співробітництво з Європейськими співтовариствами 14.06.1994 року, яка набула чинності 01.03.1998 року, та затвердивши Указом Президента України від 11.06.1998 року № 615/1998 «Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу», обрала курс на розвиток національної економіки за інноваційною моделлю.

Обрання такого курсу означало, що головним джерелом економічного зростання країни мали стати нові (наукові) знання та процеси їх розширеного продукування і комерційного використання.

В наступні роки для забезпечення основних засад реалізації економічного розвитку України за інноваційною моделлю була прийнята відповідна нормативно-правова база, зокрема: постановою Верховної Ради України від 13.07.1999 року № 916-XIV була затверджена «Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України»; 16.07.1999 року за № 991-XIV був прийнятий Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»; 11.07.2001 року за № 2623-III був прийнятий Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки»; 04.07.2002 року за № 40-IV був прийнятий Закон України «Про інноваційну діяльність»; 16.01.2003 року за № 433-IV був прийнятий Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»; 09.04.2004 року за № 1676-IV був прийнятий Закон України «Про загальнодержавну комплексну програму розвитку високих технологій»; 14.09.2006 року за № 143-V був прийнятий Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»; 22.12.2006 року за № 523-V був прийнятий Закон України «Про науковий парк «Київська політехніка»; Указом Президента України від 28.04.2004 року № 493/2004 була затверджена «Стратегія економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки».

Зазначена вище нормативна база, поряд з уже прийнятими нормативними документами, такими, як закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (№ 1977-XII від 13.12.1991 року), «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560-XII від 18.09.1991 року), «Про наукову і науково-технічну експертизу» (№ 51/95-ВР від 10.02.1995 року), «Про спеціальну економічну зону «Яворів»

(№ 402-XIV від 15.01.1999 року) тощо та відповідними підзаконними актами виконавчої влади створили необхідне нормативне поле для провадження суб'єктами господарювання в Україні інноваційної діяльності на засадах, визначених Концепцією науково-технологічного та інноваційного розвитку України.

Незважаючи на досить велику кількість нормативно-правових актів у вищезазначеній сфері на сьогоднішній день в Україні наявні: неузгодженість законодавства в інноваційній сфері, насамперед з корпоративним, інвестиційним, податковим, соціальним законодавством, відсутність супроводження прогресивних норм законів відповідними підзаконними актами, які б забезпечили їх практичне введення в дію; непослідовність дій держави щодо підтримки суб'єктів інноваційної діяльності; значне зниження інноваційної активності підприємств та загальне погіршення інноваційної культури суспільства; неефективність механізмів правового захисту інтелектуальної власності; до цього часу так і не створено належної системи прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку; при прийнятті законів України про державний бюджет на поточний або наступний роки, набула поширення практика ігнорування законодавства, або призупинення дії статей законів, які стосувалися фінансової підтримки інноваційної діяльності (в тому числі і окремих положень Закону України «Про інноваційну діяльність», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» тощо).

Таким чином, розробка єдиної державної політики забезпечить якісне управління інноваційними процесами, сприятиме економічному зростанню України і головним завданням на даному етапі вбачається консолідація зусиль законодавців, урядовців, науковців та бізнесових кіл суспільства задля подальшого впровадження інноваційної моделі розвитку національного господарства України.

Як ми вже зазначали, проблема організації і правового забезпечення інтелектуальної власності та інноваційного розвитку національного господарства України є досить актуальною, в тому числі і в умовах необхідності реалізації державної концепції України, спрямованої на євроатлантичну інтеграцію. А тому головним завданням для керівництва нашої держави повинно бути забезпечення таких правових умов організації охорони інтелектуальної

власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства України, що дозволяють модернізувати економіку не лише окремих регіонів, але і держави в цілому. Це, сприятиме, в свою чергу, досягненню європейських стандартів життя населення нашої держави.

Кризові стагнації в забезпеченні охорони інтелектуальної власності як важливого елемента інноваційного розвитку національного господарства України, окрім об'єктивних причин, пов'язана з проблемами реформування української економіки, обумовлені також відсутністю цілеспрямованої належної роботи на законодавчому рівні з підвищення ефективності промислового і сільськогосподарського виробництва та сфери обслуговування в цілому інноваційної діяльності, як їх найважливішої складової зокрема. У зв'язку з цим необхідно визначити особливе значення правового регулювання організації охорони інтелектуальної власності як суттєвого джерела інноваційного розвитку національного господарства України з метою підвищення її ефективності.

У нинішній час проблема організації і правового забезпечення охорони інтелектуальної власності і регулювання інноваційної діяльності знаходить все більше відображення в численних наукових публікаціях, що обумовлено її перетворення на один з вирішальних чинників підвищення ефективності діяльності господарюючих суб'єктів і інноваційного розвитку національного господарства України в цілому.

Слід зазначити, що на сьогодні ще залишається недостатнім розроблення такої проблеми, як систематизація охорони інтелектуальної власності та правового регулювання інноваційної діяльності на рівні регіонів і національного господарства України в цілому. Існуючі підходи до вирішення цих проблем, як правило, носять різноспрямований характер і є законодавчим регулюванням окремих питань, пов'язаних з ефективністю охорони інтелектуальної власності та інноваційної діяльності в умовах подальшого поглиблення економічної кризи.

Аналіз задекларованої проблеми, на наш погляд, свідчить, що в Україні охорона інтелектуальної власності як важливого елемента інноваційного розвитку національного господарства, як і будь-яка діяльність, пов'язана з виникненням правових стосунків в ході її реалізації, регулюється українським законодавством.

З'ясування Закону України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 04.07.2007 р. дозволяє зробити висновок, що спеціальний уповноважений центральний орган виконавчої влади в сфері інноваційної діяльності є економічною службою, яка займається *управлінням інноваційною діяльністю на рівні держави*. Цей орган розробляє і надає Кабінету Міністрів України пропозиції щодо пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, державних інноваційних програм, обсягу їх фінансування. Кабінет Міністрів України допрацьовує ці пропозиції і направляє їх в Верховну Раду України з метою законодавчого затвердження програми та обсягу асигнувань для фінансової підтримки інноваційної діяльності в рамках державного бюджету України. Облради, райради затверджують *регіональні інноваційні програми* і виділяють кошти на їх здійснення в рамках своїх бюджетів, делегуючи повноваження обласним і районним державним адміністраціям по фінансуванню регіональних інноваційних програм через державні інноваційні кредитно-фінансові установи, а також по здійсненню контролю за витрачанням цих коштів. Міськради, сільради і селищні ради створюють комунальні інноваційні кредитно-фінансові установи для фінансової підтримки місцевих інноваційних програм, кошти на які виділяються в рамках відповідних місцевих бюджетів.

Такі комітети Верховної Ради України, як комітет з питань фінансів і банківської діяльності; комітет з питань промислової політики і підприємництва; бюджетний комітет; комітет з питань економічної політики, управління народним господарством, власності та інвестицій є профільними комітетами, які займаються розробкою законодавства в області стимулювання інноваційної діяльності [92, с. 162].

Чинне законодавство України, передбачає механізм охорони інтелектуальної власності та організацію інноваційної діяльності, але через різні об'єктивні чи суб'єктивні чинники, в тому числі і відсутність цілеспрямованої державної політики з охорони інтелектуальної власності як стержневого елемента інноваційного розвитку національного господарства та неналежного забезпечення інноваційного розвитку ця проблема дає постійні збої.

Необхідно погодитись з думкою, що існує в економічній літературі наступні способи організації інноваційної діяльності:

1) це розробка підприємствами (а за наше твердження і галузями) інноваційних технологій;

2) це купівля патентів і ліцензій на такі технології;

3) це купівля інноваційного устаткування для створення нових технологій (і на наше переконання – це створення інноваційного устаткування у продукуванні нових технологій) [92, с. 162].

Крім того, до способу організації інноваційної діяльності має бути віднесено створення лабораторій у вузах відповідного профілю для створення нових технологій. Також до способу організації інноваційної діяльності має бути зближення та інтеграція національної економічної системи до систем країн ЄС.

Особливими вимогами до характеру та темпів розвитку національної економіки після її виходу із багаторічного глибокого кризового стану стають завдання охорони інтелектуальної власності та забезпечення її відтворювального інноваційного циклу на новій технологічній основі в умовах ринкової економіки, а також забезпечення соціальної спрямованості цього відтворювального циклу з максимально ефективним використанням інноваційного потенціалу країни, внутрішніх та зовнішніх ресурсів, досягнення випереджальних темпів динаміки розвитку порівняно з провідними країнами світу відповідно до напрямку прогресу світової економіки.

Необхідно акцентувати увагу на тому, що вихідні правові передумови охорони інтелектуальної власності, як джерела інноваційного розвитку національного господарства державної інноваційної політики, закладені в Конституції України. Стаття 54 гарантує громадянам свободу наукової і технічної, а також інших видів творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав. У цій статті визначено, що держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством.

Відповідно до чинного законодавства державну підтримку одержують суб'єкти господарювання всіх форм власності, що реалізують в Україні інноваційні проекти, у тому числі підприємства всіх форм власності, які мають статус інноваційних.

Статтею 3 Закону України «Про інвестиційну діяльність» інноваційну діяльність визначено як одну із форм інвестиційної діяльності, яка здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу, що включає: випуск і розповсюдження принципово нових видів

техніки і технології; прогресивні міжгалузеві структурні зрушення; реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат; фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил; розробку і впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального і екологічного становища.

Держава, як один із основних суб'єктів інноваційної діяльності, також крім зазначеного вище, забезпечує впровадження інноваційних процесів у національну економіку та встановлення досконалого правового регулювання відносин у цій сфері, зокрема, державне регулювання інноваційної діяльності, як передбачено статтею 6 Закону України «Про інвестиційну діяльність», здійснюється шляхом:

- 1) визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального і місцевого рівнів;
- 2) формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм;
- 3) створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності;
- 4) захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- 5) фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;
- 6) стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів;
- 7) встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності;
- 8) підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури [93, с. 199].

Забезпечення інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства передбачає як ми вже зазначали правового регулювання і способи захисту інтелектуальної власності.

Захист прав на об'єкти інтелектуальної власності регулюються Конституцією України, Цивільним і Цивільно-процесуальним кодексами (далі – ЦК і ЦПК), Господарським і Господарським процесуальним кодексами, Кримінальним і Кримінальним проце-

суальним кодексами, Кодексом про адміністративні правопорушення (далі – КПАП), Митним кодексом, Законом України «Про авторське право і суміжні права», Законом «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», Законом «Про охорону прав на вказівки походження товарів», Законом «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», Законом «Про охорону прав на промислові зразки», Законом «Про охорону прав на сорти рослин», Законом «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем», Законом «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», Законом «Про і господарські об'єднання», Законом «Про друкарські засоби масової інформації (преса) в Україні», Законом «Про зовнішньоекономічну діяльність», Законом «Про судову експертизу», Декретом Кабінету Міністрів України «Про державне мито», Інформаційним листом Вищого господарського суду «Про нормативно-правові акти, що регулюють питання, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності» від 8 жовтня 2003 р. № 01-8/1199, відповідними рекомендаціями Президії Вищого господарського суду «Про деякі питання практики рішення суперечок, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» від 10 червня 2004 р. з 04-5/1107, а також іншими нормативно-правовими актами і рекомендаціями.

Способи захисту інтелектуальної власності є наступні: юрисдикційного спрямування; неюрисдикційного напрямку.

Спосіб юрисдикційного спрямування полягає у наданні захисту за участю певних державних органів і посадових осіб (суду, Господарського суду, Антимонопольного комітету, Апеляційної палати Державного департаменту інтелектуальної власності, державного інспектора з питань інтелектуальної власності тощо. Натомість спосіб неюрисдикційного напрямку полягає у здійсненні захисту суб'єктом цивільних правовідносин самостійно на підставі договору або закону.

Слід зазначити, що захист інтелектуальної власності юридичного спрямування здійснюється у порядку

- 1) адміністративного провадження;
- 2) кримінального виконавчого провадження;
- 3) цивільно-правового провадження;
- 4) господарсько-правового провадження.

Способи цивільно-правового або господарсько-правового захисту авторського права і суміжних прав визначаються ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права», ст. 438, 440, 452 ЦК України. Підставою для захисту цих прав є вчинення порушення авторського права або суміжних прав. Відповідний перелік порушень авторського права або суміжних прав приведений в статті 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права». У разі здійснення вчинення таких порушень, недотримані передбачених договором умов використання творів і об'єктів суміжних прав з обходом технічних засобів захисту чи з підркокою інформації і (або) документів про управління правами, створення загрози неправомірного використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав та інших порушень особистих немайнових прав і майнових прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав суб'єкти авторського права й (або) суміжних прав мають право:

- а) вимагати визнання і відновлення своїх прав;
- б) звертатися до суду з позовом про відновлення порушених прав і (або) припинення дій, які порушують авторське право і (або) суміжні права або створюють загрозу їх порушення;
- в) подавати позови про відшкодування моральної (немайнової) шкоди;
- г) подавати позови про відшкодування збитків (матеріальної шкоди), в тому числі не отриманого прибутку, стягнення доходу, отриманого порушником унаслідок порушення ним авторського права і (або) суміжних прав, або виплату компенсацій;
- д) вимагати припинення підготовчих дій до порушення авторського права і (або) суміжних прав, зокрема припинення митних процедур, якщо є підозра про ввезення на митну територію України або з її митної території контрафактних екземплярів творів, фонограм, відеограм без технічних засобів захисту, в порядку, передбаченому Митним кодексом України;
- е) брати участь у інспекційній перевірці виробничих приміщень, складів, технологічних процесів і господарських операцій, пов'язаних з виготовленням екземплярів творів, фонограм і відеограм, якщо є підстави для підозри про порушення (або загрозу порушення) авторського права і (або) суміжних прав, в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

ж) вимагати, зокрема в судовому порядку, публікації в засобах масової інформації даних про допущені порушення авторського права та (або) суміжних прав і судових рішень щодо цих порушень;

з) вимагати від осіб, які порушують авторське право і (або) суміжні права позивача, надання інформації про третіх осіб, задіяних у виробництві й поширенні контрафактних екземплярів творів й об'єктів суміжних прав, а також засобів обходу технічних засобів захисту, і про канали їх розповсюдження;

и) вимагати застосування інших передбачених законодавством заходів, пов'язаних із захистом авторського права і суміжних прав.

Суд має право ухвалити рішення або ухвала про:

а) відшкодування моральної (немайнового) шкоди, заподіяної в результаті порушення авторського права і (або) суміжних прав, з визначенням суми відшкодування;

б) відшкодування матеріальних збитків, заподіяних внаслідок порушення авторського права і (або) суміжних прав;

в) стягнення з порушника авторського права і (або) суміжних прав доходу, отриманого незаконним шляхом;

г) виплату суми компенсації, яку визначає суд, в обсязі від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат замість відшкодування збитків або стягнення доходу;

д) заборону про публікації творів, їх виконань або сценічних постановок, випуск екземплярів фонограм, відеограм, їх розповсюдження, вилучення їх з продажу конфіскація контрафактних екземплярів творів, фонограм, відеограм, програм мовлення і устаткування і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення, публікацію у пресі інформації про допущене порушення тощо, якщо в процесі судового розгляду буде доведено факт порушення авторського права і (або) суміжних прав або факт наявності дій, що створюють загрозу для порушення цих прав;

е) вимагати від осіб, які порушують авторське право і (або) суміжні права позивача, інформацію про третіх осіб, задіяних у виробництві і поширенні контрафактних екземплярів творів й об'єктів суміжних прав, засобів обходу технічних засобів захисту, про канали їх розповсюдження [94].

Важливо звернути увагу на те, що при визначенні суми збитків, які виплачують особі, права якої зазнали утисків, а також для відшкодування моральної (немайнової) шкоди суд зобов'язаний брати до уваги суть порушень, майнову і моральну шкоди, заподіяну особі, яка володіє авторським і (або) суміжним правом, а також можливий дохід, що могла б отримати ця особа. До суми збитків, заподіяних особі, права якої порушені, додатково входять судові витрати, понесені цією особою, а також витрати, пов'язані з оплатою допомоги адвоката. Крім того, при визначенні суми компенсації, яку виплачують замість відшкодування збитків або стягнення доходу, суд зобов'язаний визначити суму компенсації, враховуючи обсяг порушення і (або) наміри відповідача.

Стосовно захисту прав на об'єкти промислової власності і засоби індивідуалізації учасників товарообігу, то слід акцентувати увагу на тому, що правове регулювання цих об'єктів є неоднозначним та багатоплановим. Це означає, що кожен спеціальний закон про охорону права на конкретний об'єкт інтелектуальної власності містить розділ, що регулює відносини щодо захисту цих прав. Зокрема, ст. 424 ЦК України визначає майнові права інтелектуальної власності на всі об'єкти. Винятки і обмеження в майнових правах встановлює чинне законодавство. У розділах 38 – 46 ЦК України визначені права на конкретні об'єкти інтелектуальної власності, кожному майновому і особистому немайновому праву відповідає відповідний спосіб його захисту.

У відповідності з нормами чинного ЦК України основним способом захисту прав об'єктів промислової власності та засобів індивідуалізації учасників товарообігу є заборона неправомірного використання відповідачем винаходу, корисної моделі, промислового зразка, компоновки (топографії) інтегральної мікросхеми, сорту рослин, породи тварин, комерційного найменування, торгової марки, географічної вказівки.

Стосовно адміністративно-правового способу захисту, то слід зазначити, що він застосовується у випадку доведення адміністративної провини, передбаченої ст. 512 «Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності» і ст. 1643 «Недобросовісна конкуренція».

Законодавство України, як і багатьох інших держав, поряд із засобами цивільно-правового захисту прав інтелектуальної влас-

ності встановлює кримінальну відповідальність за їх порушення. Так, кримінальна відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності настає, якщо власнику прав завдана матеріальна шкода у значному, великому або в особливо великому розмірі, визначених законом, або якщо злочин вчинено повторно або з використанням службового становища. Крім того, КК України передбачає кримінальну відповідальність за незаконне використання винаходу, корисної моделі, промислового зразка, топографії інтегральних мікросхем, сорту рослин, а також привласнення авторства на них, за незаконне використання торговельної марки, фірмового найменування та географічного зазначення або інше умисне порушення права на ці об'єкти.

Слід звернути увагу на те, що чинним КК України передбачена кримінальна відповідальність за незаконне отримання і розголошення або інше використання відомостей, що становлять комерційну таємницю, якщо це спричинило істотну шкоду суб'єкту господарської діяльності.

Захист прав інтелектуальної власності в адміністративному порядку здійснює також Апеляційна палата Державного департаменту інтелектуальної власності, яка розглядає заперечення проти рішень Державного департаменту інтелектуальної власності щодо реєстрації прав інтелектуальної власності в Україні, заяви про визнання торговельної марки добре відомою в Україні, інші спірні питання.

Крім того, важливим фактором забезпечення інтелектуальної власності, як елемента інноваційного розвитку національного законодавства, є система законодавства України, яка стосується інтелектуальної власності, яку можна умовно розділити на:

1) законодавство, що містить загальні положення про захист прав на об'єкти інтелектуальної власності. До такого законодавства відносяться:

- Конституція України;
- Цивільний кодекс України;
- Цивільний процесуальний кодекс України;
- Кримінально-процесуальний кодекс України;
- Господарський процесуальний кодекс України;
- Кодекс законів України про працю;

2) законодавство, що містить спеціальні норми з охорони інтелектуальної власності. До нього відносяться:

– Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»;

– Закон України «про охорону прав на промислові зразки»;

– Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»;

– Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем»;

– Закон України «Про охорону прав на сорти рослин»;

– Закон України «Про охорону прав на позначення місця походження товарів»;

– Закон України «Про авторське право і суміжні права»;

3) митне законодавство:

– Митний кодекс та інші нормативно-правові акти щодо питань інтелектуальної власності.

Для забезпечення інтелектуальної власності як важливої складової економіки інноваційного розвитку національного господарства діє організаційна система органів. Так, зокрема у структурі Верховної Ради України в склад. Комітету з питань науки і освіти створено підкомітет з питань інноваційної діяльності та захисту інтелектуальної власності. Натомість система виконавчої влади має такі установи для забезпечення означеної сфери, як:

– Міжвідомчий комітет з проблем захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності – орган, що постійно діє, при Кабінеті Міністрів України, створений в 2000 р. з метою координації діяльності органів виконавчої влади у сфері охорони інтелектуальної власності;

– Державний департамент інтелектуальної власності (Департамент) створений в 2000 р. у складі Міністерства освіти і науки України. На цей Департамент покладаються такі функції, як:

– участь у розробці та реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності;

– прогнозування і визначення перспектив і напрямів розвитку в сфері інтелектуальної власності;

– розробка нормативно-правової бази державної системи охорони права інтелектуальної власності;

– організаційне забезпечення охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності.

На інші міністерства і відомства також покладені обов'язки стосовно забезпечення інтелектуальної власності, зокрема: Анти-монопольний комітет України – центральний орган, що забезпечує захист від недобросовісної конкуренції, пов'язаної з неправомірним використанням об'єктів інтелектуальної власності; Міністерство юстиції України – бере участь у розробці законодавчих актів з питань інтелектуальної власності; Міністерство внутрішніх справ України – здійснює заходи щодо попередження і припинення порушень, пов'язаних з інтелектуальною власністю; Міністерство доходів і зборів – здійснює контроль за нарахуванням і виплатою податків при ввезенні чи виробництві на території України аудіо- і відеопродукції. На підставі чинного законодавства викриває і знищує контрафактну продукцію з метою захисту інтелектуальної власності, в тому числі авторських прав на аудіо- і відеопродукцію.

Значну роль у системі органів охорони та регулювання інтелектуальної власності відіграє державне підприємство «Український інститут промислової власності» (Укрпатент), яке є основою інфраструктури охорони промислової власності в Україні і виконує наступні функції:

1) приймає заявки на видачу охоронних документів на об'єкти промислової власності;

2) проводить експертизу цих заявок щодо відповідності їх умовам надання правової охорони;

3) забезпечує державну реєстрацію об'єктів промислової власності, зміну їх правового статусу і офіційну публікацію відповідної інформації;

4) здійснює державну реєстрацію договорів про передачу права власності на об'єкти промислової власності, які потребують захисту в Україні, а також ліцензій і ліцензійних договорів на використання об'єктів промислової власності;

5) забезпечує інформаційний супровід діяльності Державної системи охорони промислової власності;

6) надає інформацію про об'єкти промислової власності фізичним і юридичним особам;

7) формує фонди національної патентної документації в органах державної системи науково-технічної інформації України та ін.

Натомість, державне підприємство «Українське агентство авторських і суміжних прав» (УААСП) є головним у сфері охорони авторських і суміжних прав, яке виконує такі функції:

1) забезпечує охорону (захист) авторських і суміжних прав правовласників України й інших держав та їх правонаступників на території України і за її межами;

2) веде державну реєстрацію прав авторів на літературні твори, наукові винаходи і витвори мистецтва;

3) надає фізичним і юридичним особам інформацію про об'єкти авторських і суміжних прав;

4) керує майновими правами авторів або їх правонаступників на колективній основі;

5) надає допомогу авторам та іншим правовласникам авторських і суміжних прав з питань управління їх майновими правами тощо.

Крім того, державне підприємство «Інтелзахист» – спеціалізується на боротьбі з порушеннями прав на об'єкти інтелектуальної власності, зокрема на об'єкти авторських і суміжних прав (аудіо- і відеопродукція, комп'ютерні програми, бази даних та ін.).

Це ще не повний перелік системи органів та організацій, які забезпечують охорону та регулювання інтелектуальної власності.

Не дивлячись на певні зрушення у забезпеченні охорони інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства існують певні проблеми правового забезпечення такої діяльності. Для майбутнього соціально-економічного і культурного розвитку українського суспільства потребуються суттєві досягнення науки та, відповідно, комерціалізація її результатів шляхом ініціювання та підтримки активних інноваційних процесів та їх правового належного забезпечення.

Для впровадження в Україні моделі сталого розвитку економіки настала необхідність у створенні умов для подальшого розвитку науки в Україні, підвищення її ролі в соціально-економічних процесах, розвитку інноваційної інфраструктури, посилення охорони та захисту інтелектуальної власності, створення досконалої законодавчої бази у сфері інноваційної діяльності та інтелектуальної власності, в розробленні численних рекомендацій та пропозицій у згаданих вище сферах [95, с. 127-128].

Нагальною є також підтримка і прискорення реалізації інновацій та вдосконалення підходів та організація структури їхньої реалізації. Ця проблема ще не знайшла ні планування, ні втілення в національному господарстві України. Крім того, такий процес не забезпечений правовою базою.

Слід підтримати пропозиції В. Нежиборець стосовно розробки і внесення змін у Закони України:

- «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», зокрема, стосовно посилення механізмів стимулювання діяльності учених, винахідників, технологічних брокерів;

- «Про інноваційну діяльність», зокрема, визначення інноваційної діяльності, основних суб'єктів інноваційної інфраструктури, венчурного фінансування інноваційної діяльності, механізмів державної підтримки інноваційної діяльності;

- сприяти залученню до господарського обігу прав на об'єкти інтелектуальної власності і забезпечення надійного захисту від несанкціонованого використання;

- ввести ринковий механізм формування і наближення до споживача наукових і науково-технологічних пропозицій для встановлення наявного попиту на відповідний інтелектуальний продукт;

- розробити заходи щодо формування єдиної української мережі трансферу технологій та її інтеграції з європейською. [95, с. 128]

Визначене вище законодавство має суттєві протиріччя та неузгодженості між та іншим чинним законодавством України.

Необхідно погодитися з думкою, яка є в економічній літературі, що «...стимули до розвитку інноваційної активності суб'єктів економічної діяльності, які закладалися у низку законів України так і не перетворилися на цілісну систему через непослідовність державної політики в сфері економічного розвитку. Прикладом цього є призупинення і скасування відповідних статей Законів України «Про інноваційну діяльність» і «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків».

Крім того, підприємства України не мають доступу до дешевих фінансово-кредитних ресурсів, вкрай необхідних для розвитку інноваційного сектору. Ліквідовано Державний інноваційний фонд, Державний фонд фундаментальних досліджень зведено нанівець, а реально діючих венчурних фондів практично не існує. Найбільша

частка фінансування інноваційної діяльності підприємств сьогодні припадає на власні кошти [95, с. 140].

2.2. Контрольний механізм державного управління національним господарством та вплив зовнішньоекономічної політики на цю сферу діяльності в Україні

У забезпеченні державного управління інтелектуальною власністю як елементом інноваційної діяльності в сфері національного господарства відіграє відповідну роль контролінговий механізм. Функція контролінгу як виконання зворотнього зв'язку в системі інноваційного розвитку національного господарства нерозривно пов'язана з цільовою функцією держави Україна, безпосередньо зумовлюється нею в аспекті формулювання цілі самого державного контролінгового регулювання з використанням його специфічних засобів і може бути сформульована як підвищення ефективності державного регулювання (управління) інтелектуальною власністю як джерелом інноваційного розвитку національного господарства на засадах організації зворотніх інформаційних зв'язків і застосування інструментів контролінгу. Системоутворююча функція контролінгу в системі управління інтелектуальною власністю як джерела інноваційного розвитку національного господарства (необхідно акцентувати увагу на тому, що така ж функція контролінгу, але в системі державного регулювання економікою країни, була виявлена раніше) у повній мірі може бути реалізована лише за умови науково обґрунтованого і коректного виділення об'єкта державного контролінгу, його складових і чинників (факторів), що в цілому мають зумовити методологію державного контролінгового регулювання інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства України [96, с. 20]. Ця методологія, виходячи з сутності контролінгу і специфіки нашого об'єкта контролінгового регулювання може бути поділена на наступні групи методів:

1) методи аналізу, моніторингу і прогнозування стану регулювання інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства України як основи підготовки і

прийняття управлінських рішень на мезо- і макроекономічному рівнях;

2) методи впливу на регулювання інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства України з метою забезпечення реалізації управлінських рішень стосовно коригування стану цього об'єкта державного контролінгового регулювання.

Сприйнятливою, на наш погляд, є думка, що принципи державного контролінгу як певні правила, сформульовані на основі пізнання законів чи закономірностей і, водночас, визначальні для організації способу дії усієї системи державного контролінгу, крім принципів контролінгу класичного, мають включати такі, що забезпечують системність контролінгового регулювання економіки (а в нашому випадку контролінгового регулювання інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства) на рівні держави чи регіону з урахуванням ринкових умов і забезпечення економічної безпеки держави на довгострокову перспективу [96, с. 20].

У дійсності ж, і це є незаперечним фактом, що визначені специфічні принципи державного контролінгу інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства слугують об'єктивною умовою для досягнення визначеної мети державного контролінгового регулювання інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства України і основних завдань, нею обумовлених. У цьому контексті слід погодитися з думкою, що існує в економічній науковій літературі, що коло цих завдань розкривається у площинах теоретичного, методичного, інституціонального, правового та організаційного забезпечення реалізації контролінгової функції державного регулювання, у нашому випадку, інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства [96, с. 20].

Побудова фундаменту цілей державного контролінгового регулювання інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства України повинно передбачати формування замкнутого простору елементів реалізації усіх функцій державного регулювання інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства від

безпосереднього управління неринковим сектором цієї сфери через нормативну регламентацію, стимулювання і коригування розвитку ринкової сфери інтелектуальної власності у цілому до реалізації соціальної функції держави Україна. Узагальнення (синтезування) такого простору зумовлює структурно-функціональну організацію контролінгового механізму, у нашому випадку – регулювання інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства, його методи та інструменти [96, с. 20]. І в цьому сенсі, на нашу думку, ефективність реалізації такого механізму повинна замикатися на основній меті державного контролінгового регулювання інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства.

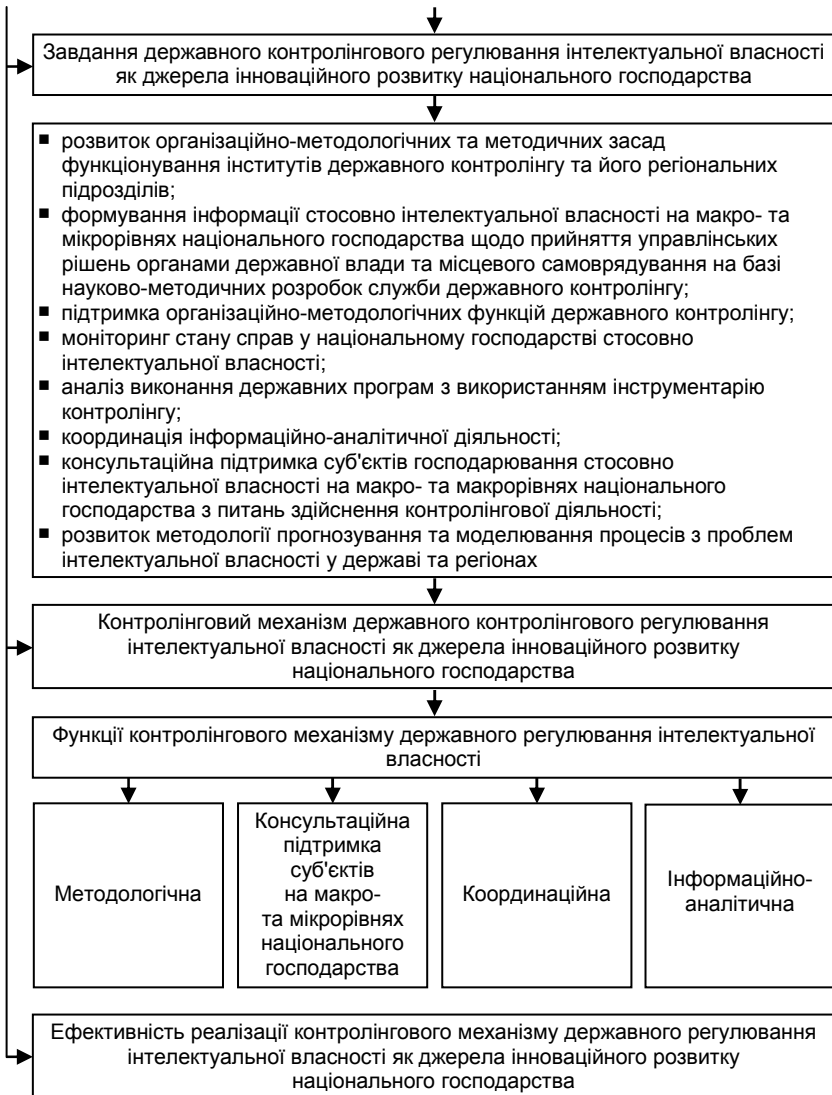
Побудова фундаменту цілей державного контролінгового регулювання інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства України має передбачати, як ми вже зазначали, замкнутого простору елементів реалізації усіх функцій державного регулювання інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства від безпосереднього управління неринковим сектором у цій сфері через нормативну реалізацію, стимулювання і коригування розвитку досліджуваної сфери у цілому до реалізації соціальної функції держави. Узагальнення (синтезування) такого простору зумовлює, як нами вже оговорювалося, структурно-функціональну організацію контролінгового механізму державного регулювання інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства України.

Отже, структурно-логічна схема формування концептуальних засад державного контролінгового регулювання інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства може бути представлена, як показано на рис. 1 (ця схема запозичена із схеми контролінгу регулювання економіки, але вона сприйнята і до нашої проблеми) [96, с. 21].

**Схема формування концептуальних засад
державного контролінгового регулювання
інтелектуальної власності
як джерела інноваційного розвитку національного господарства**

Рис. 1 (продовження).

Ця схема потребує напрацювань стосовно її складових, що поліпшить забезпечення охорони та регулювання інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства України.

На забезпечення охорони інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства впливає зовнішньоекономічна політика України. Для вирішення такого впливу дії державних регуляторів та пошуку напрямів їх удосконалення є потреби в уточненні змісту основних термінів та понять у цій сфері.

Стосовно поняття «економічна політика» існує переконливе твердження, що «цілеспрямована діяльність державних органів, політичних партій та суспільних організацій в економічній сфері, що здійснюється в інтересах суспільства» [97].

Слід зазначити, що в Україні вплив держави на економічну діяльність у сфері інтелектуальної власності як джерела інноваційного розвитку національного господарства взагалі і зовнішньоекономічну, зокрема, за багатьма параметрами значніше, ніж могло б здатися на перший погляд.

Зовнішньоекономічна політика держави, у тому числі й з проблем інтелектуальної власності, є складовою економічної політики держави в цілому. Слід погодитися з думкою, що «певні зовнішньоекономічні цілі можуть розглядатися тільки як засіб або проміжна мета для досягнення стратегічних загальнодержавних цілей» [98, с. 36]. Зокрема, ст. 18 Конституції України визначає, що «Зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права» [87]. Крім того, далі ст. 85 п. 5 до повноважень Верховної Ради України відносить визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики. Стаття 92 п. 9 зазначає, що виключно законами України визначаються засади, зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної діяльності, митної справи [87], а ст. 106 п. 1, п. 3 встановлює відповідальність Президента України за забезпечення державної незалежності, національної безпеки і правопослушництво держави. Президент України здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, веде переговори та

укладає міжнародні договори України. Ст. 116 п. 1 Конституції України надає Кабінету Міністрів України повноваження за допомогою застосування механізмів зовнішньоекономічної політики забезпечувати «...державний суверенітет і економічну самостійність України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави...» [87].

Натомість, Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» у ст. 1 дає визначення лише терміна «зовнішньоекономічна діяльність». «Зовнішньоекономічна діяльність – діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами». Визначення зовнішньоекономічної політики у законі немає, хоча такий термін і використовується. Так, у ст. 9 «Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності» зазначено, що «...До компетенції Верховної Ради України належать: затвердження головних напрямів зовнішньоекономічної політики України...», а «Кабінет Міністрів України: вживає заходів до здійснення зовнішньоекономічної політики України відповідно до законів України... Центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики: забезпечує проведення єдиної зовнішньоекономічної політики при здійсненні суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності виходу на зовнішній ринок, координацію їх зовнішньоекономічної діяльності, у тому числі відповідно до міжнародних договорів України...» [72].

Слід погодитися з Ольгою Борисенко стосовно того, що зважаючи на всезростаючий вплив зовнішньоекономічної політики в умовах поглиблення світових інтеграційних процесів на національну економіку можна зробити висновок, що зовнішньоекономічна політика держави – це цілеспрямована діяльність щодо здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави через застосування механізмів державного управління, що спрямована на ефективне співробітництво в системі світового господарства з дотриманням національних економічних інтересів і безпеки громадян, передбачає послідовність, економічну самостійність і державний суверенітет України та гарантує динамічний розвиток економіки і зростання добробуту народу [99, с. 125].

Аналіз змісту зовнішньоекономічної політики, у тому числі й проблема інтелектуальної власності як джерела інноваційного діяльності національного господарства, свідчить, що вона має визначатися в наступних основних напрямках: впливати на збалансованість політики в сфері інтелектуальної власності на внутрішньому і зовнішньому ринках; стимулювати прогресивні структурні зміни в цьому сенсі у державі і у зовнішніх відносинах; створювати сприятливі умови для просування напрацювань інтелектуальної діяльності у світову систему господарства як товару; сприяти підвищенню рівня конкурентоспроможності наших інтелектуальних напрацювань на ринках передових держав світу; забезпечувати захист економічних інтересів, в тому числі інтелектуальної власності України на світових ринках тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Большой экономический словарь / Под ред. А. Н. Азрилияна. – М.: Фонд «Правовая культура», 1994. – 528 с.
2. Мочерний С. В. Интеллектуальна власність / С. В. Мочерний // Економічна енциклопедія : У трьох томах. – Т. 1 / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – С. 671-672.
3. Мироненко Н. М. Интеллектуальна власність / Н. М. Мироненко // Юридична енциклопедія : В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К. : «Укр. енцикл.», 1998. – Т. 2 : Д–Й. – С. 675.
4. Касяненко Ю. Я. Интеллектуальна власність / Ю. А. Касяненко // Юридична енциклопедія : В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К. : «Укр. енцикл.», 1998. – Т. 2 : Д–Й. – С. 676.
5. Дроб'язко В. С. Короткий термінологічний словник / В. С. Дроб'язко // Право інтелектуальної власності : Підручник для студ. вищ. навч. закл. / За ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького. – К. : Вид. дім «Ін Юре», 2012. – С. 573-609.
6. Бубенко П. Т. Интеллектуальна власність : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П. Т. Бубенко, В. В. Величко, С. М. Глухарев; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2011. – 215 с.
7. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх нрвазастосування : [практ. посіб.] / Д. Лонг, П. Рей, В.О. Жаров [та ін.]. – К. : К.І.С. – 2007. – 448 с.
8. Ідріс К. Интеллектуальна власність – потужний інструмент економічного зростання : пер. з англ. / К. Ідріс. – К.: Укрпатент, 2006. – 372 с.

9. Хронология изобретений человечества. – Режим доступа : www.ru.wikipedia.org/wiki/изобретения
10. Естествознание. Большой энциклопедический словарь. – ТОВ «Мультитрейд», 2004. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM). – Систем. вимоги : Pentium 2: 4 Mb RAM; Windows 98, 2000, XP.
11. Иванова Н. Инновационная сфера: контуры будущего / Н. Иванова // Мировая экономика и международные отношения. – 2000. – № 8. – С. 59-62.
12. Буряк Е. М. Международное авторское право / Е. М. Буряк. – 2-е изд. – М. : ИНИЦ Роспатента, 1999. – 95 с.
13. Всемирная история. Загадки человечества. [Электронный ресурс]. – К. : ТОВ «Єнисей Груп», 2003. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM). – Систем. вимоги : Pentium TM 100 MHz; 32 Mb RAM; 8 Mb Video, Windows 98, 2000, XP.
14. Дахно И. И. Энциклопедический англо-русский словарь по интеллектуальной собственности / И. И. Дахно. – К. : Изд-во Паливода А. В., 2007. – 296 с.
15. Полторац А. Основы интеллектуальной собственности : пер. с англ. / А. Полторац, П. Лернер. – М. : Вильямс, 2004. – 208 с.
16. Супрун В.А. Интеллектуальный капитал: Главный фактор конкурентоспособности / В. А. Супрун. – 2-е изд. – М. : ЛИБРОКОМ, 2010. – 192 с.
17. Полуян П. Тайна нематериальных активов: рациональная магия или хитрый блеф? / П. Полуян., А. Отырба. – Режим доступа: www.apn.ru/publications/article18042.htm
18. Конвенция об учреждении Всесоюзной организации интеллектуальной собственности от 14 июля 1967 г. // Интеллектуальная собственность : нормативно-правовые акты / Под общ. ред. А. Д. Святоцкого, В. П. Петрова. – Т. 2. – К. : «Ин Юре», 1999. – 200 с.
19. Матвійчук В. К., Харь І. О. Цивільне право України. Загальна частина. Практикум : Навчальний посібник. – К. : КНТ, 2006. – 737 с.
20. Андрієнко А. Л., Фещенко П. І., Андрушин В. С. та інші. Довідник з охорони природи. – К. : Урожай. – 1985. – 325 с.
21. Пічкур О. В. Правова охорона селекційних досягнень у рослинництві. – К. : НДПВ АПрНУ, 2006. – 227 с.

22. Коссак В. М., Якубовський І. Є. Право інтелектуальної власності : Підручник. – К. : Істина, 2007. – 206 с.

23. Право інтелектуальної власності: Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького. – К. : Вид. дім «Ін Юре», 2002. – 624 с.

24. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність : Підручник. – К. : Знання, 2006. – 431 с.

25. Мочерний С. В. Інновації базисні / С. В. Мочерний // Економічна енциклопедія : У трьох томах. – Т. 1 / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – С. 635.

26. Мочерний С. В. Інноваційна активність / С. В. Мочерний // Економічна енциклопедія : У трьох томах. – Т. 1 / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – С. 636.

27. Мочерний С. В. Інноваційний фонд / С. В. Мочерний // Економічна енциклопедія : У трьох томах. – Т. 1 / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – С. 636.

28. Панченко Є. Інновація / Є. Панченко // Економічна енциклопедія : У трьох томах. – Т. 1 / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – С. 636.

29. Малый экономический словарь : 12000 терминов / А. Н. Азрилиян, О. М. Азрилиян, Е. В. Калашникова, О. В. Мещерякова; Под ред. А. Н. Азрилияна. – М. : Институт новой экономики, 2000. – 1088 с.

30. Мочерний С. В. Інтелект нації / С. В. Мочерний // Економічна енциклопедія : У трьох томах. – Т. 1 / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – С. 636-637.

31. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1 / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.

32. Каміл Ідріс. Інтелектуальна власність – потужний інструмент економічного зростання / Ідріс Каміл. – К. : Укрпатент, 2006. – 147 с.

33. Мікульонок І. О. Основи інтелектуальної власності : навч. посіб. / І. О. Мікульонок. – К. : Політехніка, Ліра-К, 2008. – 232 с.

34. Гордієнко С. Г. Пізнання сфери захисту інтелектуальної власності в Україні: методологічні проблеми : [монографія] / С. Г. Гордієнко. – К. : Скіф; К. : КНТ, 2008. – 140 с.

35. Правове регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності, галузеві аспекти: Монографія / кол. авт. : О. П. Орлюк, О. Д. Святоцький, Т. С. Демченко, В. М. Крижна, О.О. Штефан та ін.; кер. авт. кол., наук. ред. О. П. Орлюк. – К.: ПП «Авокадо», 2006. – 416 с.

36. Корновенко С. Проблемні питання поняттєво-категоріального забезпечення інтелектуальної власності в Україні // Інтелектуальна власність в Україні: погляд з XXI ст. Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29-30 вересня 2011 р. / За заг. ред. А. І. Кузьмінського, О. П. Орлюк. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2011. – С. 41-46.

37. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_123

38. Кузнецов М. Патентознавство та авторське право / М. Кузнецов. – К. : Кондор, 2009. – 234 с.

39. Юридична енциклопедія : В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К. : «Укр. енцикл.», 1998. – Т. 5: П–С. – 736 с.

40. Наказ Державного департаменту інтелектуальної власності від 6 грудня 2004 р. «Про запровадження нової системи номерів заявок на об'єкти права промислової власності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sdip.gov.ua/ua/2484>

41. Методичні рекомендації з визначення прибутку від використання об'єктів промислової власності, затверджені наказом Державного патентного відомства України від 26 серпня 1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.10333.0>.

42. Крайнев П. П. Інтелектуальна економіка: управління промисловою власністю / П. П. Крайнев. – К. : Вид. дім «Н Юре», 2004. – 448 с.

43. Харченко В. Порушення права інтелектуальної власності на комерційне найменування: проблеми визначення та кримінально-правової кваліфікації // Кримський юридичний вісник. – 2009. – Вип. 2(6). – С. 159-164.

44. Белов В. В. Интеллектуальная собственность. Законодательство и практика применения : практ. пособие / В. В. Белов, Г. В. Виталиев, Г. М. Денисов. – 2 изд., перераб. и доп. – М. : Юристь, 2006. – 351 с.

45. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посіб. / за ред. Р. Хом'яка, В. Лемішовського; Національний університет «Львівська політехніка». – Львів : Інтелект-Захід, 2005. – 1071 с.

46. Грудницкий П. Опыт с инновационной экономикой / П. Грудницкий // Эксперт Казахстан. – 2007. – № 5. – С. 107-109.

47. Львова Ю. Г. Интеллектуальна власність як засадничий елемент інноваційної стратегії машинобудівних підприємств. [Електронний ресурс] / Ю. Г. Львова // Вісник Донецького університету економіки та права. – 2012. – № 2. – С. 163-170. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/veluetp_2012_2_3/ipdf

48. Конституція України від 28 червня 1996 р. Офіційне видання. – К. : Право, 1996. – 63 с.

49. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.

50. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-ХІІ, із змінами від 22.05.2003 р. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>

51. Интеллектуальная собственность : объекты, право, бухучет, контроль, ответственность, налогообложение, лицензионное/нелицензионное ПО / [А. Иванченко, А. Свириденко, Н. Самило и др.]. – Х. : Фактор, 2008. – С. 247-251.

52. Правила складання і подання заявки на видачу свідоцтва на знак для товарів і послуг, затверджені наказом Держпатенту України від 28.07.1995 р. № 116 та зареєстровані в Міністерстві юстиції України 02.08.1995 р. за № 276/812 в редакції наказу Держпатенту № 72 від 20.08.1997 р. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>

53. Нежиборець В. Правове забезпечення національної інноваційної системи в Україні: питання теорії і практики /

В. Нежиборець, О. Орлюк, С. Ревуцький. – К. : ПП «Чех», 2005. – 105 с.

54. Тараненко О. Національна інноваційна система в Україні: формування економіко-правових засад // Інтелектуальна власність в Україні: погляд з XXI ст. Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29-30 вересня 2011 р. / За заг. ред. А. І. Кузьмінського, О. П. Орлюк. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2011. – С. 132-137.

55. Шарко М. Модель формування національної інноваційної системи України / М. Шарко // Економіка України. – 2005. – № 8. – С. 25-29.

56. Национальная инновационная система. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.sre.mnogosmenka.ru/sre0481%20/sre0483.htm

57. О месте и роли Санкт-Петербурга, его научно-образовательного потенциала в процессе построения национальной инновационной системы (НИС) России // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.gov.spb.ru/press/int_konf

58. Федулова Л, Розвиток національної інноваційної системи України / Л. Федулова, М. Пашута // Економіка України. – 2005. – № 4.

59. Бочаров А. В., Шмелев Ю. М. Государственная инновационная политика – формирование национальной инновационной системы / А. В. Бочаров, Ю. М. Шмелев // Инновации. – 2003. – №2/3. – С. 10 – 11.

60. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – Ст. 266.

61. Бутнік-Сіверський О. Б. Економіка інтелектуальної власності / О. Б. Бутнік-Сіверський. – К.: Інститут інтелектуальної власності і права, 2003. – 296 с.

62. Белорус О. Г. Глобальные трансформации и стратегия развития : Монография / О. Г. Белорус, Д. Г. Лукьяненко и др. – К.: Ориане, 2000. – 424 с.

63. Парламентські слухання 20.06.2007 р. : «Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації».

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/publish/article/news_left?art_id=95995&cat_id=46666

64. Адамюк Д. До питання до співвідношення економічного і правового змісту поняття «інновації» / Д. Адамюк // Теорія і практика інноваційної діяльності. – 2008. – № 5. – С. 80-88.

65. Об улучшении системы экономического стимулирования предприятий и о повышении материальной заинтересованности работников в создании и внедрении новой техники : Постановление ВСНХ СССР от 25.08.1964 г. № 81. [Электронный ресурс] // Информационно-правовой портал «BestPravo». Раздел «Документы СССР. Постановления». – Режим доступа: <http://bestpravo.ru/sssrf/yi-zakony/w8b.htm>

66. Дозорцев В. О. Правовые проблемы экономического стимулирования изобретательства и законодательство о научно-техническом прогрессе. Автореферат докт. диссертации. – М., 1969. – 35 с.

67. Подопригора А. А. Проблемы правового регулирования научно-технического прогресса в СССР. – К. : Вища школа, 1985. – 170 с.

68. Торкановский Е. П. Создание и внедрение новой техники на предприятии (правовые вопросы). – М. : Юридическая литература, 1972. – 126 с.

69. Рассохин В.Л. О проблеме повышения уровня новой техники // Вопросы изобретательства. – 1968. – № 12. – С. 5-9.

70. Максарев Ю. Е. Октябрь и научно-технический прогресс // Вопросы изобретательства. – 1977. – № 2. – С. 3-9.

71. Зенин И. А. Наука и техника в гражданском праве / И. А. Зенин. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1977. – 208 с.

72. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 959-ХІІ (із змінами, в ред. від 04.07.2013 р.) [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – Ст. 377. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12>

73. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями. – М. : Экономика, 1989. – 271 с.

74. Санто Б. Инновация как средство экономического развития. – М. : Прогресс, 1990. – 291 с.

75. Фатхутдинов Р. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление. – М. : Инфра-М, 2000. – 279 с.

76. Кирьяков А. Г., Максимов В. А. Основы инновационного предпринимательства: Учеб. пособие для вузов / Под общей ред. д-ра экон. наук, проф. Л. Г. Матвеевой. – Ростов н/Д : Феникс, 2002. – 160 с.

77. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком : Навчальний посібник. – Суми : ВТД «Університетська книга»; К. : Вид. дім «Княгиня Ольга», 2005. – 324 с.

78. Кліяненко Б. Т., Осика О. Л. Визначення поняття та економічної сутності інновацій в умовах сталого розвитку: методологічний аспект // Экономика и право. – 2004. – № 1. – С. 62.

79. Атаманова Ю. Є. Інноваційне право України: проблеми теорії та систематизації: Монографія. – Харків: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2005. – 128 с.

80. Гринеv В. Ф. Инновационный менеджмент : Учеб. пособие. – К. : МАУП, 2000. – 148 с.

81. История мировых цивилизаций. Доиндустриальная эпоха : курс для студентов. [Электронный ресурс] / А. Г. Еманов, Л. А. Дрябина, В. Т. Галкин. – Лаборатория мультимедиа ТюмГУ, 2004. – 1 электрон. опт. диск (CD-ROM). – Систем. требования : Pentium 166 МГц; 64 Мб RAM; Windows 98, 2000, XP.

82. Левина И. В. Интеллектуальный капитал и его значение в современном экономическом развитии / И. В. Левина // Науч. труды ДонНТУ. – 2004. – Вып. 69. – С. 113-118. – (Сер. : «Экономическая»).

83. Мэггс П. Б. Интеллектуальная собственность : пер. с англ. / П. Б. Мэггс, А. П. Сергеев. – М. : Юрист, 2000. – 400 с.

84. Захист прав інтелектуальної власності: законодавче регулювання та правозастосування (узагальнення судової практики) / [автори-упоряд.: Г. О. Андрощук, О. П. Орлюк]. – К. : Парлам. вид-во, 2007. – 344 с.

85. Кожарська І. Ю. Право промислової власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки : [навч. посіб.] / І. Ю. Кожарська. – К. : ЗАТ «Інститут інтелектуальної власності і права», 2006. – 144 с.

86. Конкурентное законодательство Украины : юрид. сб. – К. : Изд-во Антимонопол. ком., 2002. – 310 с.

87. Конституція України (із змінами). – Х. : Харків. книж. фабрика ім. М. В. Фрунзе, 2006. – 48 с.

88. Кэмп С. Роберт. Легальный промышленный шпионаж : бенчмаркинг бизнес-процессов: технологии поиска и внедрения лучших методов работы ваших конкурентов : пер. с англ. / С. Роберт Кэмп ; под ред. О. Б. Максимовой. – Д. : Баланс-клуб, 2004. – 416 с.

89. Литвин О. М. Інтелектуальна власність та її інституціоналізація у трансформаційній економіці : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 / О. М. Литвин. – К., 2007. – 217 с

90. Мосов С. П. Інтелектуальна безпека України в контексті її входження до СОТ / С. П. Мосов, А. Г. Жарінова // Інтелектуальна власність. – 2008. – № 6. – С. 4-9.

91. Парфенюк В. Ю. Правові засади побудови інноваційно-інвестиційної моделі в Україні / В. Ю. Парфенюк // Реалії та перспективи інноваційного розвитку України (економічні, фінансові та правові аспекти). Збірник матеріалів Х міжнародної науково-практичної конференції молодих науковців 26 березня 2010 року. Ч. II. – К. : УДУФМТ, 2010. – С. 189-190.

92. Дзюба С. Г., Чубаренко Г. С. Організація й правове забезпечення інноваційної діяльності в Україні / С. Г. Дзюба, Г. С. Чубаренко // Реалії та перспективи інноваційного розвитку України (економічні, фінансові та правові аспекти). Збірник матеріалів Х міжнародної науково-практичної конференції молодих науковців 26 березня 2010 року. Ч. II. – К. : УДУФМТ, 2010. – С. 161-163.

93. Сушина Л. Правове забезпечення інноваційного розвитку в Україні / Л. Сушина // Реалії та перспективи інноваційного розвитку України (економічні, фінансові та правові аспекти). Збірник матеріалів Х міжнародної науково-практичної конференції молодих науковців 26 березня 2010 року. Ч. II. – К. : УДУФМТ, 2010. – С. 196-200.

94. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.1.1993 р. № 3793-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 64.

95. Нежиборець В. Проблеми правового забезпечення інноваційної діяльності в Україні / В. Нежиборець // Інтелектуальна власність в Україні: погляд з XXI ст. Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29-30 вересня 2011 р. / За заг. ред. А. І. Кузьмінського, О. П. Орлюк. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2011. – С. 127-131.

96. Кушнір І. М. Особливості формування контролінгового механізму державного регулювання національної економіки / І. М. Кушнір // Економіка та держава. – 2013. – № 2. – С. 20-23.

97. Брегеда А. Ю. Основи політології : навч. посіб. / А. Ю. Брегеда. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2000. – 312 с. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/125/78/>

98. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / М. І. Дідківський. – К. : Знання, 2006. – 462 с.

99. Борисенко О. Сутність зовнішньоекономічної політики та її вплив на розвиток національного господарства [Електронний ресурс] / О. Борисенко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2011. – Вип. 1. – С. 120-126. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadu_2011_1_17.pdf

**Паризька конвенція
про охорону промислової власності
від 20 березня 1883 року**

(переглянута у Брюсселі 14 грудня 1900 р.,
у Вашингтоні 2 червня 1911 р., у Гаазі
6 листопада 1925 р., у Лондоні 2 червня
1934 р., у Лісабоні 31 жовтня 1958 р.,
у Стокгольмі 14 липня 1967 р.,
зміненa 2 жовтня 1979 р.)

Набуття чинності для України: 25 грудня 1991 р.*

(Статус Конвенції див. (995_a84)

Зміст**

- Стаття 1: Утворення Союзу; поняття промислової власності
- Стаття 2: Національний режим для громадян країн Союзу
- Стаття 3: Прирівнення деяких категорій осіб до громадян країн Союзу
- Стаття 4: А. – І. Патенти, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки, авторські свідоцтва: право пріоритету. – G. Патенти: поділ заявки
- Стаття 4 bis: Патенти: незалежність патентів, одержаних на один і той самий винахід у різних країнах
- Стаття 4 ter: Патенти: згадування винахідника у патенті
- Стаття 4 quater: Патенти: патентоспроможність у випадку обмеження продажу за законом

* 3 1 липня 1965 року – дати набуття Конвенцією чинності для СРСР – вона була обов'язковою для СРСР відносно всієї його території.

Під час приєднання СРСР до зазначеної Конвенції була зроблена заява про те, що СРСР не вважає себе зв'язаним положеннями пункту (1) статті 28 Конвенції, який стосується вирішення спорів щодо тлумачення або застосування конвенції.

** Зміст додається для зручності. В підписаному тексті Конвенції зміст відсутній.

- Стаття 5: А. Патенти: ввезення об'єктів, невикористання чи недостатнє використання, примусові ліцензії.
В. Промислові зразки: невикористання, ввезення об'єктів.
С. Товарні знаки: невикористання, відміна форми, використання співвласниками.
D. Патенти, корисні моделі, товарні знаки, промислові зразки: маркування
- Стаття 5 bis: Усі види прав промислової власності: пільговий строк для сплати мита за збереження прав; патенти: поновлення
- Стаття 5 ter: Патенти: вільне застосування запатентованих об'єктів, що є частиною транспортних засобів
- Стаття 5 quater: Патенти: ввезення продуктів, виготовлених способом, що запатентований в країні ввезення
- Стаття 5 quinquies: Промислові зразки
- Стаття 6: Знаки: умови реєстрації; незалежність охорони одного й того ж знака в різних країнах
- Стаття 6 bis: Знаки: загальновідомі товарні знаки
- Стаття 6 ter: Знаки: заборони, що стосуються державних гербів, офіційних клейм контролю та емблем міжурядових організацій
- Стаття 6 quater: Знаки: передача знака
- Стаття 6 quinquies: Знаки: охорона знаків, що зареєстровані в одній країні Союзу, в інших країнах Союзу (застереження «Таким, як він є»)
- Стаття 6 sexies: Знаки: знаки обслуговування
- Стаття 6 septies: Знаки: реєстрація агентом чи представником власника без дозволу останнього
- Стаття 7: Знаки: характер продукту, що маркується
- Стаття 7 bis: Знаки: колективні знаки
- Стаття 8: Фірмові найменування
- Стаття 9: Знаки, фірмові найменування: арешт при ввезенні продуктів, що незаконно споряджені товарним знаком чи фірмовим найменуванням
- Стаття 10: Неправильні вказівки: арешт при ввезенні продуктів, споряджених неправильною вказівкою про походження продуктів чи про особу виробника тощо
- Стаття 10 bis: Недобросовісна конкуренція
- Стаття 10 ter: Товарні знаки, фірмові найменування, неправильні вказівки, недобросовісна конкуренція: засоби захисту, право звертатися до суду
- Стаття 11: Винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки: тимчасова охорона на певних міжнародних виставках
- Стаття 12: Спеціальні національні служби у справах промислової власності

Стаття 13: Асамблея Союзу
Стаття 14: Виконавчий комітет
Стаття 15: Міжнародне бюро
Стаття 16: Фінанси
Стаття 17: Поправки до статей 13 – 17
Стаття 18: Перегляд статей 1 – 12 та 18 – 30
Стаття 19: Спеціальні угоди
Стаття 20: Ратифікація країнами Союзу чи приєднання; набуття чинності
Стаття 21: Приєднання країн, що не є членами Союзу; набуття чинності
Стаття 22: Наслідки ратифікації чи приєднання
Стаття 23: Приєднання до Актів, що передують
Стаття 24: Території
Стаття 25: Застосування Конвенції в національних межах
Стаття 26: Денонсація
Стаття 27: Застосування попередніх Актів
Стаття 28: Вирішення спорів
Стаття 29: Підписання, мови, функції депозитарію
Стаття 30: Перехідні положення

Стаття 1

[Утворення Союзу; поняття промислової власності]*

(1) Країни, до яких застосовується ця Конвенція, утворюють Союз по охороні промислової власності.

(2) Об'єктами охорони промислової власності є патенти на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки, знаки обслуговування, фірмові найменування та вказівки про походження чи найменування місця походження, а також припинення недобросовісної конкуренції.

(3) Промислова власність розуміється в найбільш широкому значенні і розповсюджується не тільки на промисловість і торгівлю у власному значенні слова, але також і на галузі сільськогосподарського виробництва і добувної промисловості та на всі продукти промислового чи природного походження, наприклад: вино, зерно, тютюновий лист, фрукти, худоба, копальні, мінеральні води, пиво, квіти, борошно.

(4) До патентів на винаходи належать різні види промислових патентів, що визнаються законодавством країн Союзу, як наприклад: патенти, що ввозяться, патенти на вдосконалення, додаткові патенти і свідоцтва й таке інше.

* Статтям були надані заголовки для зручності користування текстом. У підписаному (французькому) тексті заголовків немає.

Стаття 2

[Національний режим для громадян країн Союзу]

(1) Відносно охорони промислової власності громадяни кожної країни Союзу користуються в усіх інших країнах Союзу тими ж привілеями, що надаються тепер чи будуть надаватися згодом відповідними законами власним громадянам, не обмежуючи при цьому прав, спеціально передбачених цією Конвенцією. Виходячи з цього, їх права будуть охоронятися так само, як і права громадян даної країни, і вони будуть користуватися тими ж законними засобами захисту від будь-якого посягання на їх права, якщо при цьому дотримуються умови та формальності, приписувані власним громадянам.

(2) Проте ніякі умови про місце проживання чи наявність підприємства у країні, де витребується охорона, не можуть бути поставлені громадянам країн Союзу у вигляді передумови для користування будь-яким з прав промислової власності.

(3) Безумовно, зберігаються положення законодавства кожної з країн Союзу, що відносяться до судової та адміністративної процедури та до компетенції судових і адміністративних органів, а також до вибору місцепроживання або до призначення повіреного, дотримання яких вимагається на підставі законів про промислову власність.

Стаття 3

[Прирівнення деяких категорій осіб до громадян країн Союзу]

До громадян країн Союзу прирівнюються громадяни країн, що не беруть участі в Союзі, мають на території однієї з країн Союзу місцепроживання або дійсні та серйозні промислові чи торговельні підприємства.

Стаття 4

[А. – І. Патенти, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки, авторські свідоцтва: право пріоритету. – Г. Патенти: поділ заявки]

А. – (1) Будь-яка особа, що належним чином подала заявку на патент на винахід, корисну модель, промисловий зразок чи товарний знак в одній з країн Союзу, чи правонаступник цієї особи користується для подання заявки в інших країнах правом пріоритету протягом строків, зазначених нижче.

(2) Підставою для виникнення права пріоритету визнається будь-яке подання заявки, що має силу правильно оформленого національного подання заявки відповідно до національного законодавства кожної країни Союзу або до двосторонніх чи багатосторонніх угод, укладених між країнами Союзу.

(3) Під правильно оформленим національним поданням заявки слід розуміти будь-яке подання, якого достатньо для встановлення дати подання заявки у відповідній країні, якою б не була подальша доля цієї заявки.

В. – Внаслідок цього наступне подання заявки в одній з інших країн Союзу до закінчення цих строків не може бути визнане недійсним на підставі дій, здійснених у цей проміжок часу, зокрема, на підставі іншого подання заявки, опублікування винаходу чи його використання, випуску у продаж примірників зразка, застосування знака, та ці дії не можуть стати підставою для виникнення будь-якого права третіх осіб чи будь-якого права особистого володіння. Права, набуті третіми особами до дня першої заявки, що є підставою для права пріоритету, зберігаються відповідно до внутрішнього законодавства кожної країни Союзу.

С. – (1) Згадані вище строки пріоритету складають дванадцять місяців для патентів на винаходи та для корисних моделей і шість місяців для промислових зразків і товарних знаків.

(2) Відлік цих строків починається з дати подання першої заявки; день подання до строку не включається.

(3) Якщо останній день строку є за законом святковим днем чи днем, коли відомство не відкрите для приймання заявок у тій країні, де витребується охорона, строк подовжується до першого наступного робочого дня.

(4) Першою заявкою, дата подання якої є днем відліку строку пріоритету, повинна вважатися наступна заявка на той самий об'єкт, що і перша заявка, яка передує, у значенні наведеного вище пункту (2), що подана в тій же країні Союзу, в разі, якщо заявка, що передує, на день подання наступної заявки була взята назад, залишена без дії чи відхилена, не будучи доступною для публічного ознайомлення, а також за умови, що відносно неї не продовжували існувати будь-які права і вона не стала ще підставою для домагання права пріоритету. Заявка, що передує, не може тоді бути підставою для домагання права пріоритету.

D. – (1) Будь-яка особа, що бажає скористатися перевагою пріоритету на підставі заявки, що передує, зобов'язана подати заяву із зазначенням дати подання заявки і країни, де його зроблено. Кожна країна встановлює, не пізніше якого моменту повинна бути подана така заява.

(2) Ці вказівки повинні наводитися у виданнях, що випускаються компетентною установою, зокрема у патентах та описах, що відносяться до них.

(3) Країни Союзу можуть вимагати від особи, що подає заяву про пріоритет, надання копії раніше поданої заявки (опису, креслень тощо). Копія, завірена установою, що прийняла цю заявку, не вимагає ніякої легалізації і може бути в усіх випадках надана у будь-який момент протягом трьох місяців від дня подання наступної заявки без сплати

будь-яких зборів. Надається право вимагати, щоб до неї додавалася довідка про дату подання заявки, видана цією установою, та її переклад.

(4) У момент подання заявки не допускаються вимоги про виконання інших формальностей для заяви про пріоритет. Кожна країна Союзу визначає ті наслідки, що спричиняють невиконання формальностей, передбачених цією статтею, але ці наслідки не можуть бути більш тяжкими, ніж втрата права на пріоритет.

(5) Надалі можуть вимагатися інші докази. Особа, яка претендує на пріоритет на підставі подання заявки, що передує, повинна зазначити номер цієї заявки, який публікується у порядку, передбаченому наведеним вище пунктом (2).

Е. – (1) Коли промисловий зразок заявляється у країні з використанням права пріоритету, заснованого на поданні заявки на корисну модель, пріоритетним строком є строк, встановлений для промислових зразків.

(2) Крім того, в країні допускається подання заявки на корисну модель з використанням права пріоритету, заснованого на поданні заявки на патент, і навпаки.

Ф. – Жодна країна Союзу не має права не визнати пріоритет чи відхилити заявку на патент на підставі того, що заявник домагається декількох пріоритетів, в тому числі і встановлених у різних країнах, чи на підставі того, що заявка, яка домагається одного чи декількох пріоритетів, містить один чи декілька елементів, що не були включені до заявки або до заявок, за якими витребується пріоритет, якщо тільки в обох випадках згідно з законом країни існує єдність винаходу.

В тому, що стосується елементів, не включених до заявки або заявок, відносно яких витребується пріоритет, подання наступної заявки породжує право пріоритету на звичайних умовах.

Г. – (1) Якщо експертиза виявить, що заявка на патент є комплексною, заявник може поділити заявку на деяку кількість окремих заявок, зберігаючи у вигляді дати кожної з них дату первинної заявки та у відповідних випадках перевагу права пріоритету.

(2) Заявник може також з власної ініціативи поділити заявку на патент, зберігаючи у вигляді дати кожної окремої заявки дату первинної заявки і у відповідних випадках перевагу права пріоритету. Кожній країні Союзу надається право визначити умови, за яких дозволяється таке розділення.

Н. – Пріоритет не може бути відхилений з тієї причини, що деяких елементів винаходу, відносно яких витребується пріоритет, немає в домаганнях, викладених у заявці в країні походження, якщо тільки в сукупності документів заявки чітко виявляються ці елементи.

І. – (1) Заявки на авторські свідоцтва на винаходи, що подаються в країні, в якій заявники мають право витребувати за власним вибором або

патент, або авторське свідоцтво на винахід, дають підставу для права пріоритету, передбаченого цією статтею, на тих самих умовах і з тими самими наслідками, що й заявки на патенти.

(2) В країні, в якій заявники мають право витребувати за власним вибором або патент, або авторське свідоцтво на винахід, заявник на авторське свідоцтво на винахід користується відповідно до положень цієї статті, що відносяться до заявок на патенти, правом пріоритету, заснованим на заявці на патент, корисну модель або авторське свідоцтво на винахід.

Стаття 4 bis

[Патенти: незалежність патентів, одержаних на один і той самий винахід у різних країнах]

(1) Патенти, заявки на які подані у різних країнах Союзу громадянами країн Союзу, є незалежними від патентів, одержаних на той самий винахід в інших країнах, які входять або не входять до складу Союзу.

(2) Це положення треба розглядати без будь-яких обмежень, а саме в тому значенні, що патенти, заявки на які подані протягом строку пріоритету, є незалежними як з точки зору підстав визнання їх недійсними і припинення дії прав, так і з точки зору визначення нормального строку їх дії.

(3) Це положення відноситься до всіх патентів, існуючих на момент набуття ним чинності.

(4) Воно буде також застосовуватися і в разі приєднання нових країн відносно патентів, існуючих з того чи іншого боку у момент приєднання.

(5) Патенти, одержані з перевагою, що впливає з пріоритету, мають у різних країнах Союзу той самий строк дії, який вони мали б, якби вони були б заявлені або видані без цієї переваги, що впливає з пріоритету.

Стаття 4 ter

[Патенти: згадування винахідника у патенті]

Винахідник має право бути названим як такий у патенті.

Стаття 4 quater

[Патенти: патентоспроможність у випадку обмеження продажу за законом]

У видачі патенту не може бути відмовлено і патент не може бути визнаний недійсним на підставі того, що продаж продукту, який запатентований чи виготовлений запатентованим способом, підпадає на підставі національного законодавства під обмеження чи скорочення.

Стаття 5

[А. Патенти: ввезення об'єктів, невикористання чи недостатнє використання, примусові ліцензії. В. Промислові зразки: невикористання, ввезення об'єктів. С. Товарні знаки: невикористання, відміна форми, використання співвласниками. D. Патенти, корисні моделі, товарні знаки, промислові зразки: маркування]

А. – (1) Ввезення патентовласником у країну видачі патенту об'єктів, виготовлених в тій або іншій країні Союзу, не спричинює втрати прав, що засновані на ньому.

(2) Кожна країна Союзу має право вжити законодавчих заходів, що передбачають видачу примусових ліцензій, для запобігання зловживанням, що можуть виникнути внаслідок здійснення виключного права, що надається патентом, наприклад, у випадку невикористання винаходу.

(3) Позбавлення прав на патент може бути передбачене лише у випадку, коли видача примусових ліцензій виявиться недостатньою для запобігання цим зловживанням. Жодна дія по позбавленню прав чи по скасуванню патенту не може статися до закінчення двох років з моменту видачі першої примусової ліцензії.

(4) Примусова ліцензія не може вимагатися з приводу невикористання чи недостатнього використання до закінчення чотирирічного строку, рахуючи від дати подання заявки на патент, чи трьох років від дати видачі патенту, причому має застосовуватися строк, що закінчується пізніше; у видачі примусової ліцензії буде відмовлено, якщо патентовласник доведе, що його бездіяльність була зумовлена важливими причинами. Така примусова ліцензія є невиключною ліцензією і може передаватися навіть у формі видачі субліцензії, але лише разом з частиною промислового чи торговельного підприємства, що використовує цю ліцензію.

(5) Наведені вище положення застосовуються з необхідними змінами до корисних моделей.

В. – Охорона промислових зразків не може бути припинена внаслідок невикористання або ввезення об'єктів, подібних до об'єктів, що охороняються.

С. – (1) Якщо в країні використання зареєстрованого знака є обов'язковим, реєстрація може бути скасована лише по закінченні справедливого строку і тільки тоді, коли зацікавлена особа не подасть докази, що виправдовують причини її бездіяльності.

(2) Застосування товарного знака його власником у такій формі, що відрізняється від зареєстрованої в якій-небудь з країн Союзу лише окремими елементами, що не змінюють відмітного характеру знака, не

спричинює визнання недійсності реєстрації і не обмежує охорону, що надана знаку.

(3) Одночасне застосування одного й того ж знака на однакових чи подібних продуктах промисловими чи торговельними підприємствами, які розглядаються як співвласники знака відповідно до положень закону країни, де витребується охорона, не перешкоджає реєстрації знака та ніяким чином не обмежує охорону, що надана зазначеному знаку у будь-якій країні Союзу, якщо тільки таке застосування не вводить громадськість в оману і не суперечить публічним інтересам.

D. – Для визнання прав не вимагається розміщення на продукті будь-якої позначки чи вказівки на патент, корисну модель, реєстрацію товарного знака чи депонування промислового зразка.

Стаття 5 bis

[Усі види прав промислової власності: пільговий строк для сплати мита за збереження прав; патенти: поновлення]

(1) Для сплати мита, передбаченого для збереження прав промислової власності, надається пільговий строк, що складає не менше шести місяців, за умови сплати додаткового мита, якщо таке мито встановлюється національним законодавством.

(2) Країни Союзу мають право передбачити поновлення патентів на винаходи, що втратили силу внаслідок несплати мита.

Стаття 5 ter

[Патенти: вільне застосування запатентованих об'єктів, що є частиною транспортних засобів]

У кожній з країн Союзу не розглядаються як порушення прав патентовласника:

1. Застосування на борту суден інших країн Союзу засобів, що складають предмет його патенту, в корпусі судна, в машинах, оснащенні, механізмах та в іншому обладнанні, коли ці судна тимчасово чи випадково знаходяться у водах даної країни, за умови, що ці засоби використовуються виключно для потреб судна.

2. Застосування засобів, що складають предмет патенту, в конструкції чи при експлуатації повітряних чи наземних засобів пересування інших країн Союзу чи допоміжного обладнання для цих засобів пересування, коли зазначені засоби пересування тимчасово чи випадково знаходяться в даній країні.

Стаття 5 quater

[Патенти: ввезення продуктів, виготовлених способом, що запатентований в країні ввезення]

Якщо продукт ввозиться до країни Союзу, де існує патент, що охороняє спосіб виробництва зазначеного продукту, патентовласник має відносно ввезеного продукту всі права, яких йому надає законодавство країни, що імпортує, на основі патенту на спосіб виробництва відносно продуктів, виготовлених в даній країні.

Стаття 5 quinquies

[Промислові зразки]

Промислові зразки охороняються в усіх країнах Союзу.

Стаття 6

[Знаки: умови реєстрації; незалежність охорони одного й того ж знака в різних країнах]

(1) Умови подання заявки та реєстрації товарних знаків визначаються в кожній країні Союзу її національним законодавством.

(2) Проте знак, заявлений громадянином країни Союзу в будь-якій іншій країні Союзу, не може бути відхилений чи визнаний недійсним на підставі того, що він не був заявлений, зареєстрований чи відновлений в країні походження.

(3) Знак, який належним чином зареєстрований в будь-якій країні Союзу, розглядається як незалежний від знаків, зареєстрованих в інших країнах Союзу, включаючи країну походження.

Стаття 6 bis

[Знаки: загальновідомі товарні знаки]

(1) Країни Союзу зобов'язуються чи з ініціативи адміністрації, якщо це допускається законодавством даної країни, чи за клопотанням зацікавленої особи відхиляти або визнати недійсною реєстрацію і забороняти застосування товарного знака, що становить відтворення, імітацію чи переклад іншого знака, здатні викликати змішування зі знаком, що за визначенням компетентного органу країни реєстрації чи країни застосування вже є у цій країні загальновідомим як знак особи, що користується привілеями цієї Конвенції, і використовується для ідентичних або подібних продуктів. Це положення поширюється і на ті випадки, коли істотна складова частина знака становить відтворення такого загальновідомого знака чи імітацію, здатну викликати змішування з ним.

(2) Для подання вимоги про скасування такого знака надається строк не менше п'яти років, що вираховується від дати реєстрації знака. Країни Союзу мають право встановити строк, протягом якого може вимагатися заборона застосування знака.

(3) Строк не встановлюється для подання вимоги про скасування чи заборону застосування знаків, зареєстрованих чи таких, що використовуються недобросовісно.

Стаття 6 тер

[Знаки: заборони, що стосуються державних гербів, офіційних клейм контролю та емблем міжурядових організацій]

(1) (а) Країни Союзу домовляються відхилити чи визнати недійсною реєстрацію та забороняти шляхом відповідних заходів використання без дозволу компетентних органів як товарних знаків чи як елементів цих знаків гербів, прапорів та інших державних емблем країн Союзу, впроваджених ними офіційних знаків і клейм контролю й гарантії, а також будь-яке наслідування цьому з точки зору геральдики.

(б) Положення, викладені вище в підпункті (а), застосовуються рівнозначно до гербів, прапорів та інших емблем, скорочених чи повних найменувань міжнародних міжурядових організацій, членами яких є одна чи декілька країн Союзу, за винятком гербів, прапорів та інших емблем, скорочених чи повних найменувань, що вже є предметом діючих міжнародних угод, призначених для забезпечення їх охорони.

(с) Жодна країна Союзу не зобов'язана застосовувати положення, викладені вище у підпункті (б), з заподіянням збитків власникам прав, придбаних добросовісно до набуття чинності в даній країні цією Конвенцією. Країни Союзу не зобов'язані застосовувати зазначені положення, якщо використання чи реєстрація, що маються на увазі в наведеному вище підпункті (а), не створять у громадськості враження про наявність зв'язку між даною організацією і гербами, прапорами, емблемами, скороченими чи повними найменуваннями або якщо це використання чи реєстрація явно не спрямовані на те, щоб ввести громадськість в оману щодо зв'язку, що існує між користувачем й організацією.

(2) Заборона застосування офіційних знаків та клейм контролю і гарантії діє лише у випадках, коли знаки, що містять їх, призначені для використання на товарах того ж гатунку чи подібних до них.

(3) (а) Для застосування цих положень країни Союзу домовляються повідомляти одна одній при посередництві Міжнародного бюро список державних емблем, офіційних знаків і клейм контролю і гарантії, які вони бажають чи побажають надалі поставити в повному обсязі чи з

деякими обмеженнями під охорону цієї статті, а також повідомляти про всі наступні зміни, що вносяться до цих списків. Кожна держава Союзу вчасно надає для публічного ознайомлення знаки, що їй надіслані. Проте таке повідомлення не обов'язкове відносно державних прапорів.

(b) Положення, наведені у підпункті (b) пункту (1) цієї статті, застосовуються лише до гербів, прапорів та інших емблем, скорочених чи повних найменувань міжнародних міжурядових організацій, про які останні повідомили країни Союзу при посередництві Міжнародного бюро.

(4) Кожна країна Союзу може у дванадцятимісячний строк з моменту одержання повідомлення передавати через посередництво Міжнародного бюро зацікавленій країні чи міжнародній міжурядовій організації свої можливі заперечення.

(5) Відносно державних прапорів заходи, передбачені у наведеному вище пункті (1), застосовуються тільки до знаків, зареєстрованих після 6 листопада 1925 року.

(6) Відносно державних емблем, за винятком прапорів, а також відносно знаків і клейм країн Союзу, гербів, прапорів та інших емблем, скорочених чи повних найменувань міжнародних міжурядових організацій ці положення застосовуються лише до знаків, зареєстрованих по закінченні двох місяців після одержання повідомлення, передбаченого в наведеному вище пункті (3).

(7) У разі недобросовісних дій країни мають право скасувати навіть зареєстровані до 6 листопада 1925 року знаки, що містять державні емблеми, знаки і клейма.

(8) Громадяни кожної країни, які мають дозвіл використовувати державні емблеми, офіційні знаки і клейма своїх країн, можуть користуватися ними навіть за наявності їх подібності з такими ж знаками іншої країни.

(9) Країни Союзу зобов'язуються забороняти використання у торгівлі державних гербів інших країн Союзу за відсутності на це дозволу, якщо таке використання може ввести в оману щодо походження продукту.

(10) Наведені вище положення не перешкоджають здійсненню країнами права, передбаченого пунктом (3) розділу В статті 6 *quinquies*, відхилити реєстрацію чи визнати її недійсною відносно знаків, до яких без дозволу включені герби, прапори та інші державні емблеми чи офіційні знаки і клейма, що прийняті в країні Союзу, а також відмітні знаки міжнародних міжурядових організацій, згадані в наведеному вище пункті (1).

Стаття 6 quater

[Знаки: передача знака]

(1) Якщо відповідно до законодавства країни Союзу передача знака є дійсною лише в тому випадку, коли вона відбувається одночасно з

передачею промислового чи торговельного підприємства, якому належить цей знак, тоді для визнання такої передачі дійсною достатньо, аби частина промислового чи торговельного підприємства, що розміщена в цій країні, була передана придбавачеві, разом з виключним правом виготовлення або продажу там продуктів, які споряджені переданим знаком.

(2) Це положення не накладає на країни Союзу зобов'язання розглядати як дійсну передачу такого знака, використання якого придбавачем могло б насправді ввести в оману громадськість, зокрема відносно походження, характеру чи істотних продуктів, для яких застосовується знак.

Стаття 6 *quinquies*

[Знаки: охорона знаків, що зареєстровані в одній країні Союзу, в інших країнах Союзу (застереження «Таким, як він є»)]

A. – (1) Кожний товарний знак, що зареєстрований належним чином у країні походження, може бути заявлений в інших країнах Союзу і охороняється таким, як він є, із застереженнями, зазначеними даною статтею. Ці країни можуть до остаточного оформлення реєстрації вимагати подання свідоцтва про реєстрацію в країні походження, що видане компетентною установою. Ніякої легалізації такого свідоцтва не вимагається.

(2) Країною походження вважається країна Союзу, де заявник має дійсне і серйозне промислове чи торговельне підприємство, а коли у нього немає такого підприємства в межах Союзу – країна Союзу, де він має місце проживання, коли ж у нього немає місця проживання в межах Союзу – країна його громадянства, в разі, якщо він є громадянином країни Союзу.

B. – Товарні знаки, що підпадають під дію цієї статті, можуть бути відхилені при реєстрації чи визнанні недійсними лише в таких випадках:

1. Якщо знаки можуть порушити права, набуті третіми особами в країні, де витребується охорона;

2. Якщо знаки позбавлені будь-яких відмітних ознак або складені виключно із знаків чи вказівок, що можуть застосовуватися у торгівлі для позначення виду, якості, кількості, призначення, вартості, місця походження продуктів чи дати їх виготовлення, або таких, що стали загальноприйнятими в повсякденній мові чи у добросовісних та узвичаєних торговельних звичаях країни, де витребується охорона;

3. Якщо знаки суперечать моралі чи громадському порядку та, особливо, якщо вони можуть ввести в оману громадськість. Мається на увазі, що знак не може розглядатися як такий, що суперечить громадському порядку, з тієї єдиної причини, що він не відповідає якому-небудь положенню законодавства про знаки, за винятком випадку, коли саме це положення стосується громадського порядку. Однак зберігається дія статті 10 bis.

С. – (1) Щоб визначити, чи може бути знак предметом охорони, необхідно враховувати всі фактичні обставини, особливо тривалість застосування знака.

(2) Не можуть бути відхилені в інших країнах Союзу товарні знаки тільки на підставі того, що вони відрізняються від знаків, які охороняються у країні походження, лише елементами, що не змінюють відмітний характер знаків і не порушують тотожність знаків у тій формі, у якій вони були зареєстровані в згаданій країні походження.

Д. – Ніхто не може скористатися положеннями цієї статті, якщо знак, на який витребовується охорона, не зареєстрований в країні походження.

Е. – Проте відновлення реєстрації знака в країні походження ні в якому разі не спричинює зобов'язання відновити реєстрацію в інших країнах Союзу, де знак був зареєстрований.

Ф. – Привілеї, що випливають з пріоритету, зберігаються за заявками, що подані на реєстрацію знака протягом строку, зазначеного в статті 4, навіть якщо реєстрація в країні походження здійснена по закінченні цього строку.

Стаття 6 sexies

[Знаки: знаки обслуговування]

Країни Союзу зобов'язуються охороняти знаки обслуговування. Вони не зобов'язані передбачати реєстрацію цих знаків.

Стаття 6 septies

[Знаки: реєстрація агентом чи представником власника без дозволу останнього]

(1) Якщо агент чи представник того, хто є власником знака в одній з країн Союзу, подає без дозволу власника заявку на реєстрацію цього знака від свого власного імені в одній чи в декількох таких країнах, власник має право перешкоджати реєстрації чи вимагати її скасування або, якщо закон країни це дозволяє, переоформлення реєстрації на свою користь, якщо тільки агент чи представник не подасть докази, що виправдовують його дію.

(2) Власник знака має право, за наявності умов, передбачених у пункті (1), перешкоджати використанню знака агентом чи представником, якщо тільки він не давав згоди на таке використання.

(3) Національним законодавством може бути встановлений справедливий строк, протягом якого власник знака повинен скористатися правами, передбаченими в даній статті.

Стаття 7

[Знаки: характер продукту, що маркується]

Характер продукту, для якого призначений товарний знак, ні в якому разі не може бути перешкодою до реєстрації знака.

Стаття 7 bis

[Знаки: колективні знаки]

(1) Країни Союзу зобов'язуються приймати заявки на реєстрацію та охороняти колективні знаки, що належать колективам, існування яких не суперечить закону країни походження, навіть якщо ці колективи не є власниками промислового чи торговельного підприємства.

(2) Кожна країна сама визначає особливі умови охорони колективного знака і може відмовити в охороні, якщо цей знак суперечить громадським інтересам.

(3) Проте в охороні таких знаків не може бути відмовлено колективу, існування якого не суперечить закону країни походження, на підставі того, що цей колектив не знаходиться у країні, де витребується охорона, чи що він заснований не у відповідності із законодавством цієї країни.

Стаття 8

[Фірмові найменування]

Фірмове найменування охороняється в усіх країнах Союзу без обов'язкового подання заявки чи реєстрації і незалежно від того, чи є воно частиною товарного знака.

Стаття 9

[Знаки, фірмові найменування: арешт при ввезенні продуктів, що незаконно споряджені товарним знаком чи фірмовим найменуванням]

(1) На будь-який продукт, що незаконно споряджений товарним знаком чи фірмовим найменуванням, накладається арешт при ввезенні до тих країн Союзу, в яких цей знак чи фірмове найменування мають право на законну охорону.

(2) Так само арешт накладається в країні, де було здійснене незаконне маркування, або в країнах, куди був ввезений продукт.

(3) Арешт накладається відповідно до внутрішнього законодавства кожної країни на вимогу прокуратури, чи будь-якого іншого компетентного органу, чи зацікавленої сторони – фізичної або юридичної особи.

(4) Органи влади не зобов'язані накладати арешт у разі провезення продуктів транзитом.

(5) Якщо законодавство країни не допускає накладення арешту при ввезенні, арешт замінюється заборонаю чи арештом усередині країни.

(6) Якщо законодавство країни не допускає ні накладення арешту при ввезенні, ні заборони ввезення, ні накладення арешту всередині країни, то до відповідної зміни такого законодавства ці заходи замінюються такими діями і засобами, якими закон даної країни забезпечив би у подібному випадку права громадян цієї країни.

Стаття 10

[Неправильні вказівки: арешт при ввезенні продуктів, споряджених неправильно вказівкою про походження продуктів чи про особу виробника тощо]

(1) Положення попередньої статті застосовують в разі прямого чи непрямого використання неправильних вказівок про походження продуктів чи істинності особи виробника, промисловця чи торговця.

(2) Зацікавленою стороною, незалежно від того, є нею фізична чи юридична особа, визнається будь-який виробник, промисловець чи торговець, що займається виробництвом, виготовленням чи збутом продукту, який улаштувався або у місцевості, що неправильно зазначена як місце походження продукту, або в районі, де знаходиться ця місцевість, або в країні, що неправильно зазначена, чи в країні, де застосовується неправильна вказівка про походження.

Стаття 10 bis

[Недобросовісна конкуренція]

(1) Країни Союзу зобов'язані забезпечити громадянам країн, що беруть участь у Союзі, ефективний захист від недобросовісної конкуренції.

(2) Актом недобросовісної конкуренції вважається будь-який акт конкуренції, що суперечить чесним звичаям у промислових і торговельних справах.

(3) Зокрема підлягають забороні:

1. всі дії, здатні яким би то не було способом викликати змішування відносно підприємства, продуктів чи промислової або торговельної діяльності конкурента;

2. неправильно ствердження при існуванні комерційної діяльності, що здатні дискредитувати підприємство, продукти чи промислову або торговельну діяльність конкурента;

3. вказівки чи ствердження, використання яких при здійсненні комерційної діяльності може ввести громадськість в оману щодо характеру, способу виготовлення, властивостей, придатності до застосування чи кількості товарів.

Стаття 10 ter

[Товарні знаки, фірмові найменування, неправильні вказівки, недобросовісна конкуренція: засоби захисту, право звертатися до суду]

(1) Країни Союзу зобов'язуються забезпечити громадянам інших країн Союзу законні засоби для ефективного припинення всіх дій, зазначених у статтях 9, 10, 10 bis.

(2) Крім того, вони зобов'язуються передбачити заходи, що дозволяють союзам та об'єднанням, існування яких не суперечить законам їх країн і які представляють зацікавлених промисловців, виробників чи торговців, діяти через суд чи адміністративні органи з метою припинення дій, передбачених у статтях 9, 10, 10 bis, тією мірою, якою це дозволяє закон країни, де витребується охорона, для союзів і об'єднань даної країни.

Стаття 11

[Винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки: тимчасова охорона на певних міжнародних виставках]

(1) Країни Союзу надають відповідно до свого внутрішнього законодавства тимчасову охорону патентоспроможних винаходів, корисних моделей, промислових зразків, а також товарних знаків для продуктів, що експонуються на офіційних чи офіційно визнаних міжнародних виставках, які організовані на території однієї з цих країн.

(2) Ця тимчасова охорона не подовжує строків, встановлених у статті 4. Якщо пізніше буде витребувано право пріоритету, то компетентна установа кожної країни зможе вирахувати строк від дати поміщення продукту на виставку.

(3) Кожна країна може вимагати для доказу ідентичності предмета, що експонується, та дати поміщення його на виставку такі документи, які вона визнає необхідними.

Стаття 12

[Спеціальні національні служби у справах промислової власності]

(1) Кожна країна Союзу зобов'язується створити спеціальну службу у справах промислової власності та центральне сховище для ознайомлення громадськості з патентами на винаходи, корисними моделями, промисловими зразками і товарними знаками.

(2) Ця служба видає офіційний періодичний бюлетень. Вона регулярно публікує:

(a) прізвища власників виданих патентів з коротким найменуванням запатентованих винаходів;

(b) репродукції зареєстрованих знаків.

Стаття 13
[Асамблея Союзу]

(1) (a) Союз має Асамблею, що складається з країн Союзу, які зв'язані статтями 13 – 17.

(b) Уряд кожної країни представлений одним делегатом, який може мати заступників, радників, експертів.

(c) Витрати кожної делегації несе уряд, що призначив її.

(2) (a) Асамблея:

(i) розглядає усі питання, що відносяться до збереження та розвитку Союзу і застосування цієї Конвенції;

(ii) дає Міжнародному бюро інтелектуальної власності (далі – Міжнародне бюро), передбаченому в Конвенції, що засновує Всесвітню Організацію Інтелектуальної Власності (995_169) (далі – Організація), вказівки щодо підготування конференцій по перегляду, приділяючи при цьому належну увагу зауваженням країн Союзу, не зв'язаних статтями 13 – 17;

(iii) розглядає та затверджує звіти і діяльність Генерального директора Організації, що відносяться до Союзу, і надає йому всі необхідні інструкції з питань, що входять до компетенції Союзу;

(iv) обирає членів Виконавчого комітету Асамблеї;

(v) розглядає та затверджує звіти і схвалює діяльність свого Виконавчого комітету, а також надає йому інструкції;

(vi) визначає програму, приймає дворічний бюджет Союзу та затверджує його фінансові звіти;

(vii) затверджує фінансовий регламент Союзу;

(viii) створює такі комітети експертів і робочі групи, які вважає необхідними для здійснення цілей Союзу;

(ix) визначає, які країни, що не є членами Союзу, і які міжурядові і міжнародні неурядові організації можуть бути допущені на її засідання як спостерігачі;

(x) приймає поправки до статей 13 – 17;

(xi) здійснює будь-які інші належні дії, спрямовані на досягнення цілей Союзу;

(xii) виконує всі інші функції, що впливають з цієї Конвенції;

(xiii) за умови її згоди здійснює такі права, які їй надані Конвенцією (995_169), що засновує Організацію.

(b) З питань, що становлять інтерес також для інших Союзів, адміністрацію яких здійснює Організація, Асамблея приймає рішення, заслухавши думку Координаційного комітету Організації.

(3) (a) За умови дотримання положень підпункту (b) делегат може представляти лише одну країну.

(b) Країни Союзу, що об'єдналися відповідно до особливої угоди та створили спільне підприємство, яке має для кожної з них значення спеціальної національної служби промислової власності, передбаченої у статті 12, можуть бути спільно представлені під час дискусії однією з них.

(4) (a) Кожна країна-член Асамблеї має один голос.

(b) Половина країн-членів Асамблеї складає мовор.

(c) Не дивлячись на положення підпункту (b), якщо на якій-небудь сесії кількість наведених країн складає менше половини, але дорівнює чи перевищує одну третину країн-членів Асамблеї, вона може приймати рішення, проте всі рішення Асамблеї, за винятком рішень, що стосуються її власних правил процедури, набирають чинності лише при дотриманні наведених нижче умов. Міжнародне бюро направляє згадані рішення країнам-членам Асамблеї, що не були на ній представлені, та запрошує їх повідомити письмово у тримісячний строк, починаючи від дати направлення рішень, чи голосують вони за ці рішення, проти них або утримуються. Якщо по закінченні цього строку кількість країн, що проголосували таким чином або повідомили, що вони утримались, досягне тієї кількості, якої бракувало для досягнення кворуму на самій сесії, такі рішення набувають чинності за умови, що одночасно зберігається необхідна більшість.

(d) За умови дотримання положень статті 17 (2) Асамблея приймає свої рішення більшістю у дві третини поданих голосів.

(e) Голоси тих, що утрималися, не враховуються.

(5) (a) За винятком випадків, передбачених у підпункті (b), делегат може голосувати тільки від імені однієї країни.

(b) Країни Союзу, передбачені у пункті (3) (b), повинні, як правило, прагнути до того, щоб бути представленими на сесіях своїми власними делегаціями. Якщо, проте, через виняткові обставини яка-небудь із зазначених країн не може бути представлена своєю власною делегацією, вона має право надати делегації якої-небудь іншої з цих країн повноваження голосувати від її імені, за умови, що одна делегація може голосувати за дорученням лише за одну країну. Такі повноваження повинні бути визначені в документі, що підписаний головою держави чи компетентним міністром.

(6) Країни Союзу, що не є членами Асамблеї, допускаються на її засідання як спостерігачі.

(7) (a) Асамблея збирається на чергову сесію раз на два роки по скликанню Генерального директора і, крім виняткових випадків, у той же час і в тому ж місці, що і Генеральна Асамблея Організації.

(b) Асамблея збирається на надзвичайну сесію, що скликається Генеральним директором, на вимогу Виконавчого комітету чи на вимогу однієї чверті країн-членів Асамблеї.

(8) Асамблея приймає свої правила процедури.

Стаття 14
[Виконавчий комітет]

(1) Асамблея має Виконавчий комітет.

(2) (a) Виконавчий комітет складається з країн, обраних Асамблеєю з числа країн-членів Асамблеї. Крім того, країна, на території якої Організація має свою штаб-квартиру, має в Комітеті *ex officio* одне місце, за умови дотримання положень статті 16 (7) (b).

(b) Уряд кожної країни-члена Виконавчого комітету представлений одним делегатом, який може мати заступників, радників та експертів.

(c) Витрати кожної делегації несе уряд, що призначив її.

(3) Кількість країн-членів Виконавчого комітету складає одну четверту частину кількості країн-членів Асамблеї. При визначенні кількості місць, що підлягають заповненню, остача, що виникає після ділення на чотири, не враховується.

(4) При обиранні членів Виконавчого комітету Асамблея приділяє належну увагу справедливому розподілу, а також необхідності для країн-учасниць спеціальних угод, укладених у зв'язку з Союзом, бути серед країн, що складають Виконавчий комітет.

(5) (a) Члени Виконавчого комітету здійснюють свої функції від закриття сесії Асамблеї, на якій вони були обрані, до закриття наступної чергової Асамблеї.

(b) Члени Виконавчого комітету можуть бути переобрані, але у кількості, що не перевищує двох третин їх складу.

(c) Асамблея встановлює докладні правила виборів та можливих перевиборів членів Виконавчого комітету.

(6) (a) Виконавчий комітет:

(i) готує проект порядку денного Асамблеї;

(ii) подає Асамблеї пропозиції, що стосуються проектів програми та трирічного бюджету Союзу, що підготовлені Генеральним директором;

(iii) приймає в межах програми і трирічного бюджету річні програми і бюджети, підготовлені Генеральним директором;

(iv) подає Асамблеї з відповідними зауваженнями періодичні звіти Генерального директора та щорічні акти фінансових ревізій;

(v) відповідно до рішень Асамблеї і з урахуванням обставин, які виникли між двома черговими сесіями Асамблеї, вживає всіх необхідних заходів, щоб забезпечити виконання Генеральним директором програми Союзу;

(vi) виконує всі інші функції, покладені на нього відповідно до цієї Конвенції.

(b) З питань, що становлять інтерес також для інших Союзів, адміністрацію яких здійснює Організація, Виконавчий комітет приймає рішення, заслухавши думку Координаційного комітету Організації.

(7) (a) Виконавчий комітет збирається на чергову сесію раз на рік на скликання Генерального директора по можливості у той же час і в тому ж місці, що й Координаційний комітет Організації.

(b) Виконавчий комітет збирається на надзвичайну сесію, що скликається Генеральним директором або з його власної ініціативи, або на прохання Голови, чи на вимогу однієї чверті членів Виконавчого комітету.

(8) (a) Кожна країна-член Виконавчого комітету має один голос.

(b) Половина країн-членів Виконавчого комітету складає кворум.

(c) Рішення приймається простою більшістю поданих голосів.

(d) Голоси тих, що утрималися, не враховуються.

(e) Делегат може представляти тільки одну країну і голосувати лише від її імені.

(9) Країни Союзу, що не є членами Виконавчого комітету, допускаються на його засідання як спостерігачі.

(10) Виконавчий комітет приймає свої правила процедури.

Стаття 15

[Міжнародне бюро]

(1) (a) Адміністративні завдання Союзу здійснюються Міжнародним бюро, що є наступником Бюро Союзу, об'єднаного з Бюро Союзу, заснованого Міжнародною конвенцією по охороні літературних та художніх творів (995_051).

(b) Міжнародне бюро виконує, зокрема, функції Секретаріату різних органів Союзу.

(c) Генеральний директор Організації є головною посадовою особою Союзу і представляє Союз.

(2) Міжнародне бюро збирає та публікує інформацію, що стосується охорони промислової власності. Кожна країна Союзу негайно передає Міжнародному бюро текст кожного нового закону та всі офіційні тексти, що відносяться до охорони промислової власності. Крім того, вона надсилає Міжнародному бюро всі публікації своїх компетентних служб у галузі промислової власності, які мають пряме відношення до охорони промислової власності і які Міжнародне бюро може визнати корисними для своєї діяльності.

(3) Міжнародне бюро видає щомісячний журнал.

(4) Міжнародне бюро повідомляє на запит будь-якої країни Союзу відомості з питань охорони промислової власності.

(5) Міжнародне бюро проводить дослідження та надає послуги, призначені полегшити охорону промислової власності.

(6) Генеральний директор та будь-який призначений ним член персоналу беруть участь без права голосу в усіх засіданнях Асамблеї,

Виконавчого комітету та будь-якого комітету експертів або робочої групи. Генеральний директор чи призначений ним член персоналу є за своїм посадовим положенням секретарем цих органів.

(7) (а) Міжнародне бюро відповідно до вказівок Асамблеї і у співробітництві з Виконавчим комітетом готує конференції з перегляду положень Конвенції, які не містяться в статтях з 13 по 17.

(b) Міжнародне бюро може консультиватися з міжурядовими та міжнародними неурядовими організаціями з питань підготовки конференцій з перегляду.

(c) Генеральний директор і призначені ним особи беруть участь в роботі цих конференцій без права голосу.

(8) Міжнародне бюро виконує будь-які інші покладені на нього завдання.

Стаття 16 [Фінанси]

(1) (а) Союз має бюджет.

(b) Бюджет Союзу містить надходження та витрати власне Союзу, його внесок до бюджету витрат, спільних для Союзів, а також у відповідних випадках відрахування до бюджету Конференції Організації.

(c) Витратами, спільними для Союзів, вважаються такі, що не відносяться виключно до даного Союзу, але водночас до одного чи декількох інших Союзів, адміністрацію яких здійснює Організація. Частка Союзу в цих загальних витратах відповідає його зацікавленості в даних витратах.

(2) Бюджет Союзу приймається з належним урахуванням вимог координації з бюджетами інших Союзів, адміністрацію яких здійснює Організація.

(3) Бюджет Союзу фінансується з таких джерел:

(i) внесків країн Союзу;

(ii) зборів і платежів за послуги, що надаються Міжнародним бюро, що відносяться до Союзу;

(iii) надходжень від продажу публікацій Міжнародного бюро, що належать до Союзу, та від передачі прав на такі публікації;

(iv) дарувань, відказаних коштів і субсидій;

(v) ренти, відсотків та різних інших прибутків.

(4) (а) Для визначення свого внеску до бюджету кожна країна Союзу відноситься до певного класу і сплачує свій річний внесок на основі таким чином встановленого числа одиниць:

Клас I 25

Клас II 20

Клас III 15

Клас IV	10
Клас V	5
Клас VI	3
Клас VII	1

(b) Кожна країна, якщо вона раніше цього не зробила, одночасно із задачею на зберігання ратифікаційної грамоти чи акта про приєднання зазначає клас, до якого вона бажає бути віднесеною. Будь-яка країна може змінити клас. Якщо країна обирає більш низький клас, вона повинна заявити про це на черговій сесії Асамблеї. Така зміна набирає чинності з початку календарного року, що настає за зазначеною сесією.

(c) Річний внесок кожної країни дорівнює сумі, що відноситься так до будь-якої суми внесків до бюджету Союзу, що підлягають сплаті усіма країнами, як кількість її одиниць відноситься до загальної кількості одиниць всіх країн, що сплачують внески.

(d) Внески підлягають сплаті з першого січня кожного року.

(e) Країна, яка має заборгованість по сплаті внесків, втрачає право голосу в усіх органах Союзу, членом яких вона є, якщо сума її заборгованості дорівнює чи перевищує суму належних з неї внесків за два повних попередніх роки. Проте будь-який з цих органів може дозволити такій країні продовжувати користуватися правом голосу доти, доки він переконаний, що прострочення платежу відбулося внаслідок виняткових і неминучих обставин.

(f) У разі, коли бюджет не прийнятий до початку нового фінансового періоду, відповідно до порядку, передбаченого фінансовим регламентом, діє бюджет на рівні попереднього року.

(5) Розмір зборів і платежів, що належать за послуги, що надаються Міжнародним бюро від імені Союзу, встановлюється Генеральним директором, який доповідає про це Асамблеї і Виконавчому комітету.

(6) (a) Союз має фонд обігових коштів, що складається з разового платежу, що вноситься кожною країною Союзу. Якщо фонд обігових коштів стає недостатнім, Асамблея вирішує питання про його збільшення.

(b) Розмір первинного платежу кожної країни в згаданий фонд чи його частка у збільшенні цього фонду пропорційні внеску цієї країни за той рік, в якому утворений фонд чи прийнято рішення про його збільшення.

(c) Ця пропорція та умови платежу встановлюються Асамблеєю за пропозицією Генерального директора після того, як вона заслухає думку Координаційного комітету Організації.

(7) (a) В угоді про штаб-квартиру, що укладається з країною, на території якої Організація має свою штаб-квартиру, передбачається, що у випадках, коли фонд обігових коштів буде недостатнім, ця країна надає аванси. Сума цих авансів і умови, на яких вони надаються, в кожному випадку є предметом особливої угоди між цією країною та Організацією.

Доти, доки така країна пов'язана зобов'язанням надавати аванси, вона за своїм положенням має одне місце у Виконавчому комітеті.

(b) Як країна, згадана у підпункті (a), так і Організація мають право шляхом письмового повідомлення денонсувати зобов'язання про надання авансів. Денонсація вступає в дію через три роки після закінчення того року, в якому було зроблено повідомлення.

(8) Фінансова ревізія здійснюється відповідно до правил фінансового регламенту однією чи декількома країнами Союзу або зовнішніми ревізорами, призначеними за їх згодою Асамблеєю.

Стаття 17

[Поправки до статей 13 – 17]

(1) Пропозиції про внесення поправок до статей 13, 14, 15, 16 і цієї статті можуть бути зроблені будь-якою країною-членом Асамблеї, Виконавчим комітетом чи Генеральним директором. Такі пропозиції направляються Генеральним директором країнам-членам Асамблеї щонайменше за шість місяців до розгляду їх Асамблеєю.

(2) Будь-яка поправка до статей, передбачених у пункті (1), приймається Асамблеєю, для чого вимагається більшість у три чверті поданих голосів; однак будь-яка поправка до статті 13 і даного пункту приймається більшістю в чотири п'ятих поданих голосів.

(3) Будь-яка поправка до статей, передбачених у пункті (1), набуває чинності через місяць після того, як письмові повідомлення про її прийняття, що здійснене відповідно до конституційної процедури кожної країни, будуть одержані Генеральним директором від трьох чвертей країн, що були членами Асамблеї під час прийняття нею цієї поправки. Будь-яка поправка до зазначених статей, що прийнята таким чином, є обов'язковою для всіх країн, що є членами Асамблеї під час набуття поправкою чинності чи що стають її членами після цієї дати; проте будь-яка поправка, що збільшує фінансові зобов'язання країн Союзу, є обов'язковою лише для тих країн, що повідомили про прийняття ними такої поправки.

Стаття 18

[Перегляд статей 1 – 12 та 18 – 30]

(1) Ця Конвенція може піддаватися перегляду з метою внесення до неї змін, призначених удосконалити систему Союзу.

(2) З цією метою по черзі в країнах Союзу провадяться конференції представників зазначених країн.

(3) Внесення поправок до статей з 13 по 17 регулюється положеннями статті 17.

Стаття 19
[Спеціальні угоди]

Розуміється, що країни Союзу залишають за собою право укладати окремо між собою спеціальні угоди з охорони промислової власності, якщо ці угоди не суперечать положенням цієї Конвенції.

Стаття 20
[Ратифікація країнами Союзу чи приєднання; набуття чинності]

(1) (a) Кожна країна Союзу, що підписала цей Акт, може ратифікувати його, якщо вона не підписала його, може приєднатися до нього. Ратифікаційні грамоти і акти про приєднання здаються на зберігання Генеральному директорові.

(b) Кожна країна Союзу може заявити у своїй ратифікаційній грамоті чи акті про приєднання, що ратифікація чи приєднання не розповсюджується на:

- (i) статті 1 – 12 або
- (ii) статті 13 – 17.

(c) Кожна країна Союзу, що відповідно до підпункту (b) виключила одну з двох груп статей, зазначених в цьому підпункті, із сфери дії своєї ратифікації чи приєднання, може пізніше у будь-який час заявити, що вона розповсюджує дію своєї ратифікації чи приєднання на цю групу статей. Така заява здається на зберігання Генеральному директорові.

(2) (a) Статті 1 – 12 набувають чинності відносно перших десяти країн Союзу, які здали на зберігання ратифікаційні грамоти чи акти про приєднання, не зробивши заяви, передбаченої пунктом (1) (b) (i), через три місяці після здачі на зберігання десятої ратифікаційної грамоти чи акта про приєднання.

(b) Статті 13 – 17 набувають чинності відносно перших десяти країн Союзу, які здали на зберігання ратифікаційні грамоти чи акти про приєднання, не зробивши заяви, передбаченої пунктом (1) (b) (ii), через три місяці після здачі на зберігання десятої ратифікаційної грамоти чи акта про приєднання.

(c) За умови первинного набуття чинності згідно з положеннями підпунктів (a) та (b) кожної з двох груп статей, передбачених в пункті (1) (b) (i) та (ii), а також за умови дотримання положень пункту (1) (b) статті 1 – 17 набувають чинності відносно будь-якої країни Союзу, яка здає на зберігання ратифікаційну грамоту чи акт про приєднання, крім країн, що зазначені у підпунктах (a) та (b), а також відносно будь-якої країни Союзу, яка здає заяву відповідно до пункту (1) (c), через три місяці після дати повідомлення Генеральним директором про задачу на зберігання такого документа, якщо тільки у поданій грамоті, акті чи заяві не буде

зазначена більш пізня дата. В останньому випадку цей Акт набуває чинності відносно цієї країни на зазначену таким чином дату.

(3) Відносно будь-якої країни Союзу, яка здає на зберігання ратифікаційну грамоту чи акт про приєднання, статті 18 – 30 набувають чинності на більш ранню з дат, на яку будь-яка з груп статей, передбачених у пункті (1) (b), набуває чинності відносно цієї країни відповідно до пункту (2) (a), (b) чи (c).

Стаття 21

[Приєднання країн, що не є членами Союзу; набуття чинності]

(1) Будь-яка країна, що не є членом Союзу, може приєднатися до цього Акта і таким чином стати членом Союзу. Акти про приєднання здаються на зберігання Генеральному директорові.

(2) (a) Відносно будь-якої країни, що не є членом Союзу, яка здала на зберігання свій акт про приєднання за місяць чи більше до дати набуття чинності положеннями цього Акта, цей Акт набуває чинності відповідно до статті 20 (2) (a) чи (b), якщо тільки більш пізня дата не була зазначена в акті про приєднання, проте:

(i) якщо статті 1 – 12 не набули чинності на цю дату, така країна у період до набуття чинності цими положеннями і замість них буде пов'язана статтями 1 – 12 Лісабонського акта;

(ii) якщо статті 13 – 17 не набули чинності на цю дату, така країна у період до набуття чинності цими положеннями і замість них буде пов'язана статтями 13 – 14 (3), (4) та (5) Лісабонського акта.

Якщо в акті про приєднання країна зазначає більш пізню дату, цей Акт набуває чинності відносно цієї країни на зазначену таким чином дату.

(b) Відносно будь-якої країни, що не є членом Союзу, яка здала на зберігання свій акт про приєднання на дату, що слідує за набуттям чинності якою-небудь групою статей цього Акта, чи на дату, що передує йому менш ніж на один місяць, цей Акт набуває чинності, при дотриманні положень підпункту (a), через три місяці після дати, на яку про її приєднання було зроблено повідомлення, якщо в акті про її приєднання не була зазначена більш пізня дата. В останньому випадку цей Акт набуває чинності відносно цієї країни на зазначену таким чином дату.

(3) Відносно будь-якої країни, що не є членом Союзу, яка здала на зберігання акт про приєднання після дати набуття ним чинності в повному обсязі чи менш ніж за місяць до цієї дати, цей Акт набуває чинності через три місяці після дати, на яку про її приєднання було зроблено повідомлення Генеральним директором, якщо тільки в акті про приєднання не була зазначена більш пізня дата. В останньому випадку цей Акт набуває чинності відносно цієї країни на зазначену таким чином дату.

Стаття 22
[Наслідки ратифікації чи приєднання]

За винятком допустимих вилучень, що передбачені у статтях 20 (1) (b) та 28 (2), ратифікація чи приєднання автоматично спричинюють визнання всіх положень і одержання всіх привілеїв, що встановлюються цим Актом.

Стаття 23
[Приєднання до Актів, що передують]

Після набуття чинності цим Актом у повному обсязі країна не може приєднатися до Актів, що передують цій Конвенції.

Стаття 24
[Території]

(1) Будь-яка країна може заявити у своїй ратифікаційній грамоті чи акті про приєднання чи в будь-який наступний час направити Генеральному директорові письмове повідомлення про те, що ця Конвенція застосовується до всіх чи деяких територій, зазначених у заяві чи повідомленні, за міжнародні відносини яких вона несе відповідальність.

(2) Будь-яка країна, що зробила таку заяву чи направила таке повідомлення, може в будь-який час повідомити Генерального директора про припинення застосування цієї Конвенції до всіх чи до деяких з таких територій.

(3) (a) Будь-яка заява, що зроблена відповідно до пункту (1), набуває чинності з тієї ж дати, що і ратифікація чи приєднання, документи про які включали цю заяву, а будь-яке повідомлення, що направлене відповідно до згаданого пункту, набуває чинності через три місяці після сповіщення про нього, зробленого Генеральним директором.

(b) Будь-яке повідомлення, що направлене відповідно до пункту

(2), набуває чинності через дванадцять місяців після одержання його Генеральним директором.

Стаття 25
[Застосування Конвенції в національних межах]

(1) Кожна країна, що є учасницею цієї Конвенції, зобов'язується вжити відповідно до своєї Конституції необхідних заходів для забезпечення застосування цієї Конвенції.

(2) Розуміється, що кожна країна на момент здачі на зберігання ратифікаційної грамоти чи акта про приєднання повинна бути спроможною відповідно до свого внутрішнього законодавства здійснювати положення цієї Конвенції.

Стаття 26 [Денонсація]

(1) Ця Конвенція діє без обмеження строку.

(2) Будь-яка країна може денонсувати цей Акт шляхом повідомлення, направленою Генеральному директорові. Така денонсація є також денонсацією всіх актів, що передують, і поширюється тільки на країну, що її зробила, в той час як відносно інших країн Союзу Конвенція залишається чинною і підлягає виконанню.

(3) Денонсація набуває чинності через рік, рахуючи з дня одержання повідомлення Генеральним директором.

(4) Передбачене цією статтею право денонсації не може бути використане жодною країною до закінчення п'яти років, рахуючи з дати, на яку вона стала членом Союзу.

Стаття 27 [Застосування попередніх Актів]

(1) Цей Акт заміняє у відносинах між країнами, до яких він застосовується, і в тому обсязі, в якому він застосовується, Паризьку конвенцію від 20 березня 1883 року та наступні Акти щодо її перегляду.

(2) (а) Щодо країн, до яких цей Акт не застосовується або застосовується не в повному обсязі, але до яких застосовується Лісабонський акт від 31 жовтня 1958 року, останній залишається чинним або в повному обсязі, чи в тих межах, в яких цей Акт не заміняє його внаслідок чинності пункту (1).

(б) Так само щодо країн, до яких не застосовується ані цей Акт, ані будь-яка його частина, ані Лісабонський акт, залишається чинним Лондонський акт від 2 червня 1934 року або в повному обсязі, чи в тих межах, в яких цей Акт не заміняє його внаслідок чинності пункту (1).

(с) Так само щодо країн, до яких не застосовується ані цей Акт, ані будь-яка його частина, ані Лісабонський акт, ані Лондонський акт, залишається чинним Гаазький акт від 6 листопада 1925 року або в повному обсязі, або в тому обсязі, в яких цей Акт не заміняє його внаслідок чинності пункту (1).

(3) Країни, що не є членами Союзу, які приєднуються до цього Акта, застосовують його у відносинах з будь-якою країною Союзу, що не є

стороною цього Акта чи яка, будучи стороною цього Акта, зробила заяву, що передбачається статтею 20 (1) (b) (i). Такі країни визнають, що згадана країна Союзу може застосовувати у своїх відносинах з ними положення останнього Акта, що передує, стороною якого вона є.

Стаття 28 [Вирішення спорів]

(1) Будь-який спір між двома чи декількома країнами Союзу, що стосується тлумачення або застосування цієї Конвенції, який не був вирішений шляхом переговорів, може бути переданий будь-якою із зазначених країн до Міжнародного суду шляхом подання заяви відповідно до Статуту Суду (995_010), якщо тільки зазначені країни не домовляться про інший засіб урегулювання спору. Країна, що подає заяву, повинна повідомити Міжнародному бюро про спір, що переданий на розгляд Суду; Міжнародне бюро повинне сповістити про це інші країни Союзу.

(2) У момент підписання цього Акта чи здачі на зберігання ратифікаційної грамоти чи акта про приєднання будь-яка країна може заявити, що вона не вважає себе пов'язаною положеннями пункту (1). Щодо спорів між такою країною та іншими країнами Союзу, то положення пункту (1) на них не розповсюджується.

(3) Будь-яка країна, що зробила заяву відповідно до положень пункту (2), може у будь-який час відкликати її шляхом повідомлення, направленою Генеральному директорові.

Стаття 29 [Підписання, мови, функції депозитарію]

(1) (a) Цей Акт підписується в одному примірнику французькою мовою і здається на зберігання Урядові Швеції.

(b) Офіційні тексти виробляються Генеральним директором після консультації з зацікавленими урядами англійською, іспанською, італійською, німецькою, португальською та російською мовами, а також іншими мовами, які визначить Асамблея.

(c) У випадку розбіжностей у тлумаченні різних текстів перевага надається французькому текстові.

(2) Цей Акт відкритий для підписання у Стокгольмі до 13 січня 1968 року.

(3) Генеральний директор направляє дві копії підписаного тексту цього Акта, що належним чином завірені Урядом Швеції, урядам усіх країн Союзу і, на запит, урядові будь-якої іншої країни.

(4) Генеральний директор реєструє цей Акт у Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй.

(5) Генеральний директор повідомляє уряди всіх країн Союзу про підписання, здавання на зберігання ратифікаційних грамот і актів про приєднання та про заяви, що містяться у цих документах чи зроблені відповідно до статті 20 (1) (с), про набуття чинності будь-якими положеннями цього Акта, повідомлення про денонсацію та повідомлення, направлені відповідно до статті 24.

Стаття 30 [Перехідні положення]

(1) До вступу на посаду першого Генерального директора посилання у цьому Акті на Міжнародне бюро Організації чи на Генерального директора вважаються посиланнями на бюро Союзу чи на його Директора відповідно.

(2) Країни Союзу, що не пов'язані статтями з 13 по 17, можуть протягом п'яти років після набуття чинності Конвенцією, що засновує Організацію, користуватися, якщо вони цього побажають, правами, що надаються на підставі статей з 13 по 17 цього Акта, так, начебто вони були пов'язані цими статтями. Будь-яка країна, що бажає користуватися цими правами, направляє з цією метою Генеральному директорові письмове повідомлення, що набуває чинності з дати його одержання. Такі країни вважаються членами Асамблеї до закінчення зазначеного строку.

(3) Доти, доки всі країни Союзу не стануть членами Організації, Міжнародне бюро Організації функціонує також як Бюро Союзу, а Генеральний директор діє також як директор цього Бюро.

(4) Як тільки всі країни Союзу стають членами Організації, права, обов'язки і майно Бюро Союзу переходять до Міжнародного бюро Організації.

Зібрання чинних міжнародних договорів України:

Офіційне видання – Том 1: 1990-1991 рр. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2001.

**Мадридська угода
про міжнародну реєстрацію знаків
від 14 квітня 1891 року**

(переглянута у Брюсселі 14 грудня 1900 р.,
у Вашингтоні 2 червня 1911 р., у Гаазі 6 листопада 1925 р.,
у Лондоні 2 червня 1934 р., у Ніцці 15 червня 1957 р.,
у Стокгольмі 14 липня 1967 р.,
змінена 2 жовтня 1979 р.)

Набуття чинності для України: 25 грудня 1991 р.*

(Статус Угоди див. (995_a85))

Зміст**

- Стаття 1: Утворення Спеціального союзу. Подання заяв на реєстрацію знаків до Міжнародного бюро. Визначення країни походження
- Стаття 2: Посилання на статтю 3 Паризької конвенції (Прирівнювання деяких категорій осіб до громадян країн Союзу)
- Стаття 3: Зміст заявки на міжнародну реєстрацію
- Стаття 3 bis: Територіальне обмеження
- Стаття 3 ter: Заява про «територіальне поширення»
- Стаття 4 bis: Заміна національних реєстрацій, що передують міжнародній реєстрації
- Стаття 5: Відмова в охороні національними відомствами
- Стаття 5 bis: Документи, що підтверджують законність використання окремих елементів знака

* З 1 липня 1976 року – дати набуття Угодою чинності для СРСР – вона була обов'язковою для СРСР відносно всієї його території.

Під час приєднання СРСР до Угоди у Стокгольмській редакції 1967 року була зроблена така заява:

«а) охорона, що виникає внаслідок міжнародної реєстрації, надаватиметься у Радянському Союзі лише в разі, коли володар знака прямо попросить її у заявці (стаття 3 bis), і лише тим знакам, які будуть зареєстровані після дати набуття чинності приєднанням [стаття 14 (2) (d) і (f)];

б) положення пункту 7 статті 14 є застарілими і суперечать Декларації Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй про надання незалежності колоніальним країнам і народам (резолюція Генеральної Асамблеї ООН 1514/XV від 14 грудня 1960 року (995_280), яка проголосила необхідність негайно і беззастережно покласти край колоніалізму у всіх його формах і проявах».

** Зміст додається для зручності. В підписаному тексті Угоди зміст відсутній.

- Стаття 5 ter: Копії записів у Міжнародному реєстрі. Пошук на новизну.
Виписки з Міжнародного реєстру
- Стаття 6: Строк дії міжнародної реєстрації. Незалежність міжнародної реєстрації. Припинення охорони в країні походження
- Стаття 7: Продовження міжнародної реєстрації
- Стаття 8: Національний збір. Міжнародне мито. Розподіл залишків надходжень, додаткових і доданих зборів
- Стаття 8 bis: Відмова від охорони в одній чи декількох країнах
- Стаття 9: Зміни в національних реєстрах, що стосуються також міжнародної реєстрації. Скорочення переліку товарів і послуг, згаданих у міжнародній реєстрації. Доповнення до цього переліку. Заміни в цьому переліку
- Стаття 9 bis: Передача права на міжнародний знак, що спричинює зміну країни власника
- Стаття 9 ter: Поступка міжнародного знака тільки для частини зареєстрованих товарів чи послуг або по відношенню до деяких Договірних країн. Посилання на статтю 6 quater Паризької конвенції (Передача знака)
- Стаття 9 quater: Єдине відомство декількох Договірних країн. Прохання декількох Договірних країн про те, щоб вони розглядалися як одна країна
- Стаття 10: Асамблея Спеціального союзу
- Стаття 11: Міжнародне бюро
- Стаття 12: Фінанси
- Стаття 13: Поправки до статей з 10 по 13
- Стаття 14: Ратифікація та приєднання. Набуття чинності. Приєднання до Актів, що передують. Посилання на статтю 24 Паризької конвенції (Території)
- Стаття 15: Денонсація
- Стаття 16: Застосування Актів, що передують
- Стаття 17: Підписання, мови, функції депозитарію
- Стаття 18: Перехідні положення

Стаття 1

[Утворення Спеціального союзу. Подання заяв на реєстрацію знаків до Міжнародного бюро. Визначення країни походження]*

(1) Країни, до яких застосовується ця Угода, утворюють Спеціальний союз з міжнародної реєстрації знаків.

* Статтям були надані заголовки для зручності користування текстом. Підписаний текст не містить заголовків.

(2) Громадяни кожної Договірної країни можуть забезпечити в усіх інших країнах-учасниках цієї Угоди охорону своїх знаків, що застосовуються для товарів чи послуг і зареєстровані в країні походження, шляхом подання заяв на зазначені знаки до Міжнародного бюро інтелектуальної власності (далі – Міжнародне бюро), згаданого в Конвенції, яка засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності (995_169) (далі – Організація), при посередництві відомства зазначеної країни походження.

(3) Країною походження вважається країна Спеціального союзу, де заявник має дійсне та нефіктивне промислове чи торговельне підприємство; якщо він не має такого підприємства в країні Спеціального союзу – країна Спеціального союзу, де він має місце проживання; якщо він не має місця проживання в країні Спеціального союзу – країна його громадянства, якщо він є громадянином країни Спеціального союзу.

Стаття 2

[Посилання на статтю 3 Паризької конвенції (Прирівнювання деяких категорій осіб до громадян країн Союзу)]

До громадян Договірних країн прирівнюються громадяни країн, що не приєдналися до цієї Угоди, які на території Спеціального союзу, утвореного цією Угодою, задовольняють умовам, встановленим статтею 3 Паризької конвенції про охорону промислової власності (995_123).

Стаття 3

[Зміст заявки на міжнародну реєстрацію]

(1) Будь-яка заявка на міжнародну реєстрацію повинна бути подана на бланку, вказаному в Інструкції; відомство країни походження знака свідчить, що дані, наведені у цій заявці, відповідають даним національного реєстру, і зазначає дату та номер заяви та реєстрації знака в країні походження, а також дату подання заяви на міжнародну реєстрацію.

(2) Заявник повинен зазначити товари чи послуги, для яких вотребується охорона знака, а також, якщо можливо, відповідний клас чи класи згідно з класифікацією, встановленою Ніццькою угодою про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків (995_066). Якщо заявник не зазначає класи, Міжнародне бюро само класифікує товари чи послуги за відповідними класами згаданої класифікації. Класифікація товарів чи послуг, подана заявником, підлягає перевірці Міжнародним бюро, що здійснює її разом з національним відомством. У випадку розбіжності між національним відомством і Міжнародним бюро рішення останнього є остаточним.

(3) Якщо заявник вотребує охорону кольору у вигляді відмітної ознаки свого знака, він зобов'язаний:

1. Заявити про це і зазначити у заявці колір чи поєднання кольорів, охорону яких він витребує;

2. Представити разом із заявкою кольорові зображення зазначеного знака, що будуть додані до повідомлень, які розсилає Міжнародне бюро. Кількість примірників таких зображень визначається Інструкцією.

(4) Міжнародне бюро негайно реєструє знаки, заяви на які подані відповідно до статті 1. Датою реєстрації вважається дата подання заяви на міжнародну реєстрацію в країні походження за умови, що Міжнародне бюро одержало заявку протягом двох місяців з дати подання. Якщо заявка не була одержана у цей строк, Міжнародне бюро реєструє заявку за датою її одержання. Міжнародне бюро негайно повідомляє про цю реєстрацію зацікавленим відомствам. Зареєстровані знаки публікуються у періодичному журналі, що видається Міжнародним бюро, на основі даних, що містяться у заявці на реєстрацію. Якщо знаки містять образотворчі елементи чи мають особливе графічне написання, Інструкцією встановлюється, чи зобов'язаний заявник подати кліше.

(5) Для ознайомлення із зареєстрованими знаками у Договірних країнах кожне відомство одержує від Міжнародного бюро певну кількість примірників згаданої вище публікації безкоштовно і певну кількість примірників за зниженою ціною пропорційно числу одиниць, зазначених у статті 16 (4) (а) Паризької конвенції про охорону промислової власності (995_123), на умовах, встановлених Інструкцією. Таке ознайомлення вважається в усіх Договірних країнах цілком достатнім, і нічого іншого не може вимагатися від заявника.

Стаття 3 bis

[Територіальне обмеження]

(1) Кожна Договірна сторона може в будь-який час письмово повідомити Генерального директора Організації (далі – Генеральний директор) про те, що охорона, яка виникає внаслідок міжнародної реєстрації, буде поширюватися на дану країну лише за спеціальною заявою власника знака.

(2) Це повідомлення набуває чинності тільки через шість місяців після дати його направлення Генеральним директором іншим Договірним країнам.

Стаття 3 ter

[Заява про «територіальне поширення»]

(1) Заява про поширення охорони, що виникає внаслідок міжнародної реєстрації, на країну, яка скористалася можливістю, що надається статтею 3 bis, повинна бути спеціально зроблена в заявці, передбаченій у пункті (1) статті 3.

(2) Заява про територіальне поширення, зроблена після міжнародної реєстрації, повинна бути представлена при посередництві відомства країни походження на бланку, встановленому Інструкцією. Міжнародне бюро негайно реєструє таку заяву і повідомляє про це зацікавлене або зацікавлені відомства. Зареєстровані знаки публікуються у періодичному журналі, що видається Міжнародним бюро. Територіальне поширення набуває чинності від дати внесення запису про нього до Міжнародного реєстру; воно припиняє свою дію по закінченні строку дії міжнародної реєстрації знака, до якого воно відноситься.

Стаття 4

[Дія міжнародної реєстрації]

(1) З дати реєстрації, зробленої таким чином в Міжнародному бюро відповідно до положень статей 3 та 3 ter, у кожній зацікавленій Договірній країні знаку надається така сама охорона, як і у випадку, коли б він був заявлений там безпосередньо. Класифікація товарів або послуг, передбачена у статті 3, не пов'язує Договірні країни відносно визначення обсягу охорони знака.

(2) Будь-який знак, який був предметом міжнародної реєстрації, користується правом пріоритету, встановленим статтею 4 Паризької конвенції про охорону промислової власності (995_123), без обов'язкового дотримання формальних вимог, передбачених в пункті D цієї статті.

Стаття 4 bis

[Заміна національних реєстрацій, що передують міжнародній реєстрації]

(1) Якщо знак, заявлений в одній чи декількох Договірних країнах, згодом реєструється Міжнародним бюро на ім'я того ж власника чи його правонаступника, міжнародна реєстрація розглядається як така, що заміняє попередню національну реєстрацію, не порушуючи прав, набутих на основі попередньої реєстрації.

(2) Національне відомство зобов'язане, за заявою, зробити в своїх реєстрах відмітку про міжнародну реєстрацію.

Стаття 5

[Відмова в охороні національними відомствами]

(1) В країнах, де законодавство це передбачає, відомства, проінформовані Міжнародним бюро про реєстрацію знака чи заяви про поширення охорони відповідно до статті 3 ter, мають право заявити, що охорона не може бути надана цьому знаку на їх території. Така відмова

може бути зроблена лише на умовах, які відповідно до Паризької конвенції про охорону промислової власності (995_123) застосовуються до знака, заявленого для національної реєстрації. Однак в охороні не може бути відмовлено, навіть частково, на тій лише підставі, що національне законодавство допускає реєстрацію тільки для обмеженого числа класів чи обмеженої кількості товарів або послуг.

(2) Відомства, які бажають скористатися цим правом, повинні повідомити Міжнародне бюро про свою відмову із зазначенням всіх мотивів в строк, передбачений їх національним законодавством, але не пізніше закінчення строку в один рік від дати міжнародної реєстрації знака чи заяви про поширення охорони відповідно до статті 3 тер.

(3) Міжнародне бюро негайно пересилає відомству країни походження і власникові знака чи його повіреному, якщо про останнього зазначене відомство повідомило Бюро, один з примірників такого повідомлення про відмову. Зацікавлена особа має такі ж можливості для подачі заперечення, як начебто знак був заявлений нею безпосередньо в країні, де було відмовлено в охороні.

(4) Мотиви відмови в охороні знака повинні повідомлятися Міжнародним бюро зацікавленим особам, які його про це запросять.

(5) Відомства, які протягом згаданого вище максимального строку в один рік не надішлють до Міжнародного бюро жодного рішення про попередню чи остаточну відмову відносно реєстрації знака чи заяви про поширення охорони, втрачають відносно даного знака право, передбачене в пункті (1) цієї статті.

(6) Рішення про визнання міжнародного знака недійсним не може бути винесено компетентними органами без надання власникові знака можливості для захисту своїх прав у відповідний час. Рішення про визнання міжнародного знака недійсним повідомляється Міжнародному бюро.

Стаття 5 bis

[Документи, що підтверджують законність використання окремих елементів знака]

Документи, що підтверджують законність використання окремих елементів, які містяться в знаках, таких як герби, гербові щити, портрети, відзнаки, звання, фірмові найменування чи імена осіб, окрім імені заявника, чи інші подібні написи, що могли бути затребувані відомствами Договірних країн, звільняються від будь-якої легалізації, а також від будь-якого засвідчення, крім засвідчення відомства країни походження.

Стаття 5 ter

[Копії записів у Міжнародному реєстрі. Пошук на новизну.
Виписки з Міжнародного реєстру]

(1) Міжнародне бюро надає будь-якій особі на її прохання і за умови сплати збору, встановленого Інструкцією, копію внесених у Реєстр записів відносно певного знака.

(2) Міжнародне бюро може також за оплату провести пошук на новизну за фондом міжнародних знаків.

(3) Виписки з Міжнародного реєстру, що запитуються з метою їх пред'явлення в одній із Договірних країн, звільняються від будь-якої легалізації.

Стаття 6

[Строк дії міжнародної реєстрації. Незалежність міжнародної реєстрації.
Припинення охорони в країні походження]

(1) Реєстрація знака в Міжнародному бюро здійснюється строком на двадцять років з можливістю продовження на умовах, встановлених статтею 7.

(2) По закінченні строку в п'ять років від дати міжнародної реєстрації ця реєстрація стає незалежною від національного знака, попередньо зареєстрованого в країні походження, з урахуванням наступних положень.

(3) Охорона, що виникає внаслідок міжнародної реєстрації знака, незалежно від того, була вона предметом передачі прав чи ні, не може бути затребувана повністю або частково, якщо протягом п'яти років від дати міжнародної реєстрації національний знак, раніше зареєстрований в країні походження відповідно до статті 1, вже не користується повністю або частково правовою охороною у даній країні. Це положення застосовується також для випадку, коли правова охорона припиняється пізніше внаслідок порушення судової справи, початої до закінчення п'ятирічного строку.

(4) У разі виключення знака з національного реєстру, здійсненого на прохання заявника чи ex officio, відомство країни походження буде вимагати від Міжнародного бюро виключити знак з Міжнародного реєстру; Бюро здійснить цю операцію. В разі порушення судової справи згадане відомство пересилає Міжнародному бюро ex officio або на вимогу позивача копію позовної заяви чи будь-якого іншого документа, який підтверджує цей позов, а також остаточне рішення суду; Бюро робить відмітку про це в Міжнародному реєстрі.

Стаття 7

[Продовження міжнародної реєстрації]

(1) Реєстрація завжди може бути продовжена на період в двадцять років, рахуючи з моменту закінчення періоду, що передує, шляхом простої сплати основного мита і, в разі необхідності, додаткових зборів, передбачених пунктом (2) статті 8.

(2) Продовження не може містити жодної зміни відносно реєстрації, що передує, в її останньому вигляді.

(3) Перше продовження, здійснене відповідно до положень Ніццького акта від 15 червня 1957 р. або цього Акта, повинно містити вказівку класів міжнародної класифікації, до яких належить реєстрація.

(4) За шість місяців до закінчення строку охорони Міжнародне бюро шляхом направлення повідомлення нагадує власникові знака та його повіреному точну дату закінчення згаданого строку.

(5) За умови сплати додаткового збору, встановленого Інструкцією, для продовження міжнародної реєстрації надається пільговий шестимісячний строк.

Стаття 8

[Національний збір. Міжнародне мито.

Розподіл залишків надходжень, додаткових і доданих зборів]

(1) Відомство країни походження має право встановлювати на свій розсуд і стягати в свою користь національний збір з власника знака, для якого затребувана міжнародна реєстрація чи продовження.

(2) Реєстрація знака в Міжнародному бюро здійснюється за умови попередньої сплати міжнародного мита, яке містить:

(a) основне мито;

(b) додаткове мито за кожний клас Міжнародної класифікації понад трьох, до якого віднесені товари чи послуги, для яких застосовується знак;

(c) додане мито за кожну заяву про поширення охорони відповідно до статті 3 тер.

(3) Однак додаткове мито, зазначене у підпункті (b) пункту (2), може бути сплачене, не впливаючи на дату реєстрації, в строк, встановлений Інструкцією, якщо кількість класів товарів чи послуг була визначена чи оспорена Міжнародним бюро. Якщо по закінченні встановленого строку додаткове мито не було сплачене або якщо перелік товарів чи послуг не був скорочений заявником в необхідному обсязі, то подальше діловодство по заявці на міжнародну реєстрацію вважається припиненим.

(4) Річний прибуток від різноманітних надходжень за міжнародну реєстрацію, за винятком надходжень, передбачених в підпунктах (b) і (c) пункту (2), розподіляється Міжнародним бюро в рівних частинах між

країнами-учасницями цього Акта, за винятком видатків і витрат, пов'язаних з виконанням згаданого Акта. Якщо на момент набуття чинності цим Актом будь-яка країна ще не ратифікувала цей Акт чи не приєдналася до нього, то до дати набуття чинності її ратифікації чи приєднання вона має право на одержання частини лишку надходжень, що розподіляються на основі попереднього Акта, який застосовується до цієї країни.

(5) Суми, що утворюються від додаткових зборів, зазначених в підпункті (b) пункту (2), розподіляються по закінченні кожного року між країнами-учасницями цього Акта чи Ніццького акта від 15 червня 1957 р. пропорційно кількості знаків, на які була затребувана охорона в кожній із цих країн протягом минулого року, а відносно країн, що здійснюють попередню експертизу, ця кількість буде вираховуватися з урахуванням коефіцієнта, встановленого Інструкцією. Якщо на момент набуття чинності цим Актом країна ще не ратифікувала цей Акт чи не приєдналася до нього, вона має право до дати набуття чинності її ратифікації чи приєднання на одержання частини сум, що розподіляються на основі Ніццького акта.

(6) Суми, що утворюються від додаткових зборів, зазначених у підпункті (c) пункту (2), розподіляються відповідно до положень пункту (5) між країнами, що користуються правом, передбаченим у статті 3 bis. Якщо на момент набуття чинності цим Актом країна ще не ратифікувала цей Акт чи не приєдналася до нього, вона має право до дати набуття чинності її ратифікації чи приєднання на одержання частини сум, що розподіляються на основі Ніццького акта.

Стаття 8 bis

[Відмова від охорони в одній чи декількох країнах]

Власник міжнародної реєстрації може в будь-який час відмовитися від охорони в одній чи декількох Договірних країнах шляхом подачі заяви у відомство своєї країни для повідомлення Міжнародному бюро, яке повідомляє про це країни, яких стосується відмова. Відмова від охорони не обкладається ніяким збором.

Стаття 9

[Зміни в національних реєстрах, що стосуються також міжнародної реєстрації. Скорочення переліку товарів і послуг, згаданих у міжнародній реєстрації. Доповнення до цього переліку. Заміни в цьому переліку]

(1) Відомство країни власника також повідомляє Міжнародне бюро про анулювання, виключення з реєстру, відмови від охорони, передачі прав та інші зміни, внесені в запис про реєстрацію знака у національному реєстрі, якщо ці зміни стосуються також міжнародної реєстрації.

(2) Бюро вносить ці зміни до Міжнародного реєстру і, в свою чергу, повідомляє про них відомства Договірних країн, а також публікує їх у своєму журналі.

(3) Аналогічна процедура має місце, коли власник міжнародної реєстрації заявляє про скорочення переліку товарів або послуг, на які поширюється ця реєстрація.

(4) Ці операції можуть обкладатися митом, яке встановлюється Інструкцією.

(5) Наступне доповнення до переліку нового товару чи послуги може здійснюватися тільки шляхом подання нової заяви відповідно до положень статті 3.

(6) Заміна одного з товарів чи послуг іншим прирівнюється до доповнення.

Стаття 9 bis

[Передача права на міжнародний знак, що спричинює зміну країни власника]

(1) В разі, коли право на знак, внесений до Міжнародного реєстру, передається особі, яка проживає в Договірній країні, але не в країні власника міжнародної реєстрації, відомство цієї країни має повідомити Міжнародне бюро про таку передачу. Міжнародне бюро реєструє передачу прав, повідомляє про неї інші відомства, а також публікує її у своєму журналі. Якщо передача права була здійснена до закінчення п'ятирічного строку, рахуючи від дати міжнародної реєстрації, Міжнародне бюро робить запит на згоду відомства країни нового власника і публікує, якщо це можливо, дату і номер реєстрації знака в країні нового власника.

(2) Будь-яка передача права на знак, внесений до Міжнародного реєстру, здійснена на користь особи, яка не має права подати заявку на міжнародну реєстрацію знака, не може бути зареєстрована.

(3) В разі, коли запис про передачу права не може бути внесений до Міжнародного реєстру або внаслідок незгоди країни нового власника, або тому, що ця передача зроблена на користь особи, яка не має права подати заявку на міжнародну реєстрацію знака, відомство країни попереднього власника знака має право вимагати від Міжнародного бюро виключення знака з його Реєстру.

Стаття 9 ter

[Поступка міжнародного знака тільки для частини зареєстрованих товарів чи послуг або по відношенню до деяких Договірних країн. Посилання на статтю 6 quater Паризької конвенції (Передача знака)]

(1) Якщо Міжнародному бюро повідомлено про поступку міжнародного знака тільки для частини зареєстрованих товарів чи послуг, воно робить

запис про неї в свій Реєстр. Кожна з Договірних країн має право не визнавати дійсність цієї поступки, якщо товари чи послуги, які відносяться до відступленої таким чином частини, збігаються з тими, для яких знак залишається зареєстрованим на користь особи, яка здійснила поступку.

(2) Міжнародне бюро таким же чином робить запис про поступку міжнародного знака відносно тільки однієї чи декількох Договірних країн.

(3) Якщо у попередніх випадках здійснюється зміна країни власника і якщо знак передається до закінчення п'ятирічного строку, рахуючи від дати його міжнародної реєстрації, то відомство країни, до якої належить новий власник, повинно дати свою згоду, яка вимагається відповідно до статті 9 bis.

(4) Положення пунктів, що передують, застосовуються тільки з урахуванням положень статті 6 quater Паризької конвенції про охорону промислової власності (995_123).

Стаття 9 quater

[Єдине відомство декількох Договірних країн. Прохання декількох Договірних країн про те, щоб вони розглядалися як одна країна]

(1) Якщо декілька країн Спеціального союзу домовляються здійснити уніфікацію своїх національних законів про знаки, вони можуть повідомити Генерального директора про те, що:

(a) єдине відомство замінює національне відомство кожної з цих країн і

(b) сукупність територій, що їм належать, повинна розглядатися як одна країна для застосування всіх чи частини положень, що передують цій статті.

(2) Це повідомлення набуває чинності по закінченні шести місяців з дати повідомлення, що робиться в зв'язку з цим Генеральним директором іншим Договірним країнам.

Стаття 10

[Асамблея Спеціального союзу]

(1) (a) Спеціальний союз має Асамблею, що складається з країн, які ратифікували цей Акт або приєдналися до нього.

(b) Уряд кожної країни представлений одним делегатом, який може мати заступників, радників та експертів.

(c) Витрати кожної делегації несе уряд, який призначив її, за винятком витрат на переїзд і перебування одного делегата кожної країни-учасниці, покладених на Спеціальний союз.

(2) (a) Асамблея:

(i) розглядає всі питання, які стосуються збереження та розвитку Спеціального союзу і застосування цієї Угоди;

(ii) дає Міжнародному бюро вказівки щодо підготовки конференцій по перегляду, належним чином враховуючи зауваження країн Спеціального союзу, що не ратифікували цей Акт або не приєдналися до нього;

(iii) змінює Інструкцію та встановлює розмір мита, передбаченого у статті 8 (2), а також інших зборів, які відносяться до міжнародної реєстрації;

(iv) розглядає та схвалює звіти й діяльність Генерального директора, що відносяться до Спеціального союзу, та надає йому всі необхідні вказівки з питань, які входять до компетенції Спеціального союзу;

(v) визначає програму, приймає дворічний бюджет Спеціального союзу і схвалює його фінансові звіти;

(vi) приймає фінансовий регламент Спеціального союзу;

(vii) створює комітети експертів і робочі групи, які вона вважає необхідними для здійснення цілей Спеціального союзу;

(viii) визначає, які країни, що не є членами Спеціального союзу, та які міждержавні і міжнародні неурядові організації мають бути допущені на її засідання як спостерігачі;

(ix) приймає поправки до статей з 10 по 13;

(x) розпочинає будь-яку іншу належну дію для досягнення цілей Спеціального союзу;

(xi) виконує всі інші функції, покладені на неї цією Угодою.

(b) З питань, які становлять інтерес також для інших Союзів, адміністративні функції яких здійснює Організація, Асамблея приймає рішення після ознайомлення з думкою Координаційного комітету Організації.

(3) (a) Кожна країна-член Асамблеї має один голос.

(b) Половина країн-членів Асамблеї складають кворум.

(c) Незважаючи на положення підпункту (b), якщо на якій-небудь сесії кількість представлених країн складає менше половини чи дорівнює або перевищує одну третину країн-членів Асамблеї, вона може приймати рішення; проте рішення Асамблеї, за винятком рішень, які відносяться до її власної процедури, стають обов'язковими тільки при дотриманні наведених умов. Міжнародне бюро направляє такі рішення країнам-членам Асамблеї, що не були на ній представлені, та запрошує їх повідомити у письмовому вигляді в тримісячний строк від дати направлення рішень – голосують вони за ці рішення, проти них чи утримуються від голосування. Якщо по закінченні цього строку кількість країн, які проголосували таким чином або утримались від голосування, буде рівною принаймні кількості, якої бракувало для досягнення кворуму на самій сесії, такі рішення набувають чинності за умови, що одночасно є необхідна більшість.

(d) З урахуванням положень статті 13 (2) Асамблея приймає свої рішення більшістю у дві третини поданих голосів.

(e) Голоси тих, що утрималися, до уваги не приймаються.

(f) Делегат може представляти лише одну країну та голосувати тільки від її імені.

(g) Країни Спеціального союзу, що не є членами Асамблеї, можуть бути присутніми на засіданні як спостерігачі.

(4) (a) Асамблея збирається на чергову сесію один раз на два роки за скликанням Генерального директора і, крім виняткових випадків, у той же час та в тому ж місці, що й Генеральна Асамблея Організації.

(b) Асамблея збирається на надзвичайну сесію, що скликається Генеральним директором за вимогою однієї чверті країн-членів Асамблеї.

(c) Генеральний директор готує порядок денний кожної сесії.

(5) Асамблея приймає свої правила процедури.

Стаття 11

[Міжнародне бюро]

(1) (a) Функції, пов'язані з міжнародною реєстрацією, а також інші адміністративні функції Спеціального союзу здійснюються Міжнародним бюро.

(b) Міжнародне бюро готує, зокрема, засідання та виконує функції секретаріату Асамблеї, а також комітетів експертів і робочих груп, які вона може створити.

(c) Генеральний директор є головною посадовою особою Спеціального союзу та представляє Спеціальний союз.

(2) Генеральний директор і будь-який призначений ним член персоналу беруть участь без права голосу в усіх засіданнях Асамблеї та будь-якого комітету експертів чи робочої групи, які вона може створити. Генеральний директор чи призначений ним член персоналу є за своїм посадовим станом секретарем цих органів.

(3) (a) Міжнародне бюро відповідно до вказівок Асамблеї готує конференції по перегляду положень Угоди, за винятком статей з 10 по 13.

(b) Міжнародне бюро може консультуватися з міжурядовими та міжнародними неурядовими організаціями з питань підготовки конференцій по перегляду.

(c) Генеральний директор і призначені ним особи беруть участь в обговоренні питань на цих конференціях без права голосу.

(4) Міжнародне бюро виконує будь-які інші покладені на нього функції.

Стаття 12
[Фінанси]

(1) (a) Спеціальний союз має бюджет.

(b) Бюджет Спеціального союзу містить надходження та витрати власне Спеціального союзу, його внесок до бюджету витрат, спільних для Союзів, а також у відповідних випадках відрахування до бюджету Конференції Організації.

(c) Витратами, спільними для Союзів, вважаються такі, що відносяться не лише до Спеціального союзу, а й одного чи декількох інших Союзів, адміністративні функції яких здійснює Організація. Частка Спеціального союзу в цих спільних видатках відповідає його зацікавленості в даних видатках.

(2) Бюджет Спеціального союзу складається з урахуванням вимог координації з бюджетами інших Союзів, адміністративні функції яких здійснює Організація.

(3) Бюджет Спеціального союзу фінансується з таких джерел:

(i) мита та інших зборів, які належать до міжнародної реєстрації, зборів і платежів за інші послуги, що надаються Міжнародним бюро, які належать до Спеціального союзу;

(ii) надходжень від продажу публікацій Міжнародного бюро, що належать до Спеціального союзу та інших надходжень від таких публікацій;

(iii) дарувань, відказаних коштів і субсидій;

(iv) ренти, відсотків і різних інших доходів.

(4) (a) Розмір зборів, передбачених у статті 8 (2), та інших зборів, які стосуються міжнародної реєстрації, встановлюється Асамблеєю за пропозицією Генерального директора.

(b) Розмір зборів встановлюється з таким розрахунком, щоб надходження Спеціального союзу від зборів, за винятком додаткових і доданих мит, зазначених у статті 8 (2) (b) і (c), а також від зборів та інших джерел прибутку давали змогу принаймні покрити видатки Міжнародного бюро, що стосуються Спеціального союзу.

(c) У разі, коли бюджет не прийнято до початку нового фінансового року, відповідно до порядку, передбаченого фінансовим регламентом, діє бюджет на рівні попереднього року.

(5) З урахуванням положень підпункту (4) (a) розмір зборів і платежів за інші послуги, що надаються Міжнародним бюро, які стосуються Спеціального союзу, встановлюється Генеральним директором, який доповідає про це Асамблеї.

(6) (a) Спеціальний союз має фонд обігових коштів, що складається з разового платежу, здійснюваного кожною країною Спеціального союзу.

Якщо фонд обігових коштів стає недостатнім, Асамблея вирішує питання щодо його збільшення.

(b) Розмір початкового платежу кожної країни у згаданий фонд або частка її участі в збільшенні цього фонду пропорційні внеску цієї країни як члена Паризького союзу по охороні промислової власності до бюджету цього Союзу саме за той рік, в який був утворений фонд чи було прийнято рішення про його збільшення.

(c) Ця пропозиція та умови платежу встановлюються Асамблеєю за пропозицією Генерального директора з урахуванням думки Координаційного комітету Організації.

(d) До того часу, поки Асамблея дозволяє, щоб резервний фонд Спеціального союзу використовувався у вигляді фонду обігових коштів, Асамблея може припинити застосування положень підпунктів (a), (b) і (c).

(7) (a) В угоді про штаб-квартиру, що укладається у країні, на території якої Організація має свою штаб-квартиру, передбачається, що у випадках, коли фонд обігових коштів буде недостатнім, ця країна надає аванси. Сума цих авансів та умови, на яких вони надаються, в кожному випадку є предметом особливої угоди між такою країною і Організацією.

(b) Як країна, згадана у підпункті (a), так і Організація мають право шляхом письмового повідомлення денонсувати зобов'язання про надання авансів. Денонсація набуває сили через три роки після закінчення того року, в який було зроблено повідомлення.

(8) Фінансова ревізія здійснюється відповідно до правил фінансового регламенту однією чи декількома країнами Спеціального союзу або зовнішніми ревізорами, призначеними за їх згодою Асамблеєю.

Стаття 13

[Поправки до статей з 10 по 13]

(1) Пропозиції про внесення поправок до статей 10, 11, 12 та до цієї статті можуть бути зроблені будь-якою країною-членом Асамблеї чи Генеральним директором. Такі пропозиції направляються Генеральним директором країнам-членам Асамблеї принаймні за шість місяців до розгляду їх Асамблеєю.

(2) Будь-яка поправка до статей, зазначених у пункті (1), приймається Асамблеєю, для чого потрібна більшість у три чверті поданих голосів; однак будь-яка поправка до статті 10 і цього пункту приймається більшістю у чотири п'ятих поданих голосів.

(3) Будь-яка поправка до статей, зазначених у пункті (1), набуває чинності через місяць після того, як письмові повідомлення про її прийняття, здійснені відповідно до конституційної процедури кожної країни, одержані Генеральним директором від трьох чвертей країн, які

були членами Асамблеї під час прийняття нею цієї поправки. Будь-яка поправка до зазначених статей, прийнята таким чином, обов'язкова для усіх країн, що є членами Асамблеї на дату набуття поправкою чинності чи стають її членами після цієї дати.

Стаття 14

[Ратифікація та приєднання. Набуття чинності. Приєднання до Актів, що передують. Посилання на статтю 24 Паризької конвенції (Території)]

(1) Кожна країна Спеціального союзу, що підписала цей Акт, може ратифікувати його, а якщо вона не підписала його, може приєднатися до нього.

(2) (a) Будь-яка країна, що не є членом Спеціального союзу, проте є учасницею Паризької конвенції про охорону промислової власності (995_123), може приєднатися до цього Акта і таким чином стати членом Спеціального союзу.

(b) Міжнародне бюро, отримавши повідомлення про приєднання такої країни до цього Акта, направляє відомству цієї країни відповідно до статті 3 повідомлення про всі знаки, що на цей час користуються міжнародною охороною.

(c) Це повідомлення само собою забезпечує згаданим знакам на території зазначеної країни переваги, що випливають з положень, які передують, і визначає початок строку в один рік, протягом якого зацікавлене відомство може зробити заяву, передбачену статтею 5.

(d) Однак така країна, приєднуючись до цього Акта, може заявити, що, за винятком тих міжнародних знаків, які вже раніше були в цій країні предметом ще діючої ідентичної національної реєстрації та які негайно визнаються за заявою зацікавлених осіб, цей Акт буде застосовуватися лише відносно знаків, зареєстрованих починаючи з дати, коли це приєднання набуває чинності.

(e) Така заява звільняє Міжнародне бюро від необхідності направляти зазначене вище повідомлення про всі знаки. Міжнародне бюро направляє повідомлення лише про ті знаки, стосовно яких протягом року з моменту приєднання нової країни надійшло прохання з необхідними уточненнями про застосування виключення, передбаченого в підпункті (d).

(f) Міжнародне бюро не направляє повідомлення про всі знаки тим країнам, які, приєднуючись до цього Акта, заявляють про використання права, передбаченого в статті 3 bis. Ці країни можуть, окрім того, одночасно заявити, що цей Акт буде застосовуватися лише до знаків, зареєстрованих після дати, коли їх приєднання набуває чинності. Це обмеження, проте, не належить до міжнародних знаків, які вже раніше стали в цій країні предметом ідентичної національної реєстрації і що

дають підставу для заяв про поширення охорони, які складаються та направляються відповідно до статей 3 ter і 8 (2) (c).

(g) Реєстрації знаків, які були предметом одного з повідомлень, передбачених цим пунктом, розглядаються як такі, що замінюють реєстрації, здійснені безпосередньо у новій Договірній країні, до дійсної дати її приєднання.

(3) Ратифікаційні грамоти й акти про приєднання здаються на зберігання Генеральному директорові.

(4) (a) Відносно перших п'яти країн, які здали на зберігання ратифікаційні грамоти чи акти про приєднання, цей Акт набуває чинності через три місяці після здачі на зберігання п'ятого з цих документів.

(b) Відносно будь-якої іншої країни цей Акт набуває чинності через три місяці після дати, на яку Генеральним директором було зроблено повідомлення про її ратифікацію чи приєднання, якщо тільки в ратифікаційній грамоті чи акті про приєднання не була зазначена більш пізня дата. В останньому випадку цей Акт набуває чинності відносно цієї країни на зазначену таким чином дату.

(5) Ратифікація чи приєднання автоматично спричинюють визнання всіх положень та одержання всіх привілеїв, що встановлюються цим Актом.

(6) Після набуття чинності цього Акта країна може приєднатися до Ніщцького акта від 15 червня 1957 р. тільки одночасно з ратифікацією цього Акта чи приєднанням до нього. Приєднання до Актів, які передують Ніщцькому акту, не допускається навіть одночасно з ратифікацією цього Акта чи приєднанням до нього.

(7) Положення статті 24 Паризької конвенції про охорону промислової власності (995_123) застосовуються до цієї Угоди.

Стаття 15 [Денонсація]

(1) Ця Угода діє без обмеження строку.

(2) Будь-яка країна може денонсувати цей Акт шляхом повідомлення, направленою Генеральному директорові. Ця денонсація є також денонсацією усіх Актів, які передують і поширюються лише на країну, що її зробила, в той час як відносно інших країн Спеціального союзу Угода залишається в силі та підлягає виконанню.

(3) Денонсація набуває сили через рік після дня одержання повідомлення Генеральним директором.

(4) Передбачене цією статтею право денонсації не може бути використане ніякою країною до закінчення п'яти років від дати, на яку вона стала членом Спеціального союзу.

(5) Міжнародні знаки, зареєстровані до дати набуття денонсацією чинності, за якими не було винесено рішення про відмову протягом року, передбаченого в статті 5, продовжують підлягати протягом усього строку міжнародної охорони такій же охороні, начебто вони були безпосередньо заявлені в цій країні.

Стаття 16

[Застосування Актів, що передують]

(1) (a) Цей Акт у відносинах між країнами Спеціального союзу, що ратифікували його чи приєдналися до нього, заміняє, починаючи з дня, на який він набуває для них чинності, Мадридську угоду 1891 року в усіх її редакціях, що передують цьому Акту.

(b) Однак для кожної країни Спеціального союзу, що ратифікувала цей Акт або приєдналася до нього, в її відносинах з країнами, що не ратифікували цей Акт чи не приєдналися до нього, залишаються діючими редакції, що передують, які вона раніше не денонсувала на підставі статті 12 (4) Ніщцького акта від 15 червня 1957 року.

(2) Країни, що не входять до Спеціального союзу, які стають учасниками цього Акта, застосовують його до міжнародних реєстрацій, які здійснюються Міжнародним бюро при посередництві національного відомства будь-якої країни Спеціального союзу, що є учасницею цього Акта, якщо ці реєстрації відповідають відносно згаданих країн вимогам цього Акта. Щодо міжнародних реєстрацій, які здійснюються Міжнародним бюро при посередництві національних відомств згаданих країн, що не входять до Спеціального союзу, що стають учасниками цього Акта, то такі країни визнають, що згадана вище країна Спеціального союзу може зажадати виконання вимог останнього Акта, учасницею якого вона є.

Стаття 17

[Підписання, мови, функції депозитарію]

(1) (a) Цей Акт підписується в одному примірнику французькою мовою та здається на зберігання Урядові Швеції.

(b) Офіційні тексти виробляються Генеральним директором, після консультації із зацікавленими урядами, іншими мовами, які може визначити Асамблея.

(2) Цей Акт відкритий для підписання в Стокгольмі до 13 січня 1968 року.

(3) Генеральний директор направляє дві копії підписаного тексту цього Акта, належним чином завірені Урядом Швеції, урядам усіх країн Спеціального союзу і, на запит, урядові будь-якої іншої країни.

(4) Генеральний директор реєструє цей Акт у Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй.

(5) Генеральний директор повідомляє уряди всіх країн Спеціального союзу про підписання, здавання на зберігання ратифікаційних грамот чи актів про приєднання та про заяви, що містяться в цих документах, про набуття чинності будь-яких положень цього Акта, повідомлення про денонсацію і повідомлення, направлені відповідно до статей 3 bis, 9 quater, 13, 14 (7) і 15 (2).

Стаття 18 [Перехідні положення]

(1) До вступу на посаду першого Генерального директора посилання в цьому Акті на Міжнародне бюро Організації чи на Генерального директора вважається посиланням на Бюро Союзу, заснованого Паризькою конвенцією про охорону промислової власності (995_123), чи на його Директора відповідно.

(2) Країни Спеціального союзу, що не ратифікували цей Акт або не приєдналися до нього, можуть протягом п'яти років після набуття чинності Конвенцією (995_169), що засновує Організацію, користуватися, якщо вони цього побажають, правами, які надаються в силу статей з 10 по 13 цього Акта, як начебто вони були зв'язані цими статтями. Будь-яка країна, яка бажає користуватися такими правами, направляє з цією метою Генеральному директорові письмове повідомлення, що набуває чинності від дати його одержання. Такі країни вважаються членами Асамблеї до закінчення зазначеного строку.

Зібрання чинних міжнародних договорів України:

Офіційне видання – Том 1: 1990-1991 рр. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2001.

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про ратифікацію Договору про закони щодо товарних знаків

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 37, ст. 281)

Верховна Рада України п о с т а н о в л я є:

Договір про закони щодо товарних знаків, підписаний від імені України у м. Женева (Швейцарія) 27 жовтня 1994 року (995_102), ратифікувати.

Голова Верховної Ради України
м. Київ, 13 жовтня 1995 року

О. МОРОЗ

Договір
про закони щодо товарних знаків

(Договір ратифіковано Законом № 380/95-ВР від 13.10.95)

(Статус Договору див. (995_a89))

Стаття 1
Умовні скорочення

Для цілей цього Договору та при відсутності спеціальних застережень:

(i) «відомство» означає агентство, якому Сторона, що домовляється, доручила реєстрацію знаків;

(ii) «реєстрація» означає реєстрацію знака відомством;(iii) «заявка» означає заявку на реєстрацію;

(iv) посилання на «особу» розуміється як посилання на фізичну та/або юридичну особу;

(v) «власник» означає особу, яка в реєстрі знаків зазначена як власник реєстрації;

(vi) «реєстр знаків» означає сукупність даних, які формує відомство. Реєстр включає зміст усіх реєстрацій і всі дані, внесені щодо всіх реєстрацій, незалежно від носія, на якому вони зберігаються;

(vii) «Паризька конвенція» означає Паризьку конвенцію по охороні промислової власності, яка підписана у Парижі 20 березня 1883 року (995_123), з урахуванням переглядів і виправлень;

(viii) «Ніщцька класифікація» означає класифікацію, засновану Ніщцькою угодою про Міжнародну класифікацію товарів та послуг для цілей реєстрації знаків, яка підписана в Ніщі 15 червня 1957 року (995_066), з урахуванням переглядів і виправлень;

(ix) «Сторона, що домовляється» означає будь-яку державу чи міжурядову організацію, що є учасницею цього Договору;

(x) посилання на «ратифікаційну грамоту» розуміється як посилання на документи про прийняття і схвалення;

(xi) «Організація» означає Всесвітню організацію інтелектуальної власності;

(xii) «Генеральний директор» – Генеральний директор Організації;

(xiii) «Інструкція» означає Інструкцію до цього Договору, про яку йдеться у Статті 17.

Стаття 2

Знаки, до яких застосовується Договір

(1) [Характер знаків] а) Цей Договір застосовується до знаків, які складаються з візуальних позначень, за умови, що тільки ті з Сторін, що домовляються, які приймають до реєстрації об'ємні знаки, зобов'язані поширювати дію цього Договору на такі знаки.

б) Цей Договір не застосовується до голографічних знаків та знаків, які не складаються з візуальних позначень, зокрема до звукових та нюхових знаків.

(2) [Види знаків] а) Цей Договір застосовується до знаків щодо товарів (товарні знаки) або послуг (знаки обслуговування) або товарів і послуг.

б) Цей Договір не застосовується до колективних, сертифікаційних та гарантійних знаків.

Стаття 3

Заявка

(1) [Відомості або елементи, які містяться у заявці або які супроводжують її; мито]

а) Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб заявка містила всі або деякі з таких відомостей чи елементів:

(i) заяву про реєстрацію;

(ii) ім'я та адресу заявника;

(iii) назву держави, громадянином якої є заявник, якщо він є громадянином будь-якої держави; назву держави, в якій він має місце проживання, за наявності такого; назву держави, на території якої заявник

має дійсне та нефіктивне промислове чи торговельне підприємство, за наявності такого;

(iv) організаційно-правовий характер юридичної особи та назву держави, а в разі необхідності, територіальної одиниці у складі такої держави, згідно з законодавством якої заснована вказана особа, – якщо заявник є юридичною особою;

(v) ім'я та адресу представника, якщо заявник має такого; (vi) адресу для ділового листування, якщо згідно зі Статтею 4

(2) b) потрібна така адреса;

(vii) заяву про витребування пріоритету раніше поданої заявки разом з відомостями і доказами на підтримку такої заяви про пріоритет, які можуть вимагатися відповідно до Статті 4 Паризької конвенції, – якщо заявник бажає скористатися правом такого пріоритету;

(viii) заяву про витребування охорони, яка виникає у зв'язку з експонуванням товарів та/або послуг на виставці, разом з відомостями на підтримку такої заяви, які вимагаються відповідно до законодавства Сторони, що домовляється, – якщо заявник бажає скористатися перевагою такої охорони;

(ix) заяву про використання стандартних символів (букв та цифр), якщо заявник бажає, щоб знак був зареєстрований та опублікований з використанням стандартних символів, – якщо відомство Сторони, що домовляється, використовує такі символи;

(x) заяву про витребування охорони кольору як відрізняльного елемента знака, а також назви кольору чи кольорів, на які витребується охорона, та у зв'язку з кожним із кольорів зазначення основних частин знака, виконаних у цьому кольорі, – якщо заявник бажає витребувати таку охорону;

(xi) заяву, якщо знак є об'ємним;

(xii) одне чи декілька зображень знака;

(xiii) транслітерацію знака чи певних його частин;

(xiv) переклад знака чи певних його частин;

(xv) назви товарів та/або послуг, для яких витребується реєстрація знака, згрупованих по класах Ніццької класифікації, при цьому кожній групі повинен передувати номер класу цієї Класифікації, до якого відноситься ця група товарів чи послуг, надана у порядку зазначеної Класифікації;

(xvi) підпис особи, зазначеної в пункті (4);

(xvii) заяву про наміри використовувати знак відповідно до вимог законодавства Сторони, що домовляється.

b) Замість або на доповнення до заяви про наміри використовувати знак, згаданої у підпункті а) (xvii), заявник може подати заяву про фактичне використання знака та надати докази цього відповідно до вимог законодавства Сторони, що домовляється.

с) Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб у зв'язку з заявкою її відомству було сплачено мито.

(2) [Подання заявки] Щодо вимог до подання заявки жодна із Сторін, що домовляються, не може відхилити заявку,

(і) якщо вона подана в письмовому вигляді на папері, за умови, що, з урахуванням пункту (3) вона подана на бланку, який відповідає Бланку заявки, передбаченому Інструкцією,

(іі) якщо Сторона, що домовляється, дозволяє передачу повідомлень її відомству по телефаксу і заявка передана таким способом, за умови, що з урахуванням пункту (3) паперова копія, яка отримана в результаті такої передачі, відповідає Бланку заявки, згаданому в підпункті (і).

(3) [Мова] Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб заявка була складена мовою чи однією з мов, прийнятих у її відомстві. Якщо в її відомстві прийнято декілька мов, від заявника може вимагатися виконання інших мовних вимог, що пред'являються цим відомством, при цьому не може вимагатися, щоб заявка була складена більш ніж однією мовою.

(4) [Підпис] а) Підпис, зазначений у пункті (1) а) (xvi), може бути підписом заявника або його представника.

б) Без урахування підпункту а) будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб заяви, згадані в пункті (1) а) (xvii) та б), були підписані самим заявником, навіть у тому випадку, якщо у нього є представник.

(5) [Одна заявка для товарів та/або послуг, які відносяться до декількох класів] Одна й та сама заявка може стосуватися декількох товарів та/або послуг, незалежно від їх належності до одного чи декількох класів Ніццької класифікації.

(6) [Фактичне використання] Якщо заяву про наміри використовувати знак подано відповідно до пункту (1) а) (xvii), то будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб заявник протягом строку, встановленого національним законодавством, та з урахуванням мінімального строку, запропонованого Інструкцією, надав у її відомство докази фактичного використання знака відповідно до вимог зазначеного законодавства.

(7) [Заборона вимагати виконання інших умов] Жодна із Сторін, що домовляються, не може вимагати відносно заявки виконання умов, відмінних від зазначених у пунктах (1) – (4) та (6). Зокрема, відносно заявки протягом усього періоду її розгляду не може витребуватися виконання таких умов:

(і) подання будь-якого свідоцтва чи виписки з торгового реєстру;

(іі) зазначення того, що заявник здійснює промислову чи торговельну діяльність, а також надання відповідних доказів;

(ііі) зазначення того, що заявник здійснює діяльність стосовно товарів та/або послуг, які перелічені у заявці, а також надання відповідних доказів;

(iv) надання доказів того, що знак, зареєстрований у реєстрі знаків іншої Сторони, що домовляється, або держави-учасниці Паризької конвенції, яка не є Стороною, що домовляється, за винятком тих випадків, коли заявник вимагає застосування Статті 6 *quinquies* Паризької конвенції.

(8) [Докази] Будь-яка Сторона, що домовляється, в ході проведення експертизи заявки може вимагати надання доказів її відомству, якщо у відомства виникнуть обґрунтовані сумніви щодо вірогідності будь-яких відомостей чи елементів, які містяться у заявці.

Стаття 4

Представництво; адреса для ділового листування

(1) [Представники, допущені до практики] Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб будь-яка особа, призначена як представник для цілей будь-якої процедури, що застосовується її відомством, була представником, допущеним до практики перед цим відомством.

(2) [Обов'язкове представництво; адреса для ділового листування]

а) Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб особа, яка не проживає і не має дійсного і нефіктивного промислового чи торговельного підприємства на її території, для цілей будь-якої процедури, що застосовується її відомством, була представлена представником.

б) Будь-яка Сторона, що домовляється, яка не потребує представництва в розумінні підпункту а), може вимагати, щоб особа, яка не проживає і не має дійсного і нефіктивного промислового чи торговельного підприємства на її території, для цілей будь-якої процедури, що застосовується її відомством, мала на цій території адресу для ділового листування.

(3) [Доручення] а) У тих випадках, коли Сторона, що домовляється, дозволяє або вимагає, щоб заявник, власник чи будь-яка інша зацікавлена особа була представлена представником перед її відомством, вона може вимагати, щоб такий представник був призначений в окремому повідомленні (далі – «доручення»), що містить, залежно від випадку, ім'я і підпис заявника, власника або іншої особи.

б) Доручення може стосуватися однієї чи декількох заявок та/або реєстрацій, зазначених у ній, чи, з урахуванням будь-якого винятку, зазначеного особою, що призначає представника, всіх існуючих і майбутніх заявок та/або реєстрацій цієї особи.

в) Доручення може обмежувати повноваження представника певними юридичними діями. Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб доручення, згідно з яким представник має право відкликати заявку або відмовлятися від реєстрації знака, чітко обумовлювало це.

d) Якщо повідомлення відомству передає особа, зазначена в ньому як представник, але на час одержання такого повідомлення відомство не має необхідного доручення, Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб таке доручення було представлено її відомству протягом строку, встановленого Стороною, що домовляється, і з урахуванням мінімального строку, запропонованого Інструкцією. Якщо доручення не надано відомству протягом строку, встановленого Стороною, що домовляється, ця Сторона може передбачити, що повідомлення вказаної особи не має сили.

е) Щодо вимог до представлення і змісту доручення жодна Сторона, що домовляється, не може не визнавати дію такого доручення:

(i) якщо воно представлене в письмовому вигляді на папері, за умови, що, з урахуванням пункту (4), воно представлене на бланку, який відповідає Бланку доручення, передбаченому Інструкцією;

(ii) якщо Сторона, що домовляється, дозволяє передачу повідомлень її відомству по телефаксу і доручення передано таким способом, за умови, що паперова копія, одержана в результаті такої передачі, з урахуванням пункту (4), відповідає Бланку доручення, зазначеному в підпункті (i).

(4) [Мова] Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб доручення було складено мовою чи однією з мов, прийнятих у її відомстві.

(5) [Посилання на доручення] Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб будь-яке повідомлення, зроблене представником її відомству, для цілей процедури, що застосовується цим відомством, містило посилання на доручення, на підставі якого представник здійснює свої дії.

(6) [Заборона вимагати виконання інших умов] Жодна Сторона, що домовляється, стосовно питань, що розглядаються в пунктах (3) – (5), не може вимагати виконання умов, відмінних від передбачених у цих пунктах.

(7) [Докази] Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати надання доказів її відомству, якщо у відомства виникають обґрунтовані сумніви щодо вірогідності будь-яких відомостей, що містяться в будь-якому із повідомлень, згаданих у пунктах (2) – (5).

Стаття 5 Дата подання

(1) [Припустимі вимоги] а) З урахуванням підпункту b) та пункту (2) Сторони, що домовляються, встановлюють як дату подання заявки дату отримання її відомством таких відомостей та елементів мовою, що приписана Статтею 3 (3):

(i) явного або яке мається на увазі зазначення того, що витребується реєстрація знака;

(ii) відомостей, що дозволяють ідентифікувати заявника;

(iii) відомостей, достатніх для встановлення поштового контакту із заявником або його представником, якщо такий є;

(iv) досить чіткого зображення знака, реєстрація якого витребується в заявці;

(v) переліку товарів та/або послуг, для яких витребується реєстрація;

(vi) заяви, згаданої у Статті 3 (1) а) (xvii), або заяви та доказів, згаданих у Статті 3 (1) b), відповідно до вимог законодавства Сторони, що домовляється, при цьому, якщо цього вимагає зазначене законодавство, такі заяви повинні бути підписані самим заявником навіть у тому разі, коли в нього є представник, – у тих випадках, коли застосовується Стаття 3 (1) а) (xvii) або b).

b) Будь-яка Сторона, що домовляється, може встановлювати як дату подання заявки дату отримання її відомством не всіх, а тільки деяких відомостей та елементів, що згадані у підпункті а), або отримання їх мовою, відмінною від мови, приписаною Статтею 33.

(2) [Припустимі додаткові вимоги] а) Сторона, що домовляється, може передбачати, що дата подання не буде встановлена до сплати приписаного мита.

b) Сторона, що домовляється, може застосовувати вимогу, згадану у підпункті а), тільки у тому випадку, якщо вона застосовує таку вимогу на дату приєднання до цього Договору.

(3) [Виправлення та строки] Умови та строки внесення виправлень згідно з пунктами (1) та (2) встановлюються Інструкцією.

(4) [Заборона вимагати виконання інших умов] Жодна з сторін, що домовляються, не може вимагати стосовно дати подання виконання умов, відмінних від зазначених у пунктах (1) та (2).

Стаття 6

Одна реєстрація для товарів та/або послуг,
які стосуються до декількох класів

Якщо товари та/або послуги, що стосуються декількох класів Ніццької класифікації, включені в одну й ту ж заявку, то по цій заявці проводиться одна реєстрація.

Стаття 7

Поділ заявки та реєстрації

(1) [Поділ заявки] а) Будь-яка заявка, в якій перелічені декілька товарів та/або послуг (далі – «первісна заявка»),

(i) принаймні до прийняття відомством рішення про реєстрацію знака,

(ii) під час процедури, пов'язаної з розглядом заперечення проти рішення відомства зареєструвати знак,

(iii) під час процедури, пов'язаної з оскарженням рішення про реєстрацію знака, може бути поділена заявником або на його прохання на дві або декілька заявок (далі – «виділені заявки») шляхом розподілу між такими заявками товарів та/або послуг, перелічених у первинній заявці. Виділені заявки зберігають дату подання первинної заявки та її пріоритет, за наявності такого.

b) З урахуванням підпункту а) будь-яка Сторона, що домовляється, вільна у встановленні вимог щодо поділу заявки, включаючи сплату мита.

(2) [Поділ реєстрації] З урахуванням відповідних змін пункт (1) застосовується до поділу реєстрації. Такий поділ дозволяється

(i) під час процедур перед відомством, пов'язаних з вимогою третіх осіб, визнати реєстрацію недійсною,

(ii) під час процедур, пов'язаних з оскарженням рішення, яке прийнято відомством у ході попередніх процедур, за умови, що Сторона, що домовляється, не може не передбачати можливості поділу реєстрації, якщо її законодавство дозволяє третім особам заперечувати проти реєстрації знака до його фактичної реєстрації.

Стаття 8

Підпис

(1) [Повідомлення на папері] Якщо повідомлення, адресоване відомству Сторони, що домовляється, подане на папері і при цьому вимагається підпис, то Сторона, що домовляється,

(i) приймає власноручний підпис з урахуванням підпункту (iii),

(ii) вільна дозволяти замість власноручного підпису використання інших форм підпису, таких як відбиток або штампель з підписом, чи використання печатки,

(iii) може вимагати, щоб замість власноручного підпису використовувалась печатка, якщо фізична особа, яка підписує повідомлення, є її громадянином і адреса такої особи знаходиться на її території,

(iv) може вимагати, щоб печатка супроводжувалась літерним позначенням імені фізичної особи, якщо використовується печатка такої особи.

(2) [Повідомлення по телефаксу] а) Якщо Сторона, що домовляється, дозволяє передачу повідомлень до її відомства по телефаксу, вона буде вважати повідомлення підписаним, якщо на роздруківці, отриманій по телефаксу, є зображення підпису або, де це необхідно згідно з пунктом (1) (iv), зображення печатки разом з літерним позначенням імені фізичної особи, печатка якої використовується.

б) Сторона, що домовляється, яка згадана у підпункті а), може вимагати, щоб документ, зображення якого передано по телефаксу, був переданий її відомству протягом визначеного строку, з урахуванням мінімального строку, запропонованого Інструкцією.

(3) [Повідомлення електронними засобами зв'язку] Якщо Сторона, що домовляється, дозволяє передачу повідомлень її відомству електронними засобами зв'язку, вона буде вважати повідомлення підписаним, якщо в ньому зазначено відправника, що надав повідомлення електронними засобами зв'язку, як це пропонує Сторона, що домовляється.

(4) [Заборона вимагати посвідчення] Жодна зі Сторін, що домовляються, не може вимагати засвідчення, нотаріального засвідчення, завірення, легалізації або іншого посвідчення будь-якого підпису або інших способів посвідчення особи, згаданих у попередніх пунктах, за винятком тих випадків, коли законодавство Сторони, що домовляється, передбачає посвідчення підпису в зв'язку з відмовою від реєстрації.

Стаття 9

Класифікація товарів та/або послуг

(1) [Зазначення товарів та/або послуг] Кожна реєстрація та будь-яка публікація, яка здійснена відомством стосовно заявки або реєстрації, яка містить зазначення товарів та/або послуг, вказує назву цих товарів та/або послуг, згрупованих по класах Ніццької класифікації, при цьому кожній групі повинен передувати номер класу даної Класифікації, до якого відноситься група товарів або послуг.

(2) [Товари чи послуги, які стосуються одного й того ж класу або до різних класів] а) Товари або послуги не можуть вважатися подібними на тій підставі, що в будь-якій реєстрації чи публікації, здійсненій відомством, вони фігурують в одному й тому ж класі Ніццької класифікації.

б) Товари чи послуги не можуть вважатися відмінними одні від одних на тій підставі, що в будь-якій реєстрації чи публікації, здійсненій відомством, вони фігурують у різних класах Ніццької класифікації.

Стаття 10

Зміна імен чи адрес

(1) [Зміна імені або адреси власника] а) Якщо власник реєстрації залишився тим же, але змінилися його ім'я та/або адреса, кожна Сторона, що домовляється, визнає заяву про внесення відомством такої зміни в свій реєстр знаків, зроблену в повідомленні, підписаному власником чи його представником, із зазначенням номера відповідної реєстрації і

зміни, яку слід внести до реєстру. Щодо вимог до подання такої заяви жодна Сторона, що домовляється, не відхилить заяву,

(i) якщо вона подана в письмовому вигляді на папері, за умови, що, з урахуванням підпункту с), вона подана на бланку, який відповідає Бланку заяви, передбаченому Інструкцією,

(ii) якщо Сторона, що домовляється, дозволяє передачу повідомлення її відомству по телефаксу і заява передана таким способом, за умови, що з урахуванням підпункту с) паперова копія, одержана внаслідок такої передачі, відповідає Бланку заяви, згаданому в підпункті (i).

b) Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб у заяві було вказано:

(i) ім'я та адресу власника;

(ii) ім'я та адресу представника, якщо власник реєстрації має такого;

(iii) адресу для ділового листування, якщо власник реєстрації має таку;

c) Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб заяву було складено мовою чи однією із мов, прийнятих в її відомстві.

d) Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб у зв'язку із заявою її відомству було сплачено мито.

e) Навіть якщо зміна стосується декількох реєстрацій, достатньо однієї заяви, за умови, що в ній вказано номери всіх відповідних реєстрацій.

(2) [Зміна імені або адреси заявника] З урахуванням відповідних змін пункт (1) застосовується в тих випадках, коли зміна стосується заявки чи заявок або заявки чи заявок і реєстрації чи реєстрації, за умови, що, якщо будь-якій із відповідних заявок ще не привласнено номер чи такий номер не відомий заявнику чи його представнику, заява, проте, ідентифікує таку заявку так, як це запропоновано Інструкцією.

(3) [Зміна імені або адреси представника або адреси для ділового листування] З урахуванням відповідних змін пункт (1) застосовується до будь-якої зміни імені або адреси представника, за наявності такого, і до будь-якої зміни адреси для ділового листування, за наявності такої.

(4) [Заборона вимагати виконання інших умов] Жодна Сторона, що домовляється, не може вимагати щодо заяви, згаданої в цій Статті, виконання умов, відмінних від зазначених у пунктах (1) – (3). Зокрема, не може вимагатися надання будь-якого посвідчення стосовно такої зміни.

(5) [Докази] Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати надання її відомству доказів у разі, коли у відомства виникають обґрунтовані сумніви щодо вірогідності будь-яких відомостей, що містяться у заяві.

Стаття 11
Зміна власника

(1) [Зміна власника реєстрації] а) У випадку зміни власника реєстрації кожна Сторона, що домовляється, визнає заяву про внесення відомствам такої зміни у свій реєстр знаків, зроблену в повідомленні, підписаному попереднім власником реєстрації або його представником, або особою, яка стала власником реєстрації (далі – «новий власник»), або його представником, з зазначенням номера відповідної реєстрації та зміни, що повинна бути внесена в реєстр. Щодо вимог до подання заяв жодна з Сторін, що домовляються, не може відхилити заяву,

(i) якщо вона подана у письмовому вигляді на папері, за умови, що, з урахуванням пункту (2) а), вона подана на бланку, що відповідає Бланку заяви, передбаченому Інструкцією,

(ii) якщо Сторона, що домовляється, дозволяє передачу повідомлень її відомству по телефаксу і заява передана таким способом, за умови, що, з урахуванням пункту (2) а), копія на папері, отримана внаслідок такої передачі, відповідає Бланку заяви, згаданому в підпункті (i).

б) Якщо зміна власника є результатом укладання контракту, то будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб це було вказано в заяві, до якої, на вибір запитуючої сторони, додається один із нижченаведених документів:

(i) копія контракту, при цьому може вимагатися, щоб така копія була засвідчена державним нотаріусом або будь-яким іншим компетентним державним органом;

(ii) виписка із контракту, яка відбиває зміну власника реєстрації, при цьому може вимагатися, щоб така виписка була засвідчена державним нотаріусом або будь-яким іншим компетентним державним органом;

(iii) незасвідчене свідоцтво про передачу права на знак, складене відповідно до форми і змісту, запропонованих Інструкцією, і підписане колишнім і новим власниками;

(iv) незасвідчений документ про передачу права на знак, складений відповідно до форми і змісту, запропонованих Інструкцією, і підписаний колишнім і новим власниками.

с) Якщо зміна власника є результатом об'єднання, то будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб це було вказано в заяві, до якої додається копія документа, складеного компетентним органом, і що доводить таке об'єднання, як, наприклад, копія виписки із торговельного реєстру, при цьому може вимагатися, щоб така копія була засвідчена органом, яким видано цей документ, або державним нотаріусом, або будь-яким іншим компетентним державним органом.

d) У випадку зміни одного або декількох, але не всіх, співвласників унаслідок укладання контракту або об'єднання, будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб будь-який співвласник, на якого не розповсюджується зміна, в підписаному ним документі дав спеціальну згоду на зміну власника.

e) Якщо зміна власника не є результатом укладання контракту або об'єднання, а викликана іншими підставами, наприклад застосуванням закону або рішенням суду, будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб це було зазначено в заяві, до якої додається копія документа, що доводить таку зміну, при цьому може вимагатися, щоб копія була засвідчена органом, який видав такий документ, державним нотаріусом або будь-яким іншим компетентним державним органом.

f) Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб у заяві зазначалися:

(i) ім'я та адреса попереднього власника;

(ii) ім'я та адреса нового власника;

(iii) назва держави, громадянином якої є новий власник, якщо він є громадянином будь-якої держави; назва держави, в якій новий власник має місце проживання, за наявності такого; назва держави, в якій новий власник має дійсне і нефіктивне промислове або торговельне підприємство, за наявності такого;

(iv) організаційно-правовий характер юридичної особи та назва держави, якщо новий власник є юридичною особою, а в разі необхідності, територіальної одиниці у складі такої держави, відповідно до законодавства якої заснована зазначена юридична особа;

(v) ім'я та адреса представника, якщо попередній власник має такого;

(vi) адреса для ділового листування, якщо попередній власник має таку;

(vii) ім'я та адреса представника, якщо новий власник має такого;

(viii) адреса нового власника для ділового листування, якщо відповідно до Статті 4 (2) b) вимагається така.

g) Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб у зв'язку з заявою її відомству було сплачено мито.

h) Навіть якщо зміна власника стосується кількох реєстрацій, достатньо однієї заяви, за умови, що попередній і новий власники є одними й тими ж особами для кожної реєстрації і що в заяві зазначено реєстраційні номери всіх цих реєстрацій.

i) Якщо зміна власника стосується не всіх товарів та/або послуг, перелічених у реєстрації попереднього власника, і законодавство дозволяє внесення записів про таку зміну, відомство виконує окрему реєстрацію товарів та/або послуг, щодо яких мала місце зміна власника.

(2) [Мова; переклад] а) Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб заява, свідоцтво про передачу права на знак або документ про передачу такого права, про які йдеться у пункті (1), були складені мовою або однією з мов, що прийняті у її відомстві.

б) Якщо документи, згадані у пункті (1) б), і) та (ii), с) та е), представлені не мовою або не однією з мов, що прийняті у відомстві Сторони, що домовляється, така Сторона може вимагати, щоб до заяви було додано переклад або завірений переклад потрібного документа мовою або однією з мов, що прийняті в її відомстві.

(3) [Зміна власника заявки] З урахуванням відповідних змін пункти (1) і (2) застосовуються в тих випадках, коли зміна власника стосується заявки або заявок чи заявки або заявок та реєстрації або реєстрацій, за умови, що, якщо будь-якій із відповідних заявок ще не надано номер або такий номер не відомий заявнику чи його представнику, в заяві, проте, заявка ідентифікується так, як це запропоновано Інструкцією.

(4) [Заборона вимагати виконання інших умов] Жодна із Сторін, що домовляються, не може вимагати стосовно заяви, про яку йдеться у цій Статті, виконання умов, відмінних від зазначених у пунктах (1) – (3). Зокрема, не може вимагатися виконання таких умов:

(i) надання будь-якого документа або виписки із торгового реєстру з урахуванням положення пункту (1) с);

(ii) зазначення того, що новий власник здійснює промислову або торговельну діяльність, а також надання відповідних доказів;

(iii) зазначення того, що новий власник здійснює діяльність стосовно товарів та/або послуг, на які поширюється зміна власника, а також надання відповідних доказів;

(iv) зазначення того, що попередній власник повністю або частково передав своє підприємство або нематеріальні активи новому власнику, а також надання відповідних доказів.

(5) [Докази] Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати надання її відомству доказів або, у випадках, на які поширюються положення пункту (1) с) або е), додаткових доказів, якщо у відомства виникають обґрунтовані сумніви щодо вірогідності будь-яких відомостей, що містяться в заяві та/або в будь-якому документі, згаданому в цій Статті.

Стаття 12

Виправлення помилок

(1) [Виправлення помилки, що стосується реєстрації] а) Кожна Сторона, що домовляється, визнає заяву про виправлення помилки, зробленої в заявці або іншій заяві, повідомленій її відомству, і відображеної в реєстрі знаків та/або будь-якій публікації її відомства, яка міститься в

повідомленні, підписаному власником реєстрації або його представником, з зазначенням номера відповідної реєстрації, помилки, яка повинна бути виправлена, і виправлення, яке повинне бути внесене в реєстр. Щодо вимог до представлення такої заяви жодна Сторона, що домовляється, не може відхилити заяву,

(i) якщо вона подана в письмовому вигляді на папері, за умови, що, з урахуванням підпункту с), вона подана на бланку, що відповідає Бланку заяви, передбаченому Інструкцією,

(ii) якщо Сторона, що домовляється, дозволяє передачу повідомлення її відомству по телефаксу і заяву передано таким способом, за умови, що з урахуванням підпункту с), паперова копія, одержана в результаті такої передачі, відповідає Бланку заяви, згаданому в підпункті (i).

b) Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб у заяві було зазначено:

(i) ім'я та адресу власника;

(ii) ім'я та адресу представника, якщо власник має такого;

(iii) адресу для ділового листування, якщо власник має таку.

c) Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб заява була складена мовою чи однією з мов, прийнятих в її відомстві.

d) Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб у зв'язку із заявою її відомству було сплачено мито.

e) Навіть у тому випадку, коли виправлення стосується декількох реєстрацій однієї і тієї ж особи, достатньо однієї заяви, за умови, що помилка і необхідні виправлення є одними і тими ж для кожної реєстрації і що в заяві зазначено номери всіх цих реєстрацій.

(2) [Виправлення помилки, що стосується заявки] З урахуванням відповідних змін пункт (1) застосовується в тих випадках, коли помилка стосується заявки або заявок чи заявки або заявок та реєстрації або реєстрацій, за умови, що, якщо будь-якій із відповідних заявок ще не присвоєно номер чи такий номер не відомий заявнику або його представнику, в заяві, проте, заявка ідентифікується так, як це зазначено в Інструкції.

(3) [Заборона вимагати виконання інших умов] Жодна з Сторін, що домовляються, не може вимагати стосовно заяви, яка згадується в цій Статті, виконання умов, відмінних від зазначених у пунктах (1) і (2).

(4) [Докази] Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати надання її відомству доказів, якщо у відомства виникають обґрунтовані сумніви щодо того, чи є гадана помилка дійсно помилкою.

(5) [Помилки відомства] Відомство Сторони, що домовляється, виправляє свої помилки ex officio або на прохання без сплати будь-якого мита.

(6) [Помилки, що не виправляються] Жодна з Сторін, що домовляються, не повинна застосовувати положення пунктів (1), (2) і (5) щодо будь-якої помилки, яка згідно з її законодавством не може бути виправлена.

Стаття 13
Строк дії реєстрації та його продовження

(1) [Відомості або елементи, які містяться в заяві про продовження реєстрації або які її супроводжують; мито] а) Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб продовження реєстрації здійснювалось за умови подання заяви і щоб така заява містила всі або деякі з таких відомостей:

(i) прохання про продовження реєстрації;
(ii) ім'я та адресу власника реєстрації;
(iii) номер відповідної реєстрації;
(iv) дату подання заявки, в результаті якого була здійснена відповідна реєстрація, чи дату здійснення відповідної реєстрації – на вибір Сторони, що домовляється;

(v) ім'я та адресу представника, якщо власник має такого;
(vi) адресу для ділового листування, якщо власник має таку;
(vii) назви внесених у реєстр товарів та/або послуг, для яких є клопотання про продовження реєстрації, або назви внесених у реєстр товарів та/або послуг, згрупованих по класах Ніццької класифікації, для яких не витребується продовження реєстрації, при цьому кожній групі повинен передувати номер класу цієї Класифікації, до якого відноситься дана група товарів або послуг, представлена у порядку класів зазначеної Класифікації, – якщо Сторона, що домовляється, дозволяє здійснювати продовження реєстрації тільки щодо деяких товарів та/або послуг, внесених у реєстр знаків, і витребує таке продовження;

(viii) ім'я та адресу іншої, ніж власник або його представник, особи, якщо Сторона, що домовляється, дозволяє, щоб заява про продовження реєстрації була подана такою особою;

(ix) підпис власника чи його представника або, у випадку застосування підпункту (viii), підпис особи, згаданої в цьому підпункті.

б) Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб у зв'язку з заявою про продовження реєстрації її відомству було сплачено мито. Після сплати мита за первинний період реєстрації або за будь-який період продовження реєстрації не може вимагатися ніяка інша сплата за підтримку реєстрації в силі протягом такого періоду. Для цілей цього підпункту мита у зв'язку з поданням заяви та/або доказів щодо використання знака не розглядаються як оплата за підтримку реєстрації в силі, і на них не поширюються положення цього підпункту.

в) Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб заява про продовження реєстрації була подана і відповідне мито, згадане в підпункті б), сплачено відомству протягом строку, встановленого

законодавством Сторони, що домовляється, з урахуванням мінімальних строків, зазначених Інструкцією.

(2) [Подання заяви] Щодо вимог до надання заяви жодна Сторона, що домовляється, не може відхилити заяву,

(і) якщо вона подана в письмовому вигляді на папері за умови, що, з урахуванням пункту (3), вона подана на бланку, який відповідає Бланку заяви, передбаченому Інструкцією,

(іі) якщо Сторона, що домовляється, дозволяє передачу повідомлень її відомству по телефаксу і заяву передано таким способом, за умови, що, з урахуванням пункту (3), паперова копія, одержана в результаті такої передачі, відповідає Бланку заяви, згаданому в підпункті (і).

(3) [Мова] Будь-яка Сторона, що домовляється, може вимагати, щоб заява про продовження реєстрації була складена мовою або однією з мов, прийнятих у її відомстві.

(4) [Заборона вимагати виконання інших умов] Жодна з Сторін, що домовляються, не може вимагати стосовно заяви про продовження реєстрації виконання умов, відмінних від зазначених у пунктах (1) – (3). Зокрема, не може вимагатися виконання таких умов:

(і) надання зображення або інша ідентифікація знака;

(іі) надання доказів того, що знак зареєстрований чи що реєстрація знака продовжена в реєстрі знаків будь-якої іншої Сторони, що домовляється;

(ііі) подання заяви та/або доказів щодо використання знака.

(5) [Докази] Будь-яка Сторона, що домовляється, протягом розглядання заяви про продовження реєстрації може вимагати надання доказів її відомству, якщо у відомства виникають обгрунтовані сумніви щодо вірогідності будь-яких відомостей або елементів, що містяться в заяві про продовження реєстрації.

(6) [Заборона проводити експертизу по суті] Жодне відомство Сторони, що домовляється, не може проводити експертизу реєстрації по суті для цілей її продовження.

(7) [Строк дії реєстрації] Строк дії первісної реєстрації складає десять років і може бути продовжений на наступний десятирічний період.

Стаття 14

Зауваження у випадку передбачуваної відмови

Відомство не може повністю або частково відхилити заявку чи заяву згідно зі Статтями 10 – 13 без надання, залежно від випадку, заявнику або Стороні, яка подала заяву, можливості протягом розумного строку зробити зауваження у зв'язку з передбачуваною відмовою.

Стаття 15
Зобов'язання дотримуватися Паризької конвенції

Будь-яка Сторона, що домовляється, зобов'язується дотримуватися положень Паризької конвенції щодо знаків.

Стаття 16
Знаки обслуговування

Будь-яка Сторона, що домовляється, застосовує до знаків обслуговування відповідні положення Паризької конвенції щодо товарних знаків і реєструє їх.

Стаття 17
Інструкція

(1) [Зміст] а) Інструкція, що додається до цього Договору, містить правила щодо:

(i) вимог, регулювання яких цей Договір спеціально «зазначає в Інструкції»;

(ii) будь-яких додаткових подробиць, корисних для застосування положень цього Договору;

(iii) будь-яких адміністративних вимог, питань або процедур.

б) Інструкція також містить Типові міжнародні бланки.

(2) [Розбіжність між Договором і Інструкцією] У випадку розбіжностей між положеннями цього Договору і положеннями Інструкції застосовуються положення Договору.

Стаття 18
Перегляд; протоколи

(1) [Перегляд] Цей Договір може бути переглянутий на Дипломатичній конференції.

(2) [Протоколи] З метою подальшого сприяння гармонізації законодавств у галузі знаків Дипломатична конференція може приймати протоколи, якщо ці протоколи не суперечать положенням цього Договору.

Стаття 19
Участь у Договорі

(1) [Право на участь у Договорі] Підписати Договір і, з урахуванням пунктів (2) і (3), а також Статті 20 (1) і (3), стати його Стороною можуть такі суб'єкти міжнародних відносин:

(i) будь-яка держава-учасниця Організації, в якій знаки можуть реєструватися її власним відомством;

(ii) будь-яка міжурядова організація, що має відомство, в якому можуть реєструватися знаки, що діють на території, на якій застосовується Договір, який засновує цю міжурядову організацію, в кожній, що входять в неї, державі-учасниці або в тих її державах-учасницях, які зазначені для такої мети у відповідній заявці, за умови, що всі держави-учасниці цієї міжурядової організації є членами Організації;

(iii) будь-яка держава-учасниця Організації, в якій знаки можуть реєструватися тільки через відомство іншої зазначеної держави, що є членом Організації;

(iv) будь-яка держава-учасниця Організації, в якій знаки можуть реєструватися тільки через відомство міжурядової організації, членом якої є ця держава;

(v) будь-яка держава-учасниця Організації, в якій знаки можуть реєструватися тільки через спільне відомство групи держав-учасниць Організації.

(2) [Ратифікація або приєднання] Будь який суб'єкт міжнародних відносин, згаданий у пункті (1), може здати на зберігання:

(i) ратифікаційну грамоту, якщо він підписав цей Договір;

(ii) акт про приєднання, якщо він не підписав цей Договір.

(3) [Дата здачі на зберігання] а) З урахуванням підпункту b) датою здачі на зберігання ратифікаційної грамоти чи акта про приєднання вважається:

(i) дата здачі на зберігання відповідного документа держави – у разі держави, згаданої в пункті (1) (i);

(ii) дата, на яку здано на зберігання відповідний документ міжурядової організації – у разі міжурядової організації;

(iii) дата, на яку виконано наступну умову: здано на зберігання відповідний документ цієї держави і відповідний документ іншої зазначеної держави – у разі держави, згаданої в пункті (1) (iii);

(iv) дата, що застосовується відповідно до вищезазначеного підпункту (ii), – у разі держави, згаданої в пункті (1) (iv);

(v) дата, на яку здано на зберігання документи всіх держав-учасниць групи, – у разі держави-учасниці групи держав, згаданої в пункті (1) (v).

b) Будь-яка ратифікаційна грамота або акт про приєднання держави (далі в цьому підпункті – «документ») можуть супроводжуватися заявою, в якій вони вважаються зданими на зберігання за умови, що також здано на зберігання документ однієї іншої держави або однієї міжурядової організації, або здано на зберігання документи двох інших держав, або документи однієї іншої держави і однієї міжурядової організації, що мають право стати Стороною цього Договору, з зазначенням їх назв.

Документ, який містить таку заяву, розглядається як такий, що зданий на зберігання з дати, на яку виконано умову, зазначену в заяві. Але, якщо задача на зберігання документа, зазначеного в заяві, в свою чергу, супроводжується заявою такого роду, такий документ вважається зданим на зберігання з дати, на яку виконано умову, зазначену в останній заяві.

с) Будь-яка заява, зроблена згідно з підпунктом b), у будь-який час може бути відкликаною повністю або частково. Будь-яке таке відкликання набуває чинності з дати отримання відповідного повідомлення Генеральним директором.

Стаття 20

Дата набуття чинності ратифікацій і приєднань

(1) [Документи, які беруться до уваги] Для цілей цієї Статті до уваги беруться тільки ті ратифікаційні грамоти або акти про приєднання, які здаються на зберігання суб'єктами міжнародних відносин, згаданими у Статті 19 (1), та мають дату набуття чинності відповідно до Статті 19 (3).

(2) [Первісне набуття чинності Договору] Цей Договір набуває чинності через три місяці після того, як п'ять держав здали на зберігання свої ратифікаційні грамоти або акти про приєднання.

(3) [Набуття чинності ратифікацій та приєднань після набуття чинності Договором] Щодо будь-якого суб'єкта міжнародних відносин, на якого не розповсюджується положення пункту (2), цей Договір набуває чинності через три місяці з дати, на яку даний суб'єкт здав на зберігання свою ратифікаційну грамоту або акт про приєднання.

Стаття 21

Застереження

(1) [Особливі види знаків] Будь-яка держава чи міжурядова організація шляхом застереження може заявити, що, незважаючи на Статтю 2 (1) а) і (2) а), вона не буде застосовувати ніякі положення Статей 3 (1) і (2), 5, 7, 11 і 13 до асоційованих, тих, що забороняються, або похідних знаків. У такому застереженні зазначаються ті з вищенаведених положень, яких стосується таке застереження.

(2) [Обов'язкові умови] Будь-яке застереження відповідно до пункту (1) робиться в заяві, доданий до ратифікаційної грамоти або акта про приєднання до цього Договору відповідної держави або міжурядової організації, яка робить застереження.

(3) [Зняття застережень] Будь-яке застереження, зроблене відповідно до пункту (1), може бути знято в будь-який час.

(4) [Заборона робити інші застереження] За винятком випадку, передбаченого пунктом (1), не допускаються ніякі застереження до цього Договору.

Стаття 22 Перехідні положення

(1) [Одна заявка для товарів та послуг, які відносяться до декількох класів; поділ заявки] а) Будь-яка держава або міжурядова організація може заявити, що, незважаючи на Статтю 3 (5), заявка до її відомства може бути подана тільки щодо товарів та послуг, які належать до одного класу Ніщцької класифікації.

б) Будь-яка держава або міжурядова організація може заявити, що, незважаючи на Статтю 6, у разі, коли товари та/або послуги, які відносяться до декількох класів Ніщцької класифікації, включено в одну й ту ж заявку, то по цій заявці може проводитись декілька реєстрацій у реєстрі знаків, за умови, що кожна з таких реєстрацій буде містити посилання на всі інші такі реєстрації, здійснені на основі зазначеної заявки.

с) Будь-яка держава або міжурядова організація, яка зробила заяву відповідно до підпункту а), може заявити, що, незважаючи на Статтю 7 (1), поділ заявки не допускається.

(2) [Одне доручення для декількох заявок та/або реєстрацій] Будь-яка держава або міжурядова організація може заявити, що, незважаючи на Статтю 4 (3) б), доручення може стосуватися тільки однієї заявки або тільки однієї реєстрації.

(3) [Заборона вимагати посвідчення підпису в дорученні і підпису в заявці] Будь-яка держава або міжурядова організація може заявити, що, незважаючи на Статтю 8 (4), може вимагатися, щоб підпис у будь-якому дорученні або підпис заявника в будь-якій заявці був засвідчений, нотаріально засвідчений, завірений, легалізований або посвідчений іншим способом.

(4) [Одна заява для декількох заявок та/або реєстрацій щодо зміни імені та/або адреси, зміни власника або виправлення помилки] Будь-яка держава або міжурядова організація може заявити, що, незважаючи на Статтю 10 (1) е), (2) і (3), Статтю 1 (11) h) і (3) та Статтю 12 (1) е) і (2), заява про внесення змін щодо імен та/або адреси, заява про внесення змін щодо власника та заява щодо виправлення помилки може стосуватися тільки однієї заявки або тільки однієї реєстрації.

(5) [Подання заяви та/або надання доказів щодо використання знака у зв'язку з продовженням реєстрації] Будь-яка держава або міжурядова організація може заявити, що, незважаючи на Статтю 13 (4) (iii), у зв'язку з продовженням реєстрації вона буде вимагати подання заяви та/або надання доказів стосовно використання знака.

(6) [Експертиза по суті у зв'язку з продовженням реєстрації] Будь-яка держава або міжурядова організація може заявити, що, незважаючи на Статтю 13 (6), у зв'язку з першим продовженням реєстрації, яка поширюється на послуги, її відомство може проводити експертизу такої реєстрації по суті, за умови, що така експертиза обмежена усуненням багатьох реєстрацій, здійснених на основі заявок, поданих протягом шестимісячного періоду після введення в дію закону такої держави або організації, яким до набуття чинності цим Договором була надана можливість реєстрації знаків обслуговування.

(7) [Загальні положення] а) Держава або міжурядова організація може робити заяву відповідно до пунктів (1) – (6) тільки в тому разі, якщо на дату здачі ратифікаційної грамоти або акта про приєднання до цього Договору продовження застосування її законодавства без такої заяви буде суперечити відповідним положенням цього Договору.

б) Будь-яка заява, зроблена відповідно до пунктів (1) – (6), додається до ратифікаційної грамоти або акта про приєднання до цього Договору держави або міжурядової організації, яка зробила заяву.

с) Будь-яка заява, зроблена відповідно до пунктів (1) – (6), може бути відкликана в будь-який час.

(8) [Втрата дії заяви] а) З урахуванням підпункту с) будь-яка заява, зроблена відповідно до (1) – (6) державою, яка згідно з практикою, встановленою Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй, вважається державою, яка розвивається, або міжурядовою організацією, кожний із членів якої є такою державою, втрачає дію після закінчення восьми років з дати набуття чинності цим Договором.

б) З урахуванням підпункту с) будь-яка заява, зроблена відповідно до пунктів (1) – (6) іншою державою, крім держави, згаданої в підпункті а), або іншою міжурядовою організацією, крім міжурядової організації, згаданої в підпункті а), втрачає дію після закінчення шести років з дати набуття чинності цього Договору.

с) Якщо до 28 жовтня 2004 року заява, зроблена відповідно до пунктів (1) – (6), не була відкликана згідно з пунктом (7) с) або не втратила дію згідно з підпунктом а) або б), вона втрачає дію 28 жовтня 2004 року.

(9) [Участь у Договорі] До 31 грудня 1999 року будь-яка держава, яка на дату прийняття цього Договору є членом Міжнародного (Паризького) союзу по охороні промислової власності, не будучи членом Організації, незважаючи на Статтю 19 (1), (2), може стати учасницею цього Договору, якщо її знаки можуть реєструватися власним відомством.

Стаття 23
Денонсація Договору

(1) [Повідомлення] Будь-яка Сторона, що домовляється, може денонсувати цей Договір шляхом повідомлення, надісланого Генеральному директору.

(2) [Дана набуття чинності] Денонсація набуває чинності через рік після дати отримання повідомлення Генеральним директором. Денонсація не зачіпає застосування цього Договору до будь-якої заявки, яка знаходиться на розгляді, чи будь-якого знака, зареєстрованого стосовно денонсуючої Сторони, що домовляється, на дату закінчення зазначеного періоду, за умови, що після закінчення зазначеного періоду денонсуюча Сторона, що домовляється, може припинити застосування цього Договору до будь-якої реєстрації, починаючи з дати, на яку така реєстрація підлягає продовженню.

Стаття 24
Мови Договору; підписання

(1) [Оригінальні тексти; офіційні тексти] а) Цей Договір підписується в одному примірнику англійською, арабською, китайською, французькою, російською та іспанською мовами, причому всі тексти повністю автентичні.

б) Крім мов, згаданих у підпункті а), на прохання Сторони, що домовляється, і після консультацій з нею та будь-якою іншою зацікавленою Стороною, що домовляється, офіційний текст розробляється Генеральним директором іншою мовою, яка є офіційною мовою зазначеної Сторони, що домовляється.

(2) [Строк для підписання] Цей Договір буде відкритий для підписання у штаб-квартирі Організації протягом року після його прийняття.

Стаття 25
Депозитарій

Цей Договір передається на зберігання Генеральному директору.

м. Женева, 27 жовтня 1994 року

Набув чинності, в тому числі для України, 1 серпня 1996 р.

*Верховна Рада України, Інститут законодавства,
«Закони України», том 14.*

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про охорону прав на сорти рослин

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 21, ст. 218)

{Вводиться в дію Постановою ВР
№ 3117-ХІІ (3117-12) від 21.04.93, ВВР, 1993, № 21, ст. 219}

{В редакції Закону
№ 2986-ІІІ (2986-14) від 17.01.2002, ВВР, 2002, № 23, ст. 163}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 311-V (311-16) від 02.11.2006, ВВР, 2007, № 1, ст. 1
№ 2592-VI (2592-17) від 07.10.2010, ВВР, 2011, № 10, ст. 63
№ 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

{У тексті Закону слово «Установа» в усіх відмінках замінено словами
«Уповноважений орган» у відповідному відмінку згідно із Законом
№ 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

Цей Закон регулює майнові і особисті немайнові відносини,
що виникають у зв'язку з набуттям, здійсненням та захистом прав
інтелектуальної власності на сорти рослин.
{Преамбула в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:
автор сорту (селекціонер) – людина, яка безпосередньо вивела або
виявила і поліпшила сорт; {Абзац другий статті 1 в редакції Закону
№ 311-V (311-16) від 02.11.2006}

ботанічний таксон – відособлена група рослин, споріднених між
собою спільністю ознак і властивостей, завдяки чому їм можна присвоїти
таксономічну категорію;

використання сорту – будь-яка дія щодо сорту, що зазначена у цьому
Законі в переліку дій, які потребують дозволу володільця патенту;
{Абзац четвертий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом
№ 311-V (311-16) від 02.11.2006}

володілець патенту – особа, якій належить впродовж визначеного цим Законом строку і засвідчені патентом майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин; {Абзац п'ятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

власник майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту – особа, якій належить впродовж визначеного цим Законом строку і засвідчене свідоцтвом про державну реєстрацію сорту майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин; {Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

держава-учасник – держава, що приєдналась до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин, прийнятої 2 грудня 1961 року (995_071) і переглянутої 10 листопада 1972 року, 23 жовтня 1978 року (995_856) і 19 березня 1991 року;

{Абзац восьмий статті 1 виключено на підставі Закону № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

заявка на сорт рослин (заявка) – сукупність документів, необхідних для реєстрації сорту і отримання охоронних документів, що засвідчують права на сорт; { Абзац дев'ятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

заявник – особа, яка подала заявку;

зібраний матеріал – зібраний урожай рослин або їх частин, вирощених з посадкового матеріалу;

компетентний орган держави-учасника – орган держави-учасника, що реєструє права на сорти;

ознаки – показники, за якими розрізняють сорти під час проведення експертизи заявки без врахування їх економічної важливості;

особа – фізична особа або юридична особа;

патент – охоронний документ, що засвідчує пріоритет і майнове право інтелектуальної власності на сорт рослин; {Абзац п'ятинадцятий статті 1 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

підтримувач сорту – фізична або юридична особа, яка впродовж чинності визначеного цим Законом строку майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин, засвідченого свідоцтвом про державну реєстрацію сорту рослин, забезпечує збереженість сорту у процесі його господарського обороту шляхом підтримання ознак, породжених певним генотипом або комбінацією генотипів відповідно до прояву, що був зафіксований при державній реєстрації; {Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

посадковий матеріал – матеріальний носій сорту, рослини та їх частини, що вважаються придатними для відтворення цілісних рослин; {Абзац сімнадцятий статті 1 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

поширення сорту – комерційне розповсюдження посадкового матеріалу – матеріального носія сорту, занесеного до Реєстру сортів; {Абзац вісімнадцятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Реєстр заявок – Державний реєстр заявок на сорти рослин;

Реєстр патентів – Державний реєстр прав інтелектуальної власності на сорти рослин; {Абзац двадцятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Реєстр сортів – Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні;

роботодавець – особа, юридична або фізична, де (або у якій) працює селекціонер за трудовим договором; {Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

свідоцтво про авторство на сорт – охоронний документ, що засвідчує особисте немайнове право авторства на сорт;

свідоцтво про державну реєстрацію сорту рослин – охоронний документ, що засвідчує майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин; {Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

сорт рослин – окрема група рослин (клон, лінія, гібрид першого покоління, популяція) в рамках нижчого із відомих ботанічних таксонів, яка, незалежно від того, задовольняє вона повністю або ні умови виникнення правової охорони: {Абзац двадцять п'ятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

– може бути визначена ступенем прояву ознак, що є результатом діяльності даного генотипу або комбінації генотипів;

– може бути відрізнена від будь-якої іншої групи рослин ступенем прояву принаймні однієї з цих ознак;

– може розглядатися як єдине ціле з точки зору її придатності для відтворення в незмінному вигляді цілих рослин сорту;

Уповноважений орган – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони прав на сорти рослин. {Абзац двадцять дев'ятий статті 1 в редакції Законів № 311-V (311-16) від 02.11.2006, № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

Стаття 2. Законодавство України про права на сорти рослин

Законодавство України про права на сорти рослин базується на Конституції України (254к/96-ВР) та складається із Цивільного кодексу України (435-15), цього Закону, міжнародних договорів у сфері охорони прав на сорти рослин, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до них. {Текст статті 2 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 3. Сфера застосування цього Закону

Цей Закон застосовується щодо сортів усіх родів і видів рослин.

Норми цього Закону щодо визначення придатності сорту до поширення в Україні, права на поширення в Україні не застосовуються до сортів рослин, які використовуються в декоративних цілях.

{Статтю 3 доповнено частиною другою згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 3-1. Суб'єкти права інтелектуальної власності на сорт рослин

Суб'єктами права інтелектуальної власності на сорт рослин є:

1) автор (автори) сорту рослин;

2) інші особи, які набули майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин за договором чи законом».

{Закон доповнено статтею 3-1 згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 4. Застосування норм міжнародних договорів

Якщо у міжнародному договорі, згода на обов'язковість якого в Україні надана Верховною Радою України, містяться інші правила, ніж ті, що встановлені цим Законом та виданими відповідно до нього нормативно-правовими актами, то застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 5. Права іноземних осіб та осіб без громадянства

Іноземні особи і особи без громадянства набувають, здійснюють та користуються захистом прав на сорти рослин відповідно до цього Закону нарівні з громадянами та юридичними особами України, крім випадків, прямо передбачених цим Законом, іншими законодавчими актами України або міжнародними договорами.

{Текст статті 5 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 6. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері охорони прав на сорти

Кабінет Міністрів України:

спрямовує і координує роботу центральних органів виконавчої влади щодо виконання цього Закону;

видає нормативно-правові акти з питань охорони прав на сорти рослин і контролює їх виконання; {Абзац третій статті 6 із змінами, внесеними

згідно із Законами № 311-V (311-16) від 02.11.2006, № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

організовує міжнародне співробітництво з питань охорони прав на сорти рослин;

утворює консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи для забезпечення ефективності реалізації своїх повноважень у сфері охорони прав на сорти рослин із забезпечення конституційних прав і свобод громадян України щодо регулювання їх майнових і немайнових відносин, які виникають у зв'язку з набуттям, здійсненням та захистом інтелектуальної власності на сорти рослин. {Статтю 6 доповнено абзацом п'ятим згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2592-VI (2592-17) від 07.10.2010}

Стаття 7. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі:

організовує та здійснює державний нагляд (контроль) у частині охорони прав на сорти рослин за:

дотриманням юридичними та фізичними особами вимог законодавства з охорони прав на сорти рослин у сфері виробництва, використання, зберігання, реалізації та розмноження садивного матеріалу сортів рослин;

збереженістю сортів рослин, реєстрацією ліцензійних договорів на їх використання та виплатою авторської винагороди;

веденням первинного насінництва власниками майнових прав інтелектуальної власності та підтримувачами сортів рослин;

набуттям прав на сорти рослин та їх реєстрацією;

ввезенням в Україну садивного матеріалу (насіння) незареєстрованих в Україні сортів рослин;

дотриманням особистого немайнового права авторства на сорт, майнового права власника сорту, права попереднього користування і права при відновленні прав на сорт, права на поширення сорту в Україні, прав автора сорту при відмові власника від майнового права на сорт, порядку вивезення з України посадкового матеріалу (насіння) сортів рослин, що містять об'єкт інтелектуальної власності, угоди, укладеної між роботодавцем та автором сорту щодо виплати справедливої винагороди;

видає дозвіл на ввезення в Україну насіння і садивного матеріалу, не внесених до реєстру сортів рослин України;

вирішує інші питання, визначені законами України та покладені на нього актами Президента України.

{Стаття 7 в редакції Закону № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

Стаття 8. Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони прав на сорти рослин

{Назва статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006; в редакції Закону № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони прав на сорти рослин: {Абзац перший статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006; в редакції Закону № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

{Абзац другий статті 8 виключено на підставі Закону № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

{Абзац третій статті 8 виключено на підставі Закону № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

затверджує нормативно-правові акти щодо складання та подання заявок, проведення їх експертизи; {Абзац четвертий статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

{Абзац п'ятий статті 8 виключено на підставі Закону № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

{Абзац шостий статті 8 виключено на підставі Закону № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

{Абзац сьомий статті 8 виключено на підставі Закону № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

{Абзац восьмий статті 8 виключено на підставі Закону № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

{Абзац дев'ятий статті 8 виключено на підставі Закону № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

вирішує інші питання, визначені законами України та покладені на нього актами Президента України. {Статтю 8 доповнено абзацом згідно із Законом № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

Стаття 9. Повноваження і обов'язки Уповноваженого органу

Уповноважений орган забезпечує реалізацію цього Закону та інших нормативно-правових актів про охорону прав на сорти рослин і виконує такі функції:

забезпечує розвиток наукового та матеріально-технічного потенціалу у сфері охорони прав на сорти рослин;

узгоджує формування і виконання міжнародних науково-технічних програм і проектів з охорони прав на сорти рослин за спільними координаційними договорами;

сприяє розвитку інноваційної діяльності в галузі сортовивчення і охорони прав на сорти рослин;

дає державне замовлення на кваліфікаційну експертизу нових сортів рослин;

узагальнює практику застосування законодавства про охорону прав на сорти рослин, розробляє пропозиції з його вдосконалення;

організовує приймання заявок, проведення їх експертизи, приймає рішення щодо них;

видає патенти на сорти рослин і свідоцтва про авторство на сорти рослин;

веде Реєстр заявок, Реєстр патентів, Реєстр сортів і забезпечує проведення державної реєстрації заявок, прав на сорти рослин, сортів і підтримувачів сортів рослин;

організовує перевірку збереженості сортів рослин;

забезпечує опублікування офіційних відомостей про видані патенти на сорти рослин і свідоцтва про авторство на сорти рослин, видає Каталог сортів рослин, придатних для поширення в Україні;

здійснює міжнародне співробітництво у сфері правової охорони сортів рослин і представляє інтереси України з питань охорони прав на сорти рослин у міжнародних організаціях відповідно до законодавства;

організовує інформаційну та видавничу діяльність у сфері охорони прав на сорти рослин;

організовує науково-дослідні роботи з удосконалення законодавства, діяльності у сфері охорони прав на сорти, з удосконалення експертизи на придатність на поширення сортів рослин;

організовує роботу щодо підготовки і перепідготовки кадрів державної системи охорони прав на сорти рослин;

організовує післяреєстраційне вивчення сортів, розмноження нових і перспективних сортів рослин;

створює та поширює науково-технічну продукцію;

затверджує галузеві та міжгалузеві програми науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт у сфері охорони прав на сорти рослин;

виступає замовником створення науково-технічної продукції, бере участь у впровадженні у виробництво результатів закінчених науково-технічних розробок;

бере участь у розробці нормативних документів галузевого призначення на продукцію, процеси, послуги в разі відсутності національних стандартів або необхідності встановлення вимог, що перевищують чи доповнюють вимоги національних стандартів;

організовує та бере участь у міжнародних заходах наукового спрямування (форуми, симпозіуми, конференції тощо), координує участь наукових установ у діяльності іноземних та міжнародних наукових товариств, асоціацій і союзів на правах їх членів у сфері інтелектуальної власності на сорти рослин;

вирішує інші питання, визначені законами України та покладені на нього актами Президента України.

{Стаття 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006; в редакції Закону № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

Розділ II

УМОВИ НАБУТТЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА СОРТ РОСЛИН

{Назва розділу II в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 10. Права на сорти

1. Згідно з цим Законом можуть набуватися такі права на сорти: особисті немайнові права інтелектуальної власності на сорт рослин; {Абзац другий частини першої статті 10 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин; {Абзац третій частини першої статті 10 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин. {Частину першу статті 10 доповнено абзацом згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Ці права набуваються на сорт, який відповідає критеріям, визначеним цим Законом, та якому присвоєна назва згідно з ним.

2. Про особисті немайнові права інтелектуальної власності на сорт рослин свідчить свідоцтво про авторство на сорт рослин.

{Частина друга статті 10 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

3. Про майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин свідчить патент на сорт рослин. {Абзац перший частини третьої статті 10 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Обсяг правової охорони сорту, на який видано патент, визначається сукупністю ознак, викладених в занесеному до Реєстру патентів описі сорту.

4. Про майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин свідчить свідоцтво про державну реєстрацію сорту рослин.

{Статтю 10 доповнено частиною згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

5. Зазначені права на сорт набуваються в порядку, встановленому цим Законом.

Стаття 11. Критерії придатності сорту для набуття прав інтелектуальної власності на нього
{Назва статті 11 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

1. Різновидами сорту, на які можуть набуватися права, є клон, лінія, гібрид першого покоління, популяція.

2. Сорт вважається придатним для набуття права на нього як на об'єкт інтелектуальної власності, якщо за проявом ознак, породжених певним генотипом чи певною комбінацією генотипів, він є новим, відмінним, однорідним та стабільним.

{Частина друга статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

3. Сорт вважається новим, якщо до дати, на яку заявка вважається поданою, заявник (селекціонер) чи інша особа за його дозволом не продавали чи будь-яким іншим способом не передавали матеріал сорту для комерційного використання:

а) на території України – за рік до цієї дати;

б) на території іншої держави – щодо деревних та чагарникових культур і винограду за шість років і щодо рослин інших видів за чотири роки до цієї дати.

4. Новизна сорту не втрачається, якщо будь-який його матеріал збувався, у тому числі й до визначених пунктами «а» і «б» частини третьої цієї статті дат:

із зловживанням на шкоду заявнику;

на виконання договору про передачу права на подання заявки;

на виконання договору про розмноження відтворювального матеріалу сорту і його експертизу на придатність на поширення, за умови, що зібраний внаслідок цього матеріал передавався лише заявникові і не використовувався для виробництва сорту; {Абзац четвертий частини четвертої статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

на виконання визначених законодавством заходів, зокрема щодо біологічної безпеки чи формування Реєстру сортів;

як побічний або відхідний продукт, отриманий під час створення чи поліпшення сорту, без посилань на сорт і лише для споживання.

5. Сорти родів і видів, на які право власності відповідно до пункту 1 розділу IX цього Закону було обмежено, можуть бути визнані придатними для правової охорони без пред'явлення до сорту вимог частини третьої

цієї статті. При цьому дата пріоритету встановлюється за датою надходження до Уповноваженого органу заявки на реєстрацію сорту.

Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт, встановлений статтею 39 цього Закону, скорочується на період з дати державної реєстрації сорту до дати державної реєстрації прав на сорт. Щодо таких сортів не діє тимчасова правова охорона, передбачена статтею 30 цього Закону.

{Статтю 11 доповнено частиною згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

6. Сорт відповідає умові відмінності, якщо за проявом його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. {Абзац перший частини шостої статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Сорт, що протиставляється заявленому, вважається загальновідомим, якщо:

- а) він поширений на певній території в будь-якій державі;
- б) відомості про прояви його ознак стали загальнодоступними у світі, зокрема шляхом їх опису в будь-якій оприлюдненій публікації;
- в) він представлений зразком у загальнодоступній колекції;
- г) йому надана правова охорона і/або він внесений до офіційного реєстру сортів в будь-якій державі, при цьому він вважається загальновідомим від дати подання заявки на надання права чи внесення до реєстру.

7. Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження всі рослини цього сорту залишаються достатньо схожими (однорідними) за своїми основними ознаками, зазначеними в описі сорту.

{Частина сьома статті 11 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

8. Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі сорту, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, в кінці кожного такого циклу.

9. Виникнення майнових прав інтелектуальної власності на сорт не залежить від додаткових умов, що відрізняються від викладених у цій статті, якщо йому надана назва відповідно до положення статті 13 цього Закону та заявником витримані всі вимоги, передбачені цим Законом, включаючи сплату необхідних зборів.

{Статтю 11 доповнено частиною дев'ятою згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 12. Умови державної реєстрації сорту

Державна реєстрація сорту здійснюється, якщо сорт відмінний, однорідний та стабільний, йому присвоєна назва і він придатний для поширення в Україні.

{Текст статті 12 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 13. Назва сорту

1. Сортові присвоюється назва, яка повинна його однозначно ідентифікувати і відрізнятися від будь-якої іншої назви існуючого в Україні і державах-учасниках сорту того ж чи спорідненого виду.

2. Назва сорту включає його родове чи видове позначення і власну назву.

3. Власна назва може бути представлена будь-яким словом, комбінацією слів, комбінацією слів і цифр або комбінацією літер і цифр.

4. Назва сорту не повинна:

а) суперечити принципам гуманності і моралі;
б) складатися тільки із цифр, за винятком випадків, коли це відповідає усталеній практиці найменування сортів, чи складатися виключно із знаків чи зазначень, які вказують на вид, групу стиглості, якість, призначення, цінність, походження або технологію вирощування;

в) вводити в оману або давати хибне уявлення щодо характеристик, цінності, географічного походження сорту, а також про автора сорту чи іншу заінтересовану особу;

г) бути тотожною чи настільки подібною, що її можна сплутати, щодо назви сорту, права на який набути в Україні чи іншій державі-учаснику.

5. Сорт повинен пропонуватися в Україні та в іншій державі-учасниці під однією і тією ж назвою за виключенням випадку, якщо така назва є неприйнятною на території України.

{Частина п'ята статті 13 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

6. Будь-які права, пов'язані з прийнятою назвою сорту, не повинні перешкоджати її вільному використанню у зв'язку з даним сортом, навіть після закінчення строку правової охорони цього сорту.

{Статтю 13 доповнено частиною шостою згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 14. Придатність сорту для поширення в Україні

Сорт вважається придатним для поширення в Україні, якщо він відмінний, однорідний та стабільний, може бути використаний для задоволення потреб суспільства і не заборонений для поширення з підстав загрози життю і здоров'ю людей, нанесення шкоди тваринному і рослинному світу, збереженню довкілля. Критерії заборони поширення сортів в Україні розробляються Уповноваженим органом і затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони прав на сорти рослин.

{Стаття 14 із змінами, внесеними згідно із Законами № 311-V (311-16) від 02.11.2006, № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

Розділ III ПОРЯДОК НАБУТТЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА СОРТ РОСЛИН

{Назва розділу III в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 15. Загальні положення порядку набуття прав на сорт

1. Права на сорт набуваються в Україні шляхом подання до Уповноваженого органу заявки, експертизи заявки та державної реєстрації прав.

2. Набування прав на сорт в іноземних державах здійснюється незалежно від набування таких прав в Україні.

3. Від імені селекціонерів (авторів сортів), заявників та володільців патентів у відносинах, врегульованих цим Законом, можуть виступати їх представники, зокрема представники з питань інтелектуальної власності, зареєстровані відповідно до положення про них (545-94-п), затвердженого Кабінетом Міністрів України. В такому разі відносини з представниками вважаються відносинами відповідно з авторами, заявниками та володільцями патентів.

{Частина третя статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 16. Право селекціонера (автора сорту)

1. Право на подання заявки на сорт рослин належить автору сорту (селекціонеру), якщо інше не передбачено цим Законом.

2. Якщо сорт створили спільно кілька авторів, то вони мають право на подання заявки спільно, якщо інше не передбачено договором між ними.

Відмова одного чи кількох з них від здійснення права на подання заявки не припиняє такого права в решті співавторів сорту.

{Частина друга статті 16 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

3. У разі перегляду умов договору стосовно складу авторів сорту Уповноважений орган за спільним клопотанням осіб, зазначених у заявці як авторів, а також авторів, не зазначених у заявці, вносить зміни до відповідних документів у встановленому порядку за умови надходження клопотання до прийняття рішення про державну реєстрацію прав на сорт та сплати відповідного збору.

{Частина третя статті 16 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

4. Автору сорту (селекціонеру) належать права авторства, які є особистими немайновими правами і охороняються безстроково, згідно із положеннями статті 37 цього Закону.

{Частина четверта статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 17. Право роботодавця

1. Якщо сорт створено селекціонером у зв'язку з виконанням трудового договору чи договору про створення за замовленням з роботодавцем з використанням ноу-хау останнього, то в разі, якщо трудовим договором чи договором про створення за замовленням між роботодавцем і селекціонером не передбачено інше, право на подання заявки на сорт належить селекціонерові та роботодавцю спільно.

{Частина перша статті 17 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

2. За умов, викладених у частині першій цієї статті, автор сорту подає роботодавцю письмове повідомлення про одержаний ним сорт з достатньо повним описом.

3. Якщо трудовим договором або договором про створення за замовленням між роботодавцем і селекціонером передбачено право на подання заявки тільки роботодавцю, він повинен протягом 60 днів від дати отримання повідомлення автора сорту подати до Уповноваженого органу заявку на сорт чи передати право на подання заявки іншій особі або прийняти рішення про збереження відомостей про сорт як конфіденційної інформації або комерційної таємниці. У цей же строк роботодавець

повинен укласти з автором сорту письмовий договір щодо розміру та умови виплати йому справедливої винагороди (роялті) відповідно до економічної цінності сорту та іншої його вигоди. Уповноважений орган може встановлювати мінімальні ставки зазначеної винагороди.

{Частина третя статті 17 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

4. Якщо роботодавець (правонаступник роботодавця) не виконає зазначених у частині третій цієї статті вимог у встановлений строк чи не використовуватиме сорт, зберігаючи відомості про нього як конфіденційну інформацію більше чотирьох років від дати одержання повідомлення автора сорту, то право на подання заявки і одержання патенту переходить до автора сорту, а за роботодавцем залишається переважне право на придбання невиключної ліцензії на використання сорту.

5. Суперечки щодо умов одержання автором сорту від роботодавця винагороди та її розміру розв'язуються у судовому порядку.

Стаття 18. Право правонаступника

Право на подання заявки на сорт рослин має відповідно правонаступник автора або роботодавця.

{Стаття 18 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 19. Право першого заявника

Якщо сорт рослин створено двома чи більше авторами (групами авторів) незалежно один від одного, то права на сорт належать заявнику, заявка якого має більш ранню дату подання або, якщо заявлено пріоритет, більш ранню дату пріоритету, за умови, що вказана заявка не вважається відкликаною, не відкликана або за якою не прийнято рішення про відмову у видачі патенту.

{Стаття 19 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 19-1. Право будь-якої особи

1. Будь-яка особа може подати заявку про набуття права на поширення сорту, який віднесений до загальновідомих, без прав інтелектуальної власності на нього.

{Закон доповнено статтею 19-1 згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 20. Заявка на сорт

1. Заявка на сорт подається до Уповноваженого органу особою, яка має на це право, згідно із статтями 16, 17 і 18 цього Закону.

2. Заявка повинна стосуватися тільки одного сорту.

3. Заявка складається українською мовою і повинна містити: заяву про визнання прав на сорт з позначенням видів прав на сорт, які має намір отримати заявник; {Абзац другий частини третьої статті 20 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

ім'я (назву) та адресу місця проживання (місцезнаходження) заявника;

ім'я та адресу місця проживання автора (авторів);

зазначення ботанічного таксона (українською та латинською мовами);

запропоновану назву сорту;

технічну анкету сорту; {Абзац сьомий частини третьої статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

зазначення показників для визначення придатності сорту для поширення в Україні (якщо в заяві позначено намір набути майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин); {Абзац восьмий частини третьої статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

відомості про походження сорту, які містять методи та вихідні форми, що використовуються для його створення; {Абзац дев'ятий частини третьої статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

відомості про інші заявки щодо цього сорту;

відомості про здійснене комерційне використання;

доказ сплати збору за подання заявки;

інші визначені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони прав на сорти рослин, відомості, необхідні для набуття прав на сорт. {Абзац тринадцятий частини третьої статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

{Частину четверту статті 20 виключено на підставі Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

5. Автор (селекціонер) має право вимагати, щоб його не згадували як автора в будь-якій публікації про заявку чи патент.

Якщо трудовим договором або договором про створення за замовленням між автором і роботодавцем зумовлено відмову автора (авторів) від

особистих немайнових прав інтелектуальної власності на сорт, а в заяві не зазначено наміру набути немайнові права інтелектуальної власності на сорт рослин, ім'я та адреса місця проживання автора (авторів) у заявці можуть не зазначатись. {Частина п'яту статті 20 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

6. До заявки додаються, у встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони прав на сорти рослин, порядку, зразки посадкового матеріалу.

{Частина шоста статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

7. Інші вимоги до документів заявки визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони прав на сорти рослин.

{Частина сьома статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

8. За подання заявки сплачується збір. Документ про сплату збору надається до Уповноваженого органу разом із заявкою або протягом двох місяців від дати подання заявки.

{Частина восьма статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законами № 311-V (311-16) від 02.11.2006, № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

Стаття 21. Дата, на яку заявка вважається поданою

1. Датою подання заявки вважається дата одержання Уповноваженим органом всіх матеріалів заявки, передбачених частиною третьою статті 20 цього Закону, або частини матеріалів, що містять принаймні:

- а) відомості про заявника, викладені українською мовою;
- б) зазначення ботанічного таксона (латинське та українське позначення);
- в) запропоновану заявником назву або тимчасове позначення сорту;
- г) якщо заявляється пріоритет – назву держави-учасника, в якій подано попередню заявку на цей сорт, та дату подання цієї заявки;
- д) технічну анкету сорту. {Пункт «д» частини першої статті 21 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

2. Якщо Уповноважений орган вважає, що на момент одержання матеріали заявки не відповідають вимогам частини першої цієї статті, вона повідомляє про це заявника.

Для внесення змін до матеріалів надається двомісячний строк від дати одержання заявником повідомлення Уповноваженого органу. Якщо за цей час невідповідність буде усунуто, датою подання заявки вважатиметься

дата одержання Уповноваженим органом виправлених матеріалів. У противному разі заявка вважається неподаною, про що заявнику надсилається повідомлення. {Абзац другий частини другої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

3. Рішення про встановлення дати подання заявки Уповноважений орган надсилає заявникові після надходження документа про сплату збору за подання заявки. У разі несплати або несвоєчасної сплати збору рішення не надсилається, а заявка вважається відкликаною.

{Частина третя статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 22. Право на пріоритет заявки

1. Заявник має право заявити пріоритет за датою подання попередньої заявки на той же сорт до компетентного органу іншої держави-учасника за умови, що заявка подана до Уповноваженого органу не пізніше дванадцяти місяців від дати подання попередньої заявки до компетентного органу іншої держави-учасника і на дату подання заявки попередня заявка була чинною. Якщо останній день цього строку є вихідним днем, то строк продовжується до першого наступного робочого дня.

2. Заявник, який бажає заявити пріоритет, подає заяву про пріоритет, копію попередньої заявки разом із зазначенням дати подання цієї заявки та її номера, завірену органом, до якого вона була подана, та переклад її на українську мову. Ці документи повинні надійти до Уповноваженого органу до закінчення тримісячного строку від дати подання заявки.

{Частина друга статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

3. Строки, зазначені в частинах першій і другій цієї статті, пропущені через непередбачені і незалежні від заявника обставини, можуть бути продовжені на два місяці за умови сплати відповідного збору. У противному разі заявник втрачає право на пріоритет.

{Частина третя статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 23. Конфіденційність заявки

1. З дати надходження заявки до Уповноваженого органу та до дати публікації відомостей про заявку згідно з вимогами пункту «б» частини п'ятої статті 26 цього Закону матеріали заявки вважаються

конфіденційною інформацією та зберігаються Уповноваженим органом в таємниці. Доступ третіх осіб до матеріалів заявки в цей період забороняється, за винятком випадків, передбачених законодавством.

Результати експертизи сорту вважаються конфіденційною інформацією і зберігаються Уповноваженим органом в таємниці. Доступ третіх осіб до результатів експертизи в період її проведення забороняється, за винятком випадків, якщо такий доступ передбачений законодавством.

Особи, винні у порушенні вимог щодо конфіденційності матеріалів заявки, несуть відповідальність, передбачену законами України.

{Текст статті 23 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 24. Відкликання заявки

Заявник має право відкликати заявку в будь-який час до дати одержання ним рішення про реєстрацію сорту.

Стаття 25. Експертиза заявки

1. Експертиза заявки має статус державної науково-технічної експертизи. Вона проводиться з метою встановлення відповідності заявки і сорту вимогам цього Закону та підготовки обґрунтованих експертних висновків і рішень за заявою.

2. Експертиза заявки проводиться Уповноваженим органом відповідно до цього Закону та встановлених на його основі правил.

{Частина друга статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

3. Експертиза заявки складається з формальної експертизи (експертизи за формальними ознаками) та кваліфікаційної (технічної) експертизи.

{Частина третя статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

4. Заявник має право з власної ініціативи чи на пропозицію Уповноваженого органу особисто або через свого представника брати участь у встановленому порядку в розгляді питань, що виникли під час проведення експертизи.

{Частина четверта статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

5. Заявник має право з власної ініціативи вносити до заявки виправлення і уточнення ознак, наведених у технічній анкеті сорту. Ці виправлення і уточнення не враховуються, якщо вони надійшли до

Уповноваженого органу після дати одержання заявником рішення за заявкою. {Абзац частини п'ятої статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

За подання заявником клопотання про внесення виправлень і уточнень до заявки після внесення відомостей про неї до Реєстру заявок сплачується збір.

Стаття 26. Формальна експертиза

1. Формальна експертиза заявки проводиться з метою визначення відповідності формальних ознак заявки вимогам, що встановлені цим Законом і затвердженими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони прав на сорти рослин, на його основі правилами складання та подання заявки.

{Частина перша статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

2. Під час проведення формальної експертизи:

а) визначається дата подання заявки відповідно до положень статті 21 цього Закону;

б) перевіряється відповідність складу документів заявки вимогам, визначеним частиною третьою статті 20 цього Закону;

в) заявка порівнюється з наданою заявником копією попередньої заявки, якщо така подавалася до компетентного органу держави-учасника, і встановлюється дата пріоритету відповідно до положень статті 22 цього Закону;

г) встановлюється факт сплати збору за подання заявки;

д) за рішенням Уповноваженого органу перевіряється право заявника на подання заявки. {Частиною другою статті 26 доповнено пунктом «д» згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

3. У разі надходження матеріалів, на підставі яких може бути встановлена дата подання заявки:

а) заявнику надсилається повідомлення про прийняття заявки до розгляду з зазначенням її номера та дати подання;

б) до Реєстру заявок вносяться відомості, що містять:

номер та дату подання заявки;

дату пріоритету (якщо заявлено пріоритет);

ім'я (назву) заявника;

зазначення ботанічного таксона (українською та латинською мовами);

назву сорту.

{Пункт «б» частини третьої статті 26 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

4. У разі надходження матеріалів, на підставі яких дата подання заявки не може бути встановлена, заявка вважається неподаною, про що заявнику надсилається експертний висновок із зазначенням дати надходження цих матеріалів.

5. У разі відповідності формальних ознак заявки встановленим вимогам і одержання позитивних висновків за положеннями пунктів «а», «б» і «г» частини другої цієї статті:

а) заявнику надсилається експертний висновок про позитивні результати формальної експертизи і про початок проведення кваліфікаційної експертизи; {Пункт «а» частини п'ятої статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

б) в офіційному виданні публікуються відомості про заявку, що містять: номер та дату подання заявки; назву сорту; ім'я (назву) заявника або його представника; {Пункт «б» частини п'ятої статті 26 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

в) компетентний орган кожної держави-учасника інформується про запропоновану заявником назву сорту.

6. Перше повідомлення заявникові щодо формальної експертизи, яким може бути повідомлення згідно з пунктом «а» частини третьої цієї статті, або згідно з частиною четвертою цієї статті, або пунктом «а» частини п'ятої цієї статті, повинно бути надіслано Уповноваженим органом не пізніше шести місяців від дати одержання нею матеріалів заявки.

7. Після опублікування відомостей про заявку будь-яка особа має право ознайомитися з матеріалами заявки в установленому порядку.

8. У разі невідповідності формальних ознак заявки встановленим вимогам заявнику надсилається відповідний експертний висновок.

Заявник зобов'язаний усунути зазначену невідповідність протягом двох місяців від дати одержання ним експертного висновку. Цей строк може бути продовжений на шість місяців за умови сплати відповідного збору. В протилежному разі заявнику надсилається рішення про відмову в державній реєстрації прав на сорт.

Строк, пропущений з поважних причин, поновлюється за умови подання заявником клопотання протягом дванадцяти місяців від дати його закінчення та сплати відповідного збору.

Стаття 27. Кваліфікаційна експертиза

1. Кваліфікаційна експертиза передбачає проведення комплексу досліджень, необхідних для підготовки експертного висновку за заявкою та прийняття рішення щодо державної реєстрації сорту і прав на нього.

2. Кваліфікаційна експертиза починається на умовах, викладених у частині п'ятій статті 26 цього Закону, та за попередньої сплати зборів за кожний рік її проведення.

Збір має бути сплаченим протягом двох місяців після отримання заявником експертного висновку про позитивні результати формальної експертизи або звіту про результати попереднього року експертизи.

Заявник має право звернутися до Уповноваженого органу із заявою про перенесення строку початку кваліфікаційної експертизи. {Частина друга статті 27 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

3. Збір за проведення кваліфікаційної експертизи для сортів, що не проходять експертизу на придатність на поширення в Уповноваженому органі, є меншим від аналогічного збору для сортів, що проходять таку експертизу.

{Частина третя статті 27 із змінами, внесеними згідно із Законами № 311-V (311-16) від 02.11.2006, № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

4. Під час проведення кваліфікаційної експертизи:

{Пункт «а» частини четвертої статті 27 виключено на підставі Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

б) проводиться експертиза запропонованої назви сорту у порядку, визначеному статтею 28 цього Закону;

в) визначається новизна сорту відповідно до частин третьої і четвертої статті 11 цього Закону.

Якщо в заяві зазначено намагання набути майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин та майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин і встановлено, що новизна втрачена, заявникові надсилається експертний висновок про неможливість набуття майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин з цієї причини і продовження кваліфікаційної експертизи з метою набуття майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин;

{Пункт «в» частини четвертої статті 27 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

г) визначається відповідність сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності відповідно до частин п'ятої, шостої і сьомої статті 11 цього Закону, а Уповноважений орган визначає переліки родів і видів, сорти яких проходять цю експертизу;

{Пункт «г» частини четвертої статті 27 із змінами, внесеними згідно із Законами № 311-V (311-16) від 02.11.2006, № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

д) відповідно до положень статті 29 цього Закону проводиться експертиза на придатність для поширення. При цьому можуть бути враховані результати такої експертизи, проведеної компетентним органом будь-якої держави-учасника; {Пункт «д» частини четвертої статті 27 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

е) розглядаються у порядку, визначеному статтею 30 цього Закону, можливі заперечення третіх осіб проти набуття прав на сорт. {Пункт «е» частини четвертої статті 27 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

5. За результатами кваліфікаційної експертизи у порядку, визначеному статтею 31 цього Закону, формулюється обґрунтований експертний висновок за заявкою і приймається рішення про державну реєстрацію сорту і видачу патенту або рішення про відмову в реєстрації сорту і видачі патенту.

6. Під час проведення кваліфікаційної експертизи Уповноважений орган має право зажадати від заявника додаткові матеріали, інформацію, документи, зразки тощо, необхідні для проведення експертизи.

Заявник має право протягом місяця від дати одержання ним запиту зажадати копії матеріалів, що протиставлені заявці. Уповноважений орган зобов'язаний надати ці копії безоплатно протягом місяця від дати одержання ним запиту заявника.

Заявник зобов'язаний надати затребувані Уповноваженим органом матеріали, інформацію тощо протягом двох місяців від дати одержання ним запиту або копій матеріалів, що протиставлені заявці.

У противному разі заявка вважається відкликаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

Строк, пропущений з поважних причин, поновлюється за умови подання заявником клопотання протягом дванадцяти місяців від дати його закінчення та сплати відповідного збору.

{Частина шоста статті 27 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006; в редакції Закону № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

Стаття 28. Експертиза назви сорту

1. Експертиза запропонованої назви сорту проводиться з метою визначення відповідності цієї назви вимогам, встановленим статтею 13 цього Закону.

{Частина другу статті 28 виключено на підставі Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

3. У разі виявлення Уповноваженим органом невідповідності запропонованої назви сорту встановленим вимогам заявнику надсилається експертний висновок з вимогою запропонувати іншу назву сорту.

4. Будь-яка особа може подати до Уповноваженого органу вмотивоване заперечення щодо запропонованої назви сорту протягом трьох місяців від дати опублікування її в офіційному виданні. Компетентний орган будь-якої держави-учасника може подати свої зауваження з цього приводу.

Уповноважений орган надсилає заперечення та зауваження заявнику. {Абзац другий частини четвертої статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

5. Заявник зобов'язаний повідомити Уповноважений орган про своє ставлення до зазначених експертного висновку, заперечення чи зауваження протягом трьох місяців від дати його одержання. Він може спростувати їх та залишити запропоновану назву сорту без змін або запропонувати іншу назву сорту.

Зазначений строк продовжується на шість місяців за умови сплати відповідного збору. У противному разі заявка вважається відкликаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

Строк, пропущений з поважних причин, поновлюється за умови подання заявником клопотання протягом дванадцяти місяців від дати його закінчення та сплати відповідного збору.

6. Запропонована заявником інша назва сорту публікується в офіційному виданні. Про неї інформується компетентний орган кожної держави-учасника. Експертиза нової назви проводиться у тому ж порядку, що і запропонованої раніше назви сорту.

7. За результатами розгляду заперечення чи зауваження заявнику і (або) особі, яка подала заперечення, надсилається експертний висновок.

8. Якщо проведеною експертизою не виявлено невідповідності запропонованої назви сорту вимогам, встановленим статтею 13 цього Закону, заявнику надсилається експертний висновок про її ухвалення.

9. За клопотанням заявника ухвалено Уповноваженим органом назву сорту може бути змінено за умови надходження клопотання до прийняття рішення про виникнення прав на сорт та сплати відповідного збору.

{Частина дев'ята статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

10. Назва сорту затверджується рішенням про виникнення прав на сорт та реєструється одночасно із внесенням відомостей про сорт до відповідних видань. {Абзац перший частини десятої статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Про зареєстровану назву сорту інформується компетентний орган кожної держави-учасника.

11. Після затвердження назви сорту рішенням про виникнення прав на сорт її зміна Уповноваженим органом можлива, якщо встановлено, що вона більше не відповідає умовам, викладеним у статті 13 цього Закону, або володільць патенту чи будь-яка інша особа вимагає заборонити використання існуючої назви сорту.

Уповноважений орган надає володільцю патенту можливість запропонувати нову назву сорту та діє далі відповідно до цієї статті.

Про зміну назви сорту інформується компетентний орган кожної держави-учасника.

{Статтю 28 доповнено частиною одинадцятою згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 29. Експертиза на придатність на поширення сорту

{Назва статті 29 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

1. Уповноважений орган визначає перелік родів і видів, сорти яких проходять експертизу на придатність на поширення в Уповноваженому органі. По сортах родів і видів, які не увійшли до вищезазначеного переліку, рішення приймається на підставі інформації, що надана заявником.

{Частина перша статті 29 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

2. Експертиза на придатність на поширення сорту проводиться Уповноваженим органом за умови попередньої сплати відповідного збору.

{Частина друга статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законами № 311-V (311-16) від 02.11.2006, № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

3. Визначення придатності сорту для поширення в Україні виконується відповідно до положень статті 14 цього Закону.

4. Дослідні зразки сортів, які ввозяться в Україну для цілей експертизи на придатність на поширення, не обкладаються ввізним митом і не підлягають квотуванню, ліцензуванню і сертифікації та державній санітарно-гігієнічній експертизі, а карантинний огляд цих зразків здійснюється на безоплатній основі. Митне оформлення їх здійснюється без сертифікатів відповідності

на основі документального підтвердження Уповноваженого органу, що ці зразки ввозяться для проведення експертизи на придатність на поширення.

{Частина четверта статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

5. Уповноважений орган зобов'язаний щорічно повідомляти заявника про результати експертизи сорту, а також надавати йому коментарі до результатів експертизи.

{Частина п'ята статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законами № 311-V (311-16) від 02.11.2006, № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

6. Якщо Уповноважений орган вважає результати експертизи недостатніми для складання експертного висновку за заявкою, він може після консультацій з заявником провести додаткову експертизу.

{Частина шоста статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законами № 311-V (311-16) від 02.11.2006, № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

7. Якщо експертиза сорту проводилося за дорученням Уповноваженого органу іншою юридичною особою, її результати повинні передаватися виключно Уповноваженому органу і будь-яке інше використання результатів експертизи можливе лише з дозволу Уповноваженого органу.

{Частина сьома статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 30. Заперечення третіх осіб щодо реєстрації сорту

1. Будь-яка особа може подати Уповноваженому органу вмотивоване заперечення щодо виникнення прав на сорт на підставі невідповідності його вимогам, встановленим цим Законом, протягом трьох місяців від дати опублікування відомостей про заявку в офіційному виданні. {Абзац перший частини першої статті 30 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Уповноважений орган надсилає копію заперечення заявнику.

2. Заявник зобов'язаний повідомити Уповноважений орган про своє ставлення до заперечення протягом трьох місяців від дати його одержання. Він може спростувати заперечення та залишити заявку без змін, внести до неї зміни або відкликати її.

Зазначений строк продовжується на шість місяців за умови сплати відповідного збору. У противному разі заявка вважається відкликаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

Строк, пропущений з поважних причин, поновлюється за умови подання заявником клопотання протягом дванадцяти місяців з його спливу та сплати відповідного збору.

3. Відповідь заявника про залишення заявки без змін або внесення до неї змін доводиться до відома подавця заперечення. Останньому надається місячний строк для повідомлення Уповноваженого органу про те, залишає він заперечення чи знімає його.

4. У разі надходження повідомлення про залишення заперечення останнє розглядається Уповноваженим органом. Він має право затребувати від подавця заперечення або заявника необхідні для цього матеріали, інформацію, документи, зразки тощо.

{Частина четверта статті 30 із змінами, внесеними згідно із Законами № 311-V (311-16) від 02.11.2006, № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

5. Про результати розгляду заперечення повідомляється його подавець і заявник.

Стаття 31. Рішення за заявкою

1. У разі відповідності за результатами кваліфікаційної експертизи заявленого сорту вимогам цього Закону Уповноваженим органом приймається рішення про виникнення прав на сорт. Якщо заявлений сорт не відповідає вимогам цього Закону, приймається рішення про відмову у виникненні прав на сорт.

Про прийняте рішення повідомляється заявник.

2. Майнові права інтелектуальної власності на сорт набирають чинності з дати сплати державного мита за їх виникнення.

3. Майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту набирає чинності з дати сплати збору за його виникнення.

4. Державне мито за виникнення майнових прав інтелектуальної власності на сорт і збір за виникнення майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту сплачуються протягом трьох місяців від дати надходження до заявника повідомлення. У противному разі прийняте рішення скасовується, про що заявникові надсилається повідомлення.

У разі несплати державного мита рішення скасовується в частині виникнення майнових прав інтелектуальної власності на сорт.

У разі несплати збору рішення скасовується в частині виникнення майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту.

{Текст статті 31 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 32. Тимчасова правова охорона

1. Внесені до Реєстру заявок відомості про сорт дають заявнику право на тимчасову правову охорону від дати подання заявки.

{Частина перша статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

2. Тимчасова правова охорона полягає в тому, що заявник має право на одержання компенсації за завдані йому після публікації відомостей про заявку збитки від особи, яку заявник повідомив про те, що відомості про заявку внесено до Реєстру заявок. Зазначена компенсація може бути одержана заявником тільки після одержання ним патенту.

{Частина друга статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

{Частиною третьою статті 32 виключено на підставі Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

4. Чинність тимчасової правової охорони припиняється з наступного дня після дати державної реєстрації прав на сорт або з дати внесення до Реєстру заявок відомостей про відкликання заявки чи прийняття рішення про відмову в державній реєстрації прав на сорт.

{Частина четверта статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 33. Державна реєстрація прав на сорт

{Назва статті 33 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

1. Державна реєстрація майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин здійснюється на підставі рішення про державну реєстрацію прав на сорт. Після сплати державного мита та за наявності документа про його сплату відомості, встановлені цим Законом і Положенням про Реєстр патентів, вносяться до Реєстру патентів.

Державна реєстрація майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин здійснюється на підставі рішення про державну реєстрацію прав на сорт. Після сплати відповідного збору та за наявності документа про його сплату відомості, встановлені цим Законом і Положенням про Реєстр сортів, вносяться до Реєстру сортів.

{Частина перша статті 33 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

2. Реєстр сортів містить сукупність офіційних відомостей щодо державної реєстрації майнового права інтелектуальної власності на

поширення сорту рослин, які постійно зберігаються на електронному та паперовому носіях. Такими відомостями, зокрема, є: {Абзац перший частини другої статті 33 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

а) зазначення ботанічного таксона (латинською та українською мовами);

б) назва сорту;

в) ім'я автора (авторів);

г) номер та дата подання заявки;

{Пункт «д» частини другої статті 33 виключено на підставі Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

е) опис сорту;

є) зазначення характеристик придатності сорту для поширення в Україні;

ж) географічні і зонові рекомендації використання сорту.

3. Реєстр патентів містить сукупність офіційних відомостей щодо державної реєстрації майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, які постійно зберігаються на електронному та паперовому носіях. Такими відомостями, зокрема, є: {Абзац перший частини третьої статті 33 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

а) номер та дата реєстрації прав на сорт;

б) зазначення ботанічного таксона (латинською та українською мовами);

в) назва сорту;

г) номер та дата подання заявки;

д) дата пріоритету;

е) опис сорту;

є) дата публікації відомостей про реєстрацію прав на сорт;

ж) ім'я автора (авторів); ім'я (назва) особи, яка є володільцем патенту сорту і зберігає сорт; {Пункт «ж» частини третьої статті 33 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

з) відомості про надання ліцензій на використання сорту;

и) відомості про передачу прав на сорт.

4. Внесені до реєстрів відомості відкриті для загального ознайомлення.

5. Внесені до реєстрів відомості можуть бути змінені. Зміни за ініціативою особи, якій належать права, вносяться до реєстру за умови сплати відповідного збору.

{ Частину шосту статті 33 виключено на підставі Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 34. Публікування внесених до реєстрів відомостей

Внесені до Реєстру сортів та Реєстру патентів відомості та опис сорту публікуються в періодичному офіційному виданні Уповноваженого органу.

{Стаття 34 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 35. Видача документів про права на сорт

1. Уповноваженим органом в місячний строк від дати державної реєстрації прав на сорт авторів (авторам) видається свідоцтво про авторство на сорт рослин, а заявникові – патент на сорт рослин і свідоцтво про державну реєстрацію сорту рослин.

{Частина перша статті 35 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

{Частина другу статті 35 виключено на підставі Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

3. Якщо авторів сорту є більше, ніж один, то свідоцтво про авторство на сорт видається кожному автору.

4. Якщо права на сорт набувають кілька осіб, то патент на сорт рослин та свідоцтво про державну реєстрацію сорту рослин видаються особі, яка зазначена в заявці першою, якщо договором між заявниками не передбачено інше. Іншим заявникам за їх клопотанням та при сплаті відповідного збору можуть бути видані завірені копії.

{Частина четверта статті 35 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

5. Патент, свідоцтво про державну реєстрацію, свідоцтво про авторство на сорти родів і видів, не включених до переліків родів і видів, сорти яких проходять експертизу на відповідність сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності, а також експертизу на придатність на поширення в Уповноваженому органі, видаються під відповідальність заявників за відповідність сорту критеріям, визначеним цим Законом.

{Частина п'ята статті 35 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

Стаття 36. Оскарження рішення стосовно заявки

Заявник має право оскаржити будь-яке рішення Уповноваженого органу щодо заявки до суду.

Розділ IV
ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ, ПОВ'ЯЗАНІ З СОРТОМ РОСЛИН

Стаття 37. Особисте немайнове право авторства на сорт

1. Особа, яка створила сорт, визнається автором сорту. Вона набуває особисті немайнові права інтелектуальної власності на сорт рослин від дати державної реєстрації прав на сорт.

{Частина перша статті 37 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

2. Не визнаються авторами сорту фізичні особи, які не внесли особистого творчого внеску у створення сорту, а тільки надали автору (авторам) технічну, організаційну чи матеріальну допомогу при створенні сорту і/або оформленні заявки.

3. Особисті немайнові права інтелектуальної власності на сорт рослин не відчужуються, не передаються і діють безстроково.

{Частина третя статті 37 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

4. Автор сорту має право за своєю вимогою одержати свідоцтво про авторство на сорт рослин.

5. Автор сорту має право пропонувати назву створеного ним сорту і включати до назви своє ім'я.

6. Автори сорту, який є результатом їх спільної творчої праці, мають однакові права за цим Законом, якщо інше не передбачено письмовим договором між ними.

7. Особа, визнана автором сорту, має право:

а) перешкоджати іншим особам привласнювати та спотворювати його авторство;

б) вимагати не розголошувати його ім'я як автора сорту і не зазначати його у публікаціях;

в) вимагати зазначення свого імені під час використання сорту, якщо це практично можливо.

Цей перелік особистих немайнових прав автора не є вичерпним.

8. У разі перегляду складу авторів за спільним клопотанням осіб, зазначених у заявці як автори, а також осіб, не зазначених у заявці як

автори, вносяться зміни до відповідних документів у встановленому порядку за умови надходження клопотання до прийняття рішення про державну реєстрацію прав на сорт.

{Частина восьма статті 37 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 38. Право на поширення сорту в Україні

1. Право на поширення сорту в Україні виникає з дати прийняття рішення про державну реєстрацію майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту. По сортах родів і видів, які не віднесені до переліку родів і видів, сорти яких проходять експертизу на придатність на поширення, що затверджується Уповноваженим органом, рішення про державну реєстрацію прав на сорт є одночасно рішенням про державну реєстрацію сорту.

{Частина перша статті 38 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

{Частину другу статті 38 виключено на підставі Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

3. Сорти, не внесені до Реєстру сортів, забороняється поширювати в Україні.

Стаття 39. Майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин

{Назва статті 39 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

1. Майновими правами інтелектуальної власності на сорт рослин є право володільця патенту на використання сорту та виключне право на дозвіл чи заборону використання сорту іншими особами.

{Частина перша статті 39 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

2. Виключне право на дозвіл чи заборону використання сорту полягає в тому, що ніхто без дозволу володільця патенту не може здійснювати щодо посадкового матеріалу сорту такі дії: {Абзац перший частини другої статті 39 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

- а) виробництво або відтворення (з метою розмноження);
- б) доведення до кондиції з метою розмноження;
- в) пропонування до продажу;
- г) продаж або інший комерційний обіг;
- д) вивезення за межі митної території України;

- е) ввезення на митну територію України;
- є) зберігання для будь-якої із цілей, зазначених у пунктах «а» – «е» цієї частини.

Володільць патенту може зумовити дозвіл певними умовами та обмеженнями. {Частина другу статті 39 доповнено абзацом згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

З урахуванням положень статті 44 цього Закону дії, зазначені в пунктах «а» – «є» цієї статті відносно зібраного матеріалу сорту, отриманого в результаті використання без дозволу посадкового матеріалу сорту, потребують дозволу володільця патенту, якщо в останнього не було можливості скористатися своїм правом щодо посадкового матеріалу сорту. {Частина другу статті 39 доповнено абзацом згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

З урахуванням положень статті 44 цього Закону дії, зазначені в пунктах «а» – «є» цієї статті щодо продукту, виготовленого безпосередньо із зібраного матеріалу сорту, отриманого в результаті використання без дозволу зібраного матеріалу сорту, потребують дозволу володільця патенту, якщо в останнього не було можливості скористатися своїм правом щодо зібраного матеріалу сорту. {Частина другу статті 39 доповнено абзацом згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

3. Положення частини другої цієї статті застосовуються і щодо сорту:

а) який є похідним в основному від сорту володільця патенту (суттєво успадковує ознаки сорту володільця патенту), за умови, що сорт володільця патенту не є похідним в основному від іншого сорту;

б) який нечітко відрізняється від сорту володільця патенту;

в) виробництво якого потребує багаторазового використання сорту володільця патенту.

{Частина третя статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

4. Похідним в основному від іншого сорту (вихідного сорту) вважається сорт, який хоч явно і відрізняється від вихідного сорту, але:

а) зберігає прояв основних ознак, породжених генотипом чи певною комбінацією генотипів вихідного сорту;

б) відповідає генотипу чи комбінації генотипів вихідного сорту, за винятком відмінностей, зумовлених походженням; {Пункт «б» частини четвертої статті 39 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

в) похідні в основному сорти можуть бути отримані шляхом відбору природно індукованого мутанта чи сомаклонового варіанта або шляхом відбору рослин вихідного сорту, зворотним схрещуванням або методом генної інженерії. {Частина четверту статті 39 доповнено пунктом «в» згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

5. Майнові права володільця патенту можуть бути предметом застави і використовуватись у спільній діяльності, зокрема, бути внеском до статутного фонду чи майна юридичної особи, та бути предметом іншого комерційного обігу, що не заборонений законом.

{Частина п'ята статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

6. Свої майнові права володільць патенту реалізує на власний розсуд, але при цьому не повинні порушуватися майнові права володільців патентів на інші сорти.

{Частина шоста статті 39 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

7. Права інтелектуальної власності на сорт рослин, які належать кільком особам спільно, здійснюються за договором між ними. У разі відсутності такого договору права інтелектуальної власності на сорт рослин, які належать кільком особам, здійснюються ними спільно.

{Частина сьома статті 39 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 39-1. Майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин

1. Майновим правом інтелектуальної власності на поширення сорту рослин є право його володільця на поширення сорту і на дозвіл чи заборону поширення сорту іншими особами.

2. Право на дозвіл чи заборону поширення сорту полягає в тому, що без дозволу власника майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин не можуть здійснюватися щодо посадкового матеріалу сорту такі дії:

- а) пропонування до продажу;
- б) продаж або інший комерційний обіг;
- в) зберігання для будь-якої із цілей, зазначених у пунктах «а» і «б» цієї частини.

{Закон доповнено статтею 39-1 згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 40. Передача (відчуження) майнових прав на сорт і передача права на використання сорту

{Назва статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

1. Володілець патенту має право передати свої майнові права на сорт на підставі договору будь-якій особі, яка стає його правонаступником.

{Частина перша статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

2. Володілець патенту має право заповісти свої майнові права на сорт у спадщину.

{Частина друга статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

3. Володілець патенту може видати будь-якій особі дозвіл (ліцензію) на використання сорту на підставі ліцензійного договору. За ліцензійним договором володілець патенту (ліцензіар) передає право на використання сорту іншій особі (ліцензіату), яка бере на себе зобов'язання вносити ліцензіару обумовлені договором платежі і здійснювати інші дії, передбачені ліцензійним договором. {Абзац перший частини третьої статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

{Абзац другий частини третьої статті 40 виключено на підставі Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

{Абзац третій частини третьої статті 40 виключено на підставі Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

4. Упродовж строку чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин володілець патенту має право в установленому порядку подати до Уповноваженого органу для офіційної публікації заяву про готовність надати дозвіл будь-якій особі на використання сорту (відкриту ліцензію). У цьому разі збір за підтримання чинності виключного права володільця патенту зменшується на 50 відсотків починаючи з року, наступного за роком опублікування такої заяви. {Абзац перший частини четвертої статті 40 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Якщо жодна особа не заявила володільцю патенту про свої наміри щодо використання сорту і не виявила бажання укласти ліцензійний договір, він може подати письмове клопотання про відкликання своєї заяви. У такому разі збір за підтримання чинності виключного права володільця патенту вноситься у повному розмірі, починаючи з року, наступного за роком опублікування такого клопотання. {Абзац другий

частини четвертої статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

5. Ліцензійний договір та договір про передачу майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин вважаються дійсними, якщо вони укладені у письмовій формі і підписані сторонами.

{Частина п'ята статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

6. Видача ліцензії на використання сорту та передача майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин вважаються дійсними для третіх осіб з дати публікації відомостей про це в офіційному виданні, яка здійснюється на підставі занесення відповідних відомостей до Реєстру патентів. {Абзац перший частини шостої статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

За внесення зазначених відомостей до Реєстру патентів та змін до них за ініціативою сторін договору сплачуються збори.

7. Майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин, що належать юридичній особі, яка ліквідується, можуть бути передані (відчужені) іншій юридичній особі у встановленому законом порядку. {Частина сьома статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 41. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин

{Назва статті 41 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

1. Чинність майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин обмежується строком, установленим цим Законом, та підтримується за умови сплати збору за її підтримання.

{Частина перша статті 41 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

2. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин починається з наступного дня після дати державної реєстрації права та закінчується в останній день: {Абзац перший частини другої статті 41 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

а) тридцять п'ятого календарного року, що відліковується з 1 січня року, наступного за роком державної реєстрації цих прав, для сортів деревних та чагарникових культур і винограду; {Пункт «а» частини другої статті 41 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

б) тридцятого календарного року, що відліковується з 1 січня року, наступного за роком державної реєстрації цих прав, для всіх інших сортів. { Пункт «б» частини другої статті 41 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006 }

3. Після завершення строку чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, а також його дострокового припинення чи відмови від них, відповідно до положень статей 50 і 51 цього Закону, цей сорт стає суспільним надбанням і його може вільно використовувати будь-яка особа, з урахуванням положень частин другої і третьої статті 38 цього Закону.

{Частина третя статті 41 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006 }

Стаття 42. Збір за підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин та підтримання чинності майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин

{Назва статті 42 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006 }

1. Збір за підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин або чинності майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин сплачується за кожний рік починаючи з календарного року, наступного за роком державної реєстрації прав. Збір за наступний рік сплачується протягом чотирьох останніх місяців поточного календарного року. Збір за підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин або чинності майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин у першому календарному році, наступному за роком державної реєстрації, може бути сплачено також протягом перших чотирьох місяців цього року. {Частина перша статті 42 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006 }

2. Чинність прав припиняється з першого дня року, за який збір не сплачено.

{Частина друга статті 42 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006 }

3. Збір за підтримання чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин може бути сплачено протягом дванадцяти місяців після закінчення встановленого строку. У цьому випадку розмір збору збільшується на п'ятдесят відсотків. При сплаті збору чинність прав відновлюється з наступного дня після внесення відомостей про це

до Реєстру патентів. {Абзац перший частини третьої статті 42 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

При сплаті збору чинність права на поширення сорту відновлюється з наступного дня після внесення відомостей про це до Реєстру сортів з урахуванням положень статті 50-1. {Частина третю статті 42 доповнено абзацом згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

4. Якщо встановлений збір не сплачено протягом зазначених дванадцяти місяців, в офіційному виданні публікується інформація про припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин або майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин.

{Частина четверта статті 42 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 43. Примусова ліцензія на використання сорту

1. Примусова ліцензія на використання сорту дає право особі, яка її отримує, використовувати сорт без дозволу володільця патенту. Видавати примусові ліцензії на використання сортів можуть Кабінет Міністрів України і суд.

{Частина перша статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

2. Примусова ліцензія може бути тільки невиключною, з визначенням обсягу використання сорту, строку дії дозволу, розміру та порядку виплати винагороди володільцю патенту.

{Частина друга статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

3. Кабінет Міністрів України може видати на строк до чотирьох років примусову ліцензію визначеній ним особі з мотивів надзвичайної суспільної необхідності та за умови воєнного чи надзвичайного стану з виплатою відповідної компенсації володільцю патенту. При цьому Кабінет Міністрів України може вимагати від володільця патенту надати на прийнятних фінансових умовах у розпорядження ліцензіата матеріал для розмноження сорту в обсягах, достатніх для належного здійснення прав, наданих примусовою ліцензією. {Абзац перший частини третьої статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Видача Кабінетом Міністрів України примусової ліцензії може бути оскаржена до суду.

4. Якщо після трьох років від дати державної реєстрації чи від дати, коли використання сорту було припинено, сорт в Україні не використовується або використовується у незначних обсягах і будь-яка особа звертається до володільця патенту з пропозицією укладання ліцензійного договору, а володільць патенту без поважних причин відмовляє, ця особа може звернутися до суду з позовною заявою про видачу їй примусової ліцензії на використання сорту.

Якщо володільць патенту не доведе, що факт невикористання сорту чи відмова у видачі ним ліцензії зумовлені поважними причинами, а особа-позивач доведе, що вона у фінансовому і в усіх інших відношеннях у змозі компетентно та ефективно здійснювати права, надані ліцензією, примусову ліцензію може бути надано за рішенням суду на строк до чотирьох років.

{Частина четверта статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

5. Ліцензіат сплачує за видачу йому примусової ліцензії державне мито.

Стаття 44. Дії, які не визнаються порушенням майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин

{Назва статті 44 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Використання сорту без згоди (дозволу) володільця патенту не визнаються порушеннями майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин у випадках, на які поширюються: {Абзац перший статті 44 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

а) вичерпання виключного права володільця патенту; {Пункт «а» статті 44 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

б) право попереднього користування і право при відновленні прав на сорт;

в) обмеження дії виключного права володільця патенту. {Пункт «в» статті 44 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 45. Вичерпання майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин

1. Майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин не поширюються на дії щодо будь-якого матеріалу його сорту або сорту, на який поширюються положення частини третьої статті 39 цього Закону, і

одержаного безпосередньо з них продукту в разі їх збуту на території України володільцем патенту чи за його згодою, якщо такі дії:

- а) не спрямовані на наступне розмноження зазначеного сорту;
- б) не пов'язані з експортом посадкового матеріалу сорту до країни, в якій не охороняються майнові права інтелектуальної власності на сорти роду чи виду рослин, до якого належить зазначений сорт, крім експорту зібраного матеріалу, призначеного виключно для споживання.

{Стаття 45 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

{Статтю 46 виключено на підставі Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 47. Обмеження майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин

{Назва статті 47 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

1. Майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин не поширюються на дії будь-якої особи з посадковим матеріалом сорту, що охороняється, передбачені положеннями частини другої статті 39 цього Закону, якщо вони здійснені: {Абзац перший частини першої статті 47 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

- а) як приватні та з некомерційними цілями;
- б) в експериментальних цілях;
- в) з метою створення інших сортів на основі сорту, що охороняється, крім випадків, передбачених положеннями частин третьої та четвертої статті 39 цього Закону. {Пункт «в» частини першої статті 47 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

2. Будь-яка особа має право розмножувати у своєму господарстві, і це не вважається порушенням майнових прав володільця патенту, для власних потреб зібраний матеріал, одержаний нею у своєму господарстві вирощуванням сорту, що охороняється, чи сорту, на який поширюються положення частини третьої статті 39 цього Закону, за умови належності сорту до одного з таких ботанічних родів і видів: {Абзац перший частини другої статті 47 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Боби (*Vicia faba*);

Віка посівна (*Vicia sativa* L.);

Горох (*Pisum sativum* L.);

Жито (*Secale cereale* L.);

Картопля (*Solanum tuberosum*);

Конюшина олександрійська (*Trifolium alexandrinum* L.);

Конюшина персидська (*Trifolium resupinatum* L.);
Люпин жовтий (*Lupinus luteus* L.);
Люцерна (*Medicago sativa*);
Льон олійний, включаючи льон-довгунець (*Linum usitatissimum* L.);
Нут (*Cicer arietinum*);
Овес (*Avena sativa* L.);
Очеретянка канарська (*Phalaris canariensis* L.);
Пшениця м'яка (*Triticum aestivum* L. Emend. Fiori et Paol.);
Пшениця тверда (*Triticum durum* Desf.);
Райграс (*Lolium multiflorum* Lam.);
Ріпак (*Brassica napus* L.);
Редька (*Brassica rapa* L.);
Рис (*Oriza sativa* L.);
Спельта (*Triticum spelta* L.);
Тритикале (*X Triticosecale* Wittm.);
Ячмінь (*Hordeum vulgare* L.).

3. Умови дотримання законних інтересів володільця патенту щодо зазначених у частині другій цієї статті ботанічних родів і видів визначаються Кабінетом Міністрів України за такими принципами: {Абзац перший частини третьої статті 47 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

а) розміри земельної ділянки не обмежуються;

б) зібраний матеріал може доводитись до посівних кондицій з метою розмноження власником господарства або через надання послуг;

в) власник малого господарства не сплачує винагороду володільцю патенту (під власником малого господарства тут слід розуміти власника господарства, що вирощує зібраний матеріал на площі, яка не перевищує площу, необхідну для виробництва 92 тонн зернових); {Пункт «в» частини третьої статті 47 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

г) інші власники господарств, що використовують сорт, зобов'язані сплачувати володільцю патенту за взаємним договором винагороду, яка повинна бути нижчою від тієї, що сплачується згідно з ліцензійною угодою за розмноження того ж сорту в тому ж регіоні. {Пункт «г» частини третьої статті 47 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

4. Контроль за виконанням цієї статті та виданих відповідно до неї правил здійснює лише володільць патенту, а власники зазначених у цій частині статті господарств та особи, що надають їм послуги, зобов'язані надавати володільцю патенту на його запит відповідну інформацію щодо

використання сорту. Така інформація може надаватися також офіційними особами, якщо вона отримана під час виконання ними своїх обов'язків.

{Частина четверта статті 47 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 48. Обов'язки володільця патенту

{Назва статті 48 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

1. Володільць патенту повинен добросовісно користуватися своїм майновим правом на сорт.

2. Володільць патенту забезпечує збереження сорту або його вихідних компонентів протягом усього терміну чинності патенту.

3. На запит Уповноваженого органу володільць патенту зобов'язаний надати в установлений термін Уповноваженому органу інформацію, документи, матеріал, зразки сорту, що охороняється, чи його вихідні компоненти з метою: {Абзац перший частини третьої статті 48 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

а) перевірки збереженості сорту;

б) визначення та оновлення офіційного зразка сорту;

в) проведення порівняльної експертизи між сортами.

4. Уповноважений орган може зобов'язати володільця патенту зберігати офіційний зразок.

{Стаття 48 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 49. Обов'язки щодо використання назви сорту

1. Будь-яка особа, яка використовує посадковий матеріал сорту, повинна застосовувати назву цього сорту навіть після закінчення строку дії правової охорони на нього.

2. При використанні сорту дозволяється поєднувати його назву зі знаками для товарів і послуг та зазначенням походження товарів. У цьому разі назва сорту повинна бути легко пізнаною.

{Стаття 49 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Розділ V
ПРИПИНЕННЯ ЧИННОСТІ МАЙНОВИХ ПРАВ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА СОРТ РОСЛИН
ТА ВИЗНАННЯ ЇХ НЕЧИННИМИ

{Назва розділу V в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 50. Дострокове припинення чинності майнових прав на сорт
{Назва статті 50 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

1. Чинність майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин і патенту, що засвідчує це право, припиняється достроково у разі відмови володільця патенту від нього у порядку, визначеному ст. 51 цього Закону.

{Частина перша статті 50 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

2. Чинність майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин припиняється достроково у разі несплати збору за підтримання його чинності, відповідно до положень статті 42 цього Закону.

{Частина друга статті 50 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

3. Чинність майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин може бути припинена достроково Уповноваженим органом: {Абзац перший частини третьої статті 50 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

а) за заявою будь-якої особи про втрату однорідності чи стабільності сорту внаслідок незабезпечення його збереженості власником сорту і підтвердження в установленому порядку факту цієї втрати;

б) у разі ненадання володільцем патенту вчасно на вимогу Уповноваженого органу інформації, документів, матеріалів, зразків сорту, необхідних для перевірки однорідності чи стабільності сорту;

{Пункт «б» частини третьої статті 50 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

в) у разі ненадання вчасно на вимогу Уповноваженого органу пропозиції щодо нової назви сорту.

{Пункт «в» частини третьої статті 50 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

4. Чинність майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин припиняється з підстав, зазначених у частині третій цієї статті, наступного дня після внесення відомостей про це до Реєстру патентів.

{Частина четверта статті 50 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

5. У разі усунення підстав, зазначених у частині третій цієї статті, з яких припинена чинність майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, вона відновлюється наступного дня після внесення відомостей про це до Реєстру патентів.

{Частина п'ята статті 50 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

6. Дострокове припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин відповідно до положень частини третьої цієї статті може бути оскаржене до суду.

{Частина шоста статті 50 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 50-1. Припинення чинності майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин

1. Чинність майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин і свідоцтва про державну реєстрацію сорту, що його засвідчує, припиняється в разі відмови власника майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин від підтримування сорту в Реєстрі сортів.

2. Чинність майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин припиняється в разі несплати збору за підтримування чинності права в Реєстрі сортів відповідно до положень статті 42 цього Закону.

3. Чинність майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин може бути припинена Уповноваженим органом:

а) у разі відсутності первинного насінництва сорту;

{Пункт «а» частини третьої статті 50-1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

б) у разі втрати сортом однорідності чи стабільності внаслідок незабезпечення його збереженості володільцем патенту чи підтримувачем сорту і підтвердження в результаті перевірки збереженості сорту факту цієї втрати;

в) у разі порушення власником майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин умов підтримування господарського обігу сорту відповідно до положень статті 38 цього Закону.

4. Чинність майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин припиняється з підстав, зазначених у частині третій цієї статті, після внесення відомостей про це до Реєстру сортів.

5. Після припинення чинності майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин дозволяється поширення сорту до 30 червня третього року, що відліковується від дати припинення.

6. У разі усунення підстав, зазначених у частині третій цієї статті, з яких припинено майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин, воно відновлюється за умови підтвердження сортом придатності для поширення в Україні, відповідно до вимог статті 14 цього Закону, з проведенням однорічного циклу кваліфікаційної експертизи за клопотанням власника майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин або будь-якої особи, що має можливості для підтримування господарського обороту сорту (підтримувача сорту).

Чинність майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин і свідоцтва про державну реєстрацію сорту, що його засвідчує, відновлюється після внесення відомостей про це до Реєстру сортів.

{Закон доповнено статтею 50-1 згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 51. Відмова від майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин

{Назва статті 51 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

1. Володілець патенту має право відмовитися від майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин і патенту, що засвідчує ці права, шляхом подання письмового повідомлення до Уповноваженого органу.

{Частина перша статті 51 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

2. Відмова від майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин і патенту з боку одного із володільців патенту не призводить до припинення дії прав і патенту – вони залишаються власністю інших співвласників сорту.

{Частина друга статті 51 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

3. Відмова від прав і патенту набирає чинності від дати отримання Уповноваженим органом письмового повідомлення, на підставі чого

вносяться зміни до Реєстру патентів і здійснюється публікація в офіційному виданні Уповноваженого органу.

{Частина третя статті 51 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

4. Володілець патенту, який має намір відмовитися від майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин і патенту і водночас не є автором сорту (селекціонером), зобов'язаний повідомити автора про цей намір. У цьому випадку автор сорту має переважне право на одержання майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин і патенту впродовж трьох місяців від дати отримання ним повідомлення.

{Частина четверта статті 51 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

5. Якщо є чинним будь-який ліцензійний договір із володільцем патенту, відмова від майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин і патенту можлива тільки за умови згоди ліцензіата, якщо інше не передбачено договором.

{Частина п'ята статті 51 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Стаття 52. Визнання права на сорт недійсним

1. Майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин можуть бути визнані недійсними повністю або частково в судовому порядку в разі, якщо: {Абзац перший частини першої статті 52 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

а) сорт не був відмінним на дату, на яку заявка вважається поданою; {Пункт «а» частини першої статті 52 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

б) сорт не був новим на дату, на яку заявка вважається поданою;

в) за умови набуття майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин головним чином на підставі інформації та документів, наданих заявником, сорт не був однорідним чи стабільним на дату, на яку заявка вважається поданою; {Пункт «в» частини першої статті 52 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

г) майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин надано особі, яка не має на це права, за умови, що воно не передається особі, яка має на це право. {Пункт «г» частини першої статті 52 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

2. Разом з визнанням майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин недійсними визнаються недійсними в тому ж обсязі державна реєстрація цього права та патент, що його засвідчує.

Якщо майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин визнані недійсними, вони вважаються такими, що з самого початку не мали наслідків, визначених цим Законом. {Частина другу статті 52 доповнено абзацом згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

{Частина друга статті 52 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

Розділ VI ЗАХИСТ ПРАВ НА СОРТ

Стаття 53. Порушення прав на сорт

1. Привласнення авторства є порушенням особистих немайнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин.

{Частина перша статті 53 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

2. Вчинення без дозволу особи, яка має майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин, будь-яких дій по відношенню до цього сорту, що потребують дозволу згідно з положеннями статті 39 цього Закону, вважаються порушенням майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин.

{Частина друга статті 53 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

3. Порушення прав на сорт тягнуть за собою відповідальність згідно із законами України.

{Частина третя статті 53 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

4. Особа, права якої на сорт порушені, може вимагати:

- а) припинення дій, що порушують або створюють загрозу порушення його права відносно становища, що існувало до порушення права;
- б) стягнення завданих збитків, включаючи не одержані доходи;
- в) відшкодування моральної шкоди;
- г) вжиття інших передбачених законодавством заходів, пов'язаних із захистом прав на сорти.

Вимагати поновлення порушених прав володільця патенту може також особа, яка має право на використання сорту за ліцензійним договором, якщо інше не передбачено цим договором. {Абзац другий пункту «г» частини четвертої статті 53 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

5. Особа, яка порушила права на сорт, зобов'язана на вимогу особи, якій належать ці права, припинити порушення права і відшкодувати завдані збитки.

Стаття 54. Спори, що розв'язуються у судовому порядку

1. Особа, права якої на сорт порушені, може звернутися до суду за захистом цих прав.

{Частина перша статті 54 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

2. Спори з будь-яких питань щодо відносин, врегульованих цим Законом, можуть розв'язуватися судами.

3. Суди відповідно до їх компетенції розглядають спори про:

а) виникнення прав на сорт і їх державну реєстрацію; {Пункт «а» частини третьої статті 54 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

б) сорти, створені у зв'язку з виконанням службових обов'язків або за дорученням роботодавця;

в) авторство на сорт;

г) винагороду авторам;

д) укладання та виконання ліцензійних договорів;

е) визначення володільця патенту; {Пункт «е» частини третьої статті 54 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

є) визнання прав на сорт недійсними;

ж) дострокове припинення прав;

з) порушення особистих немайнових і майнових прав на сорт;

и) визнання сорту придатним для використання в Україні тощо.

Стаття 55. Відповідальність за порушення прав на сорти

1. Суд має право ухвалити рішення про:

а) відшкодування моральної (немайнової) шкоди, заподіяної порушенням прав на сорт, з визначенням розміру відшкодування;

б) відшкодування збитків, завданих порушенням майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин; {Пункт «б» частини першої статті 55 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

в) стягнення із порушника отриманого внаслідок порушення прав на сорт доходу, включаючи втрачену володільцем патенту вигоду; { Пункт «в» частини першої статті 55 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

г) стягнення компенсації, що визначається судом у розмірі від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат, з урахуванням того, чи було вчинене порушення без умислу чи навмисно, замість відшкодування збитків або стягнення доходу;

д) припинення дії, яка створює загрозу порушення прав на сорт. {Пункт «д» частини першої статті 55 із змінами, внесеними згідно із Законом № 311-V (311-16) від 02.11.2006}

2. Суд може постановити рішення про накладення на порушника штрафу у розмірі 10 відсотків суми, присудженої судом на користь позивача. Сума штрафів передається у встановленому порядку до Державного бюджету України.

3. Суд може постановити рішення про:

а) вилучення з комерційного обігу чи конфіскацію незаконно одержаного відповідачем будь-якого матеріалу сорту та продукту, отриманого безпосередньо з нього (матеріал та продукт сорту, добросовісно набуті іншими особами, конфіскації не підлягають);

б) вилучення чи конфіскацію матеріалів і/або обладнання, які були значною мірою використані для незаконного виробництва матеріалу сорту.

Розділ VII ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 56. Державне мито та збори

1. Розмір та порядок сплати державного мита, передбаченого цим Законом, устанавлюються законодавством. Кошти, одержані від сплати державного мита, зараховуються до Державного бюджету України і спрямовуються на заходи з реалізації державної політики у сфері охорони прав на сорти рослин, зокрема на сплату членського внеску України до бюджету Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин.

2. Розмір передбачених цим Законом зборів та порядок їх сплати (1183-2002-п) визначаються Кабінетом Міністрів України.

3. Збори сплачуються до державного бюджету.

{Частина третя статті 56 в редакції Закону № 311-V (311-16) від 02.11.2006; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

{Частина четверту статті 56 виключено на підставі Закону № 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012}

Стаття 57. Державне стимулювання створення та використання нових сортів

1. Держава стимулює створення нових сортів рослин, встановлює авторам сортів (селекціонерам) пільгові умови оподаткування та кредитування, надає їм інші пільги відповідно до чинного законодавства.

2. Авторам високоєфективних широко поширених в Україні сортів може присвоюватися почесне звання «Заслужений селекціонер України».

Розділ VIII ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 58. Правовий статус патентів, виданих до введення у дію цього Закону

Чинні патенти України на сорти рослин, видані відповідно до законодавства, що діяло до введення в дію цього Закону, привіваються за правовим статусом до патентів, виданих згідно з цим Законом.

Стаття 59. Чинність виданих до набрання чинності цим Законом авторських свідоцтв

Авторські свідоцтва СРСР на сорти рослин, а також видані до набрання чинності цим Законом на підставі Постанови № 935 Кабінету Міністрів України від 22 листопада 1993 року (935-93-п) авторські свідоцтва України на сорти рослин є чинними. Зазначені авторські свідоцтва можуть бути безоплатно обмінені на свідоцтва про авторство на сорт, визначені цим Законом.

Стаття 60. Особливості незавершеної до набрання чинності цим Законом експертизи заявки про видачу патенту на сорт рослин

Експертиза заявки про видачу патенту на сорт рослин, що не завершена до набрання чинності цим Законом, проводиться у подальшому в порядку, встановленому цим Законом. У цьому разі визначається відповідність сорту умовам патентоспроможності, встановленим законом, що був чинним на дату подання заявки.

Розділ ІХ ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з 1 липня 2002 року.

2. Протягом п'яти років з дня набрання чинності цим Законом роди і види сортів рослин, на які поширюється право власника сорту, можуть бути обмежені Кабінетом Міністрів України відповідно до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин (995_071), учасницею якої є Україна.

3. Кабінету Міністрів України у тримісячний термін з дня набрання чинності цим Законом:

підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування органами виконавчої влади прийнятих ними нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону.

4. До приведення законодавства України у відповідність із цим Законом закони та інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

5. Внести до підпункту «у» пункту 6 статті 3 Декрету Кабінету Міністрів України від 21 січня 1993 року № 7-93 «Про державне мито» (7-93) (Відомості Верховної Ради, 1993 р., № 13, ст. 113; 2002 р., № 6, ст. 43)

в абзаці першому слова «і за дії, пов'язані з підтриманням чинності патентів на сорти рослин» виключити;

абзаці чотирнадцятий – тридцять третій замінити двома абзацами такого змісту:

«за реєстрацію права на сорт – 1,0 неоподаткованого мінімуму доходів громадян;

за видачу примусової ліцензії – 3,0 неоподаткованого

на право використання сорту мінімуму доходів громадян».

Президент України

Л. КРАВЧУК

м. Київ, 21 квітня 1993 року
№ 3116-ХП

Відомості Верховної Ради України, 1993, № 21, ст. 218.

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про охорону прав на винаходи і корисні моделі

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 7, ст. 32)

{Вводиться в дію Постановою ВР
№ 3769-ХІІ (3769-12) від 23.12.93, ВВР, 1994, № 7, ст. 33}

{Роз'яснення: цей Закон застосовується до правовідносин,
що виникли після введення його в дію
згідно з Постановою ВР № 3769-ХІІ (3769-12) від 23.12.93}

{В редакції Закону
№ 1771-ІІІ (1771-14) від 01.06.2000, ВВР, 2000, № 37, ст. 307}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 2188-ІІІ (2188-14) від 21.12.2000, ВВР, 2001, № 8, ст. 37
№ 2921-ІІІ (2921-14) від 10.01.2002, ВВР, 2002, № 16, ст. 114
№ 34-ІV (34-15) від 04.07.2002, ВВР, 2002, № 35, ст. 256
№ 762-ІV (762-15) від 15.05.2003, ВВР, 2003, № 30, ст. 247
№ 850-ІV (850-15) від 22.05.2003, ВВР, 2003, № 35, ст. 271
№ 1256-VI (1256-17) від 14.04.2009, ВВР, 2009, № 36-37, ст. 513
№ 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 2-3, ст. 41}

Розділ I
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

Установа – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності; (Абзац другий статті 1 в редакції Закону № 2188-ІІІ (2188-14) від 21.12.2000; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012)

Апеляційна палата – колегіальний орган Установи для розгляду заперечень проти рішень Установи щодо набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності та інших питань, віднесених до її компетенції цим Законом; (Абзац третій статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-ІV (850-15) від 22.05.2003)

винахід (корисна модель) – результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології; (Абзац четвертий статті 1 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

(Абзац п'ятий статті 1 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

секретний винахід (секретна корисна модель) – винахід (корисна модель), що містить інформацію, віднесену до державної таємниці;

службовий винахід (корисна модель) – винахід (корисна модель), створений працівником:

у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи дорученням роботодавця за умови, що трудовим договором (контрактом) не передбачене інше;

з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва і обладнання роботодавця;

службові обов'язки – зафіксовані в трудових договорах (контрактах), посадових інструкціях функціональні обов'язки працівника, що передбачають виконання робіт, які можуть привести до створення винаходу (корисної моделі);

доручення роботодавця – видане працівникові у письмовій формі завдання, яке має безпосереднє відношення до специфіки діяльності підприємства або діяльності роботодавця і може привести до створення винаходу (корисної моделі);

роботодавець – особа, яка найняла працівника за трудовим договором (контрактом);

винахідник – людина, інтелектуальною, творчою діяльністю якої створено винахід (корисну модель); (Абзац тринадцятий статті 1 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

патент (патент на винахід, деклараційний патент на винахід, деклараційний патент на корисну модель, патент (деклараційний патент) на секретний винахід, деклараційний патент на секретну корисну модель) – охоронний документ, що засвідчує пріоритет, авторство і право власності на винахід (корисну модель);

патент на винахід – різновид патенту, що видається за результатами кваліфікаційної експертизи заявки на винахід;

деклараційний патент на винахід – різновид патенту, що видається за результатами формальної експертизи заявки на винахід; (Абзац шістнадцятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

деклараційний патент на корисну модель – різновид патенту, що видається за результатами формальної експертизи заявки на корисну модель;

патент (деклараційний патент) на секретний винахід – різновид патенту, що видається на винахід, віднесений до державної таємниці;

деклараційний патент на секретну корисну модель – різновид патенту, що видається на корисну модель, віднесена до державної таємниці;

кваліфікаційна експертиза (експертиза по суті) – експертиза, що встановлює відповідність винаходу умовам патентоздатності (новизні, винахідницькому рівню, промисловій придатності);

(Абзац двадцять перший статті 1 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

(Абзац двадцять другий статті 1 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

формальна експертиза (експертиза за формальними ознаками) – експертиза, у ході якої встановлюється належність зазначеного у заявці об'єкта до переліку об'єктів, які можуть бути визнані винаходами (корисними моделями), і відповідність заявки та її оформлення встановленим вимогам;

ліцензія – дозвіл власника патенту (ліцензіара), що видається іншій особі (ліцензіату), на використання винаходу (корисної моделі) на певних умовах;

особа – фізична або юридична особа;

заявка – сукупність документів, необхідних для видачі Установою патенту; (Абзац двадцять шостий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

заявник – особа, яка подала заявку чи набула прав заявника в іншому встановленому законом порядку; (Абзац двадцять сьомий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

пріоритет заявки (пріоритет) – першість у поданні заявки;

дата пріоритету – дата подання заявки до Установи чи до відповідного органу держави – учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності, за якою заявлено пріоритет; (Абзац двадцять дев'ятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

міжнародна заявка – заявка, подана згідно з Договором про патентну кооперацію;

Реєстр – Державний реєстр патентів і деклараційних патентів України на винаходи, Державний реєстр деклараційних патентів України на корисні моделі, Державний реєстр патентів і деклараційних патентів України на секретні винаходи, Державний реєстр деклараційних патентів України на секретні корисні моделі;

заклад експертизи – уповноважений Установою державний заклад (підприємство, організація) для розгляду і проведення експертизи заявок; (Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

державна система правової охорони інтелектуальної власності – Установа і сукупність експертних, наукових, освітніх, інформаційних та

інших відповідної спеціалізації державних закладів, що входять до сфери управління Установи. (Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Стаття 2. Законодавство України про охорону прав на винаходи (корисні моделі)

Законодавство України про охорону прав на винаходи (корисні моделі) базується на Конституції України (254к/96-ВР) і складається із цього Закону, Цивільного кодексу України (435-15), Закону України «Про державну таємницю» (3855-12) та інших нормативно-правових актів.

{Стаття 2 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Стаття 3. Повноваження Установи у сфері охорони прав на винаходи (корисні моделі)

1. Установа забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони прав на винаходи і корисні моделі, для чого:

організовує приймання заявок, проведення їх експертизи, приймає рішення щодо них;

видає патенти на винаходи і корисні моделі, забезпечує їх державну реєстрацію;

забезпечує опублікування офіційних відомостей про винаходи і корисні моделі;

здійснює міжнародне співробітництво у сфері правової охорони інтелектуальної власності і представляє інтереси України з питань охорони прав на винаходи і корисні моделі в міжнародних організаціях відповідно до чинного законодавства;

{Абзац шостий частини першої статті 3 виключено на підставі Закону № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

організовує інформаційну та видавничу діяльність у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

організовує науково-дослідні роботи з удосконалення законодавства та організації діяльності у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

організовує роботу щодо перепідготовки кадрів державної системи правової охорони інтелектуальної власності;

доручає закладам, що входять до державної системи правової охорони інтелектуальної власності, відповідно до їх спеціалізації, виконувати окремі завдання, що визначені цим Законом, Положенням про Установу, іншими нормативно-правовими актами у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

здійснює інші повноваження відповідно до законів. {Абзац одинадцятий частини першої статті 3 в редакції Закону № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

(Частина перша статті 3 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

(Частина другу статті 3 виключено на підставі Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

2. Фінансування діяльності Установи провадиться за рахунок коштів Державного бюджету України.

Стаття 4. Міжнародні договори

Якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України про винаходи (корисні моделі), то застосовуються правила міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Стаття 5. Права іноземних осіб та осіб без громадянства

1. Іноземні особи та особи без громадянства мають рівні з особами України права, передбачені цим Законом, відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

2. Іноземні особи та особи без громадянства, які проживають чи мають постійне місцезнаходження поза межами України, у відносинах з Установою реалізують свої права через представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), зареєстрованих відповідно до закону.

Розділ II ПРАВОВА ОХОРОНА ВИНАХОДІВ (КОРИСНИХ МОДЕЛЕЙ)

Стаття 6. Умови надання правової охорони

1. Правова охорона надається винаходу (корисній моделі), що не суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі та відповідає умовам патентоздатності. (Частина перша статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

2. Об'єктом винаходу (корисної моделі), правова охорона якому (якій) надається згідно з цим Законом, може бути:

продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини тощо);

процес (спосіб), а також нове застосування відомого продукту чи процесу.

(Частина друга статті 6 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

3. Правова охорона згідно з цим Законом не поширюється на такі об'єкти технології:

сорти рослин і породи тварин;

біологічні в своїй основі процеси відтворення рослин та тварин, що не відносяться до небіологічних та мікробіологічних процесів;

топографії інтегральних мікросхем;

результати художнього конструювання.

(Частина третя статті 6 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

4. Пріоритет, авторство і право власності на винахід засвідчуються патентом (деклараційним патентом).

Пріоритет, авторство і право власності на корисну модель засвідчуються деклараційним патентом.

Строк дії патенту України на винахід становить 20 років від дати подання заявки до Установи.

Строк дії деклараційного патенту на винахід становить 6 років від дати подання заявки до Установи.

Строк дії патенту на винахід, об'єктом якого є лікарський засіб, засіб захисту тварин, засіб захисту рослин тощо, використання якого потребує дозволу відповідного компетентного органу, може бути продовжено за клопотанням власника цього патенту на строк, що дорівнює періоду між датою подання заявки та датою одержання такого дозволу, але не більше ніж на 5 років. За подання клопотання сплачується збір. (Абзац п'ятий частини четвертої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Порядок подання клопотання та продовження строку дії патенту у цьому випадку визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності. {Абзац шостий частини четвертої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Строк дії деклараційного патенту на корисну модель становить 10 років від дати подання заявки до Установи.

Строк дії патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід і деклараційного патенту на секретну корисну модель дорівнює строку засекречування винаходу (корисної моделі), але не може бути довшим від визначеного за цим Законом строку дії охорони винаходу (корисної моделі).

Дія патенту припиняється достроково за умов, викладених у статті 32 цього Закону.

5. Обсяг правової охорони, що надається, визначається формулою винаходу (корисної моделі). Тлумачення формули повинно здійснюватися в межах опису винаходу (корисної моделі) та відповідних креслень.

6. Дія патенту (деклараційного патенту), виданого на спосіб одержання продукту, поширюється і на продукт, безпосередньо одержаний цим способом.

Стаття 7. Умови патентоздатності винаходу, корисної моделі

1. Винахід відповідає умовам патентоздатності, якщо він є новим, має винахідницький рівень і є промислово придатним.

2. Корисна модель відповідає умовам патентоздатності, якщо вона є новою і промислово придатною.

3. Винахід (корисна модель) визнається новим, якщо він не є частиною рівня техніки. Об'єкти, що є частиною рівня техніки, для визначення новизни винаходу повинні враховуватися лише окремо.

4. Рівень техніки включає всі відомості, які стали загальнодоступними у світі до дати подання заявки до Установи або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету.

5. Рівень техніки включає також зміст будь-якої заявки на видачу в Україні патенту (у тому числі міжнародної заявки, в якій зазначена Україна) у тій редакції, в якій цю заявку було подано спочатку, за умови, що дата її подання (а якщо заявлено пріоритет, то дата пріоритету) передує тій даті, яка зазначена у частині четвертій цієї статті, і що вона була опублікована на цю дату чи після цієї дати.

6. На визнання винаходу (корисної моделі) патентоздатним не впливає розкриття інформації про нього винахідником або особою, яка одержала від винахідника прямо чи опосередковано таку інформацію, протягом 12 місяців до дати подання заявки до Установи або, якщо

заявлено пріоритет, до дати її пріоритету. При цьому обов'язок доведення обставин розкриття інформації покладається на особу, заінтересовану у застосуванні цієї частини.

7. Винахід має винахідницький рівень, якщо для фахівця він не є очевидним, тобто не впливає явно із рівня техніки. При оцінці винахідницького рівня зміст заявок, зазначених у частині п'ятій цієї статті, до уваги не береться.

8. Винахід (корисна модель) визнається промислово придатним, якщо його може бути використано у промисловості або в іншій сфері діяльності.

Розділ III ПРАВО НА ОДЕРЖАННЯ ПАТЕНТУ

Стаття 8. Право винахідника

1. Право на одержання патенту має винахідник, якщо інше не передбачено цим Законом.

2. Винахідники, які спільно створили винахід (корисну модель), мають однакові права на одержання патенту, якщо інше не передбачено угодою між ними.

3. У разі перегляду умов угоди щодо складу винахідників Установа за спільним клопотанням осіб, зазначених у заявці як винахідники, а також осіб, що є винахідниками, але не зазначені у заявці як винахідники, вносить зміни до відповідних документів у порядку, що встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Частина третя статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

4. Не визнаються винахідниками фізичні особи, які не внесли особистого творчого внеску у створення винаходу (корисної моделі), а надали винахіднику (винахідникам) тільки технічну, організаційну чи матеріальну допомогу при його створенні і (або) оформленні заявки.

5. Винахіднику належить право авторства, яке є невід'ємним особистим правом і охороняється безстроково.

Винахідник має право на присвоєння свого імені створеному ним винаходу (корисній моделі).

Стаття 9. Право роботодавця

1. Право на одержання патенту на службовий винахід (корисну модель) має роботодавець винахідника.

2. Винахідник подає роботодавцю письмове повідомлення про створений ним службовий винахід (корисну модель) з описом, що розкриває суть винаходу (корисної моделі) достатньо ясно і повно.

3. Роботодавець повинен протягом чотирьох місяців від дати одержання від винахідника повідомлення подати до Установи заявку на одержання патенту чи передати право на його одержання іншій особі або прийняти рішення про збереження службового винаходу (корисної моделі) як конфіденційної інформації. У цей же строк роботодавець повинен укласти з винахідником письмовий договір щодо розміру та умов виплати йому (його правонаступнику) винагороди відповідно до економічної цінності винаходу (корисної моделі) і (або) іншої вигоди, яка може бути одержана роботодавцем.

4. Якщо роботодавець не виконає зазначених у частині третій цієї статті вимог у встановлений строк, то право на одержання патенту на службовий винахід (корисну модель) переходить до винахідника або його правонаступника. У цьому випадку за роботодавцем залишається переважне право на придбання ліцензії.

5. Строк збереження роботодавцем чи його правонаступником службового винаходу (корисної моделі) як конфіденційної інформації у разі його невикористання не повинен перевищувати чотирьох років. У протилежному випадку право на одержання патенту на службовий винахід (корисну модель) переходить до винахідника чи його правонаступника.

6. Спори щодо умов одержання винахідником службового винаходу (корисної моделі) винагороди та її розміру вирішуються у судовому порядку.

Стаття 10. Право правонаступника

Право на одержання патенту має відповідно правонаступник винахідника або роботодавця.

Стаття 11. Право першого заявника

Якщо винахід (корисну модель) створено двома чи більше винахідниками незалежно один від одного, то право на одержання патенту (деклараційного патенту) на цей винахід чи деклараційного патенту на корисну модель належить заявнику, заявка якого має більш ранню дату подання до Установи або, якщо заявлено пріоритет, більш ранню дату пріоритету, за умови, що вказана заявка не вважається відкликаною, не відкликана або за якою не прийнято рішення про відмову у видачі патенту.

Розділ IV ПОРЯДОК ОДЕРЖАННЯ ПАТЕНТУ

Стаття 12. Заявка

1. Особа, яка бажає одержати патент (деклараційний патент) і має на це право, подає до Установи заявку.

2. За дорученням заявника заявку може бути подано через представника у справах інтелектуальної власності або іншу довірену особу.

3. Віднесення інформації, яка міститься у заявці, до державної таємниці здійснюється згідно із Законом України «Про державну таємницю» (3855-12) та прийнятими на його основі нормативними актами.

Якщо винахід (корисну модель) створено з використанням інформації, зареєстрованої у Зводі відомостей, що становлять державну таємницю України, чи цей винахід (корисна модель) згідно із Законом України «Про державну таємницю» може бути віднесений до державної таємниці, то заявка подається до Установи через режимно-секретний орган заявника чи через компетентний орган місцевої державної адміністрації за місцем знаходження (для юридичних осіб) або місцем проживання (для фізичних осіб). До заявки додається пропозиція заявника щодо віднесення винаходу (корисної моделі) до державної таємниці з посиланням на відповідні положення Закону України «Про державну таємницю».

4. Заявка на винахід повинна стосуватися одного або групи винаходів, пов'язаних єдиним винахідницьким задумом (вимога єдиності винаходу).

Заявка на корисну модель повинна стосуватися однієї корисної моделі (вимога єдиності корисної моделі).

5. Заявка складається українською мовою і повинна містити:
заяву про видачу патенту на винахід чи деклараційного патенту на винахід (корисну модель); (Абзац другий частини п'ятої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)
опис винаходу (корисної моделі);
формулу винаходу (корисної моделі);
креслення (якщо на них є посилання в описі);
реферат.

6. У заяві про видачу патенту (деклараційного патенту) необхідно вказати заявника (заявників) і його (їх) адресу, а також винахідника (винахідників).

Винахідник має право вимагати, щоб його не згадували як винахідника даного винаходу (корисної моделі) в будь-якій публікації Установи, зокрема у відомостях про заявку чи патент.

7. Опис винаходу (корисної моделі) повинен викладатися у визначеному порядку і розкривати суть винаходу (корисної моделі) настільки ясно і повно, щоб його зміг здійснити фахівець у зазначеній галузі.

8. Формула винаходу (корисної моделі) повинна виражати його суть, базуватися на описі і викладатися у визначеному порядку ясно і стисло.

9. Реферат складається лише для інформаційних цілей. Він не може братися до уваги з іншою метою, зокрема для тлумачення формули винаходу (корисної моделі) і визначення рівня техніки.

10. Інші вимоги до документів заявки визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності відповідно до цього Закону.

{Частина десята статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

11. За подання заявки сплачується збір. Документ про сплату збору повинен надійти до Установи разом з заявкою або протягом двох місяців після дати подання заявки. Цей строк продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. (Абзац перший частини одинадцятої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

(Абзац другий частини одинадцятої статті 12 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 13. Дата подання заявки

1. Датою подання заявки є дата одержання Установою матеріалів, що містять принаймні:

заяву у довільній формі про видачу патенту (деклараційного патенту), викладену українською мовою;

відомості про заявника та його адресу, викладені українською мовою; матеріал, що справляє враження опису винаходу (корисної моделі), викладений українською або іншою мовою. В останньому випадку для збереження дати подання заявки переклад цього матеріалу українською мовою повинен надійти до Установи протягом двох місяців від дати подання заявки.

2. Дата подання заявки встановлюється згідно з частинами десятою, одинадцятою та дванадцятою статті 16 цього Закону.

(Стаття 13 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 14. Міжнародна заявка

1. Порядок одержання патенту на підставі міжнародної заявки є таким самим, як порядок одержання патенту на підставі національної заявки, за винятками, що випливають з Договору про патентну кооперацію.

2. Експертиза міжнародної заявки проводиться за умови одержання закладом експертизи до спливу 31 місяця від її дати пріоритету поданих заявником перекладу цієї заявки українською мовою та документа про сплату збору за подання заявки. Цей строк продовжується, але не більше ніж на 2 місяці, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

3 одержанням у встановлений строк зазначених документів заявнику надсилається повідомлення про прийняття міжнародної заявки на експертизу.

3. У разі невиконання вимог частини другої цієї статті дія міжнародної заявки в Україні вважається припиненою. Якщо заявник виконав принаймні одну з цих вимог, то про таке припинення йому надсилається повідомлення.

4. За клопотанням заявника дію міжнародної заявки в Україні може бути поновлено, якщо вимоги частини другої цієї статті не були виконані з поважних причин. За подання клопотання сплачується збір.

Таке клопотання може бути подано протягом 2 місяців від дати припинення обставин, що стали причиною недотримання встановленого частиною другою цієї статті строку в 31 місяць, або протягом 12 місяців від його спливу, залежно від того, який з них настає першим. При цьому на дату подання клопотання заявник має виконати всі дії щодо заявки, передбачені цим Законом, які мали бути виконаними на цю дату.

5. Якщо на дату одержання закладом експертизи клопотання про поновлення дії міжнародної заявки в Україні вимоги частини четвертої цієї статті не виконані, заявнику надсилається повідомлення про можливість відмови у задоволенні клопотання.

Якщо протягом 2 місяців від дати одержання заявником цього повідомлення невідповідність вимогам частини четвертої цієї статті не буде усунуто, заявнику надсилається повідомлення про відмову у задоволенні клопотання.

6. Установа публікує в своєму офіційному бюлетені визначені нею відомості про міжнародну заявку, прийняту на експертизу міжнародну заявку.

(Стаття 14 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 15. Пріоритет

1. Заявник має право на пріоритет попередньої заявки на такий же винахід (корисну модель) протягом 12 місяців від дати подання попередньої заявки до Установи чи до відповідного органу держави – учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності, якщо на попередню заявку не заявлено пріоритет. (Частина перша статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

2. Заявник, який бажає скористатися правом пріоритету, протягом трьох місяців від дати подання заявки до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності подає заяву про пріоритет з посиланням на дату подання і номер попередньої заявки та її копію, якщо ця заявка була подана в іноземній державі – учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності (995_123). У межах цього строку зазначені матеріали можуть бути змінені. Якщо ці матеріали подано несвоєчасно, право на пріоритет заявки вважається втраченим, про що заявнику надсилається повідомлення. (Абзац перший частини другої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Строки, зазначені в частинах першій і другій цієї статті, пропущені заявником через непередбачені і незалежні від нього обставини, можуть бути продовжені на 2 місяці з дати закінчення зазначеного строку за умови сплати відповідного збору. Порядок продовження таких строків встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

За необхідності центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності може зажадати переклад попередньої заявки українською мовою. Переклад повинен надійти до Установи протягом 2 місяців від дати одержання заявником запиту Установи. Якщо переклад не надійде у зазначений строк, то право на пріоритет заявки вважається втраченим, про що заявнику надсилається повідомлення.

Строк надходження перекладу попередньої заявки може бути продовжений до 6 місяців від дати одержання заявником запиту центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності. За продовження строку сплачується збір.

{Частина друга статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

3. Щодо заявки в цілому чи окремого пункту формули винаходу (корисної моделі) може бути заявлено пріоритет кількох попередніх заявок. При цьому строки, початковою датою яких є дата пріоритету, обчислюються від найбільш ранньої дати пріоритету.

4. Пріоритет поширюється лише на ті ознаки винаходу (корисної моделі), які зазначені в попередній заявці, пріоритет якої заявлено.

5. Якщо деякі ознаки винаходу (корисної моделі) відсутні у формулі винаходу (корисної моделі), що викладена у попередній заявці, то для надання права пріоритету достатньо, щоб в описі попередньої заявки були точно вказані ці ознаки.

6. Якщо за попередньою заявкою діловодство в Установі не завершено, то з надходженням заяви про пріоритет згідно з частиною другою цієї статті попередня заявка вважається відкликаною в частині, на яку заявлено пріоритет.

7. Пріоритет заявки, що виділена з попередньої на пропозицію Установи або за ініціативою заявника до прийняття рішення про видачу патенту (деклараційного патенту) або рішення про відмову у його видачі (виділена

заявка), встановлюється за датою подання до Установи попередньої заявки, з якої її виділено, або, якщо за попередньою заявкою заявлено пріоритет, – за датою цього пріоритету за умови, що суть винаходу за виділеною заявкою не виходить за межі змісту попередньої заявки на дату її подання.

8. Пріоритет винаходу (корисної моделі) може бути встановлено за датою одержання закладом експертизи додаткових матеріалів, оформлених відповідно до частини сьомої статті 16 цього Закону як самостійна заявка, якщо ця заявка подана протягом трьох місяців від дати одержання заявником повідомлення про те, що зазначені матеріали не беруться до уваги під час експертизи заявки, до якої вони були додані. (Статтю 15 доповнено частиною восьмою згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 16. Експертиза заявки

1. Експертиза заявки має статус науково-технічної експертизи, складається з попередньої експертизи, формальної експертизи та, за заявкою стосовно патенту на винахід (секретний винахід), – кваліфікаційної експертизи і проводиться закладом експертизи відповідно до цього Закону та правил, встановлених на його основі центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Частина перша статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

2. Заклад експертизи здійснює інформаційну діяльність, необхідну для проведення експертизи заявок, і є центром міжнародного обміну виданнями відповідно до Конвенції про міжнародний обмін виданнями (995_172), прийнятої 3 грудня 1958 року Генеральною конференцією Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури.

3. Кінцеві результати експертизи заявки, що не вважається відкликаною або не відкликана, відображаються в обґрунтованому висновку експертизи за заявкою, що набирає чинності після затвердження його Установою. На підставі такого висновку Установа приймає рішення про видачу патенту або про відмову у видачі патенту. Рішення Установи надсилається заявнику.

Заявник має право протягом місяця від дати одержання ним рішення Установи затребувати копії матеріалів, що протиставлені заявці. Ці копії надсилаються заявнику протягом місяця.

4. Заявник має право з власної ініціативи чи на запрошення закладу експертизи особисто або через свого представника брати участь у встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності порядку в розгляді питань, що виникли під час проведення експертизи.

{Частина четверта статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

5. Заявник має право вносити до заявки виправлення помилок та зміни свого імені (найменування) і своєї адреси, адреси для листування, імені та адреси свого представника.

Заявник може вносити до заявки зміни, пов'язані зі зміною особи заявника, за умови згоди зазначених у заявці інших заявників. Такі зміни може за згодою всіх заявників вносити також особа, яка бажає стати заявником.

Ці виправлення та зміни враховуються, якщо вони одержані закладом експертизи не пізніше одержання ним документа про сплату державного мита за видачу патенту.

При публікації відомостей про заявку на видачу патенту на винахід зазначені виправлення та зміни враховуються, якщо вони надійшли до закладу експертизи за 6 місяців до дати публікації.

За подання заяви про виправлення помилки або про внесення будь-якої із зазначених змін сплачується збір, за умови, що помилка не є очевидною чи технічною, а зміна виникла через залежні від подавця заяви обставини.

6. Заклад експертизи може вимагати від заявника надання додаткових матеріалів, якщо без них проведення експертизи неможливе, або у разі виникнення обґрунтованих сумнівів у достовірності будь-яких відомостей чи елементів, що містяться в матеріалах заявки.

Заявник має право протягом місяця від дати одержання ним повідомлення чи висновку закладу експертизи із вимогою про надання додаткових матеріалів затребувати від нього копії матеріалів, що протиставлені заявці.

Додаткові матеріали мають бути подані заявником протягом двох місяців від дати одержання ним повідомлення чи висновку закладу експертизи або копій матеріалів, що протиставлені заявці. Строк подання додаткових матеріалів продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Цей строк, пропущений з поважних причин, поновлюється, якщо протягом шести місяців від його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

Якщо заявник не подасть додаткові матеріали у встановлений строк, то заявка вважається відкликаною, про що йому надсилається повідомлення.

7. Якщо заявником подано додаткові матеріали, то в процесі експертизи з'ясовується, чи не виходять вони за межі розкритої у поданій заявці суті винаходу (корисної моделі).

Додаткові матеріали виходять за межі розкритої у поданій заявці суті винаходу (корисної моделі), якщо вони містять ознаки, які необхідно включити до формули винаходу (корисної моделі).

Додаткові матеріали в частині, що виходить за межі розкритої у поданій заявці суті винаходу (корисної моделі), не беруться до уваги під час експертизи заявки і можуть бути, після одержання відповідного повідомлення закладу експертизи, оформлені заявником як самостійна заявка.

8. Під час проведення попередньої експертизи заявка, яка не містить пропозиції заявника щодо віднесення винаходу (корисної моделі) до державної таємниці, розглядається на предмет наявності в ній відомостей, які можуть бути віднесені згідно із Зводом відомостей, що становлять державну таємницю, до державної таємниці.

За наявності в заявці таких відомостей, а також якщо заявка містить пропозицію заявника про віднесення винаходу (корисної моделі) до державної таємниці, матеріали заявки надсилаються відповідному Державному експерту з питань таємниць (далі – Державний експерт) для прийняття рішення щодо віднесення винаходу (корисної моделі) до державної таємниці.

Державний експерт надсилає своє рішення разом з матеріалами заявки до закладу експертизи протягом місяця від дати одержання ним матеріалів заявки.

Строк, протягом якого може діяти рішення про віднесення інформації, викладеної у заявці, до державної таємниці, встановлюється Державним експертом з урахуванням ступеня секретності інформації.

Якщо Державний експерт прийняв рішення про віднесення заявленого винаходу (корисної моделі) до державної таємниці, він визначає коло осіб, які можуть мати доступ до нього, і все наступне діловодство за заявкою здійснюється у режимі секретності.

Про рішення Державного експерта заклад експертизи негайно повідомляє заявника. Якщо у заявці не було пропозиції заявника про віднесення винаходу (корисної моделі) до державної таємниці, а Державний експерт відніс винахід (корисну модель) до державної таємниці, то заявник, у разі незгоди, може подати до закладу експертизи мотивоване клопотання про розсекречування матеріалів заявки чи оскаржити рішення Державного експерта до суду.

9. Під час проведення формальної експертизи:

встановлюється дата подання заявки на підставі статті 13 цього Закону; визначається, чи належить об'єкт, що заявляється, до об'єктів технології, зазначених у частині другій статті 6 цього Закону, та чи не відноситься він до об'єктів технології, зазначених у частині третій статті 6 цього Закону;

заявка перевіряється на відповідність формальним вимогам статті 12 цього Закону та правилам, встановленим на його основі центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності;

документ про сплату збору за подання заявки перевіряється на відповідність встановленим вимогам.

{Частина дев'ята статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

10. За відповідності матеріалів заявки вимогам статті 13 цього Закону та наявності документа про сплату збору за подання заявки заявнику надсилається повідомлення про встановлену дату подання заявки.

11. У разі невідповідності матеріалів заявки вимогам статті 13 цього Закону заявнику негайно надсилається про це повідомлення. Якщо невідповідність усунуто протягом двох місяців від дати одержання заявником повідомлення, то датою подання заявки вважається дата одержання закладом експертизи виправлених матеріалів. В іншому разі заявка вважається неподаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

12. Якщо в матеріалах заявки, що відповідає вимогам статті 13 цього Закону, є посилання на креслення, але такого креслення в ній немає, заявнику надсилається про це повідомлення і пропонується на його вибір надіслати креслення чи вилучити посилання на нього у заявці. У разі подання креслення протягом двох місяців від дати одержання заявником повідомлення датою подання заявки вважається дата одержання закладом експертизи креслення. Якщо у цей строк заявник не зробить запропонованого йому вибору, то заявка вважається неподаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

13. У разі порушення вимог частини одинадцятої статті 12 цього Закону заявка вважається відкликаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

14. За належності об'єкта, що заявляється, до об'єктів технології, зазначених у частині другій статті 6 цього Закону, відповідності документів заявки формальним вимогам до них статті 12 цього Закону та правил,

встановлених на його основі центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності, та відповідності документа про сплату збору за подання заявки встановленим вимогам заявнику надсилається за заявкою стосовно:

патенту на винахід – повідомлення про завершення формальної експертизи та можливість проведення кваліфікаційної експертизи;

деклараційного патенту на винахід (корисну модель) – рішення центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності про видачу деклараційного патенту на винахід (корисну модель).

{Частина чотирнадцята статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

15. Якщо є підстави вважати, що заявлений об'єкт не належить до об'єктів технології, зазначених у частині другій статті 6 цього Закону, або заявка не відповідає формальним вимогам статті 12 цього Закону та правил, встановлених на його основі центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності, чи документ про сплату збору за подання заявки не відповідає встановленим вимогам, то заклад експертизи надсилає заявнику про це обгрунтований попередній висновок з пропозицією надати мотивовану відповідь з усуненням, у разі необхідності, зазначених у висновку недоліків.

Відповідь заявника надається у строк, встановлений частиною шостою цієї статті, та береться до уваги під час підготовки висновку експертизи за заявкою.

У випадку порушення вимоги єдиності, встановленої частиною четвертою статті 12 цього Закону, заявник повинен зазначити у відповіді винахід (корисну модель), щодо якого слід проводити експертизу заявки, і у разі необхідності внести уточнення до заявки. При цьому щодо інших винаходів (корисних моделей) можуть бути подані самостійні заявки.

Якщо на пропозицію закладу експертизи вимогу єдності не буде виконано, експертиза заявки проводиться щодо винаходу (корисної моделі), зазначеного у його формулі першим.

{Частина п'ятнадцята статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

16. По закінченні 18 місяців від дати подання заявки на видачу патенту на винахід, а якщо заявлено пріоритет, то від дати її пріоритету, Установа публікує у своєму офіційному бюлетені визначені нею відомості про заявку за умови, що вона не відкликана, не вважається відкликаною або за нею не прийнято рішення про відмову у видачі патенту.

За клопотанням заявника Установа публікує відомості про заявку раніше зазначеного строку. За подання клопотання сплачується збір.

Після публікації відомостей про заявку будь-яка особа має право ознайомитися з матеріалами заявки в установленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності порядку. За ознайомлення з матеріалами заявки сплачується збір. {Абзац третій частини шістнадцятої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

У разі виявлення в опублікованих відомостях очевидних помилок заявник має право подати клопотання про їх виправлення.

Відомості про заявку на видачу деклараційного патенту на винахід (корисну модель) не публікуються.

Відомості про заявки, щодо яких Державний експерт прийняв рішення про віднесення їх до державної таємниці, не публікуються.

17. Під час кваліфікаційної експертизи перевіряється відповідність заявленого винаходу умовам патентоздатності, визначеним статтею 7 цього Закону.

Кваліфікаційна експертиза проводиться після одержання закладом експертизи відповідної заяви будь-якої особи та документа про сплату збору за її проведення.

Заявник може подати зазначені заяву та документ протягом трьох років від дати подання заявки. Інша особа може подати їх після публікації відомостей про заявку на винахід, але не пізніше трьох років від дати подання заявки. При цьому вона не бере участі у вирішенні питань щодо заявки. Їй надсилається лише затверджений Установою висновок експертизи за заявою.

Строк подання зазначених заяви та документа продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Цей строк, пропущений з поважних причин, поновлюється, якщо протягом дванадцяти місяців від його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Якщо заявник не подасть зазначені заяву та документ у встановлений строк, то заявка вважається відкликаною, про що йому надсилається повідомлення.

18. Якщо є підстави вважати, що заявлений винахід не відповідає умовам патентоздатності, то заклад експертизи надсилає заявнику про це обґрунтований попередній висновок з пропозицією надати мотивовану відповідь з усуненням, у разі необхідності, зазначених у висновку недоліків.

Відповідь заявника надається у строк, встановлений частиною шостою цієї статті для додаткових матеріалів, та береться до уваги під

час підготовки висновку експертизи за заявкою. При цьому питання щодо дотримання вимоги єдиності винаходу вирішуються відповідно до частини п'ятнадцятої цієї статті.

(Стаття 16 в редакції Законів № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 17. Відкликання заявки

Заявник має право відкликати заявку в будь-який час до дати одержання ним рішення про видачу патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід чи деклараційного патенту на секретну корисну модель або до дати сплати державного мита за видачу патенту (деклараційного патенту) на винахід чи деклараційного патенту на корисну модель.

Стаття 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 18. Перетворення заявок

Заявник має право перетворити:

заявку на видачу патенту на винахід на заявку на видачу деклараційного патенту на винахід і навпаки в будь-який час до одержання ним рішення про видачу патенту (деклараційного патенту) або рішення про відмову в його видачі;

заявку на видачу патенту (деклараційного патенту) на винахід на заявку на видачу деклараційного патенту на корисну модель і навпаки в будь-який час до одержання ним рішення про видачу патенту (деклараційного патенту) або рішення про відмову в його видачі.

У цьому разі зберігається встановлена дата подання заявки, а якщо заявлено пріоритет, – дата її пріоритету.

За подання заяви про перетворення заявки сплачується збір.

(Статтю 18 доповнено частиною третьою згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 19. Конфіденційність заявки

З дати надходження заявки до Установи і до публікації відомостей про заявку або публікації відомостей про видачу патенту матеріали заявки вважаються конфіденційною інформацією. Доступ третьої особи до матеріалів заявки забороняється, за винятком випадків, коли такий доступ здійснюється за дозволом заявника або за рішенням компетентного органу.

Особи, винні у порушенні вимог щодо конфіденційності матеріалів заявки, несуть відповідальність, передбачену законами України.

(Статтю 20 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 21. Тимчасова правова охорона

1. Опубліковані згідно з частиною шістнадцятою статті 16 цього Закону відомості про заявку на патент на винахід надають заявнику тимчасову правову охорону в обсязі формули винаходу, з урахуванням якої вони опубліковані. (Частина перша статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

2. Заявник має право на одержання компенсації за завдані йому після публікації відомостей про заявку збитки від особи, яка дійсно знала чи одержала письмове повідомлення українською мовою з зазначенням номера заявки про те, що відомості про заявку на винахід, який нею використовується без дозволу заявника, опубліковані. Зазначена компенсація може бути одержана заявником тільки після одержання ним патенту.

3. Дія тимчасової правової охорони припиняється від дати публікації в офіційному бюлетені відомостей про видачу патенту на винахід чи повідомлення про припинення діловодства щодо заявки.

4. Дія тимчасової правової охорони за міжнародною заявкою починається від дати публікації відомостей про неї Установою на умовах, викладених у частині другій цієї статті. (Частина четверта статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 22. Реєстрація патенту

1. На підставі рішення про видачу патенту здійснюється державна реєстрація патенту, для чого вносяться відповідні відомості до Реєстру. Форма Реєстру та порядок його ведення визначаються в установленому порядку.

2. Державна реєстрація патенту (декларційного патенту) на винахід та декларційного патенту на корисну модель здійснюється за наявності документів про сплату державного мита за його видачу і збору за публікації про видачу патенту. Зазначені мито та збір сплачуються після надходження до заявника рішення про видачу патенту.

Якщо протягом трьох місяців від дати надходження до заявника рішення про видачу патенту документи про сплату державного мита за

видачу патенту і збору за публікації про видачу патенту до закладу експертизи не надійшли, державна реєстрація патенту не здійснюється, а заявка вважається відкликаною.

Строк надходження цих документів продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Цей строк, пропущений з поважних причин, поновлюється, якщо протягом шести місяців від його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

(Частина друга статті 22 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

3. Після внесення до Реєстру відомостей будь-яка особа має право ознайомитися з ними у порядку, що визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності, та одержати відповідно до свого клопотання виписку з Реєстру щодо відомостей про певний патент, за умови сплати збору за подання цього клопотання. (Абзац перший частини третьої статті 22 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Ознайомлення з відомостями, внесеними до Реєстру, щодо патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід та деклараційного патенту на секретну корисну модель здійснюється з дотриманням вимог Закону України «Про державну таємницю» (3855-12).

{Частина третя статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

4. Помилки у внесених до Реєстру відомостях виправляються за ініціативою власника патенту та Установи. (Абзац перший частини четвертої статті 22 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

До Реєстру за ініціативою власника патенту можуть бути внесені зміни згідно з установленим переліком можливих змін. За внесення до Реєстру змін щодо патенту (деклараційного патенту) на винахід чи деклараційного патенту на корисну модель сплачується збір.

(Стаття 22 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Стаття 23. Публікації про видачу патенту

1. Одночасно з державною реєстрацією патенту (деклараційного патенту) на винахід чи деклараційного патенту на корисну модель Установа публікує у своєму офіційному бюлетені визначені в установленому порядку відомості про видачу патенту (деклараційного патенту).

(Частина перша статті 23 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

2. Не пізніше 3 місяців від дати опублікування відомостей про видачу патенту Установа публікує опис до патенту (деклараційного патенту), що містить формулу та опис винаходу (корисної моделі), а також креслення, на яке є посилання в описі винаходу (корисної моделі).

3. Після публікації відомостей про видачу патенту (деклараційного патенту) на винахід або деклараційного патенту на корисну модель будь-яка особа має право ознайомитися з матеріалами заявки в установленому порядку. За ознайомлення з матеріалами заявки сплачується збір.

{Частина третя статті 23 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

4. Відомості про видачу патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід і деклараційного патенту на секретну корисну модель не публікуються.

Стаття 24. Оскарження рішення за заявою

1. Заявник може оскаржити рішення Установи за заявою у судовому порядку, а також до Апеляційної палати протягом двох місяців від дати одержання рішення Установи чи копій матеріалів, затребуваних відповідно до частини третьої статті 16 цього Закону.

2. Якщо рішення Установи за заявою оскаржено у судовому порядку після державної реєстрації патенту, то суд вирішує разом і питання щодо дійсності відповідного патенту.

3. Право оскаржити рішення Установи до Апеляційної палати втрачається у разі сплати державного мита за видачу патенту (деклараційного патенту) на винахід чи деклараційного патенту на корисну модель.

4. Оскарження рішення Установи до Апеляційної палати здійснюється шляхом подання заперечення проти рішення у порядку, встановленому цим Законом та на його основі регламентом Апеляційної палати, затвердженим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності. За подання заперечення сплачується збір. Якщо збір не сплачено у строк, зазначений у частині першій цієї статті, заперечення вважається неподаним, про що заявнику надсилається повідомлення.

{Частина четверта статті 24 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

5. У разі одержання Апеляційною палатою заперечення та документа про сплату збору за подання заперечення діловодство за заявкою зупиняється до затвердження рішення Апеляційної палати.

6. Заперечення проти рішення Установи за заявкою розглядається згідно з регламентом Апеляційної палати, протягом двох місяців від дати одержання заперечення та документа про сплату збору за подання заперечення, в межах мотивів, викладених заявником у запереченні та під час його розгляду. Строк розгляду заперечення продовжується за ініціативою заявника, але не більше ніж на два місяці, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

7. За результатами розгляду заперечення Апеляційна палата приймає мотивоване рішення, що затверджується наказом Установи та надсилається заявнику.

У разі задоволення заперечення повністю або частково збір за подання заперечення підлягає поверненню.

8. До затвердження рішення Апеляційної палати, в місячний строк від дати його прийняття, керівник Установи може внести мотивований письмовий протест на це рішення, який має бути розглянутий протягом місяця. Рішення Апеляційної палати, прийняте за цим протестом, є остаточним і може бути скасоване лише судом.

9. Заявник може оскаржити затвержене Установою рішення Апеляційної палати у судовому порядку протягом двох місяців від дати одержання рішення.

(Стаття 24 в редакції Законів № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 25. Видача патенту

1. Видача патенту здійснюється Установою у місячний строк після його державної реєстрації.

Патент видається особі, яка має право на його одержання. Якщо право на одержання одного і того ж патенту мають кілька осіб, їм видається один патент.

Деклараційний патент на винахід (корисну модель) видається під відповідальність його власника за відповідність винаходу (корисної моделі) умовам патентоздатності.

2. Форма патенту і зміст зазначених у ньому відомостей визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Частина друга статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

3. До виданого патенту на вимогу його власника Установа вносить виправлення очевидних помилок з наступним повідомленням про це в офіційному бюлетені.

4. У випадку втрати чи зіпсування патенту його власнику видається дублікат патенту у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності. За видачу дубліката патенту сплачується збір. {Статтю 25 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

{Частина четверта статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Стаття 26. Перетворення деклараційного патенту

Власник деклараційного патенту на винахід або його правонаступник з метою перетворення деклараційного патенту на винахід в патент на винахід може подати стосовно заявки, за якою видано деклараційний патент, заяву проведення кваліфікаційної експертизи заявки. Заява повинна надійти до закладу експертизи не пізніше трьох років від дати подання заявки, за якою видано деклараційний патент. За подання заяви сплачується збір. (Частина перша статті 26 в редакції Законів № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

(Частина другу статті 26 виключено на підставі Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

При прийнятті за результатами кваліфікаційної експертизи рішення про видачу патенту на винахід дія деклараційного патенту на винахід припиняється від дати публікації відомостей про видачу патенту на винахід. Установа публікує відомості про припинення дії деклараційного патенту в офіційному бюлетені. Строк дії патенту на винахід, виданого замість деклараційного патенту на винахід, становить 20 років від дати подання заявки на деклараційний патент на винахід.

Якщо кваліфікаційна експертиза, що проводиться з метою перетворення деклараційного патенту на винахід на патент на винахід, не завершиться до кінця строку дії деклараційного патенту і будь-яка особа після цієї дати почне використовувати винахід чи здійснить значні і серйозні

приготування до його використання, у разі видачі патенту на винахід за заявкою, за якою раніше було видано деклараційний патент, вона може і далі використовувати винахід в обсязі здійснених приготувань без виплати компенсації власникові патенту на винахід. (Частина статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Якщо в результаті проведення кваліфікаційної експертизи заявки прийнято рішення про відмову у видачі патенту на винахід, деклараційний патент на винахід вважається таким, що не набрав чинності від дати публікації відомостей про його видачу, про що Установа публікує відомості в офіційному бюлетені.

Стаття 27. Розсекречування секретного винаходу (корисної моделі)

1. Власник патенту на секретний винахід (корисну модель) має право внести відповідному Державному експертові пропозицію про розсекречування винаходу (корисної моделі) чи зміну встановленого ступеня секретності. Державний експерт у цьому випадку повинен розглянути пропозицію і дати письмову відповідь протягом місяця від дати одержання пропозиції.

2. Зміна ступеня секретності винаходу (корисної моделі) чи його розсекречування здійснюється за рішенням відповідного Державного експерта на пропозицію власника патенту у зв'язку із закінченням строку дії рішення про віднесення інформації про винахід (корисну модель) до державної таємниці або на підставі рішення суду.

3. Власник патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід чи деклараційного патенту на секретну корисну модель протягом одного року від дати одержання ним рішення Державного експерта про розсекречування винаходу (корисної моделі) має право подати до Установи клопотання про видачу патенту (деклараційного патенту) на винахід на строк, що залишився до закінчення дії патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід чи деклараційного патенту на секретну корисну модель. У цьому випадку Установа вносить відповідні зміни до Реєстру, здійснює публікацію про видачу і видає патент (деклараційний патент) згідно із статтями 22, 23 і 25 цього Закону, за умови сплати відповідних зборів та державного мита. (Частина третя статті 27 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Розділ V

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ, ЩО ВИПЛИВАЮТЬ З ПАТЕНТУ

Стаття 28. Права, що випливають з патенту

1. Права, що випливають з патенту, діють від дати публікації відомостей про його видачу.

Права, що випливають з патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід чи з деклараційного патенту на секретну корисну модель, діють від дати внесення інформації про нього до відповідного Реєстру.

2. Патент надає його власнику виключне право використовувати винахід (корисну модель) за своїм розсудом, якщо таке використання не порушує прав інших власників патентів.

Використання секретного винаходу (корисної моделі) власником патенту має здійснюватися з додержанням вимог Закону України «Про державну таємницю» (3855-12) та за погодженням із Державним експертом.

Взаємовідносини при використанні винаходу (корисної моделі), патент на який належить кільком особам, визначаються угодою між ними. У разі відсутності такої угоди кожний власник патенту може використовувати винахід (корисну модель) за своїм розсудом, але жоден з них не має права давати дозвіл (видавати ліцензію) на використання винаходу (корисної моделі) та передавати право власності на винахід (корисну модель) іншій особі без згоди інших власників патенту.

Використанням винаходу (корисної моделі) визнається:

виготовлення продукту із застосуванням запатентованого винаходу (корисної моделі), застосування такого продукту, пропонування для продажу, в тому числі через Інтернет, продаж, імпорт (ввезення) та інше введення його в цивільний оборот або зберігання такого продукту в зазначених цілях; (Абзац п'ятий частини другої статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом № 34-IV (34-15) від 04.07.2002, в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

застосування процесу, що охороняється патентом, або пропонування його для застосування в Україні, якщо особа, яка пропонує цей процес, знає про те, що його застосування забороняється без згоди власника патенту або, виходячи з обставин, це і так є очевидним. (Абзац шостий частини другої статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

(Абзац сьомий частини другої статті 28 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Продукт визнається виготовленим із застосуванням запатентованого винаходу (корисної моделі), якщо при цьому використано кожну ознаку, включену до незалежного пункту формули винаходу (корисної моделі), або ознаку, еквівалентну їй.

Процес, що охороняється патентом, визнається застосованим, якщо використано кожну ознаку, включену до незалежного пункту формули винаходу, або ознаку, еквівалентну їй. (Абзац дев'ятий частини другої статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Будь-який продукт, процес виготовлення якого охороняється патентом, за відсутністю доказів протилежного вважається виготовленим із застосуванням цього процесу за умови виконання принаймні однієї з двох вимог: (Частина другу статті 28 доповнено абзацом згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

продукт, виготовлений із застосуванням процесу, що охороняється патентом, є новим; (Частина другу статті 28 доповнено абзацом згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

існують підстави вважати, що зазначений продукт виготовлено із застосуванням даного процесу і власник патенту не в змозі шляхом прийнятних зусиль визначити процес, що застосовувався при виготовленні цього продукту. (Частина другу статті 28 доповнено абзацом згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

В такому разі обов'язок доведення того, що процес виготовлення продукту, ідентичного тому, що виготовляється із застосуванням процесу, який охороняється патентом, відрізняється від останнього, покладається на особу, щодо якої є достатні підстави вважати, що вона порушує права власника патенту.

(Частина другу статті 28 доповнено абзацом згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

3. Виключні права власника патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід і деклараційного патенту на секретну корисну модель обмежуються Законом України «Про державну таємницю» і відповідними рішеннями Державного експерта.

Власник патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід чи деклараційного патенту на секретну корисну модель має право на одержання від державного органу, визначеного Кабінетом Міністрів України, грошової компенсації на покриття витрат за сплату зборів, передбачених цим Законом.

Спори щодо розмірів і порядку виплати грошової компенсації вирішуються у судовому порядку.

4. Власник патенту може використовувати попереджувальне маркування із зазначенням номера патенту на продукті чи на упаковці продукту, виготовленого із застосуванням запатентованого винаходу.

5. Патент надає його власнику виключне право забороняти іншим особам використовувати винахід (корисну модель) без його дозволу, за винятком випадків, коли таке використання не визнається згідно з цим Законом порушенням прав, що надаються патентом. (Частина п'ята статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

6. Власник патенту може передавати на підставі договору право власності на винахід (корисну модель) будь-якій особі, яка стає його правонаступником, а щодо секретного винаходу (корисної моделі) – тільки за погодженням із Державним експертом.

7. Власник патенту має право дати будь-якій особі дозвіл (видати ліцензію) на використання винаходу (корисної моделі) на підставі ліцензійного договору, а щодо секретного винаходу (корисної моделі) такий дозвіл надається тільки за погодженням із Державним експертом. (Частина сьома статті 28 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

8. Договір про передачу права власності на винахід (корисну модель) і ліцензійний договір вважаються дійсними, якщо вони укладені у письмовій формі і підписані сторонами.

Сторона договору має право на офіційне загальнодоступне інформування інших осіб про передачу права власності на винахід (корисну модель) або видачу ліцензії на використання винаходу (корисної моделі). Таке інформування здійснюється шляхом публікації в офіційному бюлетені відомостей в обсязі та порядку, встановлених Установою, з одночасним внесенням їх до Реєстру. (Абзац другий частини восьмої статті 28 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

(Частина восьма статті 28 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

За опублікування зазначених відомостей та запропонованих стороною договору змін до відомостей про видачу ліцензії сплачуються збори. (Частина восьму статті 28 доповнено абзацом третім згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

9. Власник патенту, крім патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід чи деклараційного патенту на секретну корисну модель, має право подати до Установи для офіційної публікації заяву про готовність надання

будь-якій особі дозволу на використання запатентованого винаходу (корисної моделі). У цьому разі річний збір за підтримання чинності патенту зменшується на 50 відсотків починаючи з року, наступного за роком публікації такої заяви. (Абзац першої частини дев'ятої статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Особа, яка виявила бажання скористатися зазначеним дозволом, зобов'язана укласти з власником патенту чи деклараційного патенту договір про платежі. Спори, що виникають під час виконання цього договору, вирішуються у судовому порядку.

Якщо жодна особа не заявила власнику патенту про свої наміри щодо використання винаходу (корисної моделі), він може подати до Установи письмове клопотання про відкликання своєї заяви. У цьому разі річний збір за підтримання чинності патенту сплачується у повному розмірі починаючи з року, наступного за роком публікації такого клопотання.

10. Права, що випливають з патенту, не зачіпають будь-які інші особисті майнові чи немайнові права винахідника, що регулюються іншим законодавством України.

Стаття 29. Обов'язки, що випливають з патенту

Власник патенту повинен сплачувати відповідні збори за підтримання чинності патенту і добросовісно користуватися виключним правом, що випливає з патенту.

Стаття 30. Примусове відчуження прав на винахід (корисну модель)

1. Якщо винахід (корисна модель), крім секретного винаходу (корисної моделі), не використовується або недостатньо використовується в Україні протягом трьох років починаючи від дати публікації відомостей про видачу патенту або від дати, коли використання винаходу (корисної моделі) було припинено, то будь-яка особа, яка має бажання і виявляє готовність використовувати винахід (корисну модель), у разі відмови власника прав від укладання ліцензійного договору може звернутися до суду із заявою про надання їй дозволу на використання винаходу (корисної моделі). (Абзац першої частини першої статті 30 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Якщо власник патенту не доведе, що факт невикористання винаходу (корисної моделі) зумовлений поважними причинами, суд виносить рішення про надання дозволу заінтересованій особі на використання винаходу (корисної моделі) з визначенням обсягу його використання, строку дії дозволу, розміру та порядку виплати винагороди власнику патенту. При цьому право власника патенту надавати дозволи на

використання винаходу (корисної моделі) не обмежується. (Абзац другий частини першої статті 30 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

2. Власник патенту зобов'язаний дати дозвіл (видати ліцензію) на використання винаходу (корисної моделі) власнику пізніше виданого патенту, якщо винахід (корисна модель) останнього призначений для досягнення іншої мети або має значні техніко-економічні переваги і не може використовуватися без порушення прав власника раніше виданого патенту. Дозвіл дається в обов'язі, необхідному для використання винаходу (корисної моделі) власником пізніше виданого патенту. При цьому власник раніше виданого патенту має право отримати ліцензію на прийнятних умовах для використання винаходу (корисної моделі), що охороняється пізніше виданим патентом.

3. З метою забезпечення здоров'я населення, оборони держави, екологічної безпеки та інших інтересів суспільства Кабінет Міністрів України може дозволити використання запатентованого винаходу (корисної моделі) визначеній ним особі без згоди власника патенту (деклараційного патенту) у разі його безпідставної відмови у видачі ліцензії на використання винаходу (корисної моделі). При цьому: {Абзац перший частини третьої статті 30 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1256-VI (1256-17) від 14.04.2009}

1) дозвіл на таке використання надається виходячи з конкретних обставин;

2) обсяг і тривалість такого використання визначаються метою наданого дозволу, і у випадку напівпровідникової технології воно має бути лише некомерційним використанням органами державної влади чи виправленням антиконкурентної практики за рішенням відповідного органу державної влади;

3) дозвіл на таке використання не позбавляє власника патенту права надавати дозволи на використання винаходу (корисної моделі);

4) право на таке використання не передається, крім випадку, коли воно передається разом з тією частиною підприємства чи ділової практики, в якій здійснюється це використання;

5) використання дозволяється переважно для забезпечення потреб внутрішнього ринку;

6) про надання дозволу на використання винаходу (корисної моделі) власнику патенту надсилається повідомлення одразу, як це стане практично можливим;

7) дозвіл на використання відміняється, якщо перестають існувати обставини, через які його видано;

8) власнику патенту сплачується адекватна компенсація відповідно до економічної цінності винаходу (корисної моделі).

Рішення Кабінету Міністрів України про надання дозволу на використання винаходу (корисної моделі), строк і умови його надання, відміну дозволу на використання, розмір та порядок виплати винагороди власнику патенту можуть бути оскаржені в судовому порядку.

(Частина третя статті 30 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

4. Власник патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід чи деклараційного патенту на секретну корисну модель може видати ліцензію на використання його винаходу (корисної моделі) тільки особі, що має дозвіл доступу до цього винаходу (корисної моделі) від Державного експерта.

Якщо зазначена особа не може досягти із власником такого патенту згоди щодо видачі ліцензії, Кабінет Міністрів України має право дозволити їй використання секретного винаходу (корисної моделі) відповідно до частини третьої цієї статті. (Абзац другий частини четвертої статті 30 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

5. Спори щодо умов видачі ліцензій і виплати компенсацій та їх розміру вирішуються у судовому порядку.

Стаття 31. Дії, які не визнаються порушенням прав

1. Будь-яка особа, яка до дати подання до Установи заявки або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету в інтересах своєї діяльності з комерційною метою добросовісно використала в Україні технологічне (технічне) вирішення, тотожне заявленому винаходу (корисній моделі), чи здійснила значну і серйозну підготовку для такого використання, зберігає право на безоплатне продовження цього використання або на використання винаходу (корисної моделі), як це передбачалося зазначеною підготовкою (право попереднього користування).

Право попереднього користування обмежується тим обсягом використання тотожного заявленому винаходу вирішення, яким воно було на дату подання заявки.

Право попереднього користування може передаватися або переходити до іншої особи тільки разом з підприємством чи діловою практикою або тією частиною підприємства чи ділової практики, в яких було використано вирішення, тотожне заявленому винаходу (корисній моделі), чи здійснено значну і серйозну підготовку для такого використання.

2. Не визнається порушенням прав, що впливають з патенту, використання запатентованого винаходу (корисної моделі):

в конструкції чи при експлуатації транспортного засобу іноземної держави, який тимчасово або випадково перебуває у водах, повітряному просторі чи на території України, за умови, що винахід (корисна модель) використовується виключно для потреб зазначеного засобу;

без комерційної мети;

з науковою метою або в порядку експерименту;

за надзвичайних обставин (стихійне лихо, катастрофа, епідемія тощо) з повідомленням власника патенту одразу, як це стане практично можливим та виплатою йому відповідної компенсації. (Абзац п'ятий частини другої статті 31 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

(Останній абзац частини другої статті 31 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

3. Не визнається порушенням прав, що впливають з патенту, введення в господарський обіг виготовленого із застосуванням запатентованого винаходу (корисної моделі) продукту будь-якою особою, яка придбала його без порушення прав власника.

Продукт, виготовлений із застосуванням запатентованого винаходу (корисної моделі), вважається придбаним без порушення прав власника патенту, якщо цей продукт був виготовлений і (або) після виготовлення введений в обіг власником патенту чи іншою особою за його спеціальним дозволом (ліцензією).

4. Не визнається порушенням прав, що впливають з патенту, використання з комерційною метою винаходу будь-якою особою, яка придбала продукт, виготовлений із застосуванням запатентованого винаходу, і не могла знати, що цей продукт був виготовлений чи введений в обіг з порушенням прав, що надаються патентом. Проте після одержання відповідного повідомлення власника прав зазначена особа повинна припинити використання продукту або виплатити власнику прав відповідні кошти, розмір яких встановлюється відповідно до законів або за згодою сторін. Спори щодо цих розрахунків та порядку їх виплати вирішуються у судовому порядку.

Розділ VI

ПРИПИНЕННЯ ДІЇ ПАТЕНТУ ТА ВИЗНАННЯ ЙОГО НЕДІЙСИМ

Стаття 32. Припинення дії патенту

1. Власник патенту в будь-який час може відмовитися від нього повністю або частково на підставі заяви, поданої до Установи. Зазначена відмова набирає чинності від дати публікації відомостей про це в офіційному бюлетені Установи.

Не допускається повна або часткова відмова від патенту без попередження особи, якій надано право на використання винаходу за ліцензійним договором, зареєстрованим в Установі, а також у разі накладення арешту на майно, описане за борги, якщо до його складу входять права, що засвідчуються патентом.

2. Дія патенту припиняється у разі несплати у встановлений строк річного збору за підтримання його чинності.

Річний збір за підтримання чинності патенту сплачується за кожний рік його дії починаючи від дати подання заявки. Документ про першу сплату зазначеного збору має надійти до Установи не пізніше 4 місяців від дати публікації відомостей про видачу патенту. Документ про сплату збору за кожний наступний рік має надійти або бути відправленим до Установи до кінця поточного року дії патенту за умови сплати збору протягом його останніх 4 місяців.

Дія патенту припиняється з першого дня року, за який збір не сплачено.

Річний збір за підтримання чинності патенту може бути сплачений протягом 12 місяців після закінчення встановленого строку. У цьому випадку розмір річного збору збільшується на 50 відсотків. При сплаті збору дія патенту відновлюється.

Якщо збір не сплачено протягом цих 12 місяців, Установа публікує у своєму офіційному бюлетені інформацію про припинення дії патенту.

Збір за підтримку чинності патенту (деклараційного патенту) на секретний винахід чи деклараційного патенту на секретну корисну модель не сплачується.

Стаття 33. Визнання патенту недійсним

1. Патент може бути визнано у судовому порядку недійсним повністю або частково у разі:

а) невідповідності запатентованого винаходу (корисної моделі) умовам патентоздатності, що визначені статтею 7 цього Закону;

б) наявності у формулі винаходу (корисної моделі) ознак, яких не було у поданій заявці;

в) порушення вимог частини другої статті 37 цього Закону;
г) видачі патенту внаслідок подання заявки з порушенням прав інших осіб. (Частина першу статті 33 доповнено пунктом «г» згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

2. З метою визнання деклараційного патенту недійсним будь-яка особа може подати до Установи клопотання про проведення експертизи запатентованого винаходу (корисної моделі) на відповідність умовам патентоздатності. За подання клопотання сплачується збір.

3. При визнанні патенту чи його частини недійсними Установа повідомляє про це у своєму офіційному бюлетені.

4. Патент або його частина, визнані недійсними, вважаються такими, що не набрали чинності, від дати публікації відомостей про видачу патенту. (Стаття 33 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Розділ VII ЗАХИСТ ПРАВ

Стаття 34. Порушення прав власника патенту

1. Будь-яке посягання на права власника патенту, передбачені статтею 28 цього Закону, вважається порушенням прав власника патенту, що тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством України.

2. На вимогу власника патенту таке порушення повинно бути припинено, а порушник зобов'язаний відшкодувати власнику патенту заподіяні збитки.

Вимагати поновлення порушених прав власника патенту може за його згодою також особа, яка придбала ліцензію.

(Частина друга статті 34 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 35. Способи захисту прав

1. Захист прав на винахід (корисну модель) здійснюється у судовому та іншому встановленому законом порядку.

2. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у зв'язку з застосуванням цього Закону.

Суди відповідно до їх компетенції розв'язують, зокрема, спори про: авторство на винахід (корисну модель);

встановлення факту використання винаходу (корисної моделі);
встановлення власника патенту;
порушення прав власника патенту;
укладання та виконання ліцензійних договорів;
право попереднього користування;
компенсації.

(Стаття 35 із змінами, внесеними згідно із Законом № 762-IV (762-15) від 15.05.2003, в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Розділ VIII ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 36. Державне мито і збори

Розмір та порядок сплати державного мита за видачу патентів на винаходи (корисні моделі) визначаються законодавством.

Розмір передбачених цим Законом зборів, строки і порядок їх сплати визначаються Кабінетом Міністрів України.

Кошти, одержані від сплати державного мита за видачу патентів, зараховуються до Державного бюджету України.

Передбачені цим Законом збори сплачуються на поточні рахунки уповноважених Установою закладів, що входять до державної системи правової охорони інтелектуальної власності і відповідно до їх спеціалізації виконують окремі завдання, що визначені цим Законом. (Частина четверта статті 36 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2921-III (2921-14) від 10.01.2002)

Надходження від передбачених цим Законом зборів мають цільове призначення і згідно з розпорядженнями Установи використовуються виключно для забезпечення розвитку та функціонування державної системи охорони інтелектуальної власності, зокрема на виконання завдань, визначених цим Законом, іншими нормативно-правовими актами у сфері інтелектуальної власності.

(Стаття 36 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Стаття 37. Патентування винаходу (корисної моделі) в іноземних державах

1. Будь-яка особа має право запатентувати винахід (корисну модель) в іноземних державах за умови попереднього подання заявки на винахід (корисну модель) до Установи та ненадходження до цієї особи протягом трьох місяців від дати подання зазначеної заявки повідомлення про віднесення заявленого винаходу (корисної моделі) до державної таємниці.

За клопотанням заявника йому надсилається повідомлення щодо можливості патентування винаходу (корисної моделі) в іноземних державах раніше зазначеного строку. За подання клопотання сплачується збір.

2. Якщо патентування винаходу (корисної моделі) провадиться за процедурою Договору про патентну кооперацію, міжнародна заявка подається до Установи.

(Стаття 37 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 38. Державне стимулювання створення та використання винаходів (корисних моделей)

Держава стимулює створення і використання винаходів (корисних моделей), встановлює винахідникам і особам, які використовують їх, пільгові умови оподаткування та кредитування, надає їм інші пільги відповідно до чинного законодавства України.

Винахідникам високоефективних використовуваних винаходів (корисних моделей) може присвоюватися почесне звання «Заслужений винахідник України».

Розділ IX ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Заявки на видачу патентів України на винаходи строком дії п'ять років без проведення експертизи по суті (далі – патенти строком дії п'ять років), подані відповідно до Постанови Верховної Ради України від 23 грудня 1993 року «Про введення в дію Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» (3769-12), діловодство за якими не було завершено до набрання чинності цим Законом, вважаються заявками на видачу деклараційних патентів на винаходи та розглядаються Установою без проведення експертизи на локальну новизну. (Пункт 1 розділу IX із змінами, внесеними згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

2. За заявками на видачу патентів строком дії п'ять років, за якими до набрання чинності цим Законом було прийнято рішення про видачу патенту, але не здійснено державну реєстрацію і публікацію відомостей про видачу патентів, Установа видає деклараційні патенти на винаходи і публікує відомості про їх видачу за умови сплати відповідного державного мита. (Абзац перший пункту 2 розділу IX із змінами, внесеними згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Власники патентів на винаходи строком дії п'ять років можуть подавати клопотання про проведення кваліфікаційної експертизи і перетворення патенту в порядку, встановленому для деклараційних патентів статтею 26 цього Закону.

3. Чинні патенти на корисні моделі прирівнюються щодо правового режиму, у тому числі і строку їх дії, до деклараційних патентів на корисні моделі.

(Розділ IX доповнено пунктом 3 згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Розділ X ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Встановити, що до приведення законодавства у відповідність із цим Законом інші закони та нормативно-правові акти застосовуються у частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом подати до Верховної Ради України пропозиції про приведення законодавчих актів України у відповідність з цим Законом.

4. Встановити, що після набрання чинності цим Законом втрачають чинність:

Постанова Верховної Ради України від 19 січня 1995 року «Про затвердження Положення про порядок оформлення та використання прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки, що становлять державну таємницю» (4/95-ВР) (Відомості Верховної Ради, 1995 р., № 3, ст. 23);

абзаци десятий і одинадцятий пункту 3 і пункт 4 Постанови Верховної Ради України від 23 грудня 1993 року (3769-12) «Про введення в дію Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» (Відомості Верховної Ради, 1994 р., № 7, ст. 33; 1997 р., № 40, ст. 269).

Президент України

Л. КРАВЧУК

м. Київ, 15 грудня 1993 року
№ 3687-ХІІ

Відомості Верховної Ради України, 1994, № 7, ст. 32.

ЗАКОН УКРАЇНИ **Про охорону прав на промислові зразки**

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 7, ст. 34)

(Вводиться в дію Постановою ВР
№ 3770-XII (3770-12) від 23.12.93, ВВР, 1994, № 7, ст. 35)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, ВВР, 2001, № 8, ст. 37
№ 2921-III (2921-14) від 10.01.2002, ВВР, 2002, № 16, ст. 114
№ 34-IV (34-15) від 04.07.2002, ВВР, 2002, № 35, ст. 256
№ 762-IV (762-15) від 15.05.2003, ВВР, 2003, № 30, ст. 247
№ 850-IV (850-15) від 22.05.2003, ВВР, 2003, № 35, ст. 271
№ 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 2-3, ст. 41}

{У тексті Закону слово «Відомство» замінено словом «Установа»
у відповідних відмінках згідно із Законом № 2188-III (2188-14)
від 21.12.2000}

Цей Закон регулює відносини, що виникають у зв'язку з набуттям
і здійсненням права власності на промислові зразки в Україні.

Розділ I **ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**

Стаття 1. Визначення

У цьому Законі нижченаведене вживається у такому значенні:
Установа – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності; {Абзац другий статті 1 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

промисловий зразок – результат творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання;

автор – людина, творчою працею якої створено промисловий зразок;

патент – патент України на промисловий зразок; запатентований промисловий зразок – промисловий зразок, на який видано патент;

особа – фізична або юридична особа; {Абзац сьомий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

заявка – сукупність документів, необхідних для видачі патенту;

заявник – особа, яка подала заявку чи набула прав заявника в іншому встановленому законом порядку; {Абзац дев'ятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

пріоритет заявки (пріоритет) – першість у поданні заявки;

дата пріоритету – дата подання заявки до Установи чи до відповідного органу держави – учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності, за якою заявлено пріоритет;

роботодавець – особа, яка найняла працівника за трудовим договором (контрактом);

Реєстр – Державний реєстр патентів України на промислові зразки;

Апеляційна палата – колегіальний орган Установи для розгляду заперечень проти рішень Установи щодо набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності та інших питань, віднесених до її компетенції цим Законом; {Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

заклад експертизи – уповноважений Установою державний заклад (підприємство, організація) для розгляду і проведення експертизи заявок; {Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000}

державна система правової охорони інтелектуальної власності – Установа і сукупність експертних, наукових, освітніх, інформаційних та інших відповідної спеціалізації державних закладів, що входять до сфери управління Установи. {Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000}

Стаття 2. Повноваження Установи у сфері охорони прав на промислові зразки

1. Установа забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони прав на промислові зразки, для чого:

організовує приймання заявок, проведення їх експертизи, приймає рішення щодо них;

видає патенти на промислові зразки, забезпечує їх державну реєстрацію;

забезпечує опублікування офіційних відомостей про промислові зразки;

здійснює міжнародне співробітництво у сфері правової охорони інтелектуальної власності і представляє інтереси України з питань охорони прав на промислові зразки в міжнародних організаціях відповідно до чинного законодавства;

{Абзац шостий пункту 1 статті 2 виключено на підставі Закону № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

організовує інформаційну та видавничу діяльність у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

організовує науково-дослідні роботи з удосконалення законодавства та організації діяльності у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

організовує роботу щодо перепідготовки кадрів державної системи правової охорони інтелектуальної власності;

доручає закладам, що входять до державної системи правової охорони інтелектуальної власності, відповідно до їх спеціалізації, виконувати окремі завдання, що визначені цим Законом, Положенням про Установу, іншими нормативно-правовими актами у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

здійснює інші повноваження відповідно до законів. {Абзац одинадцятий пункту 1 статті 2 в редакції Закону № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

2. Фінансування діяльності Установи провадиться за рахунок коштів Державного бюджету України.

{Стаття 2 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000}

Стаття 3. Міжнародні договори

Якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України про промислові зразки, то застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 4. Права та обов'язки іноземців та осіб без громадянства

1. Іноземці та особи без громадянства мають рівні з громадянами України права та обов'язки, передбачені цим Законом, відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

2. Іноземці та особи без громадянства у відносинах з Установою реалізують свої права через представників у справах інтелектуальної власності (патентні повірені), зареєстрованих згідно з положенням, яке затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Стаття 4 в редакції Закону № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Розділ II ПРАВОВА ОХОРОНА ПРОМИСЛОВИХ ЗРАЗКІВ

Стаття 5. Умови надання правової охорони

1. Правова охорона надається промислового зразку, що не суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі та відповідає умовам патентоспроможності. {Пункт 1 статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

2. Об'єктом промислового зразка може бути форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб.

3. Згідно з цим Законом не можуть одержати правову охорону:
об'єкти архітектури (крім малих архітектурних форм), промислові, гідротехнічні та інші стаціонарні споруди;
друкована продукція як така;
об'єкти нестійкої форми з рідких, газоподібних, сипких або подібних до них речовин тощо. {Абзац четвертий пункту 3 статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

{Пункт 4 статті 5 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

5. Право власності на промисловий зразок засвідчується патентом.
Строк дії патенту на промисловий зразок становить 10 років від дати подання заявки до Установи і продовжується Установою за клопотанням власника патенту, але не більш як на п'ять років.
Дія патенту припиняється достроково за умов, викладених у статті 24 цього Закону.

6. Обсяг правової охорони, що надається, визначається сукупністю суттєвих ознак промислового зразка, представлених на зображенні (зображеннях) виробу, внесеному до Реєстру, і засвідчується патентом з наведеною у ньому копією внесеного до Реєстру зображення виробу.

Тлумачення ознак промислового зразка повинно здійснюватися в межах його опису.

{Пункт 6 статті 5 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

Стаття 6. Умови патентоспроможності промислового зразка

1. Промисловий зразок відповідає умовам патентоспроможності, якщо він є новим. {Пункт 1 статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

2. Промисловий зразок визнається новим, якщо сукупність його суттєвих ознак не стала загальнодоступною у світі до дати подання заявки до Установи або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету. Крім того, у процесі встановлення новизни промислового зразка береться до уваги зміст усіх раніше одержаних Установою заявок, за винятком тих, що на зазначену дату вважаються відкликаними, відкликані або за ними Установою прийняті рішення про відмову у видачі патентів і вичерпані можливості оскарження таких рішень. {Пункт 2 статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

3. На визнання промислового зразка патентоспроможним не впливає розкриття інформації про нього автором або особою, яка одержала від автора прямо чи опосередковано таку інформацію протягом шести місяців до дати подання заявки до Установи або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету. При цьому обов'язок доведення обставин розкриття інформації покладається на особу, заінтересовану у застосуванні цього пункту.

{Пункт 4 статті 6 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

Розділ III ПРАВО НА ОДЕРЖАННЯ ПАТЕНТУ

Стаття 7. Право автора

1. Право на одержання патенту має автор або його спадкоємець, якщо інше не передбачено цим Законом.

2. Автори, які створили промисловий зразок спільною працею, мають рівні права на одержання патенту, якщо інше не передбачено угодою між ними.

3. У разі перегляду умов угоди щодо складу авторів Установа за спільним клопотанням осіб, зазначених у заявці як автори, а також авторів, не зазначених у заявці як такі, вносить зміни до відповідних

документів у порядку, що встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Пункт 3 статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

4. Автору промислового зразка належить право авторства, яке є невідчужуваним особистим правом і охороняється безстроково.

Стаття 8. Право роботодавця

1. Право на одержання патенту має роботодавець, якщо промисловий зразок створено у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи доручення роботодавця, за умови, що трудовим договором (контрактом) не передбачено інше. Роботодавець повинен укласти письмовий договір з автором і за його умовами видати винагороду автору відповідно до економічної цінності промислового зразка та іншої вигоди, одержаної роботодавцем від промислового зразка.

Спори щодо умов одержання винагороди та її розміру розв'язуються у судовому порядку.

2. Автор промислового зразка подає роботодавцю письмове повідомлення про створений ним промисловий зразок з матеріалами, що розкривають суть промислового зразка досить ясно і повно.

Якщо роботодавець протягом чотирьох місяців від дати одержання цього повідомлення не подасть заявки до Установи, то право на одержання патенту переходить до автора.

Стаття 9. Право правонаступника

Право на одержання патенту має відповідно правонаступник автора або роботодавця.

Стаття 10. Право першого заявника

Право на одержання патенту на промисловий зразок, створений роздільною працею, належить заявнику, заявка якого має більш ранню дату подання до Установи або, якщо заявлено пріоритет, більш ранню дату пріоритету, за умови, що вказана заявка не вважається відкликаною, не відкликана або за нею Установою не прийняте рішення про відмову у видачі патенту, можливості оскарження якого вичерпані. {Стаття 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

Розділ IV ПОРЯДОК ОДЕРЖАННЯ ПАТЕНТУ

Стаття 11. Заявка

1. Особа, яка бажає одержати патент і має на це право, подає до Установи заявку.

2. За дорученням заявника заявку може бути подано через представника у справах інтелектуальної власності або іншу довірену особу.

3. Заявка повинна стосуватися одного промислового зразка і може містити його варіанти (вимога єдності).

4. Заявка складається українською мовою і повинна містити:
заяву про видачу патенту;
комплект зображень виробу (власне виробу чи у вигляді його макета, або малюнка), що дають повне уявлення про його зовнішній вигляд; {Абзац третій пункту 4 статті 11 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

опис промислового зразка;
креслення, схему, карту (якщо необхідно).

5. У заяві про видачу патенту необхідно вказати заявника (заявників) і його адресу, а також автора (авторів).

Автор має право вимагати, щоб його не згадували як такого в будь-якій публікації Установи, зокрема у відомостях про заявку чи патент.

6. Заявка повинна розкривати суть промислового зразка досить ясно і повно, щоб його зміг здійснити фахівець у зазначеній галузі.

7. Інші вимоги до документів заявки визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Пункт 7 статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

8. За подання заявки сплачується збір. Документ про сплату збору повинен надійти до Установи разом з заявкою або протягом двох місяців від дати подання заявки. Цей строк продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. {Пункт 8 статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

Стаття 12. Дата подання заявки

1. Датою подання заявки є дата одержання Установою матеріалів, що містять принаймні:

клопотання у довільній формі про видачу патенту, викладене українською мовою;

відомості про заявника та його адресу, викладені українською мовою; зображення виробу, що дає уявлення про його зовнішній вигляд;

частину, яка зовнішньо нагадує опис промислового зразка, викладену українською або іншою мовою. В останньому випадку для збереження дати подання заявки переклад цієї частини українською мовою повинен надійти до Установи протягом двох місяців від дати подання заявки.

2. Дата подання заявки встановлюється згідно з пунктами 9, 10 та 11 статті 14 цього Закону. {Пункт статті 12 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

Стаття 13. Пріоритет

1. Заявник має право на пріоритет попередньої заявки на такий же промисловий зразок протягом шести місяців від дати подання попередньої заявки до Установи чи до відповідного органу держави – учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності, якщо на попередню заявку не заявлено пріоритет.

2. Пріоритет промислового зразка, використаного в експонаті, показаному на офіційних або офіційно визнаних міжнародних виставках, проведених на території держави – учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності, може бути встановлено за датою відкриття виставки, якщо заявка надійшла до Установи протягом шести місяців від зазначеної дати.

3. Заявник, який бажає скористатися правом пріоритету, протягом трьох місяців від дати подання заявки до Установи подає заяву про пріоритет з посиланням на дату подання і номер попередньої заявки та її копію, якщо ця заявка була подана в іноземній державі – учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності, з перекладом на українську мову, або документ, що підтверджує показ зазначеного промислового зразка на виставках, проведених на території держави – учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності. У межах цього строку зазначені матеріали можуть бути змінені. Якщо ці матеріали подано несвоєчасно, право на пріоритет заявки вважається втраченим, про що заявнику надсилається повідомлення.

4. Щодо заявки в цілому чи її частини може бути заявлено пріоритет кількох попередніх заявок. При цьому строки, початковою датою яких є дата пріоритету, обчислюються від найбільш ранньої дати пріоритету.

5. Пріоритет поширюється лише на ті ознаки промислового зразка, які зазначені в попередній заявці, пріоритет якої заявлено.

6. Якщо за попередньою заявкою діловодство у Установі не завершено, то з надходженням заяви про пріоритет згідно з пунктом 3 цієї статті попередня заявка вважається відкликаною в частині, на яку заявлено пріоритет.

7. Пріоритет промислового зразка може бути встановлено за датою одержання закладом експертизи додаткових матеріалів, оформлених відповідно до пункту 7 статті 14 цього Закону як самостійна заявка, якщо ця заявка подана протягом трьох місяців від дати одержання заявником повідомлення про те, що зазначені матеріали не беруться до уваги під час експертизи заявки, до якої вони були додані. { Статтю 13 доповнено пунктом 7 згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003 }

Стаття 14. Експертиза заявки

1. Експертиза заявки має статус науково-технічної експертизи і проводиться закладом експертизи відповідно до цього Закону та правил, встановлених на його основі центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Пункт 1 статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012 }

2. Заклад експертизи здійснює інформаційну діяльність, необхідну для проведення експертизи заявок, і є центром міжнародного обміну виданнями відповідно до Конвенції про міжнародний обмін виданнями (995_172), прийнятої 3 грудня 1958 року Генеральною конференцією Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури.

3. Кінцеві результати експертизи заявки, що не вважається відкликаною або не відкликана, відображаються в обґрунтованому висновку експертизи за заявкою, що набирає чинності після затвердження його Установою. На підставі такого висновку Установа приймає рішення про видачу патенту або про відмову у видачі патенту. Рішення Установи надсилається заявнику.

Заявник має право протягом місяця від дати одержання ним рішення Установи затребувати копії матеріалів, що протиставлені заявці. Ці копії надсилаються заявнику протягом місяця.

4. Заявник має право з власної ініціативи чи на запрошення закладу експертизи особисто або через свого представника брати участь у встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності порядку в розгляді питань, що виникли під час проведення експертизи.

{Пункт 4 статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

5. Заявник має право вносити до заявки виправлення помилок та зміни свого імені (найменування) і своєї адреси, адреси для листування, імені та адреси свого представника.

Заявник може вносити до заявки зміни, пов'язані зі зміною особи заявника, за умови згоди зазначених у заявці інших заявників. Такі зміни може за згодою всіх заявників вносити також особа, яка бажає стати заявником.

Ці виправлення та зміни враховуються, якщо вони одержані закладом експертизи не пізніше одержання ним документа про сплату державного мита за видачу патенту.

За подання заяви про виправлення помилки або про внесення будь-якої із зазначених змін сплачується збір, за умови, що помилка не є очевидною чи технічною, а зміна виникла через залежні від подавця заяви обставини.

6. Заклад експертизи може вимагати від заявника надання додаткових матеріалів, якщо без них проведення експертизи неможливе, або у разі виникнення обґрунтованих сумнівів у достовірності будь-яких відомостей чи елементів, що містяться в матеріалах заявки.

Заявник має право протягом місяця від дати одержання ним повідомлення чи висновку закладу експертизи із вимогою про надання додаткових матеріалів затребувати від нього копії матеріалів, що протиставлені заявці.

Додаткові матеріали мають бути подані заявником протягом двох місяців від дати одержання ним повідомлення чи висновку закладу експертизи або копій матеріалів, що протиставлені заявці. Строк подання додаткових матеріалів продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Цей строк, пропущений з поважних причин, поновлюється, якщо протягом шести місяців від його спливу

буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Якщо заявник не подасть додаткові матеріали у встановлений строк, то заявка вважається відкликаною, про що йому надсилається повідомлення.

7. Якщо заявником подано додаткові матеріали, то в процесі експертизи з'ясується, чи не виходять вони за межі розкритої у поданій заявці суті промислового зразка.

Додаткові матеріали виходять за межі розкритої у поданій заявці суті промислового зразка, якщо вони містять нові суттєві ознаки.

Додаткові матеріали в частині, що виходить за межі розкритої у поданій заявці суті промислового зразка, не беруться до уваги під час експертизи заявки і можуть бути, після одержання відповідного повідомлення закладу експертизи, оформлені заявником як самостійна заявка.

8. Під час проведення експертизи:

встановлюється дата подання заявки на підставі статті 12 цього Закону; визначається, чи належить об'єкт, що заявляється, до об'єктів, зазначених у пункті 2 статті 5 цього Закону;

заявка перевіряється на відповідність формальним вимогам статті 11 цього Закону та правилам, встановленим на його основі центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності; {Абзац четвертий пункту 8 статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

документ про сплату збору за подання заявки перевіряється на відповідність встановленим вимогам.

9. За відповідності матеріалів заявки вимогам статті 12 цього Закону та наявності документа про сплату збору за подання заявки заявнику надсилається повідомлення про встановлену дату подання заявки.

10. У разі невідповідності матеріалів заявки вимогам статті 12 цього Закону заявнику негайно надсилається про це повідомлення. Якщо невідповідність усунуто протягом двох місяців від дати одержання заявником повідомлення, то датою подання заявки вважається дата одержання закладом експертизи виправлених матеріалів. В іншому разі заявка вважається неподаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

11. Якщо в матеріалах заявки, що відповідає вимогам статті 12 цього Закону, є посилання на креслення (схему, карту), але такого креслення (схеми, карти) в ній немає, заявнику надсилається про це повідомлення і пропонується на його вибір надіслати креслення (схему, карту) чи вилучити посилання на нього у заявці. У разі подання креслення (схеми, карти)

протягом двох місяців від дати одержання заявником повідомлення датою подання заявки вважається дата одержання закладом експертизи креслення (схеми, карти). Якщо у цей строк заявник не зробить запропонованого йому вибору, то заявка вважається неподаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

12. У разі порушення вимог пункту 8 статті 11 цього Закону заявка вважається відкликаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

13. Якщо є підстави вважати, що заявлений об'єкт не відповідає вимогам пункту 2 статті 5 або заявка не відповідає формальним вимогам статті 11 цього Закону та правил, встановлених на його основі центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності, чи документ про сплату збору за подання заявки не відповідає встановленим вимогам, то заклад експертизи надсилає заявнику про це обґрунтований попередній висновок з пропозицією надати мотивовану відповідь з усуненням, у разі необхідності, зазначених у висновку недоліків. { Абзац перший пункту 13 статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012 }

Відповідь заявника надається у строк, встановлений пунктом 6 цієї статті для додаткових матеріалів, та береться до уваги під час підготовки висновку експертизи за заявкою.

У випадку порушення вимоги єдності, встановленої пунктом 3 статті 11 цього Закону, заявник повинен зазначити у відповіді промисловий зразок, щодо якого слід проводити експертизу заявки, і у разі необхідності внести уточнення до заявки. При цьому щодо інших промислових зразків можуть бути подані самостійні заявки.

Якщо на пропозицію закладу експертизи вимогу єдності не буде виконано, експертиза заявки проводиться щодо промислового зразка, зазначеного в описі першим.

{Стаття 14 в редакції Законів № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, № 850-IV (850-15) від 22.05.2003 }

Стаття 15. Відкликання заявки

Заявник має право відкликати заявку в будь-який час до дати сплати державного мита за видачу патенту.

{Стаття 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003 }

Стаття 16. Публікація про видачу патенту

1. На підставі рішення про видачу патенту та за наявності документів про сплату державного мита за видачу патенту і збору за публікацію про видачу патенту здійснюється публікація в офіційному бюлетені відомостей про видачу патенту, визначених в установленому порядку. Зазначені мито та збір сплачуються після надходження до заявника рішення про видачу патенту.

Якщо протягом трьох місяців від дати надходження до заявника рішення про видачу патенту документи про сплату державного мита за видачу патенту і збору за публікацію про видачу патенту в розмірі та порядку, визначених законодавством, до закладу експертизи не надійшли, публікація не провадиться, а заявка вважається відкликаною.

Строк надходження цих документів продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Цей строк, пропущений з поважних причин, поновлюється, якщо протягом шести місяців від його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

2. Після публікації відомостей про видачу патенту будь-яка особа має право ознайомитися з матеріалами заявки в установленому порядку. За ознайомлення з матеріалами заявки сплачується збір.

{Стаття 16 в редакції Законів № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, № 850-IV (850-15) від 22.05.2003 }

Стаття 17. Реєстрація патенту

1. Одночасно з публікацією відомостей про видачу патенту центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності здійснює державну реєстрацію патенту на промисловий зразок, для чого вносить до Реєстру відповідні відомості. Форма Реєстру та порядок його ведення визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Пункт 1 статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012 }

2. Після внесення до Реєстру відомостей будь-яка особа має право ознайомитися з ними у порядку, що визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності та одержати відповідно до свого клопотання виписку з Реєстру щодо відомостей про патент, за умови сплати збору за

подання цього клопотання. {Пункт 2 статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законами № 850-IV (850-15) від 22.05.2003, № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

3. Помилки у внесених до Реєстру відомостях виправляються за ініціативою власника патенту або Установи. {Абзац перший пункту 3 статті 17 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

До Реєстру за ініціативою власника патенту можуть бути внесені зміни згідно з установленим переліком можливих змін. За внесення до Реєстру змін щодо патенту сплачується збір.

{Статтю 17 доповнено пунктом 3 згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000}

Стаття 18. Видача патенту

1. Видача патенту здійснюється Установою у місячний строк після державної реєстрації патенту. Патент видається особі, яка має право на одержання патенту. Якщо право на одержання патенту мають кілька осіб, їм видається один патент.

Патент видається під відповідальність його власника без гарантії чинності патенту.

2. Форма патенту і зміст зазначених у ньому відомостей визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Пункт 2 статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

3. До виданого патенту на вимогу його власника Установа вносить виправлення очевидних помилок з наступним повідомленням про це в офіційному бюлетені.

4. У випадку втрати чи зіпсування патенту його власнику видається дублікат патенту у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності. За видачу дублікату патенту сплачується збір.

{Статтю 18 доповнено пунктом 4 згідно із Законами № 850-IV (850-15) від 22.05.2003, № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Стаття 19. Оскарження рішення за заявкою

1. Заявник може оскаржити рішення Установи за заявкою у судовому порядку, а також до Апеляційної палати протягом двох місяців від дати

одержання рішення Установи чи копій матеріалів, затребуваних відповідно до пункту 3 статті 14 цього Закону.

2. Якщо рішення Установи за заявкою оскаржено у судовому порядку після державної реєстрації патенту, то суд вирішує разом і питання щодо дійсності відповідного патенту.

3. Право оскаржити рішення Установи до Апеляційної палати втрачається у разі сплати державного мита за видачу патенту.

4. Оскарження рішення центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності до Апеляційної палати здійснюється шляхом подання заперечення проти рішення у порядку, встановленому цим Законом та на його основі регламентом Апеляційної палати, затвердженим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності. За подання заперечення сплачується збір. Якщо збір не сплачено у строк, зазначений у пункті 1 цієї статті, заперечення вважається неподаним, про що заявнику надсилається повідомлення.

{Пункт 4 статті 19 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

5. У разі одержання Апеляційною палатою заперечення та документа про сплату збору за подання заперечення діловодство за заявкою зупиняється до затвердження рішення Апеляційної палати.

6. Заперечення проти рішення Установи за заявкою розглядається згідно з регламентом Апеляційної палати, протягом двох місяців від дати одержання заперечення та документа про сплату збору за подання заперечення, в межах мотивів, викладених заявником у запереченні та під час його розгляду. Строк розгляду заперечення продовжується за ініціативою заявника, але не більше ніж на два місяці, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

7. За результатами розгляду заперечення Апеляційна палата приймає мотивоване рішення, що затверджується наказом Установи та надсилається заявнику.

У разі задоволення заперечення повністю або частково збір за подання заперечення підлягає поверненню.

8. До затвердження рішення Апеляційної палати, в місячний строк від дати його прийняття, керівник Установи може внести мотивований письмовий протест на це рішення, який має бути розглянутий протягом

місяця. Рішення Апеляційної палати, прийняте за цим протестом, є остаточним і може бути скасоване лише судом.

9. Заявник може оскаржити затверджене Установою рішення Апеляційної палати у судовому порядку протягом двох місяців від дати одержання рішення.

{Стаття 19 в редакції Законів № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

Розділ V

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ, ЩО ВИПЛИВАЮТЬ З ПАТЕНТУ

Стаття 20. Права, що випливають з патенту

1. Права, що випливають з патенту, діють від дати публікації відомостей про його видачу за умови сплати річного збору за підтримання чинності патенту.

2. Патент надає його власнику виключне право використовувати промисловий зразок за своїм розсудом, якщо таке використання не порушує прав інших власників патентів.

Взаємовідносини при використанні промислового зразка, патент на який належить кільком особам, визначаються угодою між ними. У разі відсутності такої угоди кожний власник патенту може використовувати промисловий зразок за своїм розсудом, але жоден з них не має права давати дозвіл (видавати ліцензію) на використання промислового зразка та передавати право власності на промисловий зразок іншій особі без згоди решти власників патенту.

Використанням промислового зразка визнається виготовлення виробу із застосуванням запатентованого промислового зразка, застосування такого виробу, пропонування для продажу, в тому числі через Інтернет, продаж, імпорт (ввезення) та інше введення його в цивільний оборот або зберігання такого виробу в зазначених цілях. {Абзац третій пункту 2 статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 34-IV (34-15) від 04.07.2002, в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

Виріб визнається виготовленим із застосуванням запатентованого промислового зразка, якщо при цьому використані всі суттєві ознаки промислового зразка.

3. Патент надає його власнику право забороняти іншим особам використовувати промисловий зразок без його дозволу, за винятком випадків, коли таке використання не визнається згідно з цим Законом порушенням прав власника патенту.

4. Власник патенту може передавати на підставі договору право власності на промисловий зразок будь-якій особі, яка стає правонаступником власника патенту.

5. Власник патенту має право дати будь-якій особі дозвіл (видати ліцензію) на використання промислового зразка на підставі ліцензійного договору.

6. Договір про передачу права власності на промисловий зразок і ліцензійний договір вважаються дійсними, якщо вони укладені у письмовій формі і підписані сторонами.

Сторона договору має право на інформування невизначеного кола осіб про передачу права власності на промисловий зразок або видачу ліцензії на використання промислового зразка. Таке інформування здійснюється шляхом публікації в офіційному бюлетені відомостей в обсязі та порядку, встановлених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності, з одночасним внесенням їх до Реєстру. {Абзац другий пункту 6 статті 20 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

За опублікування зазначених відомостей та запропонованих стороною договору змін до відомостей про видачу ліцензії сплачуються збори. {Абзац пункту 6 статті 20 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

{Пункт 6 статті 20 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000}

7. Власник патенту має право подати до Установи для офіційної публікації заяву про надання будь-якій особі дозволу на використання запатентованого промислового зразка. У цьому разі річний збір за підтримання чинності патенту зменшується на 50 відсотків починаючи з року, наступного за роком публікації такої заяви.

Особа, яка виявила бажання скористатися зазначеним дозволом, зобов'язана укласти з власником патенту договір про платежі. Спори, що виникають під час укладання та виконання цього договору, розв'язуються у судовому порядку.

Якщо жодна особа не заявила власнику патенту про свої наміри щодо використання промислового зразка, він може подати до Установи письмове клопотання про відкликання своєї заяви. У цьому разі річний збір за підтримання чинності патенту сплачується у повному розмірі починаючи з року, наступного за роком публікації такого клопотання.

8. Права, що випливають з патенту, не зачіпають будь-які інші особисті майнові чи немайнові права автора промислового зразка, що регулюються іншим законодавством України.

{Статтю 21 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

Стаття 22. Дії, які не визнаються порушенням прав

1. Будь-яка особа, яка до дати подання до Установи заявки або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету в інтересах своєї діяльності добросовісно використала в Україні заявлений промисловий зразок чи здійснила значну і серйозну підготовку для такого використання, зберігає право на безоплатне продовження цього використання або на використання промислового зразка, як це передбачалося зазначеною підготовкою (право попереднього користування).

Право попереднього користування може передаватися або переходити до іншої особи тільки разом з підприємством чи діловою практикою або тією частиною підприємства чи ділової практики, в яких було використано заявлений промисловий зразок чи здійснено значну і серйозну підготовку для такого використання.

2. Не визнається порушенням прав, що надаються патентом, використання запатентованого промислового зразка:

в конструкції чи при експлуатації транспортного засобу іноземної держави, який тимчасово або випадково знаходиться у водах, повітряному просторі чи на території України, за умови, що промисловий зразок використовується виключно для потреб зазначеного засобу;

без комерційної мети;

з науковою метою або в порядку експерименту;

за надзвичайних обставин (стихійне лихо, катастрофа, епідемія тощо) з повідомленням про таке використання власника патенту одразу як це стане практично можливим та виплатою йому відповідної компенсації. {Абзац пункту 2 статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

3. Не визнається порушенням прав, що надаються патентом, введення в цивільний оборот виробу, виготовленого із застосуванням запатентованого промислового зразка, після введення цього виробу в цивільний оборот власником патенту чи з його спеціального дозволу. {Пункт 3 статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

Стаття 23. Обов'язки, що випливають з патенту

1. Власник патенту повинен добросовісно користуватися виключним правом, що випливає з патенту.

Якщо промисловий зразок не використовується або недостатньо використовується в Україні протягом трьох років починаючи від дати публікації відомостей про видачу патенту або від дати, коли використання промислового зразка було припинено, то будь-яка особа, яка має бажання і виявляє готовність використовувати промисловий зразок, у разі відмови власника патенту від укладання ліцензійного договору може звернутися до суду із заявою про надання їй дозволу на використання промислового зразка. {Абзац другий пункту 1 статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 762-IV (762-15) від 15.05.2003}

Якщо власник патенту не доведе, що факт невикористання чи недостатнього використання промислового зразка зумовлений поважними причинами, суд виносить рішення про надання дозволу заінтересованій особі на використання промислового зразка з визначенням обсягу його використання, строку дії дозволу, розміру та порядку виплати винагороди власнику патенту. {Абзац третій пункту 1 статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 762-IV (762-15) від 15.05.2003}

2. Власник патенту зобов'язаний дати дозвіл (видати ліцензію) на використання промислового зразка власнику пізніше виданого патенту, якщо промисловий зразок останнього призначений для досягнення іншої мети або має значні техніко-економічні переваги і не може використовуватись без порушення прав першого власника. При цьому надання такого дозволу може бути обумовлено відповідним дозволом власника пізніше виданого патенту, який зобов'язаний дати дозвіл, якщо його промисловий зразок удосконалює промисловий зразок власника раніше виданого патенту або призначений для досягнення тієї ж мети. Дозвіл дається в обсязі, необхідному для використання промислового зразка власником патенту, який такий дозвіл затребував.

Спори щодо ліцензій розв'язуються у судовому порядку.

Розділ VI ПРИПИНЕННЯ ДІЇ ПАТЕНТУ ТА ВИЗНАННЯ ЙОГО НЕДІЙСНИМ

Стаття 24. Припинення дії патенту

1. Власник патенту в будь-який час може відмовитися від нього повністю або частково на підставі заяви, поданої до Установи. Зазначена відмова набирає чинності від дати публікації відомостей про це в офіційному бюлетені Установи.

2. Дія патенту на промисловий зразок припиняється у разі несплати у встановлений строк річного збору за підтримання його чинності.

Річний збір сплачується за кожний рік дії патенту, рахуючи від дати подання заявки. Документ про першу сплату збору зазначеного збору має надійти до Установи одночасно з документом про сплату збору за видачу патенту. Документ про сплату збору за кожний наступний рік має надійти до Установи до кінця поточного року, за умови сплати збору протягом двох останніх його місяців.

Річний збір за підтримання чинності патенту може бути сплачено, а документ про його сплату – надійти до Установи протягом шести місяців після встановленого строку. У цьому разі розмір річного збору збільшується на 50 відсотків.

Дія патенту припиняється з першого дня року, за який збір не сплачено.

Стаття 25. Визнання патенту недійсним

1. Патент може бути визнано у судовому порядку недійсним повністю або частково у разі:

а) невідповідності запатентованого промислового зразка умовам патентоспроможності, визначеним цим Законом;

б) наявності у сукупності суттєвих ознак промислового зразка ознак, яких не було у поданій заявці;

в) видачі патенту внаслідок подання заявки з порушенням прав інших осіб. {Підпункт «в» пункту 1 статті 25 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

{Пункт 2 статті 25 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

3. При визнанні патенту чи його частини недійсними Установа повідомляє про це у своєму офіційному бюлетені.

4. Патент або його частина, визнані недійсними, вважаються такими, що не набрали чинності, від дати публікації відомостей про видачу патенту. {Стаття 25 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000}

Розділ VII ЗАХИСТ ПРАВ

Стаття 26. Порушення прав власника патенту

1. Будь-яке посягання на права власника патенту, передбачені статтею 20 цього Закону, вважається порушенням прав власника патенту, що тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством України.

2. На вимогу власника патенту таке порушення повинно бути припинено, а порушник зобов'язаний відшкодувати власнику патенту заподіяні збитки.

Вимагати поновлення порушених прав власника патенту може за його згодою також особа, яка придбала ліцензію. {Абзац другий пункту 2 статті 26 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

Стаття 27. Способи захисту прав

1. Захист прав на промисловий зразок здійснюється у судовому та іншому встановленому законом порядку.

2. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у зв'язку з застосуванням цього Закону.

Суди відповідно до їх компетенції розв'язують, зокрема, спори про:
авторство на промисловий зразок;
встановлення факту використання промислового зразка;
встановлення власника патенту;
порушення прав власника патенту;
право попереднього користування;
компенсації.

{Стаття 27 із змінами, внесеними згідно із Законом № 762-IV (762-15) від 15.05.2003, в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

Розділ VIII ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 28. Державне мито і збори

Розмір та порядок сплати державного мита за видачу патентів на промислові зразки визначаються законодавством.

Кошти, одержані від сплати державного мита за видачу патентів на промислові зразки, зараховуються до Державного бюджету України.

Розмір передбачених цим Законом зборів, строки і порядок їх сплати визначаються Кабінетом Міністрів України.

Передбачені цим Законом збори сплачуються на поточні рахунки уповноважених Установою закладів, що входять до державної системи правової охорони інтелектуальної власності і відповідно до їх спеціалізації виконують окремі завдання, визначені цим Законом. {Частина четверта статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2921-III (2921-14) від 10.01.2002}

Надходження від передбачених цим Законом зборів мають цільове призначення і згідно з розпорядженнями Установи використовуються виключно для забезпечення розвитку та функціонування державної системи правової охорони інтелектуальної власності, зокрема на виконання завдань, визначених цим Законом, іншими нормативно-правовими актами у сфері інтелектуальної власності.

{Стаття 28 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000}

Стаття 29. Патентування промислового зразка в іноземних державах

1. Будь-яка особа має право запатентувати промисловий зразок в іноземних державах.

{Пункт 2 статті 29 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

3. Витрати, пов'язані з патентуванням промислового зразка в іноземних державах, несе заявник чи за його згодою інша особа.

Стаття 30. Державне стимулювання створення та використання промислових зразків

Держава стимулює створення і використання промислових зразків, встановлює авторам і особам, які використовують їх, пільгові умови оподаткування та кредитування, надає їм інші пільги відповідно до чинного законодавства України.

Президент України

Л. КРАВЧУК

м. Київ, 15 грудня 1993 року
№ 3688-XII

Відомості Верховної Ради України, 1994, № 7, ст. 34.

ЗАКОН УКРАЇНИ **Про охорону прав на знаки для товарів і послуг**

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 7, ст. 36)

{Вводиться в дію Постановою ВР
№ 3771-ХІІ (3771-12) від 23.12.93, ВВР, 1994, № 7, ст. 37}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 751-ХІV (751-14) від 16.06.99, ВВР, 1999, № 32, ст. 266
№ 2188-ІІІ (2188-14) від 21.12.2000, ВВР, 2001, № 8, ст. 37
№ 2783-ІІІ (2783-14) від 15.11.2001, ВВР, 2002, № 7, ст. 51
№ 2921-ІІІ (2921-14) від 10.01.2002, ВВР, 2002, № 16, ст. 114
№ 34-ІV (34-15) від 04.07.2002, ВВР, 2002, № 35, ст. 256
№ 762-ІV (762-15) від 15.05.2003, ВВР, 2003, № 30, ст. 247
№ 850-ІV (850-15) від 22.05.2003, ВВР, 2003, № 35, ст. 271
№ 254-VI (254-17) від 10.04.2008, ВВР, 2008, № 23, ст. 217
№ 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 2-3, ст. 41}

{У тексті Закону слово «Відомство» замінено словом «Установа»
у відповідних відмінках із Законом № 2188-ІІІ (2188-14) від 21.12.2000}

Цей Закон регулює відносини,
що виникають у зв'язку з набуттям і здійсненням права власності
на знаки для товарів і послуг (далі – знак) в Україні.

Розділ І **ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**

Стаття 1. Визначення

У цьому Законі нижченаведене вживається у такому значенні:

Установа – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності; {Абзац другий статті 1 в редакції Закону № 2188-ІІІ (2188-14) від 21.12.2000; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

особа – фізична або юридична особа; {Абзац третій статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законами № 850-ІV (850-15) від 22.05.2003}

знак – позначення, за яким товари і послуги одних осіб відрізняються від товарів і послуг інших осіб; (Абзац четвертий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-ІV (850-15) від 22.05.2003)

свідоцтво – свідоцтво України на знак для товарів і послуг;

зарєстрований знак – знак, на який видано свідоцтво;

заявка – сукупність документів, необхідних для видачі свідоцтва;
заявник – особа, яка подала заявку чи набула прав заявника в іншому встановленому законом порядку; (Абзац восьмий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

пріоритет заявки (пріоритет) – першість у поданні заявки;

дата пріоритету – дата подання заявки до Установи чи до відповідного органу держави – учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності, за якою заявлено пріоритет;

Реєстр – Державний реєстр свідоцтв України на знаки для товарів і послуг;

Апеляційна палата – колегіальний орган Установи для розгляду заперечень проти рішень Установи щодо набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності та інших питань, віднесених до її компетенції цим Законом; (Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

заклад експертизи – уповноважений Установою державний заклад (підприємство, організація) для розгляду і проведення експертизи заявок; (Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

державна система правової охорони інтелектуальної власності – Установа і сукупність експертних, наукових, освітніх, інформаційних та інших відповідної спеціалізації державних закладів, що входять до сфери управління Установи; (Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

доменне ім'я – ім'я, що використовується для адресації комп'ютерів і ресурсів в Інтернеті; (Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 34-IV (34-15) від 04.07.2002)

МКТП – Міжнародна класифікація товарів і послуг для реєстрації знаків. (Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 2. Повноваження Установи у сфері охорони прав на знаки для товарів і послуг

1. Установа забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони прав на знаки для товарів і послуг, для чого:

організовує приймання заявок, проведення їх експертизи, приймає рішення щодо них;

видає свідоцтва на знаки для товарів і послуг, забезпечує їх державну реєстрацію;

забезпечує опублікування офіційних відомостей про знаки для товарів і послуг;

здійснює міжнародне співробітництво у сфері правової охорони інтелектуальної власності і представляє інтереси України з питань охорони прав на знаки для товарів і послуг в міжнародних організаціях відповідно до чинного законодавства;

{Абзац шостий пункту 1 статті 2 виключено на підставі Закону № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

організовує інформаційну та видавничу діяльність у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

організовує науково-дослідні роботи з удосконалення законодавства та організації діяльності у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

організовує роботу щодо перепідготовки кадрів державної системи правової охорони інтелектуальної власності;

доручає закладам, що входять до державної системи правової охорони інтелектуальної власності, відповідно до їх спеціалізації виконувати окремі завдання, визначені цим Законом, Положенням про Установу, іншими нормативно-правовими актами у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

здійснює інші повноваження відповідно до законів. {Абзац одинадцятий пункту 1 статті 2 в редакції Закону № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

2. Фінансування діяльності Установи провадиться за рахунок коштів Державного бюджету України.

{Стаття 2 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000}

Стаття 3. Міжнародні договори

Якщо міжнародним договором України встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України про знаки, то застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 4. Права та обов'язки іноземців та осіб без громадянства

1. Іноземці та особи без громадянства мають рівні з громадянами України права та обов'язки, передбачені цим Законом, відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

2. Іноземці та особи без громадянства у відносинах з Установою реалізують свої права через представників у справах інтелектуальної власності (патентні повірені), зареєстрованих згідно з положенням, яке затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Стаття 4 в редакції Закону № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Розділ II ПРАВОВА ОХОРОНА ЗНАКІВ

Стаття 5. Умови надання правової охорони

1. Правова охорона надається знаку, який не суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі та на який не поширюються підстави для відмови в наданні правової охорони, встановлені цим Законом.

2. Об'єктом знака може бути будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень. Такими позначеннями можуть бути, зокрема, слова, у тому числі власні імена, літери, цифри, зображувальні елементи, кольори та комбінації кольорів, а також будь-яка комбінація таких позначень.

3. Право власності на знак засвідчується свідоцтвом. Строк дії свідоцтва становить 10 років від дати подання заявки до Установи і продовжується Установою за клопотанням власника свідоцтва щоразу на 10 років, за умови сплати збору в порядку, встановленому пунктом 2 статті 18 цього Закону. Порядок продовження строку дії свідоцтва встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності. {Пункт 3 статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Дія свідоцтва припиняється достроково за умов, викладених у статті 18 цього Закону.

4. Обсяг правової охорони, що надається, визначається зображенням знака та переліком товарів і послуг, внесеними до Реєстру, і засвідчується свідоцтвом з наведеними у ньому копією внесеного до Реєстру зображення знака та переліком товарів і послуг.

5. Право на одержання свідоцтва у порядку, встановленому цим Законом, має будь-яка особа, об'єднання осіб або їх правонаступники.

6. Право на одержання свідоцтва має заявник, заявка якого має більш ранню дату подання до Установи або, якщо заявлено пріоритет, більш ранню дату пріоритету, за умови, що вказана заявка не вважається відкликаною, не відкликана або за нею Установою не прийнято рішення про відмову в реєстрації знака, можливості оскарження якого вичерпані. (Стаття 5 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 6. Підстави для відмови в наданні правової охорони

1. Згідно з цим Законом не можуть одержати правову охорону позначення, які зображують або імітують:

державні герби, прапори та інші державні символи (емблеми);
офіційні назви держав;
емблеми, скорочені або повні найменування міжнародних міждержавних організацій;

офіційні контрольні, гарантійні та пробірні клейма, печатки;
нагороди та інші відзнаки.

Такі позначення можуть бути включені до знака як елементи, що не охороняються, якщо на це є згода відповідного компетентного органу або їх власників. Компетентним органом щодо назви держави є колегіальний орган, утворений Установою.

2. Згідно з цим Законом не можуть одержати правову охорону також позначення, які:

звичайно не мають розрізняльної здатності та не набули такої внаслідок їх використання;

складаються лише з позначень, що є загальноновживаними як позначення товарів і послуг певного виду;

складаються лише з позначень чи даних, що є описовими при використанні щодо зазначених у заявці товарів і послуг або у зв'язку з ними, зокрема вказують на вид, якість, склад, кількість, властивості, призначення, цінність товарів і послуг, місце і час виготовлення чи збуту товарів або надання послуг;

є оманливими або такими, що можуть ввести в оману щодо товару, послуги або особи, яка виробляє товар або надає послугу;

складаються лише з позначень, що є загальноновживаними символами і термінами;

відображають лише форму, що обумовлена природним станом товару чи необхідністю отримання технічного результату, або яка надає товарові істотної цінності.

Позначення, вказані в абзацах другому, третьому, четвертому, шостому та сьомому цього пункту, можуть бути внесені до знака як елементи, що не охороняються, якщо вони не займають домінуючого положення в зображенні знака.

3. Не можуть бути зареєстровані як знаки позначення, які є тотожними або схожими настільки, що їх можна сплутати з:

знаками, раніше зареєстрованими чи заявленими на реєстрацію в Україні на ім'я іншої особи для таких самих або споріднених з ними товарів і послуг;

знаками інших осіб, якщо ці знаки охороняються без реєстрації на підставі міжнародних договорів, учасником яких є Україна, зокрема знаками, визнаними добре відомими відповідно до статті 6 bis Паризької конвенції про охорону промислової власності (995_123);

фірмовими найменуваннями, що відомі в Україні і належать іншим особам, які одержали право на них до дати подання до Установи заявки щодо таких же або споріднених з ними товарів і послуг;

кваліфікованими зазначеннями походження товарів (у тому числі спиртів та алкогольних напоїв), що охороняються відповідно до Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» (752-14). Такі позначення можуть бути лише елементами, що не охороняються, знаків осіб, які мають право користуватися вказаними зазначеннями;

знаками відповідності (сертифікаційними знаками), зареєстрованими у встановленому порядку.

4. Не реєструються як знаки позначення, які відтворюють:
промислові зразки, права на які належать в Україні іншим особам;
назви відомих в Україні творів науки, літератури і мистецтва або цитати і персонажі з них, твори мистецтва та їх фрагменти без згоди власників авторського права або їх правонаступників;

прізвища, імена, псевдоніми та похідні від них, портрети і факсиміле відомих в Україні осіб без їх згоди.

(Стаття 6 із змінами, внесеними згідно із Законами № 751-XIV (751-14) від 16.06.99, № 2783-III (2783-14) від 15.11.2001, в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Розділ III ПОРЯДОК ОДЕРЖАННЯ СВДОЦТВА

Стаття 7. Заявка

1. Особа, яка бажає одержати свідоцтво, подає до Установи заявку.
2. За дорученням заявника заявку може бути подано через представника у справах інтелектуальної власності або іншу довірену особу.
3. Заявка повинна стосуватися одного знака.
4. Заявка складається українською мовою і повинна містити:
заяву про реєстрацію знака;
зображення позначення, що заявляється;
перелік товарів і послуг, для яких заявник просить зареєструвати знак, згрупованих за МКТП. (Абзац четвертий пункту 4 статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)
5. У заяві про реєстрацію знака необхідно вказати заявника (заявників) та його адресу.

6. Якщо заявник просить охорону кольору чи поєднання кольорів як розрізняльної ознаки свого знака, то він зобов'язаний:

заявити про це і вказати в заяві колір чи поєднання кольорів, охорону яких він просить;

подати в заявці кольорові зображення вказаного знака.

Кількість примірників таких зображень встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Пункт 6 статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

7. Інші вимоги до документів заявки визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Пункт 7 статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

8. За подання заявки сплачується збір, розмір якого встановлюється з урахуванням кількості класів МКТП, якими охоплюються зазначені в заявці товари і послуги. Документ про сплату збору повинен надійти до Установи разом з заявкою або протягом двох місяців від дати подання заявки. Цей строк продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. (Пункт 8 статті 7 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 8. Дата подання заявки

1. Датою подання заявки є дата одержання Установою матеріалів, що містять принаймні:

клопотання у довільній формі про реєстрацію знака, викладене українською мовою;

відомості про заявника та його адресу, викладені українською мовою;

достатньо чітке зображення позначення, що заявляється;

перелік товарів і послуг, для яких заявляється знак.

2. Дата подання заявки встановлюється згідно з пунктами 10 та 11 статті 10 цього Закону.

3. Після встановлення дати подання заявки будь-яка особа має право ознайомитися з матеріалами заявки в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності. За ознайомлення з матеріалами заявки

сплачується збір. {Пункт 3 статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

{Стаття 8 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

Стаття 9. Пріоритет

1. Заявник має право на пріоритет попередньої заявки на такий же знак протягом шести місяців від дати подання попередньої заявки до Установи чи до відповідного органу держави – учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності, якщо на попередню заявку не заявлено пріоритет.

2. Пріоритет знака, використаного в експонаті, показаному на офіційних або офіційно визнаних міжнародних виставках, проведених на території держави – учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності, може бути встановлено за датою відкриття виставки, якщо заявка надійшла до Установи протягом шести місяців від зазначеної дати.

3. Заявник, який бажає скористатися правом пріоритету, протягом трьох місяців від дати подання заявки до Установи подає заяву про пріоритет з посиланням на дату подання і номер попередньої заявки та її копію з перекладом на українську мову або документ, що підтверджує показ зазначеного знака на виставці, якщо ці заявка чи показ відповідно була подана чи було проведено у державі – учасниці Паризької конвенції про охорону промислової власності. У межах цього строку зазначені матеріали можуть бути змінені. Якщо ці матеріали подано несвоєчасно, то право на пріоритет заявки вважається втраченим, про що заявнику надсилається повідомлення.

Стаття 10. Експертиза заявки

1. Експертиза заявки має статус науково-технічної експертизи, складається з формальної експертизи та кваліфікаційної експертизи (експертизи по суті) і проводиться закладом експертизи відповідно до цього Закону та правил, встановлених на його основі центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Пункт 1 статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

2. Заклад експертизи здійснює інформаційну діяльність, необхідну для проведення експертизи заявок, і є центром міжнародного обміну виданнями відповідно до Конвенції про міжнародний обмін виданнями (995_172), прийнятої 3 грудня 1958 року Генеральною конференцією Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури.

3. Кінцеві результати експертизи заявки, що не вважається відкликаною або не відкликана, відображаються в обґрунтованому висновку експертизи за заявкою, що набирає чинності після затвердження його Установою. На підставі такого висновку Установа приймає рішення про реєстрацію знака для всіх зазначених у заявці товарів і послуг або про відмову в реєстрації знака для всіх зазначених у заявці товарів і послуг, або про реєстрацію знака щодо частини зазначених у заявці товарів і послуг, або про відмову в реєстрації знака для іншої частини зазначених у заявці товарів і послуг. Рішення Установи надсилається заявнику.

Заявник має право протягом місяця від дати одержання ним рішення Установи затребувати копії матеріалів, що протиставлені заявці. Ці копії надсилаються заявнику протягом місяця.

4. Заявник має право з власної ініціативи чи на запрошення закладу експертизи особисто або через свого представника брати участь у встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності порядку в розгляді питань, що виникли під час проведення експертизи.

{Пункт 4 статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

5. Заявник має право вносити до заявки виправлення помилок та зміни свого імені (найменування) і своєї адреси, адреси для листування, імені та адреси свого представника, а також зміни щодо скорочення переліку товарів і послуг.

Заявник може вносити до заявки зміни, пов'язані зі зміною особи заявника, за умови згоди зазначених у заявці інших заявників. Такі зміни може за згодою всіх заявників вносити також особа, яка бажає стати заявником.

Ці виправлення та зміни враховуються, якщо вони одержані закладом експертизи не пізніше одержання ним документа про сплату державного мита за видачу свідоцтва.

За подання заяви про виправлення помилки або про внесення будь-якої із зазначених змін сплачується збір, за умови, що помилка не є очевидною чи технічною, а зміна виникла через залежні від подавця заяви обставини.

6. Заклад експертизи може вимагати від заявника надання додаткових матеріалів, якщо без них проведення експертизи неможливе, або у разі виникнення обґрунтованих сумнівів у достовірності будь-яких відомостей чи елементів, що містяться в матеріалах заявки.

Заявник має право протягом місяця від дати одержання ним повідомлення чи висновку закладу експертизи із вимогою про надання додаткових матеріалів затребувати від нього копії матеріалів, що протиставлені заявці.

Додаткові матеріали мають бути подані заявником протягом двох місяців від дати одержання ним повідомлення чи висновку закладу експертизи або копій матеріалів, що протиставлені заявці. Строк подання додаткових матеріалів продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Цей строк, пропущений з поважних причин, поновлюється, якщо протягом шести місяців від його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Якщо заявник не подасть додаткові матеріали у встановлений строк, то заявка вважається відкликаною, про що йому надсилається повідомлення.

7. Якщо заявником подано додаткові матеріали, то в процесі експертизи з'ясовується, чи не виходять вони за межі розкритої у поданій заявці суті позначення та переліку зазначених у заявці товарів і послуг.

Додаткові матеріали виходять за межі розкритої у поданій заявці суті позначення, якщо вони містять ознаки, які слід включити до позначення, що заявляється як знак.

Додаткові матеріали в частині, що виходить за межі розкритої у поданій заявці суті позначення або доповнює перелік зазначених у заявці товарів і послуг, не беруться до уваги під час експертизи заявки і можуть бути, після одержання відповідного повідомлення закладу експертизи, оформлені заявником як самостійна заявка.

8. Будь-яка особа може подати до закладу експертизи мотивоване заперечення проти заявки щодо невідповідності наведеного в ній позначення умовам надання правової охорони, встановленим цим Законом.

За подання заперечення сплачується збір.

Заперечення розглядається, якщо воно одержане закладом експертизи не пізніше ніж за 5 днів до дати прийняття Установою рішення за заявою.

Заклад експертизи надсилає копію заперечення заявнику.

Заявник вправі повідомити заклад експертизи про своє ставлення до заперечення протягом двох місяців від дати його одержання. Він може спростувати заперечення і залишити заявку без змін, внести до заявки зміни або відкликати її.

Результати розгляду заперечення відображаються в рішенні Установи за заявою. Копія цього рішення надсилається подавцю заперечення.

9. Під час проведення формальної експертизи:

встановлюється дата подання заявки на підставі статті 8 цього Закону; заявка перевіряється на відповідність формальним вимогам статті 7 цього Закону та правилам, встановленим на його основі центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності;

документ про сплату збору за подання заявки перевіряється на відповідність встановленим вимогам.

{Пункт 9 статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

10. За відповідності матеріалів заявки вимогам статті 8 цього Закону та наявності документа про сплату збору за подання заявки заявнику надсилається повідомлення про встановлену дату подання заявки.

11. У разі невідповідності матеріалів заявки вимогам статті 8 цього Закону заявнику негайно надсилається про це повідомлення. Якщо невідповідність буде усунута протягом двох місяців від дати одержання заявником повідомлення, то датою подання заявки вважається дата одержання закладом експертизи виправлених матеріалів. В іншому разі заявка вважається неподаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

12. За відповідності заявки вимогам статті 7 цього Закону та документа про сплату збору за подання заявки встановленим вимогам заявнику надсилається про це повідомлення.

13. У разі порушення вимог пункту 8 статті 7 цього Закону заявка вважається відкликаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

14. У разі невідповідності заявки формальним вимогам статті 7 цього Закону та правилам, встановленим на його основі центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності, чи документа про сплату збору за подання заявки встановленим вимогам заявнику надсилається повідомлення із пропозиціями щодо усунення недоліків.

Якщо недоліки стосуються групування товарів і послуг, то в повідомленні наводиться перелік товарів і послуг, згрупованих закладом експертизи, та, за необхідності, зазначається сума збору за подання заявки, яку належить доплатити. У випадку, коли товар або послуга викладено у заявці як термін, що не дає можливості віднести його до певного класу МКТП, заявнику пропонується замінити цей термін або виключити його. Якщо заявник не виконає цю вимогу, то зазначений термін не включається до переліку товарів і послуг, згрупованих закладом експертизи.

Усунення зазначених у повідомленні недоліків проводиться у строк, встановлений пунктом 6 цієї статті для додаткових матеріалів.

{Пункт 14 статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

15. Під час кваліфікаційної експертизи перевіряється відповідність заявленого позначення умовам надання правової охорони, визначеним цим Законом. При цьому використовуються інформаційна база закладу експертизи, в тому числі матеріали заявки, а також довідково-пошуковий апарат та відповідні офіційні видання.

16. Якщо є підстави вважати, що заявлене позначення не відповідає умовам надання правової охорони повністю або частково, то заклад експертизи надсилає заявнику про це обґрунтований попередній висновок з пропозицією надати мотивовану відповідь на користь реєстрації знака.

Відповідь заявника надається у строк, встановлений пунктом 6 цієї статті для додаткових матеріалів, та береться до уваги під час підготовки висновку експертизи за заявою.

(Стаття 10 в редакції Законів № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 11. Відкликання заявки

Заявник має право відкликати заявку в будь-який час до дати сплати державного мита за видачу свідоцтва.

(Стаття 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 11-1. Поділ заявки

1. Заявник має право поділити заявку на дві і більше заявок (виділені заявки) шляхом розподілу між ними перелічених у цій заявці товарів і послуг таким чином, щоб кожна з виділених заявок не містила товари і послуги, споріднені з товарами і послугами, переліченими в інших заявках.

2. Поділ заявки здійснюється шляхом подання заявником заяви про внесення до заявки відповідних змін та виділеної заявки (заявок), за умови сплати зборів за подання зазначених заяви та заявки.

3. Дата подання виділеної заявки є такою самою, як дата подання поділеної заявки. Дата пріоритету виділеної заявки встановлюється, якщо на це є підстава, такою самою, як дата пріоритету поділеної заявки.

(Закон доповнено статтею 11-1 згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 12. Публікація про видачу свідоцтва

На підставі рішення про реєстрацію знака та за наявності документів про сплату державного мита за видачу свідоцтва і збору за публікацію про видачу свідоцтва здійснюється публікація в офіційному бюлетені відомостей про видачу свідоцтва, визначених в установленому порядку. Зазначені мито та збір сплачуються після надходження до заявника рішення про реєстрацію знака.

Якщо протягом трьох місяців від дати надходження до заявника рішення про реєстрацію знака документи про сплату державного мита за видачу свідоцтва і збору за публікацію про видачу свідоцтва в розмірі та порядку, визначених законодавством, до закладу експертизи не надійшли, публікація не провадиться, а заявка вважається відкликаною.

Строк надходження цих документів продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Цей строк, пропущений з поважних причин, поновлюється, якщо протягом шести місяців від його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

(Стаття 12 в редакції Законів № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 13. Реєстрація знака

1. Одночасно з публікацією відомостей про видачу свідоцтва Установа здійснює державну реєстрацію знака, для чого вносить до Реєстру відповідні відомості. Форма Реєстру та порядок його ведення визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Пункт 1 статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

2. Після внесення до Реєстру відомостей будь-яка особа має право ознайомитися з ними у порядку, що визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності та одержати відповідно до свого клопотання виписку з Реєстру щодо відомостей про свідоцтво, за умови сплати збору за подання цього клопотання.

{Пункт 2 статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами № 850-IV (850-15) від 22.05.2003, № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

3. Помилки у внесених до Реєстру відомостях виправляються за ініціативою власника свідоцтва або Установи. (Абзац перший пункту 3 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

До Реєстру за ініціативою власника свідоцтва можуть бути внесені зміни згідно з установленим переліком можливих змін. За внесення до Реєстру змін щодо свідоцтва сплачується збір.

(Статтю 13 доповнено пунктом 3 згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Стаття 14. Видача свідоцтва

1. Видача свідоцтва здійснюється Установою у місячний строк після державної реєстрації знака. Свідоцтво видається особі, яка має право на його одержання. Якщо право на одержання свідоцтва мають кілька осіб, їм видається одне свідоцтво.

2. Форма свідоцтва і зміст зазначених у ньому відомостей визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Пункт 2 статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

3. До виданого свідоцтва на вимогу його власника Установа вносить виправлення очевидних помилок з наступним повідомленням про це в офіційному бюлетені.

4. У випадку втрати чи зіпсування свідоцтва його власнику видається дублікат свідоцтва у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

За видачу дублікату свідоцтва сплачується збір.

{Пункт 4 статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

{Статтю 14 доповнено пунктом 4 згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

Стаття 15. Оскарження рішення за заявкою

1. Заявник може оскаржити рішення Установи за заявкою у судовому порядку або до Апеляційної палати протягом двох місяців від дати одержання рішення Установи чи копій матеріалів, затребуваних відповідно до пункту 3 статті 10 цього Закону.

2. Якщо рішення Установи за заявкою оскаржено у судовому порядку після державної реєстрації знака, то суд вирішує разом і питання щодо дійсності відповідного свідоцтва.

3. Право оскаржити рішення Установи до Апеляційної палати втрачається у разі сплати державного мита за видачу свідоцтва.

4. Оскарження рішення центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності до Апеляційної палати здійснюється шляхом подання заперечення проти рішення у порядку, встановленому цим Законом та на його основі регламентом Апеляційної палати, затвердженим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

За подання заперечення сплачується збір. Якщо збір не сплачено у строк, зазначений у пункті 1 цієї статті, заперечення вважається неподаним, про що заявнику надсилається повідомлення.

{Пункт 4 статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

5. У разі одержання Апеляційною палатою заперечення та документа про сплату збору за подання заперечення діловодство за заявкою зупиняється до затвердження рішення Апеляційної палати.

6. Заперечення проти рішення Установи за заявкою розглядається згідно з регламентом Апеляційної палати, протягом двох місяців від дати одержання заперечення та документа про сплату збору за подання заперечення, в межах мотивів, викладених заявником у запереченні та під час його розгляду. Строк розгляду заперечення продовжується за ініціативою заявника, але не більше ніж на два місяці, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

7. За результатами розгляду заперечення Апеляційна палата приймає мотивоване рішення, що затверджується наказом Установи та надсилається заявнику.

У разі задоволення заперечення повністю або частково збір за подання заперечення підлягає поверненню.

8. До затвердження рішення Апеляційної палати, в місячний строк від дати його прийняття, керівник Установи може внести мотивований письмовий протест на це рішення, який має бути розглянутий протягом місяця. Рішення Апеляційної палати, прийняте за цим протестом, є остаточним і може бути скасоване лише судом.

9. Заявник може оскаржити затверджене Установою рішення Апеляційної палати у судовому порядку протягом двох місяців від дати одержання рішення.

(Стаття 15 в редакції Законів № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Розділ IV

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ, ЩО ВИПЛИВАЮТЬ ІЗ СВДОЦТВА

Стаття 16. Права, що випливають із свідоцтва

1. Права, що випливають із свідоцтва, діють від дати подання заявки. Строк дії свідоцтва продовжується за умови сплати відповідного збору.

2. Свідоцтво надає його власнику право використовувати знак та інші права, визначені цим Законом.

3. Взаємовідносини при використанні знака, свідоцтво на який належить кільком особам, визначаються угодою між ними. У разі відсутності такої угоди кожний власник свідоцтва може використовувати знак на свій розсуд, але жоден з них не має права давати дозвіл (видавати ліцензію) на використання знака та передавати право власності на знак іншій особі без згоди решти власників свідоцтва.

4. Використанням знака визнається:

нанесення його на будь-який товар, для якого знак зареєстровано, упаковку, в якій міститься такий товар, вивіску, пов'язану з ним, етикетку, нашивку, бирку чи інший прикріплений до товару предмет, зберігання такого товару із зазначеним нанесенням знака з метою пропонування для продажу, пропонування його для продажу, продаж, імпорт (ввезення) та експорт (вивезення);

застосування його під час пропонування та надання будь-якої послуги, для якої знак зареєстровано;

застосування його в діловій документації чи в рекламі та в мережі Інтернет. {Абзац четвертий пункту 4 статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 254-VI (254-17) від 10.04.2008}

Знак визнається використаним, якщо його застосовано у формі зареєстрованого знака, а також у формі, що відрізняється від зареєстрованого знака лише окремими елементами, якщо це не змінює в цілому відмітності знака.

5. Свідоцтво надає його власнику виключне право забороняти іншим особам використовувати без його згоди, якщо інше не передбачено цим Законом:

зареєстрований знак стосовно наведених у свідоцтві товарів і послуг;
зареєстрований знак стосовно товарів і послуг, споріднених з наведеними у свідоцтві, якщо внаслідок такого використання можна ввести в оману щодо особи, яка виробляє товари чи надає послуги;

позначення, схоже із зареєстрованим знаком, стосовно наведених у свідоцтві товарів і послуг, якщо внаслідок такого використання ці позначення і знак можна сплутати;

позначення, схоже із зареєстрованим знаком, стосовно товарів і послуг, споріднених з наведеними у свідоцтві, якщо внаслідок такого використання можна ввести в оману щодо особи, яка виробляє товари чи надає послуги, або ці позначення і знак можна сплутати.

6. Виключне право власника свідоцтва забороняти іншим особам використовувати без його згоди зареєстрований знак не поширюється на:

здійснення будь-якого права, що виникло до дати подання заявки або, якщо було заявлено пріоритет, до дати пріоритету заявки;

використання знака для товару, введеного під цим знаком в цивільний оборот власником свідоцтва чи за його згодою, за умови, що власник свідоцтва не має вагомих підстав забороняти таке використання у зв'язку з подальшим продажем товару, зокрема у разі зміни або погіршення стану товару після введення його в цивільний оборот;

{Абзац четвертий пункту 6 статті 16 виключено на підставі Закону № 254-VI (254-17) від 10.04.2008}

некомерційне використання знака;
усі форми повідомлення новин і коментарів новин;
добросовісне застосування ними своїх імен чи адрес.

7. Власник свідоцтва може передавати будь-якій особі право власності на знак повністю або відносно частини зазначених у свідоцтві товарів і послуг, на підставі договору.

Передача права власності на знак не допускається, якщо вона може стати причиною введення в оману споживача щодо товару і послуги або щодо особи, яка виготовляє товар чи надає послугу.

8. Власник свідоцтва має право дати будь-якій особі дозвіл (видати ліцензію) на використання знака на підставі ліцензійного договору.

Ліцензійний договір повинен містити умову про те, що якість товарів і послуг, виготовлених чи наданих за ліцензійним договором, не буде нижчою від якості товарів і послуг власника свідоцтва і що останній здійснюватиме контроль за виконанням цієї умови.

9. Договір про передачу права власності на знак і ліцензійний договір вважаються дійсними, якщо вони укладені у письмовій формі і підписані сторонами.

Сторона договору має право на інформування невизначеного кола осіб про передачу права власності на знак або видачу ліцензії на використання знака. Таке інформування здійснюється шляхом публікації в офіційному бюлетені відомостей в обсязі та порядку, встановлених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності, з одночасним внесенням їх до Реєстру. {Абзац другий пункту 9 статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

За опублікування відомостей про передачу права власності на знак повністю і видачу ліцензії на використання знака, а також запропонованих стороною договору змін до відомостей про видачу ліцензії сплачуються збори.

У разі опублікування відомостей про передачу права власності на знак стосовно частини зазначених у свідоцтві товарів і послуг Установа видає нове свідоцтво на ім'я особи, якій передане це право, за наявності документа про сплату державного мита за видачу свідоцтва.

10. Власник свідоцтва має право проставляти поряд із знаком попереджувальне маркування, яке вказує на те, що цей знак зареєстровано в Україні.

11. Власник свідоцтва, який здійснює посередницьку діяльність, має право на основі договору з виробником товарів або особою, що надає послуги, використовувати свій знак поряд із знаком зазначених осіб, а також замість їх знака.

(Стаття 16 із змінами, внесеними згідно із Законами № 751-XIV (751-14) від 16.06.99, № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, № 34-IV (34-15) від 04.07.2002, в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 17. Обов'язки, що впливають із свідоцтва

Власник свідоцтва повинен добросовісно користуватися правами, що впливають із свідоцтва.

(Стаття 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 762-IV (762-15) від 15.05.2003, в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Розділ V ПРИПИНЕННЯ ДІЇ СВІДОЦТВА ТА ВИЗНАННЯ ЙОГО НЕДІЙСНИМ

Стаття 18. Припинення дії свідоцтва

1. Власник свідоцтва в будь-який час може відмовитися від нього повністю або частково на підставі заяви, поданої до Установи. Зазначена відмова набирає чинності від дати публікації відомостей про це в офіційному бюлетені Установи.

2. Дія свідоцтва припиняється у разі несплати збору за продовження строку його дії. Документ про сплату збору за кожне продовження строку дії свідоцтва має надійти до Установи до кінця поточного періоду строку дії свідоцтва за умови сплати збору протягом шести останніх його місяців. (Абзац перший пункту 2 статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Збір за продовження дії свідоцтва може бути сплачено, а документ про його сплату – надійти до Установи протягом шести місяців після встановленого строку. У цьому разі розмір зазначеного збору збільшується на 50 відсотків.

Дія свідоцтва припиняється з першого дня періоду строку дії свідоцтва, за який збір не сплачено.

3. Дія свідоцтва припиняється за рішенням суду у зв'язку з перетворенням знака в позначення, що стало загальноновживаним як позначення товарів і послуг певного виду після дати подання заявки. (Пункт 3 статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом № 762-IV (762-15) від 15.05.2003)

4. Якщо знак не використовується в Україні повністю або щодо частини зазначених у свідоцтві товарів і послуг протягом трьох років від дати публікації відомостей про видачу свідоцтва або від іншої дати після цієї публікації, будь-яка особа має право звернутися до суду із заявою про дострокове припинення дії свідоцтва повністю або частково.

У цьому разі дія свідоцтва може бути припинена повністю або частково лише за умови, що власник свідоцтва не зазначить поважні причини такого невикористання. Такими поважними причинами, зокрема є:

обставини, що перешкоджають використанню знака незалежно від волі власника свідоцтва, такі як обмеження імпорту чи інші вимоги до товарів і послуг, встановлені законодавством;

можливість введення в оману щодо особи, яка виробляє товари або надає послуги, під час використання знака особою, що звернулася до суду, чи іншою особою щодо товарів і послуг, відносно яких висунута вимога про припинення дії свідоцтва.

Для цілей цього пункту використанням знака власником свідоцтва вважається також використання його іншою особою за умови контролю з боку власника свідоцтва.

(Статтю 18 доповнено пунктом 4 згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 19. Визнання свідоцтва недійсним

1. Свідоцтво може бути визнано у судовому порядку недійсним повністю або частково у разі:

а) невідповідності зареєстрованого знака умовам надання правової охорони;

б) наявності у свідоцтві елементів зображення знака та переліку товарів і послуг, яких не було у поданій заявці;

в) видачі свідоцтва внаслідок подання заявки з порушенням прав інших осіб. (Пункт 1 статті 19 доповнено підпунктом «в» згідно із Законом № 2783-III (2783-14) від 15.11.2001, в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

2. При визнанні свідоцтва чи його частини недійсними Установа повідомляє про це у своєму офіційному бюлетені.

3. Свідоцтво або його частина, визнані недійсними, вважаються такими, що не набрали чинності від дати подання заявки.

(Стаття 19 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Розділ VI ЗАХИСТ ПРАВ

Стаття 20. Порушення прав власника свідоцтва

1. Будь-яке посягання на права власника свідоцтва, передбачені статтею 16 цього Закону, в тому числі вчинення без згоди власника свідоцтва дій, що потребують його згоди, та готування до вчинення таких дій, вважається порушенням прав власника свідоцтва, що тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством України.

(Пункт 1 статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Порушенням прав власника свідоцтва вважається також використання без його згоди в доменних іменах знаків та позначень, вказаних у пункті 5 статті 16 цього Закону. {Пункт 1 статті 20 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 254-VI (254-17) від 10.04.2008}

2. На вимогу власника свідоцтва таке порушення повинно бути припинено, а порушник зобов'язаний відшкодувати власнику свідоцтва заподіяні збитки.

Власник свідоцтва може також вимагати усунення з товару, його упаковки незаконно використаного знака або позначення, схожого з ним настільки, що їх можна сплутати, або знищення виготовлених зображень знака або позначення, схожого з ним настільки, що їх можна сплутати.

Вимагати поновлення порушених прав власника свідоцтва може за його згодою також особа, яка придбала ліцензію. (Абзац третій пункту 2 статті 20 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 21. Способи захисту прав

1. Захист прав на знак здійснюється у судовому та іншому встановленому законом порядку.

2. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у зв'язку з застосуванням цього Закону.

Суди відповідно до їх компетенції розв'язують, зокрема, спори про: встановлення власника свідоцтва; укладання та виконання ліцензійних договорів; порушення прав власника свідоцтва.

(Стаття 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 762-IV (762-15) від 15.05.2003, в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 22. Право повторної реєстрації

Ніхто інший, крім колишнього власника свідоцтва, не має права на повторну реєстрацію знака протягом трьох років після припинення дії свідоцтва згідно із пунктами 1-3 статті 18 цього Закону.

(Стаття 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Розділ VII ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 23. Державне мито і збори

Розмір та порядок сплати державного мита за видачу свідоцтв на знаки для товарів і послуг визначаються законодавством.

Кошти, одержані від сплати державного мита за видачу свідоцтв на знаки для товарів і послуг, зараховуються до Державного бюджету України.

Розмір передбачених цим Законом зборів, строки і порядок їх сплати визначаються Кабінетом Міністрів України.

Передбачені цим Законом збори сплачуються на поточні рахунки уповноважених Установою закладів, що входять до державної системи правової охорони інтелектуальної власності і відповідно до їх спеціалізації виконують окремі завдання, що визначені цим Законом. (Частина четверта статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2921-III (2921-14) від 10.01.2002)

Надходження від передбачених цим Законом зборів мають цільове призначення і згідно з розпорядженнями Установи використовуються виключно для забезпечення розвитку та функціонування державної системи правової охорони інтелектуальної власності, зокрема на виконання завдань, визначених цим Законом, іншими нормативно-правовими актами у сфері інтелектуальної власності.

(Стаття 23 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Стаття 24. Реєстрація знака в іноземних державах

1. Будь-яка особа має право зареєструвати знак в іноземних державах.

2. У разі реєстрації знака в іноземних державах згідно з Мадридською угодою про міжнародну реєстрацію знаків (995_134) та/або Протоколом до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків заявка на міжнародну реєстрацію та відповідні їй заява про територіальне розширення і заява про продовження міжнародної реєстрації подаються через Установу за умови сплати національного збору за подання кожної з них.

(Пункт 2 статті 24 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

3. Витрати, пов'язані з реєстрацією знака в іноземних державах, несе заявник чи за його згодою інша особа.

Стаття 25. Охорона прав на добре відомий знак

1. Охорона прав на добре відомий знак здійснюється згідно з статтею 6 bis Паризької конвенції про охорону промислової власності (995_123) та цим Законом на підставі визнання знака добре відомим Апеляційною палатою або судом. Знак може бути визнаний добре відомим незалежно від реєстрації його в Україні.

{Пункт 1 статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом № 254-VI (254-17) від 10.04.2008}

2. При визначенні того, чи є знак добре відомим в Україні, можуть розглядатися, зокрема, такі фактори, якщо вони є доречними:

ступінь відомості чи визнання знака у відповідному секторі суспільства;

тривалість, обсяг та географічний район будь-якого використання знака;

тривалість, обсяг та географічний район будь-якого просування знака, включаючи рекламування чи оприлюднення та представлення на ярмарках чи виставках товарів та/або послуг, щодо яких знак застосовується;

тривалість та географічний район будь-яких реєстрацій та/або заявок на реєстрацію знака за умови, що знак використовується чи є визнаним;

свідчення успішного відстоювання прав на знак, зокрема територія, на якій знак визнано добре відомим компетентними органами;

цінність, що асоціюється зі знаком.

3. Порядок визнання Апеляційною палатою знака добре відомим в Україні встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності. За подання заяви про визнання знака добре відомим сплачується збір.

Рішення Апеляційної палати щодо визнання знака добре відомим в Україні може бути оскаржено у судовому порядку.

{Пункт 3 статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

4. З дати, на яку за визначенням Апеляційної палати чи суду знак став добре відомим в Україні, йому надається правова охорона така сама, якби цей знак був заявлений на реєстрацію в Україні. При цьому вона поширюється також на товари і послуги, що не споріднені з тими, для яких знак визнано добре відомим в Україні, якщо використання цього знака іншою особою стосовно таких товарів і послуг вказуватиме на зв'язок між ними та власником добре відомого знака і його інтересам, ймовірно, буде завдано шкоди таким використанням.

(Закон доповнено статтею 25 згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Президент України

Л. КРАВЧУК

м. Київ, 15 грудня 1993 року
№ 3689-ХІІ

Відомості Верховної Ради України, 1994, № 7, ст. 36.

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про авторське право і суміжні права

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 13, ст.64)

{Вводиться в дію Постановою ВР
№ 3793-ХІІ (3793-12) від 23.12.93, ВВР, 1994, № 13, ст. 65}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 75/95-ВР від 28.02.95, ВВР, 1995, № 13, ст. 85
№ 998-ХІV (998-14) від 16.07.99, ВВР, 1999, № 41, ст. 373}

{В редакції Закону
№ 2627-ІІІ (2627-14) від 11.07.2001, ВВР, 2001, № 43, ст. 214}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 850-ІV (850-15) від 22.05.2003, ВВР, 2003, № 35, ст. 271
№ 1294-ІV (1294-15) від 20.11.2003, ВВР, 2004, № 13, ст. 181
№ 2939-VI (2939-17) від 13.01.2011, ВВР, 2011, № 32, ст. 314
№ 4652-VI (4652-17) від 13.04.2012, ВВР, 2013, № 21, ст. 208
№ 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 2-3, ст. 41}

{У тексті Закону слова «звичайного кола сім'ї» і «звичайного кола однієї сім'ї» замінено словами «коло сім'ї» у відповідних відмінках згідно із Законом № 850-ІV (850-15) від 22.05.2003}

Цей Закон охороняє особисті немайнові права і майнові права авторів та їх правонаступників, пов'язані із створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва – авторське право, і права виконавців, виробників фонограм і відеограм та організацій мовлення – суміжні права.

Розділ І
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються у такому значенні:

автор – фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір;
аудіовізуальний твір – твір, що фіксується на певному матеріальному носії (кіноплівці, магнітній плівці чи магнітному диску, компакт-диску тощо) у вигляді серії послідовних кадрів (зображень) чи аналогових або

дискретних сигналів, які відображають (закодовують) рухомі зображення (як із звуковим супроводом, так і без нього), і сприйняття якого є можливим виключно за допомогою того чи іншого виду екрана (кіноекрана, телевізійного екрана тощо), на якому рухомі зображення візуально відображаються за допомогою певних технічних засобів. Видами аудіовізуального твору є кінофільми, телефільми, відеофільми, діафільми, слайдофільми тощо, які можуть бути ігровими, анімаційними (мультиплікаційними), неігровими чи іншими;

база даних (компіляція даних) – сукупність творів, даних або будь-якої іншої незалежної інформації у довільній формі, в тому числі – електронній, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці, і складові частини якої є доступними індивідуально і можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі електронних засобів (комп'ютера) чи інших засобів;

виключне право – майнове право особи, яка має щодо твору, виконання, постановки, передачі організації мовлення, фонограми чи відеограми авторське право і (або) суміжні права, на використання цих об'єктів авторського права і (або) суміжних прав лише нею і на видачу лише цією особою дозволу чи заборону їх використання іншим особам у межах строку, встановленого цим Законом;

виконавець – актор (театру, кіно тощо), співак, музикант, танцюрист або інша особа, яка виконує роль, співає, читає, декламує, грає на музичному інструменті, танцює чи будь-яким іншим способом виконує твори літератури, мистецтва чи твори народної творчості, циркові, естрадні, лялькові номери, пантоміми тощо, а також диригент музичних і музично-драматичних творів;

виробник відеограми – фізична або юридична особа, яка взяла на себе ініціативу і несе відповідальність за перший відеозапис виконання або будь-яких рухомих зображень (як із звуковим супроводом, так і без нього);

виробник фонограми – фізична або юридична особа, яка взяла на себе ініціативу і несе відповідальність за перший звукозапис виконання або будь-яких звуків;

відеограма – відеозапис на відповідному матеріальному носії (магнітній стрічці, магнітному диску, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких рухомих зображень (із звуковим супроводом чи без нього), крім зображень у вигляді запису, що входить до

аудіовізуального твору. Відеограма є вихідним матеріалом для виготовлення її копій;

відтворення – виготовлення одного або більше примірників твору, відеограми, фонограми в будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій формі, яку може читувати комп'ютер;

інформація про управління правами – інформація, в тому числі в електронній (цифровій) формі, що ідентифікує об'єкт авторського права і (або) суміжних прав і автора чи іншу особу, яка має на цей об'єкт авторське право і (або) суміжні права, або інформація про умови використання об'єкта авторського права і (або) суміжних прав, або будь-які цифри чи коди, у яких представлена така інформація, коли будь-який із цих елементів інформації прикладений до примірника об'єкта авторського права і (або) суміжних прав або вміщений у нього чи з'являється у зв'язку з його повідомленням до загального відома;

ім'я автора – сукупність слів чи знаків, що ідентифікують автора: прізвище та ім'я автора; прізвище, ім'я та по батькові автора; ініціали автора; псевдонім автора; прийнятий автором знак (сукупність знаків) тощо;

запис (звукозапис, відеозапис) – фіксація за допомогою спеціальних технічних засобів (у тому числі й за допомогою числового представлення) на відповідному матеріальному носії звуків і (або) рухомих зображень, яка дозволяє здійснювати їх сприйняття, відтворення або сповіщення за допомогою відповідного пристрою;

здавання у майновий найм – передача права користування і (або) володіння оригіналом чи примірником твору, фонограми, відеограми на певний строк з метою одержання прямої чи опосередкованої комерційної вигоди;

комп'ютерна програма – набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи у будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, які приводять його у дію для досягнення певної мети або результату (це поняття охоплює як операційну систему, так і прикладну програму, виражені у вихідному або об'єктному кодах);

контрафактний примірник твору, фонограми, відеограми – примірник твору, фонограми чи відеограми, відтворений, опублікований і (або) розповсюджуваний з порушенням авторського права і (або) суміжних прав, у тому числі примірники захищених в Україні творів, фонограм і відеограм, що ввозяться на митну територію України без згоди автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав, зокрема з країн, в яких ці твори, фонограми і відеограми ніколи не охоронялися або перестали охоронятися;

оприлюднення (розкриття публіці) твору – здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо;

опублікування твору, фонограми, відеограми – випуск в обіг за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав виготовлених поліграфічними, електронними чи іншими способами примірників

твору, фонограми, відеограми у кількості, здатній задовольнити, з урахуванням характеру твору, фонограми чи відеограми, розумні потреби публіки, шляхом їх продажу, здавання в майновий найм, побутового чи комерційного прокату, надання доступу до них через електронні системи інформації таким чином, що будь-яка особа може його отримати з будь-якого місця і у будь-який час за власним вибором або передачі права власності на них чи володіння ними іншими способами. Опублікуванням твору, фонограми, відеограми вважається також депонування рукопису твору, фонограми, відеограми у сховищі (депозитарії) з відкритим доступом та можливістю одержання в ньому примірника (копії) твору, фонограми, відеограми;

організація колективного управління (організація колективного управління майновими правами) – організація, що управляє на колективній основі майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав і не має на меті одержання прибутку;

організація мовлення – організація ефірного мовлення чи організація кабельного мовлення;

організація ефірного мовлення – телерадіоорганізація, що здійснює публічне сповіщення радіо- чи телевізійних передач і програм мовлення (як власного виробництва, так і виробництва інших організацій) шляхом передачі в ефір за допомогою радіохвиль (а також лазерних променів, гамма-променів тощо) у будь-якому частотному діапазоні (у тому числі й з використанням супутників);

організація кабельного мовлення – телерадіоорганізація, що здійснює публічне сповіщення радіо- чи телевізійних передач і програм мовлення (як власного виробництва, так і виробництва інших організацій) шляхом передачі на віддаль сигналу за допомогою того чи іншого виду наземного, підземного чи підводного кабелю (провідникового, оптоволоконного чи іншого виду);

особа – фізична або юридична особа;

похідний твір – твір, що є творчою переробкою іншого існуючого твору без завдання шкоди його охороні (анотація, адаптація, аранжування, обробка фольклору, інша переробка твору) чи його творчим перекладом на іншу мову (до похідних творів не належать аудіовізуальні твори, одержані шляхом дублювання, озвучення, субтитрування українською чи іншими мовами інших аудіовізуальних творів);

примірник твору – копія твору, виконана у будь-якій матеріальній формі;

примірник фонограми – копія фонограми на відповідному матеріальному носії, яка виконана безпосередньо чи опосередковано із цієї фонограми і містить усі зафіксовані на ній звуки чи їх частину;

примірник відеограми – копія відеограми на відповідному матеріальному носії, яка виконана безпосередньо чи опосередковано із цієї відеограми і містить усі зафіксовані на ній рухомі зображення чи їх частину (як із звуковим супроводом, так і без нього);

продюсер аудіовізуального твору – особа, яка організує або організує та фінансує створення аудіовізуального твору;

псевдонім – вигадане ім'я, вибране автором чи виконавцем для позначення свого авторства;

публічне виконання – подання за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав творів, виконань, фонограм, передач організацій мовлення шляхом декламації, гри, співу, танцю та іншим способом як безпосередньо (у живому виконанні), так і за допомогою будь-яких пристроїв і процесів (за винятком передачі в ефір чи по кабелях) у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї або близьких знайомих цієї сім'ї, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той самий час або в різних місцях і в різний час;

публічна демонстрація аудіовізуального твору, відеограми – публічне одноразове чи багаторазове представлення публіці за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав у приміщенні, в якому можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї або близьких знайомих цієї сім'ї, аудіовізуального твору чи зафіксованого у відеограмі виконання або будь-яких рухомих зображень;

публічний показ – будь-яка демонстрація оригіналу або примірника твору, виконання, фонограми, відеограми, передачі організації мовлення за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав безпосередньо або на екрані за допомогою плівки, слайда, телевізійного кадру тощо (за винятком передачі в ефір чи по кабелях) або за допомогою інших пристроїв чи процесів у місцях, де присутні чи можуть бути присутніми особи, які не належать до кола сім'ї чи близьких знайомих цієї сім'ї особи, яка здійснює показ, незалежно від того, чи присутні вони в одному місці і в один і той самий час або в різних місцях і в різний час (публічний показ аудіовізуального твору чи відеограми означає також демонстрацію окремих кадрів аудіовізуального твору чи відеограми без дотримання їх послідовності);

публічне сповіщення (доведення до загального відома) – передача за згодою суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав в ефір за допомогою радіохвиль (а також лазерних променів, гамма-променів тощо), у тому числі з використанням супутників, чи передача на віддаль за допомогою проводів або будь-якого виду наземного чи підземного (підводного) кабелю (провідникового, оптоволоконного та інших видів) творів, виконань, будь-яких звуків і (або) зображень, їх записів у фонограмах і відеограмах, програм організацій мовлення тощо, коли зазначена передача може бути прийнята необмеженою кількістю осіб у різних місцях, віддаленість яких від місця передачі є такою, що без зазначеної передачі зображення чи звуку не можуть бути прийняті;

репрографічне відтворення (репродукування) – факсимільне відтворення у будь-якому розмірі (у тому числі збільшеному чи зменшеному)

оригіналу письмового чи іншого графічного твору або його примірника шляхом фотокопіювання або іншими подібними способами, крім запису в електронній (у тому числі цифровій), оптичній чи іншій формі, яку зчитує комп'ютер;

розповсюдження об'єктів авторського права і (або) суміжних прав – будь-яка дія, за допомогою якої об'єкти авторського права і (або) суміжних прав безпосередньо чи опосередковано пропонуються публіці, в тому числі доведення цих об'єктів до відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до цих об'єктів з будь-якого місця і в будь-який час за власним вибором;

службовий твір – твір, створений автором у порядку виконання службових обов'язків відповідно до службового завдання чи трудового договору (контракту) між ним і роботодавцем;

суспільне надбання – твори і об'єкти суміжних прав, строк дії авторського права і (або) суміжних прав на які закінчився;

твір архітектури – твір у галузі мистецтва спорудження будівель і ландшафтних утворень (креслення, ескізи, моделі, збудовані будівлі та споруди, парки, плани населених пунктів тощо);

твір образотворчого мистецтва – скульптура, картина, малюнок, гравюра, літографія, твір художнього (у тому числі сценічного) дизайну тощо;

твір ужиткового мистецтва – твір мистецтва, в тому числі твір художнього промислу, створений ручним або промисловим способом для користування у побуті або перенесений на предмети такого користування;

технічні засоби захисту – технічні пристрої і (або) технологічні розробки, призначені для створення технологічної перешкоди порушенню авторського права і (або) суміжних прав при сприйнятті і (або) копіюванні захищених (закодованих) записів у фонограмах (відеограмах) і передачах організації мовлення чи для контролю доступу до використання об'єктів авторського права і суміжних прав;

установа – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності; {Абзац сорок другий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

фонограма – звукозапис на відповідному носії (магнітній стрічці чи магнітному диску, грамофонній платівці, компакт-диску тощо) виконання або будь-яких звуків, крім звуків у формі запису, що входить до аудіовізуального твору. Фонограма є вихідним матеріалом для виготовлення її примірників (копій);

цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні;

державна система правової охорони інтелектуальної власності – Установа і сукупність експертних, наукових, освітніх, інформаційних та інших державних закладів відповідної спеціалізації, що входять до сфери управління Установи. (Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003).

Стаття 2. Законодавство України про авторське право і суміжні права

Законодавство України про авторське право і суміжні права базується на Конституції України (254к/96-ВР) і складається з відповідних норм Цивільного кодексу України (1540-06), цього Закону, законів України, «Про кінематографію» (9/98-ВР), «Про телебачення і радіомовлення» (3759-12), «Про видавничу справу» (318/97-ВР), «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм» (1587-14) та інших законів України, що охороняють особисті немайнові права та майнові права суб'єктів авторського права і суміжних прав.

{Стаття 2 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Стаття 3. Сфера дії Закону

1. Дія цього Закону поширюється на:

а) твори, зазначені у частині першій статті 8 цього Закону, і об'єкти суміжних прав, зазначені у статті 35 цього Закону, незалежно від місця їх першого оприлюднення (або не оприлюднені, але знаходяться в об'єктивній формі на території України), авторами яких або особами, яким належить авторське право і (або) суміжні права на них, є фізичні особи, які є громадянами України або не є її громадянами, але мають постійне місце проживання на території України, або юридичні особи, які мають місцезнаходження на території України;

б) твори, зазначені у частині першій статті 8 цього Закону, і об'єкти суміжних прав, зазначені у статті 35 цього Закону, вперше оприлюднені на території України або вперше оприлюднені за межами України, але після цього протягом 30 днів оприлюднені на території України;

в) передачі організацій мовлення, що мають місцезнаходження на території України і здійснюють передачі за допомогою передавачів, розташованих на території України;

г) твори архітектури і скульптури, які об'єктивно знаходяться на території України;

д) твори та об'єкти суміжних прав, які охороняються відповідно до міжнародних договорів України.

2. Положення цього Закону спрямовані на захист особистих немайнових прав і майнових прав:

а) суб'єктів авторського права, зазначених у статті 7 цього Закону, і суб'єктів суміжних прав, зазначених у частині першій статті 36 цього Закону, які є громадянами України або не є громадянами України, але мають постійне місце проживання на території України (для юридичних осіб – місцезнаходження на території України), незалежно від того, на якій території вперше були оприлюднені їх твори чи об'єкти суміжних прав;

б) суб'єктів авторського права, зазначених у статті 7 цього Закону, і суб'єктів суміжних прав, зазначених у частині першій статті 36 цього Закону, незалежно від їх громадянства і постійного місця проживання (для юридичних осіб – їх місцезнаходження), твори чи об'єкти суміжних прав яких вперше оприлюднені на території України або не оприлюднені, але які знаходяться в об'єктивній формі на території України;

в) суб'єктів авторського права, зазначених у статті 7 цього Закону, і суб'єктів суміжних прав, зазначених у частині першій статті 36 цього Закону, незалежно від їх громадянства і постійного місця проживання, твори чи об'єкти суміжних прав яких вперше оприлюднені в іншій країні та протягом 30 днів після цього оприлюднені на території України;

г) інших осіб, які мають авторське право і (або) суміжні права.

3. Суб'єктам авторського права і (або) суміжних прав, незалежно від їх громадянства, твори чи об'єкти суміжних прав яких вперше оприлюднені на території іншої держави або не оприлюднені, але знаходяться в об'єктивній формі на території іншої держави, правова охорона надається відповідно до міжнародних договорів України.

Стаття 4. Повноваження Установи у сфері охорони авторського права і суміжних прав

1. Установа забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони авторського права і суміжних прав, здійснює свої повноваження у межах, що передбачені законом, і виконує такі функції:

аналізує стан застосування і дотримання національного законодавства і міжнародних договорів у сфері авторського права і суміжних прав; {Абзац другий частини першої статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

забезпечує облік організацій колективного управління після їх реєстрації, здійснює нагляд за діяльністю цих організацій і надає їм методичну допомогу; {Абзац третій частини першої статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

здійснює контроль за виконанням цього Закону у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

здійснює посередництво у переговорах і при вирішенні конфліктів між організаціями колективного управління, а також між цими організаціями і суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав;

організує розробку нормативів і таблиць щодо розміру мінімальної винагороди і її розподілу між авторами і іншими суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав і подає їх для затвердження в установленому порядку; {Абзац шостий частини першої статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

забезпечує відтворювачів, імпортерів і експортерів примірників аудіо-візуальних творів, фонограм (відеограм) контрольними марками відповідно до Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів і фонограм» (1587-14), веде Єдиний реєстр одержувачів контрольних марок;

організує приймання і розгляд заявок на державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури і мистецтва, а також на реєстрацію договорів, які стосуються прав авторів на твори, і здійснення їх реєстрації;

забезпечує складання і періодичне видання каталогів усіх державних реєстрацій авторського права;

організує публікацію офіційного бюлетеня з питань охорони авторського права і суміжних прав;

забезпечує розробку і реалізацію освітніх програм у сфері охорони авторського права і суміжних прав;

представляє інтереси України з питань охорони авторського права і суміжних прав у міжнародних організаціях відповідно до чинного законодавства;

доручає закладам, які входять до державної системи правової охорони інтелектуальної власності, відповідно до їх спеціалізації,

виконувати окремі завдання, що визначені цим Законом, Положенням про Установу, іншими нормативно-правовими актами у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

сприяє діяльності організацій колективного управління майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав, пов'язаної з виконанням функцій, які визначені статтею 49 цього Закону; (Частину першу статті 4 доповнено абзацом чотирнадцятим згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

здійснює інші повноваження відповідно до законів. {Абзац п'ятнадцятий частини першої статті 4 в редакції Закону № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

2. Установа має право вимагати від організацій колективного управління передбачену частиною сьомою статті 48 цього Закону інформацію.

3. Фінансування діяльності Установи провадиться за рахунок коштів Державного бюджету України.

Стаття 5. Застосування правил міжнародного договору

Якщо чинним міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві України про авторське право і суміжні права, то застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 6. Права іноземних осіб та осіб без громадянства

Іноземці та особи без громадянства, відповідно до міжнародних договорів чи на основі принципу взаємності, мають однакові з особами України права, передбачені цим Законом.

{Стаття 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Розділ II АВТОРСЬКЕ ПРАВО

Стаття 7. Суб'єкти авторського права

Суб'єктами авторського права є автори творів, зазначених у частині першій статті 8 цього Закону, їх спадкоємці та особи, яким автори чи їх спадкоємці передали свої авторські майнові права.

Стаття 8. Об'єкти авторського права

1. Об'єктами авторського права є твори у галузі науки, літератури і мистецтва, а саме:

- 1) літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного, наукового, технічного або іншого характеру (книги, брошури, статті тощо);
- 2) виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори;
- 3) комп'ютерні програми;
- 4) бази даних;
- 5) музичні твори з текстом і без тексту;
- 6) драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші твори, створені для сценічного показу, та їх постановки;
- 7) аудіовізуальні твори;
- 8) твори образотворчого мистецтва;
- 9) твори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва;
- 10) фотографічні твори, у тому числі твори, виконані способами, подібними до фотографії;
- 11) твори ужиткового мистецтва, у тому числі твори декоративного ткацтва, кераміки, різьблення, ливарства, з художнього скла, ювелірні

вироби тощо; (Пункт 11 частини першої статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

12) ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, архітектури та інших сфер діяльності;

13) сценічні обробки творів, зазначених у пункті 1 цієї частини, і обробки фольклору, придатні для сценічного показу;

14) похідні твори;

15) збірники творів, збірники обробок фольклору, енциклопедії та антології, збірники звичайних даних, інші складені твори за умови, що вони є результатом творчої праці за добором, координацією або упорядкуванням змісту без порушення авторських прав на твори, що входять до них як складові частини;

16) тексти перекладів для дублювання, озвучення, субтитрування українською та іншими мовами іноземних аудіовізуальних творів;

17) інші твори.

2. Охороні за цим Законом підлягають всі твори, зазначені у частині першій цієї статті, як оприлюднені, так і не оприлюднені, як завершені, так і не завершені, незалежно від їх призначення, жанру, обсягу, мети (освіта, інформація, реклама, пропаганда, розваги тощо).

3. Передбачена цим Законом правова охорона поширюється тільки на форму вираження твору і не поширюється на будь-які ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі.

Стаття 9. Охорона авторського права на частину твору

Частина твору, яка може використовуватися самостійно, у тому числі й оригінальна назва твору, розглядається як твір і охороняється відповідно до цього Закону.

Стаття 10. Об'єкти, що не охороняються

Не є об'єктом авторського права:

а) повідомлення про новини дня або поточні події, що мають характер звичайної прес-інформації;

б) твори народної творчості (фольклор);

в) видані органами державної влади у межах їх повноважень офіційні документи політичного, законодавчого, адміністративного характеру (закони, укази, постанови, судові рішення, державні стандарти тощо) та їх офіційні переклади;

г) державні символи України, державні нагороди; символи і знаки органів державної влади, Збройних Сил України та інших військових формувань; символіка територіальних громад; символи та знаки підприємств, установ та організацій;

д) грошові знаки;

е) розклади руху транспортних засобів, розклади телерадіопередач, телефонні довідники та інші аналогічні бази даних, що не відповідають критеріям оригінальності і на які поширюється право *sui-generis* (своєрідне право, право особливого роду).

Проекти офіційних символів і знаків, зазначених у пунктах «г» і «д» частини першої цієї статті, до їх офіційного затвердження розглядаються як твори і охороняються відповідно до цього Закону.

Стаття 11. Виникнення і здійснення авторського права. Презумпція авторства

1. Первинним суб'єктом, якому належить авторське право, є автор твору.

За відсутності доказів іншого автором твору вважається особа, зазначена як автор на оригіналі або примірнику твору (презумпція авторства).

Це положення застосовується також у разі опублікування твору під псевдонімом, який ідентифікує автора.

2. Авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення. Для виникнення і здійснення авторського права не вимагається реєстрація твору чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей.

3. Особа, яка має авторське право (автор твору чи будь-яка інша особа, якій на законних підставах передано авторське майнове право на цей твір), для сповіщення про свої права може використовувати знак охорони авторського права. Цей знак складається з таких елементів:

латинська літера «с», обведена колом, – (зображення знака не наводиться);

ім'я особи, яка має авторське право;

рік першої публікації твору.

Знак охорони авторського права проставляється на оригіналі і кожному примірнику твору.

4. Якщо твір опубліковано анонімно чи під псевдонімом (за винятком випадку, коли псевдонім однозначно ідентифікує автора), видавець твору (його ім'я чи назва мають бути зазначені на творі) вважається представником автора і має право захищати права останнього. Це положення діє до того часу, поки автор твору не розкриє своє ім'я і не заявить про своє авторство.

5. Суб'єкт авторського права для засвідчення авторства (авторського права) на оприлюднений чи не оприлюднений твір, факту і дати опублікування твору чи договорів, які стосуються права автора на твір, у будь-який час протягом строку охорони авторського права може зареєструвати своє авторське право у відповідних державних реєстрах.

Державна реєстрація авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, здійснюється Установою відповідно до затвердженого Кабінетом Міністрів України порядку (1756-2001-п). Установа складає і періодично видає каталоги всіх державних реєстрацій.

За підготовку Установою до державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, сплачуються збори, розміри яких визначаються Кабінетом Міністрів України (1756-2001-п).

Про реєстрацію авторського права на твір Установою видається свідоцтво. За видачу свідоцтва сплачується державне мито, кошти від сплати якого перераховуються до Державного бюджету України. Розмір і порядок сплати державного мита за видачу свідоцтва визначаються законодавством.

Особа, яка володіє матеріальним об'єктом, в якому втілено (виражено) твір, не може перешкоджати особі, яка має авторське право, у його реєстрації.

Стаття 12. Авторське право і право власності на матеріальний об'єкт, в якому втілено твір

1. Авторське право і право власності на матеріальний об'єкт, в якому втілено твір, не залежать одне від одного. Відчуження матеріального об'єкта, в якому втілено твір, не означає відчуження авторського права і навпаки.

2. Власникові матеріального об'єкта, в якому втілено оригінал твору образотворчого мистецтва чи архітектури, не дозволяється руйнувати цей об'єкт без попереднього пропонування його авторові твору за ціну, що не перевищує вартості матеріалів, витрачених на його створення. Якщо збереження об'єкта, в якому втілено оригінал твору, є неможливим, власник матеріального об'єкта, в якому виражено оригінал твору, повинен дозволити авторові зробити копію твору у відповідній формі, а якщо це стосується архітектурної споруди – фотографії твору.

Стаття 13. Співавторство

1. Співавторами є особи, спільною творчою працею яких створено твір. Авторське право на твір, створений у співавторстві, належить всім співавторам незалежно від того, чи утворює такий твір одне нерозривне ціле або складається із частин, кожна з яких має самостійне значення.

Відносини між співавторами визначаються угодою, укладеною між ними.

Право опублікування та іншого використання твору в цілому належить всім співавторам.

Якщо твір, створений у співавторстві, утворює одне нерозривне ціле, то жоден із співавторів не може без достатніх підстав відмовити іншим у дозволі на опублікування, інше використання або зміну твору.

У разі порушення спільного авторського права кожен співавтор може доводити своє право в судовому порядку.

2. Якщо твір, створений у співавторстві, складається з частин, кожна з яких має самостійне значення, то кожен із співавторів має право використовувати створену ним частину твору на власний розсуд, якщо інше не передбачено угодою між співавторами.

3. Співавторством є також авторське право на інтерв'ю. Співавторами інтерв'ю є особа, яка дала інтерв'ю, та особа, яка його взяла.

Опублікування запису інтерв'ю допускається лише за згодою особи, яка дала інтерв'ю.

4. Винагорода за використання твору належить співавторам у рівних частках, якщо в угоді між ними не передбачається інше.

5. Зазначені положення не поширюються на випадки оприлюднення чи надання інформації на підставі Закону України «Про доступ до публічної інформації» (2939-17).

{Статтю 15 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 2939-VI (2939-17) від 13.01.2011}

Стаття 14. Особисті немайнові права автора

1. Автору належать такі особисті немайнові права:

1) вимагати визнання свого авторства шляхом зазначення належним чином імені автора на творі і його примірниках і за будь-якого публічного використання твору, якщо це практично можливо;

2) забороняти під час публічного використання твору згадування свого імені, якщо він як автор твору бажає залишитись анонімом;

3) вибирати псевдонім, зазначати і вимагати зазначення псевдоніма замість справжнього імені автора на творі і його примірниках і під час будь-якого його публічного використання;

4) вимагати збереження цілісності твору і протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі і репутації автора.

2. Особисті немайнові права автора не можуть бути передані (відчужені) іншим особам.

Стаття 15. Майнові права автора

1. До майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) належать:

а) виключне право на використання твору;

б) виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами.

Майнові права автора (чи іншої особи, яка має авторське право) можуть бути передані (відчужені) іншій особі згідно з положеннями статті 31 цього Закону, після чого ця особа стає суб'єктом авторського права.

2. Виключне право на використання твору автором (чи іншою особою, яка має авторське право) дозволяє йому використовувати твір у будь-якій формі і будь-яким способом.

3. Виключне право автора (чи іншої особи, яка має авторське право) на дозвіл чи заборону використання твору іншими особами дає йому право дозволяти або забороняти:

1) відтворення творів;

2) публічне виконання і публічне сповіщення творів;

3) публічну демонстрацію і публічний показ;

4) будь-яке повторне оприлюднення творів, якщо воно здійснюється іншою організацією, ніж та, що здійснила перше оприлюднення;

5) переклади творів;

6) переробки, адаптації, аранжування та інші подібні зміни творів;

7) включення творів як складових частин до збірників, антологій, енциклопедій тощо;

8) розповсюдження творів шляхом першого продажу, відчуження іншим способом або шляхом здавання в майновий найм чи у прокат та шляхом іншої передачі до першого продажу примірників твору;

9) подання своїх творів до загального відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до творів з будь-якого місця і у будь-який час за їх власним вибором;

10) здавання в майновий найм і (або) комерційний прокат після першого продажу, відчуження іншим способом оригіналу або примірників аудіовізуальних творів, комп'ютерних програм, баз даних, музичних творів у нотній формі, а також творів, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі або у формі, яку зчитує комп'ютер;

11) імпорт примірників творів.

Цей перелік не є вичерпним.

4. Виключні права авторів на використання творів архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва передбачають і право їх участі у реалізації проектів цих творів.

5. За винятком випадків, передбачених статтями 21-25 цього Закону, автор (чи інша особа, яка має авторське право) має право вимагати виплати винагороди за будь-яке використання твору. Винагорода може здійснюватися у формі одноразового (паушального) платежу, або відрахувань за кожний проданий примірник чи кожне використання твору (роялті), або комбінованих платежів.

Розмір і порядок виплати авторської винагороди за створення і використання твору встановлюються в авторському договорі або у договорах, що укладаються за дорученням суб'єктів авторського права організаціями колективного управління з особами, які використовують твори.

Кабінетом Міністрів України можуть установлюватися мінімальні ставки авторської винагороди (72-2003-п) та порядок їх застосування. (Абзац третьої частини п'ятої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

6. Обмеження майнових прав, встановлені статтями 21-25 цього Закону, здійснюються за умови, що вони не завдаватимуть шкоди використанню твору і не обмежуватимуть безпідставно законні інтереси автора.

7. Якщо примірники правомірно опублікованого твору законним чином введені у цивільний обіг шляхом їх першого продажу в Україні, то допускається їх повторне введення в обіг шляхом продажу, дарування тощо без згоди автора (чи іншої особи, яка має авторське право) і без виплати авторської винагороди, а щодо творів образотворчого мистецтва – з урахуванням положень статті 27 цього Закону. Проте у цьому випадку право здавання у майновий найм чи комерційний прокат залишається виключно за особою, яка має авторське право.

Стаття 16. Авторське право на службові твори

1. Авторське особисте немайнове право на службовий твір належить його автору.

2. Виключне майнове право на службовий твір належить роботодавцю, якщо інше не передбачено трудовим договором (контрактом) та (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем.

3. За створення і використання службового твору автору належить авторська винагорода, розмір та порядок виплати якої встановлюються

трудоим договором (контрактом) та (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем.

Стаття 17. Авторське право на аудіовізуальний твір

1. Авторами аудіовізуального твору є:

- а) режисер-постановник;
- б) автор сценарію і (або) текстів, діалогів;
- в) автор спеціально створеного для аудіовізуального твору музичного твору з текстом або без нього;
- г) художник-постановник;
- д) оператор-постановник.

Одна і та сама фізична особа може суміщати дві або більше із наведених у цій частині авторських функцій.

2. Якщо інше не передбачено у договорі про створення аудіовізуального твору, автори, які зробили внесок або зобов'язалися зробити внесок у створення аудіовізуального твору і передали майнові права організації, що здійснює виробництво аудіовізуального твору, чи продюсеру аудіовізуального твору, не мають права заперечувати проти виконання цього твору, його відтворення, розповсюдження, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення, а також субтитрування і дублювання його тексту, крім права на окреме публічне виконання музичних творів, включених до аудіовізуального твору. За оприлюднення і кожне публічне виконання, показ, демонстрацію чи сповіщення аудіовізуального твору, його здавання у майновий найм і (або) комерційний прокат його примірників за всіма авторами аудіовізуального твору зберігається право на справедливую винагороду, що розподіляється і виплачується організаціями колективного управління або іншим способом.

3. Автори, твори яких увійшли як складова частина до аудіовізуального твору (як тих, що існували раніше, так і створених у процесі роботи над аудіовізуальним твором), зберігають авторське право кожний на свій твір і можуть самостійно використовувати його незалежно від аудіовізуального твору в цілому, якщо договором з організацією, що здійснює виробництво аудіовізуального твору, чи з продюсером аудіовізуального твору не передбачено інше.

Стаття 18. Авторське право на комп'ютерні програми

Комп'ютерні програми охороняються як літературні твори. Така охорона поширюється на комп'ютерні програми незалежно від способу чи форми їх вираження.

Стаття 19. Авторське право на збірники та інші складені твори

1. Авторіві збірника та інших складених творів (упорядникові) належить авторське право на здійснені ним підбір і розташування творів та (або) інших даних, що є результатом творчої праці (упорядкування).

Упорядник збірника користується авторським правом за умови дотримання ним прав авторів кожного з творів, включених до складеного твору.

Автори творів, включених до складеного твору, мають право використовувати свої твори незалежно від складеного твору, якщо інше не передбачено авторським договором з упорядником збірника.

Авторське право упорядника збірника не перешкоджає іншим особам здійснювати самостійний підбір або розташування тих самих творів та (або) інших даних для створення своїх творів.

Передбачена цією частиною права охорона баз даних не поширюється на самі дані чи інформацію і не зачіпає будь-яке авторське право, що відноситься до самих даних чи інформації, які містяться у базі даних.

2. Видавцям енциклопедій, енциклопедичних словників, періодичних збірників, збірників наукових праць, газет, журналів та інших періодичних видань належать виключні права на використання таких видань у цілому. Видавець має право за будь-якого використання таких видань зазначати в них своє ім'я або вимагати такого зазначення.

Автори творів, включених до таких видань, зберігають виключні права на використання своїх творів незалежно від видання в цілому, якщо інше не передбачено авторським договором.

Стаття 20. Авторське право перекладачів і авторів інших похідних творів

1. Перекладачам і авторам інших похідних творів належить авторське право на здійснені ними переклад, адаптацію, аранжування або іншу переробку.

Перекладачі і (або) автори інших похідних творів користуються авторським правом на створений ними твір за умови дотримання ними прав автора, твір якого зазнав перекладу, адаптації, аранжування або іншої переробки.

2. Авторське право перекладачів і (або) авторів інших похідних творів не перешкоджає іншим особам здійснювати свої переклади і переробки тих самих творів.

Стаття 21. Вільне використання твору із зазначенням імені автора

Без згоди автора (чи іншої особи, яка має авторське право), але з обов'язковим зазначенням імені автора і джерела запозичення, допускається:

1) використання цитат (коротких уривків) з опублікованих творів в обсязі, виправданому поставленою метою, в тому числі цитування статей з газет і журналів у формі оглядів преси, якщо воно зумовлено критичним, полемічним, науковим або інформаційним характером твору, до якого цитати включаються; вільне використання цитат у формі коротких уривків з виступів і творів, включених до фонограми (відеограми) або програми мовлення;

2) використання літературних і художніх творів в обсязі, виправданому поставленою метою, як ілюстрацій у виданнях, передачах мовлення, звукозаписах чи відеозаписах навчального характеру;

3) відтворення у пресі, публічне виконання чи публічне сповіщення попередньо опублікованих у газетах або журналах статей з поточних економічних, політичних, релігійних та соціальних питань чи публічно сповіщених творів такого ж самого характеру у випадках, коли право на таке відтворення, публічне сповіщення або інше публічне повідомлення спеціально не заборонено автором;

4) відтворення з метою висвітлення поточних подій засобами фотографії або кінематографії, публічне сповіщення або інше публічне повідомлення творів, побачених або почутих під час перебігу таких подій, в обсязі, виправданому інформаційною метою;

5) відтворення у каталогах творів, виставлених на доступних публіці виставках, аукціонах, ярмарках або у колекціях для висвітлення зазначених заходів, без використання цих каталогів у комерційних цілях; (Пункт 5 частини першої статті 21 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

6) видання випущених у світ творів рельєфно-крапковим шрифтом для сліпих;

7) відтворення творів для судового і адміністративного провадження в обсязі, виправданому цією метою;

8) публічне виконання музичних творів під час офіційних і релігійних церемоній, а також похоронів в обсязі, виправданому характером таких церемоній;

9) відтворення з інформаційною метою у газетах та інших періодичних виданнях, передача в ефір або інше публічне сповіщення публічно виголошених промов, звернень, доповідей та інших подібних творів у обсязі, виправданому поставленою метою;

10) відтворення твору в цілях і за умов, передбачених статтями 22-25 цього Закону.

Цей перелік вільного використання творів є вичерпним.

Стаття 22. Вільне відтворення бібліотеками та архівами примірників твору репрографічним способом

Допускається без згоди автора або іншої особи, яка має авторське право, репрографічне відтворення одного примірника твору бібліотеками та архівами, діяльність яких не спрямована прямо або опосередковано на одержання прибутку, за таких умов:

1) у разі, коли відтворюваним твором є окрема опублікована стаття та інші невеликі за обсягом твори чи уривки з письмових творів (за винятком комп'ютерних програм і баз даних), з ілюстраціями чи без них, і коли це відтворення здійснюється за запитами фізичних осіб за умови, що:

а) бібліотека та архів мають достатньо підстав вважати, що такий примірник використовуватиметься з метою освіти, навчання і приватного дослідження;

б) відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру;

(Підпункт «в» пункту 1 статті 22 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

2) у разі, коли відтворення здійснюється для збереження або заміни загубленого, пошкодженого та непридатного примірника даної бібліотеки чи архіву або для відновлення загубленого, пошкодженого або непридатного примірника з фонду аналогічної бібліотеки чи архіву, а одержання такого примірника іншим шляхом неможливе, а також коли відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру.

Стаття 23. Вільне відтворення примірників твору для навчання

Допускається без згоди автора чи іншої особи, яка має авторське право:

1) відтворення уривків з опублікованих письмових творів, аудіо-візуальних творів як ілюстрацій для навчання за умови, що обсяг такого відтворення відповідає зазначеній меті;

2) репрографічне відтворення навчальними закладами для аудиторних занять опублікованих статей та інших невеликих за обсягом творів, а також уривків з письмових творів з ілюстраціями або без них за умови, коли:

а) обсяг такого відтворення відповідає зазначеній меті;

б) відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру;

(Підпункт «в» пункту 2 статті 23 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 24. Вільне копіювання, модифікація і декомпіляція комп'ютерних програм

1. Особа, яка правомірно володіє правомірно виготовленим примірником комп'ютерної програми, має право без згоди автора або іншої особи, яка має авторське право на цю програму: (Абзац першої частини першої статті 24 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

1) внести до комп'ютерної програми зміни (модифікації) з метою забезпечення її функціонування на технічних засобах особи, яка використовує ці програми, і вчинення дій, пов'язаних з функціонуванням комп'ютерної програми відповідно до її призначення, зокрема запис і збереження в пам'яті комп'ютера, а також виправлення явних помилок, якщо інше не передбачено угодою з автором чи іншою особою, яка має авторське право;

2) виготовити одну копію комп'ютерної програми за умови, що ця копія призначена тільки для архівних цілей або для заміни правомірно придбаного примірника у випадках, якщо оригінал комп'ютерної програми буде втраченим, знищеним або стане непридатним для використання. При цьому копія комп'ютерної програми не може бути використана для інших цілей, ніж зазначено у цьому пункті та пункті 1 цієї частини, і має бути знищена у разі, якщо володіння примірником цієї комп'ютерної програми перестає бути правомірним;

3) декомпілювати комп'ютерну програму (перетворити її з об'єктного коду у вихідний текст) з метою одержання інформації, необхідної для досягнення її взаємодії із незалежно розробленою комп'ютерною програмою, за дотримання таких умов:

а) інформація, необхідна для досягнення здатності до взаємодії, раніше не була доступною цій особі з інших джерел;

б) зазначені дії здійснюються тільки щодо тих частин комп'ютерної програми, які необхідні для досягнення здатності до взаємодії;

в) інформація, одержана в результаті декомпіляції, може використовуватися лише для досягнення здатності до її взаємодії з іншими програмами, але не може передаватися іншим особам, крім випадків, якщо це необхідно для досягнення здатності до взаємодії з іншими програмами, а також не може використовуватися для розроблення комп'ютерної програми, схожої на декомпільовану комп'ютерну програму, або для вчинення будь-якої іншої дії, що порушує авторське право;

4) спостерігати, вивчати, досліджувати функціонування комп'ютерної програми з метою визначення ідей і принципів, що лежать в її основі, за умови, що це робиться в процесі виконання будь-якої дії із завантаження, показу, функціонування, передачі чи запису в пам'ять (збереження) комп'ютерної програми.

2. Застосування положень цієї статті не повинно завдавати шкоди використанню комп'ютерної програми і не повинно обмежувати законні інтереси автора та (або) іншої особи, яка має авторське право на комп'ютерну програму.

Стаття 25. Вільне відтворення творів у особистих цілях

1. Допускається без дозволу автора (чи іншої особи, яка має авторське право) і без виплати авторської винагороди відтворювати виключно в особистих цілях або для кола сім'ї попередньо правомірно оприлюднені твори, крім:

а) творів архітектури у формі будівель і споруд;

б) комп'ютерних програм, за винятком випадків, передбачених статтею 24 цього Закону;

в) репрографічного відтворення книг, нотних текстів і оригінальних творів образотворчого мистецтва, за винятком випадків, передбачених статтями 22 і 23 цього Закону;

(Пункт «г» частини першої статті 25 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

2. Твори і виконання, зафіксовані у фонограмах, відеограмах, їх примірниках, а також аудіовізуальні твори та їх примірники допускається відтворювати у домашніх умовах виключно в особистих цілях або для кола сім'ї без дозволу автора (авторів), виконавців, виробників фонограм, виробників відеограм, але з виплатою їм винагороди. Особливості виплати винагороди у цьому випадку визначені статтею 42 цього Закону. (Частина друга статті 25 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 26. Право доступу до твору образотворчого мистецтва

При передачі твору образотворчого мистецтва чи матеріального об'єкта, в якому втілено цей твір, у власність іншій особі автор має право вимагати доступу до цього твору з метою його використання для відтворення (виготовлення примірників, слайдів, карток, переробок тощо) за умови, що це не порушує законні права та інтереси власника твору образотворчого мистецтва. Власник не може відмовити автору в доступі до твору без достатніх підстав. При цьому від власника твору не можна вимагати доставки твору авторові.

Стаття 27. Право слідування

Автор твору образотворчого мистецтва, а у разі його смерті – спадкоємці впродовж встановленого статтею 28 цього Закону строку користуються щодо проданих автором оригіналів творів образотворчого мистецтва невідчужуваним правом на одержання п'яти відсотків від ціни кожного наступного продажу твору через аукціон, галерею, салон, крамницю тощо, що йде за першим його продажем, здійсненим автором твору (право слідування). Виплата винагороди у цьому випадку здійснюється зазначеними аукціонами, галереями, салонами, крамницями тощо.

Збір і виплата винагороди, одержаної в результаті використання права слідування, здійснюються особисто автором, через його повіреного або через організації колективного управління.

Стаття 28. Строк дії авторського права

1. Авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення і починає діяти від дня створення твору.

2. Авторське право діє протягом усього життя автора і 70 років після його смерті, крім випадків, передбачених цією статтею.

3. Для творів, оприлюднених анонімно або під псевдонімом, строк дії авторського права закінчується через 70 років після того, як твір було оприлюднено. Якщо взятий автором псевдонім не викликає сумніву щодо особи автора або якщо авторство твору, оприлюдненого анонімно або під псевдонімом, розкривається не пізніше ніж через 70 років після оприлюднення твору, застосовується строк, передбачений частиною другою цієї статті.

4. Авторське право на твори, створені у співавторстві, діє протягом життя співавторів і 70 років після смерті останнього співавтора.

5. У разі, коли весь твір публікується (оприлюднюється) не водночас, а послідовно у часі томами, частинами, випусками, серіями тощо, строк дії авторського права визначається окремо для кожної опублікованої (оприлюдненої) частини твору.

6. Авторське право на твори посмертно реабілітованих авторів діє протягом 70 років після їх реабілітації.

7. Авторське право на твір, вперше опублікований протягом 30 років після смерті автора, діє протягом 70 років від дати його правомірного опублікування.

8. Будь-яка особа, яка після закінчення строку охорони авторського права по відношенню до неоприлюдненого твору вперше його оприлюднює, користується захистом, що є рівноцінним захисту майнових прав автора. Строк охорони цих прав становить 25 років від часу, коли твір був вперше оприлюднений.

9. Строк дії авторського права після смерті автора і строки, встановлені частинами третьою – сьомою цієї статті, починаються від дня смерті автора чи з дня настання подій, передбачених у зазначених частинах, але відліковуються з 1 січня року, наступного за роком смерті чи роком, в якому відбулася зазначена подія. (Частина дев'ята статті 28 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

10. Особисті немайнові права автора, передбачені статтею 14 цього Закону, охороняються безстроково.

Стаття 29. Перехід авторського права у спадщину

1. Майнові права авторів та інших осіб, які мають виключне авторське право, переходять у спадщину. Не переходять у спадщину особисті немайнові права автора.

2. Спадкоємці мають право захищати авторство на твір і протидіяти перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, а також будь-якому іншому посяганню на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора.

Стаття 30. Перехід творів у суспільне надбання

1. Закінчення строку дії авторського права на твори означає їх перехід у суспільне надбання.

2. Твори, які стали суспільним надбанням, можуть вільно, без виплати авторської винагороди, використовуватися будь-якою особою, за умови дотримання особистих немайнових прав автора, передбачених статтею 14 цього Закону.

3. Кабінетом Міністрів України можуть встановлюватися спеціальні відрахування до фондів творчих спілок України за використання на території України творів, які стали суспільним надбанням.

Стаття 31. Передача (відчуження) майнових прав суб'єктів авторського права

1. Автор (чи інша особа, яка має авторське право) може передати свої майнові права, зазначені у статті 15 цього Закону, будь-якій іншій особі повністю чи частково. Передача майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) оформляється авторським договором.

Майнові права, що передаються за авторським договором, мають бути у ньому визначені. Майнові права, не зазначені в авторському договорі як відчужувані, вважаються такими, що не передані.

2. Майнове право суб'єкта авторського права, який є юридичною особою, може бути передане (відчужене) іншій особі у встановленому законом порядку внаслідок ліквідації цієї юридичної особи – суб'єкта авторського права.

Стаття 32. Передача права на використання твору

1. Автору та іншій особі, яка має авторське право, належить виключне право надавати іншим особам дозвіл на використання твору будь-яким одним або всіма відомими способами на підставі авторського договору.

Використання твору будь-якою особою допускається виключно на основі авторського договору, за винятком випадків, передбачених статтями 21-25 цього Закону.

2. Передача права на використання твору іншим особам може здійснюватися на основі авторського договору про передачу виключного права на використання твору або на основі авторського договору про передачу невиключного права на використання твору.

3. За авторським договором про передачу виключного права на використання твору автор (чи інша особа, яка має виключне авторське право) передає право використовувати твір певним способом і у встановлених межах тільки одній особі, якій ці права передаються, і надає цій особі право дозволяти або забороняти подібне використання твору іншим особам. При цьому за особою, яка передає виключне право на використання твору, залишається право на використання цього твору лише в частині прав, що не передаються.

4. За авторським договором про передачу невиключного права на використання твору автор (чи інша особа, яка має авторське право) передає іншій особі право використовувати твір певним способом і у встановлених межах. При цьому за особою, яка передає невиключне

право, зберігається право на використання твору і на передачу невиключного права на використання твору іншим особам.

5. Право на передачу будь-яким особам невиключних прав на використання творів мають організації колективного управління, яким суб'єкти авторського права передали повноваження на управління своїми майновими авторськими правами.

6. Права на використання твору, що передаються за авторським договором, вважаються невиключними, якщо у договорі не передбачено передачі виключних прав на використання твору.

Стаття 33. Договори на право використання творів

1. Договори про передачу прав на використання творів укладаються у письмовій формі. В усній формі може укладатися договір про використання (опублікування) твору в періодичних виданнях (газетах, журналах тощо).

2. Договір про передачу прав на використання творів вважається укладеним, якщо між сторонами досягнуто згоди щодо всіх істотних умов (строку дії договору, способу використання твору, території, на яку поширюється передаване право, розміру і порядку виплати авторської винагороди, а також інших умов, щодо яких за вимогою однієї із сторін повинно бути досягнуто згоди).

Авторська винагорода визначається у договорі у вигляді відсотків від доходу, отриманого від використання твору, або у вигляді фіксованої суми чи іншим чином. При цьому ставки авторської винагороди не можуть бути нижчими за мінімальні ставки, встановлені Кабінетом Міністрів України.

3. Предметом договору про передачу прав на використання твору не можуть бути права, яких не було на момент укладання договору.

4. Відповідні відомства і творчі спілки можуть розробляти примірні авторські договори (зразки авторських договорів).

5. Умови договору, що погіршують становище автора (його правонаступника) порівняно із становищем, встановленим чинним законодавством, є недійсними.

6. За авторським договором замовлення автор зобов'язується створити у майбутньому твір відповідно до умов цього договору і передати його замовникові. Договором може передбачатися виплата замовником авторові авансу як частини авторської винагороди.

7. Умови договору, що обмежують право автора на створення майбутніх творів на зазначену у договорі тему чи у зазначеній галузі, є недійсними.

8. Усі майнові права на використання твору, які передаються за авторським договором, мають бути у ньому визначені. Майнові права, не зазначені в авторському договорі як передані суб'єктом авторського права, вважаються такими, що не передані, і зберігаються за ним.

Стаття 34. Відповідальність за невиконання авторського договору

1. Сторона, яка не виконала або неналежним чином виконала зобов'язання за авторським договором, зобов'язана відшкодувати іншій стороні всі збитки, в тому числі упущену вигоду.

2. Якщо автор не передав твір замовникові відповідно до умов авторського договору замовлення, він повинен відшкодувати замовникові збитки, в тому числі упущену вигоду.

3. Спори щодо відповідальності за невиконання умов авторських договорів вирішуються у суді.

Розділ III СУМІЖНІ ПРАВА

Стаття 35. Об'єкти суміжних прав

Об'єктами суміжних прав, незалежно від призначення, змісту, оцінки, способу і форми вираження, є:

- а) виконання літературних, драматичних, музичних, музично-драматичних, хореографічних, фольклорних та інших творів;
- б) фонограми, відеограми;
- в) передачі (програми) організацій мовлення.

Стаття 36. Суб'єкти суміжних прав

1. Суб'єктами суміжних прав є:
- а) виконавці творів, їх спадкоємці та особи, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо виконань;
 - б) виробники фонограм, їх спадкоємці (правонаступники) та особи, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо фонограм;
 - в) виробники відеограм, їх спадкоємці (правонаступники) та особи, яким на законних підставах передано суміжні майнові права щодо відеограм;
 - г) організації мовлення та їх правонаступники.

2. Виконавці здійснюють свої права за умови дотримання ними прав авторів виконуваних творів та інших суб'єктів авторського права. Виробники фонограм, виробники відеограм повинні дотримуватися прав суб'єктів авторського права і виконавців. Організації мовлення повинні дотримуватися прав суб'єктів авторського права, виконавців, виробників фонограм (відеограм).

Стаття 37. Виникнення і здійснення суміжних прав

1. Первинними суб'єктами суміжних прав є виконавець, виробник фонограми, виробник відеограми, організація мовлення.

2. Суміжне право виникає внаслідок факту виконання твору, виробництва фонограми, виробництва відеограми, оприлюднення передачі організації мовлення.

3. Для виникнення і здійснення суміжних прав не вимагається виконання будь-яких формальностей.

Виконавець, виробник фонограми, виробник відеограми для сповіщення про свої суміжні права на фонограмах, відеограмах і всіх їх примірниках, що розповсюджуються серед публіки на законних підставах, або їх упаковках можуть використовувати знак охорони суміжних прав. Цей знак складається з таких елементів:

латинська літера «Р», обведена колом, – (зображення знака не наводиться); імена (назви) осіб, які мають щодо цих фонограм (відеограм) суміжні права;

рік першої публікації фонограми (відеограми).

За відсутності доказів іншого, виконавцем, виробником фонограми чи відеограми вважаються особи, імена (назви) яких зазначені на фонограмі, відеограмі та їх примірниках або на їх упаковці.

4. Кабінетом Міністрів України можуть установлюватися мінімальні ставки винагороди за використання об'єктів суміжних прав (72-2003-п) та порядок їх індексації.

Стаття 38. Особисті немайнові права виконавців та права на ім'я (назву) виробників фонограм, відеограм і організацій мовлення

1. Виконавцеві твору належать такі особисті немайнові права:

а) вимагати визнання того, що він є виконавцем твору;

б) вимагати, щоб його ім'я або псевдонім зазначалися чи повідомлялися у зв'язку з кожним його виступом, записом чи виконанням (у разі, якщо це можливо);

в) вимагати забезпечення належної якості запису його виконання і протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій суттєвій зміні, що може завдати шкоди його честі і репутації.

2. Виробник фонограми, виробник відеограми має право зазначити своє ім'я (назву) на кожному носії запису або його упаковці поряд із зазначенням авторів, виконавців і назв творів, вимагати його згадування у процесі використання фонограми (відеограми).

3. Організація мовлення має право вимагати згадування своєї назви у зв'язку із записом, відтворенням, розповсюдженням своєї передачі і публічним повторним сповіщенням її іншою організацією мовлення.

Стаття 39. Майнові права виконавців

1. Майновим правом виконавців є їх виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам:

а) публічне сповіщення своїх незафіксованих виконань (прямий ефір);
б) фіксацію у фонограмах чи відеограмах своїх раніше незафіксованих виконань;

в) відтворення (пряме і (або) опосередковане) своїх виконань, зафіксованих без їх згоди у фонограмі чи відеограмі, чи за їх згодою, але якщо відтворення здійснюється з іншою метою, ніж та, на яку вони дали свою згоду;

г) розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі, шляхом першого продажу або іншої передачі права власності у разі, коли вони при першій фіксації виконання не дали дозволу виробнику фонограми (виробнику відеограми) на її подальше відтворення;

д) комерційний прокат, майновий найм своїх виконань, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі, якщо при фіксації не було їх згоди на комерційний прокат і майновий найм, навіть після розповсюдження виконань, здійсненого виробником фонограми (відеограми) або за його дозволом;

е) розповсюдження своїх виконань, зафіксованих у фонограмах чи відеограмах, через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором, якщо при першій фіксації виконання не було їх згоди на такий вид розповсюдження.

2. Майнові права виконавців можуть передаватися (відчужуватися) іншим особам на підставі договору, в якому визначаються спосіб використання виконань, розмір і порядок виплати винагороди, строк дії договору і використання виконань, територія, на яку розповсюджуються передані права тощо. Визначені договором ставки винагороди не можуть бути нижчими за мінімальні ставки, встановлені Кабінетом Міністрів України.

3. У разі, коли виконання використовується в аудіовізуальному творі, вважається, що виконавець передає організації, яка здійснює виробництво аудіовізуального твору, або продюсеру аудіовізуального твору всі майнові права на виконання, якщо інше не передбачено договором.

4. У разі, коли виконавець під час першої фіксації виконання безпосередньо дозволить виробнику фонограми чи виробнику відеограми її подальше відтворення, вважається, що виконавець передав виробнику фонограми чи виробнику відеограми виключне право на розповсюдження фонограм, відеограм і їх примірників способом першого продажу або іншої передачі у власність чи володіння, а також способом здавання у майновий найм, комерційний прокат та іншої передачі. При цьому виконавець зберігає право на одержання справедливої винагороди за зазначені види використання свого виконання через організації колективного управління або іншим способом.

Стаття 40. Майнові права виробників фонограм і виробників відеограм

1. До майнових прав виробників фонограм і виробників відеограм належить їх виключне право на використання своїх фонограм, відеограм і виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам:

а) відтворення (пряме і (або) опосередковане) своїх фонограм і відеограм у будь-якій формі і будь-яким способом;

б) розповсюдження серед публіки фонограм, відеограм та їх примірників шляхом першого продажу або іншої передачі права власності;

в) комерційний прокат фонограм, відеограм і їх примірників, навіть після їх розповсюдження, здійсненого виробником фонограми чи відеограми або за їх дозволом;

г) публічне сповіщення фонограм, відеограм та їх примірників через будь-які засоби зв'язку таким чином, що будь-яка особа може отримати до них доступ з будь-якого місця і в будь-який час за їх власним вибором;

д) будь-яку видозміну своїх фонограм, відеограм;

е) ввезення на митну територію України фонограм, відеограм та їх примірників з метою їх поширення серед публіки.

2. Майнові права виробників фонограм і виробників відеограм можуть передаватися (відчужуватися) іншим особам на підставі договору, в якому визначаються спосіб використання фонограми (відеограми), розмір і порядок виплати винагороди, строк дії договору, строк використання фонограми (відеограми), територія, на яку розповсюджуються передані права, тощо. Визначені договором ставки винагороди не можуть бути нижчими за мінімальні ставки, встановлені Кабінетом Міністрів України.

Майнові права виробника фонограми чи відеограми, який є юридичною особою, можуть бути також передані (відчужені) іншій особі у встановленому законом порядку внаслідок ліквідації юридичної особи – суб'єкта суміжних прав.

3. Якщо фонограми, відеограми чи їх примірники введені виробником фонограми (відеограми) чи за його згодою у цивільний обіг шляхом їх першого продажу в Україні, то допускається їх наступне розповсюдження шляхом продажу, дарування тощо без згоди виробника фонограми (відеограми) чи його правонаступника і без виплати йому винагороди. Проте й у цьому випадку право здавання таких примірників фонограм (відеограм) у майновий найм чи комерційний прокат залишається виключно правом виробника фонограми (відеограми).

Стаття 41. Майнові права організацій мовлення

1. До майнових прав організацій мовлення належить їх виключне право на використання своїх програм будь-яким способом і виключне право дозволяти чи забороняти іншим особам:

- а) публічне сповіщення своїх програм шляхом трансляції і ретрансляції;
- б) фіксацію своїх програм на матеріальному носії та їх відтворення;
- в) публічне виконання і публічну демонстрацію своїх програм у місцях з платним входом.

Організація мовлення також має право забороняти поширення на території України чи з території України сигналу із супутника, що несе їх програми, розповсюджуючим органом, для якого цей сигнал із супутника не призначався.

2. Майнові права організації мовлення можуть передаватися (відчужуватися) іншим особам на підставі договору, в якому визначаються спосіб і строк використання програми мовлення, розмір і порядок виплати винагороди, територія, на яку розповсюджуються передані права, тощо.

Майнові права організації мовлення можуть бути також передані (відчужені) іншій особі у встановленому законом порядку внаслідок ліквідації юридичної особи – суб'єкта суміжних прав.

Стаття 42. Обмеження майнових прав виконавців, виробників фонограм, відеограм і організацій мовлення

1. Допускаються використання виконань, фонограм, відеограм, програм мовлення, їх фіксація, відтворення і доведення до загального відома без згоди виконавців, виробників фонограм, відеограм і організацій мовлення у випадках, передбачених статтями 21-25 цього Закону щодо обмеження

майнових прав авторів літературних, художніх і наукових творів, якщо задовольняються такі умови:

а) відтворення зазначених об'єктів здійснюється виключно з метою навчання чи наукових досліджень;

б) право на відтворення, передбачене у пункті «а» цієї частини, не поширюється на експорт відтворених примірників фонограм, відеограм, програм мовлення за межі митної території України;

в) за суб'єктами суміжних прав зберігається право на справедливий винагороду з урахуванням кількості відтворених примірників.

Передбачене цією частиною використання об'єктів суміжних прав без згоди суб'єктів суміжних прав є можливим лише за умови дотримання особистих немайнових прав суб'єктів авторського права і суміжних прав, передбачених статтями 14 і 38 цього Закону.

2. Допускається відтворення в домашніх умовах і виключно в особистих цілях творів і виконань, зафіксованих у фонограмах, відеограмах і їх примірниках, без згоди автора (авторів), виконавців і виробників фонограм (відеограм), але з виплатою їм винагороди способом, визначеним частиною четвертою цієї статті.

3. Передбачене частинами першою і другою цієї статті використання об'єктів суміжних прав без згоди суб'єктів суміжних прав не повинно завдавати шкоди нормальній експлуатації виконань, фонограм, відеограм і програм мовлення і зачіпати законні інтереси виконавців, виробників фонограм, відеограм і програм мовлення чи інших суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав.

4. Виплата винагороди виробникам фонограм і відеограм та іншим особам, які мають авторське право і (або) суміжні права, за передбачені частиною другою цієї статті відтворення, здійснюється у формі відрахувань (відсотків) від вартості обладнання і (або) матеріальних носіїв виробниками та (або) імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких можна здійснити відтворення виключно в особистих цілях у домашніх умовах творів, зафіксованих у фонограмах і відеограмах, крім:

а) професійного обладнання та (або) матеріальних носіїв, не призначених для використання в домашніх умовах;

б) обладнання і матеріальних носіїв, що експортуються за митну територію України;

в) обладнання і матеріальних носіїв, що ввозяться фізичною особою на митну територію України виключно в особистих цілях і без комерційної мети.

5. Розміри зазначених у частинах другій і четвертій цієї статті відрахувань (відсотків), що мають сплачуватися виробниками та (або)

імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, визначаються Кабінетом Міністрів України. Ці кошти виробниками та імпортерами обладнання і (або) матеріальних носіїв перераховуються визначеним Установою організаціям колективного управління (далі – уповноваженим організаціям). Зібрані кошти розподіляються між організаціями колективного управління, які є на обліку в Установі, на основі договорів, які уповноважені організації укладають з усіма організаціями колективного управління. Імпортери перераховують ці кошти уповноваженій організації під час ввезення товару на митну територію України, а виробники – у кінці кожного місяця після реалізації обладнання і матеріальних носіїв.

6. Установа і визначені нею для збору коштів уповноважені організації мають право вимагати від виробників та імпортерів інформацію про виробництво, імпорт і реалізацію (продаж) зазначеного у частині четвертій цієї статті обладнання і матеріальних носіїв.

7. Зібрані кошти, що зазначені у частинах другій і четвертій цієї статті, розподіляються між авторами, виконавцями, виробниками фонограм (відеограм). Якщо угодами між організаціями колективного управління не передбачено інше, то ці кошти розподіляються у таких пропорціях: авторам – 50 відсотків, виконавцям – 25 відсотків і виробникам фонограм (відеограм) – 25 відсотків.

Стаття 43. Використання фонограм і відеограм, опублікованих з комерційною метою

1. Допускається без згоди виробників фонограм (відеограм), фонограми (відеограми) яких опубліковані для використання з комерційною метою, і виконавців, виконання яких зафіксовані у цих фонограмах (відеограмах), але з виплатою винагороди, таке пряме чи опосередковане комерційне використання фонограм і відеограм та їх примірників:

- а) публічне виконання фонограми або її примірника чи публічну демонстрацію відеограми або її примірника;
- б) публічне сповіщення виконання, зафіксованого у фонограмі чи відеограмі та їх примірниках, в ефір;
- в) публічне сповіщення виконання, зафіксованого у фонограмі чи відеограмі та їх примірниках, по проводах (через кабель).

2. Збирання винагороди за використання фонограм (відеограм), що зазначені у частині першій цієї статті, і контроль за їх правомірним використанням здійснюються визначеними Установою уповноваженими організаціями колективного управління (з1528-13).

Зібрані кошти розподіляються між організаціями колективного управління, які є на обліку в Установі, на основі договорів, які уповноважені організації укладають з усіма організаціями колективного управління. Одержана від уповноваженої організації винагорода розподіляється відповідною організацією колективного управління у таких пропорціях: виконавцям – 50 відсотків, виробникам фонограм (відеограм) – 50 відсотків.

3. Розмір винагороди за використання фонограм (відеограм), що зазначені у частині першій цієї статті, порядок та умови її виплати визначаються Кабінетом Міністрів України (71-2003-п).

4. Особи, які використовують фонограми, відеограми чи їх примірники, повинні надавати організаціям, зазначеним у частині другій цієї статті, точні відомості щодо їх використання, необхідні для збирання і розподілу винагороди.

Стаття 44. Строк дії суміжних прав

1. Майнові права виконавців охороняються протягом 50 років від дати першого запису виконання.

Особисті немайнові права виконавців, передбачені частиною першою статті 38 цього Закону, охороняються безстроково.

2. Права виробників фонограм і відеограм охороняються протягом 50 років від дати першого опублікування фонограми (відеограми) або їх першого звукозапису (відеозапису), якщо фонограма (відеограма) не була опублікована протягом зазначеного часу.

3. Організації мовлення користуються наданими цим Законом правами протягом 50 років від дати першого публічного сповіщення передачі.

4. Закінчення строків захисту суміжних прав настає 1 січня року, наступного за роком, у якому закінчилися передбачені цією статтею строки захисту.

5. До спадкоємців виконавців і правонаступників виробників фонограм і відеограм та організацій мовлення переходить право дозволяти чи забороняти використання виконань, фонограм, відеограм, публічні сповіщення, а також право на одержання винагороди у межах установленого цією статтею строку.

Розділ IV
УПРАВЛІННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ СУБ'ЄКТІВ
АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ

Стаття 45. Способи управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав

Суб'єкти авторського права і суміжних прав можуть управляти своїми правами:

- а) особисто;
- б) через свого повіреного;
- в) через організацію колективного управління.

Стаття 46. Управління майновими правами через повіреного

Суб'єкт авторського права і (або) суміжних прав може доручити управління своїми майновими правами повіреному на підставі укладеного з ним договору-доручення. Здійснюючи управління майновими правами, ця особа діє у межах повноважень, переданих їй суб'єктом авторського права і (або) суміжних прав.

Стаття 47. Забезпечення колективного управління майновими правами

1. Суб'єкти авторського права і (або) суміжних прав можуть доручати управління своїми майновими правами організаціям колективного управління.

2. Організації колективного управління створюються суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав та мають статус юридичної особи згідно із законом.

3. Допускається утворення окремих організацій, які управляють певними категоріями майнових прав певних категорій суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав, або організацій, які управляють різними майновими правами в інтересах різних категорій суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав.

4. Особи, які використовують твори, виконання, програми мовлення, примірники фонограм (відеограм), зобов'язані надавати організаціям колективного управління точний перелік використаних творів, виконань, примірників фонограм (відеограм), програм мовлення разом з документально підтвердженими даними про одержані прибутки від їх використання та повинні виплачувати організаціям колективного управління винагороду в передбачений термін і в обумовленому розмірі.

5. Суб'єкти авторського права і (або) суміжних прав можуть також доручати управління своїми майновими правами на колективній основі відповідним державним організаціям, установчі документи яких передбачають здійснення таких функцій.

Стаття 48. Діяльність організацій колективного управління

1. Організація колективного управління після її державної реєстрації зобов'язана протягом 30 днів стати на облік в Установі. Про облік організацій колективного управління Установа здійснює публікацію у своєму офіційному бюлетені.

Організації колективного управління діють на основі статутів, що затверджуються в установленому порядку і в межах повноважень, одержаних від суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав.

2. Організації колективного управління не мають права займатися комерційною діяльністю чи використовувати будь-яким способом об'єкти авторського права і (або) суміжних прав, доручених їм для управління. На діяльність таких організацій не поширюються обмеження, передбачені законодавством про захист економічної конкуренції. (Частина друга статті 48 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1294-IV (1294-15) від 20.11.2003)

3. Повноваження на колективне управління майновими правами передаються організаціям колективного управління авторами та іншими суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав на основі договорів, укладених у письмовій формі.

4. Організації колективного управління можуть управляти на території України майновими правами іноземних суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав на основі договорів з аналогічними іноземними організаціями, в тому числі й про взаємне представництво інтересів.

Організації колективного управління можуть доручати на основі договорів з аналогічними іноземними організаціями управляти на колективній основі за кордоном майновими правами українських суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав, у тому числі й про взаємне представництво інтересів.

5. На основі одержаних повноважень організації колективного управління надають будь-яким особам шляхом укладання з ними договорів невиключні права на використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав.

6. Організація колективного управління має право вимагати від осіб, які використовують об'єкти авторського права і суміжних прав, надання їм документів, що містять точні відомості про використання зазначених об'єктів, необхідні для збирання і розподілу винагороди.

7. Організація колективного управління зобов'язана надавати Установі таку інформацію:

- а) про зміни, що вносяться до статуту організації;
- б) про укладання двосторонніх чи багатосторонніх договорів з іншими організаціями колективного управління, в тому числі іноземними;
- в) про управління майновими правами осіб, які не передали організації повноважень відповідно до частини третьої цієї статті;
- г) про укладання договорів управління майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав; (Підпункту «г» частини сьомої статті 48 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)
- д) про річний баланс, річний звіт, результати аудиторських перевірок;
- е) про осіб, уповноважених представляти організацію.

Стаття 49. Функції організацій колективного управління

1. Організації колективного управління повинні виконувати від імені суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав і на основі одержаних від них повноважень такі функції:

- а) погоджувати з особами, які використовують об'єкти авторського права і (або) суміжних прав, розмір винагороди під час укладання договору;
 - б) укладати договори про використання прав, переданих в управління. Умови цих договорів повинні відповідати положенням статей 31-33 цього Закону;
 - в) збирати, розподіляти і виплачувати зібрану винагороду за використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав суб'єктам авторського права і (або) суміжних прав, правами яких вони управляють, а також іншим суб'єктам прав відповідно до цього Закону; (Підпункт «в» частини першої статті 49 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)
 - г) вчиняти інші дії, передбачені чинним законодавством, необхідні для захисту прав, управління якими здійснює організація, в тому числі звертатися до суду за захистом прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав відповідно до статутних повноважень та доручення цих суб'єктів. (Підпункт «г» частини першої статті 49 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)
- (Підпункт «д» частини першої статті 49 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

2. Суб'єкти авторського права і (або) суміжних прав, які не передали організаціям колективного управління повноважень на управління своїми правами, в тому числі щодо збирання винагороди, мають право вимагати від організацій колективного управління, які таку винагороду за використання їхніх творів і об'єктів суміжних прав зібрали, виплати цієї винагороди, а також вимагати вилучення своїх творів і об'єктів суміжних прав із дозволів на використання, які надаються організаціями колективного управління шляхом укладання договорів з особами, які використовують ці об'єкти.

3. Організації колективного управління мають право резервувати на своєму рахунку суми незапитаної винагороди, що надійшла їм від осіб, які використовують об'єкти авторського права і (або) суміжних прав. Після трьох років від дня надходження на рахунок організації колективного управління відповідних сум суми незапитаної винагороди можуть бути використані для чергових виплат суб'єктам авторського права і (або) суміжних прав або спрямовані на інші цілі, передбачені їх статутами, в інтересах суб'єктів авторського права і суміжних прав.

Розділ V

ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ

Стаття 50. Порушення авторського права і суміжних прав

Порушенням авторського права і (або) суміжних прав, що дає підстави для судового захисту, є:

а) вчинення будь-якою особою дій, які порушують особисті немайнові права суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав, визначені статтями 14 і 38 цього Закону, та їх майнові права, визначені статтями 15, 39, 40 і 41 цього Закону, з урахуванням передбачених статтями 21-25, 42 і 43 цього Закону обмежень майнових прав;

б) піратство у сфері авторського права і (або) суміжних прав – опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм організацій мовлення;

в) плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору;

г) ввезення на митну територію України без дозволу осіб, які мають авторське право і (або) суміжні права, примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм, програм мовлення;

д) вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права і (або) суміжних прав;

е) будь-які дії для свідомого обходу технічних засобів захисту авторського права і (або) суміжних прав, зокрема виготовлення, розповсюдження, ввезення з метою розповсюдження і застосування засобів для такого обходу;

є) підроблення, зміна чи вилучення інформації, зокрема в електронній формі, про управління правами без дозволу суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав чи особи, яка здійснює таке управління;

ж) розповсюдження, ввезення на митну територію України з метою розповсюдження, публічне сповіщення об'єктів авторського права і (або) суміжних прав, з яких без дозволу суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав вилучена чи змінена інформація про управління правами, зокрема в електронній формі.

Стаття 51. Порядок захисту авторського права і суміжних прав

Захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав здійснюється в порядку, встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством.

Стаття 52. Способи цивільно-правового захисту авторського права і суміжних прав

1. За захистом свого авторського права і (або) суміжних прав суб'єкти авторського права та суміжних прав мають право звертатися в установленому порядку до суду та інших органів відповідно до їх компетенції.

При порушеннях будь-якою особою авторського права і (або) суміжних прав, передбачених статтею 50 цього Закону, недотриманні передбачених договором умов використання творів і (або) об'єктів суміжних прав, використанні творів і об'єктів суміжних прав з обходом технічних засобів захисту чи з підробленням інформації і (або) документів про управління правами чи створенні загрози неправомірного використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав та інших порушеннях особистих немайнових прав і майнових прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав суб'єкти авторського права і (або) суміжних прав мають право:

а) вимагати визнання та поновлення своїх прав, у тому числі забороняти дії, що порушують авторське право і (або) суміжні права чи створюють загрозу їх порушення; (Підпункт «а» абзацу другого частини першої статті 52 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

б) звертатися до суду з позовом про поновлення порушених прав та (або) припинення дій, що порушують авторське право та (або) суміжні права чи створюють загрозу їх порушення;

в) подавати позови про відшкодування моральної (немайнової) шкоди;

г) подавати позови про відшкодування збитків (матеріальної шкоди), включаючи упущену вигоду, або стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок порушення ним авторського права і (або) суміжних прав, або виплату компенсацій;

д) вимагати припинення підготовчих дій до порушення авторського права і (або) суміжних прав, у тому числі призупинення митних процедур, якщо є підозра, що можуть бути пропущені на митну територію України чи з її митної території контрафактні примірники творів, фонограм, відеограм, засоби обходу технічних засобів захисту, в порядку, передбаченому Митним кодексом України;

е) брати участь в інспектуванні виробничих приміщень, складів, технологічних процесів і господарських операцій, пов'язаних з виготовленням примірників творів, фонограм і відеограм, щодо яких є підстави для підозри про порушення чи загрозу порушення авторського права і (або) суміжних прав, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

є) вимагати, в тому числі у судовому порядку, публікації в засобах масової інформації даних про допущені порушення авторського права і (або) суміжних прав та судові рішення щодо цих порушень;

ж) вимагати від осіб, які порушують авторське право і (або) суміжні права позивача, надання інформації про третіх осіб, задіяних у виробництві та розповсюдженні контрафактних примірників творів і об'єктів суміжних прав, а також засобів обходу технічних засобів захисту, та про канали їх розповсюдження;

з) вимагати прийняття інших передбачених законодавством заходів, пов'язаних із захистом авторського права та суміжних прав.

2. Суд має право постановити рішення чи ухвалу про:

а) відшкодування моральної (немайнової) шкоди, завданої порушенням авторського права і (або) суміжних прав, з визначенням розміру відшкодування;

б) відшкодування збитків, завданих порушенням авторського права і (або) суміжних прав;

в) стягнення із порушника авторського права і (або) суміжних прав доходу, отриманого внаслідок порушення;

г) виплату компенсації, що визначається судом, у розмірі від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат, замість відшкодування збитків або стягнення доходу;

д) заборону опублікування творів, їх виконань чи постановок, випуску примірників фонограм, відеограм, їх сповіщення, припинення їх розповсюдження, вилучення (конфіскацію) контрафактних примірників творів, фонограм, відеограм чи програм мовлення та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення, публікацію у

пресі інформації про допущене порушення тощо, якщо у ході судового розгляду буде доведено факт порушення авторського права і (або) суміжних прав або факт наявності дій, що створюють загрозу порушення цих прав;

е) вимагати від осіб, які порушують авторське право і (або) суміжні права позивача, інформацію про третіх осіб, задіяних у виробництві та розповсюдженні контрафактних примірників творів та об'єктів суміжних прав, засобів обходу технічних засобів та про канали розповсюдження.

При визначенні розмірів збитків, які мають бути відшкодовані особі, права якої порушено, а також для відшкодування моральної (немайнової) шкоди суд зобов'язаний виходити із суті порушення, майнової і моральної шкоди, завданої особі, яка має авторське право і (або) суміжні права, а також із можливого доходу, який могла б одержати ця особа. У розмір збитків, завданих особі, права якої порушено, додатково можуть бути включені судові витрати, понесені цією особою, а також витрати, пов'язані з оплатою допомоги адвоката.

При визначенні компенсації, яка має бути виплачена замість відшкодування збитків чи стягнення доходу, суд зобов'язаний у встановлених пунктом «г» цієї частини межах визначити розмір компенсації, враховуючи обсяг порушення та (або) наміри відповідача.

3. Суд може постановити рішення про накладення на порушника штрафу у розмірі 10 відсотків суми, присудженої судом на користь позивача. Сума штрафів передається у встановленому порядку до Державного бюджету України.

4. Суд може постановити рішення про вилучення чи конфіскацію всіх контрафактних примірників творів, фонограм, відеограм чи програм мовлення, щодо яких встановлено, що вони були виготовлені або розповсюджені з порушенням авторського права і (або) суміжних прав, а також засобів обходу технічних засобів захисту. Це стосується також усіх кліше, матриць, форм, оригіналів, магнітних стрічок, фотонегативів та інших предметів, за допомогою яких відтворюються примірники творів, фонограм, відеограм, програм мовлення, а також матеріалів і обладнання, що використовуються для їх відтворення і для виготовлення засобів обходу технічних засобів захисту.

За рішенням суду вилучені контрафактні примірники творів (у тому числі комп'ютерні програми і бази даних), фонограм, відеограм, програм мовлення на вимогу особи, яка є суб'єктом авторського права і (або) суміжних прав і права якої порушено, можуть бути передані цій особі. Якщо ця особа не вимагає такої передачі, то контрафактні примірники підлягають знищенню, а матеріали і обладнання, що використовувалися для відтворення контрафактних примірників, підлягають відчуженню із перерахуванням виручених коштів до Державного бюджету України.

Стаття 53. Способи забезпечення позову у справах про порушення авторського права і суміжних прав

1. До завершення розгляду справи по суті суддя одноособово має право винести ухвалу про заборону відповідачеві, щодо якого є достатні підстави вважати, що він є порушником авторського права і (або) суміжних прав, вчиняти до винесення рішення чи ухвали суду певні дії, а саме: виготовлення, відтворення, продаж, здавання в майновий найм, прокат, ввезення на митну територію України та інше передбачене цим Законом використання, а також транспортування, зберігання або володіння з метою введення в цивільний обіг примірників творів, у тому числі комп'ютерних програм і баз даних, а також записаних виконань, фонограм, відеограм, програм мовлення, щодо яких припускається, що вони є контрафактними, і засобів обходу технічних засобів захисту.

2. За наявності достатніх даних про вчинення такого порушення авторського права і (або) суміжних прав, за яке відповідно до закону передбачена кримінальна відповідальність, орган досудового розслідування або суд зобов'язані вжити заходів для забезпечення розшуку і накладення арешту на: {Абзац перший частини другої статті 53 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4652-VI (4652-17) від 13.04.2012}

а) примірники творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), записаних виконань, фонограм, відеограм, програм мовлення, щодо яких припускається, що вони є контрафактними, а також засоби обходження технічних засобів захисту;

б) матеріали й обладнання, призначені для їх виготовлення і відтворення;

в) документи, рахунки та інші предмети, що можуть бути доказом вчинення протиправних дій.

3. У разі, якщо відповідач по справі порушення авторського права і (або) суміжних прав відмовляє у доступі до необхідної інформації чи не забезпечує її надання у прийнятний строк, робить перешкоди у здійсненні судових процедур, або з метою збереження відповідних доказів щодо інкримінованого порушення, особливо у випадку, коли будь-яке відстрочення може завдати непоправної шкоди особі, яка має авторське право і (або) суміжні права, або коли є очевидний ризик того, що доказ буде знищено, суд або суддя одноособово мають право за заявою заявника застосувати тимчасові заходи до пред'явлення позову або до початку розгляду справи за участю іншої сторони (відповідача) шляхом:

а) винесення ухвали про огляд приміщень, в яких, як припускається, відбуваються дії, пов'язані з порушенням авторського права і (або) суміжних прав;

б) накладення арешту і вилучення всіх примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), записаних виконань, фонограм, відеограм, програм мовлення, щодо яких припускається, що вони є контрафактними, засобів обходження технічних засобів захисту, а також матеріалів і обладнання, що використовуються для їх виготовлення і відтворення;

в) накладення арешту і вилучення рахунків та інших документів, які можуть бути доказом вчинення дій, що порушують або створюють загрозу порушення (чи підтверджують наміри вчинення порушення) авторського права і (або) суміжних прав.

Заява про застосування тимчасових заходів розглядається тільки за участю заявника у дводенний строк з дня її подання.

Ухвала суду про застосування тимчасового заходу підлягає негайному виконанню органом державної виконавчої служби за участю заявника.

До прийняття ухвали про застосування тимчасових заходів, зазначених в абзаці першому цієї частини, суд має право вимагати від заявника обґрунтування того, що він є суб'єктом авторського права і (або) суміжних прав і що ці права порушені або невідворотно будуть порушені, а також видати заявнику судову ухвалу щодо внесення застави або еквівалентної гарантії, достатньої для того, щоб запобігти зловживанню тимчасовим заходом. Застава полягає у внесенні на депозит суду заявником чи іншими особами грошей чи передачі інших матеріальних цінностей. Розмір застави (гарантії) визначається судом з урахуванням обставин справи, але не повинен бути меншим від 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і не більшим від розміру заявленої шкоди.

У разі застосування визначених в абзаці першому цієї частини тимчасових заходів відповідач має право вимагати їх зміни чи скасування, а заявник зобов'язаний подати позов до суду про захист порушених авторських чи суміжних прав не пізніше 15 календарних днів від дня застосування тимчасового заходу.

Застава повертається повністю заявникові при відмові суду у прийнятті позову до розгляду чи задоволенні позову повністю або частково. У протилежному разі застава звертається на виконання рішення про компенсацію шкоди відповідачеві, завданої застосуванням тимчасових заходів.

При скасуванні визначених в абзаці першому цієї частини тимчасових заходів або якщо при розгляді справи з'ясується відсутність факту порушення чи загрози порушення авторського права і (або) суміжних прав, суд має право на клопотання відповідача прийняти судове рішення щодо надання відповідачу належної компенсації позивачем за будь-яку шкоду, завдану цими заходами.

Розділ VI ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування і застосовується до правовідносин, які виникли після набрання ним чинності.

2. Кабінету Міністрів України у чотиримісячний строк з дня набрання чинності цим Законом подати до Верховної Ради України свої пропозиції щодо внесення змін до законів України у зв'язку з прийняттям цього Закону, а також прийняти необхідні нормативно-правові акти і привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.

3. До приведення законодавства України у відповідність із цим Законом закони та інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

4. Установити, що починаючи з дня набрання чинності цим Законом строки охорони авторського права, передбачені статтею 28 і частинами першою і другою статті 44 цього Закону, застосовуються у всіх випадках, коли 50-річний строк дії авторського права після смерті автора або строк дії суміжних прав не закінчився до дня набрання чинності цим Законом.

5. Установити, що цей Закон застосовується до виконань і фонограм, створених чи вперше опублікованих до дня набрання чинності цим Законом, якщо на цей день не минуло 50 років після їх першого запису або опублікування.

6. Установити, що об'єкти авторського права і суміжних прав, які є предметом міжнародного договору, до якого Україна приєдналася і згоду на обов'язковість якого дала Верховна Рада України, і які створені чи вперше опубліковані до дня набрання чинності цим Законом, підлягають захисту за цим Законом від дня набрання ним чинності, якщо на цей день зазначені об'єкти не стали суспільним надбанням в країні походження у зв'язку із закінченням строку їх охорони в цій країні.

7. Визнати такою, що втратила чинність, Постанову Верховної Ради України від 23 грудня 1993 року «Про порядок введення в дію Закону України «Про авторське право і суміжні права» (3793-12) (Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 13, ст. 65).

8. У статті 2 Закону України «Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24 липня 1971 року, зміненого 2 жовтня 1979 року)» (189/95-ВР)

(Відомості Верховної Ради України, 1995 р., № 21, ст. 155) виключити слова «повідомивши при цьому, що дія зазначеної Конвенції не поширюється на твори, які на дату набрання чинності цією Конвенцією для України вже є на її території суспільним надбанням».

9. Доручити Міністерству закордонних справ України повідомити Генеральному директорові Всесвітньої організації інтелектуальної власності про те, що стаття 18 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24 липня 1971 року, зміненого 2 жовтня 1979 року) від дня набрання чинності цим Законом діє на території України в повному обсязі.

10. Доповнити абзац другий Закону України «Про приєднання України до Конвенції про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм від 29 жовтня 1971 року» (738-14) (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 32, ст. 265) реченням такого змісту: «З метою виконання вимог зазначеної Конвенції поширити, на взаємній основі, національний режим захисту суміжних прав, передбачений Законом України «Про авторське право і суміжні права» (3792-12), на виробників фонограм з країн – учасниць Конвенції та їхні фонограми, якщо строк охорони цих фонограм не закінчився в країні походження».

11. Доручити Міністерству закордонних справ України повідомити Генеральному Секретарю Організації Об'єднаних Націй про доповнення Закону України «Про приєднання України до Конвенції про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм від 29 жовтня 1971 року».

Президент України

Л. КРАВЧУК

м. Київ, 23 грудня 1993 року
№ 3792-ХІІ

Відомості Верховної Ради України, 1994, № 13, ст. 64.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 8, ст. 28)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 783-XIV (783-14) від 30.06.99, ВВР, 1999, № 34, ст. 274 -
набирає чинності одночасно з набранням чинності Законом
про Державний бюджет України на 2000 рік

№ 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, ВВР, 2001, № 8, ст. 37
№ 2921-III (2921-14) від 10.01.2002, ВВР, 2002, № 16, ст. 114
№ 34-IV (34-15) від 04.07.2002, ВВР, 2002, № 35, ст. 256
№ 850-IV (850-15) від 22.05.2003, ВВР, 2003, № 35, ст. 271
№ 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 2-3, ст. 41}

{У тексті Закону слово «Відомство» замінено словом «Установа» у
відповідних відмінках згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від
21.12.2000}

{У тексті Закону слово «обіг» замінено словом «оборот»
згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

Цей Закон регулює відносини, що виникають у зв'язку з набуттям і здійсненням права власності на топографії інтегральних мікросхем в Україні.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

Установа – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності; {Абзац другий статті 1 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Апеляційна палата – колегіальний орган Установи для розгляду заперечень проти рішень Установи щодо набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності та інших питань, віднесених до її компетенції цим Законом; (Абзац третій статті 1 в редакції Законів № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

інтегральна мікросхема (ІМС) – мікроелектронний виріб кінцевої або проміжної форми, призначений для виконання функцій електронної схеми, елементи і з'єднання якого неподільно сформовані в об'ємі і (або) на поверхні матеріалу, що становить основу такого виробу, незалежно від способу його виготовлення;

топографія ІМС – зафіксоване на матеріальному носії просторово-геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з'єднань між ними;

автор – фізична особа, творчою працею якої створено топографію ІМС;

свідоцтво – документ, що підтверджує реєстрацію Установою топографії ІМС і засвідчує виключне право власності на цю топографію ІМС;

Реєстр – Державний реєстр України топографій ІМС;

зареєстрована топографія ІМС – топографія ІМС, відомості про яку занесено до Реєстру і на яку видано свідоцтво;

особа – фізична або юридична особа;

заявка – сукупність документів, необхідних для реєстрації топографії ІМС та видачі свідоцтва;

заявник – особа, яка подала заявку на реєстрацію топографії ІМС чи набула прав заявника в іншому встановленому законом порядку; (Абзац дванадцятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

дата першого використання топографії ІМС – дата, коли використання топографії ІМС стало відомим у галузі мікроелектроніки;

роботодавець – особа, яка найняла працівника за трудовим договором (контрактом);

державна система правової охорони інтелектуальної власності – Установа і сукупність експертних, наукових, освітніх, інформаційних та інших відповідної спеціалізації державних закладів, що входять до сфери управління Установи; (Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

заклад експертизи – уповноважений Установою державний заклад (підприємство, організація) для розгляду і проведення експертизи заявок. (Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Стаття 2. Повноваження Установи у сфері охорони прав на топографії ІМС

1. Установа забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони прав на топографії ІМС, для чого:

організовує приймання заявок, проведення їх експертизи, приймає рішення щодо них;

видає свідоцтва на топографії ІМС, здійснює їх державну реєстрацію;

забезпечує опублікування офіційних відомостей про зареєстровану топографію ІМС;

здійснює міжнародне співробітництво у сфері правової охорони інтелектуальної власності і представляє інтереси України з питань охорони прав на топографії ІМС у міжнародних організаціях відповідно до чинного законодавства;

{Абзац шостий пункту 1 статті 2 виключено на підставі Закону № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

організує інформаційну та видавничу діяльність у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

організує науково-дослідні роботи з удосконалення законодавства та організації діяльності у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

організує роботу щодо перепідготовки кадрів державної системи правової охорони інтелектуальної власності;

доручає закладам, що входять до державної системи правової охорони інтелектуальної власності, відповідно до їх спеціалізації виконувати окремі завдання, визначені цим Законом, Положенням про Установу, іншими нормативно-правовими актами у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

здійснює інші повноваження відповідно до законів. {Абзац одинадцятий пункту 1 статті 2 в редакції Закону № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

2. Фінансування діяльності Установи провадиться за рахунок коштів Державного бюджету України.

(Стаття 2 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Стаття 3. Права іноземців та осіб без громадянства

1. Іноземці та особи без громадянства мають такі ж права, як і передбачені цим Законом права громадян України, за винятками тих, що встановлені міжнародними договорами України.

2. Іноземці та особи без громадянства, що проживають чи мають постійне місцезнаходження поза межами України, у відносинах з Установою реалізують свої права через представників у справах інтелектуальної власності.

Розділ II НАДАННЯ ПРАВ НА ТОПОГРАФІЮ ІМС

Стаття 4. Умови надання правової охорони на топографію ІМС

1. Держава здійснює правову охорону топографії ІМС шляхом її реєстрації в Установі.

Особливості охорони прав на топографії ІМС, віднесені до державної таємниці, визначаються окремим законодавством.

2. Цим Законом не охороняються права на ідеї, способи, системи, технології або закодовану інформацію, які можуть бути втілені в топографію ІМС.

3. Виключне право на використання топографії ІМС засвідчується свідоцтвом, яке підтверджує реєстрацію топографії ІМС. Свідоцтво діє десять років від дати подання заявки до Установи або від дати першого використання топографії ІМС. (Абзац перший пункту 3 статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Дія реєстрації припиняється достроково в разі визнання такої реєстрації недійсною відповідно до статті 20 цього Закону. (Абзац другий пункту 3 статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

4. Обсяг прав на топографію ІМС визначається зображенням топографії ІМС на матеріальному носії.

Стаття 5. Умови охороноздатності топографії ІМС

1. Топографія ІМС відповідає умовам охороноздатності, якщо вона є оригінальною.

2. Топографія ІМС визнається оригінальною, якщо вона не створена шляхом прямого відтворення (копіювання) іншої топографії ІМС, має відмінності, що надають їй нові властивості, і не була відомою у галузі мікроелектроніки до дати подання заявки до Установи або до дати її першого використання.

Топографія ІМС визнається оригінальною доти, доки не доведено протилежне.

3. Топографія, яка містить елементи, відомі в галузі мікроелектроніки на дату подання заявки до Установи або на дату першого використання топографії ІМС, може бути визнана оригінальною тільки в тому разі, якщо сукупність таких елементів у цілому відповідає вимогам пункту 2 цієї статті.

4. На визнання топографії ІМС оригінальною не впливає розкриття інформації про неї автором або особою, яка одержала від автора прямо чи опосередковано таку інформацію, якщо строк від дати розкриття інформації до дати подання до Установи заявки на реєстрацію цієї топографії ІМС не перевищує двох років. При цьому обов'язок доведення обставин

розкриття інформації, достовірності дати розкриття інформації та першого використання топографії ІМС покладається на заінтересовану особу.

5. Не може бути визнана оригінальною та топографія ІМС, заявка на реєстрацію якої подана до Установи пізніше ніж через два роки від дати її першого використання.

Розділ III

ПРАВО НА РЕЄСТРАЦІЮ ТОПОГРАФІЇ ІМС

Стаття 6. Право автора

1. Право на реєстрацію топографії ІМС має автор або його правонаступник.

2. Автори, які спільно створили топографію ІМС, мають однакові права на реєстрацію топографії ІМС, якщо інше не передбачено угодою між ними.

3. Автору топографії ІМС належить право авторства, яке є невідчужуваним особистим правом і охороняється безстроково.

Особам, які при створенні топографії ІМС надавали авторові лише технічну, організаційну чи матеріальну допомогу або сприяли оформленню матеріалів для одержання правового захисту, але не внесли особистого творчого вкладу у створення топографії ІМС, право авторства не належить.

4. У разі перегляду умов угоди щодо складу авторів центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності за спільним клопотанням осіб, зазначених у заявці як автори, а також авторів, не зазначених у заявці як такі, вносить зміни до відповідних документів у порядку, що встановлюється Установою.

{Статтю 6 доповнено пунктом 4 згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

{Пункт 4 статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Стаття 7. Право роботодавця

1. Право на реєстрацію топографії ІМС і усі права, що з цієї реєстрації випливають, має роботодавець автора топографії ІМС або його правонаступник, якщо топографію ІМС створено у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи за спеціальним дорученням роботодавця за умови, що трудовим договором (контрактом) не передбачено інше.

2. Автор топографії ІМС, створеної у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи за спеціальним дорученням роботодавця, зобов'язаний подати роботодавцю письмове повідомлення про створену ним топографію ІМС разом з матеріалами, що відображають топографію ІМС досить ясно і повно.

Якщо роботодавець чи його правонаступник протягом чотирьох місяців від дати одержання цього повідомлення не подасть заявки до Установи чи не прийме рішення про збереження топографії як конфіденційної інформації, про що він зобов'язаний повідомити письмово автора, то право на реєстрацію топографії переходить до автора.

3. У разі коли роботодавець використав своє право на реєстрацію топографії ІМС чи на збереження її як конфіденційної інформації, автор має право на винагороду відповідно до економічної цінності топографії та іншої вигоди, яку одержав чи міг би одержати роботодавець чи його правонаступник.

Винагорода авторові виплачується у розмірі та на умовах, що визначаються письмовою угодою між автором і роботодавцем, яка укладається не пізніше чотирьох місяців від дати одержання роботодавцем повідомлення.

Спори щодо умов одержання автором від роботодавця винагороди та її розміру розв'язуються у судовому порядку.

Стаття 8. Право першого заявника

Якщо до Установи надійшло дві чи більше заявок на одну і ту ж топографію ІМС від різних заявників, то право на реєстрацію топографії належить тому заявнику, заявка якого має більш ранню дату подання до Установи або, якщо заявлено дату першого використання топографії ІМС, то більш ранню дату першого використання, за умови, що вказана заявка не вважається відкликаною, не відкликана або за нею Установою не прийнято рішення про відмову в реєстрації топографії ІМС, можливості оскарження якого вичерпані. (Стаття 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Розділ IV ПОРЯДОК РЕЄСТРАЦІЇ ТОПОГРАФІЇ ІМС

Стаття 9. Заявка на реєстрацію топографії ІМС

1. Особа, яка бажає зареєструвати топографію ІМС і має на це право, подає до Установи заявку на реєстрацію. Заявка на реєстрацію топографії ІМС може бути подана двома і більше особами.

2. За дорученням заявника заявку на реєстрацію може бути подано через представника у справах інтелектуальної власності або іншу довірену особу. Довіреною особою заявника не може бути працівник Установи і його експертного органу.

3. Заявка на реєстрацію топографії ІМС повинна стосуватися тільки однієї топографії ІМС. (Пункт 3 статті 9 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

4. Заявка на реєстрацію складається українською мовою і повинна містити:

заяву про реєстрацію топографії ІМС;
матеріали, що ідентифікують топографію ІМС.

5. З метою ідентифікації топографії ІМС, яка не використовувалася до дати подання заявки, Установі подаються в одному примірнику матеріали, що дають вичерпну інформацію щодо топографії.

6. З метою ідентифікації топографії ІМС, яка використовувалася до дати подання заявки, Установі разом із заявкою подаються зразки ІМС, що включають дану топографію, в такому вигляді, в якому її введено в оборот. У цьому разі заява повинна містити також відомості про дату, коли топографію ІМС вперше було використано, а матеріали – основні технічні характеристики зразка ІМС.

7. Якщо подані матеріали, що ідентифікують топографію ІМС, містять інформацію про будь-який шар топографії ІМС або його частину, яка, на думку заявника, є конфіденційною, то даний шар у цілому або відповідну його частину може бути вилучено і включено до складу матеріалів, що ідентифікують топографію ІМС, в закодованій формі.

8. Подані заявником матеріали, що ідентифікують топографію ІМС, і зразки ІМС, що включають дану топографію, зберігаються Установою шість років після закінчення дії реєстрації. По закінченні цього терміну ідентифікаційні матеріали та зразки ІМС повертаються власнику права на його вимогу, а за відсутності такої вимоги – знищуються.

9. У заяві про реєстрацію топографії ІМС необхідно вказати заявника (заявників) та його (їх) адресу, а також автора (авторів).

Якщо заявників два і більше, то у заяві може бути зазначено, на адресу котрого з них належить надіслати свідоцтво.

Автор має право вимагати, щоб його не згадували як автора в публікації Установи.

10. Інші вимоги до документів заявки визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Пункт 10 статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

11. За подання заявки сплачується збір. Документ про сплату збору повинен надійти до Установи разом із заявкою або протягом двох місяців від дати подання заявки. Цей строк продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. (Пункт 11 статті 9 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 10. Дата подання заявки

1. Датою подання заявки є дата одержання Установою заявки, що відповідає вимогам пунктів 4-6 статті 9 цього Закону.

2. Дата подання заявки встановлюється згідно з пунктами 8 та 9 статті 11 цього Закону.
(Стаття 10 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 11. Експертиза заявки

1. Експертиза заявки має статус науково-технічної експертизи і проводиться закладом експертизи відповідно до цього Закону та правил, встановлених на його основі центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Пункт 1 статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

2. Заклад експертизи здійснює інформаційну діяльність, необхідну для проведення експертизи заявок, і є центром міжнародного обміну виданнями відповідно до Конвенції про міжнародний обмін виданнями (995_172), прийнятої 3 грудня 1958 року Генеральною конференцією Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури.

3. Кінцеві результати експертизи заявки, що не вважається відкликаною або не відкликана, відображаються в обґрунтованому висновку експертизи за заявкою, що набирає чинності після затвердження його Установою. На підставі такого висновку Установа приймає рішення про

реєстрацію топографії ІМС або про відмову в реєстрації топографії ІМС. Рішення Установи надсилається заявнику.

Заявник має право протягом місяця від дати одержання ним рішення Установи затребувати копії матеріалів, що протиставлені заявці. Ці копії надсилаються заявнику протягом місяця.

4. Заявник має право з власної ініціативи чи на запрошення закладу експертизи особисто або через свого представника брати участь у встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності порядку в розгляді питань, що виникли під час проведення експертизи.

{Пункт 4 статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

5. Заявник має право вносити до заявки виправлення помилок та зміни свого імені (найменування) і своєї адреси, адреси для листування, імені та адреси свого представника.

Заявник може вносити до заявки зміни, пов'язані зі зміною особи заявника, за умови згоди зазначених у заявці інших заявників. Такі зміни може за згодою всіх заявників вносити також особа, яка бажає стати заявником.

Ці виправлення та зміни враховуються в матеріалах заявки, якщо вони одержані закладом експертизи не пізніше одержання ним документа про сплату державного мита за реєстрацію топографії ІМС.

За подання заяви про виправлення помилки або про внесення будь-якої із зазначених змін сплачується збір, за умови, що помилка не є очевидною чи технічною, а зміна виникла через залежні від подавця заяви обставини.

6. Заклад експертизи може вимагати від заявника надання додаткових матеріалів, якщо без них проведення експертизи неможливе, або у разі виникнення обґрунтованих сумнівів у достовірності будь-яких відомостей чи елементів, що містяться в матеріалах заявки.

Заявник має право протягом місяця від дати одержання ним повідомлення чи висновку закладу експертизи із вимогою про надання додаткових матеріалів затребувати від нього копії матеріалів, що протиставлені заявці.

Додаткові матеріали мають бути подані заявником протягом двох місяців від дати одержання ним повідомлення чи висновку закладу експертизи або копій матеріалів, що протиставлені заявці. Строк подання додаткових матеріалів продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Цей строк, пропущений з поважних причин, поновлюється,

якщо протягом шести місяців від його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Якщо заявник не подасть додаткові матеріали у встановлений строк, то заявка вважається відкликаною, про що йому надсилається повідомлення.

7. Під час проведення експертизи:

встановлюється дата подання заявки на підставі статті 10 цього Закону; визначається, чи є об'єкт, що заявляється, топографією ІМС;

заявка перевіряється на відповідність формальним вимогам статті 9 цього Закону та правилам, встановленим на його основі центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності;

{Пункт 7 статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

документ про сплату збору за подання заявки перевіряється на відповідність встановленим вимогам.

8. За відповідності матеріалів заявки вимогам статті 10 цього Закону та наявності документа про сплату збору за подання заявки заявнику надсилається повідомлення про встановлену дату подання заявки.

9. У разі невідповідності матеріалів заявки вимогам статті 10 цього Закону заявнику негайно надсилається про це повідомлення. Якщо невідповідність усунуто протягом двох місяців від дати одержання заявником повідомлення, то датою подання заявки вважається дата одержання закладом експертизи виправлених матеріалів. В іншому разі заявка вважається неподаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

10. У разі порушення вимог пункту 11 статті 9 цього Закону заявка вважається відкликаною, про що заявнику надсилається повідомлення.

11. Якщо є підстави вважати, що заявлений об'єкт належить до об'єктів, зазначених у пункті 2 статті 4 цього Закону, або документи заявки не відповідають формальним вимогам статті 9 цього Закону та правил, встановлених на його основі центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності, чи документ про сплату збору за подання заявки не відповідає встановленим вимогам, то заклад експертизи надсилає заявнику про це обгрунтований попередній висновок з пропозицією надати мотивовану відповідь з усуненням, у разі необхідності, зазначених висновку недоліків.

{Пункт 11 статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Відповідь заявника надається у строк, встановлений пунктом 6 цієї статті для додаткових матеріалів, та береться до уваги під час підготовки висновку експертизи за заявкою.

12. У разі відмови в реєстрації топографії ІМС надані заявником матеріали, що ідентифікують топографію ІМС, і зразки ІМС, що включають дану топографію, зберігаються протягом року від дати прийняття рішення про відмову в реєстрації топографії ІМС. Після цього строку на вимогу заявника зазначені матеріали повертаються заявнику, а за відсутності такої вимоги вони знищуються.

(Стаття 11 в редакції Законів № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 12. Реєстрація топографії ІМС

1. Після прийняття рішення про реєстрацію заявленої топографії ІМС Установа здійснює реєстрацію заявленої топографії ІМС, для чого вносить до Реєстру відповідні відомості.

Форма Реєстру та порядок його ведення визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності. {Абзац другого пункту 1 статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

2. Державна реєстрація топографії ІМС здійснюється за наявності документів про сплату державного мита за реєстрацію топографії ІМС і збору за публікацію про реєстрацію топографії ІМС. Зазначені мито та збір сплачуються після надходження до заявника рішення про реєстрацію топографії ІМС.

Якщо протягом трьох місяців від дати одержання заявником рішення про реєстрацію заявленої топографії ІМС документи про сплату державного мита за реєстрацію топографії ІМС і збору за публікацію про реєстрацію топографії ІМС в розмірі та порядку, визначених законодавством, до закладу експертизи не надійшли, заявка вважається відкликаною.

Строк надходження цих документів продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Цей строк, пропущений з поважних причин, поновлюється, якщо протягом шести місяців від його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

3. Після внесення до Реєстру відомостей щодо реєстрації топографії ІМС будь-яка особа має право ознайомитися з ними у порядку, що визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності, та одержати

відповідно до свого клопотання виписку з Реєстру щодо відомостей про топографію ІМС, за умови сплати збору за подання цього клопотання.

{Пункт 3 статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

4. Помилки у внесених до Реєстру відомостях виправляються за ініціативою власника свідоцтва або Установи.

До Реєстру за ініціативою власника свідоцтва можуть бути внесені зміни згідно з установленим переліком можливих змін. За внесення до Реєстру змін щодо реєстрації топографії ІМС сплачується збір.

5. Реєстрація топографії ІМС здійснюється під відповідальність заявника за її охороноздатність;

(Стаття 12 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 13. Публікація відомостей про реєстрацію

1. Одночасно з державною реєстрацією топографії ІМС здійснюється публікація в офіційному бюлетені відомостей про реєстрацію топографії ІМС, визначених в установленому порядку. (Пункт 1 статті 13 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

2. Після опублікування офіційних відомостей про зареєстровану топографію ІМС будь-яка особа має право ознайомитися з матеріалами заявки у порядку, що визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності. За ознайомлення з матеріалами заявки сплачується збір. {Пункт 2 статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами № 850-IV (850-15) від 22.05.2003, № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

3. У разі виявлення в опублікованих відомостях очевидних помилок заявник має право звернутися до Установи з клопотанням про їх виправлення.

Стаття 14. Видача свідоцтва

1. Установа видає заявнику свідоцтво у місячний строк після реєстрації топографії ІМС.

Якщо заявка подана кількома заявниками, їм видається одне свідоцтво і надсилається тому заявникові, адреса якого з цією метою зазначена у заяві, а при відсутності такого зазначення – першому заявникові за списком вказаних у заяві заявників.

2. Форма свідоцтва і зміст зазначених у ньому відомостей визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності. Текст у свідоцтві наводиться українською мовою.

{Пункт 2 статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

3. До виданого свідоцтва на вимогу його власника Установа вносить виправлення очевидних помилок та публікує офіційні відомості про такі виправлення.

4. У випадку втрати чи зіпсування свідоцтва його власнику видається дублікат свідоцтва у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності. За видачу дублікату свідоцтва сплачується збір.

{Статтю 14 доповнено пунктом 4 згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

{Пункт 4 статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Стаття 15. Оскарження рішення за заявкою

1. Заявник може оскаржити рішення Установи за заявкою у судовому порядку, а також до Апеляційної палати протягом двох місяців від дати одержання рішення Установи чи копій матеріалів, затребуваних відповідно до пункту 3 статті 11 цього Закону.

2. Якщо рішення Установи за заявкою оскаржено у судовому порядку після державної реєстрації топографії ІМС, то суд вирішує разом і питання щодо дійсності відповідного свідоцтва.

3. Право оскаржити рішення Установи до Апеляційної палати втрачається у разі сплати державного мита за реєстрацію топографії ІМС.

4. Оскарження рішення Установи до Апеляційної палати здійснюється шляхом подання заперечення проти рішення у порядку, встановленому цим Законом та на його основі регламентом Апеляційної палати, затвердженим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності. За подання заперечення сплачується збір. Якщо збір не сплачено у строк, зазначений у пункті 1 цієї статті, заперечення вважається неподаним, про що заявнику надсилається повідомлення.

{Пункт 4 статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

5. У разі одержання Апеляційною палатою заперечення та документа про сплату збору за подання заперечення діловодство за заявкою зупиняється до затвердження рішення Апеляційної палати.

6. Заперечення проти рішення Установи за заявкою розглядається згідно з регламентом Апеляційної палати, протягом двох місяців від дати одержання заперечення та документа про сплату збору за подання заперечення, в межах мотивів, викладених заявником у запереченні та під час його розгляду. Строк розгляду заперечення продовжується за ініціативою заявника, але не більше ніж на два місяці, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

7. За результатами розгляду заперечення Апеляційна палата приймає мотивоване рішення, що затверджується наказом Установи та надсилається заявнику.

У разі задоволення заперечення повністю або частково збір за подання заперечення підлягає поверненню.

8. До затвердження рішення Апеляційної палати, в місячний строк від дати його прийняття, керівник Установи може внести мотивований письмовий протест на це рішення, який має бути розглянутий протягом місяця. Рішення Апеляційної палати, прийняте цим протестом, є остаточним і може бути скасоване лише судом.

9. Рішення Апеляційної палати заявник може оскаржити у судовому порядку протягом двох місяців від дати одержання рішення.

(Стаття 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Розділ V

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ, ЩО ВИПЛИВАЮТЬ З РЕЄСТРАЦІЇ ТОПОГРАФІЇ ІМС

Стаття 16. Права, що випливають з реєстрації топографії ІМС

1. Права, що випливають із реєстрації топографії ІМС, діють від дати внесення відомостей про топографію ІМС до Реєстру.

2. Реєстрація топографії ІМС надає власнику зареєстрованої топографії ІМС виключне право використовувати топографію ІМС на свій розсуд, якщо таке використання не порушує прав інших власників зареєстрованих топографій ІМС.

3. Реєстрація надає власнику зареєстрованої топографії ІМС право:

забороняти іншим особам використовувати топографію ІМС без його дозволу, за винятком випадків, коли таке використання не визнається згідно з статтею 17 цього Закону порушенням прав власника зареєстрованої топографії ІМС;

передавати на підставі договору право власності на топографію ІМС будь-якій особі, яка стає правонаступником власника зареєстрованої топографії ІМС;

видавати будь-якій особі дозвіл (ліцензію) на використання зареєстрованої топографії ІМС на підставі ліцензійного договору.

Під використанням топографії ІМС слід розуміти:

копіювання топографії ІМС;

виготовлення ІМС із застосуванням даної топографії;

виготовлення будь-яких виробів, що містять такі ІМС;

ввезення таких ІМС та виробів, що їх містять, на митну територію України;

пропонування для продажу, в тому числі через Інтернет, продаж та інше введення в цивільний оборот або зберігання в зазначених цілях ІМС, виготовлених із застосуванням топографії ІМС, та будь-яких виробів, що містять такі ІМС. (Абзац десятий пункту 3 статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 34-IV (34-15) від 04.07.2002, в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

ІМС визнається виготовленою із застосуванням зареєстрованої топографії, якщо при цьому використано всі елементи, які визначають топографію ІМС оригінальною.

4. Взаємовідносини під час використання зареєстрованої топографії ІМС, свідоцтво на яку належить кільком особам, визначаються угодою між ними.

У разі відсутності такої угоди кожний власник прав на зареєстровану топографію ІМС може використовувати її на свій розсуд, але жоден з них не має права давати дозвіл (ліцензію) на використання зареєстрованої топографії ІМС та передавати право власності на зареєстровану топографію ІМС будь-якій іншій особі без згоди решти власників.

5. Договір про передачу права власності на топографію ІМС і ліцензійний договір вважаються дійсними, якщо вони укладені у письмовій формі і підписані сторонами.

Сторона договору має право на офіційне загальнодоступне інформування інших осіб про передачу права власності на топографію ІМС або видачу ліцензії на використання топографії ІМС. Таке інформування здійснюється шляхом публікації в офіційному бюлетені відомостей в обов'язки та порядку, встановлених центральним органом виконавчої влади,

що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності, з одночасним внесенням їх до Реєстру. (Абзац пункту 5 статті 16 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

За опублікування зазначених відомостей та запропонованих стороною договору змін до відомостей про видачу ліцензії сплачуються збори. (Абзац пункту 5 статті 16 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

{Пункт 5 статті 16 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

6. Права, що впливають із реєстрації топографії ІМС, не зачіпають будь-які інші особисті майнові чи немайнові права автора топографії ІМС.

7. Власник прав на зареєстровану топографію ІМС або його правонаступник має право сповіщати про реєстрацію топографії ІМС шляхом позначення топографії або виробів, що містять таку топографію, виділеною літерою «Г» із зазначенням дати початку строку дії виключного права на використання топографії ІМС та інформації, яка надає можливість ідентифікувати власника прав.

Стаття 17. Дії, які не визнаються порушенням прав на зареєстровану топографію ІМС

1. Не визнається порушенням прав, що надаються реєстрацією топографії ІМС, використання зареєстрованої топографії ІМС:

у конструкції чи в процесі експлуатації транспортного засобу іноземної держави, який тимчасово або випадково знаходиться у водах, повітряному просторі чи на території України, за умови, що зареєстрована топографія ІМС використовується лише для потреб зазначеного засобу;

без комерційної мети;

з науковою метою або в порядку експерименту;

за надзвичайних обставин (стихійне лихо, катастрофа, епідемія, епізоотія тощо) з повідомленням про таке використання власника прав на топографію ІМС одразу як це стане практично можливим та виплатою йому відповідної компенсації. (Абзац п'ятий пункту 1 статті 17 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

2. Не визнається порушенням прав, що надаються реєстрацією топографії ІМС, ввезення на митну територію України, пропонування для продажу, продаж, зберігання в зазначених цілях або інше введення в оборот ІМС, виготовлених із застосуванням зареєстрованої топографії, і будь-яких виробів, що містять такі ІМС, якщо вони придбані законним шляхом.

ІМС із зареєстрованою топографією та вироби, що містять такі ІМС, вважаються придбаними будь-якою особою законним шляхом, якщо вони після виготовлення були введені в оборот власником прав на дану зареєстровану топографію ІМС чи за його дозволом.

3. Не визнається порушенням прав, що надаються реєстрацією топографії ІМС, використання ІМС будь-якою особою, що придбала ІМС і при цьому не знала і не могла знати, що ця ІМС або виріб, що її містить, були виготовлені і введені в оборот з порушенням прав, що надаються реєстрацією топографії ІМС. Проте після одержання відповідного повідомлення від власника прав зазначена особа повинна припинити використання ІМС або виплатити йому компенсацію, розмір якої встановлюється за згодою сторін. Спори щодо компенсації та порядку її виплати розв'язуються у судовому порядку.

4. Будь-яка особа, яка добросовісно використовувала топографію ІМС до дати подання заявником до Установи заявки на реєстрацію топографії ІМС чи здійснила значну і серйозну підготовку для такого використання, зберігає право попереднього користування цією топографією ІМС.

Право попереднього користування може передаватися або переходити до іншої особи тільки разом з підприємством чи діловою практикою або тією частиною підприємства чи ділової практики, в яких було використано заявлену топографію ІМС чи здійснено значну і серйозну підготовку для такого використання.

Стаття 18. Обов'язки власника прав на зареєстровану топографію ІМС

1. Власник прав на зареєстровану топографію ІМС повинен добросовісно користуватися виключним правом, що надається реєстрацією.

2. Якщо зареєстрована топографія ІМС не використовується в Україні протягом трьох років від дати публікації офіційних відомостей про реєстрацію або від дати, коли використання топографії ІМС було припинено, то будь-яка особа, яка має бажання і виявляє готовність використовувати топографію ІМС, у разі відмови власника прав на зареєстровану топографію ІМС від укладення ліцензійного договору, може звернутися до суду із заявою про надання їй дозволу на використання зареєстрованої топографії ІМС.

3. Якщо власник прав на зареєстровану топографію ІМС не доведе, що факт невикористання зареєстрованої топографії ІМС зумовлений поважними причинами, суд може винести рішення про надання дозволу

заінтересованій особі на використання зареєстрованої топографії ІМС з визначенням обсягу її використання, строку дії дозволу, розміру та порядку виплати винагороди власнику прав.

Стаття 19. Використання зареєстрованої топографії ІМС без дозволу власника прав на неї

1. З метою забезпечення здоров'я населення, екологічної безпеки та інших інтересів суспільства Кабінет Міністрів України може дозволити використання зареєстрованої топографії ІМС визначеній ним особі без згоди власника прав на топографію ІМС у разі його безпідставної відмови видати ліцензію на її використання. При цьому:

1) дозвіл на таке використання надається виходячи з конкретних обставин;

2) обсяг і тривалість такого використання визначаються цілком наданого дозволу, воно має бути лише некомерційним використанням органами державної влади чи виправленням антиконкурентної практики за рішенням відповідного органу державної влади;

3) дозвіл на таке використання не позбавляє власника прав на зареєстровану топографію ІМС права надавати дозволи на її використання;

4) право на таке використання не передається, крім випадку, коли воно передається разом з тією частиною підприємства чи ділової практики, в якій здійснюється це використання;

5) використання дозволяється в першу чергу для забезпечення потреб внутрішнього ринку;

6) про надання дозволу на використання зареєстрованої топографії ІМС власнику прав на неї надсилається повідомлення одразу, як це стане практично можливим;

7) дозвіл на використання відміняється, якщо перестають існувати обставини, через які його видано;

8) власнику прав на зареєстровану топографію ІМС сплачується адекватна компенсація відповідно до економічної цінності топографії ІМС.

2. Рішення Кабінету Міністрів України про надання дозволу на використання зареєстрованої топографії ІМС, строк і умови його надання, відміну дозволу на використання (8-2004-п), розмір та порядок виплати винагороди власнику прав на зареєстровану топографію ІМС можуть бути оскаржені в судовому порядку.

(Стаття 19 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Розділ VI

ВИЗНАННЯ РЕЄСТРАЦІЇ ТОПОГРАФІЇ ІМС НЕДІЙСНОЮ

Стаття 20. Визнання реєстрації топографії ІМС недійсною

1. Реєстрація топографії ІМС може бути визнана у судовому порядку недійсною у разі:

а) невідповідності зареєстрованої топографії ІМС умовам охороноздатності, визначеним статтею 5 цього Закону;

б) порушення вимог пункту 2 статті 24 цього Закону;

в) реєстрації топографії ІМС внаслідок подання заявки з порушенням прав інших осіб. (Пункт 1 статті 20 доповнено підпунктом «в» згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

(Пункт 2 статті 20 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

3. При визнанні реєстрації топографії ІМС недійсною Установа повідомляє про це у своєму офіційному бюлетені.

4. Реєстрація топографії ІМС, визнана недійсною, вважається такою, що не набрала чинності, від дати реєстрації топографії ІМС.

(Стаття 20 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Розділ VII

ЗАХИСТ ПРАВ

Стаття 21. Порушення прав власника зареєстрованої топографії ІМС

1. Порушенням прав власника зареєстрованої топографії ІМС, що тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством України, вважається будь-яке посягання на його права, передбачені статтею 16 цього Закону.

2. На вимогу власника прав на зареєстровану топографію ІМС таке порушення повинно бути припинено, а порушник зобов'язаний відшкодувати власнику прав заподіяні збитки.

Вимагати поновлення порушених прав власника зареєстрованої топографії ІМС може за його згодою також особа, яка придбала ліцензію.

(Стаття 21 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 22. Способи захисту прав

1. Захист прав на топографію ІМС здійснюється у судовому та іншому встановленому законом порядку.

2. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у зв'язку з застосуванням цього Закону.

Суди відповідно до їх компетенції розв'язують, зокрема, спори про: авторство на топографію ІМС;

встановлення факту використання топографії ІМС;

встановлення власника свідоцтва;

порушення прав власника свідоцтва;

укладання та виконання ліцензійних договорів;

компенсації.

(Стаття 22 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Розділ VIII ЗАКЛЮЧНІ (ПРИКІНЦЕВІ) ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 23. Державне мито і збори

Розмір та порядок сплати державного мита за реєстрацію топографій ІМС визначаються законодавством.

Кошти, одержані від сплати державного мита за реєстрацію топографій ІМС, зараховуються до Державного бюджету України.

Розмір передбачених цим Законом зборів, строки і порядок їх сплати визначаються Кабінетом Міністрів України.

Передбачені цим Законом збори сплачуються на поточні рахунки уповноважених Установою закладів, що входять до державної системи правової охорони інтелектуальної власності і відповідно до їх спеціалізації виконують окремі завдання, що визначені цим Законом. (Частина четверта статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2921-III (2921-14) від 10.01.2002)

Надходження від передбачених цим Законом зборів мають цільове призначення і згідно з розпорядженнями Установи використовуються виключно для забезпечення розвитку та функціонування державної системи правової охорони інтелектуальної власності, зокрема на виконання завдань, визначених цим Законом, іншими нормативно-правовими актами у сфері інтелектуальної власності.

(Стаття 23 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Стаття 24. Охорона прав на топографії ІМС в іноземних державах

1. Автор топографії ІМС чи його правонаступник, роботодавець автора чи його правонаступник мають право на реєстрацію топографії ІМС в іноземних державах. Охорона в іноземних державах прав на розроблені в Україні топографії ІМС здійснюється відповідно до міжнародних договорів України та законодавства іноземних держав.

2. До подання заявки на одержання охорони прав на топографію ІМС в орган іноземної держави, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, заявник зобов'язаний подати заявку до Установи і повідомити його про наміри здійснити таку охорону.

3. Витрати, пов'язані з одержанням охорони прав на топографію ІМС в іноземних державах, несе заявник чи за його згодою інша особа.

Стаття 25. Державне стимулювання створення та використання топографій ІМС

Держава стимулює створення і використання топографій ІМС, встановлює авторам і особам, які їх використовують, пільгові умови оподаткування та кредитування, надає інші пільги відповідно до законодавства України.

Стаття 26. Введення в дію цього Закону

Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ, 5 листопада 1997 року
№ 621/97-ВР

Відомості Верховної Ради України, 1998, № 8, ст. 28.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про охорону прав на зазначення походження товарів

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 32, ст.267)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, ВВР, 2001, № 8, ст. 37
№ 2921-III (2921-14) від 10.01.2002, ВВР, 2002, № 16, ст. 114
№ 850-IV (850-15) від 22.05.2003, ВВР, 2003, № 35, ст. 271
№ 316-V (316-16) від 02.11.2006, ВВР, 2007, № 1, ст. 2
№ 254-VI (254-17) від 10.04.2008, ВВР, 2008, № 23, ст. 217
№ 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 2-3, ст. 41}

{У тексті Закону слово «Відомство» замінено словом «Установа»
у відповідних відмінках згідно із Законом № 2188-III (2188-14)
від 21.12.2000}

Цей Закон визначає правові засади охорони прав на зазначення
походження товарів в Україні та регулює відносини, що виникають
у зв'язку з їх набуттям, використанням та захистом.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

Установа – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності; {Абзац другий статті 1 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000; із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Апеляційна палата – колегіальний орган Установи для розгляду заперечень проти рішень Установи щодо набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності та інших питань, віднесених до її компетенції цим Законом; (Абзац третій статті 1 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

зазначення походження товару – термін, що охоплює (об'єднує) такі терміни:

- просте зазначення походження товару;
- кваліфіковане зазначення походження товару;

просте зазначення походження товару – будь-яке словесне чи зображувальне (графічне) позначення, що прямо чи опосередковано вказує на географічне місце походження товару. Ним може бути і назва географічного місця, яка вживається для позначення товару або як складова частина такого позначення; (Абзац сьомий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

кваліфіковане зазначення походження товару – термін, що охоплює (об'єднує) такі терміни:

– назва місця походження товару;

– географічне зазначення походження товару;

назва місця походження (далі – НМП) товару – назва географічного місця, яка вживається для позначення товару, що походить із зазначеного географічного місця та має особливі властивості, виключно або головним чином зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами або поєднанням цих природних умов з характерним для даного географічного місця людським фактором; (Абзац одинадцятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

географічне зазначення походження (далі – ГЗП) товару – будь-яке словесне чи зображувальне (графічне) позначення, що прямо чи опосередковано вказує на географічне місце походження товару, який має певні якості, репутацію або інші характеристики, в основному зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами чи людським фактором або поєднанням цих природних умов і людського фактора; {Абзац дванадцятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законами № 850-IV (850-15) від 22.05.2003, № 254-VI (254-17) від 10.04.2008}

географічне місце – будь-який географічний об'єкт із офіційно визначеними межами, зокрема: країна, регіон як частина країни, населений пункт, місцевість тощо;

видова назва товару – застосовувана в назві товару назва географічного місця, в якому спочатку товар цього виду вироблявся, яка згодом стала загальноживаною в Україні як позначення (назва) певного виду товару безвідносно до конкретного місця його походження;

спеціально уповноважений орган – визначений Кабінетом Міністрів України державний орган, наділений повноваженнями щодо визначення та контролю особливих властивостей, певних якостей чи інших характеристик товарів, для позначення яких використовуються НМП чи ГЗП, а також щодо визначення меж географічних місць, з якими пов'язані ці особливі властивості, певні якості чи інші характеристики, та встановлення виробників зазначених товарів у межах цих географічних місць;

особа – фізична або юридична особа;

заявка – сукупність документів, необхідних для реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання кваліфікованого зазначення походження товару;

заявник – особа або група осіб, які подали заявку;

свідоцтво – документ, що посвідчує право на кваліфіковане зазначення походження товару та/або право особи на використання зареєстрованої назви місця походження товару чи зареєстрованого географічного зазначення походження товару;

реєстрація – державна реєстрація назви місця походження чи географічного зазначення походження товару та/або права на використання цього кваліфікованого зазначення походження товару;

Реєстр – Державний реєстр України назв місць походження та географічних зазначень походження товарів і прав на використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів;

заклад експертизи – уповноважений Установою державний заклад (підприємство, організація) для розгляду і проведення експертизи заявок; (Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

державна система правової охорони інтелектуальної власності – Установа і сукупність експертних, наукових, освітніх, інформаційних та інших відповідної спеціалізації державних закладів, що входять до сфери управління Установи. (Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Стаття 2. Законодавство України про охорону прав на зазначення походження товарів

Законодавство України про охорону прав на зазначення походження товарів складається із цього Закону, законів України «Про захист від недобросовісної конкуренції» (236/96-ВР), «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг» (3689-12), «Про захист прав споживачів» (1023-12), «Про рекламу» (270/96-ВР) та інших нормативно-правових актів.

Стаття 3. Повноваження Установи у сфері охорони прав на зазначення походження товарів

1. Установа забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони прав на зазначення походження товарів, для чого:

організовує приймання заявок, проведення їх експертизи, приймає рішення щодо них;

видає свідоцтва, здійснює державну реєстрацію зазначень походження товарів та/або права на їх використання;

забезпечує опублікування офіційних відомостей про зазначення походження товарів;

здійснює міжнародне співробітництво у сфері правової охорони інтелектуальної власності і представляє інтереси України з питань охорони прав на зазначення походження товарів у міжнародних організаціях відповідно до чинного законодавства;

{Абзац шостий частини першої статті 3 виключено на підставі Закону № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

організує інформаційну та видавничу діяльність у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

організує науково-дослідні роботи з удосконалення законодавства та організації діяльності у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

організує роботу щодо перепідготовки кадрів державної системи правової охорони інтелектуальної власності;

доручає закладам, що входять до державної системи правової охорони інтелектуальної власності, відповідно до їх спеціалізації виконувати окремі завдання, визначені цим Законом, Положенням про Установу, іншими нормативно-правовими актами у сфері правової охорони інтелектуальної власності;

здійснює інші повноваження відповідно до законів. {Абзац одинадцятий частини першої статті 3 в редакції Закону № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

2. Фінансування діяльності Установи провадиться за рахунок коштів Державного бюджету України.

(Стаття 3 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Стаття 4. Міжнародні договори

Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Законом, то застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 5. Права та обов'язки іноземців і осіб без громадянства

1. Іноземці та особи без громадянства мають рівні з громадянами України права та обов'язки, передбачені цим Законом, відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. (Частина перша статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

2. Іноземці та особи без громадянства у відносинах з Установою реалізують свої права через представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених).

Розділ II

ПРАВОВА ОХОРОНА ЗАЗНАЧЕНЬ ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРІВ

Стаття 6. Надання правової охорони зазначенням походження товарів

1. Правова охорона простого зазначення походження товару надається на підставі його використання.

Правова охорона простого зазначення походження товару полягає у недопущенні використання зазначень, що є неправдивими (фальшивими) чи такими, що вводять споживачів в оману щодо дійсного географічного місця походження товару.

Просте зазначення походження товару не підлягає реєстрації.

2. Цим Законом надається правова охорона кваліфікованим зазначенням походження товарів на підставі їх реєстрації, яка діє безстроково від дати реєстрації.

Стаття 7. Умови надання правової охорони

1. Правова охорона надається кваліфікованому зазначенню походження товару, що вказує на конкретне географічне місце, з якого походить товар, і на яке не поширюються встановлені цим Законом підстави для відмови в наданні правової охорони.

(Частина другу статті 7 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

3. Правова охорона надається назві місця походження товару, щодо якої виконуються такі умови:

а) вона є назвою географічного місця, з якого даний товар походить;

б) вона вживається як назва даного товару чи як складова частина цієї назви;

в) у вказаному цією назвою географічному місці об'єктивно існують характерні природні умови чи поєднання характерних природних умов і людського фактора, що надають товару особливих властивостей порівняно з однорідними товарами з інших географічних місць;

г) позначуваний цією назвою товар має відповідні властивості, що виключно або головним чином зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами чи поєднанням цих умов з характерним для даного географічного місця людським фактором;

д) виробництво (видобування) і переробка позначуваного цією назвою товару здійснюються в межах зазначеного географічного місця.

Незалежно від умов, передбачених цією частиною, назва географічного місця вважається назвою місця походження товару у разі, коли сировина для виробництва товару походить з іншого географічного місця, ніж географічне місце виробництва товару, якщо географічне місце виробництва (видобування) сировини визначене, існують спеціальні умови виробництва такої сировини та встановлено контроль за їх дотриманням. {Частина третю статті 7 доповнено абзацом згідно із Законом № 254-VI (254-17) від 10.04.2008}

4. Правова охорона надається географічному зазначенню походження товару, щодо якого виконуються такі умови:

а) воно є назвою географічного місця, з якого даний товар походить;

б) воно вживається як назва даного товару чи як складова частина цієї назви;

в) у вказаному цією назвою географічному місці наявні характерні умови та/або людський фактор, що надають товару певних якостей чи інших характеристик;

г) позначуваний цією назвою товар має певні якості, репутацію чи інші характеристики, в основному зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами та/або людським фактором;

д) хоча б основна складова позначуваного цією назвою товару виробляється та/або переробляється в межах зазначеного географічного місця.

5. Правова охорона може бути надана однаковим зазначенням походження товару, що використовуються для позначення різних за властивостями однорідних товарів, за умови забезпечення при використанні цих зазначень відмінностей, достатніх для запобігання введенню в оману споживачів щодо дійсної ідентифікації товарів.

6. Правова охорона надається омонімічним зазначенням походження товару за умови забезпечення запобігання введенню в оману споживачів щодо дійсної ідентифікації товару, географічного місця походження товару або його меж.

7. Правова охорона як назви місця походження товару чи географічному зазначенню походження товару надається також традиційній географічній або негеографічній назві, яка використовується для позначення товару, що відповідає умовам, передбаченим частинами третьою та четвертою цієї статті.

{Статтю 7 доповнено частиною сьомою згідно із Законом № 254-VI (254-17) від 10.04.2008}

Стаття 8. Підстави для відмови в наданні правової охорони кваліфікованому зазначенню походження товару

1. Цим Законом не надається правова охорона кваліфікованому зазначенню походження товару, що:

- а) не відповідає умовам, передбаченим статтею 7 цього Закону;
- б) суперечить публічному порядку, принципам гуманності та моралі; (Підпункт «б» частини першої статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)
- в) є видовою назвою товару;
- г) правильно вказує на географічне місце виготовлення товару, але створює у споживачів помилкове уявлення про те, що товар виготовлено в іншому географічному місці;
- д) є назвою сорту рослини чи породи тварини і тому здатне ввести в оману споживачів щодо дійсного походження товару;
- е) є тотожним або схожим настільки, що його можна сплутати із знаком для товарів і послуг, права на який визнані в Україні, якщо зважаючи на репутацію, відомість і тривалість використання цього знака така правова охорона може ввести в оману споживачів щодо ідентичності товару. {Частину першу статті 8 доповнено підпунктом «е» згідно із Законом № 254-VI (254-17) від 10.04.2008}

2. Цим Законом правова охорона не надається кваліфікованому зазначенню походження товару, пов'язаному з географічним місцем в іноземній державі, якщо права на це зазначення або інше позначення, що за своїм змістом відповідає поняттю кваліфікованого зазначення походження товарів, не охороняються у відповідній іноземній державі. {Частина друга статті 8 в редакції Закону № 316-V (316-16) від 02.11.2006}

{Частину третю статті 8 виключено на підставі Закону № 254-VI (254-17) від 10.04.2008}

Розділ III

ПОРЯДОК РЕЄСТРАЦІЇ КВАЛІФІКОВАНОГО ЗАЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРУ ТА/АБО ПРАВА НА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ

Стаття 9. Право на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та/або на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару

1. Право на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару мають:

а) особа чи група осіб, які в заявленому географічному місці виробляють товар, особливі властивості, певні якості, репутація або інші характеристики якого пов'язані з цим географічним місцем;

б) асоціації споживачів;

в) установи, що мають безпосереднє відношення до вироблення чи вивчення відповідних продуктів, виробів, технологічних процесів або географічних місць.

2. Право на використання зареєстрованої назви місця походження товару або зареєстрованого географічного зазначення походження товару мають, за умови реєстрації цього права, виробники, які в географічному місці, зазначеному в Реєстрі, виробляють товар, особливі властивості, певні якості чи інші характеристики якого відповідають тим, що внесені до Реєстру.

Стаття 10. Заявка на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару

1. Заявка на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару подається до Установи особами, які мають право на реєстрацію згідно із частиною першою статті 9 цього Закону.

Заявка на реєстрацію права на використання вже зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару подається до Установи особами, які мають право на таке використання згідно із частиною другою статті 9 цього Закону.

Якщо заявка на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару подається до Установи особами, що виробляють товар, для якого заявляється зазначення, заявка вважається одночасно і заявкою на реєстрацію права на використання цього зазначення.

2. Заявка повинна стосуватися лише одного зазначення походження товару.

3. За дорученням заявника заявка може бути подана через представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного) або іншу довірену особу.

4. Заявка складається українською мовою та повинна містити:

а) заяву про реєстрацію назви місця походження товару чи географічного зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого відповідного кваліфікованого зазначення походження товару з відомостями про заявника та його адресу;

б) заявлену назву місця походження товару або заявлене географічне зазначення походження товару;

в) назву товару, для якого заявник просить зареєструвати вказане зазначення походження товару та/або право на використання зареєстрованого відповідного кваліфікованого зазначення походження товару;

г) назву та межі географічного місця, де виробляється товар і з яким пов'язуються особливі властивості, певні якості, репутація або інші характеристики товару;

д) опис особливих властивостей товару, певних якостей, репутації або інших характеристик товару;

е) дані щодо використання заявленого кваліфікованого зазначення походження товару на етикетці та при маркуванні товару;

є) дані про взаємозв'язок особливих властивостей, певних якостей, репутації або інших характеристик товару з природними умовами та/або людським фактором вказаного географічного місця.

5. Разом із заявкою подаються:

а) документ, який підтверджує, що заявник виробляє товар, для якого просить зареєструвати назву місця його походження чи географічне зазначення походження товару та/або право на використання зареєстрованого відповідного кваліфікованого зазначення походження товару;

б) висновок спеціально уповноваженого органу про те, що особливі властивості, певні якості або інші характеристики товару, зазначені в заявці, об'єктивно зумовлені чи пов'язані з природними умовами та/або людським фактором вказаного географічного місця виготовлення товару;

в) висновок спеціально уповноваженого органу щодо меж географічного місця, з яким пов'язані особливі властивості, певні якості або інші характеристики товару.

6. Іноземці разом із заявкою замість зазначених у частині п'ятій цієї статті подають документи, які підтверджують:

а) правову охорону заявленого кваліфікованого зазначення походження товару у відповідній іноземній державі або набуття прав на таке зазначення на підставі добросовісного використання, якщо це передбачено законодавством держави; {Підпункт «а» частини шостої статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 254-VI (254-17) від 10.04.2008}

б) право іноземного заявника або уповноваженої ним особи на використання відповідного кваліфікованого зазначення походження товару. {Підпункт «б» частини шостої статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 254-VI (254-17) від 10.04.2008}

Передбачені цією частиною документи можуть бути подані іноземною мовою, а переклад їх українською повинен надійти до Установи не пізніше трьох місяців від дня подання заявки.

7. Датою подання заявки є дата одержання Установою заяви про реєстрацію кваліфікованого зазначення походження та/або права на використання вже зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару.

8. За подання заявки сплачується збір. Якщо збір не сплачено протягом двох місяців від дати подання заявки, заявка вважається не поданою.

Стаття 11. Експертиза заявки

1. Експертиза заявки має статус науково-технічної експертизи і проводиться закладом експертизи відповідно до цього Закону та правил, встановлених на його основі центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Абзац перший частини першої статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Заклад експертизи здійснює інформаційну діяльність, необхідну для проведення експертизи заявок, і є центром міжнародного обміну виданнями відповідно до Конвенції про міжнародний обмін виданнями (995_172), прийнятої 3 грудня 1958 року Генеральною конференцією Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури.

(Частина перша статті 11 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

2. Заявник має право особисто або через свого представника брати участь у встановленому порядку в розгляді питань, що виникають під час проведення експертизи.

3. Під час проведення експертизи за ініціативою заявника до заявки можуть бути внесені виправлення очевидних помилок і уточнення опису основних характеристик товару або меж географічного місця походження товару.

4. Експертиза заявки на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання вже зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару встановлює відповідність наведених у заявці даних положенням статей 7, 8 і 9 цього Закону.

5. У ході експертизи заявки на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару здійснюється перевірка цього зазначення стосовно видових назв, внесених до Переліку видових назв товарів.

Перелік видових назв товарів формується Установою на підставі Положення про Перелік видових назв товарів, затвердженого центральним

органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Абзац другий частини п'ятої статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Якщо заявлена на реєстрацію назва місця походження товару або заявлене на реєстрацію географічне зазначення походження товару міститься у Переліку видових назв товарів, то заявнику надсилається рішення про відмову в реєстрації.

6. Під час проведення експертизи заклад експертизи має право зажадати від заявника додаткові матеріали, без яких проведення експертизи неможливе.

Додаткові матеріали на запит експертизи мають бути надані протягом трьох місяців від дати отримання запиту. Протягом зазначеного строку заявник може подати заяву про продовження строку для відповіді або поновлення пропущеного з поважних причин строку відповіді на запит. За подання заяви про продовження строку та за поновлення пропущеного строку сплачується збір.

Якщо заявник порушив встановлений строк або залишив запит без відповіді, заявка вважається відкликаною.

7. Якщо за результатами експертизи визначено, що заявлене позначення не відповідає умовам надання правової охорони назви місця походження товару чи географічного зазначення походження товару або заявнику не може бути надано право на використання раніше зареєстрованої назви місця походження товару чи раніше зареєстрованого географічного зазначення походження товару, то Установа приймає рішення про відмову в реєстрації.

Рішення про відмову в реєстрації надсилається заявникові.

8. Якщо за результатами експертизи визначено, що заявка відповідає вимогам, передбаченим статтями 7, 8 і 9 цього Закону, відомості про заявку публікуються в офіційному бюлетені Установи.

Публікація повинна містити:

відомості про заявника (заявників);

назву товару, яка містить заявлену на реєстрацію назву місця походження товару чи географічне зазначення походження товару;

межі географічного місця, з яким пов'язуються особливі властивості, певні якості або інші характеристики товару;

опис основних особливих властивостей, певних якостей, репутації або інших характеристик товару;

умови використання кваліфікованого зазначення походження товару на етикетці та при маркуванні товару.

Публікація може містити й інші відомості, визначені в установленому порядку.

9. Після опублікування офіційних відомостей про заявку на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару будь-яка особа має право ознайомитися в установленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності порядку з матеріалами заявки. За ознайомлення з матеріалами заявки сплачується збір.

{Частина дев'ята статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законами № 850-IV (850-15) від 22.05.2003, № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

10. Протягом шести місяців від дати опублікування офіційних відомостей про заявку будь-яка особа може подати до Установи заперечення проти реєстрації заявленої назви місця походження товару або заявленого географічного зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого відповідного кваліфікованого зазначення походження товару.

За подання заперечення сплачується збір. Якщо збір не сплачено, заперечення вважається неподаним.

11. Копія поданого заперечення та відомості про особу, яка подала це заперечення, надсилаються заявнику. Заявник протягом двох місяців від дати одержання копії заперечення повинен надіслати Установі обґрунтовану відповідь на заперечення або подати заяву про продовження встановленого строку для відповіді. За подання заяви про продовження строку сплачується збір. Якщо збір не сплачено, строк для надання відповіді не продовжується.

Якщо у встановлений строк відповідь заявника на заперечення до Установи не надійшла, заперечення розглядається у встановленому порядку на підставі наявних матеріалів.

12. Заперечення та відповідь на нього розглядаються закладом експертизи протягом двох місяців від дня завершення строку, встановленого для відповіді.

Заявник та особа, яка подала заперечення, мають право брати участь у його розгляді.

13. Про результати розгляду заперечення надсилається повідомлення особі, яка подала це заперечення.

14. У разі відсутності заперечень або визнання їх необґрунтованими Установа приймає рішення про реєстрацію даного кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого даного кваліфікованого зазначення походження товару та повідомляє про це заявника.

Якщо розглянуті заперечення визнано слушними, Установа приймає рішення про відмову в реєстрації, про що повідомляє заявника.

Рішення про відмову в реєстрації публікується в офіційному бюлетені Установи.

15. Заявник має право ознайомитися з усіма матеріалами, зазначеними в запиті закладу експертизи або рішенні Установи. Копії матеріалів надсилаються заявнику протягом місяця з дня надходження запиту.
(Стаття 11 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Стаття 12. Відкликання заявки

Заявник має право відкликати заявку в будь-який час до дня реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання кваліфікованого зазначення походження товару.

Стаття 13. Оскарження рішення за заявкою

1. Заявник може оскаржити рішення Установи за заявкою у судовому порядку, а також до Апеляційної палати протягом двох місяців від дати одержання рішення Установи.

2. Якщо рішення Установи за заявкою оскаржено у судовому порядку після реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання кваліфікованого зазначення походження товару, то суд вирішує разом і питання щодо дійсності відповідної реєстрації.

3. Право оскаржити рішення Установи до Апеляційної палати втрачається у разі сплати державного мита за видачу свідоцтва.

4. Оскарження рішення Установи до Апеляційної палати здійснюється шляхом подання заперечення проти рішення у порядку, встановленому цим Законом та на його основі регламентом Апеляційної палати, затвердженим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності. За подання заперечення сплачується збір. Якщо збір не сплачено у строк, зазначений у частині першій цієї статті, заперечення вважається неподаним, про що заявнику надсилається повідомлення.

{Частина четверта статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

5. У разі одержання Апеляційною палатою заперечення та документа про сплату збору за подання заперечення діловодство за заявкою зупиняється до затвердження рішення Апеляційної палати.

6. Заперечення проти рішення Установи за заявкою розглядається згідно з регламентом Апеляційної палати, протягом двох місяців від дати одержання заперечення та документа про сплату збору за подання

заперечення, в межах мотивів, викладених заявником у запереченні та під час його розгляду. Строк розгляду заперечення продовжується за ініціативою заявника, але не більше ніж на два місяці, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання.

7. За результатами розгляду заперечення Апеляційна палата приймає мотивоване рішення, що затверджується наказом Установи та надсилається заявнику.

У разі задоволення заперечення повністю або частково збір за подання заперечення підлягає поверненню.

8. До затвердження рішення Апеляційної палати, в місячний строк від дати його прийняття, керівник Установи може внести мотивований письмовий протест на це рішення, який має бути розглянутий протягом місяця. Рішення Апеляційної палати, прийняте за цим протестом, є остаточним і може бути скасоване лише судом.

9. Заявник може оскаржити затвержене Установою рішення Апеляційної палати у судовому порядку протягом двох місяців від дати одержання рішення.

(Стаття 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 14. Реєстрація кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару

1. На підставі прийнятого Установою рішення про реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару здійснюється відповідна реєстрація.

2. Реєстрація здійснюється шляхом внесення до Реєстру необхідних відомостей щодо кваліфікованого зазначення походження товару та/або осіб, які мають право на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару. До Реєстру вносяться такі відомості:

заявлене зазначення походження товару;

кваліфікація зазначення: назва місця походження товару або географічне зазначення походження товару;

назва товару, опис його особливих властивостей, певних якостей, репутації або інших характеристик;

дата прийняття рішення про реєстрацію назви місця походження товару або географічного зазначення походження товару;

відомості про осіб, яким надається право на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару, і дата прийняття рішення про надання цього права.

3. Форма Реєстру та порядок його ведення визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Частина третя статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

4. Заявник має право подати заяву про внесення змін і уточнень до Реєстру. Порядок внесення змін і уточнень до Реєстру встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

За внесення змін і уточнень до Реєстру або виправлення очевидної помилки, допущеної з вини заявника, сплачується збір у встановленому порядку.

{Частина четверта статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

5. Будь-яка особа має право ознайомитися з відомостями, внесеними до Реєстру, та одержати за плату витяг з Реєстру. Порядок провадження цих дій визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Частина п'ята статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

6. Відомості про реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару публікуються в офіційному бюлетені Установи.

(Частина сьому статті 14 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 15. Видача свідоцтва на право використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару

1. Свідоцтво про реєстрацію права на використання кваліфікованого зазначення походження товару видається Установою протягом місяця від дати реєстрації цього зазначення або від дати внесення до Реєстру відомостей щодо осіб, яким надано право на використання раніше зареєстрованого цього кваліфікованого зазначення походження товару за умови сплати державного мита в розмірі та порядку, визначених законодавством.

Строк сплати державного мита продовжується, але не більше ніж на шість місяців, якщо до його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. Цей строк, пропущений з поважних причин, поновлюється, якщо протягом шести місяців від його спливу буде подано відповідне клопотання та сплачено збір за його подання. (Частина першу статті 15 доповнено абзацом згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

{Частина перша статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000}

2. Форма і зміст свідоцтва визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

{Частина друга статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000, № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

3. До виданого свідоцтва на вимогу його власника Установа вносить виправлення очевидних помилок з наступним повідомленням про це в офіційному бюлетені Установи.

4. Свідоцтво, що посвідчує реєстрацію права на використання кваліфікованого зазначення походження товару, діє протягом 10 років від дати подання заявки.

Строк дії свідоцтва продовжується Установою на наступні 10 років на підставі заяви, поданої власником свідоцтва, протягом останнього року дії свідоцтва, за умови надання підтвердження спеціально уповноваженого органу, що власник свідоцтва виробляє товар у географічному місці, зазначеному в Реєстрі, а характеристики товару відповідають характеристикам, занесеним до Реєстру. За продовження строку дії свідоцтва сплачується збір.

Заява власника свідоцтва щодо продовження строку його дії може бути подана протягом шести місяців після закінчення строку дії свідоцтва, за умови сплати за цей строк збору, збільшеного на 50 відсотків.

Дія свідоцтва припиняється достроково за умов, передбачених цим Законом.

5. У випадку втрати чи зіпсування свідоцтва його власнику видається дублікат свідоцтва у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності. За видачу дубліката свідоцтва сплачується збір. {Статтю 15 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003}

{Частина п'ята статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012}

Стаття 16. Реєстрація кваліфікованого зазначення походження товару в іноземних державах

Заявка на реєстрацію в іноземній державі кваліфікованого зазначення походження товару, пов'язаного з географічним місцем на території України, може бути подана тільки після його реєстрації в Україні.

Розділ IV

ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ, ЩО ВИПЛИВАЮТЬ ІЗ РЕЄСТРАЦІЇ КВАЛІФІКОВАНОГО ЗАЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРУ ТА/АБО ПРАВА НА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ

Стаття 17. Права, що впливають із реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на його використання

1. Права, що впливають із реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на його використання, діють від дати їх реєстрації.

2. Реєстрація права на використання кваліфікованого зазначення походження товару не обмежує прав інших осіб на реєстрацію їх прав на його використання.

3. Обсяг правової охорони, що надається реєстрацією права на використання кваліфікованого зазначення походження товару, визначається занесеними до Реєстру і зафіксованими у свідоцтві характеристиками товару та межами географічного місця.

4. Власник свідоцтва має право:

а) використовувати зареєстроване кваліфіковане зазначення походження товару;

б) вживати заходів щодо заборони використання кваліфікованого зазначення походження товару особами, які не мають на це права;

(Підпункт «б» частини четвертої статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

в) вимагати від осіб, що порушили його права, припинення цих порушень і відшкодування матеріальної та моральної шкоди у встановленому законом порядку.

5. Використанням зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару визнається:

а) нанесення його на товар або на етикетку;

б) нанесення його на упаковку товару, застосування у рекламі;

в) запис на бланках, рахунках та інших документах, що супроводжують товар.

6. Власник свідоцтва має право наносити поряд із кваліфікованим зазначенням походження товару попереджувальне маркування для інформації про те, що це зазначення зареєстровано в Україні.

Для попереджувального маркування назви місця походження товару застосовується обведена овалом аббревіатура (НМП). Замість цього маркування або разом із ним може наноситися текст: «Зареєстрована в Україні назва місця походження товару».

Для попереджувального маркування географічного зазначення походження товару застосовується обведена овалом аббревіатура (ГЗП). Замість цього маркування або разом із ним може наноситися текст: «Зареєстроване в Україні географічне зазначення походження товару».

7. Власник свідоцтва не має права:

а) видавати ліцензію на використання кваліфікованого зазначення походження товару;

б) забороняти (перешкоджати) спеціально уповноваженим органам здійснювати контроль за наявністю в товарі особливих властивостей та інших характеристик, на підставі яких зареєстровано кваліфіковане зазначення походження товару та/або право на його використання.

Стаття 18. Обов'язки власника свідоцтва

Власник свідоцтва зобов'язаний забезпечувати відповідність якості, особливих властивостей та характеристик товару, що виробляється, їх опису в Реєстрі.

Розділ V

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНОЮ ТА ПРИПИНЕННЯ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ КВАЛІФІКОВАНОГО ЗАЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРУ ТА/АБО ПРАВА НА ВИКОРИСТАННЯ ЦЬОГО ЗАЗНАЧЕННЯ

Стаття 19. Підстави для визнання недійсною та припинення правової охорони кваліфікованого зазначення походження товару

1. Правова охорона кваліфікованого зазначення походження товару визнається недійсною на підставі визнання недійсною реєстрації цього зазначення.

2. Правова охорона кваліфікованого зазначення походження товару припиняється на підставі припинення дії реєстрації цього зазначення.

Стаття 20. Визнання реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання цього зазначення недійсними

1. Реєстрація кваліфікованого зазначення походження товару може бути визнана судом недійсною у разі його невідповідності умовам надання правової охорони, передбаченим статтею 7 цього Закону.

Визнані недійсними реєстрація кваліфікованого зазначення походження товару або права на використання цього зазначення вважаються такими, що не набрали чинності.

2. Реєстрація права на використання кваліфікованого зазначення походження товару та свідоцтво, що посвідчує право на використання кваліфікованого зазначення походження товару, можуть бути визнані судом недійсними, якщо реєстрація була здійснена з порушенням вимог, передбачених статтями 7, 8 і 9 цього Закону. (Абзац перший частини другої статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Визнання недійсними реєстрації права на використання кваліфікованого зазначення походження товару та свідоцтва, що посвідчує це право, вважаються такими, що не набрали чинності.

Стаття 21. Припинення дії реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару та права на його використання

(Назва статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

1. Дія реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару може бути припинена судом у разі втрати характерних для даного географічного місця умов і можливостей виготовлення товару, описаного в Реєстрі, а також визнання цього зазначення видовою назвою товару.

2. Дія реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару, пов'язаного з географічним місцем в іноземній державі, припиняється також у зв'язку з припиненням правової охорони цього зазначення в країні походження.

3. Право на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару може бути припинено:

а) за рішенням суду у зв'язку з втратою товаром особливих властивостей або інших характеристик, описаних у Реєстрі, від дати, встановленої судом; (Підпункт «а» частини третьої статті 21 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

б) у разі ліквідації юридичної особи або смерті фізичної особи, що є власником свідоцтва;

в) у разі подання власником свідоцтва заяви до Установи про відмову від права на використання цього зазначення. Право припиняється з дня офіційної публікації відомостей про це;

г) у разі несплати збору за продовження строку дії свідоцтва. Право припиняється з першого дня дії наступного строку, за який збір не сплачено.

Стаття 22. Порядок визнання недійсними та припинення дії реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на його використання

1. Визнання реєстрації та відповідного свідоцтва недійсними провадиться у судовому порядку. (Частина перша статті 22 в редакції Закону № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

2. Будь-яка особа має право звернутися до суду з позовом про визнання недійсними реєстрації та свідоцтва або про припинення їх дії, про уточнення описаних у Реєстрі характеристик товару чи уточнення відповідності кваліфікованого зазначення походження товару його географічному місцю, а також про визнання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару видовою назвою.

3. На підставі рішення суду Установа вносить відповідні зміни до Реєстру чи Переліку видових назв товарів, про що публікується в офіційному бюлетені Установи. (Частина третя статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Розділ VI

ЗАХИСТ ПРАВ НА ВИКОРИСТАННЯ ЗАЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРУ

Стаття 23. Порушення прав на використання зазначення походження товару

1. Порушенням прав на використання зазначення походження товару є використання неправдивого (фальшивого) зазначення або такого зазначення, що вводить споживача в оману щодо справжнього місця походження товару.

2. Будь-яке посягання на права власника свідоцтва про реєстрацію права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару тягне за собою відповідальність згідно із законами. (Частина друга статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

3. Порушенням прав власника свідоцтва про реєстрацію права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару є: (Абзац перший частини третьої статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

а) використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару особою, яка не має свідоцтва про реєстрацію права на його використання; (Підпункт «а» частини третьої статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

б) використання зареєстрованого зазначення географічного походження товару, якщо цей товар не походить із зареєстрованого для цього зазначення географічного місця, навіть якщо справжнє місце походження товару або географічне зазначення його походження використовується у перекладі або супроводжується словами: «вид», «тип», «стиль», «марка», «імітація» тощо;

в) використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару або подібного до нього позначення для відмінних від описаних у Реєстрі однорідних товарів, якщо таке використання вводить в оману споживачів щодо походження товару та його особливих властивостей або інших характеристик, а також для неоднорідних товарів, якщо таке використання завдає шкоди репутації зареєстрованого зазначення або є неправомірним використанням його репутації;

г) використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару як видової назви.

4. Не вважається порушенням прав власника свідоцтва:

а) використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару, передбачене пунктами «б» і «в» частини п'ятої статті 17 цього Закону, будь-якою особою, яка на законних підставах придбала позначений цим кваліфікованим зазначенням походження товару у власника свідоцтва і повторно вводить його в обіг;

б) використання кваліфікованого зазначення походження товару особою, яка не має свідоцтва про реєстрацію права на його використання, але добросовісно його використовувала до дати реєстрації. Якщо ця особа протягом дванадцяти місяців від дати реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару не подасть до Установи заявки на одержання права на використання цього зазначення, подальше його використання вважається порушенням прав власника свідоцтва. (Підпункт «б» частини четвертої статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

(Статтю 24 виключено на підставі Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 25. Способи захисту прав

1. Захист прав на зазначення походження товару здійснюється у судовому та іншому встановленому законом порядку.

2. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у зв'язку з застосуванням цього Закону.

Суди відповідно до їх компетенції розв'язують, зокрема, спори про: правомірність реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару; встановлення факту використання кваліфікованого зазначення походження товару;

порушення прав власника свідоцтва про реєстрацію права на використання кваліфікованого зазначення походження товару; компенсації.

(Стаття 25 в редакції Закону № 850-IV (850-15) від 22.05.2003)

Стаття 26. Державне мито і збори

Розмір та порядок сплати державного мита за видачу свідоцтв визначаються законодавством.

Кошти, одержані від сплати державного мита за видачу свідоцтв, зараховуються до Державного бюджету України.

Розмір передбачених цим Законом зборів, строки і порядок їх сплати визначаються Кабінетом Міністрів України.

Передбачені цим Законом збори сплачуються на поточні рахунки уповноважених Установою закладів, що входять до державної системи правової охорони інтелектуальної власності і відповідно до їх спеціалізації виконують окремі завдання, що визначені цим Законом. (Частина четверта статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2921-III (2921-14) від 10.01.2002)

Надходження від передбачених цим Законом зборів мають цільове призначення і згідно з розпорядженнями Установи використовуються виключно для забезпечення розвитку та функціонування державної системи правової охорони інтелектуальної власності, зокрема на виконання завдань, визначених цим Законом, іншими нормативно-правовими актами у сфері інтелектуальної власності. (Закон доповнено статтею 26 згідно із Законом № 2188-III (2188-14) від 21.12.2000)

Розділ VII ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності через шість місяців з дня його опублікування.

До приведення інших законів у відповідність з нормами цього Закону вони діють у частині, що не суперечить цьому Закону.

2. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом:

подати Верховній Раді України пропозиції щодо внесення змін до законів України, що впливають з цього Закону;

визначити та опублікувати перелік спеціально уповноважених органів, зобов'язаних визначати та контролювати особливі властивості та інші характеристики товарів, визначати межі географічних місць і встановлювати виробників товарів;

розробити Положення про Перелік видових назв товарів;

встановити порядок та розміри сплати зборів за подання заявки, видачу свідоцтва та продовження строку його дії, продовження строків подання заперечень і скарг тощо згідно з цим Законом;

привести у відповідність з цим Законом свої нормативно-правові акти;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ, 16 червня 1999 року
№ 752-XIV

Відомості Верховної Ради України, 1999, № 32, ст. 267.

КОНЦЕПЦІЯ ГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ

Проблеми, на розв'язання яких спрямована Концепція

Здобувши незалежність, Український народ заклав передумови побудови сучасної держави, що здійснює економічну, соціальну і гуманітарну політику в інтересах своїх громадян. Проте успадкована з минулого системна криза, повільність процесів європейської та євроатлантичної інтеграції негативно вплинула на відтворення і розвиток її людського потенціалу. Так, у 2008 р. за світовим індексом людського розвитку Україна посіла 82 місце серед 179 країн, за якістю життя – 68 місце серед 104 країн.

За оцінками Світового банку Індекс економіки знань, який розраховується за показниками розвитку інноваційної системи, освіти і людських ресурсів, інформаційно-комунікаційних технологій та економічного режиму і державного управління, для України становить 5,55. Для провідних країн світу він перевищує 8,21 (Швеція, Сполучені Штати Америки, Фінляндія, Ірландія, Великобританія, Канада, Франція, Німеччина, Японія та Нідерланди).

Частка України на світовому ринку наукомісткої продукції є меншою 0,1%, питома вага обсягу виконаних науково-технічних робіт складає біля 1% ВВП України, інноваційна активність промислових підприємств залишається надзвичайно низькою, матеріально-технічна база наукових організацій швидко старішає. Як наслідок, за даними глобального індексу конкурентоспроможності у 2007 р. серед 131 країни Україна, займаючи за рівнем вищої освіти та фахової підготовки 53 місце, за технологічним розвитком посіла 93, а за інноваціями – 65 місце.

Кількість науково-технічних статей, надрукованих українськими вченими в провідних світових наукових журналах у 2006 р., становила 4 044 (проти 96 449 – вченими Великобританії, 23 033 – вченими Росії, 14 240 – вченими Ізраїлю). Українські університети практично не представлені у світових і європейських рейтингах.

Зберігається відставання у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Основними проблемами сфери є стихійність процесів впровадження телекомунікаційних мереж та комп'ютеризації, низька керованість ними з боку держави, нерегульованість підготовки та працевлаштування ІТ-спеціалістів.

Вразливість інформаційного простору щодо зовнішніх впливів, слабка орієнтованість на задоволення суспільних потреб, низький рівень присутності у глобальному медіа-просторі, висока інформаційна і технологічна залежність від іноземних держав та медіа-структур створює низку реальних загроз національній безпеці України.

Культурний простір продовжує продукувати в громадян України істотні відмінності у світоглядних, ціннісних орієнтаціях, поглядах на минуле і майбутнє країни, на шляхи її подальшого розвитку. Присутність у національному культурно-символічному просторі рудиментів імперсько-радянської тоталітарної доби продовжує дезорієнтувати національну свідомість українців. Низька конкурентоспроможність та затребуваність національних культурних індустрій зумовлює домінування у мовно-культурному просторі України зарубіжної культурної продукції, що породжує низку економічних та соціокультурних проблем. Українська культура повільними темпами інтегрується в європейський та світовий культурний простір.

Гальмування економічних реформ спричинили суттєві структурні диспропорції у використанні трудового потенціалу та значне зростання диференціації доходів населення. Регіональна диференціація рівня людського розвитку призводить до нерівності можливостей та посилення міграційних процесів. Скорочення населення відбувається високими темпами, доповнюючись міграційними втратами населення продуктивного віку та високого професійно-кваліфікаційного рівня.

Проблеми переходу до ринкової економіки мали наслідком те, що за браком фінансових, виробничих та матеріальних ресурсів держава виявилась неспроможною забезпечити виконання низки взятих на себе зобов'язань.

Метою Концепції є визначення принципів та пріоритетів, обґрунтування соціально-економічних та соціокультурних засад гуманітарного розвитку України як необхідної передумови реалізації потенціалу кожного її громадянина, забезпечення конкурентоспроможності держави і нації в сучасному світі.

ПРИНЦИПИ ТА ПРІОРИТЕТИ ГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

У глобалізованому світі третього тисячоліття шанс на успіх перед Україною відкриває лише ефективна реалізація її людського потенціалу.

Як європейська за своєю цивілізаційною належністю нація Україна має спиратися у своєму розвитку на європейську людиноцентричну систему цінностей, яка не раз доводила свою ефективність. Чергове її підтвердження – успіх наших сусідів, країн Центральної і Східної Європи, які продемонстрували динамічний випереджальний розвиток і стійкість суспільства в умовах кризи.

У європейському світогляді інтелект, освіта, професійний досвід, соціальна мобільність беззаперечно визнаються головною складовою національного багатства та основним ресурсом соціально-економічного розвитку. В останні десятиліття до цих традиційних індикаторів конкурентоспроможності додалась здатність до креативності та інновацій у

професійній діяльності і соціальному житті, запорукою якої є високий творчий потенціал суспільства.

Виходячи з свого європейського вибору, Україна започатковує процес змін, поділяючи основні ідеї і принципи Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та Європейської соціальної хартії, покладаючи в основу свого подальшого розвитку інтереси людини, її прагнення жити і творити в гармонії зі своїми цінностями, з суспільством і природою.

Спираючись на цей підхід, Україні необхідно суттєво змінити бачення ролі людини в політичному, економічному і соціальному житті країни. Українській державі необхідна цілісна політика гуманітарного розвитку, адекватна модернізаційним викликам.

Гуманітарний розвиток – це модель розвитку, орієнтована на максимальне розкриття потенціалу кожної людини і соціуму в цілому, створення гідних умов для реалізації всіх інтелектуальних, культурних, творчих можливостей людини і нації.

У політичному вимірі перехід до гуманітарного розвитку передбачає досягнення найвищих ступенів свободи особистості і водночас її готовність брати відповідальність за себе, свою родину, місцеву громаду і країну.

В економічному вимірі гуманітарний розвиток означає постійне зростання частки інтелектуального продукту у національному продукті, утвердження інноваційності в якості домінуючої моделі економічної поведінки.

У соціальному вимірі гуманітарний розвиток означає створення для людини, як головного національного ресурсу, умов реалізації всіх її можливостей. Виходячи з такого підходу має формуватися політика можливостей в освіті, професійній реалізації, адресність охорони здоров'я і соціального захисту.

У культурному вимірі гуманітарний розвиток означає: забезпечення розвитку творчих здібностей людини; актуалізацію історико-культурної спадщини; забезпечення широкого доступу до надбань культури; збереження культурного різноманіття.

Основними принципами гуманітарного розвитку України є:

- людиноцентризм як система поглядів, яка визначає цінність людини та її можливості в якості критерію оцінки ефективності держави та зрілості суспільних інститутів, визнає невід'ємне право кожної людини на вільний розвиток особистості та реалізацію всіх її здібностей;

- забезпечення реальності прав і свобод людини і громадянина, в тому числі гендерної рівності, встановлення гарантій рівності громадян перед законом, відповідальності посадових і службових осіб за їх порушення;

- встановлення рівних можливостей для гармонійного розвитку людини, забезпечення справедливості, гарантування належної якості життя незалежно від статі, віросповідання, етнічної належності, регіону проживання;

- надання можливостей для підвищення соціального статусу особистості, в тому числі шляхом вдосконалення її освітнього рівня та професійно-кваліфікаційних характеристик;
- розширення простору свободи, утвердження людської гідності, розкриття комунікативного потенціалу української культури як триєдиний спосіб формування національної ідентичності та соціалізації людини;
- розвиток та якнайповніше використання культурних надбань нації у багатогранності зв'язків з іншими національними культурами, відкритість для міжкультурної взаємодії з метою забезпечення належного місця України у європейському і глобальному гуманітарному просторі;
- взаємодія між державою та громадянським суспільством, бізнесом та владою з метою створення необхідних соціально-економічних умов для підвищення якості життя населення, створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, захисту її прав і свобод.

Національні пріоритети гуманітарного розвитку України зорієнтовані на формування сучасної конкурентоспроможної нації. Їх реалізація передбачає:

- формування нової якості життя Українського народу шляхом створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, реалізації нею всіх своїх професійних можливостей, досягнення високих соціальних стандартів, впровадження пріоритетів здорового способу життя, гармонізації людського і природного середовища, збереження та зміцнення здоров'я громадян України, підтримки сім'ї та сприяння народжуваності;
- формування суспільства знань, де знання та можливості їх практичного застосування стануть важливим засобом самореалізації і розвитку особистості та ключовими чинниками прискореного розвитку держави і суспільства;
- розвиток креативного потенціалу людини і суспільства;
- соціальну активність громадян, формування розвиненого громадянського суспільства;
- культурну та політичну консолідацію української нації в якості модерної європейської спільноти;
- Концепція спирається на ідеї і принципи Європейської Конвенції про захист прав і основних свобод людини та Європейської соціальної хартії, узгоджена з діючими державними та відомчими програмами і законодавчими актами в сфері гуманітарного розвитку.

ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ЯКОСТІ ЖИТТЯ

Провідним напрямом гуманітарного розвитку України є цілеспрямоване формування нової якості життя громадян. Ця нова якість полягає у створенні умов для належної реалізації можливостей та здібностей кожного члена суспільства шляхом забезпечення можливостей для продуктивної

зайнятості та отримання доходу, який відповідає значимості цієї праці для суспільства та спроможний гарантувати йому гідний рівень життя та задоволення фізичних та духовних потреб.

Основним механізмом забезпечення довгострокової самодостатності та конкурентоспроможності України у глобалізованому світі має стати **формування нової якості життя людини** на основі якісного розвитку людського потенціалу нації, що зумовлює необхідність збільшення інвестування в людський капітал, розвиток соціальної інфраструктури та підвищення якості життя найбільш чисельних (а не лише найбідніших) прошарків населення як підґрунтя для формування середнього класу – основи стабільності суспільства. Практична реалізація такого принципу перетворює соціальну політику на один з провідних чинників гуманітарного розвитку, робить її дієвою складовою стратегії досягнення національної солідарності

Підвищення якості життя має досягатися комплексом економічних, соціальних та соціокультурних заходів.

Основні напрямки державної політики щодо формування нової якості життя передбачають:

- розвиток системи охорони здоров'я та впровадження пріоритетів здорового способу життя, всебічний розвиток та підтримка спорту;
- гармонізацію людського і природного середовища;
- заохочення народжуваності, підтримку та розвиток сім'ї;
- розвиток доступної та безперервної освіти;
- створення умов для гідної результативної праці;
- підвищення добробуту населення через впровадження високих соціальних стандартів життя;
- забезпечення надання належних послуг соціальної сфери на основі її якісного удосконалення.

1. Розвиток системи охорони здоров'я та впровадження пріоритетів здорового способу життя, всебічний розвиток та підтримка спорту

Забезпечення збереження та зміцнення здоров'я населення, продовження періоду активного довголіття, тривалості життя людей, орієнтації на здоров'я як соціальну цінність, яка забезпечує громадянину конкурентоспроможність на ринку праці, професійне довголіття, пов'язаний з цим добробут одна з визначальних складових гуманітарної політики держави, підґрунтя поліпшення якості життя, зміцнення людського потенціалу.

Основними завданнями у цій сфері є:

- розробка та втілення збалансованої ефективної медико-економічної моделі охорони здоров'я, яка поєднуватиме активне запровадження страхової медицини та формування ринку медичних послуг із збереженням гарантій надання кваліфікованої безоплатної первинної медико-санітарної, невідкладної та екстреної медичної допомоги, продовження та посилення програмно-цільового методу фінансування галузі охорони здоров'я;

- цілеспрямоване виділення коштів з Державного бюджету та місцевих бюджетів насамперед для подолання епідемії туберкульозу та ВІЛ-інфекції (СНІД);

- збереження трудового потенціалу як однієї з важливих складових національної безпеки України; розробка та впровадження широкої та якісної інформаційно-освітньої кампанії, як одного з найважливіших компонентів первинної профілактики – запобігання захворюванню, викликаного вірусом імунодефіциту людини;

- забезпечення ефективного контролю якості надання медичної допомоги як у державному, так і в приватному секторах надання медичних послуг;

- орієнтація діяльності закладів охорони здоров'я на пріоритетний розвиток профілактики, діагностування, тестування та раннього виявлення захворювань;

- подальше вдосконалення державної політики у сфері створення, виробництва та реалізації лікарських засобів;

- поширення та пропагування навичок здорового способу життя, включаючи раціональне харчування, підвищення гігієнічної культури, фізичну активність, запобігання шкідливих для здоров'я звичок, оптимістичний світогляд, раціональні стереотипи поведінки населення в різних життєвих ситуаціях, забезпечення усвідомлення відповідальності громади та конкретної людини за збереження і поліпшення свого здоров'я і здоров'я членів сім'ї;

- пріоритетний розвиток спорту, курортно-рекреаційної та фізкультурно-профілактичної сфер з метою задоволення потреб населення країни у повноцінному відпочинку, оздоровленні, профілактиці захворювань, відновленні фізичних і духовних сил людини, зменшення соціально-економічної нерівності щодо доступу до зазначених ресурсів.

2. Гармонізація людського і природного середовища

Гармонізація людського і природного середовища є запорукою сталого розвитку держави, який узагальнює в собі процес збереження і відтворення української нації, активізацію ролі кожної окремої людини в суспільстві, забезпечення її прав і свобод, збереження навколишнього природного середовища, формування умов для відновлення біосфери та її локальних екосистем, орієнтацію на зниження рівня антропогенного впливу на природне середовище й гармонізацію розвитку людини в природі. Провідною характеристикою якості взаємовідносин людського суспільства і довкілля в конкретних соціально-економічних умовах є стан здоров'я населення в цілому та кожної людини зокрема.

Основними завданнями у цій сфері є:

- досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища;

- підвищення громадської свідомості з питань охорони та збереження навколишнього природного середовища;

- поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки;
- удосконалення системи інтегрованого екологічного управління шляхом включення екологічної складової до програм розвитку секторів економіки;
- удосконалення регіональної екологічної політики, зменшення негативного впливу процесів урбанізації на навколишнє природне середовище;
- припинення втрат біо- та ландшафтного різноманіття, формування екомережі, розвиток заповідної справи;
- забезпечення екологічно збалансованого використання природних ресурсів;
- створення сприятливого для здоров'я довкілля: безпеки праці, встановлення єдиних санітарно-гігієнічних вимог до організації виробничих та інших процесів, пов'язаних з діяльністю людей, а також до якості машин, обладнання, будівель, споживчих товарів та інших об'єктів, які можуть мати шкідливий вплив на здоров'я, життєдіяльності, відпочинок тощо.

3. Заохочення народжуваності, підтримка та розвиток сім'ї

Підвищення народжуваності має принципово важливе значення для якісного оновлення суспільства, надання гуманітарному розвитку орієнтації на довгострокову перспективу формування сучасної конкурентоспроможної української нації. Створення повноцінних умов для розвитку дітей в умовах гармонійної сім'ї є оптимальним шляхом забезпечення стабільності та наступності культурно-етичного середовища.

Основними завданнями у цій сфері є:

- поліпшення репродуктивного здоров'я населення на основі валеологічної освіти підростаючого покоління, пропаганди здорового способу життя, впровадження відповідних програм ранньої діагностики та якісного лікування порушень репродуктивного здоров'я населення;
- поліпшення якості та рівня медичного забезпечення материнства і дитинства, поліпшення матеріально-технічної бази акушерських та педіатричних закладів; забезпечення їх необхідними медикаментами; розширення спектру медичних послуг, які надаються сім'ям, що проживають у сільській місцевості;
- підтримка добробуту сімей з дітьми: забезпечення надання допомоги при народженні дитини, допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, допомоги на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, допомоги на дітей самотнім матерям, тимчасової державної допомоги дітям, державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям;
- поліпшення житлово-побутових умов сімей, зокрема надання цільових довгострокових кредитів на купівлю або будівництво житла для молодих сімей; підвищення ефективності механізму пільгового кредитування цих сімей залежно від чисельності дітей в сім'ї; розробка

сучасних нормативів та умов надання соціального житла, вдосконалення системи адресної допомоги в оплаті цього житла для малозабезпечених сімей з дітьми;

- формування системи суспільних та особистих цінностей, орієнтованих на сім'ю з двома й більше дітьми;
- надання пріоритетної підтримки сім'ям з дітьми з метою забезпечення молодому поколінню рівного доступу до освіти, медичного обслуговування, професійної підготовки, що дозволить сформувати людський потенціал, який відповідатиме потребам трансформованої економіки країни;
- забезпечення пріоритетного розвитку сімейних форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

4. Створення дієвої системи доступної неперервної освіти як базису соціальної і професійної мобільності населення

В умовах трансформації економіки і з підвищенням ролі новітніх технологій у виробництві освіта є необхідною умовою та основним засобом перетворення людського потенціалу в якісний людський капітал. Освіта, що відповідає потребам суспільства та ринку праці, відіграє потужну роль у гуманітарному розвитку, оскільки дозволяє сформувати у кожної людини здатність швидко адаптуватися до сучасних соціально-економічних реалій та забезпечувати собі належну якість життя.

Основними завданнями у цій сфері є:

- удосконалення практики формування державного замовлення на підготовку фахівців вищими навчальними закладами для представників соціально вразливих верств населення;
- забезпечення рівного доступу до якісної безкоштовної освіти представників різних соціальних верств населення, регіонів тощо;
- заохочення громадян щодо здійснення витрат на отримання освіти для себе та членів сім'ї шляхом створення відповідних кредитних, страхових програм, системи податкового кредиту;
- застосування децентралізованого підходу до професійної підготовки з метою врахування потреб регіональної економіки та задоволення освітніх потреб місцевого населення;
- запровадження гуманістичного характеру освіти на основі вільного розвитку особистості, вихованні соціальної активності та патріотизму;
- здійснення якісних змін в системі підвищення кваліфікації та підготовки кадрів, забезпечення їх відповідності тенденціям розвитку ринку праці та потребам людини удосконалювати свій освітній та кваліфікаційний рівень протягом всього життя.

5. Створення умов для гідної результативної праці

Створення умов для гідної результативної праці є провідним важелем забезпечення практичної реалізації людського потенціалу нації. Реалізація права людини на працю відіграє визначальну роль у процесі її соціалізації,

створює мотивацію для самовдосконалення та розвитку творчого потенціалу нації. Оптимізація структури зайнятості, трансформація системи оплати праці та удосконалення регулювання ринку праці не лише дозволять досягти суттєвого підвищення рівня життя широких верств населення, але й сприятимуть наближенню соціальної структури до європейських зразків: подоланню масштабної бідності, створенню чисельного середнього класу, зменшенню рівня соціального розшарування.

Основними завданнями державної політики на ринку праці є:

- забезпечення формування єдиної національної ціни праці, здатної забезпечити нормальне відтворення сучасного висококваліфікованого працівника, приведення диференціації оплати праці у відповідність з її кількістю і якістю;

- впровадження гнучких форм зайнятості з метою вирішення проблем безробіття та пошуку шляхів оптимізації використання робочої сили;

- впровадження новітніх соціально-правових механізмів регулювання поведінки особи в сфері трудових відносин, через розвиток колективно- та індивідуально-договірного врегулювання питань у сфері праці та соціального захисту;

- підвищення мобільності робочої сили шляхом поширення інформації про стан на регіональних ринках праці, стимулювання попиту на робочу силу, розробка економічних механізмів заохочення роботодавців до створення нових робочих місць, насамперед – у регіонах з надлишковими трудовими ресурсами, розвиток вахтових методів тимчасового працевлаштування, демократизація ринку житла тощо;

- мінімізація негативних наслідків зовнішньої трудової міграції, здійснення заходів щодо заохочення повернення трудових мігрантів на Батьківщину та забезпечення їхньої адаптації, в тому числі шляхом стимулювання підприємництва і самозайнятості;

- реалізація принципів соціального партнерства на ринку праці, забезпечення прозорості трудових відносин, відкритості ринку праці для справедливої конкуренції, поступове витіснення його тіньових сегментів;

- розвиток інструментарію заохочення населення України до самозайнятості та здійснення підприємницької діяльності.

6. Підвищення добробуту населення через впровадження високих соціальних стандартів життя

Забезпечення громадянам належного рівня доходів є концентрованим виразом спроможності суспільства захищати право людини на гідне життя. Вирішення завдань підвищення життєвого рівня населення, подолання бідності, зменшення майнового та соціального розшарування створюють підґрунтя для ефективного збереження і відтворення трудового потенціалу, розвитку охорони здоров'я, освіти, культури, інших галузей соціальної інфраструктури.

Основними завданнями у цій сфері є:

- послідовне підвищення мінімального розміру оплати праці та забезпечення його до рівня прожиткового мінімуму;
- забезпечення зростання реальної заробітної плати як основного джерела грошових надходжень населення та важливого стимулу до трудової активності відповідно до зростання ВВП, наближення рівня заробітної плати до реальної вартості робочої сили на ринку праці, поступового доведення частки оплати праці в структурі ВВП до рівня, характерного для країн-членів ЄС;
- цілеспрямоване формування прошарку населення з середнім рівнем доходів як основи утворення середнього класу в Україні;
- практична реалізація пенсійної реформи з поступовим переходом до обов'язкової накопичувальної системи пенсійного страхування та впровадженням паралельної системи добровільного пенсійного страхування;
- запобігання подальшій соціальній поляризації, подолання бідності, створення ефективної системи захисту населення від соціальних ризиків.

7. Забезпечення надання належних послуг соціальної сфері на основі її якісного удосконалення

Реалізація стратегічного курсу на досягнення в Україні європейських стандартів життя має ґрунтуватися насамперед на радикальному підвищенні якості та ефективності надання послуг соціальної сфери. Лише в разі вжиття дієвих заходів у цьому напрямку видається можливим органічне поєднання завдань стимулювання економічного зростання та послідовного ефективного гуманітарного розвитку.

Основними завданнями удосконалення соціальної сфери є:

- встановлення комплексу обов'язкових для дотримання при розробці програм соціально-економічного розвитку державних соціальних стандартів і нормативів, забезпечення їх наукової обґрунтованості, диференційованого за соціально-демографічними ознаками підходу, прозорості та громадського контролю при їхньому визначенні та застосуванні;
- приведення у відповідність до міжнародних норм і стандартів національних соціальних стандартів, зокрема тих, що стосуються питань оплати праці, підвищення пенсійного забезпечення, загальнообов'язкового державного соціального страхування, надання соціальної допомоги тощо;
- реформування системи надання соціальних пільг, із забезпеченням їх адресного характеру та поетапним переходом до надання пільг у готівковій формі за добровільним вибором громадян, які мають відповідне право;
- пріоритетне спрямування державних соціальних витратів на: збереження системоутворюючих елементів комплексу соціальної сфери, забезпечення мінімальних гарантій конституційних прав громадян, збереження потенціалу для розвитку соціальної сфери в майбутньому;
- радикальне підвищення якості та ефективності надання послуг соціальної сфери шляхом залучення до постачальників послуг соціальної

сфери інституцій недержавного сектора та удосконалення механізмів розміщення і реалізації замовлень на надання послуг при збереженні за державою функцій забезпечення мінімальних соціальних стандартів;

- впровадження засобів заохочення участі суб'єктів господарювання у вирішенні завдань соціального розвитку на місцевому або загальнодержавному рівні, активне пропагування цінностей та стандартів соціально відповідального бізнесу.

ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ

Формування суспільства знань як якісно нової суспільно-економічної формації у XXI сторіччі зумовлене особливою роллю знання у сучасному цивілізаційному розвитку. Конкурентні переваги країн усе менше визначаються багатством природних ресурсів чи дешевою робочою силою і все більше – технічними інноваціями та конкурентним застосуванням знань, що посідають перше місце серед факторів суспільного розвитку, сприяють досягненню взаємодоповнюючих цілей забезпечення стійкого економічного зростання, підвищення суспільного добробуту, стимулювання соціальної злагоди, розвитку людини.

Суспільство знань визначає тип економіки, в якій знання відіграють вирішальну роль, а їх виробництво стає джерелом розвитку.

Інтенсивний постіндустріальний розвиток українського суспільства і національної економіки як суспільства знань потребує створення необхідних інституційних передумов й актуалізації ресурсів для модернізації науково-технічної, інноваційної систем та розвитку інтелектуального потенціалу.

Основні напрямки державної політики щодо формування суспільства знань передбачають:

- створення інформаційного (мережевого) суспільства на базі інформаційно-комунікаційних технологій;
- стимулювання використання результатів наукових досліджень і розробок для інноваційного розвитку економіки;
- розвиток інтелектуального потенціалу нації шляхом забезпечення конкурентоспроможності освіти, модернізації культурної політики та сприяння соціальній та громадянській активності людини.

1. Створення інформаційного (мережевого) суспільства на базі інформаційно-комунікаційних технологій

Географічні перешкоди та державні кордони більше не є суттєвою завадою для практично миттєвого поширення інформації у планетарному масштабі. Однією з фундаментальних особливостей сучасного глобального розвитку є бурхливий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, формування планетарного інформаційного суспільства, потужне розгортання

процесів медіа-глобалізації. Одним із ключових викликів глобалізації та критерієм високорозвинутості країни виступає її паритетна участь у світовому інформаційному обміні та світовому поділі праці у сфері інформаційно-комунікаційних технологій.

Основними завданнями у цій сфері є:

- подальша технологічна модернізація із орієнтацією на участь у міжнародному поділі праці у сфері інформаційно-комунікаційних технологій;
- створення потужної й конкурентоспроможної національної системи інформаційного виробництва, здатної забезпечити всебічний розвиток людини та консолідувати суспільство на ґрунті спільних цінностей та національних завдань.

Подолання відставання у впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій, комп'ютеризації та поширення Інтернет потребує реалізації таких завдань:

- систематизоване поширення телекомунікаційних мереж й подальша комп'ютеризація; випереджальне – протягом 3-5 років – подолання комп'ютерної неграмотності населення; розвиток українського сектору Інтернет, включаючи нормативно-правове забезпечення діяльності вітчизняних аудіовізуальних (електронних) засобів масової інформації; інтенсифікація впровадження Інтернет-сервісів у різні сфери суспільного та економічного життя;

- впровадження цифрового мовлення в середньостроковій перспективі (до 2015 року), досягнення стовідсоткового частотного покриття території України діючими каналами мовлення та мережами мовлення, подальший і регульований державою розвиток багатоканальних телекомунікаційних мереж, технологічна модернізація телерадіоорганізацій.

2. Стимулювання використання результатів наукових досліджень і розробок для інноваційного розвитку економіки

Інноваційний розвиток, обраний Україною як стратегічний пріоритет, має базуватися на головній конкурентній перевазі – якнайефективнішій **реалізації людського потенціалу**, тобто на застосуванні праці, знання, вміння, інтелектуального капіталу для забезпечення конкурентоспроможності економіки країни

Пріоритетними завданнями інноваційної політики держави є:

1) Реструктуризація системи стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку, яка передбачає:

- скорочення кількості пріоритетних напрямів інноваційного розвитку, збереження і розвиток тих, в яких Україна має суттєві наукові здобутки та конкурентні переваги (освоєння новітніх, у тому числі відновлюваних, джерел енергії, високотехнологічних галузей промисловості, машинобудування; розвиток матеріалознавства, біотехнологій, інформаційних технологій та систем зв'язку; створення індустрії наноматеріалів;

технологічний розвиток агропромислового комплексу; впровадження новітніх технологій та обладнання у медицині);

- впровадження спеціальних програм, які стимулюють реалізацію пріоритетних напрямів інноваційного розвитку, для чого використати практику країн Євросоюзу (зокрема, максимально сприяти набуттю Україною статусу асоційованих членів в 7-ій Рамковій програмі);

- врегулювання діяльності складових національної інноваційної системи: бізнес-інкубаторів, технопарків, технополісів, венчурних фондів, «бізнес-ангелів» тощо, механізмів взаємодії їх між собою та з іншими суб'єктами інноваційної діяльності;

- становлення вертикально інтегрованих науково-виробничих структур з повним технологічним циклом від інноваційної розробки до виробництва, реалізації та технічної підтримки експлуатації нових продуктів на базі економічної інтеграції галузевих НДІ та компаній-споживачів наукового продукту.

2) Розробка та запровадження заходів фінансової підтримки інноваційних проектів, у тому числі:

- вдосконалення механізмів державного програмно-цільового фінансування інноваційних проектів, у тому числі шляхом впровадження конкурсних засад;

- запровадження інструментів здешевлення кредитів і заохочення комерційних банків до активнішого кредитування інноваційних проектів;

- спрощення процедури державної експертизи та реєстрації інноваційних проектів, у тому числі інноваційних проектів технопарків;

- оптимізація пропорцій між обсягами бюджетного фінансування фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень та виконання науково-технічних (експериментальних) розробок;

- розробка адекватних критеріїв відбору інвестиційних та інноваційних проектів для державної підтримки, в тому числі – шляхом внесення змін до Закону України «Про інноваційну діяльність»;

- збільшення терміну дії державної реєстрації інноваційних проектів до 5 років, що відповідає строку окупності інновацій;

- запровадження механізму інвестиційно-інноваційного податкового кредиту у вигляді відстрочення сплати податку на прибуток для виконання інноваційних проектів (програм), розвитку механізмів іпотечного кредитування інноваційних проектів.

3) Формування належного захисту інтелектуальної власності, що має передбачати:

- вдосконалення законодавчої бази, що регламентує охорону прав інтелектуальної власності;

- спрощення процедури отримання патентів;

- створення загальної інформаційної електронної мережі, яка б містила інформацію стосовно існуючих науково-технічних розробок та можливостей впровадження розробок у виробництво;

- розвиток національної системи трансферу технологій та забезпечення належного її інформаційного супроводження.

4) Заохочення до створення партнерств, альянсів та інших організаційних структур, що поєднують науку, освіту, розробки, виробництво і дають можливість реалізації масштабних міжгалузевих проектів зі створення та освоєння виробництва високотехнологічної продукції.

5) Формування сучасної інноваційної культури, трансформація суспільних цінностей в напрямі визнання пріоритетів творчої праці, самовдосконалення, соціально відповідального підприємництва та правової компетентності.

3. Розвиток інтелектуального потенціалу нації

Інтелектуальний потенціал країни є базовим структурно-утворюючим елементом формування суспільства знань та головним ресурсом динамічного зростання економіки і науково-технічного прогресу країни.

Розвиток інтелектуального потенціалу передбачає створення умов для отримання конкурентоспроможної освіти та модернізацію культурної політики.

Україна визначила намір входження в освітній та науковий простір Європи. Зобов'язання і відповідальність, які взяла на себе Україна, приєднавшись до Болонського процесу, вимагають упровадження принципів Болонської декларації, визначальними з яких є: якість підготовки фахівців; зміцнення довіри між суб'єктами освіти; відповідність європейському ринку праці; мобільність; сумісність кваліфікації на вузівському та післявузівському етапах підготовки; посилення конкурентоспроможності системи освіти.

Основними завданнями у цій сфері є:

- впровадження європейських стандартів якості освіти, розвиток системи зовнішнього незалежного оцінювання знань як потужного чинника рівного доступу до освіти, підвищення її якості;

- остаточний повсюдний перехід на два цикли навчання – бакалаврський і магістерський;

- запровадження європейської системи трансферу кредитів (за зразком ECTS) як ефективного засобу забезпечення широкомасштабної мобільності студентів та викладачів;

- вдосконалення порядку присвоєння наукових ступенів та системи атестації наукових кадрів з урахуванням європейських традицій;

- диверсифікація джерел фінансування освіти, залучення позабюджетних коштів до фінансування наукової та освітньої діяльності;

- інтеграція стратегій розвитку освіти і науки, посилення наукової складової в діяльності університетів;

- врегулювання на законодавчому рівні питання автономії університетів;
- надання всебічної державної підтримки міжнародному освітньому та науково-технічному обміну;
- формування нового покоління української наукової еліти.

Створення сприяєтливих умов щодо розвитку інтелектуального капіталу потребує:

- дотримання встановлених законом норм фінансування освіти і науки як фундаменту забезпечення конкурентоспроможності країни та наближення норм фінансування до європейських стандартів;
- децентралізації та посилення гнучкості професійної підготовки;
- реалізації концепції «освіта протягом життя»;
- вдосконалення трудового законодавства відповідно до двоступеневості вищої освіти;
- забезпечення відповідності рівня доходу рівню професійної кваліфікації;
- інвестування у розвиток культури;
- встановлення державних соціальних гарантій для наукової самореалізації молодих вчених і підвищення престижу наукової кар'єри в Україні з метою запобігання відтоку молодих науковців за кордон.

Ключовою ознакою постіндустріальної доби постає нове розуміння культури як феномену, що потужно впливає на розвиток нових технологій, на кваліфікацію працівників, на ефективність менеджменту, соціальні та політичні практики членів суспільства, мотивацію економічної діяльності людини, національну ідентифікацію людини і громадянина тощо. Розвинена, динамічна та доступна культура є живильним середовищем, в якому формується і реалізується креативний (творчий) потенціал людини – головної рушійної сили науково-технологічного та суспільного прогресу.

Спираючись на національні еліти, Українська держава покликана осучаснити національну модель культурної політики, а саме:

1) українська національна культура має стати модерною й конкурентоспроможною, утвердитися як у межах фольклорно-поетичного простору, так і поза колом традиційних жанрів та стилів, засвоїти новітні сфери творчості та культурних практик. Українці мають зберегти своє неповторне культурне обличчя, засвідчити оригінальний, пізнаваний образ української культури у свідомості світового співтовариства;

2) об'єднавчий потенціал української культури має стати потужним чинником національної ідентичності та єдності. У суспільній свідомості має утвердитися сприйняття української культури як сукупності культур всіх національних меншин та етнічних груп, інтегрованих у єдиний культурний організм.

Основними завданнями у цій сфері є:

- формування цілісного національного мовно-культурного простору, що має ґрунтуватися на утвердженні української мови у всіх сферах

суспільного життя, на забезпеченні присутності національного культурного продукту в культурного споживанні наших громадян;

- збереження та розвиток культурного різноманіття мовно-етно-релігійних складових сучасного українського суспільства як потужного ресурсу гуманітарного розвитку, культурного збагачення нації;

- визнання пріоритетності розвитку, підтримки та поширення сфери функціонування культури титульного етносу – інтегруючого чинника національної ідентичності, основи сталого розвитку Української держави-нації;

- забезпечення динамічного розвитку національних культурних індустрій як важливої складової розвитку творчого потенціалу людини та потужного потенціалу економічного розвитку країни, створення повноцінного ринку якісних та доступних культурних послуг шляхом запровадження податкових пільг українським виконавцям, видавцям, кінематографістам тощо, формування сприятливого інвестиційного клімату у сфері культурних індустрій; використання культурних індустрій у розвитку регіонів має стати джерелом притоку інвестицій та фінансових надходжень, створення робочих місць, активізації культурного життя;

- розширення доступу до надбань культури, культурно-мистецьких послуг всіх верств українського суспільства, особливо мешканців малих міст і сіл;

- поповнення фондів публічних бібліотек українськими книжками, пропагування книжки і читання серед дітей та молоді; сприяння виробництву і широкому прокату українських фільмів, запису та популяризації вітчизняної академічної та сучасної музики, розвитку мережі книгарень та кінотеатрів; розвиток професійного мистецтва, всіх його напрямів і жанрів, зокрема, заснованих на новітніх технологіях, пошук та впровадження інноваційних моделей позабюджетного фінансування мистецької творчості;

- відновлення історичної пам'яті українців, подолання імперсько-радянських стереотипів щодо оцінок українського минулого, унормування переліку державних свят, топоніміки, які б не суперечили національній традиції, сприяли утвердженню української ідентичності;

- актуалізація та збереження національної культурно-історичної спадщини, створення системи її електронного обліку, перетворення історико-культурної спадщини на ключовий чинник національної

- ідентичності, освіти та патріотичного виховання дітей та молоді, реалізації творчого потенціалу українського суспільства;

- розгалуження системи публічних бібліотек, зокрема і електронних, поповнення їх фондів українськими книжками, пропагування книжки і читання серед дітей та молоді;

- розвиток і модернізація мережі музеїв та заповідників, зокрема, через залучення недержавних інвестицій та меценатських коштів, які

здатні дати поштовх розвитку галузей економіки, що ґрунтуються на культурній спадщині (художні промисли, культурний туризм, туристична інфраструктура). Завершення культурно-мистецьких проєктів «Мистецький Арсенал», «Гетьманська столиця» в Батурині, розвиток історико-культурних заповідників «Хортиця» та «Чигирин» тощо;

- сприяння розвитку національних культурних потреб співвітчизників, які проживають за кордоном, шляхом забезпечення доступу до національного культурного надбання України;

- популяризація української культури, просування національного культурного продукту поза кордони України, розширення творчих контактів українських митців із закордонними мистецькими центрами, підтримка їх участі в міжнародних мистецьких програмах, фестивалях, конкурсах, виставках тощо, а також використовуючи можливості закордонного українства, яке є потужним ресурсом гуманітарного розвитку нації.

Подальше утвердження свободи слова, яка стала реальним здобутком української демократії, **вимагає модернізації національного інформаційного простору**. В умовах значної інтенсифікації інформаційних впливів та застосування вискоєфективних технологій маніпуляції свідомістю психологічно стабільна особистість, яка поділяє цінності свого соціуму, та є лояльною до держави, яка ці цінності реалізує, розглядається як один із ключових чинників національної безпеки держави.

Основними завданнями у цій сфері є:

- прискорення реформування національної медійної системи, модернізації її стандартів, створення системи суспільного мовлення;

- відновлення цілісності загальнонаціонального культурно-комунікаційного простору, порушеного внаслідок тривалої культурної асиміляції.

Формування соціальної та громадянської активності людини є необхідною умовою розвитку демократії, становлення громадянського суспільства та, водночас, засобом гарантування інтересів, прав та свобод людини і громадянина, забезпечення всебічного гармонійного розвитку особистості та реалізації її творчого потенціалу.

У сучасному світі соціальне партнерство – один із найважливіших аспектів організації соціального ринкового господарства й один із суттєвіших аспектів партнерства між людьми в процесі виробництва і громадського життя. Інститут соціального партнерства в Україні має стати тим повноцінним регулятором тристоронніх відносин «держава-роботодавець-працівник», що сприяє утвердженню справедливого розподілу соціально-економічних ресурсів держави. Співробітництво найманих працівників і роботодавців має базуватися на розвитку системи найманої праці з надійним соціальним страхуванням, охороною здоров'я, гарантіями зайнятості.

Інститути громадянського суспільства – професійні спілки, громадські організації та рухи, незалежні засоби масової інформації, органи

самоорганізації населення за місцем проживання, релігійні громади – покликані продукувати громадянські ініціативи у різних сферах суспільного життя та створювати організаційні умови для їх підтримки та успішного здійснення. Вирішальною передумовою активізації інститутів громадянського суспільства є переконання громадян у можливості їх ефективного використання для обстоювання власних інтересів.

Партнерські взаємовідносини людини, суспільства, держави мають забезпечуватися шляхом:

- створення сприятливого суспільного контексту для самоорганізації громадянського суспільства на фундаменті конструктивних протиправ державним структурам;
- забезпечення свободи асоціацій індивідів, пріоритетності інтересів людини в усіх сферах життєдіяльності;
- впровадження демократичних форм соціальної кооперації і активної протидії домінуванню корпоративних інтересів;
- створення механізмів взаємної відповідальності держави і структур громадянського суспільства, неформального соціального партнерства;
- посилення горизонтальних зв'язків між громадськими об'єднаннями для утвердження довіри між людьми і формування незаангажованого типу солідарності, що створює основу соціального капіталу будь-якого суспільства.

Модернізація країни неможлива без участі **молоді як соціальної групи, найбільш схильної до новачій і перетворень**. Участь у соціальному та суспільно-політичному житті – це засіб самореалізації, досягнення матеріального добробуту, забезпечення потреб та інтересів молоді людини.

Основними завданнями держави у напрямку підвищення соціальної активності молоді є:

- активне залучення молоді до громадського життя країни;
- поступовий і планомірний розвиток державної підтримки підприємництва, створити умови для його стабільного розвитку;
- створення державних програм забезпечення молоді доступним житлом та пільгового кредитування на його придбання;
- інституційне вдосконалення системи органів влади з питань роботи з молоддю, перенесення акценту роботи з центрального на місцевий рівень;
- посилення координації між цільовими державними та регіональними програмами, спрямованими на забезпечення соціального становлення й розвитку молодих громадян;
- розробка механізмів залучення молоді до діяльності державних органів влади й місцевого самоврядування, участі у громадській та політичній діяльності;
- реалізація програм дитячих та молодіжних організацій шляхом впровадження соціального замовлення, інтеграції до європейських і світових молодіжних структур;

- дотримання вимог «Європейської хартії щодо участі молоді в громадському житті на місцевому та регіональному рівні».
- сприяння створенню умов для самореалізації молоді, інтелектуального та творчого розвитку особистості молодого громадянина України;
- підтримка інноваційно-дослідницьких ініціатив молоді, розширення форм її стимулювання;
- заохочення молоді шляхом присудження спеціальних відзнак та державних нагород за особливі досягнення молоді у розбудові України;
- організація та проведення міжнародних та всеукраїнських творчих та просвітницьких заходів для молоді;
- розвиток мережі установ культурно-просвітницького та патріотичного спрямування для молоді, особливо в малих містах та селах;
- сприяння утвердженню патріотизму духовності, моральності та формування загальнолюдських життєвих принципів молоді.

Одним із ключових критеріїв демократичного розвитку суспільства є **забезпечення гендерної рівності**. Гуманітарна політика Української держави потребує реальних змін у ставленні до кожної особистості – жінки і чоловіка. Гендерна рівновага та гендерна демократія є невід'ємним чинником сталого розвитку суспільства та гарантією соціального прогресу. Забезпечення гендерної рівності є також запорукою гуманітарного розвитку та ознакою розвинутого громадянського суспільства, відповідності його європейським стандартам.

Основними завданнями у цій сфері є:

- забезпечити гендерне співвідношення на рівні не менше 30 до 70 тисі чи іншої статі у представницьких органах влади та на вищих щаблях виконавчої влади;
- забезпечити гендерний паритет на ринку праці;
- сприяти подоланню подвійної зайнятості серед жінок;
- скоротити розрив у доходах чоловіків та жінок;
- подолати гендерні стереотипи у суспільстві: в сфері освіти, засобах масової інформації, тощо.

ЛЮДИНА І ДЕРЖАВА

Сутність, зміст і характер взаємодії держави та людини є важливим показником стану розвитку України як демократичної, соціальної, правової держави та формування гармонійно розвинутого демократичного суспільства. Конституція України в статті 3 закріплює, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів забезпечення

прав і основних свобод людини і встановлення відповідальності як держави і посадових та службових осіб перед громадянським суспільством, так і суспільства перед державою.

У сучасних політико-правових реаліях конституційно-правовий статус людини в Україні вимагає свого подальшого удосконалення в напрямку реального наповнення. У цьому контексті потребує розширення участь України у європейському правовому просторі через приєднання до міжнародних конвенційних угод та чітке їх дотримання, що забезпечуватиме права і свободи громадян та верховенство права – основоположні принципи демократії.

Основними напрямками удосконалення нормативно-правових гарантій прав і свобод людини та громадянина є:

- розширення політичних прав громадян України, які сприятимуть їх участі в управлінні державними справами та участі в місцевому самоврядуванні;
- переосмислення широкого спектру соціальних прав і свобод людини і громадянина з метою їх наближення до реальних можливостей держави забезпечувати і гарантувати ці права. Утвердження соціальної справедливості шляхом спрямування соціальних пільг тим, хто їх реально потребує;
- оптимізація системи «новітніх прав людини» – права на мир, екологічну та ядерну безпеку тощо;
- удосконалення організаційних форм і механізмів реалізації конституційних прав і свобод людини і громадянина, які можуть бути реалізовані колективно (права на вибори, референдуми, мирні збори, мітинги, походи і демонстрації, страйки тощо);
- створення конституційних механізмів для забезпечення належної реалізації конституційних прав і свобод для людей зі спеціальним соціальним (біженці, переміщені та повернуті особи, особи без громадянства, трудові мігранти, особи, позбавлені волі в судовому порядку, особи з обмеженими можливостями), віковим (діти, люди похилого віку), професійним (військовослужбовці) статусом. Формування правових механізмів індивідуалізації загальних конституційних прав і свобод для вказаних соціальних груп;
- узгодження індивідуальних прав людини і громадянина з правами таких колективних суб'єктів, як народ України, національні меншини і корінні народи, територіальні громади, політичні партії, профспілки, громадські організації, релігійні общини та ін.;
- посилення юридичної відповідальності за порушення прав і свобод людини і громадянина. Формування ефективних механізмів правової відповідальності держави та її органів, юридичних осіб та колективних суб'єктів публічного права (національні меншини, територіальні громади тощо) за порушення прав і свобод людини і громадянина;

- вдосконалення державного механізму формування та реалізації гендерної політики та політики рівних прав та можливостей чоловіків та жінок, розробка та впровадження стратегії гендерної рівності на національному та регіональному рівнях. Підвищення ролі жінок у національно-культурному, соціально-економічному, духовному розвитку суспільства, в процесі формування та функціонування державних органів, розробці й прийнятті законів та інших нормативно-правових актів на всіх рівнях державної влади та управління;

- наближення системи конституційних прав і свобод людини та громадянина до новітніх міжнародних стандартів у цій сфері, з урахуванням міжнародних зобов'язань України, що впливають з її членства в Раді Європи та ОБСЄ.

Основними завданнями щодо удосконалення судового захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні є:

- проведення судово-правової реформи з чіткою акцентуацією основного завдання судів загальної юрисдикції на захист прав і свобод людини і громадянина;

- реалізація Концепції реформи кримінальної юстиції з метою переорієнтації всіх учасників кримінального процесу з карально-репресивної на правозахисну функцію;

- здійснення системної роз'яснювальної роботи і правової допомоги для громадян України, які звертаються до міжнародних судових установ тощо.

- створення системи ювенальної юстиції з метою впровадження інституційного здійснення правосуддя стосовно дітей до 18 років.

Основними завданнями щодо удосконалення позасудового захисту прав і свобод людини та громадянина є:

- створити належні умови для розвитку та активної діяльності українських правозахисних організацій, визначити їх призначення в механізмі захисту конституційних прав людини в Основному Законі, законодавчо забезпечити їх спеціальний конституційно-правовий статус у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина;

- створити правові механізми громадського контролю за діяльністю Уповноваженого Верховної Ради України, зокрема, з боку вітчизняних і зарубіжних правозахисних організацій;

- визначити правовий статус зарубіжних і міжнародних правозахисних організацій і порядок їх діяльності на території України та нормативно закріпити правові форми захисту прав громадян України міжнародними правозахисними організаціями тощо.

Основними обов'язками держави щодо створення умов для гуманітарного розвитку є:

- формування в Україні політичної системи, в основу якої закладені принципи самоорганізації на основі інновацій, конкурентноздатності, випереджуючого розвитку та постійного відтворення основних ресурсів;

- створення умов для прискореної модернізації національної системи виробництва, формування «суспільства знань», а також перебудови всього комплексу суспільних відносин на основі сучасних постіндустріальних стандартів й найактуальніших досягнень науково-технічного прогресу;

- забезпечення гендерної рівності як показника гуманітарного розвитку та ознаки розвинутого громадянського суспільства, відповідності його європейським стандартам та включення гендерного компоненту у всі галузі суспільного життя: в політику, економіку, культуру;

- формування демократичного, консолідованого суспільства, де знання та можливості їх практичного застосування стануть важливим засобом самореалізації і розвитку особистості та незамінними чинниками сталого і прискореного розвитку держави.

Державна підтримка гуманітарного розвитку передбачає:

- створення необхідних фінансово-економічних умов для підвищення якості життя населення, створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, захисту її прав і свобод;

- налагодження партнерства між основними соціальними групами в сфері вирішення конкретних соціальних проблем, розвиток взаємодії між державою, некомерційними організаціями та бізнесом, демонополізацію соціальної сфери, диверсифікацію форм надання послуг на основі активного залучення всіх сегментів суспільства;

- скорочення розриву в доходах населення, соціального та майнового розшарування;

- створення механізмів вертикальної соціальної мобільності;

- врахування конкретних умов, у яких здійснюватиметься процес гуманітарного розвитку, визначення пріоритетів і включення їх до програм соціально-економічного розвитку на кожний рік відповідно до фінансових можливостей держави;

- поєднання державного впливу з ринковими формами управління, стимулювання якісних змін шляхом пріоритетного фінансування, кредитування, матеріально-технічного та валютного забезпечення, надання економічних пільг пріоритетам гуманітарного розвитку;

- проведення цілеспрямованої інституційної політики у сфері підвищення якості життя населення;

- залучення інвестицій до реалізації проектів в освітній, культурній та науковій сферах;

- узагальнення досвіду створення програм гуманітарного розвитку з урахуванням світових методик і стандартів та його поширення;

- запровадження моніторингу гуманітарного розвитку, основним завданням якого є збирання, вивчення і підготовка інформації для аналізу показників, що визначають якість життя населення, гармонійний розвиток людини.

Держава забезпечує гуманітарний розвиток через:

- дотримання гарантій безпеки людини і суспільства;
- розроблення та впровадження нормативно-правових актів щодо переходу на принципи сталого гуманітарного розвитку;
- опрацювання і реалізацію пріоритетних державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, екологічних програм, що визначають гуманітарні пріоритети;
- розміщення продуктивних сил у контексті ефективного розв'язання проблем гуманітарного розвитку;
- активізацію соціальної політики і забезпечення соціальних гарантій населенню;
- визначення основних напрямів і параметрів розвитку економіки, включаючи її структурну перебудову з урахуванням вимог всебічного гармонійного розвитку людини;
- розвиток державної системи моніторингу розвитку людини в Україні, запровадження моніторингу гуманітарного розвитку через встановлення відповідних індикаторів, інформація щодо яких щороку подається у Національній доповіді про стан гуманітарного розвитку в Україні.
- проведення адміністративно-територіальної реформи з метою створення умов для наближення місць надання основних соціальних послуг до громадян – мешканців, у першу чергу, сільських територій.

На регіональному рівні передбачається розроблення проектів програм соціально-економічного розвитку територій, формування місцевих бюджетів з урахуванням пріоритетності цілей і завдань гуманітарного розвитку, реалізація комплексу заходів збалансованого розвитку регіонів, серед яких першочергового значення надається:

- підвищенню якості життя населення;
- проведенню структурних змін в економіці регіонів стосовно зростання частки обробної промисловості з орієнтацією на виготовлення наукоємної продукції машинобудування та зниження обсягів ресурсоспоживання;
- підвищенню рівня економічного розвитку регіонів за рахунок раціонального використання внутрішньо регіональних умов, ширшого залучення ресурсів місцевого значення, сприяння розвитку підприємницької діяльності, трансформації аграрного сектора економіки регіонів з урахуванням рівня їх екологічної адаптованості;
- реконструкції промислових комплексів на регіональному рівні з урахуванням господарської місткості локальних екосистем, у тому числі господарських комплексів Донбасу та Придніпров'я;
- розвитку рекреаційно-оздоровчих комплексів у Причорномор'ї, Карпатах та підвищення ефективності використання рекреаційних ресурсів регіонів;
- здійсненню заходів щодо нормалізації екологічного стану та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, визначення шляхів розвитку та

використання господарського потенціалу радіоактивно забруднених територій;

- стимулюванню міжрегіональної інтеграції.

Гармонійне поєднання загальнодержавних і регіональних інтересів дасть змогу:

- забезпечити рівні можливості для всебічного гармонійного розвитку людини незалежно від місця проживання;
- врахувати особливості кожного регіону, своєрідність природно-ресурсних, географічних, історичних, економічних, соціальних та інших умов у контексті загальнодержавних інтересів;
- поліпшити конструктивність та ефективність реформ, надати їм соціально-екологічної спрямованості;
- визначити оптимальні обсяги та джерела покриття потреб регіонів у ресурсах багатопільового призначення, зокрема тих, що стимулюють розвиток людини в інтересах людини та її власними силами;
- створити ефективні механізми для регулювання гуманітарного розвитку регіонів із наданням додаткових повноважень органам місцевого самоврядування в частині формування і використання коштів місцевих бюджетів, у тому числі на розв'язання проблем гармонійного розвитку людини.

На місцевому рівні необхідно забезпечити активну взаємодію органів місцевого самоврядування і громадськості з питань розроблення місцевих програм гуманітарного розвитку, оздоровлення середовища життєдіяльності, включаючи санітарне очищення, благоустрій тощо.

Головні зусилля мають бути спрямовані на забезпечення сталого гуманітарного розвитку населених пунктів, що передбачає:

- визначення ключової ролі та обов'язку територіальних громад у реалізації цілей гуманітарного розвитку;
- здійснення широкомасштабних заходів із соціально-економічного розвитку сільських населених пунктів з урахуванням вимог всебічного розвитку особистості;
- усунення диспропорцій у народногосподарських структурах населених пунктів, насамперед великих міст з надмірною концентрацією промисловості, та стагнації багатьох малих міських населених пунктів;
- виконання заходів щодо збереження довкілля на заселених і незабудованих територіях, інших населених пунктах та приміських зонах, включаючи їх санітарне очищення, рекультивацию земель, озеленення і благоустрій;
- зміну стратегії містобудування у напрямі будівництва екологічно комфортнішого житла, малоповерхових будинків садибного типу, розвитку малих і середніх населених пунктів, створення сприятливого життєвого середовища з необхідною інфраструктурою соціально-побутового, культурного та рекреаційного обслуговування населення.

Гуманітарний розвиток може бути здійснений за умови ефективного міжнародного співробітництва та врахування національних інтересів України. Основними напрямками міжнародної діяльності держави щодо гуманітарного розвитку є:

- міжнародне партнерство у розв'язанні проблем гуманітарного розвитку;
- виконання зобов'язань, що випливають із членства України в міжнародних організаціях та її участі в міжнародних договорах, пов'язаних із гармонійним розвитком людини;
- забезпечення максимального врахування інтересів держави в діяльності міжнародних організацій на основі визнаного статусу країни з ринковою економікою;
- стимулювання залучення в Україну інвестицій на розв'язання гуманітарних проблем;
- поглиблення прикордонної співпраці регіонів у сфері формування конкурентної комунікаційної, екологічної та транспортної інфраструктури, розширення технологічних інновацій, активізація міжнародного бізнесу шляхом реалізації спільних проектів, створення фінансово-промислових груп, спільних підприємств, технополісів, технопарків тощо;
- законодавче розширення прав органів місцевого самоврядування та виконавчої влади з питань співробітництва з прикордонними областями і регіонами сусідніх держав щодо розв'язання гуманітарних проблем, надання гарантій залученню інвестицій у реалізацію регіональних програм соціально-економічного розвитку;
- участь у розробленні та реалізації міжнародних науково-технічних програм мінімізації глобального, регіонального і транскордонного впливу на стан довкілля екологічно небезпечних видів діяльності, програм реабілітації та попередження надзвичайних ситуацій у регіонах з критичним станом довкілля, а також програм ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;
- розвиток високих технологій, методів дистанційного виявлення небезпечних ситуацій і явищ, поширення досвіду України з цих питань.
- адаптація міжнародного досвіду для розв'язання проблем гуманітарного розвитку.

Політика держави має ґрунтуватися на ідеї консолідації усіх українців, незалежно від місця проживання, походження і покоління, з метою забезпечення загальнонаціональної консолідації на принципах зміцнення української національної ідентичності, об'єднання світового українства навколо ідеї національного відродження і гідного утвердження української нації в сучасному світі, посилення ролі закордонних українців у процесах євро- та євроатлантичної інтеграції України.

Державна політика має базуватися на безумовному визнанні та високій оцінці заслуг наших закордонних співвітчизників, сприяти налагодженню постійного зв'язку між українцями всього світу зі своєю історичною батьківщиною. В умовах бездержавності українська діаспора активно репрезентувала інтереси національної спільноти у світі, зберігала традиції української культури, мову, пам'ять про історичне минуле свого народу. Зусиллями еміграції створювались і нині діють інтелектуальні та українознавчі наукові осередки, бібліотеки, встановлювались пам'ятники героям та провідникам нації. Завдяки нашим закордонним співвітчизникам, світ пізнав правду про Голодомор 1932-1933 рр., про долю в'язнів совісті, які відстоювали національну і людську гідність у боротьбі з тоталітаризмом. І сьогодні активність українських громад, їх патріотична позиція, не в останню чергу, спонукали уряди і парламенти багатьох країн визнати український Голодомор геноцидом.

Цей досвід унікальний у світовій історії і дає право українцям вважати себе зрілою національною спільнотою, пишатися своєю волею до свободи і самоствердження. Сьогодні він має послугувати справі відновлення української ідентичності, засвідчити тяглість національної історії, сприяти утвердженню позитивного іміджу України у світі.

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ

Реалізація Концепції гуманітарного розвитку України здійснюватиметься шляхом формування політики, що передбачає відповідні механізми з вирішення питань у цій сфері на державному, регіональному та місцевому рівнях, правове, фінансове та організаційне забезпечення, а також розвиток міжнародного співробітництва. Формування такої політики потребує розробки **довгострокової Державної цільової програми гуманітарного розвитку України**, яка має стати основою формування Програм Кабінету Міністрів України протягом всього періоду, перед-баченого на її виконання.

Державне управління гуманітарним розвитком передбачає розроблення системи програмних і прогностичних документів: коротко-, середньо- та довгострокових прогнозів, основним компонентом яких будуть складові соціально-культурного, освітнього та наукового рівнів, а також короткострокових прогнозів і програм галузевого, регіонального та державного рівнів.

Забезпечення гуманітарного розвитку передбачає формування скоординованих дій у всіх сферах суспільного життя, адекватної переорієнтації соціальних, екологічних та економічних інститутів держави, посилення державного стимулювання зацікавленості громадян, юридичних осіб і соціальних груп у вирішенні завдань всебічного гармонійного розвитку людини.

Необхідно здійснити поступове реформування системи управління гуманітарним розвитком, обґрунтоване розмежування повноважень між центром та регіонами у зазначених сферах, розподіл конкретних функцій між органами управління.

Фінансове забезпечення. Основними засобами гуманітарного розвитку мають стати податково-бюджетне регулювання та залучення позабюджетних коштів. Фінансове забезпечення гуманітарного розвитку здійснюватиметься за рахунок коштів підприємств, установ та організацій, Державного бюджету України, республіканського бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів та інших джерел. Фінансування запропонованих заходів за рахунок державного бюджету повинне здійснюватися з урахуванням реальних економічних можливостей.

Інформаційне забезпечення. З метою всебічного висвітлення реалізації Концепції необхідно здійснювати постійний інформаційно-комунікативний супровід, що передбачає відкритість та прозорість прийняття управлінських рішень. Важливим є релевантне представлення інформації про діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування з реалізації положень Концепції у мережі Інтернет; створення окремого веб-сайту Національної комісії з проблем гуманітарного розвитку України, який окрім інформативної функції, повинен виконувати комунікативні завдання: містити форум для обговорення результатів впровадження та перспектив гуманітарного розвитку України.

МЕХАНІЗМ МОНІТОРИНГУ, ОЦІНКИ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЙ З РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ

Довгострокова Національна програма гуманітарного розвитку України має містити цільові показники щодо реалізації Концепції до 2020 року, за якими щороку протягом першого півріччя, наступного за звітним, проводитиметься оцінка досягнутого прогресу, аналіз ефективності здійснених заходів та розроблятимуться у разі необхідності рекомендації щодо удосконалення запланованих дій.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Реалізація Концепції дасть можливість

у напрямі формування нової якості життя:

- створити умови для належної реалізації можливостей та здібностей кожного члена суспільства;
- підвищити рівень життя населення і наблизити його до рівня розвинутих країн та європейських соціальних стандартів;
- поліпшити здоров'я нації, зменшити смертність та збільшити тривалість життя громадян;

- утвердити тенденції збільшення рівня народжуваності;
- стабілізувати та поліпшити стан навколишнього природного середовища
 - зменшити безробіття до рівня, збалансованого із структурою і якістю національного трудового потенціалу;
 - радикально поліпшити структуру зайнятості на користь частки високооплачуваних працівників;
 - досягти рівня заробітної плати, адекватного реальній вартості робочої сили;
 - подолати масштабну бідність та зменшити рівень соціального розшарування до середньоевропейського показника;
 - створити потужний середній клас та соціальну структуру європейського зразка;
 - радикально скоротити зовнішню трудову міграцію та повернути більшість мігрантів на Батьківщину;
 - запровадити європейських стандартів якості надання соціальних послуг;

у напрямі формування суспільства знань:

- створити і розвивати інформаційне (мережеве) суспільство на базі інформаційно-комунікаційних технологій;
- ефективно упроваджувати нові результати наукових досліджень і розробок для інноваційного розвитку всіх галузей економіки;
- забезпечити комплексну реалізацію освітнього й наукового потенціалу провідних національних університетів;
- забезпечити конкурентоспроможності освіти, науки і технологій;
- активно модернізувати культурну політику, зміцнити моральні засади українського суспільства та сприяти соціальній і громадянській активності людини;

у напрямі демократичного розвитку суспільства:

- привести у відповідність систему конституційних прав і свобод людини та громадянина до новітніх міжнародних стандартів у цій сфері, з урахуванням міжнародних договорів, ратифікованих Україною;
- сформувати демократичне, консолідоване суспільство, де знання та можливості їх практичного застосування стануть важливим засобом самореалізації і розвитку особистості та незамінними чинниками сталого і прискореного розвитку держави.

Стратегічні пріоритети, № 3(12), 2009 р. – С. 11-30.

Наукове видання

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

Матвійчук Валерій Костянтинович

доктор юридичних наук, професор,
заслужений працівник народної освіти України

Чугаєнко Юрій Олексійович

доктор історичних наук, професор

Савенков Олександр Іванович

доктор технічних наук, професор

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ
ЯК ДЖЕРЕЛО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА**

Монографія

Технічний редактор, комп'ютерна верстка

Л. О. Стрелков

ВНЗ «Національна академія управління»
03151, Україна, м. Київ, вул. Вінницька, 10

Тел.: (044) 246-24-44

Факс: (044) 246-24-32

E-mail: office@nam.kiev.ua

Інтернет: www.nam.kiev.ua

Підписано до друку 10.12.2013 р.

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times. Друк офсетний.

Умовн. друк. арк. 29,93. Обл.-вид. арк. 24,29. Тираж 300 прим. Зам 22.

Віддруковано в типографії ТОВ «Наш Формат»,
02151, м. Київ, Проспект Мира, 7.